

**VALTION
TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2006**

OSAT I JA II

HELSINKI 2007

VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS VUODELTA 2006 OSAT I JA II

ISSN 1795-7559

K 12/2007 vp

**VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2006**

OSAT I JA II

HELSINKI 2007

<http://tilinpaatoskertomus.vm.fi>

ISSN 1795-7559

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2007

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2006.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*

SISÄLLYSLUETTELO

NIDE I

OSA I Hallituksen vaikuttavuusselvitys

Valtiontalouden ja hallituksen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

<i>1. Taloudellinen kehitys sekä talous- ja finanssipolitiikka</i>	9
1.1 Johdanto	9
1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät	9
1.3 Finanssipolitiikka	14
<i>2. Valtiontalouden tila</i>	22
2.1 Verotulot ja niiden analyysi	22
<i>Erytisteema: Valtion verotuloennusteiden toteutuminen kehyskaudella 2004—2007</i>	23
2.2 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys	35
2.3 Muut tulot ja niiden analyysi	36
2.4 Valtion kulut	36
2.5 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut	39
2.6 Valtiontalouden riskit	42
2.7 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys	42
2.8 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys	44
2.9 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat	45
<i>3. Hallituksen politiikkaohjelmien ja hallinnonalarajat ylittävät politiikkakokonaisuudet</i>	47
3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma	47
3.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma	49
3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma	51
3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma	54
3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti	56
3.6 Rakennerahastot	58
3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka	62
3.8 Valtion strateginen henkilöstöjohtaminen	65
3.9 EU-puheenjohtajuuskauden kustannukset	69
<i>4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin</i>	77
<i>5. Tilimuistutuskertomus</i>	84
<i>6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä</i>	102

OSA II Ministeriöiden toimialan toiminnan tuloksellisuuden kuvaukset	
7. Valtioneuvoston kanslia	109
<i>Erityisteema: Käännöspalvelut</i>	115
8. Ulkoasiainministeriö	119
<i>Erityisteema: Kehitysyhteistyön projektiapu, sektoriohjelmat ja budjettituki</i>	126
<i>Erityisteema: Kansalaispalvelut ja konsulitoiminta</i>	134
9. Oikeusministeriö	139
<i>Erityisteema: Oikeusturvan saatavuus yleisissä tuomioistuimissa</i>	144
<i>Liite: Saamelaiskäräjien kertomus</i>	154
10. Sisäasiainministeriö	159
<i>Erityisteema: Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus</i>	175
<i>Erityisteema: Osaamiskeskusohjelma</i>	177
11. Puolustusministeriö	180
<i>Erityisteema: Asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnalliset vaikutukset</i>	191
12. Valtiovarainministeriö	196
<i>Erityisteema: Valtion rahoituksen hallinta</i>	204
<i>Erityisteema: Valtion eläkelainsäädännön uudistaminen</i>	209
13. Opetusministeriö	214
<i>Erityisteema: Aikuiskoulutus</i>	222
<i>Erityisteema: Nuorisotyö ja -politiikka</i>	232
14. Maa- ja metsätalousministeriö	235
<i>Erityisteema: Maatalouden rakennerahoitus</i>	238
<i>Erityisteema: Metsänomistajan neuvonta ja sen vaikuttavuus</i>	245
15. Liikenne- ja viestintäministeriö	251
<i>Erityisteema: Kolmen infrastruktuurihankkeen kustannus/hyöty -arvion toteutuminen</i>	264
16. Kauppa- ja teollisuusministeriö	269
<i>Erityisteema: Yritysten yhteishankkeiden kansainvälistymisavustus</i>	281
<i>Erityisteema: Energiamarkkinoiden toimivuus</i>	284
17. Sosiaali- ja terveysministeriö	288
<i>Erityisteema: Hoitotakuun toteutus</i>	305
<i>Erityisteema: Vuoden 2005 eläkeuudistus</i>	307
18. Työministeriö	310
<i>Erityisteema: Työvoiman saatavuus</i>	323
19. Ympäristöministeriö	329
<i>Erityisteema: Jätehuollon nykytila ja tulevaisuuden näkymät</i>	339
<i>Erityisteema: Etelä-Suomen metsiensuojelutilanne</i>	341
<i>Erityisteema: Rakennusten rakenteellinen turvallisuus</i>	343

NIDE II

OSA III Tilinpäätöslaskelmat

- 1. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2006**
- 2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet**
- 3. Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat**

OSA I

HALLITUKSEN VAIKUTTAVUUSSELVITYS

Valtiontalouden ja hallituksen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

---

1. Taloudellinen kehitys sekä talous- ja finanssipolitiikka

1.1 Johdanto

Maailmantalouden myönteinen kehitys jatkui kertomusvuonna, joskin hieman tasaantuneena vuoden loppua kohden. Talouskasvun edellytyksiä vahvisti öljyn hinnan alentuminen huipputasoltaan. Yhdysvaltojen talouden kehitys on ollut yksi globaalien ympäristön avainkysymyksistä. Yhdysvalloissa tapahtunut talouden sopeutuminen on koskenut pääosin asuntosektoria eivätkä ongelmat ole levinneet muuhun talouteen eivätkä kansainväliseen talouteen. Aasian kehittyvissä talouksissa kasvu on jatkunut vahvana.

Euroopassa kehitys ollut odotettua parempaa, minkä seurauksena monissa ongelmamaissa on voitu vahvistaa julkisen talouden vakautta ja pitemmän aikavälin kestävyyttä. Työllisyyden kasvu on osaltaan vauhdittanut kotimaisen kysynnän elpymistä monissa euroalueen maissa. Samalla edellytykset kasvun jatkumiselle entistä vakaammalla perustalla ovat kohentuneet. Taloudellisen ympäristön vahvistuminen on näkynyt Suomen talouskasvun ja työllisyyden voimistumisena. Kokonaistaloudellinen tasapaino on säilynyt vakaana, ja julkinen talous on terveellä pohjalla.

1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkömät

Kansainvälinen talous

Maailmantalouden pitkäaikainen korkeasuhdanne jatkui vuonna 2006. Edellisvuotiseen tapaan tilanne öljymarkkinoilla kärjistyi, ja raakaöljyn hinta kipusi hetimitään yli 70 dollarin. Vuoden loppua kohden hinta laski jälleen. Vuosikeskiarvo, 64 dollaria tynnyriltä, ylitti silti viidenneksellä vuoden 2005 tason. Öljyn reaalihintana on ollut korkeampi vain toisen öljykriisin aikana 1979—1980. Muiden raaka-aineiden hinnat kohosivat paisuvan kysynnän seurauksena lähes 30 %. Vuonna 2006 maailmantalouden arvioidaan kasvaneen runsaat 5 % ja maailmankaupan 8—9 %.

Yhdysvalloissa tuotannon kasvuvauhti hidastui kevään ja kesän aikana. Syksyllä korkean öljyn hinnan ja asuntomarkkinoiden ongelmien pelättiin suistavan maan jopa taantumaan. Sitten asuntomarkkinat ovat osoittaneet tasaantumisen merkkejä, ja niiden kehitykseen liittyvät pelot ovat lievittyneet samalla, kun kuluttajien luottamus on vahvistunut. Myös kulutus elpyi, ja tuotanto kasvoi viimeisellä neljänneksellä 3½ prosentin vuosivauhtia kuten koko vuonna keskimäärin. Verotulojen kasvu ylitti odotukset, ja julkisen talouden alijäämä supistui tuntuvasti. Ulkoinen tasapaino sen sijaan heikkeni ja kauppataaseen 764 mrd. dollarin alijäämä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Keskuspankki nosti ohjauksen 5¼ prosenttiin. Öljyn hinnan laskun myötä inflaatiopaineet ovat hellittäneet, eikä uusiin koronnostoihin toistaiseksi ole tarvetta. Kasvuvauhti on hidastumassa ja edellytykset tasapainoisempaan kehitykseen ovat parantuneet. Vuonna 2007 tuotannon lisäys voi yltää 2½ prosentin tuntumaan.

Euroopan taloudet menestyivät kertomusvuonna odotettua paremmin. Vuoden alun nopea tuotannon kasvu hidastui silti hieman vuoden jälkipuoliskolla. Koko vuonna euroalueen talous saavutti 2,7 prosentin kasvun. Kotimainen kysyntä oli tärkein kasvukomponentti. Hyvä kansainvälinen taloustilanne lisäsi investointeja ja työllisyyden kasvu elvytti yksityistä kulutusta. Nettovienti kasvoi vain hieman, koska viennin kasvun vaikutusta lievensi vielä suurempi tuonnin lisäys.

Hintojen nousu ylitti ajoittain kahden prosentin rajan, ja Euroopan keskuspankki onkin nostanut ohjauskoron 3½ prosenttiin. Öljyn alemman hinnan myötä inflaatio on muutaman kuukauden alittanut 2 %, mutta hintakehitystä seurataan tarkasti muun muassa tulevien palkankorotusten takia.

Verotulojen kasvu yllätti euromaat myönteisesti, ja julkisen talouden alijäämät pienenevät. Julkisen talouden näkymät ovat kohentuneet, ja euromaiden liiallisten alijäämien ennakoitaan sulavan jo ensi vuonna.

Euroalueella investointien ennakoitaan kasvavan vuonna 2007 eniten sitten vuoden 2001. Kotitalouksien tulot ovat kasvussa, mikä tukee kulutuksen kasvua. Kasvuerot suurimpien euromaiden välillä ovat supistuneet. Euroalueen kasvun arvioidaan jatkuvan kohtuullisena ja ylittävän 2 %.

Vaikka tuotannon kasvuvauhti hieman hidastuu sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa, Kiinan ja Intian kasvuvauhdissa ei ole odotettavissa olennaisia muutoksia. Venäjän kasvua öljyn hinnan aleneminen leikkaa vain hieman. Myös muiden kehittyvien talouksien odotetaan menestyvän hyvin. Japanissa tuotanto kasvoi 2,2 % vuonna 2006 ja hidastuu hieman tänä vuonna. Näkymät ja odotukset ovat siten varsin myönteisiä, joten vuonna 2007 maailmantalous kasvaa vajaat 5 % ja maailmankauppa 6–7 %.

Suomen kansantalous

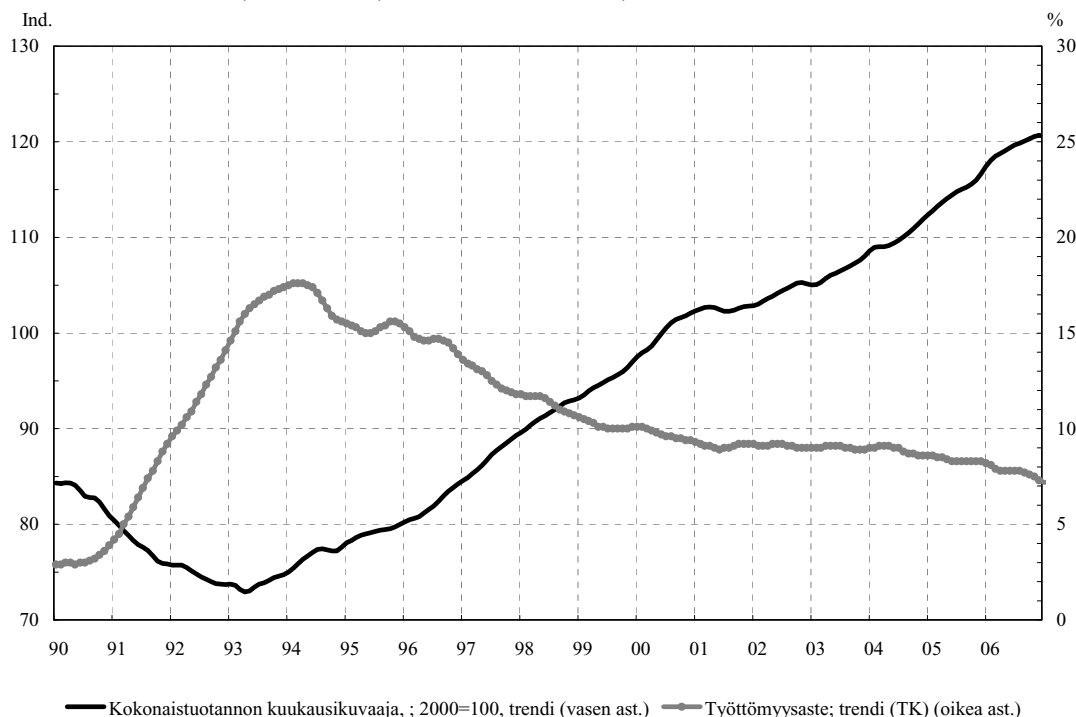
Taloukasvu nopeutui 5,5 prosenttiin vuonna 2006. Kokonaistuotannon kasvu ylitti varsinaisen talousarvion perustana olleen, syksyllä 2005 tehdyn kokonaistaloudellisen ennusteen runsaalla kahdella ja puolella prosenttiyksiköllä. Suurimmat suhteelliset positiiviset yllätykset ilmenivät yksityisissä investoinneissa (erityisesti asuinrakentamisessa sekä kone- ja laiteinvestoinneissa) ja ulkomaankaupassa. Ainoastaan julkinen kulutus lisääntyi ennakoitua hitaammin. Kansainvälisen talouden hyvä kehitys on jatkunut arvioitua pitempään, joten suomalaisten loppu- ja välituotteiden kysyntä säilyi ennakoitua vahvempana. Tällä oli merkittävä vaikutus siihen, että vienti ja investoinnit lisääntyivät arvioitua nopeammin. Osaltaan ennakoitua nopeampaa kasvua selittää myös metsäteollisuuden työsulku, joka oli juuri päättynyt vuoden 2006 talousarvioesityksen talouskatsausta laadittaessa, mutta jonka taloudellisia kokonais- ja tilastovaikutuksia ei vielä tiedetty ennustetta valmisteltaessa. Lisäksi ennusteen laatimisen ja toteutumätietojen välillä Tilastokeskus toteutti tilinpidon laskentamenetelmien uudistuksen, joka nosti kansantuotteen tasoa ja muutti hinnan ja volyymin määräytymistapaa merkittävästi.

Kokonaistuotannon kasvu nopeutui tuntuvasti vuoden 2006 alussa, mutta hidastui loppuvuotta kohti. Suomen taloukasvu säilyikin koko vuoden euroaluetta nopeampana. Työvoimakapeikkojen ilmaantuessa nopeimmin kasvaville toimialoille tuotanto lisääntyi selvästi työpanosta nopeammin. Tämä merkitsi työn tuottavuuden odotettua reippaampaa paranemista. Rahapolitiikan kiristymisestä ja energiakustannusten noususta huolimatta inflaatio nopeutui vähäisesti vaikka ylittikin vuoden lopulla 2 % ensimmäisen kerran viiteen vuoteen. Teollisuuden tuottajahinnat nousivat sen sijaan yli kaksi kertaa kuluttajahintoja ja edellisvuotta nopeammin.

Tuotannon ohella työllisyyskin lisääntyi odotettua nopeammin. Työllisten määrä kasvoi nopeammin kuin kertaakaan 2000-luvulla. Uusia työsuhteita syntyi lähes 43 000, ja joulukuussa työllisten määrä oli lisääntynyt hallituskauden alusta jo lähes 100 000:lla. Työvoiman kysyntä oli vilkasta erityisesti yksityisissä palveluissa. Myös teollisuuden työpaikat lisääntyivät jo toisena vuonna peräkkäin. Työllisyysaste kohosikin lähes prosenttiyksikön 68,9 prosenttiin. Työllisten määrä lisääntyi enemmän kuin työttömien määrä laski, joten työttömyysaste supistui vain 7,7 prosenttiin. Vaikka tuotanto ja työllisyys lisääntyivät nopeasti, avoimena oli viime vuonna 34 000 työpaikkaa. Tämä ylittää 5 000:lla edellisvuoden tason ja on enemmän kuin kertaakaan koko mittausajanjaksolla. Samaan aikaan yritysten vaikeudet saada ammattitaitoista työvoimaa jatkuivat edelleen ja yleistyivät erityisesti rakentamisessa sekä teollisuudessa jo tuotannon kasvun esteeksi.

Tilanne kuvastaa vaikeaa alueellista ja ammatillista kohtaanto-ongelmaa, jossa työn kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa.

Kuvio 1. TUOTANTO, 2000 = 100, JA TYÖTTÖMYYS, %

Inflaatiopaineet eivät lisääntyneet viime vuonna merkittävästi, vaikka talouskasvu saavuttikin kymmenvuotiskauden huippunsa. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden aikana 2,2 %, josta lähes puolet aiheutui asuntojen hintojen sekä korkojen odotettua nopeammasta noususta. Vuonna 2006 keskimäärin indeksi kohosi vain 1,6 % eli hieman nopeammin kuin syksyllä 2005 odotettiin, vaikka raakaöljyn hinta oli keskimäärin viidenneksen edellisvuotta korkeampi. Ansiot lisääntyivät viime vuonna 2,9 % eli niukasti ennakoitua nopeammin. Palkkaliikumukset eivät kuitenkaan muodostuneet kireistä työmarkkinoista huolimatta aiempaa suuremmiksi. Yksikkötyökustannukset supistuivatkin viime vuonna pitkästä ajasta.

Suomen julkinen talous

Hallituskauden 2003—2007 finanssipoliittinen tavoite oli vahva valtiontalous. Tavoite on välttämätön, jotta julkinen talous voisi lähivuosikymmeninä selviytyä väestön ikääntymisen myötä kasvavista vastuistaan ilman kohtuutonta tulevien sukupolvien harteille tulevaa verorasituksen nousua. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että valtion velan osuus bruttokansantuotteesta alenee hallituskaudella. Julkisen talouden vakaus ja kestävyys edellyttävät julkisten menojen kasvun hillintää, tuottavuuden kohottamista sekä talouden kasvupotentiaalin vahvistamista. Maltillinen menolinja koskee sekä valtion että kuntien taloutta. Julkisen sektorin toimintojen tehostaminen ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä paitsi julkisen talouden kestävyuden ja vakauden turvaamiseksi myös koko kansantalouden kasvumahdollisuuksien kannalta. Tuottavuuden parantaminen luo merkittäviä mahdollisuuksia hidastaa menojen kasvua ja kohdentaa resursseja uudelleen.

1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät

Vuonna 2006 julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon nousi ennakkotietojen mukaan 3,8 prosenttiin. Valtiontalous oli vuonna 2006 ennakkotietojen mukaan 0,9 % ylijäämäinen suhteessa kokonaistuotantoon, mikä oli 0,3 prosenttiyksikköä talousarvioesityksen pohjana ollutta arviota korkeampi. Nopean talouskasvun ja veropohjien suotuisan kehityksen ansiosta verotuloja ja myös osinkotuloja kertyi selvästi varsinaisessa budjetissa arvioitua enemmän. Toisaalta menot pysyivät hyvin kehyksissä. Paikallishallinto pysyi alijäämäisenä 0,3 % suhteessa kokonaistuotantoon, ja sosiaalirahastojen ylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon oli 3,1 %.

Ennakkotiedot kuntatalouden kehityksestä vuodelta 2006 kuntien kirjanpidon mukaan viittaavat kokonaismenojen kasvun jatkuneen viime vuosien tavoin nopeana. Kuntatalouden alijäämä kuitenkin pienentyi, kun toimintamenojen kasvu oli edellisvuosista poiketen hitaampaa kuin verotulojen ja valtionosuuksien kokonaiskasvu. Bruttoinvestoinnit, 3,6 mrd. euroa, olivat suuremmat kuin koskaan aikaisemmin, mutta nettointvestoinnit olivat suurten käyttöomaisuuden myyntien vuoksi alhaisimmat sitten vuoden 2000. Huolimatta kuntien talouskehityksen yleisestä paranemisesta heikon talouden kuntien määrä oli edelleen suuri. Kuntien velkaantuminen jatkui nopeana. Velan määrä lisääntyi yli 800 milj. eurolla, ja korkomenot nousivat lähes 70 milj. eurolla.

Julkinen velka on alentunut aikaisemmin ennakoitua enemmän, ja valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon on painunut 35 prosenttiin. Valtion korkomenojen alentuminen on viime vuosina luonut liikkumavaraa finanssipolitiikkaan, mutta korkotason nousun myötä tätä liikkumavaraa enää ole. Valtionvelan taso, vajaa 60 mrd. euroa, on edelleen korkea, ja pelkät velan korot ovat yhä lähes 6 % valtion kokonaismenoista.

Kokonaisveroaste eli kaikkien verotulojen suhde kokonaistuotantoon aleni veronkevennyksien ja vuoden 2006 BKT:n arvon poikkeuksellisen ripeän kasvun myötä 43,3 prosenttiin. Samasta syystä julkisyhteisöjen menojen BKT-osuus laski.

Valtiontalouden kehysmenettely vahvistaa julkisten menojen hallintaa. Viime vuoden hyvä kehitys antaa aiemmin ennakoitua paremman lähtökohdan kuluvalle vuodelle ja myös tulevalle kehyskaudelle. Kohentuneista valtiontalouden lähivuosien näkymistä huolimatta hillittyä valtion menopolitiikkaa on jatkettava. Velkaantuneisuuden alentaminen edelleen on välttämätöntä, sillä laskelmat osoittavat, että julkisen talouden ja valtiontalouden pitkän ajan rahoituksen kestävyys ei ole suinkaan taattu. Suomen väestö ikääntyy nopeasti, ja tästä aiheutuva menojen kasvu vaikuttaa valtiontalouteen jo tulevalle kehyskaudella. Valtion kokonaismenoista selvästi yli puolet on paikallishallinnon ja sosiaaliturvamenojen (ml. valtion omat eläkkeet) rahoitusta, joihin em. menopaineet selvimmin kohdistuvat.

Kuluvana vuonna ja keskipitkällä aikavälillä kuntien toimintamenojen arvioidaan kasvavan Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kehitysarvion mukaan. Kehitysarvion mukaisella tulojen ja menojen kasvulla kuntatalouden rahoitusasema vahvistuu. Väestön ikääntyminen aiheuttaa kuitenkin jo lähivuosina palvelujen kysynnän lisääntymistä, ja työvoiman saantivaikeudet lisäävät paineita palkkaliukumiin. Arvioitua nopeampi menojen kasvu heikentäisi kuntatalouden tilaa merkittävästi, jolloin kuntien velkaantuminen jatkuisi voimakkaana.

Sosiaaliturvarahastot pysyivät edelleen ylijäämäisenä eläkkeiden osittaisen rahastoinnin ansiosta. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämä oli kokonaisuudessaan kertomusvuonna 3,1 % suhteessa kokonaistuotantoon, mutta sen arvioidaan laskevan 2 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Huolimatta tehdyistä eläkeuudistuksista ja työttömyyden alenemisesta työeläkerahastojen ylijäämä alkaa pienentyä jo keskipitkällä aikavälillä eläkemenojen kasvun nopeutumisesta johtuen. Väestön ikääntyminen ja siitä aiheutuva eläke- ja hoivamenojen kasvu luovat paineita sosiaaliturvamenojen osuuden voimakkaalle kasvulle erityisesti pidemmällä aikavälillä.

Euroopan unionin ja euroalueen talouskehitys sekä talouspolitiikan yhteensovittaminen

Vuonna 2006 euroalueen tuotannon arvioidaan kasvaneen 2,7 %. Tämä ylittää selvästi alueen potentiaalisen kasvuvauhdin. Samalla talouskasvun perusta on vahvistunut siten, että sekä kotimainen kysyntä että nettovienti ovat tukeneet talouden elpymistä. Investointien kasvu tukee myös kilpailukykyä ja vahvistaa kasvupotentiaalia. Työllisyyden ja kotimaisen kysynnän parantuminen tekevät kasvusta ja kasvunäkymistä kestävämpiä. Tässä yhteydessä tärkeä on myös Euroopan komission syysennusteensa yhteydessä esittämä havainto, jonka mukaan jäsenvaltioissa toteutetut erityisesti työ- ja hyödykemarkkinoita koskeneet rakenteelliset uudistukset ovat alkaneet tukea talouskehitystä. Pitkään arvioitiin, että rakenneuudistukset lisäävät ensi vaiheessa epävarmuutta ja heikentävät kuluttajien luottamusta. Tällä perusteltiin muun muassa Saksan talouskasvun hitautta. Vuoden 2006 aikana Saksan talouskehitys alkoi kuitenkin parantua ja toteutunut kehitys ylittää selvästi odotukset.

Viime vuoden aikana kiinnitettiin paljon huomiota myös suuriin kasvueroihin eri euromaiden kesken ja tähän liittyviin mahdollisiin uhkiin ja haittoihin. Tiedot vuoden 2006 kehityksestä viittaavat kuitenkin siihen, että kasvuerot ovat kaventuneet ja euroalueen kehitys on ollut entistä yhtenäisempää. Kasvu- ja inflaatioerojen vuoksi euroalueen talouspolitiikan yhteensovittamista on pidetty sekä haasteellisena että entistä tärkeämpänä. Painopistettä on siirretty yhä enemmän ennaltaehkäisyyn. Tämä oli yksi perusajatuksista, kun vakausero- ja kasvusopimusta uudistettiin vuonna 2005. Tämän mukaisesti euroalueen talouden elpymässä onkin painotettu jäsenvaltioiden asettamien keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista, jotta julkisen talouden kestävyyttä voitaisiin vahvistaa. Jäsenvaltioiden tulisi hyödyntää hyvää taloussuhdannetta ja valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin. Kun kasvu on voimistunut ja joissakin talouksissa on voitu havaita myös ylikuumenemisen oireita, ovat euroalueen finanssipolitiikalle ja talouspolitiikan koordinaatiolle asetettavat vaatimukset muuttuneet entistä monitahoisemmiksi. Tähän samaan suuntaan vaikuttaa euroalueen laajentuminen, jossa käynnistyi uusi vaihe vuoden 2007 alusta, kun Slovenia otti käyttöön yhteisen valuutan. Lähivuosina euroalueen jäseneksi tulee uusia, vanhoja jäsenvaltioita alemmalla tulo- ja kehitystasolla olevia maita. Tämä asettaa koordinaatiolle uusia haasteita.

Talouskehitykseen ja Suomen talouteen liittyvät riskit

Kansainvälisen talouden kehitys ja globaali yhdentyminen lisäävät periaatteessa kansantalouden häiriöalttiutta. Suomen talouteen on aika ajoin kohdistunut epäsymmetrisiä häiriöitä, jotka ovat liittyneet kansantalouden yksipuoliseen rakenteeseen ja riippuvuuteen ulkomaankaupasta. Talouspolitiikan keinovalikoiman muuttuminen on osaltaan vaikuttanut siihen, kuinka näistä häiriöistä voidaan selviytyä. Tuntuvin viime vuosien muutos on tässä suhteessa ollut yhteisen rahan ja rahapolitiikan omaksuminen. Euroalueen jäsenyyden aikana Suomi on kokenut tuntuvan ulkoa tulevan häiriön vain kerran, jolloin se kohdistui IT-sektoriin.

Kokemukset sopeutumisesta tällaiseen shokkiin ovat kohtalaisen hyvät. Talous- ja työllisyyskehitys on saattanut jatkua vakaana huolimatta ulkoisen ympäristön vaihteluista ja verrattain hitaasta kysynnän kasvusta perinteisillä markkina-alueilla. Paras osoitus talouden kilpailukykyä on se, kuinka nopeasti ja joustavasti ulkoisen kysynnän vaihteluihin on voitu reagoida ja vientiä suunnata uudelleen. Yritystoiminnan nopea kansainvälistyminen on tukenut kotimaisen tuotannon kilpailuasemaa. Ei ole kuitenkaan syytä olla liian levollinen, sillä suunnanmuutos hallitsemattoman kustannuskehityksen ja kilpailukyvyyn heikkenemisen jälkeen voi osoittautua muuttuneissa olosuhteissa vaikeaksi. Kilpailuasemien menetykset johtavat näissä oloissa nopeasti työllisyyden heikkenemiseen.

Työpaikkojen menetykset on voitu korvata uusilla työpaikoilla ja kokonaistyöllisyys on kohentunut, joten ainakin toistaiseksi talouden rakenteet ja työmarkkinat toimivat joustavasti. Haasteet ovat kuitenkin lisääntymässä. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat saattavat uhata talouskehitystä yhä enemmän vastaisuudessa. Kysynnän sääntelystä ja finanssipolitiikan hienosäädöstä on siirrytty yhä enemmän painottamaan

rakennepolitiikkaa. Terveet rakenteet ovat paras puskuri ulkoisten häiriöiden varalta. Tämän vuoksi on tärkeää, että yritystoiminta on kyllin vahvalla perustalla. Samoin työ- ja hyödykemarkkinoiden sopeutusmekanismien on toimittava tehokkaasti. Kolmas vaatimus on se, että julkinen talous on kestäväällä pohjalla ja riittävän vahva siten, että automaattisilla vakauttajilla on aina riittävästi liikkumavaraa.

1.3 Finanssipolitiikka

Finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttaminen

Hallituskauden 2003—2007 finanssipolitiikan tavoitteiksi asetettiin hallitusohjelmassa valtiontalouden tasapaino kansantalouden tilinpidon käsittein vaalikauden lopussa vuonna 2007 sekä valtionvelan aleneminen suhteessa bruttokansantuotteeseen suhdanneluontoisia poikkeamia lukuun ottamatta hallituskaudella. Molemmat tavoitteet on saavutettu. Hallituksen viimeisessä talousarvioesityksessä valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli alentunut 33,2 prosenttiin.

Finanssipolitiikan linjan ja valtiontalouden kehysten toteutuminen sekä julkisen talouden kestävyys

Budjettitalouden menokehys piti

Toukokuun 2003 kehyspäätöksessä kertomusvuodelle 2006 asetettiin menokehykseksi 28 537 milj. euroa vuoden 2004 hintatasossa. Kehyspäätöksen mukaisesti menokehystä on korjattu teknisesti hinta- ja rakennemuutoksin, joiden jälkeen menokehystaso tarkentui 29 833 milj. euroon vuoden 2006 hintatasossa. Kehysmenojen kokonaismäärä oli hallituksen talousarvioesityksessä 29 620 milj. euroa, mikä jätti 213 milj. euron ns. jakamattoman varauksen kertomusvuoden lisätalousarvioita varten. Varsinaiseen talousarvioon eduskunta lisäsi kehykseen luettavia menoja 50 milj. eurolla.

Vuoden 2006 ensimmäisessä lisätalousarviossa suhtauduttiin aiempien vuosien tapaan torjuvasti harkinnanvaraisiin menolisäyksiin ja menotarpeet asetettiin samalla kertaa arvioitaviksi syksyllä. Menettelyn tarkoituksena on saada parempi kokonaiskuva vuoden välttämättömistä menoista sekä varmistaa riittävä kehysväljyys vuoden aikana ilmeneviin menoihin.

Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuonna varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi kolme lisätalousarvioesitystä. Näissä määrärahoja lisättiin yhteensä 154 milj. euroa. Vuonna 2006 kehykseen kuuluvien määrärahojen yhteissumma oli 29 838 milj. euroa, joka jäi 9 milj. euroa alle menokehysten. Budjetoidut määrärahat pysyivät siten kehyksessä.

Toukokuun 2003 kehyspäätöksessä hallitus sopi, että mikäli vuotuiset osakemyyntitulot ylittävät 500 milj. euroa, voidaan ylitteestä käyttää harkinnan mukaan 10 % kertaluontoisiin lisämenoihin, lähinnä infrastruktuuri-investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen menosäännön tai vaalikauden kehyksen estämättä. Kertomusvuoden kehyspäätöksessä sääntöä väljennettiin 20 prosenttiin. Omaisuudenmyyntituloja kertyi 1 241,5 milj. euroa, joten enintään 148 milj. euroa niistä voitiin käyttää kehyksen ylittäviin kertahankkeisiin. Näillä varoilla rahoitetut hankkeet ajoittuvat hallituksen viimeiselle kehysvuodelle 2007.

Valtiontalous ylijäämäinen ja valtionvelka supistui

Hallituksen esittämien talousarviomenojen yhteismäärä vuodelle 2006 oli 39 797 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 50 milj. eurolla. Varsinaisessa talousarviossa budjettitalous arvioitiin 356 milj. euroa ylijäämäiseksi.

Budjettitalouden tulot olivat tilinpäätökseen sisältyvän toteumalaskelman mukaan 40 979 milj. euroa ja menot ilman valtiovelan vähentämistä 39 384 milj. euroa. Budjetoituja menoja jäi käyttämättä 543 milj. euroa,

eli 55 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2005. Budjettitalouden tulot olivat 1 595 milj. euroa toteutuneita menoja suuremmat, joten budjettitalouden velkaa voitiin lyhentää 1 486 milj. eurolla. Siirto valtion eläke-rahastosta budjettitalouteen poistettiin, mikä pienensi budjettitalouden tuloja 1 229 milj. eurolla. Tuleville vuosille jää 1 101,9 milj. euroa edellisten tilikausien ylijäämää, jota voidaan talousarviolain sallimissa puitteissa käyttää talousarvion kattamiseen.

Valtionvelan nimellisarvo oli vuoden 2006 lopussa 58,9 mrd. euroa. Valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen aleni edellisestä vuodesta 3,1 prosenttiyksiköllä 35,1 prosenttiin. Vanhasen ensimmäisen hallituksen viimeisessä talousarvioesityksessä valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli alentunut 33,2 prosenttiin, joten tavoite alenevasta velkasuhteesta täyttyi. Valtionvelkaa käsitellään tarkemmin luvussa 2.5.

Koko valtiontalouden ylijäämä oli vuonna 2006 kansantalouden tilinpidon käsittein mitattuna 0,9 % bruttokansantuotteesta. Vaalikauden lopussa vuonna 2007 valtiontalouden ennakoitaan nykyoletusten perusteella olevan myös ylijäämäinen, jolloin tavoite valtiontalouden tasapainosta on saavutettu.

Taulukko 1. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino, 2003—2006, milj. euroa

	2003	2004	2005	2006	Muutos, 2005—2006, %
Budjettitalous					
Budjettitalouden tulot	35 340	38 493	39 023	40 979	5,0
Budjettitalouden menot	36 897	36 320	37 467	39 384	5,1
Varsinainen alijäämä	-1 558	2 173	1 556	1 595	2,5
Velanhallinnan menot	-248	-42	-44	-56	26,8
Nettorahoitustarve	-1 806	2 131	1 512	1 538	1,8
Valtiontalouden jäämä kansantalouden tilinpidon mukaan	760	574	623	1 594	

Julkisen talouden kestävyys

Julkisen talouden ylijäämä on kasvanut kahtena peräkkäisenä vuotena, mutta on selvästi alle vuoden 2000 tason. Kertomusvuonna ylijäämä kasvoi odotettua enemmän, 3,8 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon, missä on lisäystä yli prosenttiyksikön vuoden takaiseen. Suurin osa ylijäämän paranemisesta johtui valtion aseman kohenemisestä. Julkisen talouden ylijäämä on silti lähinnä työeläkejärjestelmän varassa.

Kuntien talous pysyi edelleen kireänä. Kuntatalouden alijäämä kuitenkin pieneni edellisvuoden 0,6 prosentista 0,3 prosenttiin bruttokansantuotteesta, kun kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat edellisvuosista poiketen hitaammin kuin verotulojen ja valtionosuuksien kokonaismäärä. Huolimatta kuntatalouden kehityksen yleisestä paranemisesta heikon talouden kuntien määrä oli edelleen suuri. Kuntien velan määrä lisääntyi yli 800 milj. eurolla.

Sosiaalivakuutusmaksutulot kasvoivat ennakkotietojen mukaan kertomusvuonna selvästi enemmän kuin etuusmenot. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon nousi 3,1 prosenttiin. Työeläkejärjestelmään oli vuoden lopussa rahastoitu varoja 113,8 mrd. euroa, mikä vastasi 67,8 % bruttokansantuotteesta. Rahastointi vähentää pidemmän aikavälin nousupainetta työeläkemaksuissa, mutta ei poista sitä kokonaan.

Työikäinen väestö alkaa Suomessa supistua vuosikymmenen vaihteessa. 15—64-vuotiaiden määrän ennakoitaan supistuvan yli 300 000 hengellä parin seuraavan vuosikymmenen kuluessa. Yli 65-vuotiaiden mää-

rä kasvaa samalla lähes 600 000 henkilöllä. Demografinen muutos alkaa Suomessa aiemmin kuin muissa Euroopan maissa. Kahden seuraavan vuosikymmenen aikana tapahtuva vanhushuoltosuhteen kasvu on Suomessa EU-maiden voimakkain.

Väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamia paineita on hiljattain arvioitu yhtenäisin menetelmin EU:n talouspoliittisessa komiteassa laadituissa kestävyyslaskelmissa. Näiden laskelmien perustana on nykyisiin sitoumuksiin perustuva projekti ikäsidonnaisten julkisten menojen kasvusta. Julkisen talouden kestävyden arvioimiseksi kokonaisveroasteen on oletettu pysyvän muuttumattomana.

Aineistopohjaltaan täydennetty kestävyyslaskelma päättyy Suomen osalta siihen, että koko julkisessa taloudessa pitäisi päästä vuosikymmenen vaihteessa ylijäämään, joka vastaa yhteenlaskettuna runsasta 4 % kokonaistuotannosta. Tällainen ylijäämä siis tarvitaan julkisen velan vakauttamiseksi pitkällä aikavälillä kestäväälle tasolle, jos kokonaisveroaste ja ikäsidonnaisten julkisten menojen perusteet pysyvät nykyisellään.

Veropolitiikka ja sen vaikuttavuus

Hallitus on veropolitiikan keinoin pyrkinyt toteuttamaan hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet työllisyyden edistämiseksi ja valtion talouden vakauttamiseksi, joiden avulla varaudutaan väestön ikääntymisen aiheuttamiin julkisen talouden tuleviin menopaineisiin. Ansiotulojen verotusta on kevennetty nykyisen hallituksen aikana yhteensä 2,7 mrd. eurolla. Veronkevennykset ovat olleet Suomessa tietoinen talouspoliittinen valinta, sillä työhön kohdistuvaa verotusta on kevennetty yhtäjaksoisesti vuosina 1996—2007. Samanaikaisesti palkkatulon keskimääräinen veroaste on alentunut noin kahdeksalla prosenttiyksiköllä ja on tällä hetkellä alimmalla tasolla sitten 1980-luvun alun. Veronalennukset ovat olleet suhteellisesti samansuuruisia kaikissa tuloluokissa, ja ne ovat kohdistuneet marginaaliveroihin sekä keskimääräisiin veroasteisiin. Alennukset on toteutettu valtion tuloveroasteikkaa muuttamalla ja ylimpiä rajaveroasteita alentamalla. Lisäksi samanaikaisesti kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä on kasvatettu.

Valtion verotulot ovat alennuksista huolimatta kasvaneet. Suomen bruttokansantuote oli vuonna 2006 noin 75 % suurempi kuin vuonna 1995. Vastaavasti työttömyysaste oli 7,7 % vuonna 2006, joka on puolet vuoden 1995 työttömyysluvusta (15,4). Työllisten määrä on kasvanut samalla ajanjaksolla noin 345 000 hengellä. Toteutuneet talousluvut vahvistavat käsitystä, että veropolitiikalle asetetut tavoitteet ovat pääasiallisesti toteutuneet. Huolimatta ristiriitaisista tutkimustuloksista veronalennusten vaikutuksista valtion verotuloihin ja työllisyyteen, veronalennukset ovat osaltaan vahvistaneet kotitalouksien tulevaisuuden uskoa ja ostovoimaa yhdessä palkankorotusten, matalan inflaation ja korkotason sekä suotuisan taloudellisen ympäristön kanssa.

Veronkevennykslinja onnistui laman jälkeisenä aikana, koska Suomessa oli laman jäljiltä korkean työttömyyden vuoksi runsaasti käyttämätöntä työvoimaa, työikäistä väestöä erilaisissa työvoimapolitiittisissa ohjelmissa tai kokonaan työvoiman ulkopuolella. Veronalennukset ruokkivat osaltaan yksityisen kulutuksen kasvua, mikä puolestaan vaikutti voimakkaasti työllisyyden parantumiseen varsinkin palvelualoilla. Yksityinen kulutus kasvoi vuosina 1996—2006 arvoltaan noin 70 %.

Veronalennukset eivät ole johtaneet julkisen talouden heikkenemiseen, sillä samanaikaisesti työttömyyden aleneminen on pienentänyt työttömyydestä aiheutuneita julkisia menoja. Työllisyyden kasvu on puolestaan laajentanut veropohjaa ja veronalennusten aikaansaama ostovoiman kasvu on kasvattanut välillisten verojen, kuten arvonlisäveron tuottoa. Yhteisö- ja pääomaverotuotot on kasvaneet viime vuosina. Osaltaan julkista taloutta on vahvistanut myös menojen kasvua rajoittava talouspolitiikka sekä matala korkotaso, joka on puolestaan pienentänyt valtion korkomenoja.

Hallitus on tukenut työllisyyttä veronkevennysten ohella myös muilla veropoliittisilla toimenpiteillä kuten kotitalousvähennyksellä ja matalapalkka-alojen työnantajatuella. Vuoden 2004 alussa otettiin arvonlisäverotuksessa käyttöön verovelvollisuuden alarajaan liittyvä veronhuojennus. Lisäksi Suomi osallistuu vuosina 2007—2010 työvaltaisten palvelualueiden arvonlisäverokanta -kokeiluun pienten korjauspalvelujen (polkupyörät, kengät ja nahkatavarat sekä vaatteet ja liinavaatteet) ja parturi- ja kampaamopalvelujen osalta. Näillä erilaisilla veropoliittisilla toimenpiteillä halutaan paitsi tukea työllisyyttä myös lisätä yrittäjyyttä ja yritysten kasvumahdollisuuksia, pienentää harmaata taloutta sekä kannustaa ikääntyvien työntekijöiden työllistymismahdollisuuksia.

Veropoliitiikan keskeisenä tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukyvyyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Kansainvälinen toimintaympäristö vaikuttaa entistä enemmän kotimaisen veropoliitiikan mahdollisuuksiin. Haitallinen verokilpailu on esillä lukuisilla kansainvälisillä foorumeilla muun muassa OECD:ssä ja WTO:ssa. EU:ssa asiaa käsitellään ns. Code of conduct -ryhmän puitteissa. Verokilpailu on lisääntynyt globalisoituvassa maailmassa, missä pääoma liikkuu vapaasti ja tuontantorakenne on vähemmän alueellisesti keskittynyttä. Varsinkin pääomatulojen ja yritysten verotus on nähty poikkeuksellisen alttiiksi verokilpailulle. Missä määrin verokilpailu vaikuttaa verotuottoihin tai verotus on ylipäänsä määrävänä tekijänä yritysten toimipaikan valinnassa, on edelleen jossakin määrin epäselvää. Tutkimustulosten valossa näyttää selvältä, että osaltaan verokilpailun takia teollisuusmaiden keskimääräinen nimellinen yhteisöverokanta on pudonnut merkittävästi viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Pie-nemmillä mailla yhteisöverokantojen lasku on ollut vielä jyrkempää.

Suomessa yhteisö- ja pääomaverokantoja alennettiin vuoden 2005 alussa. Verouudistusta perusteltiin Suomen yritysverotuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn ja yritysten tuotannollisen toiminnan sekä pääkontto-reiden säilyttämisellä Suomessa. Vaikka Suomea alempaa yleistä yhteisöverokantaa sovelletaan teollisuusmaissa lähinnä eräissä EU:n uusissa jäsenmaissa, useat maat ovat aikeissa alentaa yritysverotuk-sen tasoa lähivuosina. Näin Suomen yritysverotuksen kilpailukyky on puntarissa jatkossakin.

Vaikka EU:ssa verotus on edelleen pitkälti kansallisen päätöksenteon piirissä, on sisämarkkinoiden syveneminen luonut tarpeen harmonisoida myös verotusta. Tämä on näkynyt erityisesti arvonlisäverotuksessa ja valmisteverotuksessa. Esimerkiksi arvonlisäverojärjestelmään siirtyminen kesällä 1994 oli edellytyksenä Suomen EU-jäsenyydelle. Myös valmisteveroille on määritelty EU:ssa yhtenäiset veropohjat ja vähimmäis-verotasot. Vaikka autoverotuksessa kansallinen liikkumavara on edelleen varsin suuri, muutettiin vuonna 2003 Suomen autoverotusta EY-tuomioistuimen päätöksen takia, koska Suomen autoverotuksen katsottiin syrjivän käytettyinä Suomeen tuotuja autoja. Muutoksen myötä autoveroa alennettiin noin 17 prosentilla muutoksen koskien myös uusia henkilöautoja. Veromuutoksen jälkeen käytettyjen henkilöautojen tuonti kasvoi nopeasti vuosina 2003 ja 2004. Myös uusien henkilöautojen rekisteröinnit kasvoivat neljänneksen eli reiluun 145 000 henkilöautoon vuonna 2003. Osittain myynnin kasvu johtui veropäätösten odotuksen aiheuttamasta patoutuneen kysynnän purkautumisesta. Myös käytettyjen henkilöautojen tuonti on tasaantunut viime vuosina.

Päätös alkoholiverotuksen keventämisestä tehtiin vuoden 2003 lopussa juuri ennen kuin siirtymäaika mat-kustajatuomisten rajoittamiseksi päättyi vuoden lopussa ja Euroopan unioni laajeni uusiin jäsenmaihin tou-kokuussa 2004. Maaliskuun alussa 2004 toteutetun alkoholiveron muutoksen takia alkoholijuomien vähittäismyyntihinnat laskivat keskimäärin 22 %. Toteutetun ratkaisun takia alkoholin veropohja pystyttiin pitämään ainakin osittain Suomessa. Lisäksi alkoholin salakuljetus ja pimeä myynti vähenivät merkittävästi veronalennuksen jälkeen. Kuitenkin lisääntyneen kulutuksen tuomat sosiaaliset ja terveydelliset haitat kas-voivat merkittävästi, joskin nämä haitat olisivat olleet edessä ainakin jossain määrin, vaikka alkoholivero-tukseen liittyvistä ratkaisuista olisi kokonaan pidättäydytty. Vuoden 2006 aikana oli näkyvissä jonkin verran tasaantumista tai jopa laskua niiden rikoksien, sairauksien ja kuolemien määrissä, jossa alkoholi oli

merkittävässä määrin vaikuttavana tekijänä. Tilastot vahvistavat käsitystä, että alkoholin nopeasti kasvaneen kulutuksen aiheuttamat haitat kärjistyivät ensi vaiheessa ns. suurkuluttajiin.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki aiheutuu poikkeamasta verotuksen perusrakenteesta. Verotuen tarkoituksena on tukea verovelvollista tai välillisesti muuta talouden toimijaa. Tässä esitettyjen verotukilaskelmien perusteet on kuvattu valtiovarainministeriön julkaisussa "Verotuet Suomessa" (1988). Laskelmat ilmestyivät vuosina 1989—1999 valtion talousarvioesityksen liitteenä. Vuosina 2000—2004 verotuet sisältyivät Hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta¹⁾. Vuodesta 2005 alkaen verotuet on esitetty Valtion tilinpäätöskertomuksessa. Nyt julkaistavien laskelmien viimeisin kaikki veromuodot kattava tarkasteluvuosi on 2005.

Tukien kokonaismäärä oli vuonna 2005 11,5 mrd. euroa. Valtion tehtäväalueen mukaan tarkasteltuna eniten verotukia kohdistui asumiseen ja ympäristöön, noin 3,4 mrd. euroa. Suurin osa siitä koostui oman asunnon myyntivoiton ja laskennallisen asuntotulon verovapaudesta. Sosiaaliturvan verotuet olivat kaikkiaan noin 3,3 mrd. euroa. Suurimmat yksittäiset verotuet (kunnallinen eläketulovähennys, työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen ja lapsilisien verovapaus) kattoivat alueen verotuista 75 %. Maa- ja metsätalouden verotuki oli noin 630 milj. euroa. Liikenne sai verotukea lähes yksinomaan arvonlisäverotuksen kautta. Yhteensä sen tuki oli noin 420 milj. euroa. Teollisuuden ja elinkeinojen verotuki oli 370 milj. euroa.

Lukujen merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja verovelvollisten käyttäytymiseen.

Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan, milj. euroa¹⁾

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Yleinen hallinto	15	15	-	-	-	-
Yleinen järjestys ja turvallisuus	-	-	-	-	-	-
Maanpuolustus	-	-	-	-	-	-
Opetus, tiede ja kulttuuri	165	165	-	-	-	-
Sosiaaliturva	3 110	3 300	-	-	7	7
Terveydenhuolto	-	-	-	-	116	122
Asuminen ja ympäristö	3 330	3 350	-	-	-	-
Työvoima	-	-	-	-	-	-
Maa- ja metsätalous	5	5	205	205	403	415
Liikenne	25	25	-	-	377	397
Teollisuus ja elinkeinot	290	290	209	142	216	239
Muut menot	-	-	-	-	-	-
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 080	2 275	-	-	481	500

¹⁾ Verosanktiot on vähennetty verotuista.

¹⁾ Luvut ovat myös nähtävissä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kotisivulla osoitteessa <http://www.vatt.fi>

Talouden rakenteiden kehitys ja rakennepolitiikka

Suomen EU-jäsenyyden aikana talouden rakenteita ja toimintatapoja on uudistettu niin, että talouden kilpailukyky ja häiriöiden sietokyky ovat parantuneet. Kansainvälisissä vertailuissa Suomi on toistuvasti arvioitu maailman kilpailukykyisimpien talouksien joukkoon. Uudistuspolitiikka on perustunut laajapohjaisesti valmisteltuihin järjestelmämuutoksiin, kuten eläkejärjestelmän kokonaisuudistus, tai poikkihallinnollisiin politiikkaohjelmiin.

Keskeinen tavoite rakennepolitiikassa on hyödyke-, pääoma- ja työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen. Hyvin toimivat markkinat tehostavat voimavarojen käyttöä, edistävät talouden uudistumiskykyä, pitävät hintojen nousun kurissa ja kohottavat siten kuluttajien hyvinvointia. Aikaisemmin suojattuja aloja on avattu kilpailulle ja kilpailuviranomaisten mahdollisuuksia valvoa kilpailun toteutumista on parannettu. Suomen keskimääräinen kuluttajahintojen taso on kuitenkin edelleen selvästi EU:n keskimääräistä korkeampi.

Talouden rakenteen monipuolistamiseksi julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta on jatkuvasti lisätty. Elektroniikkateollisuuden nopean kasvun ansiosta Suomen tuotantorakenne on monipuolistunut. Yksityiset tutkimus- ja tuotekehityspanostukset ovat kuitenkin voimakkaasti keskittyneet elektroniikkateollisuuteen. Myös tuotannon kasvu on ajoittain ollut muutaman alan varassa. Tärkeiden vientisektoriemme hinnat ovat laskevalla uralla, mikä heikentää vaihtosuhdettamme.

Yritys- ja pääomatuloverotuksen uudistamisella ja verokannan alentamisella on Suomen yritysverotuksen taso ja rakenne pidetty kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Yrittäjyyden politiikkaohjelman puitteissa on erityistä huomiota kiinnitetty yritysten säädösympäristön selkeyttämiseen ja neuvonta- ja kehittämispalvelujen tehostamiseen. Ohjelman puitteissa on parannettu aloittavan yrityksen rahoitusedellytyksiä erityisesti pk-yritysten teknologiarahoituksen osalta, palveluyrittäjyys on tuotu Finnveran rahoituksen piiriin, yrittäjien työttömyys- ja sosiaaliturvaa on parannettu sekä edistetty yrittäjyyskasvatusta. Lisäksi sähköistä asiointia on edistetty ja yritysten kohtaamaa byrokratiaa vähennetty. Myös starttirahauudistuksella on tällä hallituskaudella ollut vaikutusta yritysten perustamishalukkuuteen.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmassa on edistetty tietoyhteiskuntaosaamista ja tietotekniikan hyödyntämistä. Ohjelman puitteissa on toteutettu laajakaistastrategia, laadittu kansallinen tietoyhteiskuntastrategia, julkishallinnon tietohallinnon ohjausmalleja ja rakenteita on uudistettu sekä toteutettu kansallisen tason tietojärjestelmäratkaisuja, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen sähköinen arkistopalvelu.

Poikkihallinnollisella työllisyysohjelmalla on tavoiteltu rakenteellisen työttömyyden alentamista ja työllisyysasteen nostamista. Ohjelman puitteissa on toteutettu matalapalkka- ja työmarkkinatukiudistus, julkisen työvoimapaalvelun rakenneuudistus sekä nuorten yhteiskuntatakuu.

Hallituksen energia- ja ilmastostrategialla pyritään turvaamaan pitkän ajan energiahuoltovarmuus ja sopeutumaan muun muassa päästökaupan ja mahdollisten rajoitteiden aiheuttamiin hinta- ja rakennemuutoksiin.

Valtiontalouden kehyksiin vuosille 2007—2011 liittyen on päätetty, että julkisten palvelujen ja hallinnon tuottavuutta kohennetaan kaikilla hallinnonaloilla toteutettavilla toimilla, jotka uudistavat rakenteita ja toimintatapoja sekä tehostavat tietotekniikan käyttöä, jolloin valtion henkilöstön määrää voidaan sopeuttaa käytettävissä oleviin työvoimaresursseihin. Kunta- ja palvelurakennemuudistus on puolestaan hallituksen keskeinen toimenpide kuntasektorin tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi.

Julkisen palvelutuotannon ja hallinnon tuottavuuden kehitys

Julkisessa toiminnassa työskentelee kansantalouden tilinpidon mukaan yhteensä 608 000 henkeä, noin 25 % työllisestä työvoimasta. Tästä kolme neljäsosaa, 451 000, on kuntien palveluksessa. Valtion palveluksessa on 146 000 ja eläke- ja sosiaaliturvaa hoitavien yhteisöjen palveluksessa 10 000 henkeä.

Julkisen palvelutuotannon tuottavuus parantui laman jälkeisen tiukan menopolitiikan ansiosta viime vuosikymmenen loppupuolelle saakka, joskin melko hitaasti. Käytettävissä olevien tilastotietojen ja tutkimusten mukaan vuosikymmenen lopulla ja 2000-luvun alkuvuosina tuottavuus on kuitenkin heikentynyt selvästi, joskin sekä valtion että kuntasektorin tuottavuus parani hieman vuodesta 2004 vuoteen 2005. Kansainvälisen vertailutietojen nojalla on syytä pelätä, että ilman toimenpiteitä julkisen toiminnan tuottavuus ja tehokkuus uhkaa laskea myös jatkossa.

Taulukko 3. Eräiden julkisten palveluiden menot ja tuottavuuden muutos edellisestä vuodesta

	Menot ¹⁾		Kokonaistuottavuuden muutos, %					
	mrd. euroa		2000	2001	2002	2003	2004	2005
	2005							
Valtio	10,3	-0,7	2,8	-1,4	-2,1	-0,0	1,0	
Kuntayhteisöt	21,5	-1,8	-3,1	-2,0	-1,4	-1,0	1,0	
— Koulutuspalvelut	7,2	-1,3	-1,3	-1,1	-1,4	-0,6	1,0	
— Terveystalopalvelut	7,3	-	-3,2	-2,8	-1,8	-1,4	1,6	
— Sosiaalipalvelut	7,0	-2,7	-5,3	-1,9	-0,5	-0,8	0,1	

¹⁾ Valtion kulutusmenot kansantalouden tilinpidon mukaan, kuntien toimintamenot kuntien talous- ja toimintatilaston mukaan.

Julkisen palvelutuotannon tuottavuuden heikkeneminen johtuu monista syistä, ja sen mittaamiseen sisältyy epävarmuutta muun muassa laadun ja määrän erottamisen vaikeudesta johtuen. Parantunut laatu ei välttämättä näy tuotteiden määrässä, jolloin se voi heikentää laskennallista tuottavuutta. Monet julkiset palvelut kuten terveys- ja vanhustalopalvelut ovat erityisen työvaltaisia, ja tuottavuuden lisääminen niissä on vaikeaa ja edellyttää määrätietoista toiminnan kehittämistä.

Tuottavuuden rinnalla on tärkeää tarkastella myös laatua ja vaikuttavuutta, kustannuskehitystä, ja ennen kaikkea asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Kun työllisten määrä kunnissa on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana voimakkaasti ja kun tuotettujen palvelujen määrä ei ole kasvanut vastaavasti, näkyy henkilöstömäärän lisäys heikentyneenä tuottavuutena. Henkilöstömäärän kasvu on johtunut sekä uusista tehtävistä, palvelujen laatutason kehittämisestä että erilaisista kehittämishankkeista. Palvelujen laadunmuutoksista tietoa ei systemaattisesti ja kattavasti ole kuitenkaan kerätty, joten niiden vaikutuksia tuottavuus- ja tehokkuusmittoihin on hyvin vaikea arvioida. On mahdollista, että osa palvelujen tuottavuuden alenemisesta on selitettävissä henkilöstön lisäämisellä aikaansaadulla laadun paranemisella.

Erityistä huomiota kannattaa kiinnittää kuntien välisiin tuottavuus- ja tehokkuuseroihin, jotka viittaavat mahdollisuuksiin lisätä tuottavuutta. Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa tehtyjen tutkimusten mukaan keskimääräinen kustannustehottomuus terveyskeskuksissa oli vuonna 2004 noin 9 %, kunnallisessa päivähoidossa 17 %, perusopetuksessa 8 % ja lukio-opetuksessa 4 %. Tuottavuuskehityksen kääntämiseksi olisi tärkeää, että tehokkuudeltaan heikoimmat kunnat omaksuisivat hyvin toimivien kuntien parhaimpia toimintatapoja ja siten tuottaisivat palveluja kustannustehokkaammin. Kunnissa tulisi erityisesti arvioida syytä, jotka aiheuttavat tehottomuutta.

Hallituksen tavoitteena on julkisten palvelujen tuottavuuden kasvu. Valtiolla tuottavuuden kasvua edistetään tuottavuusohjelmalla, jonka yhtenä tavoitteena on vähentää valtion henkilöstön kokonaismäärää tulevalla kehyskaudella. Kuntasektorin vastuulla olevien peruspalveluiden tuotantoa pyritään tehostamaan ensisijaisesti kunta- ja palvelurakennehankkeella, jonka tuloksena määritellään kuntapalvelujen tarkoituksenmukaiset järjestämis- sekä tuottamistavat.

2. Valtiontalouden tila

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

Verotulot ja -tuotot

Valtion budjettitalouden verotuloja kertyi 34 692 milj. euroa v. 2006, mikä oli 7,4 % edellisvuotta enemmän. Budjettitalouden verotulokertymää kasvatti 1 mrd. eurolla se, että sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksessa yhteydessä luovuttiin arvonlisäveron tuoton siirtämisestä Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutus- ja kansaneläkerahastoihin. Verotuloja kertyi 76 milj. euroa eli 0,6 % budjetoitua enemmän. Arvonlisävero kertyi 159 milj. euroa budjetoitua enemmän ja luonnollisten henkilöiden maksamia ansio- ja pääomatuloveroja 49 milj. enemmän. Sen sijaan energiaverojen kertymä jäi 81 milj. euroa ja yhteisöveron 50 milj. euroa budjetoitua pienemmäksi.

Varsinaiseen talousarvioon verrattuna ylitys oli 1 282 milj. euroa eli 4,0 %. Suurimmat aliarvioinnit olivat tulo- ja varallisuusverossa, 748 milj. euroa, josta yhteisöveron osuus oli 188 milj. euroa, ja arvonlisäverossa, 560 milj. euroa. Autoveron kertymä jäi 96 milj. euroa pienemmäksi kuin varsinaisessa talousarviossa arviointiin.

Taulukko 4. Talousarvion verotulot vuosina 2003—2006, milj. euroa

	2003	2004	2005	2006	muutos 2005—2006, %
Tulo- ja varallisuusvero	11 811,9	12 299,9	12 715,3	12 900,6	1,5
— josta yhteisövero	3 883,2	4 174,1	3 977,9	4 250,8	6,9
Korkotulojen lähdevero	216,1	170,0	163,7	175,4	7,2
Perintö- ja lahjaverot	411,3	471,6	486,1	505,4	4,0
Arvonlisävero	10 264,1	10 605,0	11 280,5	13 149,6	16,6
Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	396,2	428,4	464,5	486,8	4,8
Apteekkimaksut	108,2	109,5	116,0	120,2	3,6
Tupakkaverot	592,0	600,5	607,2	624,8	2,9
Alkoholijuomaverot	1 363,5	1 070,8	973,0	991,8	1,9
Virvoitusjuomaverot	37,5	39,1	35,3	35,3	0,1
Energiaverot	2 865,4	2 901,2	2 885,2	2 946,1	2,1
Eräiden juomapakkausten valmisteverot	-	-	21,7	30,6	38,8
Autovero	1 206,7	1 234,9	1 277,1	1 304,3	2,1
Moottoriajoneuvoverot	230,1	-	-	-	-
Varainsiirtoverot	336,9	419,3	541,9	551,3	1,7
Arpajaisverot	119,8	126,8	125,6	129,6	3,2
Ajoneuvovero ¹⁾	243,3	641,8	536,3	567,2	5,8
Jätevero	41,0	42,3	53,3	55,4	3,8
Lästimaksut	0,9	0,9	0,6	0,7	24,2
Rataverot	12,6	16,3	15,5	17,6	13,9
Viestintämarkkinamaksu, teleurakointimaksu ja tietosuojamaksu	-	2,5	3,7	4,5	21,6
Lentoliikenteen valvontamaksu	-	-	-	6,4	-

Taulukko 4. Talousarvion verotulot vuosina 2003—2006, milj. euroa

Väylämaksut	-	-	-	81,7	
Öljyjättemaksu	2,8	3,4	3,2	3,2	1,1
Muut verotulot	2,6	6,5	5,0	3,1	-38,4
Verotulot yhteensä	30 262,8	31 190,6	32 310,6	34 691,7	7,4

¹⁾ Vuotuinen ajoneuvojen verotus uudistettiin v. 2004. Uudella lailla korvattiin aiemmin voimassa olleet ajoneuvoverolaki ja moottoriajoneuvoverolaki.

Erityisteema: Valtion verotuloennusteiden toteutuminen kehyskaudella 2004—2007

Budjettitalouden tulot ovat viime vuosina kasvaneet selvästi ennakoitua nopeammin. Maaliskuussa 2007 arvioidun mukaan kehyskaudella 2004—2007 budjettitalouden tulot yltyvät vuosittain keskimäärin lähes 40 mrd. euroon eli miltei 3½ mrd. euroa (9 %) korkeammiksi kuin hallituskauden alussa, toukokuussa 2003 arvioitiin. Ennakoitua parempi suhdannekehitys selittää poikkeamasta keskimäärin 1,6 mrd. euroa eli lähes puolet. Tulojen kasvusta keskimäärin 0,9 mrd. euroa selittyy ennakoitua suuremmilla omaisuudenmyyntituloilla ja 0,6 mrd. euroa ennakoitua korkeammilla osinkotuloilla. Veroperusteita on kuitenkin alennettu keskimäärin 0,1 mrd. euroa enemmän kuin oletettiin, joten kokonaistarkastelun perusteella jää budjettitalouden tuloarvioiden ennustepoikkeamasta koko kehyskaudella selittämättä keskimäärin 0,4 mrd. euroa eli suhteessa budjettitalouden tulojen keskimääräiseen kokonaismäärään 0,9 % ja suhteessa BKT:n keskimääräiseen arvoon 0,2 %.

Seuraavassa analysoidaan syitä verotulojen arviopoikkeamaan tarkastelemalla erityisesti, mikä osuus poikkeaman syntyyn on ollut alkuperäisistä oletuksista poikenneella yleisellä suhdannekehityksellä, veroperusteiden ja -rakenteiden päätösperäisillä muutoksilla lähtökohtatilanteesta oletettuun verraten, ja muilla syillä, so. varsinaisilla arviovirheillä. Tuloarvioiden osuvuuden tarkastelun kohdistaminen vain verotuloihin on perusteltua siksi, että verotulot muodostavat valtaosan, n. 85 %, valtion tuloista ja ovat pysyvä, vuotuinen rahoituslähde toisin kuin esimerkiksi osakkeiden myyntitulot.

Yhteenvedona voidaan todeta, että valtion verotulojen ennakoitua huomattavasti suurempi kasvu vuosina 2004—2007 selittyy varsin pitkälti sillä, että vuoden 2003 toukokuussa tehdyt oletukset yleisestä suhdannekehityksestä olivat toteutuneeseen kehitykseen verrattuna varovaisia.

Kansainvälisessä taloudessa vallinneet rakenteelliset tasapainottomuudet, kuten esim. Yhdysvaltain vaihtotaseen mittava alijäämä eivät hidastaneet pelätyllä tavalla maailmantalouden kasvua. Tämä yhdessä väkirikkaiden kehittyvien maiden aiheuttaman kasvusysäyksen kanssa mahdollisti vientimarkkinoiden kehittymisen odotettua suotuisemmin. Korkojen alentumista ennätyksellisen alhaiselle tasolle lähes kolmeksi vuodeksi ei myöskään pystytty ennakoimaan. Näiden tekijöiden vauhdittamana sekä vienti että kotimainen kysyntä kehittyivät hallituskauden alussa arvioitua myönteisemmin.

Lisäksi jo lähtötaso eli vuoden 2003 bruttokansantuotteen arvo oli aliarvioitu kehyspäättökseen yhteydessä keväällä 2003, mihin vaikutti mm. se, että kokonaistaloudellista kehitystä kuvaava tilastoaineiston luokitukset uudistettiin vaalikauden aikana. Tämä vaikeuttaa jonkin verran ennustepoikkeamien syiden analysointia.

a) Alkuperäisistä ennusteista poikennut yleinen suhdannekehitys

Bruttokansantuote on keskeisin kansantalouden aktiviteetin ja tulonmuodostuksen mittari myös valtiontalouden tulojen näkökulmasta. Nimenomaan bruttokansantuotteen nimellisarvo on yleisessä käytössä julkisen talouden tulojen suhteellisen suuruuden ja myös verorasituksen arvioinnissa. Julkisen talouden pitkän ajan kestävyyslaskelmat perustuvat usein tulopuolella oletukseen vakiosuhteesta tulojen ja BKT:n arvon

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

---

välillä. Myös keskipitkän ajan tuloarvioiden osuvuutta tarkasteltaessa saadaan hyödyllinen yleiskuva suhteuttamalla arvioidut/toteutuneet budjettitalouden tulot arvioituihin/toteutuneisiin BKT:n arvoihin.

Taloudellisen aktiviteetin taso oli jo lähtökohtatilanteessa arvioitua selvästi korkeampi, sillä vuoden 2002 kokonaistuotannon kasvu oli ennusteita korkeampi lopullisissa tilastoissa. Tämän lisäksi kokonaistuotannon määrän kehitys vuoden 2002 jälkeen on poikennut hallituskauden alkaessa ennakoidusta. Kokonaistuotannon määrä vuonna 2003 kasvoi nykytilastojen mukaankin 1,8 %, kuten keväällä 2003 ennustettiin, mutta keskimääräinen vuotuinen kasvu vuosina 2004—2007 näyttäisi nyt yltävän 3,7 prosenttiin eli yli prosenttiyksikön korkeammaksi kuin toukokuussa 2003 hallituksen järjestäytyessä odotettiin (2,6 %).

Kokonaistuotannon hintakehitys on myös poikennut ennakoidusta, mutta alaspäin. Erityisesti vuoden 2003 osalta BKT-deflaattorin nykyisistä tilastoista ilmenevä muutos (-0,4 %) poikkeaa merkittävästi vuoden 2003 alkupuolen odotuksista (toukokuussa +0,3 %). Myös myöhemmin tarkastelujakson vuosina BKT-deflaattori on kohonnut hitaammin kuin keväällä 2003 osattiin ennakoida. Keskimäärin hintojen nousun yliarviointi koko periodilla olisi nykyarvioiden mukaan 0,4 prosenttiyksikköä vuodessa.

Keväällä 2003 vuoden 2002 kokonaistuotannon arvoksi arvioitiin 139,7 mrd. euroa. Viimeisimmän tilastotiedon mukaan vuoden 2002 kokonaistuotannon arvo oli kuitenkin 144,0 mrd. euroa, eli käypähintainen BKT-taso on kohonnut hallitusohjelman ja hallituskauden kehityksen laadinnan ajankohdan arvioon verraten 4,3 mrd. eurolla eli 3 prosentilla. Kiintein, vuoden 2000-hinnoin kyseisen lähtökohtavuoden taso näyttäisi kohonneen noin 4,8 mrd. eurolla eli 3½ prosentilla.

BKT:n arvo aliarvioitiin toteutuneeseen nähden kehyskauden 2004—2007 aikana keskimäärin 6,9 mrd. eurolla vuodessa eli keskimääräisen toteutuneeseen tasoon verrattuna 4,2 prosentilla. Vuotuinen aliarviointi vaihtelee välillä 4,7—10,5 mrd. euroa (3,1—6,0 %).

Toukokuussa 2003 arvioitiin, että budjettitalouden verotulot olisivat vaalikaudella keskimäärin 19,9 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Toteutunut (vuoden 2007 osalta ennustettu) budjettitalouden verotulojen ja BKT:n arvon suhde samalla ajanjaksolla olisi nykyarvioin 20,5 %.

Karkea arvio yleisen suhdannetilanteen muuttumisen vaikutuksista budjettitalouden tuloarvioihin saadaan kysymällä, minkälaisiin verotuloarvioihin olisi päädytty jos verotulojen suhteet vuotuisen kokonaistuotannon arvoon olisivat olleet toukokuussa 2003 arvioidut, mutta itse tuotannon arvoennuste olisikin ollut tämänhetkisten tilasto- ja arviotietojen mukainen. Taulukosta 6 ilmenee, että tällaiseen arvioon perustuva jälkikäteisennuste olisi tuottanut vuosille 2004—2007 keskimäärin 1,0 mrd. euroa toteutunutta alemman budjettitalouden verotuloarvion. Poikkeama olisi ollut 0,3 mrd. euron suuruisen vuonna 2004 mutta kasvanut 0,9 mrd. euroon vuonna 2005 ja 1,6 mrd. euroon vuonna 2006.

b) Veroperustemuutokset ja veropaineet

Ansiotulojen verotusta on kevennetty enemmän kuin toukokuussa 2003 oletettiin. Tuolloin verotuloarviot hallituskaudelle perustuivat oletukseen 1,12 mrd. euron ansiotuloverotuksen kevennyksistä, josta osa toteutettiin jo vuonna 2003 ja vuoden 2004 osalta valtionverotukseen kohdentui 0,5 mrd. euroa. Tuloverotusta on kevennetty yhteensä vuoden 2007 tasossa noin 1,6 mrd. euroa enemmän, josta 1,5 mrd. euroa on kohdistunut valtionverotukseen. Lisäksi on toteutettu muita tulo- ja varallisuusverotuksen muutoksia, jotka eivät sisältyneet toukokuun 2003 tuloarvioiden oletuksiin ja joiden yhteisvaikutus vuoden 2007 tasossa on noin 0,3 mrd. euroa valtion tuloverotuottoa vähentävä¹⁾.

---

¹⁾ Nämä veroperustemuutokset on käsitelty yksityiskohtaisesti jäljempänä ansio- ja pääomatuloverojen tarkastelun yhteydessä.

Yhteensä edellä mainittujen tulo- ja varallisuusverotuksen veroperustemuutosten verotuloa vähentävä vaikutus vuoden 2007 tasossa on noin 1,8 mrd. euroa suurempi kuin toukokuussa 2003 ennakoitiin hallituskauden veroperustemuutoksiksi.

Toukokuun 2003 kehyspäättökseen perustelumuistioon sisältyi myös seuraava teksti: ”Valmisteveroihin kohdistuu vuonna 2004 huomattava alentumispaine, kun Suomen tulee vuoden alussa poistaa alkoholijuomien ja tupakkatuotteiden matkustajatuonnin rajoitukset EU:n sisämarkkinoilta ja Viro liittyy EU:n jäseneksi vuoden 2004 keväällä. Veropaineiden kokonaismääräksi arvioidaan runsaat 1½ mrd. euroa vuonna 2007. Tästä noin kaksi kolmannesta johtuu hyödykeverotuloihin kohdistuvista alentumispaineista.” Lisäksi yhteisöveron tuoton arvioitiin alenevan: ”Yhteisöveron tuottoarviossa verokilpailusta aiheutuva paine on kohdistettu erityisesti tarkastelujakson loppuvuosille ja se on suuruudeltaan ½ prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen.”

Osana yritys- ja pääomaverouudistusta yhteisöverokantaa alennettiin kolmella prosenttiyksiköllä vuoden 2005 alusta, minkä arvioitiin vähentävän verotuloa 555 milj. euroa. Tämä vastasi keväällä 2003 käytettyä oletusta yhteisöverotulon alentumispaineesta.

Muilta osin veropaineet eivät toteutuneet odotetussa mittaluokassa ja muodossa. Alkoholijuomaveroa alennettiin 1.3.2004, ja alkoholijuomaverotulo laski veronalennuksen ja veropohjan supistumisen seurauksena n. 400 milj. euroa. Tupakka-, auto- ja arvonnäisäveron osalta veropaineet eivät toteutuneet. Voidaan arvioida, että hallituskauden aikana purkaantui veroperustemuutosten kautta kaksi kolmasosaa edellä mainitusta veropainearviosta, eli vuoden 2007 tasossa noin 1 mrd. euroa.

Kokonaisuudessaan veroperusteiden nettomuutos toukokuussa 2003 oletettuun verraten olisi näin ollen vuoden 2007 tasossa suuruusluokkaa 1,2 mrd. euroa: tulo- ja varallisuusverotuksen veroperusteita on alennettu 1,8 mrd. euroa lähtökohta oletusta enemmän, mutta sen sijaan veropaineet toteutuivat 0,6 mrd. euroa pienempänä kuin toukokuussa 2003 oletettiin.

Rakenteelliset muutokset

Edelleen tulojen kohdennukseen ja kirjaamiseen on toteutettu rakenteellisia muutoksia muun muassa sairausvakuutuksen rahoitusuudistukseen ja nettobudjetointien purkamiseen liittyen. Nämä ovat lisänneet budjettitalouden verotuloja keskimäärin 0,6 mrd. eurolla vuosina 2004—2007.

Yhteenvedona edellä esitetystä voidaan todeta tuloperusteita ja -rakenteita koskeneiden lähtökohta oletusten muuttumisen lisänneen verotulojen tasoa keskimäärin 0,5 mrd. eurolla vuosina 2004—2007 (taulukko 5). Keskimääräinen toteutunut tulokertymä vuodessa olisi tämänkin korjauksen jälkeen noin 1,9 mrd. euroa eli 6 % korkeampi kuin alkuperäinen verotuloarvio vuosille 2004—2007.

Taulukko 5. Oletukset hallituskauden keskeisistä veroperustemuutoksista ja kansainvälisestä verokilpailusta aiheutuneista veropaineista toukokuun 2003 kehyspäättöksessä ja arvio niiden toteutumisesta sekä rakenteelliset muutokset, mrd. euroa

	Toukokuun 2003 kehyspäättökseen sisältynyt arvio vuosina 2004—2007	Maaliskuun 2007 arvio toteutumasta vuosina 2004—2007	Poikkeaman vaikutus tuloihin keskimäärin vuosina 2004—2007
Tuloveronkevennykset	1,12	2,6	-0,65
Muut tulo- ja varallisuusverotuksen perusteiden muutokset	-	0,2	-0,05

Taulukko 5. Oletukset hallituskauden keskeisistä veroperustemuutoksista ja kansainvälisestä verokilpailusta aiheutuneista veropaineista toukokuun 2003 kehyspäätöksessä ja arvio niiden toteutumisesta sekä rakenteelliset muutokset, mrd. euroa

Verokilpailusta aiheutuvat paineet	1,6	1,0	+0,6
Rakenteelliset muutokset	-	2,3	+0,6
Yhteensä			+0,5

c) Selitetyt ennuste-poikkeamat ja varsinaiset arviovirheet

Yhdistämällä edellä kohdissa a) ja b) esitetyt tarkastelut päädytään pelkistettyyn kokonaiskuvaan budjettitalouden tuloarviopoikkeamien suuruudesta ja perussyistä. Keskeiset tulokset esitetään taulukossa 6.

Vuonna 2006 budjettitalouden verotulot ovat ylittäneet vuonna 2003 tehdyn arvion 3,3 mrd. eurolla. Hallituskauden alussa ennakoidulla BKT-suhteella (19,5 %) toteutunut BKT:n arvo kuitenkin olisi tuottanut vuodelle 2006 tuloarvion, joka olisi ollut vain 1,6 mrd. euroa toteutunutta alempi. Edellä kuvatut rakenne-muutokset selittävät ylitteestä 1,1 mrd. euroa. Kun kuitenkin veroperusteita oli vuoden 2006 tasolla alennettu 0,3 mrd. euroa oletettua enemmän, jää valtion verotulojen kasvusta selittämättä 0,8 mrd. euroa eli suhteessa valtion verotulojen kokonaismäärään 2,3 % ja suhteessa BKT:n arvoon 0,5 %.

Tarkasteltaessa koko kehyskautta 2004—2007 tämänhetkisen tiedon valossa voidaan taulukosta nähdä budjettitalouden tulojen ylittävän toukokuussa 2003 tehdyn arvion koko kaudella keskimäärin 2,4 mrd. eurolla vuodessa. Hallituskauden alussa ennakoiduilla BKT-suhteilla (20,2 %—19,5 %; keskimäärin 19,9 %) toteutunut BKT:n arvo kuitenkin olisi tuottanut keskimääräisen vuotuisen tuloarvion, joka olisi ollut 1,0 mrd. euroa toteutunutta alempi. Rakenteellisten muutosten huomioon ottaminen pienentää poikkeamaa runsaalla 0,5 mrd. eurolla. Veroperusteita on alennettu keskimäärin 0,1 mrd. euroa oletettua enemmän, ja valtion verotulojen kasvusta koko kehyskaudella jää edelleen selittämättä vajaat 0,5 mrd. euroa eli suhteessa valtion verotulojen keskimääräiseen kokonaismäärään 1,5 % ja suhteessa BKT:n keskimääräiseen arvoon 0,3 %.

Taulukosta 6 voidaan havaita, että selittämättä jäävä osuus verotulojen kasvusta kasvaa vuotta 2007 kohti. Maaliskuussa 2007 päivitetty arvio budjettitalouden verotuloista vuodelle 2007 ylittää hallituskauden alussa tehdyn arvion 3,3 mrd. eurolla. Tuolloin ennakoidulla BKT-suhteella (19,5 %) vuodelle 2007 nyt ennakoitu BKT:n arvo tuottaisi tuloarvion, joka jäisi vain 1,3 mrd. euroa nykyistä tuloennustetta alemmaksi myös rakennemuutosten ja tuloperustemuutosten huomioon ottamisen jälkeen.

Taulukko 6. Toukokuussa 2003 laaditut budjettitalouden verotuloarviot suhteessa viimeisimpiin arvioihin, mrd. euroa ja %

	2004	2005	2006	2007	Keskimäärin 2004—2007
Budjettitalouden verotulot, mrd. euroa					
— toukokuun 2003 arvio	29,9	30,7	31,4	32,2	31,0
— maaliskuun 2007 arvio	31,2	32,3	34,7	35,5	33,4
— arvioiden poikkeama	1,3	1,4	3,3	3,3	2,4

Taulukko 6. Toukokuussa 2003 laaditut budjettitalouden verotuloarviot suhteessa viimeisiin arvioihin, mrd. euroa ja %

Jälkikäteisennuste (5/2003) BKT-osuus ja 3/2007					
BKT), mrd. euroa	30,8	31,4	33,1	31,2	32,4
— poikkeama (toteutuma-arvio - ennuste)	0,3	0,9	1,6	1,3	1,0
— poikkeama, ml. rakennekorjaus	0,3	0,9	0,5	0,1	0,5
— poikkeama, ml. edellinen ja veroperustemuutokset	-0,3	0,3	0,8	1,3	0,5
Budjettitalouden verotulot, % BKT:sta					
— toukokuun 2003 arvio	20,2	20,0	19,7	19,5	19,9
— maaliskuun 2007 arvio	20,5	20,6	20,7	20,2	20,5
— arvioiden poikkeama	0,2	0,6	0,9	0,7	0,6
Jälkikäteisennuste, % BKT:sta					
— poikkeama (toteutuma-arvio - ennuste)	0,2	0,6	0,9	0,7	0,6
— poikkeama, ml. rakennekorjaus	0,2	0,6	0,3	0,1	0,3
— poikkeama, ml. edellinen ja veroperustemuutokset	-0,2	0,2	0,5	0,7	0,3

Yksityiskohtainen tarkastelu keskeisimpien tuloerien osalta

Keskeisimpien verotuloerien ennustepoikkeamia tarkastellaan soveltamalla alun perin käytettyä ennustemenetelmää jälkikäteen käyttäen lähtötietona tämänhetkistä arviota tulopohjan kehityksestä sekä todellisuudessa sovellettuja veroperusteita. Tarkastelussa on pyritty vastaamaan kysymykseen, mikä olisi ollut tuloennuste vuosille 2004—2007 toukokuussa 2003, jos a) tulopohjan kehitystä koskeva arvio olisi nyt tiedossa oleva ja b) jos myös veroperusteet olisivat olleet tiedossa. Nämä tekijät sisältävän jälkikäteisennusteen ero toteutuneeseen kuvaa ennustevirheestä edellä mainituilla tekijöillä selittämättä jäävää osaa, johon kuuluvat muun muassa ennustemenetelmään tai -malliin sisältyvät ennustevirheet.

Tarkastelu on tehty suurimpien verotuloerien osalta, jotka yhteensä vastaavat noin 90 % budjettitalouden verotuloista. Yhteenvedon voidaan todeta, että tuloverojen ja arvonnäköveron osalta tulopohjan kehitystä koskevien arvioiden muuttumisella ja hallituskauden aikana päätetyillä veroperustemuutoksilla on molemmilla merkitystä tuloarvioiden kasvun selittäjänä. Valmisteverojen ennustepoikkeamat selittyvät sen sijaan pääasiassa tulopohjan kehitystä koskevien arvioiden muuttumisella.

Taulukko 7. Keskeisten verotuloerien toukokuussa laaditut ennusteet suhteessa viimeisiin arvioihin ja kyseisten erien jälkikäteisennusteisiin, milj. euroa. (poikkeama miinusmerkkinen = tulot yliarvioitu)

	2004	2005	2006	2007
Ansio- ja pääomatuloverot				
Ennuste, toukokuu 2003	7 970	8 265	8 571	8 879
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	8 126	8 737	8 650	8 302
Arvioiden poikkeama	156	472	79	-577
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	7 970	8 345	8 720	9 043
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	7 970	8 545	8 214	7 814

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

Taulukko 7. Keskeisten verotuloerien toukokuussa laaditut ennusteet suhteessa viimeisimpiin arvioihin ja kyseisten erien jälkikäteisennusteisiin, milj. euroa. (poikkeama miinusmerkkinen = tulot yli-arvioitu)

Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	156	392	-70	-741
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	156	192	436	488
Yhteisövero				
Ennuste, toukokuu 2003	4 162	4 062	3 918	3 724
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	4 174	3 978	4 251	4 654
Arvioiden poikkeama	12	-84	333	930
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	4 348	4 357	4 816	5 114
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	4 303	3 837	4 196	4 465
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	-174	-379	-565	-460
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	-129	141	55	189
Arvonlisävero				
Ennuste, toukokuu 2003	10 054	10 485	10 940	11 406
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	10 605	11 281	13 150	13 714
Arvioiden poikkeama	551	796	2 210	2 308
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	10 642	11 142	11 694	12 238
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	10 642	11 142	12 694	13 238
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	-37	139	1 456	1 476
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	-37	139	456	476
Energiaverot				
Ennuste, toukokuu 2003	3 020	3 077	3 126	3 181
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	2 901	2 855	2 946	3 007
Arvioiden poikkeama	-119	-222	-180	-174
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	2 940	2 921	2 991	3 069
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	2 940	2 914	2 979	2 956
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	-39	-66	-45	-62
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	-39	-59	-33	51
Alkoholijuomaverot				
Ennuste, toukokuu 2003	1 059	1 078	1 103	1 129
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	1 071	973	992	1 018
Arvioiden poikkeama	12	-105	-111	-111

Taulukko 7. Keskeisten verotuloerien toukokuussa laaditut ennusteet suhteessa viimeisiin arvioihin ja kyseisten erien jälkikäteisennusteisiin, milj. euroa. (poikkeama miinusmerkkinen = tulot yliarvioitu)

Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva				
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	1 046	1 066	1 086	1 103
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva				
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	25	-93	-94	-85
Tupakkavero				
Ennuste, toukokuu 2003	475	460	465	479
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	600	607	625	631
Arvioiden poikkeama	125	147	160	152
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	598	613	614	617
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	598	613	614	617
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	0	0	11	14
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	0	0	11	14
Autovero				
Ennuste, toukokuu 2003	850	850	850	850
Toteutuma / ennuste, maaliskuu 2007	1 235	1 277	1 304	1 290
Arvioiden poikkeama	385	427	454	440
Jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	1 255	1 284	1 242	1 179
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	1 255	1 284	1 242	1 179
Toteutunut - jälkikäteisennuste				
a) jos tulopohja nyt tiedossa oleva	-20	-7	62	111
b) jos myös veroperusteet nyt tiedossa olevat	-20	-7	62	111

Ansio- ja pääomatuloerojen keskipitkän aikavälin ennuste muodostetaan korottamalla talousarviovuoden ennustetta palkkasumman kasvulla. Tämä vastaa oletusta, että ansiotulojen verotusta kevennetään sen verran, ettei ansiotason kasvu kiristä verotusta progression myötä. Lisäksi toukokuun 2003 tuloarviossa huomioitiin jo sovittu 1,12 mrd. euron veronkevennys. Toukokuussa 2003 palkkasumman kasvuksi arvioitiin vuosina 2004—2007 keskimäärin 3,7 %, kun maaliskuussa 2007 keskimääräiseksi kasvuksi kyseisellä ajanjaksolla arvioidaan 4,4 %. Tämän vaikutus tuloveron tuottoon on noin 160 milj. euroa vuoden 2007 ta-sossa.

Taulukon 7 jälkikäteisennusteiden ja toteutumatiotojen perusteella voidaan havaita, että palkkasummaennusteen muuttumista suurempi merkitys on ollut ennakoitua suuremmilla veroperustemuutoksilla. Ansio-tuloerotusta on kevennetty 1,5 mrd. euroa enemmän kuin hallituskauden alussa ennakoitiin. Toisaalta yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä pääomaverokantaa alennettiin prosenttiyksiköllä ja osinkotulojen verotusta kiristettiin, minkä nettovaikutus arvioitiin noin 260 milj. euroa verotuottoa lisääväksi. Vuonna 2006 sairausvakuutuksen rahoitusuudistukseen liittyen valtion tuloverotusta alennettiin 200 milj. eurolla vakuutetun sairausvakuutusmaksun korotuksen kompensoimiseksi. Valtion ja kuntien välisen kustannus-

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

---

tenjaon tarkistuksen viimeinen erä, 185 milj. euroa, päätettiin suorittaa kunnille vuonna 2007 verojärjestelmän kautta pienentämällä kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä. Valtionverotusta kevennettiin vastaavasti. Lisäksi vuonna 2005 varallisuusveroa kevennettiin ja vuonna 2006 varallisuusverosta luovuttiin kokonaan, mikä vähensi verotuottoa yhteensä 155 milj. eurolla. Yhteensä veroperustemuutokset vähensivät valtion tuloveron tuottoa vuoden 2007 tasossa nettomääräisesti 1,8 milj. euroa enemmän kuin toukokuussa 2003 oletettiin.

Ansio- ja pääomatuloverojen jälkikäteisennuste, jossa käytetään palkkasumman viimeisintä kasvuarviota ja otetaan huomioon hallituskauden alun jälkeen päätettyjen veroperustemuutosten vaikutukset, aliarvioi verotuoton yhä 156 milj. eurolla vuonna 2004 ja 436 milj. eurolla vuonna 2006. Tämä aliarviointi selittyy pitkälti pääomatuloverojen kasvulla.

Keskikipitkän aikavälin ennusteeseen sisältyy implisiittisesti oletus, että ansio- ja pääomatuloverojen välinen suhde ei muutu vuodesta toiseen. Pääomatulot ovat kuitenkin kasvaneet kehyskaudella ennakoitua nopeammin. Osakekurssien ja asuntojen hintojen nousu on lisännyt luovutusvoittoja ja yritysten hyvä tuloskehitys osinkotuloja, mikä on kasvattanut valtion tuloverokertymää. Maaliskuussa 2007 pääomatuloverojen keskimääräiseksi kasvuksi vuosina 2004—2007 arvioitiin runsaat 9 % eli selvästi enemmän kuin palkkatulojen keskimääräinen kasvu (4,4 %). Toukokuussa 2003 pääomatuloverojen keskimääräiseksi kasvuksi arvioitiin runsaat 3 %. Myös pääomatuloverojen lähtötaso vuonna 2003 aliarvioitiin noin 350 milj. eurolla eli 6 prosentilla. Pääomatuloverojen ennustettua nopeamman kasvun arvioidaan lisänneen valtion verotuloja noin 300—400 milj. eurolla vuosina 2004—2006. Myös osinkoverotuksen muutokset kasvattivat pääomatuloveron määrää ennustettua enemmän.

Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on yritysten verotettavan tuloksen ja sen mukaan määräytyvän maksuunpannun veron arviointi. Perustana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen mukaiseksi. Yhteisöveron veropohjan kehitystä on arvioitu lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla.

Toimintaylijäämään perustuva tulosarvio ei ota huomioon monia satunnaisia tekijöitä tai eriä, jotka voivat jonkin yksittäisen yrityksen kohdalla vaikuttaa tulokseen olennaisella tavalla. Toimintaylijäämän kasvu on ollut selvästi tasaisempaa verrattuna muihin tietoihin yritysten tuloskehityksestä. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä on puutteistaan huolimatta luonteva lähtökohta tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä. Kuvaa yritysten tuloskehityksestä pyritään täydentämään keräämällä ja tarkastelemalla osavuosisikatsuksista saatavia tietoja. Lisäksi ennustetta tarkennetaan kertymätiedolla ja muulla seurantatiedolla.

Toukokuun 2003 kehyspäätöksen tuloarvioissa oli oletuksena, että kansainvälinen verokilpailu alentaa yhteisöveron tuottoa runsaat ½ mrd. euroa vuoden 2007 loppuun mennessä. Talousneuvoston työryhmäraportissa todettiin yritysverotukseen kohdistuvasta paineesta vuonna 2002 seuraavasti: ”Monet EU-maat ovat laskeneet tai suunnittelevat keventävänsä yritysverotusta. Myös useimmissa EU:n hakijamaissa yritysverotus on alhainen. Suomen yhteisöverojen kertymä suhteessa bruttokansantuotteeseen on noin prosenttiyksikön suurempi kuin EU-maissa keskimäärin. Kun monissa EU-maissa yritysverotusta pyritään keventämään edelleen, niin yritysverotuoton alenemispaine saattaa olla merkittävä.”¹⁾

Vuonna 2005 toteutettiin yritys- ja pääomaverouudistus, jonka osana yhteisöverokantaa alennettiin 29 prosentista 26 prosenttiin. Verokannan alentamisen arvioitiin alentavan yhteisöveron tuottoa noin 555 milj. euroa. Uudistuksen sisältöä ja vaikutuksia tarkastellaan luvussa 12.2 Finanssi- ja veropolitiikka. Ennustepoikkeamien analysointia vaikeuttaa se, että yritysverouudistuksen aiheuttamia käyttäytymisvaikutuksia verotulojen muodostumiseen ei ole mahdollista selvittää edes jälkikäteen.

---

¹⁾ Verotus kansainvälisessä toimintaympäristössä, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2002.

Kansainvälisen verokilpailun ja talouden kansainvälistymisen seurauksena veropaineita on saattanut toteutua viime vuosina myös siinä muodossa, että suomalaiset yritykset näyttävät tuloksestaan suuremman osan muualla kuin Suomessa. Kymmenen suurimman yrityksen osuus yhteisöveron tuotosta oli 24 % vuonna 2003 ja 17 % vuonna 2005.

Yhteisöverokannan alentamisesta seuraavan kuntien verotuottomenetyksen kompensoimiseksi kuntien jako-osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin ja valtion jako-osuutta alennettiin. Lisäksi valtion osuutta yhteisöveron tuotosta on muutettu pienemmissä määrin osana eräitä muita veroperustemuutoksia. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta oli 78,55 % vuonna 2003 ja vuonna 2007 se on 76,22 %.

Toukokuun 2003 arvio valtion yhteisöverotuoton kehityksestä oli alimitoitettu. Jälkikäteisennuste, jossa otetaan huomioon tämänhetkinen tulopohjan kehitysarvio ja toteutetut veroperustemuutokset, puolestaan johtaisi aliarviointiin vajaalla 200 milj. eurolla (noin 4 % suhteessa verotuottoon) vuonna 2007. Tähän saattaa vaikuttaa muun muassa se, ettei toimintaylijäämä täysin pysty kuvaamaan yrityksen verotettavan tulon kehitystä. Esimerkiksi vuonna 2005 toimintaylijäämä laski 1,2 % lähinnä metsäteollisuuden lakon seurauksena, kun taas yritysten verotettava tulo kasvoi 12,5 %. Maksuunpannun yhteisöveron määrän kasvu jäi kuitenkin vähäiseksi samana vuonna toteutetun yhteisöverokannan alentamisen johdosta.

Arvonlisäveron tuottoennusteeseen sisällytettiin toukokuussa 2003 kansainvälisestä verokilpailusta johtuvia veropaineita yhteensä 180 milj. euroa vuosille 2003—2005. Tupakka- ja alkoholijuomaveron alentumispainene arvioitiin pienentävän myös arvonlisäveron tuottoa, koska arvonlisävero määrätään tuotteen valmisteverollisesta hinnasta. Käytettyjen autojen tuonnin kasvun arvioitiin samoin alentavan jonkin verran arvonlisäveron tuottoa. Autoveroon ja tupakkaveroon kohdistettu veropaine ei kuitenkaan toteutunut. Alkoholijuomaveron keventämisen vaikutusta arvonlisäveron tuottoon on vaikeampi arvioida. Alkoholien myynnistä saatu arvonlisäverotuotto laski, mutta koko arvonlisäveron tuottoon valmisteveron alentaminen vaikutti huomattavasti lievemmin. Tässä korostuivat ns. dynaamiset vaikutukset ja arvonlisäveron luonne yleisenä kulutusverona.

Arvonlisäveroperusteita ei ole merkittävästi muutettu hallituskaudella. Merkittävä rakenteellinen muutos on vuonna 2006 toteutettu sairausvakuutuksen rahoitusuudistus, johon liittyen luovuttiin arvonlisäveron tuoton siirtämisestä Kansaneläkelaitoksen rahastoihin. Tämä vaikuttaa budjettitalouden arvonlisäverotuottoon lisäävästi yhdellä miljardilla eurolla. Arvonlisäveron alarajan huojennuksen vaikutus arvonlisäveron tuottoon arvioitiin 30 milj. euroksi ja työvaltaisten palvelualojen kokeiluun osallistumisen vaikutus 43 milj. euroksi.

Arvonlisäverotuoton keskimääräinen kasvu vuosina 2004—2007 arvioitiin 3,8 prosentiksi toukokuussa 2003 ja 5,5 prosentiksi maaliskuussa 2007 (ilman sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksen aiheuttamaa arvonlisäverotuoton kasvua). Yksityisen kulutuksen arvon kasvuksi vuosina 2004—2007 arvioitiin toukokuussa 2003 keskimäärin 4,5 % ja arvio on sama maaliskuussa 2007. Kotitalouksien kulutusmenojen kehitys on ollut vuosina 2005 ja 2006 kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan huomattavasti arvonlisäverokertymän kehitystä maltillisempaa. Arvonlisäverokertymä kasvoi 6,8 % vuonna 2006, kun yksityisen kulutuksen kasvu oli vain 4,9 % tilinpidon ennakkotietojen mukaan. Toisaalta osaltaan arvonlisäverokertymän kehityksen kotitalouksien kulutusmenoja kehitystä voimakkaampaa kasvua saattaa selittää se, että kotitalouksien kulutuskysyntä on voimakkaasti painottunut viime vuosien aikana kestokulutushyödykkeisiin kuten elektroniikkaan, kodinkoneisiin, huonekaluihin ja autoihin. Kestokulutushyödykkeisiin sovelletaan yleistä 22 prosentin arvonlisäverokantaa.

Arvonlisäverotuoton jälkikäteisennuste, jossa huomioidaan tämänhetkinen arvio tulopohjan kehityksestä ja toteutetut veroperustemuutokset, aliarvioi tuoton vajaalla 500 milj. eurolla vuosina 2006—2007. Vuoden 2006 arvonlisäverotuoton kasvusta jää näin ollen tässä tarkastelussa vajaa 500 milj. euroa selittämättä. Selittämättä jäävä osuus saattaa kuitenkin pienentyä, kun kansantalouden tilinpidon tiedot tarkentuvat ja kun

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

---

esimerkiksi kulutusrakenteesta saadaan tarkempaa tietoa. Tilinpidon ennakkotietojen mukainen yksityisen kulutuksen kasvu vuonna 2006 on selvästi pienempi kuin arvonlisäverokertymän kasvu tai kaupan myynti-tilastojen osoittama kasvu.

Energiaverojen tuoton kehitys yliarvioitiin toukokuussa 2003 noin 100—200 milj. eurolla. Energiaverojen tuotosta kolme neljäsosaa kertyy liikennepolttoaineiden veroista. Toukokuussa 2003 moottoribensiinin kulutuksen arvioitiin kehyskaudella kasvavan keskimäärin 1½ % ja dieselöljyn kulutuksen puolestaan keskimäärin 2½ %. Maaliskuussa 2007 vuosien 2004—2007 moottoribensiinin kulutuksen kasvuksi arvioidaan sen sijaan 0,4 % ja dieselöljyn 2,8 %. Jos tulopohjan kehitys olisi tiedetty, tuotto olisi edelleen hieman yliarvioitu.

Turpeen vero ja verotuki poistettiin heinäkuun alussa vuonna 2005 ja teollisuuden ja ammattimaisen kasvihuoneviljelyn sähkövero puolitettiin vuoden 2007 alusta. Lisäksi vuoden 2007 talousarviossa muutettiin energiaverotukien budjetointia siten, että aiemmin nettobudjetoidut verotuet budjetoidaan määrärahana. Tämä on otettu tarkasteluissa huomioon.

Jos tulopohjan kehityksen lisäksi myös energiaverojen veroperusteet olisivat olleet tiedossa, verotuotto olisi edelleen yliarvioitu vuosina 2004—2006, mutta aliarvioitu vuonna 2007.

Alkoholijuomaveron tuoton kehitys vuosina 2005—2007 yliarvioitiin toukokuussa 2003 noin 100 milj. eurolla. Tuolloin oletettiin, että veropohjan supistuminen ja verotuksen keventäminen vähentää alkoholijuomaveron tuottoa 300 milj. eurolla.

Alkoholin tilastoidun kulutuksen veropohjan säilyttämiseksi mahdollisimman hyvin Suomessa alkoholijuomien verotusta alennettiin keskimäärin 33 prosentilla 1.3.2004. Alkoholijuomien nimellishinnat laskivat veronalennuksen seurauksena keskimäärin 18 prosenttia. Tehdyn sopeutuksen seurauksena vuonna 2004 alkoholiverotuotto aleni 300 milj. eurolla, eli verokertymä laski viidenneksen edellisvuodesta.

Alkoholiveron verotuoton kasvun yliarviointi johtui siitä, että veropohjan kasvu yliarvioitiin keväällä 2003. Vuoden 2004 alkoholin kulutuksen kasvu ohjautui ennustettua enemmän matkustajatuontiin huolimatta mittavasta veronalennuksesta. Esimerkiksi vuonna 2005 alkoholin verollinen myynti ei kasvanut lainkaan, vaan alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu johtui kokonaan lisääntyneestä matkustajatuonnista.

Veropohjan toteutuneen kehityksen ja veroperustemuutokset sisältävä jälkikäteisennuste tuottaa verotuoton pienen aliarvioinnin vuodelle 2004 mutta loppuvuosille vajaan 100 milj. euron yliarvioinnin.

Tupakkaveron veropohjan ennakoitiin heikkenevän vuonna 2004, kun matkustajatuontikiintiöt vuoden alussa poistuivat ja EU laajentui toukokuun 2004 alussa. Veropohja kuitenkin hieman vahvistui vuonna 2004, eivätkä veropaineet ole toteutuneet ennakoitulla tavalla tarkasteluajanjaksolla. Tupakkaveron veroperusteita ei ole muutettu vuosina 2004—2007. Jos veropohjan kehitysarvio olisi toukokuussa 2003 ollut nyt tiedossa oleva, verotuotto olisi hieman aliarvioitu kauden loppuvuosina.

Autoveron tuoton arvioitiin toukokuussa 2003 pysyvän koko kehyskauden ajan 850 milj. euron tasolla. Autoveron kertymä nousi jo vuonna 2003 1,2 mrd. euroon ja on kasvanut tämän jälkeen vuosina 2004—2006 keskimäärin 2½ %.

Autoveron tuoton ennustaminen keskipitkällä aikavälillä pohjautuu ennusteeseen kotitalouksien kulutusmenojen kehityksestä. Toukokuun 2003 tuloarviossa suurin merkitys oli kuitenkin autoveron tuottoon kohdistetulla noin 200 milj. euron suuruisella veropaineella. Autoveron tuoton kehityksen arviointi oli poikkeuksellisen vaikeaa tilanteessa, jossa vuonna 2003 autoveroa oli alennettu noin 17 prosentilla EY-tuomioistuimen päätöksen seurauksena. Veromuutoksen jälkeen käytettyjen autojen tuonti kasvoi nopeasti, kuten ennakoitiin, mutta myös uusien henkilöautojen myynti kasvoi neljänneksellä vuonna 2003. Osittain

myynnin kasvu johtui patoutuneen kysynnän purkautumisesta. Käytettyjen autojen tuontimäärä on tasaantunut alle 30 000 kappaleeseen.

Budjettitalouden tuloarvioiden toteutuminen vuonna 2006

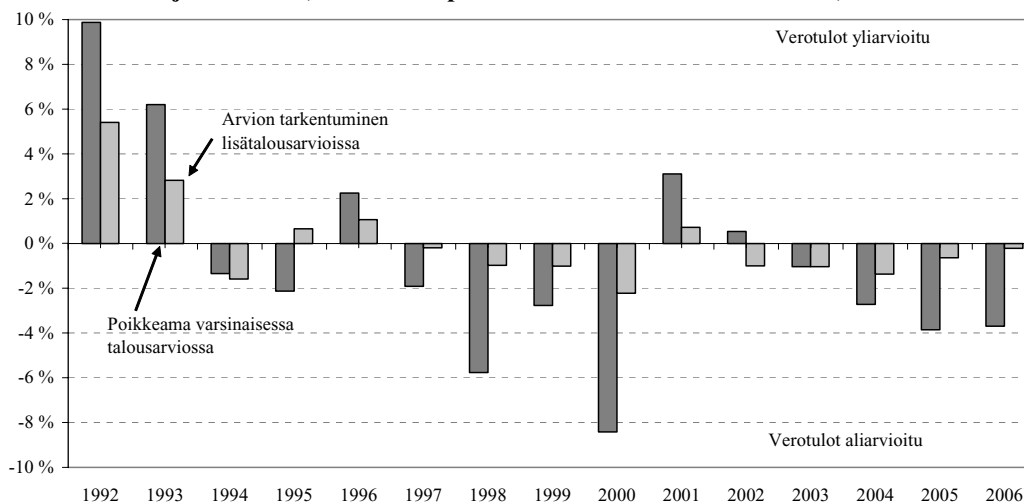
Taulukossa 8 esitetään keskeisten verotuloerien poikkeamat suhteessa vuoden 2006 varsinaisessa talousarviossa ja lisätalousarvioilla korjatussa talousarviossa sekä näiden erien ns. jälkikäteisennusteet. Jälkikäteisennusteilla pyritään vastaamaan kysymykseen, mikä tuloarvio olisi ollut syksyllä 2005 talousarvioesitystä laadittaessa, jos tulopohjan nykyinen kehitysarvio ja vuoden 2006 veroperusteet olisivat olleet tiedossa. Veroperustemuutokset valmistellaan yleensä talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä, joten yksittäisen budjettivuoden osalta tarkastelu pelkistyy tulopohjan kehitystä koskevien oletusten tarkasteluun.

Taulukko 8. Keskeisten verotuloerien toteutuma suhteessa varsinaisen talousarvion, lisäbudjeteilla täydennetyin talousarvion ja jälkikäteisennusteen mukaiseen tuloarvioon v. 2006 (miinusmerkkinen = tulot yliarvioitu), milj. euroa ja %

	Toteutuma (tilinpäätös)	Poikkeama TA:ssa		Poikkeama viimeisessä lisäbudjetissa		Jälkikäteis- ennusteen poikkeama	
				%	%	%	%
Ansio- ja pääomatuloverot	8 650	560	6,5	50	0,6	10	0,1
Yhteisövero	4 251	188	4,4	-49	-1,2	-49	-1,2
Arvonlisävero	13 150	560	4,3	159	1,2	496	3,8
Energiaverot	2 946	-33	-1,1	-81	-2,7	-77	-2,6
Alkoholijuomaverot	992	1	0,1	1	0,1	-9	-0,9
Tupakkaverot	625	17	2,7	17	2,7	9	1,4
Autovero	1 304	-96	-7,3	-21	-1,6	-4	0,0

Oheisessa kuviossa esitetään, kuinka verotuloarviot ovat poikenneet toteutuneesta varsinaisessa talousarviossa ja lisätalousarvioilla täydennetyssä talousarviossa. Suurimmat verotulojen aliarvioinnit ovat olleet vuosina 1998 ja 2000, joista jälkimmäinen oli monestakin syystä poikkeuksellinen vuosi. Verotulot on yliarvioitu tarkasteluajanjaksolla vuosina 1992, 1993, 1996 ja 2001.

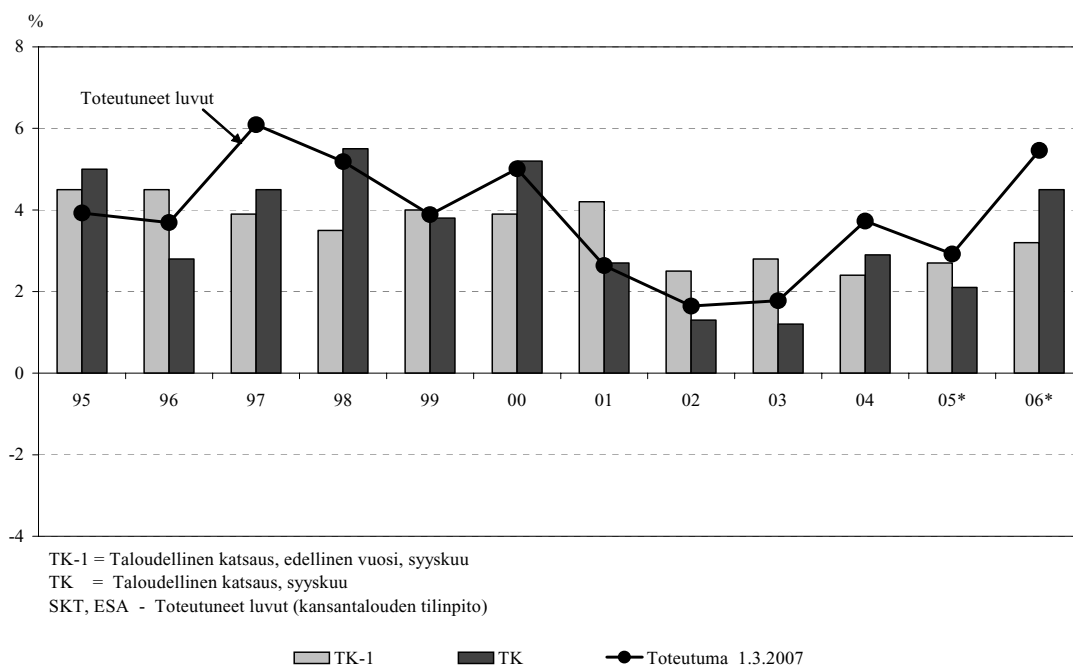
Kuvio 2. Verotulojen osuvuus, talousarviopoikkeama suhteessa toteutumaan, %

2.1 Verotulot ja niiden analyysi

Kuviossa 3 esitetään se, kuinka valtiovarainministeriön ennusteet kokonaistuotannon määrän muutoksesta ovat muuttuneet vuosittaisissa ennustejulkaisuissa ja mitä ne ovat olleet suhteessa toteutumaan. Pylväät kuvaavat hallituksen talousarvioesityksen pohjana olevaa ennustetta ja seuraavan vuoden syksyn ennustetta, joka puolestaan toimii pohjatietona syksyn lisätalousarvioesityksen valmistelulle.

Kuvio 3. BKT: VM:n ennusteet, määrän muutos, %

Ansio- ja pääomatuloverojen tuotto aliarvioitiin vuoden 2006 varsinaisessa talousarviossa 560 milj. eurolla eli 6,5 prosentilla. Jos sekä palkkasumman että pääomatulojen kasvuarviona olisi käytetty sitä, mitä niiden tällä hetkellä ennustetaan olevan, verotuotto olisi pystytty ennustamaan hyvin lähelle toteutunutta tasoa.

Palkkasumman kasvu oli vuonna 2006 prosenttiyksikön korkeampi kuin vuoden 2005 syksyllä ennustettiin. Tämä selittää ennustevirheestä kuitenkin vain 70 milj. euroa. Pääomatulojen ennakoitua korkeampi taso vuonna 2005 selittää ennustevirheestä vajaat 160 milj. euroa ja ennakoitua korkeampi kasvu vuonna 2006 noin 270 milj. euroa. Luovutusvoitot ovat pääomatulojen suhdanneherkin erä. Niistä ei synny verovuoden aikana verohallinnolle seurantatietoja. Luovutusvoittojen tasoa ja kasvua pyritään arvioimaan seuraamalla pörssikurssien ja asuntojen hinnan kehitystä ja ennakon täydennysmaksujen kertymää.

Talousarvioesitystä valmisteltaessa edellisen vuoden verotus on valmistumassa ja vasta verotuksen valmistumisen jälkeen, aivan vuoden loppupuolella, saadaan tulolajikohtaisia tietoja edelliseltä verovuodelta. Vasta tuossa vaiheessa saadaan luotettava tieto pääomatulojen tasosta edellisenä vuonna. Tämä on usein liian myöhäinen ajankohta seuraavan vuoden talousarvioesityksen täydentävän esityksen ja syksyn lisätalousarvioesityksen näkökulmasta.

Yhteisöveron tuotto aliarvioitiin varsinaisessa talousarviossa 188 milj. eurolla eli 4,4 prosentilla. Syksyllä 2005 toimintaylijäämän kasvuksi vuonna 2006 arvioitiin 6,9 %, ja maaliskuussa 2007 vastaava arvio on 14 %. Yhteisöveron veroperusteita ei muutettu vuonna 2006. Jos toimintaylijäämän kasvu arvio vuodelle

2006 olisi talousarviota laadittaessa ollut maaliskuun 2007 arvion mukainen, valtion yhteisöveron tuotto olisi ennustettu oikein.

Arvonlisäveron tuotto aliarvioitiin varsinaisessa talousarviossa 560 milj. eurolla eli 4,3 prosentilla. Arvonlisäverokertymä kasvoi 6,8 % vuonna 2006 sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksen aiheuttama muutos huomioiden. Yksityisen kulutuksen kasvu jäi vain 4,9 prosenttiin kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan. Tämän ennakkotiedon perusteella tehty jälkikäteisennuste johtaa edelleen arvonlisäveron mittavaan aliarviointiin. Arvonlisäveron kasvua saattoivat vuonna 2006 korottaa eräät ajoitukselliset tekijät, mutta on myös syytä korostaa, että tilinpidon vuotta 2006 koskevat tiedot ovat vielä ennakkollisia.

Autoveron tuotto yliarvioitiin varsinaisessa talousarviossa 96 milj. eurolla eli 7,3 prosentilla. Varsinaisen talousarvion tuloarvion toteutuminen olisi edellyttänyt reilusti yli 150 000 uuden henkilöauton myyntiä. Uusien henkilöautojen ensirekisteröinnit laskivat 1,7 % vuonna 2006 vajaan 146 000 kappaleeseen. Sen sijaan autoveron tuotto kasvoi noin 2 %, mikä selittyy keskimääräisen veron nousulla. Uusien henkilöautojen keskimääräinen autovero nousi 2,5 prosentilla. Jos uusien henkilöautojen kysyntä ja keskimääräisen verotusarvon kehitys olisi ollut tiedossa talousarviota laadittaessa, autoveron tuotto olisi ennustettu oikein.

2.2 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys

Valtion viranomaisten perimät maksut ovat korvauksia tai vastikkeita tuotetuista palveluista. Valtion viranomaisten perimät maksut perustuvat joko yleislakina valtion maksuperustelakiin (150/1992) tai erityismaksulainsäädäntöön.

Alla olevassa taulukossa on eritelty valtion maksullinen toiminta suoritelajeittain vuosina 2005—2006. Maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 961 milj. euroa vuonna 2006. Siitä lähes puolet, 473 milj. euroa, koostui markkinasuoritteista perityistä maksuista. Erityismaksulakien tulokertymän vähentyminen johtuu siitä, että eräät aiemmin maksuiksi tulkitut suoritukset on valtiosääntöoikeudellisesti katsottu nyttemmin veroiksi.

Taulukko 9. Maksullinen toiminta suoritelajeittain vuosina 2005 ja 2006, 1 000 euroa

	2005	2006	muutos, %
Julkisoikeudelliset suoritteet	230 475	257 946	11,9
Markkinasuoritteet	470 145	472 729	0,5
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	292 284	230 006	-21,3
Yhteensä	992 904	960 681	-3,2

Taulukko 10. Maksullinen toiminta suoritelajeittain ja hallinnonaloittain vuonna 2006, 1 000 euroa

	Julkisoikeudelliset suoritteet	Markkina-suoritteet	Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	Yhteensä
Eduskunta	0	70	130	200
Tasavallan Presidentti	0	37	0	37
Valtioneuvosto	0	6	0	6
Ulkoasiainministeriö	22 004	1 069	0	23 073
Oikeusministeriö	91	13 541	89 051	102 684
Sisäasiainministeriö	68 920	11 689	1 388	81 996
Puolustusministeriö	26	37 814	0	37 840

2.3 Muut tulot ja niiden analyysi

Taulukko 10. Maksullinen toiminta suoritelajeittain ja hallinnonaloittain vuonna 2006, 1 000 euroa

Valtiovarainministeriö	5 943	9 207	212	15 362
Opetusministeriö	21 220	194 730	539	216 489
Maa- ja metsätalousministeriö	15 270	16 889	35 170	67 328
Liikenne- ja viestintäministeriö	83 314	25 568	58 264	167 146
Kauppa- ja teollisuusministeriö	5 129	95 286	37 935	138 351
Sosiaali- ja terveysministeriö	29 159	64 623	7 317	101 099
Työministeriö	5	55	0	60
Ympäristöministeriö	6 865	2 147	0	9 012
Yhteensä	257 946	472 729	230 006	960 681

Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Selvityksen tiedot perustuvat tilivirastojen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Selvitys vuoden 2006 maksullisesta toiminnasta valmistuu kuluvan vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

2.3 Muut tulot ja niiden analyysi

Muita tuloja kuin verotuloja talousarviotalouteen kertyi 6 287 milj. euroa, mikä oli 6,3 % vähemmän kuin edellisvuonna. Sekalaisia tuloja kertyi 4 115 milj. euroa ja korkotuloja ja voiton tuloutuksia 1 974 milj. euroa.

Sekalaisia tuloja kertyi 57 milj. euroa budjetoitua enemmän. Niiden kertymä aleni lähes neljänneksellä edellisvuodesta. Tähän vaikutti eniten se, että valtion eläkerahastosta ei tehty lainkaan tuloutusta budjettitalouteen. Nettotulot osakemyynnistä olivat 1 231,8 milj. euroa, mikä oli 17 % vähemmän kuin edellisvuonna. Suurimmat osakemyyntitulot tulivat Kapiteeli Oyj:n osakkeiden myynnistä, 935 milj. euroa, ja Outokumpu Oyj:n osakkeiden myynneistä, 295 milj. euroa. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton siirto budjettitalouteen oli 397,0 milj. euroa ja valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista oli 397,6 milj. euroa.

Korkotuloja ja voiton tuloutuksia kertyi 25 milj. euroa budjetoitua enemmän. Korjoja kassavarojen sijoittamisesta kertyi 38 milj. euroa budjetoitua enemmän korkotason nousun seurauksena. Osinkotuloja kertyi 1 522 milj. euroa, ja niiden kertymä kaksinkertaistui edellisvuodesta. Eniten osinkoja maksoivat Fortum Oyj, 505 milj. euroa, Neste Oil Oyj, 103 milj. euroa, ja TeliaSonera AB, 244 milj. euroa. Osinkotuloista lähes 600 milj. euroa kertyi Fortum Oyj:n, TeliaSonera AB:n ja Kapiteeli Oyj:n maksamista ylimääräisistä osingoista. Suomen Pankin voittoa tuloutettiin valtiolle 134 milj. euroa.

2.4 Valtion kulut

Kertomusvuoden tilinpäätöksen toteutumalaskelman mukaan budjettitalouden menot ilman korkomenoja, valtionvelan vähentämistä ja määrärahan siirtoa lisääntyivät edellisestä vuodesta noin 5,4 prosentilla. Hintojen nousu huomioon ottaen menojen reaalkasvu oli 1,5 %.

Talousarviomenot olivat 543 milj. euroa budjetoitua pienemmät. Arviomäärärahoja jäi käyttämättä 511 milj. euroa, kiinteitä määrärahoja 29 milj. euroa ja siirtomäärärahoja 3 milj. euroa. Siirrettyjen määrärahojen kanta kasvoi 181 milj. euroa.

Taulukko 11. Siirretyt määrärahat 2003—2006, milj. euroa

	2003	2004	2005	2006
Siirrettyjen määrärahojen kanta	1 592	1 746	2 033	2 214
Vuosimuutos	69	154	287	181

Valtionvelan korkomenot olivat toteutumalaskelman perusteella samaa suuruusluokkaa kuin edellisenä vuonna (2,3 mrd. euroa). Valtion velkaa vähennettiin 1,54 mrd. euroa. Kuluja on yhteensä 39 325 milj. euroa, josta kaksi kolmasosaa on siirtotalouden kuluja.

Taulukko 12. Budjettitalouden kulut vuosina 2003—2006, milj. euroa

	2003	2004	2005	2006
<i>Toiminnan kulut</i>				
Henkilöstökulut	4 947	5 132	5 320	5 408
Vuokrat ja palveluiden ostot	2 869	3 002	2 989	2 734
Poistot	1 419	1 121	1 065	1 117
Muut toiminnan kulut	555	613	761	1 249
<i>Satunnaiset kulut</i>	44	12	56	15
<i>Rahoituksen kulut</i>	2 823	2 380	2 325	2 320
<i>Siirtotalouden kulut</i>				
Siirrot kunnille ja kuntayhtymille	6 202	6 709	7 139	7 826
Siirrot sosiaaliturvarahastoille	7 075	7 380	7 500	8 003
Siirrot elinkeinoelämälle	2 519	2 564	2 613	2 874
Siirrot voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 612	1 725	1 789	1 933
Siirrot kotitalouksille	3 474	3 602	3 681	3 819
Siirrot EU:lle	1 371	1 300	1 455	1 520
Muut siirtotalouden kulut	361	459	452	507
Kulut yhteensä	35 270	35 998	37 145	39 325

Taulukko 13. Henkilöstökulut vuosina 2003—2006, milj. euroa

	2003	2004	2005	2006
Palkat ja palkkiot	3 960	4 103	4 240	4 390
Eläkemaksut	699	729	780	823
Muut henkilöstösivukulut	288	300	300	195
Henkilöstökulut yhteensä	4 947	5 132	5 320	5 408

Valtion henkilöstö

Valtion palveluksessa olevat henkilöt ¹⁾	124 185	123 911	123 821	122 068
Henkilötyövuodet	120 557	120 366	120 868	119 156

¹⁾ Marraskuun lopun tilanne, vuoden 2006 tiedot ennakkollisia.

2.4 Valtion kulut

Taulukko 14. Palvelujen ostot vuosina 2003—2006, milj. euroa

Palveluryhmät	2003	2004	2005	2006
Korjaus- ja kunnossapitopalvelut	674	657	658	507
Rakentamispalvelut	349	356	295	51
Toimistopalvelut	324	329	334	357
Henkilöstöpalvelut	68	69	72	75
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	55	57	67	71
Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut	424	455	462	495
Muut palvelut	251	323	330	367
Yhteensä	2 145	2 246	2 218	1 923

Poistojen suurin erä on tie- ja rautatierakenteiden poistot, yhteensä 765 milj. euroa. Sisäisten kulujen oikaisu sisältää talousarvion talouden sisäisten tuottojen eliminoinnit. Rahoituskuluissa esitetään nettona veloista aiheutuvat korot, emissio-, pääoma- ja kurssierot sekä luottotappiot.

Siirtotalouden kulujen suurimmat erät ovat tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille, kunnille, voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, kotitalouksille ja elinkeinoelämälle. Siirtotalouden kulut kasvoivat 1 853 milj. euroa vuoteen 2005 verrattuna. Vuodesta 2001 kasvu on ollut noin miljardi euroa vuodessa.

Tulonsiirrot kunnille kasvoivat 648 milj. euroa vuoteen 2005 verrattuna. Kasvu johtuu kuntien valtionosuusjärjestelmästä ja sen uudistamisesta vuonna 2006, lisäpanostuksesta kuntien sosiaali- ja terveysjärjestelmän toimintaedellytysten turvaamiseen sekä muiden lakisääteisten valtionosuuksien ja -avustusten lisääntymisestä. Kuntien valtionosuusjärjestelmän ja vuoden 2006 alusta lukien toteutettava kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ensimmäinen vaihe on vaikuttanut kunnille ja kuntayhtymille maksettujen siirtotalouden kulujen lisääntymiseen sisäasianministeriön osalta noin 200 milj. eurolla. Vuonna 2006 jatkettiin hallitusohjelman mukaisesti lisäpanostusta kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toimintaedellytysten turvaamiseen, erityisesti kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin, jotta kunnat voisivat turvata palvelujen määrän ja laadun. Yhteensä tähän käytettiin 340 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille kasvoivat 504 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Käyttötalouden kulut sosiaaliturvarahastoille kasvoivat 827,5 milj. eurolla sen johdosta, että arvonlisäverotuoton tilittämisestä Kansaneläkelaitokselle luovuttiin vuonna 2006. Käyttötalouden kuluja sosiaaliturvarahastoille pienensi 300 milj. euroa työttömyysturvalain muutos, jonka mukaan valtio ja kunnat rahoittavat puoliksi työmarkkinatukea 500 päivää työttömyyden perusteella saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen.

Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle kasvoivat 261 milj. euroa vuoteen 2005 verrattuna. Uuden tilatukijärjestelmän luominen ja tukioikeusrekisterin perustaminen etenivät niin hyvin, että kaikki tilatuki pystyttiin maksamaan jo vuonna 2006. EU -tulotukea maksettiin n. 124 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2005. Vuonna 2006 sovellettiin ensimmäisen kerran lakia väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta, ja sitä käytettiin 88,5 milj. euroa.

Siirtotalouden kulut kotitalouksille kasvoivat 138,2 milj. euroa vuoteen 2005 verrattuna. Kasvuun vaikuttaa erityisesti suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle. Tulonsiirrot Euroopan unionille olivat 1 520 milj. euroa vuonna 2006. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 65 milj. euroa.

2.5 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut

Valtion taloudellinen asema

Valtion taseen loppusumma on 48 755 milj. euroa. Se on pienentynyt 564 milj. euroa. Suurimmat muutokseen vaikuttavat tekijät on analysoitu jäljempänä. Ulkomaanrahan määräiset erät on muunnettu euroiksi pääsääntöisesti Euroopan keskuspankin julkaiseman vuoden viimeisen kurssin mukaan.

Kansallisomaisuutta on 242 milj. euroa. Valtion aloittavaan taseeseen 1.1.1998 otettiin vain se kansallisomaisuus, jota käytettiin tuotannon tekijänä, lähinnä toimistokäytössä olleet rakennukset. Siten esimerkiksi kaikki taidekokoelmat puuttuvat valtion taseesta. Vuoden 1998 jälkeen hankitun kansallisomaisuuden hankintamenot on aktivoitu taseeseen.

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten määrä on 37 028 milj. euroa. Suurimmat erät ovat tie- ja rautatierakenteissa sekä sijoituksissa osakkeisiin ja liikelaitoksiin. Omaisuuserä on pienentynyt 559 milj. euroa. Valtio myi vuoden 2006 aikana Kapiteeli Oyj:n koko osakekannan Sponda Oyj:lle ja 12 milj. kappaletta Outokumpu Oyj:n osakkeita kotimaisille ja kansainvälisille instituutiosijoittajille. Kapiteeli Oyj:n kirjanpitoarvo oli 303,6 milj. euroa. Outokumpu Oyj:n osakkeiden myynnin seurauksena omistusosuus laski 37,8 prosentista 31,1 prosenttiin ja tasearvo laski 130,2 milj. euroa.

Markkina-arvoltaan 25 247 milj. euron pörssinoteerattujen käyttöomaisuusarvopapereiden kirjanpitoarvo on 8 993 milj. euroa. Vaihto-omaisuuden osuus valtion taseessa on valtion toiminnan luonteesta johtuen vähäinen. Sen määrä on 417 milj. euroa. Suurin erä 334 milj. euroa koostuu Puolustusvoimien aine- ja tarvikkevarastoista. Pitkäaikaiset saamiset on 2 085 milj. euroa ja erä sisältää lähinnä liikelaitoksiin lainaehdoin luovutetun omaisuuden vasta-arvot sekä Teknologian kehittämiskeskuksen lainasaamiset. Lyhytaikaiset saamiset on 1 500 milj. euroa ja se sisältää lähinnä kohdennus- ja jaksotuseriä.

Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset on 7 260 milj. euroa ja muodostuu kokonaisuudessaan valtion kassavarojen sijoittamisesta rahoitusmarkkinoille. Sen kokoon vaikuttavat erityisesti:

- talousarvion kumulatiivinen ylijäämä,
- talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen saatavat budjettitaloudelta,
- tulo- ja menorästien määrä, ja
- siirrettyjen määrärahojen kanta.

Tarkempi erittely kokoon vaikuttavista tekijöistä löytyy osassa III olevan valtion tilinpäätöksen liitteestä 11 Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat.

Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat on vähäinen erä valtion taseessa, koska käteiskassoja lukuun ottamatta kaikki käteisvarat pyritään sijoittamaan rahamarkkinoille. Tästä tase-erästä (224 milj. euroa) valtaosa (198 milj. euroa) on valtiolle lahjoitettuja rahastoituja varoja tai tilapäisesti valtion tileillä olevia muiden varoja.

Valtion oma pääoma on 14 150 milj. euroa negatiivinen. Aloittavassa taseessa 1.1.1998 oma pääoma oli 30 048 milj. euroa negatiivinen. Tilanne johtui sekä valtion ankarasta velkaantumisesta 1990-luvun alussa että aloittavan taseen laatimisessa tehdyistä ratkaisuista. Osa kansallisomaisuudesta jätettiin taseen ulkopuolelle ja valtion yhtiöomaisuus arvostettiin erittäin varovaisesti. Omassa pääomassa tapahtunut muutos heijastaakin melko suoraviivaisesti yhtiöomaisuuden myyntivoittojen ja liikelaitostamisten yhteydessä tehtyjen arvonorjausten määrää. Vuodesta 1998 kertyneet yhtiöomaisuuden myyntivoitot on yhteensä 12 889 milj. euroa.

2.5 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut

Vieras pääoma sisältää sekä valtion ottaman velan että tilinpäätöksen kohdennus- ja jaksotuseriä. Lyhytaikainen vieras pääoma on pysynyt ennallaan ja pitkäaikainen on vähentynyt 1 627 milj. euroa. Siirtovelkoihin sisältyvä korkovelka on 1 284 milj. euroa ja lomapalkkavelka 663 milj. euroa.

Valtionvelka

Valtionvelka (talousarvio- ja rahastotalouden velka) oli vuoden 2006 päättyessä nimellisarvoltaan 58 904 milj. euroa. Vähennys edellisestä vuodesta oli 1 140 milj. euroa eli 1,9 %. Euromääräistä velkaa oli vuoden päättyessä 58 859 milj. euroa ja valuuttamääräistä velkaa 45 milj. euroa. Velan markkina-arvo oli vuoden 2006 lopussa 61,0 mrd. euroa. Valuuttakurssiriskiä sisältävän velan osuus oli vuoden päättyessä 0,1 %. Sijoitettujen kassavarojen määrä oli vuoden päättyessä 7 260 milj. euroa.

Taulukko 15. Valtionvelka vuoden lopussa, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos 2006/2004, %
Euromääräinen	51 456	62 079	63 745	60 000	58 859	-2
Valuuttamääräinen	7 797	1 241	43	44	45	2
Yhteensä	59 253	63 320	63 788	60 044	58 904	-2

Talousarviotalouden bruttolainanotto vuonna 2006 oli 17 212 milj. euroa ja nimellisarvoiset nettokuoletukset 1 430 milj. euroa. Talousarviotalouden velan hoitomenot ilman kuoletuksia olivat yhteensä 2 261 milj. euroa, josta korkomenot olivat 2 245 milj. euroa ja lainojen liikkeeseenlasku-, lunastus- ym. palkkiot ja kulut 16 milj. euroa. Velkakannan pienentymisestä huolimatta korkomenot olivat hieman suuremmat kuin edellisenä vuonna, mikä johtui lyhyen korkotason noususta. Edellä olevat luvut ovat tilinpäätöksen mukaisia lukuja ja ne poikkeavat joiltakin osin taulukoissa olevista, koko valtionvelkaa koskevista maksuperusteisista luvuista.

Taulukko 16. Valtionvelka lainatyypeittäin, milj. euroa

	Velka 31.12.2005	Nostot	Kuoletukset	Kurssi- muutokset	Velka 31.12.2006	Maksetut korot
Euromääräinen velka	60 000	17 786	18 927	-	58 859	2 281
Pitkäaikainen velka	55 463	6 467	9 101	-	52 828	2 227
—yleisöobligatiolainat	52 935	6 056	8 684	-	50 306	2 077
—muut joukkovelkakirja- lainat	668	411	248	-	831	41
—velkakirjalainat	1 860	-	169	-	1 691	109
Lyhytaikainen velka	4 537	11 320	9 826	-	6 031	54
—velkasitoumukset	3 426	9 906	7 344	-	5 988	53
—lyhytaikaiset luotot	1 095	1 128	2 197	-	26	0
—muu lyhytaikainen	16	286	285	-	17	1
Valuuttamääräinen velka	44	-	-	1	45	4
Valtionvelka yhteensä	60 044	17 786	18 927	1	58 904	2 285

Taulukko 17. Valtionvelan tunnuslukuja vuoden lopun kannan mukaan

Vuosi	Efektiivinen kustannus, %	Nimelliskorko, %	Duraatio, vuosia	Maturiteetti, vuosia
2002	5,5	5,2	2,8	4,4
2003	4,1	4,3	2,3	3,9
2004	3,8	3,8	2,4	4,0
2005	3,8	3,9	2,4	3,7
2006	4,2	4,2	2,5	4,0

Valtion vastuut

Valtion takaukset ja -takuut olivat vuoden 2006 lopussa yhteensä 3 415 milj. euroa. Suurin erä on opintolainojen valtion takuut, yhteensä 1 310 milj. euroa.

Kasvua edellisvuoteen verrattuna oli yhteensä 327 milj. euroa. Suurin muutos on tapahtunut Senaatti-kiinteistölle annettussa takauksessa, joka on kasvanut 172 milj. eurolla 539 milj. eurosta 711 milj. euroon. Helsingin kaupungin taidemuseolle annettu takaus kasvoi 61 milj. euroa ja uutena merkittävänä eränä on 125 milj. euron takaus Espoon kaupunginmuseolle.

Valtion vastuusitoumukset ovat yhteensä 80 684 milj. euroa. Lisäksi valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita.

Valtion vastuusitoumukset ovat kasvaneet 21 594 milj. euroa. Kasvu johtuu lähes yksinomaan valtion eläkevastuun laskennan tarkentumisesta. Henkilötasolla ns. prospektiivisesti suoritettua tarkistuslaskennan tuloksena on laskettu vastuu vuoden 2004 lopussa. Eläkevastuu 31.12.2006 on saatu vuoden 2004 lopun vastuusta ns. retrospektiivisesti laskemalla vuosien 2005 ja 2006 aikana huomioon otettavat muutokset.

Tarkistuslaskennan tulos poikkeaa edellisen vuoden tilinpäätöksessä ilmoitetusta vastuusta huomattavasti. Tärkeimpänä syynä on vapaakirjalla olevien henkilöiden (so. VEL-palveluksesta eronneiden, mutta ei vielä eläkkeellä olevien) vastuun tarkentuminen, minkä on tehnyt mahdolliseksi vuoden 2005 eläkeuudistukseen liittyvä karttuneiden eläkeoikeuksien eli ns. loppuvapaakirjojen rekisteröinti. Lisäksi vastuun suurenemiseen on vaikuttanut TyEL-kuolevuusperusteessa edellisen henkilötasolla suoritettua vastuunlaskennan jälkeä tapahtunut muutos.

Vuoden 2005 tilinpäätöksessä eläkevastuu oli 57 600 milj. euroa. Tarkistetun laskelman mukaan eläkevastuun määrä on vuoden 2005 lopussa 77 000 milj. euroa ja vuoden 2006 lopussa 79 300 milj. euroa. Eläkevastuun määrä on tarkistetun laskelman mukaan siten kasvanut 2 300 milj. euroa vuoden 2006 aikana. Suurin tekijä vuosittaisessa muutoksessa on siis edellisen vuoden eläkevastuulle laskettava korko. Korkona on käytetty 2,7 % johon on lisätty (eläkkeiden ja ansioiden) indeksikorotukset. Eläkevastuu tarkoittaa niiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa, jotka ovat karttuneet 31.12.2006 mennessä valtion eläketurvan piirissä.

Valtion tulevien eläkemenojen tasaamiseen varaudutaan sijoittamalla pääomia valtion eläkerahastoon, jonka pääoma oli vuoden 2006 lopussa 10,3 mrd. euroa. Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen korvauksista on yhteensä 285 milj. euroa. Kansainvälisille rahoituslaitoksille on annettu sitoumuksia 948 milj. euron edestä. Muita vastuita aiheutuu sotilasvammalaista, rikosvahinkolaista ja virkamieslaista sekä Lapuan patruunatehtaan onnettomuudesta, raideliikenteen vahingoista ja petovahingoista.

2.6 Valtiontalouden riskit

Valtiontalous on ylijäämäinen ja valtion velkaantumisaste on laskussa. Koko julkisen talouden ylijäämä on kansainvälisessä vertailussa varsin vahva. Myös työllisyys on parantanut ja työttömyys laskenut. Vuonna 2006 Suomen talouskasvu oli poikkeuksellisen reipasta. Näin Suomen valtiontalouden lähiajan riskit saattavat vaikuttaa verrattain pieniltä.

Pidemmän aikavälin tarkastelussa Suomen valtiontalouden riskit ovat kuitenkin ilmeiset ja ne on syytä ottaa huomioon talouspolitiikan suunnittelussa jo nyt. Taloudellisen kehityksemme ehdot ovat lähivuosina vääjäämättä muuttumassa monelta osin huonompaan suuntaan. Talouskehitystä 1990-luvun puolivälistä lähtien ovat leimanneet muun muassa seuraavat piirteet: erittäin hyvä teollisuuden hintakilpailukyky, julkisen talouden kääntäminen vahvistuvalle uralle, laman jäljiltä syntyneen tuotantokuilun (työvoiman ja pääomakannan vajaakäytön) umpeenkurominen sekä muutamien yritysten poikkeuksellisen hyvä kehitys. Eräiden yritysten voimakkaaseen kasvuun liittyen kansantalouden voimavarat ovat kohdentuneet uudelleen tuottavampiin toimipaikkoihin. Vuoden 1995 jälkeen nopeaan talouskasvuun vaikutti paljon vajaakäytössä olleen työvoiman parempi käyttö eli työllisyysasteen nousu ja työttömyyden lasku. Siihen vaikutti myös laman jäljiltä vajaakäytössä olleen pääomakannan käyttöasteen nousu. Tällä hetkellä sekä työvoima että pääomakanta ovat jo huomattavasti paremmin käytössä. Työttömyys saattaa olla jo hyvin lähellä ns. rakenteellisen työttömyyden tasoa, ja kapasiteetin käyttöasteet yrityksissä ovat korkealla. Jatkossa työpanoksen kasvun rajat ovat entistä selvemmat työikäisen väestön kääntyessä laskuun.

Työikäinen väestö alkaa Suomessa supistua vuosikymmenen vaihteessa. 15—64 -vuotiaan väestön määrän ennakoidaan supistuvan yli 300 000 henkilöllä parin seuraavan vuosikymmenen kuluessa. Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa samalla lähes 600 000 henkilöllä. Demografisen muutoksen alku on aiemmin kuin muualla Euroopassa maissa. Kahden seuraavan vuosikymmenen aikana tapahtuva vanhushuoltosuhteen kasvu on meillä EU-maiden voimakkain. Suomen osalta nk. kestävyyslaskelmissa on arvioitu, että ikärakenteen muutokseen liittyvät julkiset menot kasvavat meillä kahden seuraavan vuosikymmenen aikana bruttokansantuotteeseen suhteutettuna noin 5 prosenttiyksikön verran. Tämä on muihin EU-maihin verrattuna suuri, ja ennen kaikkea varhain tapahtuva muutos.

Demografisen muutoksen myötä julkinen talous joutuu uuteen, aikaisempaa vaikeampaan tilanteeseen. Julkisten eläkemenojen voimakas kasvu alkaa jo ensi vuosikymmenellä, kun puolestaan vanhusväestön tarvitsemien hoito- ja hoivamenojen lisäys painottuu voimakkaammin seuraaville vuosikymmenille. Samalla kun julkiset menot lisääntyvät väestön vanhenemisen myötä, työllisten määrän supistuminen hidastaa kokonaistuotannon ja verotulojen kasvua.

Talouden perustekijöiden ohella muutos huonompaan suuntaan liittyy osaltaan myös suhdannekiertoon. Kokonaistuotannon kasvu on kohonnut jyrkästi tuotantomahdollisuuksia vastaavan potentiaalisen kasvun yläpuolelle. Ylikuumenemisen vaara on kasvanut. Kasvun hidastuminen on siis edessä jo suhdannesyistä. Kansainvälisen talouden seuraava laskukausi voi sitä paitsi muodostua globaalien tasapainottomuuksien kärjistymisen takia tavanomaista voimakkaammaksi.

2.7 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys

Vuoden 2006 aikana rahastojen lukumäärässä tai toimialoissa ei tapahtunut muutoksia. Kunkin rahaston toimintaa kuvataan tarkemmin ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvauksissa.

Valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain (531/2006) mukaan rahastosta valtion talousarvioon siirrettävä määrä oli vuonna 2006 *enintään* 40 % valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä vuonna 2006 aiheutuvasta menosta, kun siirto aiemmin on ollut 40 % valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Taulukko 18. Talousarviosiirrot ja yhdystilisaamiset, milj. euroa

	Talousarviosiirrot ¹⁾		Yhdystilisaamiset	
	2005	2006	31.12.2005	31.12.2006
Huoltovarmuusrahasto	0,0	-24,0	176,9	175,7
Maatalouden interventiorahasto	1,0	1,6	0,4	3,8
Maatilatalouden kehittämisrahasto	19,7	23,2	250,3	268,3
Palosuojelurahasto	0,0	0,0	5,9	15,4
Valtion asuntorahasto	-130,0	-128,0	202,1	32,3
Valtion eläkerahasto	-1 174,9	-0,1	1,4	2,2
Valtion televisio- ja radiorahasto	0,0	0,0	6,5	7,3
Valtion vakuusrahasto	-10,0	-6,3	8,6	10,6
Valtion ydinjätehuoltorahasto	1,0	0,0	2,2	2,2
Valtiontakuurahasto	-60,7	-7,4	423,2	672,6
Öljysuojarahasto	2,0	1,7	4,0	2,2
Yhteensä	-1 351,8	-139,3	1 081,7	1 192,6

¹⁾ - = siirto rahastosta; + = siirto rahastoon

Toiminnan tuotoista 1 490,8 milj. euroa koostui valtion eläkerahaston kantamista valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista (1 462,4 milj. euroa vuonna 2005). Lisäksi toiminnan tuottoihin sisältyi valtion eläkerahaston osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoja 159,5 milj. euroa (196,8 milj. euroa).

Rahoitustuotot koostuivat lähinnä valtion eläkerahaston sijoitusten ja valtion asuntorahaston lainasaamisten korkotuotoista. Rahoituskuluista 75,1 milj. euroa (76,4 milj. euroa) oli valtion asuntorahaston velkojen korkokuluja.

Siirtotalouden tuotoista 423,0 milj. euroa (413,4 milj. euroa) koostui valtion televisio- ja radiorahaston televisiomaksu- ja toimilupamaksutuotoista ja 60,1 milj. euroa (77,1 milj. euroa) maatalouden interventiorahaston EU:lta saamista tuotoista. Siirtotalouden kuluista 409,3 milj. euroa (399,4 milj. euroa) koostui Yleisradion rahoittamiseen liittyvistä valtion televisio- ja radiorahaston kuluista ja 114,9 milj. euroa (102,6 milj. euroa) valtion asuntorahaston myöntämistä avustuksista. Tuotot veroista ja pakollisista maksuista koostuivat pääosin huoltovarmuusmaksuista, öljysuojamaksuista ja palosuojelumaksuista.

Taulukko 19. Rahastotalouden tase-erät, milj. euroa.

	31.12.2005	31.12.2006
Vastaavaa		
Aineettomat hyödykkeet	6,4	5,9
Aineelliset hyödykkeet	16,4	18,3
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	16 906,3	19 048,3
Vaihto-omaisuus	883,5	892,9
Pitkäaikaiset saamiset	305,7	85,6
Lyhytaikaiset saamiset	1 798,2	1 842,6
Lyhytaikaiset sijoitukset	217,5	214,2
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvirrat	1 101,4	1 257,7
Vastaavaa yhteensä	21 235,6	23 365,5

2.8 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys

Taulukko 19. Rahastotalouden tase-erät, milj. euroa.

Vastattavaa		
Rahastojen oma pääoma	19 125,0	20 991,0
Varaukset	0,6	0,2
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 016,4	400,0
Lyhytaikainen vieras pääoma	93,6	1 974,1
Vastattavaa yhteensä	21 235,6	23 365,3

Rahastotalouden merkittävimmät tase-erät 31.12.2006 olivat valtion asuntorahaston lainasaamiset 9 645,7 milj. euroa, valtion eläkerahaston korko- ja osakesijoitukset 8 904,2 milj. euroa, huoltovarmuusrahaston varmuusvarastoidut tavarat 872,5 milj. euroa sekä rahastojen rahoitusvaroihin sisältyvät yhdytilisaamiset talousarviotaloudelta 1 192,6 milj. euroa. Pitkäaikainen vieras pääoma koostui valtion asuntorahaston ottamista lainoista. Lyhytaikainen vieras pääoma koostui lähinnä valtion asuntorahaston 288,5 milj. euron velkaisuuslainoista ja vuoden 2007 maaliskuussa erääntyneestä 1 616,4 milj. euron lainasta.

Rahastokohtaiset tilinpäätöslaskelmat ovat valtion tilinpäätöskertomuksen osassa III.

2.8 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys

Kertomusvuonna toimi kuusi valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Tielikelaitos, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Liikelaitosten toiminta perustuu valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (1185/2002) ja niiden talous on talousarviotalouden ulkopuolella. Liikelaitokset eivät kuitenkaan muodosta erillisvarallisuutta, vaan valtio viime kädessä vastaa niiden sitoumuksista.

Liikelaitokset ovat noudattaneet uudistettua liikelaitoslakia vuodesta 2004 lähtien. Laitoskohtaiset lait on uuden yleislain mukaisesti uudistettu. Metsähallitus on noudattanut uutta lakia kuitenkin vuodesta 2005, ja Ilmailulaitoksen osalta kertomusvuosi oli ensimmäinen vuosi, jolloin se noudatti uutta lakia. Metsähallituksella poikkeuksena muihin liikelaitoksiin on myös julkisia hallintotehtäviä, jotka rahoitetaan valtion talousarviosta ja jotka on organisatorisesti eriytetty liiketoiminnasta. Ilmailulaitoksen julkiset hallintotehtävät on kertomusvuoden alusta siirretty Ilmailuhallinto -nimiseen virastoon.

Valtion liikelaitoskonsernien ja liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto vuodelta 2006 oli 1 720 milj. euroa ja voitto yhteensä 240,3 milj. euroa, mistä ne tulouttavat kuluvan vuoden aikana valtion talousarvioon yhteensä 157,9 milj. euroa. Niiden yhteenlaskettu tasearvo 31.12.2006 oli 10 560,9 milj. euroa, mistä vierasta pääoma oli yhteensä 2 840,7 milj. euroa. Vastaavasti liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto vuodelta 2005 oli 1 634,2 milj. euroa ja voitto 171,6 milj. euroa sekä 31.12.2005 yhteenlaskettu tasearvo 10 358,3 milj. euroa ja vieras pääoma 2 855,3 milj. euroa. Vuonna 2006 liikelaitoskonserneissa ja liikelaitoksissa työskenteli keskimäärin yhteensä 7 980 henkilöä ja vuonna 2005 7 217 henkilöä.

Eduskunta hyväksyy talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitosten keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä tekee muut keskeiset ohjauspäätökset. Kunkin liikelaitoksen ja liikelaitoskonsernin toimintaa ja sitä, miten ne ovat saavuttaneet toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa, kuvataan asianomaisia ministeriöitä (valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö) koskevissa vaikuttavuuskatsauksissa.

2.9 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat

Valtion talousarvion tasolla Suomi maksoi EU:n budjettiin 442 milj. euroa (0,27 % bruttokansantulosta) enemmän kuin mitä sai EU:n budjetista vuonna 2006. Vuonna 2006 EU:n ja Suomen välisiin rahavirtoihin ei sisällynyt poikkeavia maksatusaikatauluja edellisvuoden tapaan.

Suomen maksut EU:n budjettiin, tulot EU:n budjetista ja siten myös nettoasema toteutuivat kansallisen talousarvion mukaisesti. Kokonaisrahavirroista laskettu Suomen nettoasema suhteessa EU:iin oli -420 milj. euroa vuonna 2006 (0,26 % bruttokansantulosta).

Valtion talousarvion tulot EU:lta kasvoivat vuodesta 2005 yhteensä 286 milj. eurolla. Kasvu aiheutui pääosin EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavien tulojen maksatusaikataulun palautumisesta normaaliksi. Valtion talousarviosta maksetut EU:n budjetin rahoituserät (ALV-maksu, Yhdistyneen Kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoitus ja BKTL-maksu) kasvoivat vuodesta 2005 yhteensä 65 milj. eurolla. Suomen osuus Yhdistyneen Kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoituksesta vuonna 2006 oli 112 milj. euroa, joka on noin 7 % Suomen maksuista EU:lle.

Valtion talousarvion EU-tulot ja -menot

Taulukko 20. Valtion ja EU:n väliset maksuvirrat vuoden 2006 valtion tilinpäätöksessä, milj. euroa

Valtion tulot		Valtion menot	
Varsinaiset talousarvioerät			
Maataloustuki	746	ALV-maksu	247
Rakennepoliittinen tuki	246	BKTL-maksu	1 122
Tullien yms. kantopalkkio	44	Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	112
Muut tulot	41	<i>Yhteensä</i>	<i>1 481</i>
		Euroopan kehitysrahasto	38
Yhteensä	1 077	Yhteensä	1 519

Suomen kokonaistulot ja -menot

Taulukko 21. Kokonaisrahavirrat Suomen ja EU:n välillä vuonna 2006, milj. euroa

Suomen tulot		Suomen menot	
Tulot valtion talousarvioon	1 077	Maksut valtion talousarviosta	1 519
EU:n maksamat muut tuet Suomeen			
EU:n interventiokustannukset Suomessa ja Makera	83	Tullit yms. EU:lle	174
EU:lta saatavat muut tulot ¹⁾	113		
Yhteensä	1 273	Yhteensä	1 693

¹⁾ Arvioitu EU:n komission julkaiseman vuoden 2005 allokaatioraportin pohjalta.

2.9 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat

Suomen nettoasema vuosina 1996—2006

Taulukko 22. Suomen EU-tulot ja -menot 1995—2006, milj. euroa

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Juoksevat tulot	993	870	1 040	807	929	1 026	1 315	1 111	1 358	1 323	987	1 273
Juoksevat menot	885	963	1 066	1 172	1 236	1 246	1 240	1 229	1 440	1 392	1 567	1 655
Nettoasema	108	-93	-26	-365	-307	-220	75	-118	-82	-69	-580	-382
Pääomasijoitukset	-87	-91	-42	-	-	-	-	-	-35	-35	-39	-38
Nettoasema yht.	21	-184	-68	-365	-307	-220	75	-118	-117	-104	-619	-420

3. Hallituksen politiikkaohjelmien ja hallinnonalarajat ylittävät politiikkakokonaisuudet

3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma

Työllisyyden politiikkaohjelmassa on toteutettu keskeiset hallituskauden toimenpiteet, jotka ovat tähdänneet rakenteellisen työttömyyden alentamiseen ja työvoiman tarjonnan lisäämiseen. Ohjelma on osaltaan tukenut hallitusohjelman tavoitetta lisätä työllisten määrää 100 000:lla ja alentaa työttömyyttä. Ohjelman päätavoitteet ovat olleet:

- *Rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy*
- *Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen*
- *Työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen*
- *Työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen.*

Hallitusohjelman tavoite lisätä työllisyyttä 100 000 henkilöllä on toteutumassa. Joulukuussa 2006 työllisyyden kausipuhdistettu taso (2 468 000) oli noin 99 000 henkeä korkeampi kuin vuoden 2003 huhtikuussa hallituskauden alussa. Työttömyyden aleneminen on kuitenkin jäänyt työllisyyden kasvua hitaammaksi. Hallituskaudella työttömyysaste on laskenut (kausivaihtelusta puhdistettuna) 9,1 prosentista 7,3 prosenttiin joulukuussa 2006.

Rakennetyöttömyyden purkaminen

Vaikeasti työllistyvien määrä kääntyi hallituskaudella laskuun vuoden 2004 kuluessa. Joulukuussa 2006 vaikeasti työllistyviä työnhakijoita oli 139 000, mikä on 24 200 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyysvirtaa on kyetty selvästi alentamaan noin 5 000 henkilön kuukausitasolta noin 3 200:n tasolle. Työttömien aktiivointiaste nousi edellisestä vuodesta vuonna 2006 noin kahdella prosenttiyksiköllä 25,5 prosentin tasolle.

Rakenteellisen työttömyyden laskuun ovat vaikuttaneet työllisyysohjelmassa toteutetut uudistukset yhdessä voimistuneen työvoiman kysynnän kanssa. Tärkeimmät uudistukset ovat olleet työmarkkinatuen aktiivointiudistus ja työvoiman palvelukeskusten perustaminen. Lisäksi pisimpään työttömänä olleita on ohjattu heille kuuluvan sosiaaliturvan piiriin, kuten työkyvyttömyyseläkkeelle ja eläketuelle.

Vuoden 2006 alussa voimaan tulleella työmarkkinatuen uudistuksella lisättiin työmarkkinatuen käyttöä työnhakuvalmiuksia parantavana aktiivisena tukimuotona. Uudistuksen tavoitteena on tehokas, kannustava ja tasapainoinen toimeentuloetuksien ja aktiiviohjelmien kokonaisuus. Uudistuksessa muutettiin työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta valtion ja kuntien kesken, tehostettiin aktiivitoimien tarjoamista yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneille ja lisättiin työmarkkinatuen saajan velvollisuuksia tarjotun työn tai toimenpiteen vastaanottamiseksi. Kunnille aiheutuva lisärahoitus korvataan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Hallituskaudella on perustettu 39 työvoiman palvelukeskusta, joihin on koottu vaikeasti työllistyville suunnatut palvelut. Palvelukeskuksissa työhallinto, kuntien sosiaali- ja terveystoimi ja Kela yhteistyössä muiden palvelutuottajien kanssa tuottavat moniammatillisia palveluja pitkään työttömänä olleille työnhakijoille.

3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma

Nuorisotyöttömyyden alentamiseksi työllisyysohjelmassa on käynnistetty nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu. Koulutustakuun tavoitteena on, että vuonna 2009 vähintään 97,5 prosenttia peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Toteutuma oli 95,1 vuonna 2005. Yhteiskuntatakuussa työvoimatoimisto tarjoaa työttömille nuorille aktiivisen vaihtoehdon viimeistään kolmen työttömyyskuukauden kuluessa. Yhteiskuntatakuun toteutusaste oli 70 prosenttia vuonna 2006.

Hyvästä kehityksestä huolimatta vaikeasti työllistyvien määrä on edelleen suuri. Työvoiman palvelukeskusten toimintaedellytyksiä pitäisikin jatkossa parantaa vahvistamalla ns. välityömarkkinoita, joilla tarjottaisiin nykyistä kattavammin tuettuja työ- ja aktivointipaikkoja vaikeasti työllistyville. Välityömarkkinat toimisivat ensisijaisesti väylänä avoimille työmarkkinoille, mutta voisivat tarjota osalle työttömistä myös pidempikestoisen aktiivisen tukiratkaisun.

Työvoiman saatavuuden turvaaminen

Vuonna 2006 työvoimapulaa kokeneiden toimipaikkojen osuus oli työministeriön työnantajahaastattelujen mukaan 13 prosenttia. Rekrytointiongelmia kokeneiden osuus vuonna 2006 oli 33 prosenttia. Aikaisempina vuosina työvoimapulaa kokeneiden toimipaikkojen osuus on vaihdellut 8—10 prosentin välillä, ja rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus 25—28 prosentin välillä. Usean vuoden ajan jatkunut suhteellisen vakaa kehitys on muuttunut vuonna 2006 rekrytointiongelmien ja työvoimapulan lisääntyneenä. Ongelmista kärsivät eniten rakentaminen, teollisuus ja liikenne. Rekrytointiongelmat ja työvoimapula ovat lisääntyneet lähes kaikkien TE-keskusten alueilla. Ottaen huomioon avoimena olevien työpaikkojen suuren määrän työvoimatoimistoissa, työpaikat ovat kuitenkin täyttyneet melko hyvin.

Työllisyysohjelmassa työvoiman saatavuusongelmiin on vastattu uudistamalla työvoimatoimiston palvelumallia. Uudistuksessa työvoiman saatavuuden varmistaminen ja työttömyysjaksojen pitkittymisen estäminen on nostettu julkisen työvoimapalvelun keskeisiksi tavoitteiksi. Työnvälitystä ja muita avoimille työmarkkinoille työllistymistä tukevia työvoimapalveluja on tehostettu samalla kun työvoiman palvelukeskusten perustaminen ja sähköisten palvelujen lisääntyneen käyttö ovat vapauttaneet henkilöstöresursseja. Työvoimakapeikkoja torjutaan myös työelämäläheisellä koulutuksella. Yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavaa työvoimakoulutusta pyritään lisäämään ja Noste-ohjelmassa järjestetään koulutusta enintään perusteen tutkinnon suorittaneille aikuisten työelämässä pysymiseksi.

Pidemmillä aikavälillä koulutusjärjestelmän muutokset aikaistavat nuorten työuria ja helpottavat työvoiman saatavuutta. Ikääntyvien työhön osallistumista on edelleen tarpeen tukea työelämän laatua kehittämällä. Työmarkkinoiden ja koko kansantalouden riskitekijä kuitenkin on, että ammattitaitoisen työvoiman saatavuusongelmat rajoittavat taloudellista kasvua ja työllisyysasteen nosta.

Työurien pidentäminen

Työllisyyden lisääminen edellyttää, että nuorten siirtyminen koulutukseen ja työmarkkinoille nopeutuu, ja että ikääntyneiden työntekijöiden työssäoloaika pitenee. Työllisyysohjelman tavoitteena on ollut korkeakouluopintojen aloittamisiensa alentaminen vuoteen 2001 verrattuna yhdellä vuodella vuoteen 2008 mennessä ja tutkinnon suorittamisiensa alentaminen yhdellä vuodella vuoteen 2012 mennessä. Uusien opiskelijoiden keski-ikä korkeakouluissa on pysynyt 21 vuodessa ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä 27 vuodessa vuosien 2001—2004 välisenä aikana. Yliopistoissa on käynnistetty useita opintoihin nopeampaan sijoittumiseen, keskeyttämisen ehkäisemiseen ja tutkinnon suorittamisaikoihin vaikuttavia uudistuksia. Myös opintotuen uudistuksella on pitkäkestoisia vaikutuksia.

Kuluvan vuosikymmenen alkupuoliskolla 50-vuotiaan työllisen ajan odote on pidentynyt noin vuodella. 55—64-vuotiaiden työllisyysaste on kohonnut Suomessa vanhoista EU-maista neljänneksi korkeimmaksi 54,6 prosenttiin. Yli 55-vuotiaiden työllisyysasteiden perusteella arvioiden ikääntyneiden työurien pidentyminen näyttää jatkuvan nopeana. Työurien pitenemistä selittävät suotuisa talouskehitys, työelämän laadulliset kehittämistoimet ja edellisellä hallituskaudella päätetyt eläkeuudistukset. Selkein vaikutus työuran kestoon on ollut ns. työttömyyseläkeputken ikärajan nostolla ja muilla varhaiseläkkeiden ehtojen tiukennuksilla. Työlainsäädäntö on pitkälti saatettu vastaamaan muuttuneita työmarkkinatarpeita, mutta toimintaympäristö asettaa jatkuvia haasteita työlainsäädännön kehittämiseksi. Yritysten näkökulmasta tarve joustavuuteen on kasvanut, kun taas palkansaajien näkökulmasta muutostilanteiden hallinta edellyttää lainsäädännöllistä turvaverkkoa.

Määrärahojen käyttö vuoden 2006 talousarviossa

Valtion vuoden 2006 talousarviossa on eri hallinnonaloilta nimetty yhteensä 25 momenttia, joiden katsotaan joko kokonaan tai osittain tukevan työllisyysohjelman tavoitteiden toteutumista. Määrärahojen käytöllä saatava kuva työllisyysohjelman toiminnasta on kuitenkin erittäin rajallinen, sillä seurannan määrittely ja rajaaminen on ollut sopimuksenvaraista, ja toisaalta ohjelman ensisijaisena pyrkimyksenä on määrärahojen kohdentamisen sijasta ollut aikaansaada rakenteellisia uudistuksia ja toimintatapamuutoksia. Siksi määrärahan käyttötieto on suuntaa-antava arvio.

Työllisyysohjelman tavoitteiden mukaiseen toimintaan kohdennettiin valtion vuoden 2006 talousarvion määrärahoja arviolta noin 727 milj. euroa ja valtuuksia 324 milj. euroa. Määrärahasta 159 milj. euroa ja valtuudet 324 milj. euroa oli Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien rahoitusta. Kansallinen rahoitus muodostuu työministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen määrärahoista.

Taulukko 23. Valtuuksien ja määrärahojen käyttö

Pääloukka	Valtuuksien käyttö	Määrärahan käyttö
Työministeriö	194 304 000	625 692 000
Opetusministeriö	118 576 000	88 919 000
Sosiaali- ja terveysministeriö	10 970 000	12 402 000
Yhteensä	323 850 000	727 013 000

Työministeriön pääluokassa valtaosa työllisyysohjelman tavoitteita tukevista määrärahoista kohdentui työvoimakoulutuksen hankintaan, palkkatukeen ja työmarkkinatuen aktiivikäyttöön. Erityisiä painopisteitä ovat työvoiman saatavuuden turvaamiseksi toteutettava yhteishankintakoulutus sekä nuorten, pitkäaikaisyöttömien ja vajaakuntoisten työllistäminen ja työvoimakoulutus. Opetusministeriön pääluokassa työllisyysohjelman mukaisten määrärahojen käytön painopisteet ovat nuorille työttömille kohdennettu ammatilliseen tutkintoon johtava oppisopimuskoulutus sekä aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste). Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa rahoituksen käytön painopisteinä oli osallistuminen työvoiman palvelukeskusten toimintaan.

3.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

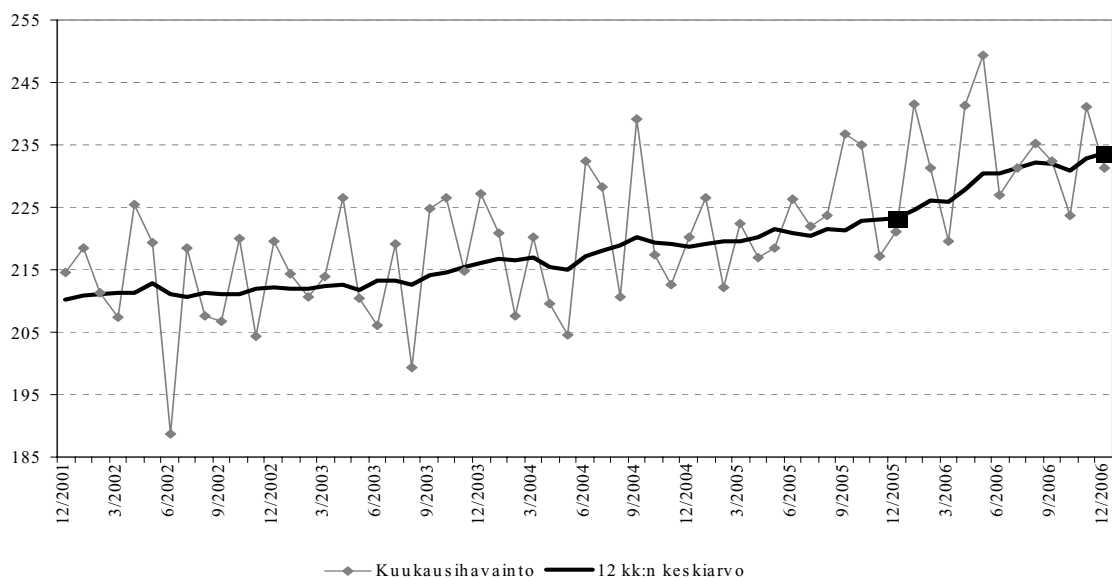
Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa vuosina 2003—2006 toteutettavaksi päätetyt toimenpiteet saatettiin suu-
relta osin päätökseen.

3.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

Politiikkaohjelmalle myönnettiin vuoden 2006 talousarviossa 1,25 milj. euron erillismääräraha käytettäväksi arvoltaan pieniin tutkimus-, selvitys- ja avustuskohteisiin (momentti 32.10.24). Muutoin yrittäjyyden politiikkaohjelmalla ei ole omia määrärahoja, mutta talousarvion yleisperusteluissa on mainittu eri hallinnonaloilta runsaat kolmekymmentä momenttia, jotka sisältyvät yrittäjyyden politiikkaohjelmaan. Poliitiikkaohjelman hankkeisiin on kohdennettu määrärahoja näiden momenttien puitteissa.

Yrittäjien lukumäärä. Yrittäjien osuus kokonaistyöllisyydestä laski 1990-luvun alkupuolelta aivan viime aikoihin asti lähinnä maatalouden rakennemuutoksen ja lamasta toipumiseen liittyneen palkansaajien määrän kasvun takia. Maatalousyrittäjien määrä on EU-jäsenyysaikana vähentynyt reilulla neljänneksellä. Muiden yrittäjien määrä on Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan kasvanut tasaisesti vuodesta 1993 vuoden 2001 notkahdusta lukuun ottamatta. Kasvu on nopeutunut ja yrittäjien osuus työllisistä on noussut lievästi. Työvoimatutkimuksen mukaan yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten määrä (pl. alkutuotanto) kasvoi edellisvuodesta 11 000:lla. Koko hallituskaudella kasvu on ollut 10 %. Yrittäjien osuus kokonaistyöllisyydestä (ml. alkutuotanto) on silti pysynyt Suomessa suhteellisen vaatimattomalla tasolla eri maiden työvoimatutkimuksista johdetussa EU 15-vertailussa.

Kuvio 4. Yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten (pl. alkutuotanto) lukumäärän kehitys 2001—2006, 1 000 hlöä

Yritysten lukumäärä. Suomessa on nyt yrityksiä (pl. alkutuotanto) ennätysmäärä sekä lukumääräisesti että väestöön suhteutettuna. Ministeriön alustavan arvion mukaan Suomessa on yli 240 000 yritystä, joka on nettomääräisesti yli 12 000 enemmän kuin hallituskauden alussa.

Yritykset työllistävät yli 1,3 miljoonaa henkilöä. Yrityksistä 99,7 % on pk-yrityksiä, jotka työllistävät 61,7 % työvoimasta. Yrityksistä lähes 94 % on mikroyrityksiä ja noin 40 % yksinyrittäjiä. Suuria yrityksiä (henkilöstömäärä >250) on hieman yli 0,2 % yrityksistä, mutta niissä on lähes 40 % yritys sektorin yhteenlasketusta työvoimasta. Vuoden 1995 jälkeen yli 75 % Suomen uusista työpaikoista on syntynyt pk-yrityksiin.

Vuosina 2005 ja 2006 yritysten määrällinen kasvu jatkui tasaisena pk-yrityssektorin lisääntyneen taloudellisen toimeliaisuuden ja hyvien suhdanneodotusten siivittämänä. Vuosina 2005 ja 2006 esim. starttirahan kysyntä ja uusyrityskeskusten asiakaskunta ovat olleet merkittävässä kasvussa.

Yritysten perustamisaktiiviteetti. Global Entrepreneurship Monitor -tutkimuksen (GEM) mukaan työikäisen aikuisväestön aktiivisuus yrittäjäksi ryhtymisessä on pysynyt Suomessa vuonna 2006 samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. GEM-tutkimuksen mukaan edelleen noin 5 % aikuisväestöstä on ollut joko aktiivisesti aloittamassa yritystoimintaa kuluneiden 12 kuukauden aikana tai toimii yrittäjänä omassa, alle 42 kuukautta toiminnassa olleessa uudessa yrityksessä. Kansainvälisessä vertailussa aikuisväestön siirtyminen yrittäjäksi on Suomessa yhä melko maltillinen: Suomi on sijaluvulla 32. tutkittujen 42 maan joukossa.

Jo pidempään, yli 42 kuukautta yrittäjänä toimineiden osuus aikuisväestöstä oli Suomessa noin 8,2 % vuonna 2006. Tällä tavoin mitattu vakiintunut yrittäjyys on Suomessa edellisen vuoden tapaan kansainvälisessä vertailussa kärkipäätä. Tämän perusteella suomalaisyrittäjät näyttävät selviytyvän toiminnan ensimmäisistä vuosista useimpien muiden maiden yrityksiä paremmin tai ovat ylipäätään sitoutuneempia yrittäjyyteen uravaihtoehtona. Kääntöpuolena on, että Suomessa on tämän tulkinnan mukaan verraten vähän kokeilunhaluista yrittäjyyttä, jossa yksilöt testaavat yrittäjyyttä mahdollisena työllistymisvaihtoehtona.

Uusien yritysten perustamisaktiivisuus ja vakiintunut yrittäjyys yhdessä mittaavat kokonaisyrittäjyyttä, jonka osuus Suomessa vuonna 2006 oli aikuisväestöstä noin 13,0 %, joka on lähes samaa tasoa kuin vuotta aiemmin. Kokonaisyrittäjyyden suhteen yrittäjien osuus aikuisväestöstä on Suomessa kuudenneksi korkein Euroopan 21:stä GEM-tutkimukseen osallistuneesta maasta.

Kasvuyrittäjyys. Kasvuyritysten määrä on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna alhainen. Kauppa- ja teollisuusministeriön kartoituksen mukaan vuosina 1999—2000 toimintansa aloittaneista 43 669:sta yrityksestä valikoitui ns. nopean kasvun yrityksiksi 939 (2,2 %) vuonna 2004. Tyypillisesti nopean kasvun yrityksiä on angloamerikkalaisissa maissa 3—5 % yrityskannasta.

3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Tietoyhteiskuntaohjelmalle on asetettu kahdeksan vaikuttavuustavoitetta, joiden toteutumista tarkastellaan seuraavassa lyhyesti.

Tavoite: Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita asuinpaikasta ja sosiaalisesta asemasta riippumatta

Internetin käyttäjämäärät ovat kasvaneet tasaisesti ja kertomusvuonna 84 prosenttia suomalaisista oli käyttänyt internetiä. Erityisen nopeaa kehitys on ollut yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä. Internetin käytöstä on myös tullut entistä säännöllisempää: kaksi kolmesta kotikäyttäjistä viettää aikaa internetissä päivittäin. Alueellisesti tarkasteltuna maakuntakohtaiset erot internetin käytössä ovat pienentyneet. Sosiaaliset tekijät vaikuttavat edelleen siihen, hankitaanko kotiin internet-yhteys vai ei: mitä alhaisempi koulutustaso ja mitä pienemmät tulot, sitä harvemmin kotiyhteys hankitaan. Kuntaryhmittäin tarkasteltuna internetiä käytetään eniten kaupunkimaisissa kunnissa. Esimerkiksi kuudessa suurimmassa kaupungissa internetin säännöllisiä käyttäjiä on 85 prosenttia asukkaista. Sukupuolten väliset erot internetin käytössä ovat pienet. Laajakaistaliittymien määrä on kasvanut vuodesta 2005 vuoteen 2006 noin 1 200 000:sta (11/05) noin 1 430 000:een (9/06) liittymään. Kotitalouksista 56 prosentilla on laajakaistaliittymä (09/06). Kiinteän verkon laajakaistan alueellinen saatavuus kotitalouksiin oli 96 prosenttia syksyllä 2006.

3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Tavoite: Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus hankkia kuhunkin elämäntilanteeseen soveltuvat tietotekniikan perustaidot, medialukutaidot sekä valmiudet tietoyhteiskunnan palveluiden käyttämiseen

Kansalaisten tietotekniikan ja internet-palveluiden käyttötaidot ovat kohentuneet selvästi 2000-luvulla. Valtaosa suomalaisista tuntee hallitsevansa hyvin tai kohtalaisesti esimerkiksi verkkopankin, internetin ja sähköpostin käytön. Suomalaiset käyttävät internetiä yleisimmin sähköpostin lähettämiseen ja vastaanottamiseen sekä tavaroita ja palveluita koskevaan tiedonetsintään. Internetiä käyttäneistä lähes yhdeksän kymmenestä oli käyttänyt internetiä edellä mainittuihin tarkoituksiin keväällä 2006. Pankkiasioitaan oli hoitanut internetin välityksellä 81 prosenttia ja lähes kaksi kolmannesta oli käyttänyt viranomaisten verkkosivuja. Samantapaiset käyttötarkoitukset ovat tärkeitä niin nuorille kuin vanhoille käyttäjille. Julkisten asiakaspäätteiden tarjoaminen muun muassa kirjastoissa on yksi tapa tasata eri käyttäjäryhmien välistä kuilua, joka on havaittavissa muun muassa kotiyhteyksien yleisyydessä. Tietoyhteiskuntaohjelman lisärahoituksella voitiin vuosina 2005—2006 hankkia yli 500 uutta asiakaspäätettä kirjastoille ja yhteis palvelupisteille (noin 15 % lisäys kokonaismäärään). Kertomusvuonna tuettiin myös vähiten koulutusta saaneen aikuisväestön tietoteknisten valmiuksien kehittämistä Noste-ohjelman rahoituksella.

Tavoite: Sähköisen asioinnin ja tietoverkkojen tietoturvallisuus sekä kansalaisten luottamus sähköisiin palveluihin on hyvällä tasolla

Suomalaisilla on edelleen kansainvälisesti tarkasteltuna luja luottamus sähköisiin palveluihin, erityisesti pankkipalveluihin. Verkkopankkiin luotti syksyllä 2006 93 prosenttia ja viranomaisten antamaan nettitietoon sairauksista 79 prosenttia suomalaisista. Luottokorttia ollaan valmiita käyttämään kotimaisessa internet-kaupassa, mutta luottokortin käyttö ulkomaisissa palveluissa arveluttaa kuluttajia. Luottamuksellisten asioiden hoitamiseen viranomaisten kanssa netin kautta suhtaudutaan myönteisesti, joskin laskua on jonkin verran vuodesta 2004 (65 % vs. 72 %). Kotitaloudet eivät yleisesti ole kokeneet roskapostista tai viruksista aiheutunutta haittaa. Roskapostia tulee noin puoleen internet-liittymän omistavista kotitalouksista, mutta yleisesti vain 1—2 viestiä viikossa. Sähköposti- tai muita tietokoneviruksia on kotitalouksissa esiintynyt roskapostia harvemmin eli noin joka kolmannessa internet-liittymän omaavassa kotitaloudessa. Verkkokauppaan käytetty rahamäärä on nopeassa ja tasaisessa kasvussa. Neljännes suomalaisista teki verkko-ostoksia vuonna 2006 (16 % vuonna 2003). Internetin käyttäjistä 32 prosenttia teki hankintoja verkosta syksyllä 2006. Vuonna 2006 kuluttajaverkkokaupan arvon arvioidaan olevan noin 3,3 mrd. euroa (1,4 mrd. euroa vuonna 2003).

Tavoite: Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään kaikissa organisaatioissa tavoitteena palvelun parantaminen, toimintojen ja prosessien tehostuminen sekä kilpailukyvyyn ylläpito ja kehittäminen

Suomi on Belgian ja muiden Pohjoismaiden ohella kärjessä Euroopan komission sähköisen liiketoiminnan valmiuksien vertailussa. Myös yritysten internet-käytössä Suomi on OECD-maiden ja pohjoismaiden kärkeä. Internet-yhteyden omaavat yritykset käyttävät yhteyksiään lähinnä vuorovaikutukseen julkisen sektorin kanssa, pankkiyhteyksiin tai tavaroiden ja palveluiden internet-tilauksiin. Sekä tietokoneen että internetin käyttö yrityksissä on kasvanut nopeasti 2000-luvulla. Tilastokeskuksen yritystutkimuksen mukaan keväällä 2006 yhteys oli 76 prosentilla vähintään viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä (41 % vuonna 2003). Laajakaista on yleistynyt nopeasti kaiken kokoisissa yrityksissä. Yli kymmenen henkilöä työllistävissä yrityksissä laajakaista oli käytössä 89 prosentilla. Terveystieteiden tutkimuksessa on 2000-luvulla siirrytty kattavasti käyttämään sähköistä potilaskertomusta. Kertomusvuonna se oli tuotantokäytössä lähes kaikissa sairaanhoitopiireissä ja terveyskeskuksissa. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välinen sähköinen lähet- ja palautejärjestelmä on myös edennyt ripeästi. Sähköisten järjestelmien käyttöönoton edellytyksiä ovat muun muassa terveydenhuoltohenkilöstön tietotekniset taidot ja tietoliikenneyhteydet. Sekä sosiaali- että terveydenhuollon henkilöstöstä noin 80 prosenttia on saanut viimeisen vuoden aikana tieto- ja

viestintätekniiikan peruskoulutusta. Tietosuoja- ja tietoturvakoulutusta terveydenhuollon henkilöstö on sen sijaan saanut selvästi enemmän kuin sosiaalialan henkilöstö.

Tavoite: Työntekijöiden tietoyhteiskuntaosaaminen on työtehtävistä ja alasta riippumatta korkealla tasolla ja tietoyhteiskuntakehityksen vaatima koulutetun työvoiman saatavuus ja laatu on taattu

Panostuksia tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen opetuskäytössä on jatkettu opettajien tietoyhteiskuntataitojen parantamiseksi. Opetusministeriö on yhdessä lääninhallitusten kanssa tukenut kansalaisjärjestöjen, vapaan sivistystyön oppilaitosten sekä kirjastojen järjestämää tietoyhteiskunnan tuki- ja neuvontahenkilöstön (vertaiskouluttaja) koulutusta noin 300 000 eurolla per vuosi. Koulutukseen on osallistunut vuosittain noin 1 000 henkilöä. Opetushallitus on puolestaan ohjannut vuosina 2004—2005 2,9 milj. euroa vuodessa opettajien tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön koulutukseen. Opetushallituksen arvion mukaan noin 30 000:lla opettajalla taidot ovat edelleen puutteelliset. Vuosina 2003—2006 tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön täydennyskoulutukseen osallistui noin 15 700 opettajaa. Työnantajakyselyn mukaan lähes 70 prosenttia työtehtävistä edellyttää jonkinasteista tieto- ja viestintäteknistä osaamista. Noin puolet työnantajista kokee lisäksi tieto- ja viestintäteknisen osaamisen vaikuttavan rekrytoitavan henkilön valintaan. Muita kuin varsinaisia ICT-alan työntekijöitä rekrytoitaessa työnantajat yleensä edellyttävät ja kysyvät rekrytointitilanteessa rekrytoitavien perusvalmiuksia, kuten tavallisimpien tietokoneohjelmien hallintaa, ja kokevat taitojen myös olevan pääosin riittävät.

Tavoite: Julkishallinnon palvelut hoidetaan asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti reaaliaikaisina yhteisinä prosesseina julkishallinnon sisällä ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

Kansainvälinen konsultointiyritys Accenture on julkaissut 2000-luvulla vuosittain eri maiden sähköisen hallinnon kehittyneisyyttä arvioivan vertailututkimuksen. Vuoden 2006 tutkimuksen mukaan Suomi on yksi uudistumisen edelläkävijöistä. Suomea nostavat erityisesti kehittyvä konsernitason IT-ohjaus sekä aktiivinen tietoyhteiskuntaohjelma- ja tietoyhteiskuntastrategiatyö. Suomalaiset ovat selvityksen mukaan maailman innokkaimpia julkishallinnon sähköisten palveluiden käyttäjiä (73 %) ja tyytyväisiä julkisten palveluiden sähköiseen saatavuuteen. Tilastokeskuksen mukaan 60 prosenttia internetiä joskus käyttäneistä oli vuoden 2006 elokuun alun jälkeen käynyt kunnan, valtion laitosten tai Kansaneläkelaitoksen internet-sivuilla. Heistä 63 prosenttia sai hoidettua asiansa kokonaan ja 32 prosenttia osittain internetin kautta. Kuntien internet-palveluita käytetään julkisista verkkopalveluista eniten ja Suomen Kuntaliiton selvityksen mukaan niihin ollaan pääosin tyytyväisiä. Keskimäärin 50 prosenttia kuntalaisista on käynyt kotikuntansa internet-sivuilla. Internet-sivuja pidetään myös helppokäyttöisinä (76 % tutkimukseen vastanneista), ajan-tasaisina (63 %) ja niiden palveluja laajoina (62 %). Lisääntyneen tarjonnan, sähköisen tunnistamispalvelun käyttöönoton, parantuneiden tietoyhteiskuntavalmiuksien sekä laajakaistan leviämisen ansiosta verkkopalveluiden käyttö on kasvanut. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen henkilökohtaista tunnistautumista vaativiin palveluihin oli kirjaututtu elokuussa 2006 yhteensä yli 125 000 kertaa (8 100 vuonna 2004).

Tavoite: Tutkimus- ja tuotekehityspanostuksilla ja niiden tehokkaalla suuntaamisella Suomi pidetään edelläkävijöiden joukossa tietoyhteiskuntakehityksessä

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat kasvaneet ja Suomen suhteellinen panostus tutkimus- ja kehittämistoimintaan on kansainvälistä huippua. Suomen investoinnit tutkimus- ja kehitystoimintaan olivat vuonna 2006 yli 5,7 mrd. euroa eli 3,4 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valtion vuoden 2006 talousarviossa tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdennettiin lähes 1,7 mrd. euroa. Kansainvälisessä vertailussa Suomi oli vuonna 2003 t&k -panostuksissa maailmanlaajuisesti kolmannella sijalla (3,5 % bkt:sta) Israelin (4,9 % bkt:sta) ja Ruotsin jälkeen (4,0 % bkt:sta). Vuonna 2006 patenttihakemusten määrä on kääntynyt jälleen kasvuun. Suomalaiset yritykset toimivat kuitenkin globalisoituvassa toimintaympäristössä, ja kun patenttisuojaa haetaan yhä useammin korkean teknologian innovaatioille, on kansallisen patentoinnin

3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

---

merkitys vähentymässä. Suomi onkin OECD:n tuoreen tutkimuksen mukaan yhä maailman vahvin patenttimaa sekä väkilukuun että bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Tämä koskee erityisesti niin sanottuja triadic-patentteja, jotka antavat suojan samanaikaisesti USAn, Japanin ja EU:n alueella. Myös korkean teknologian patentoinnissa Suomi on ykkönen yhdessä USAn kanssa.

Tavoite: Suomalainen tietoyhteiskunta on kansainvälisessä vertailussa huippuluokkaa ja suomalaisella tietoyhteiskuntapolitiikalla pystytään vaikuttamaan myös kansainväliseen kehitykseen

Suomi on menestynyt hyvin kansainvälisissä kilpailukyky- ja tietoyhteiskuntavertailuissa. Suomen tietoyhteiskuntakehitys ja tietoyhteiskuntaohjelma ovat saaneet laajaa kansainvälistä huomiota ja ohjelmalla on kyetty vaikuttamaan kansainväliseen kehitykseen ja yhteistyöhön. Suomi oli syksyllä 2006 toisena vuonna peräkkäin World Economic Forumin kilpailukykyvertailun kakkossijalla. World Economic Forum arvioi myös eri maiden tieto- ja viestintäteknikan käytön valmiuksia kehittämänsä Networked Readiness Indexin (NRI) avulla. Kevään 2006 vertailussa Suomi sijoittui viidenneksi kaikkiaan 115 maan vertailussa. NRI-indeksin avulla mitataan maiden kykyä hyödyntää tieto- ja viestintäteknikan suomia mahdollisuuksia sekä osallistua teknisen kehityksen edistämiseen. Laajakaistayhteyksien määrä OECD-maissa kasvoi yhteensä 181 miljoonaa vuoden 2006 alkupuoliskolla. Tanska on vertailun ensimmäisellä sijalla ja Suomi kuudentena (12. sija 2005). Vuonna 2006 Suomessa oli maailman seitsemänneksi eniten laajakaistayhteyksiä väkimäärään nähden (15. sija 2003). Eurooppalaisessa vertailussa Suomi on noussut hallituksen tavoitteiden mukaisesti eturivin maaksi. EU-maista vain Tanska ja Alankomaat ovat Suomea edellä.

Tietoyhteiskuntaohjelman hankkeiden resurssien käytön tarkastelu

Tietoyhteiskuntaohjelmaan on sisällynyt hallituskaudella kaikkiaan noin 150 erilaista toimenpidettä ja hanketta. Tietoyhteiskuntaohjelmaan kuuluviin hankkeisiin käytettiin kertomusvuonna määrärahoja yhteensä 114,5 milj. euroa. Kyseinen luku ei sisällä henkilöstökuluja, t&k -panostuksia eikä sähköisen hallinnon kehittämisen kustannuksia kaikilta osin.

3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma toimii hallitusohjelman mukaisesti kansallisena demokratiahankkeena, joka edisti aktiivista kansalaisuutta, kansalaisyhteiskunnan toimintaa, kansalaisten yhteiskunnallista vaikuttamista ja edustuksellisen demokratian toimivuutta.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma panosti demokratian tietopohjan vahvistamiseen ja sitä koskevan indikaattoritiedon pysyvän keräämisen järjestämiseen. Selvityksistä piirtyy kuva demokratian ongelmista. Alle 50-vuotiaat suomalaiset ja etenkin nuoret sosiaalistuvat aktiivisiksi kansalaisiksi oleellisesti heikommin kuin muissa Pohjoismaissa. Samalla kansakunta on jakautumassa aktivoituihin, vaikutushaluisiin ja poliittisen lukutaidon omaaviin kansalaisiin ja passivoituihin, yhteisöllisestä ja yhteiskunnallisesta toiminnasta vetäytyviin ihmisiin. Kevään 2007 eduskuntavaalit vahvistivat kehityksen; ennakoöänestäneiden määrä nousi 26 prosentista 29,7 prosenttiin, mutta kaikkien äänestäjien määrä laski 69,7 prosentista 67,9 prosenttiin. Suurin osa suomalaisista ei usko, että he voivat vaikuttaa valtiovallan toimiin.

Demokratian ongelmiin ei ole nopeasti vaikuttavia lääkkeitä. Tarvitaan pitkäjänteistä työtä kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteiden hyväksi. Politiikkaohjelma kehitti suunnitelman sellaiseksi demokraatiopolitiikaksi, jolla julkinen valta voi perustuslain mukaisesti edistää kansalaisten yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista. Tässä tarvittavaa ministeriöiden pysyvää yhteistyötä koordinoi oikeusministeriöön perustettava demokratian vastuualue.

Politiikkaohjelman avulla käynnistettiin useita kehittämishankkeita, joita ei ilman ohjelmaa olisi tehty. Ohjelma tuki ministeriöiden hankkeita niiden kanssa sovitulla tavoilla. Eniten lisärahoitusta sai osallistuvan toimintakulttuurin ja yhteisöllisyyden kehittäminen kouluissa. Sen ohella on tuettu kansalaistoiminnan tutkimuksen ja koulutuksen kehittämisprosessia, kunnallisen demokratiatilinpäättökseen kehittämistä, mediakasvatusta, vaalitiedotusta sekä Kansanvalta.fi sivuston ja Otakantaa.fi -keskustelufoorumien kehittämistä.

Kansalaiskasvatuksen painopisteinä olivat opettajankoulutus, osallistuvan koulukulttuurin kehittäminen ja vapaan sivistystyön informaatio-ohjaus. Oppilaskuntatoimintaa tehostettiin. Hankkeista tehdyt arvioinnit olivat myönteisiä ja osoittavat, että kansalaiskasvatuksessa on mahdollista saada aikaan tuloksia.

Ohjelman aikana vahvistettiin kansalaistoiminnan tutkimusta, koulutusta ja kehittämistä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Erityinen huomio kohdistui kansalaisjärjestöjen toiminnan edellytyksiin, joiden kehittämisestä valmisteltiin valtioneuvoston periaatepäätös. Päätettiin vahvistaa kansalaisjärjestöjen ja hallinnon vuorovaikutusta erityisen neuvottelukunnan avulla.

Kansalaisten ja hallinnon vuorovaikutusta edistettiin ministeriöissä kokeilutoiminnalla ja kehittämällä sähköistä kuulemistä Otakantaa.fi -keskustelufoorumien avulla. Ohjelman rahoittama kokeilu käynnisti yhteiskunnallisten aivoriihien toiminnan. Kokeiltiin tehostettua vaaliaktiivointia.

Toteutettiin kunnallisen demokratian kehittämishanke. Kuntalakia muutettiin niin, että se mahdollistaa valtuuston, valtuustoryhmien ja valtuutettujen paremman toiminnan ja mahdollisuuden ohjata kunnan kehittämistä. Eduskuntavaalien suhteellisuuden parantamiseksi valmisteltiin muistio hallitusneuvotteluja varten. Ohjelma tuki säädöspolitiikan ja sen mukaisen lainsäädäntösuunnitelman kehittämistä.

Taulukko 24. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman määrärahat 2006¹⁾

Momentti	Momentin nimi	Politiikkaohjelman osuus	Kohdennus/Hanke	Käyttö 2006
Oikeusministeriön pääluokka				
25.01.21	Oikeusministeriön toimintamethod	702 698	Kansanvalta. fi -sivusto, Otakantaa.fi -keskustelufoorumi,	397 541
25.70.21	Vaalimenot	340 000	demokratian ja säädöspolitiikan yhteys, mediakasvatus; Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset, Demokratian indikaattorit, Kansalaisvaikuttamisen Round Table, vaaliaktiivointi. Muut kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman hankkeet.	330 338
Oikeusministeriön pääluokka yhteensä		1 042 698		727 879
Valtioneuvoston pääluokka				
23.27.50	Puoluetoiminnan tukeminen	12 198 700	Puoluetoiminnan tukeminen	12 198 700
Valtioneuvoston pääluokka yhteensä		12 198 700		12 198 700

3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti

Taulukko 24. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman määrärahat 2006¹⁾

Sisäasiainministeriön pääluokka				
26.01.21	Sisäasiainministeriön toimintamenot	280 000	Kunnallisen demokratian kehittäminen	222 107
Sisäasiainministeriön pääluokka yhteensä		280 000		222 107
Opetusministeriön pääluokka				
29.01.22	Kehittämistoiminta	830 574	Nuorten osallisuushanke	809 076
29.01.22	Kehittämistoiminta	500 000	Osallistuva oppilas— yhteisöllinen koulu	483 186
29.01.22	Kehittämistoiminta	463 353	Muut kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman hankkeet	209 511
29.10.22	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	100 000	Kansalaisvaikuttaminen opettajankoulutuksessa ja politiikkaohjelman toteutuksen arviointi	99 900
29.69.22	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja erät muut menot	600 000	Kansalaisvaikuttamisen sekä eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien koulutuksen edistäminen	582 840
29.69.25	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	120 000	Opettajankoulutus ja täydennyskoulutus	120 000
29.99.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarain nuorisotyön edistämiseen	10 061 000	Nuorison kansalaistoiminta	10 061 000
Opetusministeriön pääluokka yhteensä		12 674 927		12 365 513
Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma yhteensä		26 196 325		25 514 199

¹⁾ Sisältää aikaisemmilta vuosilta siirtyneet määrärahat.

3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden rahoituksen tasapainoa ja ennakoitavuutta parannetaan hallituskauden kattavalla valtion ja kuntien välisellä poikkihallinnollisella peruspalveluohjelmalla ja siihen liittyvällä vuosittaisella peruspalvelubudjetilla.

Peruspalveluohjelman tarkoituksena on edistää peruspalveluiden saatavuutta, selvittää keinoja peruspalveluiden rahoituksen kestäväksi ja tasapainoiseksi turvaamiseksi, kehittää peruspalveluita koskevan lainsäädännön ja rahoitusjärjestelmien valmistelusta vastaavien ministeriöiden yhteistyötä sekä kehittää valtion ja kuntasektorin välistä yhteistyötä. Peruspalveluohjelma on osa valtionalouden kehysmenettelyä. Peruspalveluohjelman valmistelua ohjaa ja sen sisällöstä sopii ministeriryhmä, jonka kokouksiin osallistuvat pysyvinä asiantuntijoina Suomen Kuntaliiton edustajat.

Peruspalveluohjelmasta kehitetään asteittain työväline, jonka avulla on aikaisempaa helpompaa hallita kunnallisten palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuutta poliittisessa päätöksenteossa. Peruspalveluohjel-

man valmistelusta vastaavan ministeriryhmän työskentely on lisännyt eri ministeriöiden valmiutta palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuuden tarkasteluun.

Kolmas kehyspäätökseen liittyvä peruspalveluohjelma hyväksyttiin vuonna 2006. Uusi tarkistettu ohjelma vuosille 2008—2011 on laadittu tilanteessa, jossa kuntien ja kuntayhtymien rahoitustasapaino on vuoden 2006 ennakkollisten tilinpäätöstietojen perusteella parantunut. Koko maan tasolla kuntien vuosikate oli pois-tojen tasolla. Kuntien velkaantuminen on kuitenkin edelleen jatkunut varsin voimakkaana.

Peruspalveluohjelmaan sisällytetään tuottavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden lisäämisen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä arvioidaan niiden toteutumista ja vaikutusta menokehitykseen. Peruspalveluohjelmaan perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion talousarvion yleisperusteluihin vuoden 2004 talousarvioesityksestä alkaen.

Kuntien menot ovat kehittyneet viime vuosina noin 5 % vuosittaisella kasvuprosentilla. Vuonna 2006 toimintamenojen kasvu näyttää jäävän alle viiden prosentin. Tulevina vuosina toimintamenojen oletetaan kasvavan keskimäärin noin neljä prosenttia vuodessa. Suuri riski on, että kuntien toimintamenot kasvavat tulevina vuosina nopeammin kuin arvioissa on ennakoitu. Tämä riippuu erityisesti henkilöstön määrän kasvusta ja palkkasopimusten sisällöstä. Väestön ikääntyminen aiheuttaa jo lähivuosina palveluiden kysynnän lisääntymistä. Lisäksi työvoiman saantivaikkeudet lisäävät paineita palkkaliukumiin, kun kunta-alan vuosittainen eläkepoistuma alkaa kiihtyä ja työvoiman tarjonnan ennakoidaan jo lähitulevaisuudessa alkavan supistua. Myös kuntien suuret lainamäärät voivat aiheuttaa kunnille menojen kasvua korkotason nousupaineiden johdosta.

Taulukko 25. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut milj. euroa (kehysvuodet 2008—2011 vuoden 2008 hintatasossa)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasau- erineen							
Sisäasiainministeriö	157	200	185	173	177	178	166
Opetusministeriö, ml. veikkausvoittovarat	2 350	2 461	2 501	2 593	2 643	2 635	2 611
— siitä kuntayhtymien yksikköhintarahoitus	1 057	1 107	1 125	1 167	1 189	1 186	1 175
Sosiaali- ja terveysministeriö	3 673	4 022	4 307	4 692	4 709	4 747	4 783
Yhteensä	6 180	6 683	6 993	7 458	7 529	7 560	7 560
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut							
Sisäasiainministeriö	81	54	70	74	91	85	73
Opetusministeriö	175	169	138	152	152	147	142
Sosiaali- ja terveysministeriö	246	423	383	379	394	399	404
Työministeriö	126	128	126	125	125	125	125
Yhteensä	628	774	717	729	762	755	744
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtion- avut yhteensä	6 808	7 457	7 710	8 187	8 291	8 315	8 304

3.6 Rakennerahastot

Kuntien vuosikate koheni selvästi vuodesta 2005 ja riitti kattamaan käyttöomaisuuden poistot. Tulorahoitus ei riittänyt nettoinvestointien rahoittamiseen, ja kuntatalous säilyi edelleen lievästi alijäämäisenä. Huolimatta kuntien talouskehityksen yleisestä paranemisesta heikon talouden kuntien määrä oli edelleen suuri. Kuntien velkaantumisen jatkui ja velan määrä lisääntyi yli 800 miljoonalla eurolla. Vuonna 2007 kuntien ja kuntayhtymien vuosikate paranee vuoden 2006 ennakoidusta noin 1,9 mrd. eurosta vajaaseen 2,3 mrd. euroon ja ylittää selvästi käyttöomaisuuden poistot. Vuosina 2008—2011 kehitysarvion mukaisella tulojen ja menojen kehityksellä kuntatalouden rahoitusasema vahvistuu.

Peruspalvelubudjettitarkastelun yhteydessä talousarvioesityksen yleisperusteluissa arvioidaan myös valtion toimenpiteiden vaikutuksia kuntatalouteen. Vuonna 2006 valtion toimenpitein kuntataloutta vahvistettiin 224 milj. eurolla. Ilman indeksikorotuksia valtion toimenpiteet paransivat kuntataloutta vuoden 2005 tilanteeseen verrattuna 70 milj. eurolla.

3.6 Rakennerahastot

Rakenerahastokaudella 2000—2006 on Suomessa toteutettu kahta alueellista tavoite 1 -ohjelmaa (Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi), kahta alueellista tavoite 2 -ohjelmaa (Etelä-Suomi ja Länsi-Suomi) sekä valtakunnallista tavoite 3 -ohjelmaa. Alueellisten tavoite 1- ja 2 -ohjelmien läpikäyviä teemoja ovat olleet alueiden kilpailukyvyyn, työllisyyden sekä osaamisen lisääminen ja vahvistaminen. Ohjelmien pääpaino on ollut taloudellisen kasvun ja alueiden hyvinvoinnin lisäämisessä, johon on pyritty edistämällä osaamis pohjaisen talouden, tietoyhteiskunnan, työllisyyden, innovaatioympäristöjen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin kehittämistä. Lisäksi Suomessa on toteutettu tavoiteohjelmia täydentäviä yhteisöaloiteohjelmia.

Tavoite 1- ja 2 -ohjelmissa on ohjelmakauden alusta (1.1.2000) syyskuun loppuun 2006 mennessä käynnistynyt yhteensä runsaat 28 000 hanketta. EU-rahoitusta hankkeisiin oli syyskuun lopussa sidottu noin 1,405 mrd. euroa, valtion rahoitusta noin 1,291 mrd. euroa ja kuntien rahoitusta noin 513 milj. euroa. Kun hankkeisiin on lisäksi sitoutunut yksityistä rahoitusta noin 2,735 mrd. euron edestä, on tavoite 1- ja 2 -ohjelmien kumulatiivinen kokonaisrahoitusvolyymi miltei 7 mrd. euroa. Itä-Suomen ohjelma on rahoitukseltaan (EU+valtio) selvästi suurin.

Tavoite 1- ja 2 -ohjelmat ovat ohjelmakauden alusta kesäkuun loppuun 2006 mennessä myötävaikuttaneet runsaan 73 000 uuden työpaikan ja lähes 13 000 uuden yrityksen syntymiseen. Lisäksi ohjelmilla on hankkeilta kerättyjen seurantatietojen mukaan edesautettu yli 96 000 työpaikan säilymistä ja ohjelmissa käynnistettyihin ESR-koulutuksiin on osallistunut lähes 360 000 henkilöä. Hankkeiden työpaikkavaikutuksista ja yritysperustannasta kaksi kolmasosaa on kohdistunut miehiin, kun taas koulutukseen osallistuneista hie man yli puolet on ollut naisia.

Ohjelmien arviointien keskeiset johtopäätökset ovat koskeneet ohjelmien tavoitteenasettelua, seurantaindikaattoreita sekä aluepolitiikan vaikuttamismahdollisuuksia. Seurantatietojen mukaan ohjelmat olivat edenneet hyvin ja ohjelman määrälliset tavoitteet tullaan melkein kaikilta osin saavuttamaan. Ohjelmien vaikutusta alueen sosioekonomiseen kehitykseen on kuitenkin vaikeampi todentaa. Todennäköisesti ohjelmille on alun perin asetettu liian suuria odotuksia, koska ohjelmien julkinen tuki on kuitenkin korkeintaan 1 % alueen bruttokansantuotteesta.

Yleinen taloudellinen kehitys ohjelmakaudella on tavoite 1 -alueilla ainakin työllisyyskehityksen osalta ollut positiivista. Bruttokansantuote asukasta kohti on Itä-Suomessa pysynyt ennallaan suhteessa koko maahan (noin 74 % koko maan tasosta), ja Pohjois-Suomessa BKT:n kehitykselle asetettu tavoite (80 % koko maan tasosta) on ylitetty kahdeksalla prosenttiyksiköllä. Itä-Suomessa väestötavoite on lähes saavutettu (668 125), mutta Pohjois-Suomessa muuttotappion pienentymisestä huolimatta vuoden 2006 tavoite

(343 000) ei aivan toteutunut. Tavoite 2 -alueilla väestö-, työllisyys- ja BKT:n kehitys on kulkenut samalla tasolla kuin maassa keskimäärin, Länsi-Suomessa BKT:n kasvu on tosin ollut nopeampaa kuin muualla ja saavuttanut Uudenmaan.

Tavoite 1 -ohjelmien arviointien mukaan ohjelmien rahoituksella on tuotu lisäarvoa alueen osaamisen vahvistamiseen, eikä suurin osa osaamis- ja verkottumishankkeista olisi toteutunut ilman ohjelman rahoitusta. Osaamis- ja verkottumishankkeet ovat vahvistaneet yritysten henkilöstön osaamista ja parantaneet yritysten asemaa verkostoissa. Tavoite 2 -ohjelmat ovat vahvistaneet hajakeskitetyn osaamiskeskusten ja korkeakoulujen verkoston kehittämistä. Koulutuksen ja osaamisen kehittämiseen on tuotettu lisäarvoa muun muassa luomalla uusia pedagogisia ja työelämälähtöisiä koulutusmalleja sekä kehittämällä ammattiosaamisen näyttöjä ja aineistojen paikallisia sovelluksia, mitkä osaltaan ovat myös vaikuttaneet ammatillisen koulutuksen vetovoiman parantamiseen alueilla.

Työllisyyden osalta lisäarvoa ovat arvioitsijoiden mielestä tuottaneet erityisesti uudet työelämälähtöiset työllistämismallit, uudet verkostot ja yhteistyön muodot sekä työvoiman palvelukeskustoiminnasta saatujen kokemusten levittäminen ja jalostaminen. Projektitoiminta on myös mahdollistanut vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien ihmisten aiempaa yksilöllisemmän tuen ja ohjauksen. Pohjois-Suomessa vailla koulutusta tai työpaikkaa olevat syrjäytyneet nuoret asettavat suurimman haasteen myös tulevaisuudessa. Etelä- ja Länsi-Suomen arvioinneissa painotettiin mm. hoivayrittäjyyden lisäämistä, työvoiman kouluttamista sekä korkeakoulutasoisen opetuksen turvaamista.

Alueellisilla ohjelmilla on voitu tukea uutta yrittäjyyttä ja madaltaa yrityksen perustamisen kynnystä muun muassa lainarahoituksella ja hautomotoiminnalla. Tuella toimintaympäristön kehittämiseen on luotu yrityksille toimintaedellytyksiä sekä neuvonta- ja tukipalveluja. Tuen avulla on voitu kehittää innovaatiopotentiaalia, osaamista ja verkostoja sekä avaintoimialoja. Ilman EU-ohjelmia tällaisesta rahoituksesta olisi ollut niukkuutta. Arvioitsijoiden näkemyksen mukaan rakennerahastohankkeet voisivat jatkossa tarjota kokeilulaboratorion innovatiiviselle toiminnalle, uusille tukimuodoille ja tukiyhdistelmille. Innovaatioita ja hyviä käytäntöjä olisi mahdollista laajentaa edelleen kansallisen yritysrahoituksen piiriin.

Harvaan asutuilla alueilla, joilla markkinalähtöinen yksityinen toiminta ei pysty kattamaan kaikkia tarvittavia palveluita, on ohjelmilla kuitenkin voitu tarttua innovatiivisiin ongelmanratkaisuihin ja verkostoitumiseen kehittyvien keskusseutujen kanssa. Itä-Suomen arvioinnin mukaan alueen suurimpia ongelmia tulevallakin kaudella on syrjäisen maaseudun jääminen muun alueen kehityksestä jälkeen.

Yhteisöaloiteohjelmat ovat täydentäneet tavoite 1- 2- ja 3 -ohjelmia. Nämä ovat kuitenkin tavoiteohjelmiin verrattuna resurssiltaan pieniä ja niiden hankkeille on ominaista kokeiluluonteisuus. Esimerkiksi Interregyhteisöaloite -ohjelmatyö on arviointien mukaan merkittävästi lisännyt aiemmin lähinnä alueiden, valtion ja Pohjoismaiden neuvoston rahoituksella harjoitetun alueellisen yhteistyön laajuutta ja vaikuttavuutta. Urban-yhteisöaloite on puolestaan mahdollistanut innovatiivisten ja luovien mutta samalla tavallista riskipitoisempien ratkaisujen kehittämistä pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaupunkialueilla.

Rakennerahasto-ohjelmien vaikuttavuutta on pyritty kehittämään uudella ohjelmakaudella ohjelmien johdonmukaisemmalla viitekehyksellä, jonka avulla hahmotetaan tulevat kehityskulut, mahdolliset muiden politiikkojen vaikutukset ja alueen kehitykseen tehokkaimmin vaikuttavat politiikkakeinot sekä niiden yhteisvaikutus. Kansantalouden kasvutavoitteet tulee pystyä osittain erottamaan alue-erojen kaventamistavoitteesta, koska kasvuun ja tehokkuuteen tähtäävät toimet yleensä kehittävät keskuksia ja syrjäseuduille valuva hyöty jää pienemmäksi. Ohjelmien tavoiteasetanta perustuu maakuntien toimiala- ja työmarkkinarakenteisiin ja tavoitteiden toteutumisen rinnalla tarkastellaan todellista tilastopohjaista kehitystä. Rahoit-

tuspäätösmenettelyn ja hallinnon selkiinnyttäminen sekä maakuntien yhteistyöryhmien selkeämpi strategian rooli parantaa ohjelman toimintaa.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kysymys tulee korostumaan, kun 1.1.2007 voimaan tulleen uuden rakenerahastolain myötä aloittaa työnsä sisäasiainministeriön yhteydessä toimiva rakenerahastoneuvottelukunta, jonka keskeisenä tehtävänä on kokonaiskuvan muodostaminen eri instrumentein toteuttavasta kehittämistyöstä, sen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä yhteensovittamisesta kansallisiin toimenpiteisiin ja laajempaan yhteiskunnan muutosprosesseihin.

Lisäksi sisäasiainministeriössä tullaan alueellisen kehittämisen ja kehityksen arviointi-, seuranta- ja ennakointijärjestelmää vahvistamaan ja selkeyttämään. Tämän mukaisesti valmistellaan ja toteutetaan eri ohjelmien vaikutusten kokonaisarviointi.

Rakenerahastojen yhteiskunnallinen vaikuttavuus: Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

Euroopan sosiaalirahasto tukee työllisyyttä, osaamista, yrittäjyyttä ja tasa-arvoa Euroopan unionin jäsenmaissa. Rakenerahastokaudella 2000—2006 Suomessa on toteutettu ESR:n rahoittamaa tavoiteohjelmaa 3 sekä yhteisöaloiteohjelmaa Equal. Lisäksi ESR on osallistunut tavoiteohjelmien 1 ja 2 toteuttamiseen. Ohjelmat ovat tuotekehitysvälineitä, joita hyödynnetään kansallisessa työvoima-, koulutus- ja elinkeinopolitiikassa.

ESR:n toiminnassa ovat Suomessa mukana työministeriö, opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäasiainministeriö. Työministeriö toimii kaikissa tavoiteohjelmissa ESR:n maksuviranomaisena sekä lisäksi tavoite 3-ohjelman ja Equal-yhteisöaloitteen hallintoviranomaisena.

ESR-osarahoitteisten ohjelmien toteutustilanne

Vuoden 2006 loppuun mennessä ESR-osarahoitteisissa ohjelmissa oli käynnistynyt yhteensä yli 4 900 hanketta. EU-rahoitusta oli vastaavaan ajankohtaan mennessä sidottu noin 871 milj. euroa, valtion rahoitusta noin 932 milj. euroa ja kuntien rahoitusta noin 227 milj. euroa, sekä yksityistä rahoitusta 490 milj. euroa. ESR-ohjelmien kumulatiivinen kokonaisrahoitusvolyymi oli siten noin 1,3 mrd. euroa.

Tavoitteet ja vaikuttavuus

ESR-osarahoitteisissa ohjelmissa oli ohjelmakauden alusta vuoden 2006 loppuun mennessä aloittanut noin 932 000 henkilöä. Aloitaneista 60 prosenttia on ollut työssä, 16 prosenttia on ollut työttömiä, 9 prosenttia yrittäjinä ja 13 prosenttia koulutuksessa olevia. Aloitaneista naisia on ollut 52 prosenttia. Ohjelman toimenpitein oli edesautettu yli 13 000 uuden yrityksen perustamista. Lisäksi ohjelmalla on myötävaikutettu lähes 32 000 uuden työpaikan luomiseen ja yli 54 500 työpaikan säilymiseen. Yritysten perustaminen ja työpaikkavaikutukset ovat kohdistuneet 56—61 prosenttisesti miehiin.

Ohjelman seurantatietojen perusteella ESR-rahoitteiset ohjelmat ovat edenneet hyvin ja ohjelman määrälliset tavoitteet tultaneen saavuttamaan.

Vaikuttavuus ulkopuolisten arvioitsijoiden näkökulmasta

ESR-toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta arvioidaan EU-säädösten mukaisesti varsin laajasti. ESR-viitekehys on asiakirja, jossa on kuvattu työllisyyttä ja inhimillisten voimavarojen kehittämistä edistävän toiminnan perusteet rakenerahasto-ohjelmissa Suomessa ohjelmakaudella 2000—2006. Ulkopuolisten evaluaattoreiden *ESR-viitekehys-asiakirjaa* käsittelevien arviointitutkimusten mukaan työministeriön hal-

linnonalalla ESR etenkin työttömiin kohdistuvien toimenpiteiden osalta täydentää kansallista politiikkaa. Suuret, laajapohjaista rahoitusta edellyttävät hankkeet kanavoituvat ESR-hankkeiksi. Parhaimmillaan ESR-toiminnan piirissä kehitetyt toimintamallit kanavoituvat kansallisella tasolla toteutettavan työvoimakoulutuksen malleiksi, kuten työvoiman palvelukeskukset. Opetusministeriön hallinnonala on pystynyt menestyksekkäästi siirtämään tuotekehitystehtäviä ESR-projekteissa toteutettaviksi, etenkin työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja uuteen informaatioteknologiaan liittyvissä asioissa. Kehittämisenäkökulma on ollut vahvasti mukana myös kauppa- ja teollisuusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoimissa projekteissa.

Vaikka ESR:n arvioidaankin tarjoavan vastaavaa kansallista toimintaa paremmat mahdollisuudet kehittämistyöhön ja innovatiivisuuteen, ei sen tarjoamia mahdollisuuksia ole vielä täysin hyödynnetty. Jatkossa tulisi entistä rohkeammin käynnistää pieniä kokeiluprojekteja ja panostaa vielä enemmän tuotekehitystoimintaan.

Vaikuttavuus ohjelmittain

Tavoite 3-ohjelman evaluaattorit nostavat omissa arvioinneissaan esiin keskeiseksi kysymykseksi ESR:n onnistuneisuuden luoda lisäarvoa suhteessa kansalliseen toimintaan. Lisäarvoa katsotaan tuotetun erityisesti projekteissa kehitetyissä työelämälähtöisissä ja -läheisissä työllistämismalleissa, joilla on pystytty parantamaan työvoiman tarjonnan ja kysynnän kohtaantoa. Uudenlaiset verkostot ja yhteistyömallit ovat mahdollistaneet riittävän pitkät ja yksilölliset palveluketjut. Myös vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien suhteen on saatu aikaan merkittäviä tuloksia niin yksilöllisten työllisyyspolkujen kuin palvelujärjestelmätasolla kehitetyillä uusilla toimintamalleillakin.

ESR-projektit ovat osoittaneet hallinnon sektorirajat ylittävän yhteistyön tarpeellisuuden. Verkostomainen toimintamalli on ollut perustana muun muassa kehitettäessä uusia työelämälähtöisiä koulutusmalleja sekä vahvistettaessa opetushenkilöstön työelämäosaamista. Yrittäjyyden edistämiseksi on vahvistettu muun muassa klusteripohjaista kehittämistä sekä yritysten alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä verkottumista.

Yritystoiminnan kehittämisessä ESR-hankkeet ovat tuottaneet lisäarvoa muun muassa yritysten henkilöstön osaamisen vahvistamisessa ja toimintaympäristön kehittämisessä. Seudullisissa yrityspalveluissa ESR-rahoitteinen yrittäjyysneuvonta on integroitu osaksi kansallista palvelumallia.

Alueellisten *tavoite 1- ja 2 -ohjelmien* arvioitsijoiden mukaan onnistuneimpina elementteinä ESR-toiminnassa ovat olleet uuden yrittäjyyden synnyttäminen, yritystoiminnan kehittäminen ja innovatiivisuus yleisellä tasolla. ESR:n roolia tuotekehitysohjelmana voidaan kaikkineen pitää onnistuneena, joskin vahvistamisen varaakin vielä on. Ns. välittäjäorganisaatiotoimintaa pidettiin tärkeänä lisäarvon tuojana, jolla mahdollistetaan pienempien toimijoiden mukanaolo hanketoiminnassa.

Equal-ohjelmassa on kehitetty kiinnostavia uusia lähestymistapoja, jotka monin osin vastaavat myös kansallisessa kehittämisessä ja toimintasuunnitelmissa esiin nostettuja painotuksia. Kohderyhmätasolla on saatu aikaan myönteisiä tuloksia ja tuloksellisuutta on vahvistanut kohderyhmien valtaistamisen periaate, jossa osallistujilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin toimiin ja tuoda esille omia erityistarpeitaan. Toisena erityisenä Equalin vahvuutena arvioitsijat pitivät kansalliseen ja muuhun ESR-toimintaan nähden syrjinnän ja syrjinnän ehkäisyn kannalta uusien kohderyhmien ja ongelma-alueiden esiin nostamisen.

Paitsi ulkopuolisten arvioitsijoiden toimesta on ohjelmakauden 2000—2006 kokemuksia selvitetty myös hallinnon omien tekemien selvitysten kautta. Käynnistymisvaiheessa olevaa *ohjelmakautta 2007—2013* suunniteltaessa työministeriön ESR-strategia- ja ohjelmatyöprojekti toteutti sosiaalirahaston toimeenpanos-

3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka

ta vastuussa oleville tahoille (ministeriöt ja alueorganisaatiot) kyselyn, jossa läpivalaistiin kokemuksia ESR:n toiminnan kannalta keskeisistä teemoista. Keskeiset tulokset tiivistettynä olivat seuraavanlaisia:

- ESR-toimintaa pidetään hyvin kansallista toimintaa täydentävänä ja toiminta on tukenut pääsääntöisesti kansallisten painopisteiden toteutumista.
- ESR:n toiminta-alan ja kohderyhmien laajuutta pidettiin välttämättömänä, jotta alueellisiin ja hallinnonalakohtaisiin tarpeisiin voidaan joustavasti puuttua.
- Innovatiivisuuden vaatimus tulee säilyttää.
- Tavoitteena tulee olla hallinnon keventäminen sekä valvontaprosessien yhtenäistäminen.

3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka

T&k -rahoituksen kehitys ja tutkimusjärjestelmän kehittäminen

Suomi sijoittuu Israelin ja Ruotsin jälkeen kolmanneksi, kun vertaillaan tutkimus- ja kehityspanostuksia suhteessa bruttokansantuotteeseen. T&k -rahoitusta lisättiin vuonna 2006 hallitusohjelman mukaisesti. Kasvu kohdistui Tekesille ja Suomen Akatemialle kilpailun tutkimuksen rahoittamiseen sekä yliopistojen toimintamenorahoitukseen.

Taulukko 26. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain, reaali muutos ja osuus BKT:sta vuosina 2002—2005 sekä arvio vuodelle 2006

Vuosi	Yritykset		Korkeakoulu-sektori		Muu julkinen sektori		Yhteensä	Reaali-muutos ed. T&k -menojen vuodesta BKT-osuus ¹⁾	
	milj. euroa	% milj. euroa	milj. euroa	% milj. euroa	milj. euroa	% milj. euroa		%	%
2002	3 375,1	69,9	925,6	19,2	529,7	11,0	4 830,3	3,3	3,35
2003	3 527,9	70,5	961,7	19,2	515,4	10,3	5 005,0	4,0	3,43
2004	3 683,5	70,1	1 039,8	19,8	530,1	10,1	5 253,4	4,4	3,46
2005	3 876,9	70,8	1 042,1	19,0	554,7	10,1	5 473,8	3,5	3,48
2006 ²⁾	4 057,7	70,7	1 113,1	19,4	565,5	9,9	5 736,3		3,41

¹⁾ BKT 2004 ja 2005 Tilastokeskuksen ennakkotietoja, BKT 2006 valtiovarainministeriön ennuste.

²⁾ Arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella.

Talous- ja työllisyyskehitys on viime vuosina ollut vahvaa, ja Suomen bruttokansantuote on kasvanut OECD-maiden keskiarvoa nopeammin. Erityisesti korkean teknologian toimialat ja osaamisintensiiviset palvelut ovat kasvattaneet selvästi liiketoimintaansa kymmenen viime vuoden aikana.

Suomi menestyikin edelleen hyvin kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa. Korkea koulutustaso, yksityiset ja julkiset t&k -investoinnit sekä osaamista korostava tiede- ja teknologiapolitiikka ovat Suomen vahvuuksia. Erityisenä vahvuutena kansainvälisissä vertailuissa pidetään yritysten ja yliopistojen vuoro vaikutusta, mikä edistää tiedon siirtymistä yliopistoista yrityksiin. Suomi onkin EU-vertailuissa johdava innovaatioyhteistyötä tekevä maa.

Tutkimuspolitiikassa EU-puheenjohtajuuskauden merkittävin saavutus oli EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmaa koskevien päätösten tekeminen aikataulun mukaisesti. Suomessa järjestettiin puheenjohtajakaudella useita tiede- ja teknologia-alan kokouksia.

Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikassa painottuivat vuonna 2006 julkisen tutkimusjärjestelmän kehittämistä koskevan periaatepäätöksen mukaiset toimenpiteet, kuten korkeakoulujen rakenteellinen ja toiminnallinen uudistaminen. Kokonaissuunnitelma valtion sektoritutkimuksen ja sen resurssien kohdentamiseksi valmistui. Osaamisperustan edelleen vahvistamiseksi Tiede- ja teknologianeuvosto teki kesäkuussa 2006 lähivuosien kehitystä ohjaavat linjaukset ”Tiede, teknologia, innovaatiot” -raportissaan sekä strategiat huippuosaamisen keskittymien ja kansallisten infrastruktuurien kehittämiseksi. Raportin suositusten toimeenpano on aloitettu.

Tiedepolitiikka

Tiedepolitiikan tavoitteena on tiedon ja osaamisen sekä Suomen tieteen kansainvälisen tason ja näkyvyyden vahvistuminen.

Julkisella tutkimusrahoituksella taataan pitkäjänteinen, kattava ja uusiutumiskykyinen perustutkimus ja tutkijankoulutus sekä edistetään innovaatioiden syntymistä. Vuoden 2006 talousarviossa Akatemialle osoitettiin tutkimushankkeiden myöntämisvaltuutta kaikkiaan 205,6 milj. euroa, mikä oli 30 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Akatemiasta haettavan tutkimusrahoituksen myönteisen päätöksen hakupaine parani 17 %:sta 22 %:iin. Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen vaikuttavuutta arvioineen paneelin raportissa (Suomen Akatemian julkaisuja 11/06) todetaan, että akatemia on onnistunut erittäin hyvin sille annetussa tehtävässä ja sillä on selkeä ja tunnustettu osa suomalaisessa innovaatiojärjestelmässä perustutkimuksen edellytysten turvaajana ja laadun edistäjänä.

Tutkimuksen kotimaista, eurooppalaista ja muuta kansainvälistä yhteistyötä lisätään edelleen.

Suomalaisten tutkijoiden (Suomen Akatemian julkaisuja 15/06) julkaisujen määrä kansainvälisissä arvostetuissa tieteellisissä lehdissä on 2,5-kertaistunut 20 vuodessa. EU:n ulkopuolelta tulevien tutkijoiden liikkuvuutta koskeva direktiivi hyväksyttiin.

Taulukko 27. Yliopistojen tutkija- ja opettajavierailujen lkm (yli 1 kk)¹⁾

	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Suomalaisia ulkomailla	741	735	578	633	696	621
Ulkomaalaisia Suomessa	1 153	1 030	1 088	1 060	1 064	1 064

¹⁾ Lähde: KOTA-tietokanta

Tutkijankoulutusta kehitetään siten, että määrä vastaa tarpeita ja laatu paranee entisestään. Tutkijanuratyöryhmän loppuraportin (OPM 2006:13) ja muistio tohtorikoulutuksen kehittämistä (OPM 2006:3) suositusten pohjalta valmisteltiin toimenpideohjelmaa tutkijankoulutuksen ja -uran kehittämiseksi vuosille 2007—2011. Päätettiin tutkijakouluista siten, että vuoden 2007 alusta opetusministeriön rahoittamia tutkijakouluja on 119 (vuonna 2006 124) ja niissä yhteensä 1 453 (vuonna 2006 1 458) opetusministeriön rahoittamaa tutkijakoulupaikkaa ja 51 koordinaattoria.

3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka

Taulukko 28. Tohtorintutkinnot¹⁾

	1991	1995	2000	2003	2004	2005	2006
Miehet	353	481	633	673	767	732	750
Naiset	171	284	523	584	632	690	659
Yhteensä	524	765	1 156	1 257	1 399	1 422	1 409

¹⁾ Lähde: KOTA-tietokanta

Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta lisätään. Jaettiin 14,4 milj. euroa (vuonna 2005 9,8 milj. euroa) harkinnanvaraisia valtionavustuksia tieteen sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi. Uutena rahoitusmuotona opetusministeriö jakoi 0,5 milj. euroa harkinnanvaraisia valtionavustuksia päätöksentekoa tukevaan tutkimukseen. Järjestettiin kolmas tiedefoorumi ja jaettiin tiedonjulkistamisen valtionpalkinnot.

Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen taataan tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla. Käynnistettiin uuden supertietokoneen hankinta ja palvelut Funet-tietoverkon uusimiseksi. Päätettiin osallistua pohjoismaisen grid-organisaation perustamiseen ja rahoittamiseen. Kansalliskirjaston asemaa vahvistettiin. Tuettiin Open Access toiminnan kehittämistä. Yksityisten arkistojen valtionapulainsäädäntö uudistettiin entistä joustavammaksi. Opetusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen työryhmä teki ehdotuksia tutkimus- ja koeasemaverkoston järjeistämiseksi ja yhteistyön tehostamiseksi osana tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä.

Teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Teknologia- ja innovaatiopolitiikalla vahvistetaan kansainvälistä kilpailukykyä sekä kansallista osaamispohjaa ja kannustavaa innovaatioympäristöä, ja siten työllisyyttä ja hyvinvointia.

Suomen kansainvälinen kilpailukyky pysyy maailman huipputasolla. Suomi sijoittui edelleen kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa erinomaisesti, tosin BKT/asukas -mittarilla heikommin kuin muut Pohjoismaat. Suomi menestyy kuitenkin hyvin innovaatiopolitiikan panostusten ja hyötyjen vertailussa. WEF (World Economic Forum) arvioi Suomen kasvukilpailukykyyn 125 maan joukossa Sveitsin jälkeen toiselle sijalle ennen Ruotsia. IMD:n (Institute for Management Development) vuoden 2006 vertailussa Suomi oli kymmenenneksi kilpailukykyisin maa.

Uusia osaamisperusteisia yrityksiä syntyy ja yhä useampi yritys harjoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa. Teknologiarahoitusta suunnattiin hallitusohjelman mukaisesti myös palvelusektorin ja uusien tuotannonalojen tutkimukseen, kehittämiseen ja kaupallistamiseen. Tekes rahoitti yritysten t&k -hankkeita 271 milj. eurolla. Hieman yli puolet asiakkaista oli pieniä ja keskusuuria yrityksiä. Tekes kohdisti toimintaansa erityisesti alkaviin innovatiivisiin yrityksiin ja palvelujen kehittämiseen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Alkavien yritysten osuus asiakkaista oli noin 20 prosenttia.

Innovaatiotoimintaa harjoitti Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan vuosina 2002—2004 yhteensä 43 prosenttia yrityksistä. Teollisuudessa innovaatiotoimintaa oli puolella yrityksistä ja palvelutoimialoilla runsaalla kolmanneksella. Innovaatiotoimintaa harjoittaneiden yritysten osuus teollisuustoimialojen kokonaisliikevaihdosta oli 88 prosenttia ja palvelualoilla 63 prosenttia. Teollisuustoimialoilla nämä yritykset työllistivät 82 prosenttia koko henkilöstöstä.

Alueiden väliset erot tasoittuvat. Hallinnonalan laitokset vahvistivat alueellisia toimintojaan. Vuoden alussa aloittivat teknologian kehittämisosastot TE-keskuksissa ja Geologian tutkimuslaitoksen Länsi-Suomen yk-

sikkö aloitti toimintansa Kokkolassa. Myös VTT on vahvistanut palvelujensa tarjontaa maan eri alueilla. Tekesin myöntämä yritysrahoitus on ollut yritysten omiin t&k -menoihin suhteutettuna korkeampi kasvukeskusten ulkopuolella kuin kasvukeskuksissa.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisten määrä on vuosina 2003—2006 lisääntynyt suhteellisen tasaisesti eri maakunnissa. Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Varsinais-Suomi ovat menestyneet parhaiten vuosina 2005—2006, myös Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan kehitys on ollut myönteistä. Sen sijaan aikaisemmin myönteinen kehitys on hidastunut Pohjois-Savossa ja Lapissa, missä yritystoiminnan liikevaihto ja työpaikkojen määrä eivät juuri kasvaneet. Työpaikkojen lisäys on ollut suhteellisesti nopeinta Pohjois-Karjalassa, Varsinais-Suomessa ja Itä-Uudellamaalla.

3.8 Valtion strateginen henkilöstöjohtaminen

Valtion strategisella henkilöstöjohtamisella ja henkilöstön kehittämisellä vahvistetaan valtiotyönantajan kilpailukykyä osaavasta työvoimasta ja tuetaan valtion toimintayksiköiden toiminnallista tehokkuutta valtionhallinnon muutoksissa. Kertomusvuoden aikana keskeisiä tavoitteita olivat kilpailukykyisen palkkapolitiikan, ylimmän johdon rekrytointi- ja liikkuvuusjärjestelmän sekä organisaatioiden muutostilanteisiin liittyvien tukitoimenpiteiden kehittäminen.

Valtioneuvosto määritteli henkilöstöpolitiikan linjaa koskevassa periaatepäätöksessään vuonna 2001 henkilöstöjohtamisen yleiset vastuut valtionhallinnossa. Linjauksen mukaan toimintayksiköiden tehtävänä on määritellä ja toteuttaa henkilöstöjohtamistaan omien toiminnallisten tarpeidensa ja erityispiirteidensä sekä yhteisten linjausten pohjalta. Yhteisten linjausten valmistelusta ja valtion keskustason työnantajatoiminnasta vastaa Valtion työmarkkinalaitos osana valtiovarainministeriötä. Valtioneuvostotasoinen henkilöstöjohtaminen koordinoidaan osaksi toiminnan kokonaisuhojausta valtiovarainministeriön konserniohjauksen johtoryhmässä. Valtion työmarkkinalaitos valmistelee valtioneuvostotason henkilöstöjohtamisen integroimista konserniohjaukseen ja tulosohtaukseen.

Keväällä 2006 julkaistiin valtion henkilöstön asemasta valtioneuvoston periaatepäätös, jolla täydennettiin vuoden 2001 periaatepäätöstä valtion henkilöstöpolitiikan linjasta. Periaatepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa yhteiset toimintatavat valtionhallinnon organisaatioiden muutostilanteissa, henkilöstön aseman turvaamisessa ja tukea muutosten hallintaa ja laadukasta johtamista. Päätöksessä määritellään ministeriöiden vastuut ja korostetaan työnantajan ja henkilöstön välisen yhteistoiminnan merkitystä. Periaatepäätökseen liittyvät myös soveltamisohjeet, jotka on valmisteltu yhdessä Valtion työmarkkinalaitoksen ja pääsopijajärjestöjen kanssa. Alueellistamista ja tuottavuuden parantamista koskevissa toimenpiteissä periaatepäätös on rajattu koskemaan vuosia 2006—2011.

Uusina asioina valtioneuvoston periaatepäätökseen sisältyvät vaiheittaisen toimintatavan määrittely, työ-säkäyntialueen käsitteen käyttöönotto sekä henkilöstötarpeen ilmoittaminen muille virastoille. Nämä uudet, yhtenäiset toimintatavat asettavat virastoille virkamieslakia laajemmat velvoitteet tukea henkilöstön sijoittumista uusiin tehtäviin. Periaatepäätöksen tarkoituksena on turvata henkilöstön palvelussuhteiden jatkuvuus muutostilanteissa.

Valtionhallinnossa käynnissä olevien organisaatioita koskevien muutosprosessien onnistumisen kannalta ratkaisevassa asemassa ovat johtamisen ja esimiestyön laatu. Muutoksenhaallinnan ja johtamisen avuksi asetettiin keväällä 2006 työryhmä (HEPO 2), jonka tehtävänä on ollut alueellistamisesta ja tuottavuuden parantamisesta johtuvien järjestelyjen tukeminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen toimintayksiköiden käyttöön.

Osana valtionhallinnon keskustason sopimusratkaisua vuosille 2005—2007 sovittiin uusien palkkausjärjestelmien kattavasta toteuttamisesta 30.11.2005 mennessä. Vuoden 2007 maaliskuuhun mennessä uudistus onkin toteutunut varsin kattavasti. Valmiiden virka- ja työehtosopimusten piirissä on yli 97 prosenttia henkilöstöstä ja sopimusaloista. Loppuosa on tarkoitus toteuttaa kevätkaudella 2007. Palkkapolitiikan kehittämiseksi asetettiin laaja valtion keskustason osapuolten yhteinen selvitystyö palkkapolitiikan sekä paikallisen yhteistyön ja sopimisen kehittämiseksi. Tätä kokonaisuutta varten asetettiin ohjausryhmä ja hankeryhmät uusien palkkausjärjestelmien toimivuuden kehittämistä varten, tulospalkkiojärjestelmien käytön laajentamista ja niiden kehittämistä varten sekä paikallisen yhteistyön ja sopimisen mahdollisuuksien ja käytäntöjen hyödyntämiseksi palkkaus- ja palkintajärjestelmien kehittämisessä.

Ennakkotietojen mukaan vuonna 2006 kuukausipalkkaisen kokoaikaisen henkilöstön säännöllisen työajan ansiot nousivat keskimäärin 2,7 %. Naisten (+2,9 %) ansiot nousivat enemmän kuin miesten (+2,5 %) ansiot.

Johtavassa asemassa toimivien virkamiesten poistuma eläkkeelle kasvaa lähivuosina. Tämän vuoksi hallituksen tavoitteena on ollut vahvistaa poikkihallinnollisuutta ja hallituksen ohjelmallisten tavoitteiden toteutumista sekä turvata hallinnon toimintakyky. Tavoitteen saavuttamiseksi on valmisteltu valtion ylimmän johdon järjestelmän uudistamista, jonka tavoitteena on parantaa johtamisen laatua ja tuloksellisuutta voimakkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Uudistuksen toteutusta varten ministeriö asetti ylimmän johdon tukiryhmän, jonka muistio ehdotuksineen valmistui alkuvuodesta 2006 (VM 3/2006). Uudistukseen liittyen valtiovarainministeriö valmisteli hallituksen esityksen valtion johtavista virkamiehistä sekä valtion virkamieslain muutoksista. Esitys on ollut valiokuntakäsittelyssä eduskunnassa joulukuussa 2006 ja tammikuussa 2007. Tavoitteena oli, että lait olisivat tulleet voimaan tammikuun alusta 2007. Eduskunta ei ehtinyt käsitellä esitystä ennen vaalikauden loppua. Esitys annettaneen uudelleen eduskunnalle vuoden 2007 aikana.

Ylimmän johdon järjestelmän uudistus muuttaa toteutuessaan perusteellisesti valtionhallinnon johdon järjestelmää ja koko johtamiskulttuuria. Samalla kun panostetaan voimakkaasti johtajien kehittämiseen, on kiinnitettävä huomiota myös asiantuntijoiden kehittämiseen ja asiantuntijaurien ja johtamisurien väliseen yhteyteen. Asiantuntijaurien kehittämisen lisäksi valtion tulee lisätä asiantuntijaurien houkuttelevuutta ja asiantuntijatehtävien arvostusta. Vaativien asiantuntijatehtävien arvostuksen tulee olla korkea muun muassa palkkauksellisesti, vaikka ne eivät rinnastuisikaan ylimmän johdon tehtäviin organisaatiohierarkioissa. Valtion työmarkkinalaitos onkin asettanut työryhmän edistämään valtionhallinnon asiantuntijoiden kehittymistä ja urapolkuja (HEKUMA-työryhmä).

Valtion eläkelainsäädännön uudistamista ja valtion eläkkeitä tarkastellaan valtiovarainministeriön toimialan tuloksellisuuden kuvauksen yhteydessä luvussa 12.

Valtion henkilöstön tila

Ennakkotietojen mukaan valtion budjettitalouden virastoissa ja laitoksissa työskenteli vuoden 2006 lopussa 122 068 henkilöä, joka on 5,0 % työllisestä työvoimasta. Edellisestä vuodesta henkilöstö vähentyi runsaalla 1 700 henkilöllä (-1,4 %) ja valtion henkilöstön osuus työllisestä työvoimasta laski 0,2 %-yksiköllä. Myös vuoteen 2002 verrattuna valtion henkilöstön osuus työllisistä on laskenut 0,2 %-yksiköllä.

Henkilöstön keski-ikä oli 43,4 vuotta ja henkilöstö oli keskimäärin 0,3 vuotta vanhempaa kuin edellisenä vuonna ja 0,9 vuotta vanhempaa kuin vuonna 2002. Ikäjakauma oli suhteellisen edullinen: suurimpana ryhmänä olivat keski-ikäiset 45—49-vuotiaat ja ikäryhmien koot pienenivät suhteellisen tasaisesti nuorempiin ja vanhempiin ikäluokkiin päin. Nuoret ikäluokat korostuvat erityisesti yliopistoissa. Ilman yliopistojen henkilöstöä valtion henkilöstön keski-ikä olisi korkeampi ja ikäjakaumassa korostuisivat nykyistä enemmän seniori-ikäluokat.

Henkilöstöstä 92 % työskenteli kokoaikaisesti ja 8 % osa-aikaisesti. Aiempi kokoaikaisten osuuden kasvu ja osa-aikaisten osuuden lasku pysähtyivät vuonna 2006, mikä osaltaan johtuu osa-aikaeläkkeen suosion kasvusta. Kuitenkin kokoaikaisten osuus oli korkeampi ja osa-aikaisten osuus matalampi vuonna 2006 kuin vuonna 2002. Naiset olivat useammin osa-aikaisia kuin miehet. Osa-aikaisuuden korostumista naisilla selittävät esimerkiksi lasten hoitoon liittyvät työaikajärjestelyt ja osa-aikaeläkkeen yleisempi käyttö.

Vuonna 2006 henkilöstöstä 75 % työskenteli toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa ja runsaat 17 % määräaikaisessa palvelussuhteessa¹⁾. Toistaiseksi voimassa olevien palvelussuhteiden osuuden kasvu ja määräaikaisten palvelussuhteiden osuuden lasku jatkuivat. Vuonna 2006 toistaiseksi voimassa olevien palvelussuhteiden osuus oli vajaat kaksi %-yksikköä suurempi ja määräaikaisten palvelussuhteiden osuus noin puoli %-yksikköä pienempi kuin vuonna 2004.

Valtiovarainministeriö asetti kuluvalle sopimuskaudelle työryhmän selvittämään määräaikaisten palvelussuhteiden käyttöä ja kokoamaan tiedot menettelytavoista ja toimintamalleista, joita virastot ovat ottaneet käyttöön. Työryhmä on selvittänyt määräaikaisten käytön yleisyyttä ja käytön syitä sekä miettinyt keinoja määräaikaisten vähentämiseksi. Tässä yhteydessä selvitetään myös muiden sektoreiden käyttämiä tilastointitapoja tietojen vertailtavuuden parantamiseksi.

Henkisten voimavarojen johtamisen tilaa voidaan kuvata epäsuorasti erilaisilla henkilöstön työhyvinvointia kuvaavilla tunnusluvulla. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2006 valtion henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen olivat melko hyvällä tasolla. Edelliseen vuoteen verrattuna kokonaistyötyytyväisyys näyttäisi hieman laskeneen. Sen sijaan tyytyväisyys johtamiseen näyttäisi hieman parantuneen. Pidemmän aikavälin 2002—2006 kuva on samankaltainen. Valtiolla on käynnissä suuria kehittämishankkeita, jotka usein heikentävät väliaikaisesti kokonaistyötyytyväisyyttä. Keskus- ja paikallistasolla tehty johtamisen kehittämistyö näkyy henkilöstön myönteisempinä arvioina johtamisesta.

Vuonna 2006 sairauspoissaoloja oli keskimäärin 8,9 päivää henkilötyövuotta kohti. Sairauspoissaolot lisääntyivät hieman edellisestä vuodesta ja vuodesta 2002. Pidemmällä aikavälillä sairauspoissaolot lisääntyivät vain vähän, vaikka henkilöstön keski-ikä samana aikana nousi. Vuonna 2006 henkilöstö siirtyi eläkkeelle (pl. osa-aikaeläkkeelle siirtyneet) keskimäärin 58 vuoden 8 kuukauden ikäisenä. Edellisestä vuodesta keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousi yhdellä kuukaudella ja vuodesta 2002 neljällä kuukaudella.

Vuonna 2006 budjettitalouden henkilöstön palkkasumma oli 4,3 mrd. euroa ja kaikki työvoimakustannukset 5,4 mrd. euroa. Työvoimakustannukset kasvoivat nimellisesti edellisestä vuodesta 1,9 % ja vuodesta 2002 15,4 %.

Vuonna 2006 valtion henkilöstön arvo oli 52,8 mrd. euroa ja reaalisesti 9 % suurempi kuin vuonna 2002.

¹⁾ Määräaikaisiin palvelussuhteisiin ei lasketa lailla tai asetuksella määräaikaiseksi säädettyä virkaa tai tehtävää, tukityöllistettyjä, harjoittelijoita ja oppisopimussuhteisia, eikä yliopistoon tai korkeakouluun palvelussuhteessa olevia opiskelijoita. Määräaikaiset, jotka ovat virkapaalla vakinaisesta valtion virasta, lasketaan vakinaiseen henkilöstöön.

Taulukko 29. Valtion henkilöstön tila 2002—2006

	muu- tos- 2002 %		muu- tos- 2003 %		muu- tos- 2004 %		muu- tos- 2005 %		muu- tos- 2006 ¹⁾ %	
Henkilöstömäärä, -rakenne ja -kustannukset										
Henkilöstön lukumäärä	123 258	2,3	124 185	0,8	123 911	-0,2	123 821	-0,1	122 068	-1,4
Henkilötyövuodet, lukumäärä	119 541	2,1	120 557	0,8	120 366	-0,2	120 868	0,5	119 156	-1,4
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	42,5	0,3	42,7	0,4	42,86	0,3	43,1	0,6	43,4	0,6
Ulkomaalaiset henkilöstöstä, lukumäärä	1 653	1,3	1 667	1,3	1 764	1,4	1 844	1,5	1 872	1,5
Palkkasumma, milj. euroa	3 670	5,6	3 843	4,7	3 991	3,9	4 145,8	3,9	4 302,4	3,8
Työvoimakustannukset yhteensä, milj. euroa	4 666	5,8	4 881	4,6	5 060	3,7	5 284,1	4,4	5 385,7	1,9
Henkilötyövuoden hinta, euroa	39 035	3,6	40 490	3,7	42 066	3,9	43 718	3,9	45 198,9	3,4
Tehdyn työajan osuus vuosityöajasta, % ²⁾	81,9	0,2	81,9	0,0	82,1	0,2	82,2	0,2	82,1	-0,2
Tehdyn työajan palkkojen osuus palkkasummasta, %	79,2	0,0	79,2	0,0	78,8	-0,5	78,8	0,0	78,8	0,0
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	60,6	0,4	60,4	-0,2	60,9	0,9	61,8	1,4	58,9	-4,7
Työhyvinvointi										
Kokonaistyötyytyväisyys ³⁾	3,4	3,1	3,4	0,0	3,3	-2,0	3,4	3,0	3,2	-5,9
— tyytyväisyys johtamiseen ³⁾	3,1	1,2	3,1	0,5	3,2	1,5	3,2	0,0	3,3	1,6
Lähtövaihtuvuus muille sektoreille, %	1,8	-20,5	1,6	-8,4	2,2	33,4	1,9	-13,6	1,9	0,0
Tulovaihtuvuus muilta sektoreilta, %	2,4	1,0	2,1	-11,7	2,1	0,0	2,2	3,8	2,2	0,0
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä, vuotta	58,3	0,2	58	-0,5	58,3	0,5	58,6	0,4	58,7	0,2
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, %	0,22	-2,9	0,26	18,3	0,29	12,9	0,30	5,5	0,30	0,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,8	8,1	8,7	-1,4	8,8	1,4	8,8	0,0	8,9	1,1
Henkilöstön kehittäminen										
Henkilöstöinvestoinnit yhteensä, euroa/htv	911	3,4	946	3,8	1 016	7,4	1 050,7	3,4	1 094,7	4,2
— työtyytyväisyyden edistäminen, euroa/htv	69,5	3,4	72	3,8	83,1	15,1	85,9	3,4	89,5	4,2
— työkyvön edistäminen, euroa/htv	58	3,4	60	3,8	99,6	64,9	103,0	3,4	107,3	4,2

Taulukko 29. Valtion henkilöstön tila 2002—2006

— koulutus ja kehittäminen, euroa/htv	619	3,4	643	3,8	622,4	-3,2	643,4	3,4	670,3	4,2
— työterveyshuolto, euroa/htv	164	3,4	170	3,8	211,3	24,1	218,5	3,4	227,6	4,2
Henkilöstökoulutuksen määrä, työpäivää/htv	5,3	8,4	4,8	-9,5	4,8	-0,1	4,7	-2,0	4,7	0,0
Henkilöstön arvo, mrd euroa	46,8	5,5	47,4	1,3	49,6	4,6	51,4	3,8	52,8	2,6

¹⁾ Ennakkotieto tai arvio.

²⁾ Tehdyn säännöllisen vuosityöajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta.

³⁾ Asteikolla 1—5: 1=erittäin tyytymätön, ..., 5=erittäin tyytyväinen

3.9 EU-puheenjohtajuuskauden kustannukset

Yleistä

Euroopan Unionin puheenjohtajan tehtävä otettiin vastaan 1. päivästä heinäkuuta 2006 Itävallalta ja se luovutettiin Saksan Liittotasavallalle 31.12.2006. Suomen valmistautuminen alkoi syksyllä 2004 asioiden kartoituksella ja toiminta aktivoitui edettäessä kohti vuoden 2006 syyskautta, päättyen joulukuussa, joidenkin raportointi- ja selvittelytehtävien jatkuessa alkuvuodesta 2007.

Suomen tehtävän hoitamisen kannalta olennaisia muutoksia olivat jäsenvaltioiden lukumäärän lisääntyminen kymmenellä vuoteen 1999 verrattuna ja maailman turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset. Toisaalta kansallisesti on oltu kokeneempia EU:n tehtävien suhteen kuin seitsemän vuotta sitten. Yhden-toista vuoden aikana suomalaiset ovat merkittävästi keränneet osaamista Euroopan unionissa toimimisessa, mikä on näkynyt virkamiestasolla suurempana valmiutena hoitaa puheenjohtajamaalle kuuluvia tehtäviä ilman laajempaa erillistä lisävalmennusta.

Euroopan unionin laajentuminen 15 jäsenvaltiosta 25 jäsenvaltioon, tulevien jäsenmaiden osallistuminen aktiivisina tarkkailijoina kaikkiin kokouksiin sekä turvallisuustilanteen muuttuminen lisäsivät huomattavasti kokouksille asetettuja vaatimuksia niin tilojen, tietoliikennepalveluiden kuin turvallisuusjärjestelyidenkin osalta. Lisäksi jäsenvaltioiden määrän kasvu nosti luonnollisesti yksittäisten kokousten delegaatiomääriä ja näin ollen kaikkia henkilömääriin sidottuja kustannuksia kuten catering, majoitus, akkreditointi, painotuotteet ja kuljetukset.

Valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuussihteeristö

Puheenjohtajuuskauden resurssien ja menettelyiden kartoitus aloitettiin kansliassa virkamiestyönä niiden reunaehtoisten puitteissa, jotka olivat jo tiedossa, kuten jäsenvaltioiden lukumäärä ja jo ennakkoon tiedossa ollut arvio kokousten määrästä. EU-puheenjohtajuussihteeristön resurssien, niin henkilö- kuin kokousmäärärahojenkin arviointi tarkentui kokousten lopullisen määrän selkiytyessä.

Puheenjohtajuuskauden valmistelu aloitettiin konkreettisesti valtioneuvoston kansliassa syksyllä 2004 palkkaamalla yksi virkamies. Tehtäviin kuului puheenjohtajatoiminnan, sen tarpeiden ja resurssien kartoittamista yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Organisaatiota laajennettiin vähitellen siten, että keväällä 2005 perustettiin valtioneuvoston kansliaan tilapäinen uusi toimintayksikkö, joka sai nimen EU-puheenjohtajuussihteeristö. Samanaikaisesti yksikölle valittiin vetäjä. Vuoden 2005 aikana henkilöstön määrä kasvoi siten, että vuoden 2006 alussa yksikössä oli 15 virkamiestä ja kesäkuun 2006 lopulla 37 hen-

3.9 EU-puheenjohtajuuskauden kustannukset

kilöä. Puheenjohtajuuskauden aikana rekrytoitiin tilapäistä avustavaa henkilöstöä noin 200, joista 120 autonkuljettajaa ja 80 kokousavustajaa, jotka hoitivat muun muassa yhteyksiä valtuuskuntiin.

Valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuussihteeristö vastasi Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella Suomessa järjestettyjen kokousten teknisistä valmisteluista ja järjestelyistä yhteistyössä ministeriöiden kanssa sekä puheenjohtajuuteen liittyvistä julkaisuista ja oheismateriaalista. Edellä tarkoitettuja Suomessa järjestettäviä kokouksia olivat valtionpäämies-, ministeri- ja korkean virkamiestason kokoukset. Sihteeristön tehtävänä oli myös osallistua Brysselissä järjestettävien kokouksien ja tilaisuuksien järjestelyihin silloin, kun niihin liittyi puheenjohtajamaan vastuulle kuuluvia järjestelyvastuita.

Suomen kaudella järjestetyt kokoukset

Puheenjohtajamaassa järjestettävät kokoukset määräytyvät vakiintuneen käytännön mukaisesti. Eurooppa-neuvoston viralliset istunnot pidetään Brysselissä, epäviralliset päämiestapaamiset pääsääntöisesti puheenjohtajamaassa. Epävirallisten ministerikokousten osalta on vakiintunut käytäntö, että jokainen puheenjohtajamaa järjestää tietyt kokoukset. Tällaisia ovat ulkoministereiden kokous Gymnich, valtiovarainministereiden kokous Ecofin, oikeus- ja sisäministerikokous, maatalousministerikokous. Muiden epävirallisten kokousten pitämisen puheenjohtajamaassa puheenjohtajamaa harkitsee tapauskohtaisesti. Virkamiestason kokousten pitämisen puheenjohtajamaa ratkaisee vakiintuneen käytännön mukaisesti ottaen huomioon ajankohtaisen tilanteen luomat tarpeet. Kolmasmaakokousten järjestämisessä vallitsee vuorotteluperiaate, kokoukset pidetään vuorotellen puheenjohtajana toimivassa EU-maassa tai asianomaisessa kolmannessa maassa.

Toisella puheenjohtajuuskaudellaan Suomi pyrki aluksi vuoden 1999 Helsingin Eurooppa-neuvoston linjauksen ja EU-ministerivaliokunnan 5.12.2003 hyväksymän periaatteen mukaisesti hyvin rajoitettuun määrään epävirallisia ministerikokouksia ja virkamieskokouksia. Valtioneuvoston EU-ministerivaliokunta päätti kokouksissaan 17.9. ja 10.12.2004 Suomessa vuoden 2006 puheenjohtajuuskaudella pidettävien kokousten lukumäärän sekä kokousten ja -konferenssien kokouspaikkakunnat ja ajankohdat. Uusia kokoustarpeita tuli esille jatkuvasti. Valtioneuvoston ministerivaliokunta käsitteli puheenjohtajuuskauden kokousjärjestelyjä kokouksissaan 15.12.2004, 21.1.2005, 27.5.2005, 29.6.2005, 4.7.2005, 15.7.2005, 17.2.2006 ja 12.5.2006.

Lopullinen kokousten määrä oli selvillä vasta kauden jälkeen, koska joitakin kokouksia myös peruuntui. Vuonna 2006 Suomessa järjestettiin 147 kokousta 21 paikkakunnalla ja kokouksiin osallistui kaikkiaan noin 25 000 kokousvierasta. Suurin Suomessa järjestetty tilaisuus oli Aasian ja Euroopan huippukokous Asem 6. Lisäksi järjestettiin epävirallinen valtion ja hallitusten päämieskokous Lahdessa, Barcelonan prosessin ulkoministerikokous Euromed Tampereella sekä kymmenen epävirallista ministerikokousta eri puolilla Suomea. Brysselissä pidettiin yli 3 000 virallista kokousta, näistä ministerineuvoston kokouksia oli noin 30.

Taulukko 30. Suomessa järjestetyt kokoukset

Kokoukset	Lukumäärät
Asem 6-huippukokous	1
Epävirallinen päämiestapaaminen	1
Euromed (ulkoministeritapaaminen)	1
Epävirallinen kolmikantainen sosiaalihuippukokous	1
Hallituksen ja Euroopan parlamentin tapaaminen	1
Hallituksen ja Euroopan komission tapaaminen	1

Taulukko 30. Suomessa järjestetyt kokoukset

Epäviralliset ministerikokoukset	10
EUP:n järjestämät kolmasmaakokoukset	
— Huippukokoukset (päämiestaso)	5
— Ministeritason kokoukset	2
— Poliittiset päälliköt	5
— EU:n ja Venäjän välisen pysyvän kumppanuusneuvoston kokoukset	3
— EU-USA korkean tason vuoropuhelu ilmastonmuutoksesta	1
Coreper II-, Coreper I- ja Cops-matkat	3
EUP:in järjestämät virkamieskokoukset	24
Ministeriöiden järjestämät virkamieskokoukset	76
Yhteensä	135
EUP:n järjestämät kokoukset Suomen ulkopuolella	
— Eurooppa-neuvosto	1
— Epäviralliset ministeritapaamiset (Bryssel, Luxemburg)	5
— Muut	6
YHTEENSÄ	147

Määrärahat

Pääosa määrärahoista päätettiin keskittää kahteen ministeriöön eli yleiset kokousmenot valtioneuvoston kansliaan ja henkilöstölisäyksistä ja niihin liittyvistä menoista aiheutuvat tarpeet valtiovarainministeriöön. Näiden lisäksi ilmeni tarvetta varautua myös turvallisuusmenoihin, joita varten keskitettiin määrärahaa sisäasiainministeriöön.

Kokousten järjestämisestä välittömästi aiheutuvat menot maksettiin valtioneuvoston kanslian momentilta 23.02.22 (EU-puheenjohtajuus). Valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuussihteeristön ja muidenkin ministeriöiden EU-puheenjohtajuuskaudesta aiheutuneet henkilöstökulut (palkat, matka- ja muut kustannukset) maksettiin valtiovarainministeriön momentilta 28.80.26 (EU-puheenjohtajuus). Kokousten turvajärjestelyistä aiheutuvat kustannukset hoidettiin pääosin sisäasiainministeriöstä 26.75.21.

Ministeriöt käyttivät myös omia määrärahojaan kokousten hoitamiseen.

Ministeriöiden määrärahat

Ministeriöt järjestivät yhteensä 76 virkamiestason kokousta, joiden kustannukset ne pääosin maksoivat joko omalta tai hallinnonalansa momentilta. Näihin kokouksiin käytettiin yhteensä 9,4 milj. euroa. Merkittävimmät menoerät olivat palkat ja palkkiot sekä kokous- ja tulkkaustekniikka samoin kuin logistiikka, tilavuokrat ja painotuotteet.

Joidenkin ministeriöiden järjestämien kokousten kustannuksista osan korvasivat komission eri pääosastot etukäteen, näin esimerkiksi opetusministeriön kokousten osalta. Myös sosiaali- ja terveysministeriön kokousten osalta ministeriö on saamassa korvauksia komissiolta. Korvausprosentit ovat 50—70 prosentin välillä kokouksesta riippuen. Korvausten lopulliset määrät selviävät myöhemmin. Ne eivät kuitenkaan ole olennaisia verrattuna kaikkien kokousten kokonaismenoihin.

Sisäasiainministeriön pääluokan EU-puheenjohtajuusrahat

Sisäasiainministeriön pääluokan turvallisuuteen käytetyt määrärahat olivat yhteensä noin 9,5 milj. euroa. Turvallisuusmenoja varten oli määrärahoja varattu poliisitoimen toimintamenot momentille 26.75.21 9 milj. euroa. Lisäksi puheenjohtajuudesta aiheutuviin kustannuksiin varattiin määrärahoja rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen momenteille.

Valtiovarainministeriön momentin 28.80.26 EU-puheenjohtajuus määräraha

Valtiovarainministeriölle momentille 28.80.26 otettiin vuosina 2005—2006 yhteensä 25,965 milj. euroa. Kokonaissummasta käytettiin tai sidottiin 23,5 milj. euroa ministeriöittäin siten kuin selvityksen lopussa olevasta taulukosta ilmenee. Merkittävimmät määrärahan käyttäjät olivat ulkoasiainministeriö noin 12,5 milj. euroa ja valtioneuvoston kanslia noin 4,6 milj. euroa. Muiden ministeriöiden käyttämät määrärahat vaihtelivat 0,2 milj. eurosta 0,8 milj. euroon.

Määräraha oli luonteeltaan 2 vuotinen siirtomääräraha, joten vuoden 2006 määrärahaa on mahdollisuus käyttää vielä vuonna 2007. Valtiovarainministeriö jakoi määrärahan ministeriöille niiden esitysten pohjalta. Ministeriöiden selvityksistä ilmenee, että osassa ministeriöitä puheenjohtajuuskaudesta johtuvia selvitystehtäviä jatketaan ainakin alkuvuodesta 2007. Näin ollen tämän selvityksen liitteenä olevassa taulukossa olevat summat eivät ole täysin lopullisia, joskin vuoden 2007 käyttö tulee olemaan vähäistä verrattuna koko määrärahan käyttöön eikä näin ollen vaikuta olennaisesti loppusummaan.

Määrärahasta noin 14 milj. euroa käytettiin EU-puheenjohtajuuskautta palkatun henkilöstön palkkausmenoihin ja vajaa 3 milj. euroa käytettiin henkilöstön työaikakorvauksiin. Matkoihin käytettiin runsaat 3 milj. euroa ja muihin henkilöstöstä aiheutuviin menoihin noin 3 milj. euroa.

Valtioneuvoston kanslian momentin 23.02.22 EU-puheenjohtajuus määräraha

Valtioneuvoston kanslian momentille 23.02.22 (EU-puheenjohtajuus) otettiin 3 milj. euroa vuodelle 2004, 3 milj. euroa vuodelle 2005 ja 32,62 milj. euroa vuodelle 2006.

Kaikille Suomen vuoden 2006 EU-puheenjohtajuuskauden kokouksille tarjottiin tavoitteiden mukaisesti laadukkaat ja samalla kustannustehokkaat palvelut. Isäntäministeriöiden ja kokousten tarpeet täytettiin suunnitelmien mukaisesti ja kokousjärjestelyt saivat kokousvierailta lähes poikkeuksetta kiitosta pienimmistä virkamieskokouksista laajimpaan huippukokoukseen.

Suurin Suomessa pidetty kokous oli Aasian ja Euroopan huippukokous Asem 6. Sen järjestämisestä syntyneet kustannukset olivat 10,592 milj. euroa. Toinen Eurooppa-neuvoston kokous päätettiin pitää epävirallisena valtion ja hallitusten päämiestapaamisena, johon myös Venäjän presidentti kutsuttiin. Kokous pidettiin Lahdessa 22.10.2006. Lahden epävirallisen päämiestapaamisen kustannukset olivat 3,867 milj. euroa. Puheenjohtajuuskaudella järjestettiin kaikkiaan 10 epävirallista ministerikokousta. Niiden yhteenlasketut kustannukset olivat noin 10 milj. euroa. Kolmansien maiden kanssa järjestettiin viisi huippukokousta, ministeri- ja virkamiestason kokouksia, joiden yhteenlasketut kustannukset olivat noin 1,3 milj. euroa. Valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuusmomentilta katettujen virkamiestason kokousten kustannukset olivat noin 2,3 milj. euroa.

Kokouksiin varatusta 38,62 milj. määrärahasta säästyivät lopulta 5 milj. euroa. Tätä selittää se, että kokousjärjestelyissä syntyi huomattavaa säästöä johtuen muutaman suuren kokouksen peruuntumisesta, osallistujamäärien vaihteluista, keskitetyistä kilpailutetuista keskeisistä hankinnoista sekä lisäksi isäntäministeriöiden (ml. komissiorahoitus) ja kokouspaikkakuntien odotettua suuremmasta panostuksesta. Toteutumatta jääneitä

tä suuria kokouksia olivat EU-USA ulkoministerikokous ja EU-Kanada huippukokous sekä Asem talousministerikokous.

Kokousten yhdistämisellä saatiin myös aikaan aikaa ja henkilöpalveluita säästäviä tehokkaita ratkaisuja kokoustilojen rakentamiseen ja varustamiseen liittyen varsinkin suurissa kokouksissa. Tästä parhaimpana esimerkkinä Asem 6 -huippukokousviikko, jolloin huippukokoukselle rakennetuissa ja varustetuissa tiloissa pidettiin myös muita huippukokoukseen liittyviä tapaamisia ja kokouksia. Suurin säästö syntyi siitä, että EU-Etelä Korea ja EU-Kiina huippukokoukset käyttivät samaa lehdistökeskusta kuin Asem 6-huippukokous. Pienemmässä mittakaavassa samanlaisia synergiasäästöjä saavutettiin mm. Oulun epävirallisen maatalousministerikokouksen yhteydessä pidetyssä maatalouden erityiskomitean kokouksessa (MEK).

EU:n neuvoston sihteeristö ja komissio osallistuivat muutamien kokousten rahoittamiseen esimerkkinä Lahden epävirallisen päämiestapaamisen tulkkaus (neuvoston sihteeristö), Euromed-kokouksen kustannukset ja Maksajavirastokokous (komissio). Lisäksi sisäasiainministeriö osoitti valtioneuvoston kanslialle 250 000 euroa määrärahaa pelastus- ja ensiaputehtävistä ja Brysselissä pidetyn Eurooppa-neuvoston turvallisuusjärjestelyistä syntyneisiin kustannuksiin.

Virkamieskokouksien kustannuksissa säästettiin alkuperäisistä kustannusarvioista lähinnä kolmesta merkittävästä syystä. Isäntäkaupungit osoittivat odotettua enemmän vieraanvaraisuutta kokousosallistujille järjestämällä vastaanottoja, illallisia ja/tai lounaita. Monet kaupungit järjestivät lisäksi puoliso- ja oheisohjelmia kokousosallistujille. Isäntäministeriöt olivat hakeneet ulkopuolista — lähinnä komission — rahoitusta monille kokouksille ja kattoivat ao. kokouksissa kustannuksia suoraan. Lisäksi palvelujen tarjoajat olivat ilmoittaneet hintansa sisältäen arvonlisäveron, vaikka hinnat oli pyydetty ilman arvonlisäveroa.

Kokouskohtaisten kustannusarvioiden laatimisessa haasteellisinta oli toimintaympäristöön kuuluva epävarmuus kokousten lopullisesta laajuudesta ja tasosta. Suunnittelussa oli kuitenkin lähdeittävä siitä, että kaikille kokouksille ja kokousosallistujille voidaan tarjota kokousten edellyttämät palvelut.

Kokousten lopullisiin kustannuksiin vaikutti myös se, että osallistujamäärät jäivät useissa kokouksissa alle odotetun. Näin varsinkin yliarvioidut lehdistömäärät. Tästä syntyi automaattisesti kustannussäästöjä kaikissa henkilömääriin sidotuissa palveluissa: majoitus, akkreditointi, ruokailut ja kuljetukset. Säästö saavutettiin puheenjohtajuuskauden toisella puoliskolla toisen lisätalousarvion esityksen ja hyväksymisen jälkeen, joten esitystä tehtäessä jouduttiin suunnittelu tekemään heinäkuun toteutumatietojen ja käytössä olleiden arvioiden perusteella.

Asiaryhmäkohtaiset toteutumat

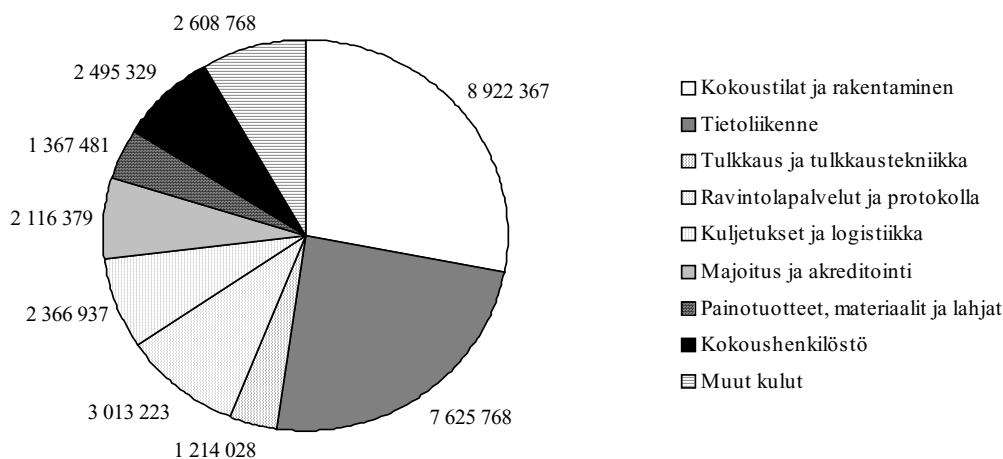
Valtioneuvoston kanslian momentilta maksettujen kokousjärjestelyiden kustannuksista kaksi suurinta asiaryhmää, kokoustilat ja niiden rakentaminen sekä kokousten tele- ja tietoliikennepalvelut, vastasivat noin puolesta kokousjärjestelyihin käytetyistä määrärahoista. Muita huomattavia asiaryhmiä olivat ruokailut, henkilöstö, kuljetus ja logistiikka.

Prosentuaalisesti kokoustilojen vuokraukseen ja tilojen rakentamiseen kohdistui 28 % määrärahoista, tietoliikennepalveluihin 24 %, ruokailuihin ja protokollaan 10 %, kokoushenkilöstöön (lähinnä liaison officerit ja autonkuljettajat) 8 %, kuljetuksiin ja logistiikkaan 7 %, majoitukseen ja akkreditointiin 7 %, painotuotteisiin, materiaaleihin ja lahjoihin 4 %, tulkkaukseen ja tulkkaustekniikkaan 4 % sekä muihin kuluihin 8 % (sisältäen oheisohjelma-, vartiointi-, siivous- yms. palveluita sekä EU:n neuvoston sihteeristölle osoitetun määrärahan).

Tietoliikennepalvelut oli suurin yksittäinen puheenjohtajuuskauden projekti, jonka hallinnointiin kiinnitettiin erityistä huomiota ja projekti pysyikin erittäin hyvin tarjouskilpailun jälkeen mitoitettussa budjetissaan.

3.9 EU-puheenjohtajuuskauden kustannukset

Kuvio 5. Asiakohtainen toteutuma

Taulukko 31. Valtioneuvoston kanslian pääluokan momentin 23.02.22 (EU-puheenjohtajuus) käyttö, euroa

	budjetoitu	toteutuma
Asem 6 -huippukokous	11 840 000	10 592 251
Epävirallinen päämiestapaaminen	4 030 000	3 867 211
Eurooppa-neuvosto, Bryssel	1 500 000	1 249 343
Euromed	1 375 000	1 125 208
Ministerikokoukset (ml. Sosiaalihuippukokous)	11 483 000	10 819 779
Ministerikokoukset Brysselissä	160 000	108 345
Hallitus-Komissio ja Hallitus-Parlamentti	317 000	245 577
Kolmasmaakokoukset ja PPC kokoukset (ml peruuntuneet)	2 086 000	1 381 823
Virkamieskokoukset	3 159 000	2 371 923
Kulttuuritapahtumat (kokouksille kohdentamattomat)	400 000	260 895
Kohdentamattomat (läh. vuoden 2004 ja 2005 valmistelukustannuksia)		49 389
Yhteensä kokousjärjestelyihin	36 350 000	32 071 744
Valmennus		
— EU-puheenjohtajuusvalmennus	600 000	213 569
— tulkkikoulutus	250 000	234 948
Verkkosivut	400 000	250 964
Pääministerin matkat	500 000	195 801
Graafinen ilme	100 000	96 749
Ranskan kielen käännösten ulkoistaminen	20 000	
Yhteensä muut kustannukset	1 870 000	992 031
Ympäristöministeriön kansainvälisen ilmastokokouksen tilavuokrat	400 000	400 000
YHTEENSÄ	38 620 000	33 463 775

Taulukko 32. Asem 6 huippukokous

Kokous:	Asem 6 huippukokous	
Paikka:	Helsinki, Messukeskus	
Aika:	10—11.9.2006	
	budjetoitu	toteutuma
Kokoustila	2 200 000	2 220 374
Henkilöstö	500 000	398 760
Tulkkaus ja käännökset	20 000	16 104
Tulkaustekniikka	200 000	151 655
Kokoustekniikka	300 000	280 466
Tietoliikennepalvelut	2 100 000	2 057 411
Ruokailut	800 000	713 651
Painotuotteet ja materiaalit	200 000	203 384
Lahjat	80 000	63 899
Majoitus	700 000	520 852
Akkreditointipalvelut	170 000	141 474
Rakentaminen (pl. tietoliikenne)	3 000 000	2 582 272
Kuljetukset	400 000	307 346
Logistiikka ja varastot	300 000	264 541
Lentokenttäjärjestelyt ja protokolla	100 000	54 610
Vartiointi- ja turvallisuus	150 000	62 280
Oheisohjelmat	300 000	309 637
Siivous	100 000	70 032
EU-puheenjohtajuussihteeristön menot	10 000	1 055
Asem-tutkimushanke/HY	60 000	60 000
Muut kulut	150 000	112 447
Yhteensä	11 840 000	10 592 251

Suomen EU-puheenjohtajuudet

Suomen puheenjohtajuuskaudella 1999 Suomessa pidettiin 78 kokousta, joista 2 Eurooppa-neuvoston kokousta, 14 ministeritason kokousta ja 62 virkamieskokousta. Toisella puheenjohtajuuskaudella 2006 Suomessa järjestettiin 147 kokousta, joista 2 Eurooppa-neuvoston kokousta, 16 ministeritason kokousta ja 56 virkamieskokousta. Kokouksia järjestettiin 21 paikkakunnalla ja kokouksiin osallistui kaikkiaan noin 25 000 kokousvierasta. Suurin Suomessa järjestetty tilaisuus oli Aasian ja Euroopan huippukokous Asem 6. Lisäksi järjestettiin epävirallinen valtion ja hallitusten päämieskokous Lahdessa, Barcelonan prosessin ulkoministerikokous Euromed Tampereella sekä kymmenen epävirallista ministerikokousta eri puolilla Suomea. Brysselissä pidettiin yli 3 000 virallista kokousta, näistä ministerineuvoston kokouksia oli noin 30.

Kokousten määrien vertailu vuosien 1999 ja 2006 puheenjohtajuuskausien välillä ei kerro läheskään koko totuutta puheenjohtajuuskausien eroista. Euroopan unionin laajentuminen 15 jäsenvaltiosta 25 jäsenvalti-oon lisäsi luonnollisesti yksittäisten kokousten delegaatiomääriä ja näin ollen kaikkia henkilömääriin sidotuja kustannuksia kuten catering, majoitus, akkreditointi, painotuotteet, kuljetukset eli melkeinpä kaikkia kokouspalveluita. Kokoustilojen oli oltava riittävän suuria, jotta kokoukset voitiin järjestää niissä. Lisääntyneet vaatimukset kokousten tietoliikennepalveluille näkyivät selkeästi suunnittelussa. Lisäksi turvallisuusnäkökohdat oli huomioitava yhä tiukemmin kaikissa valinnoissa kokoustiloista oheisohjelmiin.

3.9 EU-puheenjohtajuuskauden kustannukset

Taulukko 33. Kokousjärjestelyihin liittyvien määrärahalajien käyttö

EU-puheenjohtajuus 1999	Kustannus milj. euroa	EU-puheenjohtajuus 2006	Kustannus milj. euroa
Eurooppa-neuvoston ylimääräinen erityiskokous, Tampere	3,6	Asem 6-huippukokous, Helsinki	10,6
Eurooppa-neuvosto, Helsinki	6,5	Epävirallinen päämiestapaaminen, Lahti	3,9
		Eurooppa-neuvosto, Bryssel	1,3
		Euromed (ulkoministeritapaaminen), Tampere	1,1
Ministerikokoukset (14 kpl)	6,0	Epäviralliset ministerikokoukset (10 kpl)	10,8
		Epäviralliset ministeritapaamiset (Bryssel, Luxemburg)	0,1
62 muuta virkamiestason kokousta	3,2	43 muuta kokousta (kolmasmaakokoukset, virkamiestason kokoukset)	4,0
		6 muuta kokousta Suomen ulkopuolella ja kulttuuritapahtumat ja kohdentamattomat	0,3
Kohdentamattomat kustannukset	4,8	Muut kustannukset	1,4
Yhteensä	24,1		33,5

Näissä luvuissa ei vuoden 2006 osalta ole mukana 76 ministeriöiden omista määrärahoista järjestettyä kokousta. Luvuissa eivät myöskään ole mukana EU-puheenjohtajuussihteeristön henkilöstökulut (palkkaus, ylityöt, matka- ja edustuskustannukset), jotka maksettiin valtiovarainministeriön päaluokan momentilta 28.80.26 (EU-puheenjohtajuus). Kokousten turvajärjestelyistä aiheutuvat kustannukset hoidettiin sisäasiainministeriön päaluokasta.

Taulukko 34. EU-puheenjohtajuuteen käytetyt määrärahat vuosina 2004—2006 (1 000 euroa)

Pääluokka	VM momentti 28.80.26					Ministeriöiden omat momentit	SM turvallisuus	VNK momentti 23.02.22	Yhteensä
	Palkat	Ylityöt	Matkat	Muut	Yhteensä				
VNK	2 898	982	313	441	4 634	173		33 464	38 271
UM	7 232	1 433	1 897	1 979	12 541	486			13 027
OM	266	5	190	149	610	152			762
SM	502	15	186	51	754	693	9 560		11 007
PLM	388	20	130	89	627	822			1 449
VM	264		67	30	361	292			653
OPM	241	45	16	48	350	1 121			1 471
MMM	744	68	205		1 017	220			1 237
LVM	377	23	149	70	618	120			738
KTM	274		278	75	627	2 566			3 193
STM	202	66	31	99	398	1 981			2 379
TM	17	30	97	39	183	157			340
YM	632	99			731	686			1 417
Yhteensä	14 036	2 785	3 561	3 069	23 451	9 470	9 560	33 464	75 946

4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2003 talousarvioon (EK 33/2002 vp — HE 132/2002 vp, HE 249/2002 vp, HE 253/2002 vp)

Lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan aloittaminen valtion talousarviosta rahoitettavana toimintana

Luku 26.80

Eduskunta edellyttää, että mahdollisuudet aloittaa lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta valtakunnallisena, valtion talousarviosta rahoitettavana toimintana selvitetään pikaisesti, jotta sen keskeiset periaatteet voidaan sisällyttää jo keväällä 2003 nimettävän uuden hallituksen hallitusohjelmaan.

Sisäasiainministeriö on sitoutunut helikopteriryöryhmän vuonna 2004 laaditun raportin mukaiseen kumpanuusmalliin pelastushelikoptereiden kustannuksista. Sen mukaisesti sisäasiainministeriö osallistuu ilmasta tapahtuvan etsintä- ja pelastustoiminnan kustannuksiin oman erityismäärärahansa puitteissa. Valtio voi pelastuslain 74 §:n mukaan osallistua, pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Tällaisena erityisenä syynä helikopteritoiminnan rahoittamiseksi valtion varoista voidaan pitää tarkoituksenmukaisen-, hyvätasoisen- ja tasapuolisen pelastustoiminnan saatavuus myös syrjäseudulla.

Vuonna 2005 maksettiin helikoptereilla tehdyt pelastustehtävät pääsääntöisesti samoin perustein kuin vuonna 2004. Pelastustoimen osuus perustuu suorituspohjaiseen malliin, jossa korvataan vain todellisia ja tapahtuneita pelastustehtäviä. Helikoptereiden kustannuksia korvataan, kun kyseessä on pelastusviranomaisen johtama pelastustehtävä, kuten esim.

- hukkuminen, jonka pelastustoimissa helikopterista on oletettavasti hyötyä,
- tulipalo, jonka pelastustoimissa helikopterista on oletettavasti hyötyä,
- liikenneonnettomuustehtävä,
- maastopelastustehtävä (HEMS maastossa),
- muun vahingon torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja -vartiointi sekä siihen liittyvä johtamis-, tiedotus-, huolto- ja muu tukitoiminta, jonka suorittaminen ei onnistu maasta käsin,
- ihmisten evakuoiminen onnettomuusalueelta,
- savu- ja öljyvahinkojen paikantaminen,
- suuren onnettomuuden johtamistoiminnan suorittaminen ja tukeminen,
- etsintä- ja pelastushenkilöstön kuljettaminen,
- ilma-alusten siirtolennot tukikohdista metsäpalopaikalle

tai poliisiviranomaisen johtama tehtävä kuten esim.

- etsintä (kadonnut henkilö, alus sisävesillä, ilma-alus jne.),
- poliisin avustaminen tai virka-apupyyntö poliisilta

Ilmailumääräykset velvoittivat ottamaan käyttöön kokonaan uudet varustetasoltaan korkealaatuisemmat helikopterit viimeistään 1.7.2005. Lisäksi määräykset toivat lisävelvoitteita koptereiden miehistön kelpoisuuteen ja koulutukseen ja nostivat kustannustasoa merkittävästi.

4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin

Sisäasiainministeri asetti 9.2.2006 työryhmän tehtävänäään seurata lääkäri- ja pelastushelikopteritoimintaa, toiminnan rahoitusta sekä koordinoida toiminnan ohjeistusta. Ryhmä selvitti toiminnan laskutus- ja rahoituskäytännöt sekä teki ehdotuksen lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan hallinnoinnin tulevaisuudesta.

Työryhmä ehdotti, että lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta järjestetään vuodesta 2010 alkaen julkisella rahoituksella eli budjettirahoituksen mallilla. Käytössä olevalla kumppanuusmallilla esitettiin jatkettavan nykyisten lento-operaattorisopimusten voimassaoloajan.

Sisäasiainministeriö asetti lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan koordinoitua varten neuvottelukunnan 22.3.2007—31.12.2010 väliseksi ajaksi. Sen tehtäväksi annettiin lisäksi kehittää toiminnan raportointia siten, että toiminnan valtakunnallinen vertailu on mahdollista, sekä tarkentaa helikopteritoiminnan rahoituksen ohjeistusta ja saattaa se ajan tasalle. Neuvottelukunnan tulee osallistua tarvittaessa myös lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan uuden rahoituspohjan valmisteluun.

Puolustuskiinteistöjen siirto

Luku 28.60

Eduskunta edellyttää, että puolustuskiinteistöjen siirtoon liittyvän järjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta tehdään kokonaisarvio vuonna 2006, jotta arvioissa tehtävät johtopäätökset voidaan ottaa huomioon vuoden 2007 talousarvioesityksessä. Arvioinnin kriteerit tulee valmistella laajapohjaisesti.

Laajapohjaisessa neuvottelukunnassa, jossa eduskunta on ollut edustettuna, valmisteltu kokonaisarvio on toimitettu eduskunnalle 23.5.2006, ja otettu huomioon vuoden 2007 talousarviossa. Asia ei enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilökunnan asema

Luku 28.60

Eduskunta edellyttää, että Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstön asema turvataan siten, että mahdolliset henkilöstövähennykset toteutetaan ensi sijassa luonnollisen poistuman avulla ja että henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus turvataan toissijaisesti uudelleensijoittamiskeinoin.

Laitosta on johdettu ja kehitetty tämän periaatteen mukaisesti. Vuosina 2003—2006 vähenemä on ollut 204, josta vuodelle 2006 ajoittui 65. Vuoden 2006 lopussa henkilöstömäärä oli 1 160. Vastaavasti toimitaan myös jatkossa valtion tuottavuusohjelman yleisten toimintalinjojen mukaisesti.

Asia ei enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2004 talousarvioon (EK 44/2003 vp — HE 55/2003 vp, HE 145/2003 vp)

Puolustushallinnon kumppanuusohjelma

Pääluokka 27

Eduskunta edellyttää, että puolustushallinnon kumppanuusohjelma tuodaan pilotoitinvaiheen jälkeen vielä erikseen eduskunnan arvioitavaksi.

Puolustusvoimien erikoissairaanhoidossa siirryttiin pilottivaiheesta kumppanuuteen julkisen terveydenhuollon kanssa koko maassa vuoden 2006 alussa. Toimintamallin muutos ja kumppanuuden laajentaminen

on ollut eduskunnan käsiteltävänä mm. siihen liittyvien merkittävien lainsäädännön muutosten kautta. Tältä osin lausuma ei anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Puolustushallinnon kumppanuusohjelmassa on käynnissä kumppanuuden pilotoitihankkeita puolustushallinnon ulkopuolisen toimijan kanssa seuraavilla osa-alueilla: ruokahuollon kumppanuus Haminan—Kotkanseudulla Amica Ravintolat Oy:n kanssa, puolustusvoimien siviilihenkilöstön suojavaatehuollon kumppanuus Lindström Oy:n kanssa sekä varusmieskuljettajakoulutus Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutuskeskuksen ja Kotkan Ammatillisen Koulutuskeskuksen kanssa. Kumppanuussopimukset ovat pituudeltaan 2—3 vuotta, ja niihin sisältyvät optiot jatkovuosien osalta. Johtopäätöksiä kumppanuuden toteutuneista eduista ja haitoista näillä osa-alueilla on käytettävissä lähivuosina, jolloin tulokset tuodaan kokonaisuutena myös eduskunnan arvioitavaksi.

Varsinaisen kumppanuusohjelman ulkopuolella on käynnissä valtakunnallinen materiaalin kunnossapidon hanke sekä vaatehuollon kehittämishanke. Materiaalin kunnossapidon hankkeessa selvitetään kokonaisuutena puolustusvoimien korjaamoiden, varikoiden ja Puolustusvoimien materiaalilaitoksen sekä alan teollisuuden tarkoituksenmukainen työnjako eri materiaaliryhmien huolto-, korjaus- ja kunnossapitotoiminnassa. Kumppanuuden ohella kehittämisvaihtoehtona selvitetään oman palvelutuotannon kehittämistä. Vuonna 2006 on edelleen tarkennettu sekä teollisuuden kumppanuustarjousta että oman palvelutuotannon kehittämisvaihtoehtoa. Materiaalin kunnossapidon kehittämis ehdotus valmistuu syksyllä 2007, jolloin siitä raportoidaan myös eduskunnalle.

Vaatetushuollon kehittämishankkeessa on selvitetty puolustusvoimien sisäisen kehittämisen ohella kumppanoitumisen mahdollisuuksia puolustusvoimien vaatehuollon järjestelyissä. Sodankylän vaatehuollon toiminta siirtyi kumppanille vuoden 2007 alkupuolella. Myös Säkykylän ja Mikkelin vaatehuollon toiminta osalta on tarkoitettu käynnistää tarjouspyyntömenettely kumppanuuteen siirtymisestä. Vaatehuollon kehittämisen etenemisestä on raportoitu eduskunnalle.

Metsien monimuotoisuusohjelma

Momentti 30.31.45

Eduskunta edellyttää, että metsien monimuotoisuusohjelman jatkaminen turvataan siten, että myös maa- ja metsätalousministeriö voi osallistua siihen täysimittaisesti.

Vuoden 2007 määräraha (6,965 milj. euroa) on 89 % ohjelmassa todetusta tarpeesta, kun siirto Kainuun kehittämisrahmomentille otetaan huomioon. Toimintaohjelma päättyy vuoden 2007 lopulla.

Asia ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Köyhimpien lapsiperheiden toimeentulon parantaminen

Luku 33.15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy mahdollisimman pian toimenpiteisiin köyhimpien lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi ja että erityistä huomiota kiinnitetään toimeentulotukea saavien lapsiperheiden aseman parantamiseen.

Edellisellä hallituskaudella lapsiperheiden taloudellista toimeentuloa on parannettu sekä perhepoliittisia tulo-siirtoja lisäämällä että mahdollistamalla aiempaa parempi perheen ja työn yhteensovittaminen. Osittaista hoitovapaa-oikeutta laajennettiin koskemaan pienten lasten vanhempia lapsen toisen perusopetuslukuvuoden loppuun saakka vuonna 2003. Lapsilisän tasoa korotettiin vuoden 2004 alusta mukaan lukien yksin-

huoltajan lapsesta maksettava erillinen tuki. Samana vuonna osittaisen hoitorahan saajaryhmää laajennettiin 1. ja 2. luokkalaisten lasten vanhempiin ja hoitorahan tasoa nostettiin. Lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen tasoa korotettiin vuoden 2005 alusta lukien. Samasta ajankohdasta korotettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistasoa. Lokakuun alusta 2005 uudistettiin vanhempainpäivärahojen määrätymisperusteita siten, että ns. pätkätyön tai peräkkäisten synnytysten tilanteissa helpotettiin vakuutettujen pääsemistä ansioperusteiselle vanhempain- tai sairauspäivärahaetuudelle. Vuonna 2006 oikeutta tilapäiseen hoitovapaaseen laajennettiin etävanhemmille ja osittaisen hoitovapaan oikeutta vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen vanhemmille lapsen 18 -ikävuoteen saakka. Samoin ottovanhempien hoitovapaaoikeutta laajennettiin kahteen vuoteen lapseksi ottamisesta lukien, kuitenkin enintään koulun alkuun saakka.

Hallitus on selvittänyt lapsiperheiden taloudellisessa toimeentulossa tapahtuneita muutoksia. Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen muutoksia koskeva selvitys ilmestyi julkaisuna ”Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen kehitys 1990—2002” (Stakes, raportteja 4/2005). Lapsiperheiden asumisen kohdistuneita muutoksia on arvioitu julkaisussa ”Lapsiperheiden asumisen muutokset 1995—2004” (STM selvityksiä 2006:39). Selvitysten pohjalta selvityshanketta ohjannut koordinaatioryhmä esitti arvion yhteenvedoksi sekä toimenpide-ehdotuksia raportissaan ”Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittäminen. Koordinaatioryhmän yhteenvetoraportti” (STM selvityksiä 2006:31).

Vanhasen I hallitus huomioi tehdyt ehdotukset valmistelleessaan valtion talousarviota vuodelle 2007 ja eduskunnalle annettiin talousarvioesitykseen liittyvinä ehdotuksia perhepoliittisiksi lakiuudistuksiksi. Äitiysrahan tasoa korotettiin 56 ensimmäiseltä maksupäivältä ja isyysrahan tasoa 30 ensimmäiseltä maksupäivältä ja samalla joustavoitettiin isien mahdollisuutta niin kutsutun isäkuukauden pitämiseen. Adoptiovanhempien vanhempainpäivärahakauden vähimmäiskestoa laajennettiin ja lasten kotihoidon tuki ulotettiin vastaamaan heille aiemmin laajennettua oikeutta hoitovapaaseen. Perhehoitajien palkkioita ja kulkorvauksia korotettiin. Lasten kotihoidon tukeen tehtiin tasokorotuksia ja yksityisen hoidon tuen saamisoikeutta laajennettiin perheisiin, joissa samanaikaisesti hoidetaan lasta kotihoidon tuella. Elatustuen tasoon tehtiin tasokorotus. Kunnille lisättiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta erityislastentarhanopettajien määrän lisäämiseksi lasten päivähoitossa. Opetustoimen valtionosuuksia lisättiin koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan laajentamiseksi. Yleisen asumistuen perusteita muutettiin muuttamalla lasten perhe-eläkkeet etuoikeutetuksi tuloksi asumistukea määriteltäessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vammaispalvelujen parantaminen

Momentti 33.32.30

Eduskunta edellyttää, että vammaispalvelujen parantamiseksi hallitus kiirehtii toimenpiteitä palveluohjauksen toimivuuden kehittämiseksi sekä vaikeavammaisten henkilökohtaisen avustajajärjestelmän toteuttamiseksi.

Palveluohjaus on uusi menetelmä useita palveluja tarvitsevien asiakkaiden eri palvelujen yhteen sovittamiseksi. Pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä palveluohjauskokeilu toteutettiin 2001—2003. Stakes arvioi kokeiluhankkeen 2003. Palveluohjauksen kehittäminen on sosiaalialan kehittämisohjelman painopistealueena vuosina 2005—2007 ja kunnilla on ollut mahdollisuus saada valtionavustus palveluohjauksen kehittämishankkeisiin. Stakes tukee, ohjaa ja koordinoi kuntien kehittämishankkeita sekä on kehittänyt palveluohjauksen tueksi internet-sivut. Stakes seuraa ja kehittää palveluohjausta jatkossa tulossopimuksen pohjalta hallituksen ohjelman mukaisesti.

Vaikeavammaisten henkilöiden henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittäminen on ollut osa vammaislainsäädännön uudistamista. Samanaikaisessa Kunta- ja palvelurakenneuudistuksessa oli esillä uusia palvelujen järjestämistapoja, jotta palvelut voitaisiin turvata yhdenvertaisesti maan eri osissa. Nyt on käynnissä nykyisen valtionosuusjärjestelmän muutostyö, jonka odotetaan valmistuvan syksyllä 2007. Vammaispalvelujen kestävä rahoituksen turvaamiseksi on tarpeen löytää ratkaisuja, joilla tasoitetaan vaikeimmin vammaisten asumiseen liittyvien kalliiden palvelujen, kuten avustajapalvelun kustannuksia. Avustajajärjestelmää on tarkoitus kehittää vaiheittain osana vammaislainsäädännön kehittämistä ja ensi vaiheessa on tavoitteena turvata kaikkein vaikeimmin vammaisten henkilöiden tarve.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2005 talousarvioon (EK 33/2004 vp — HE 151/2004 vp, HE 244/2004 vp, HE 255/2004 vp)

Raha-arpajaisten ja vedonlyöntipelien tuoton käyttö

Pääluokka 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä valmistele ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi veikkauksen ja raha-arpajaisten voitonjakoa koskevan lain muutosehdotuksen niin, että kirjastojen valtionosuuksien siirto yleisistä budjettivaroista kokonaan katettavaksi voidaan hallituksen esityksen pohjalta varmistaa tapahtuvaksi kahdeksassa vuodessa kymmenen vuoden sijasta vuoteen 2010 mennessä.

Vanhasen I hallitus antoi eduskunnalle syksyllä 2005 esityksen raha-arpajaisten ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain 2 § muuttamisesta siten, että esityksessä nopeutetaan kirjastojen valtionosuuksien siirtoa yleisiin budjettivaroihin vuoteen 2010 mennessä. Laki on hyväksytty 22.12.2005 ja se on tullut voimaan 1.1.2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eläinlääketieteen koulutus

Luku 29.10

Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti huolehtivan siitä, että eläinsairaalatilat rakennetaan koulutuksen kannalta sellaisiksi, että asianmukaisesti varmistetaan eläinlääketieteen korkeatasoinen koulutus, eläinlääkäreiden laillistuminen ja EU-pätevyys.

Valtioneuvoston raha-asiaivaliokunta antoi 21.12.2004 myönteisen lausunnon koskien vuokrasopimusta Helsingin yliopistolle Viikin kampukselle rakennettavaksi eläinsairaalaksi yliopiston kliinisen eläinlääketieteen laitoksen yhteyteen. Eläinsairaala valmistui urakkasopimuksen mukaisesti 28.4.2006. Muutto uusiin tiloihin tapahtui kesäkuussa 2006, ja uusi eläinsairaala otettiin yliopiston käyttöön heinäkuun alussa 2006. Eläinlääketieteen korkeatasoisen koulutuksen jatkuminen Suomessa on näiden rakennuksien valmistumisella ja käyttöönotolla asianmukaisesti varmistettu. Samalla tuotettiin edellytykset eläinlääkäreiden laillistamiselle ja EU-pätevyydelle. Eläinlääketieteellistä koulutusta käsittelevä lausuma ei anna aihetta enää muihin toimenpiteisiin.

Eduskunnan lisätalousarviolausumat vuoden 2005 toiseen lisätalousarvioon (EK 27/2005 vp — HE 161/2005 vp, HE 171/2005 vp, HE 185/2005 vp)

Eräiden Kapiteeli Oyj:n kiinteistöjen siirto

Pääluokka 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ennen mahdollista Kapiteeli Oyj:n omistuspuhjan laajentamista eräiden kansallista merkitystä tai erityistä kulttuuriarvoa sisältävien kiinteistökohteiden sekä kasvukeskusten kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden siirtämistä valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden tai liikelaitosten omistukseen ja sitä kautta maa-alueet asuntotuotantoon.

Kapiteeli Oyj:n omistuksessa olleet kohteet on käyty läpi lausuman mukaisesta näkökulmasta sekä toteutettu hallinnan siirrot yksityiskohdiltaan seuraavasti: Kansallista merkitystä tai erityistä kulttuuriarvoa sisältävät kiinteistökohteet siirrettiin keväällä 2006 osana yhtiön osingonmaksua suoraan valtion omistukseen. Asuntotuotantoon soveltuvilla alueilla on seurattu vuodesta 2000 Lipposen II hallituksen Helsingin seudun kuntien kanssa solmimaa yhteistyöasiakirjaa. Sen periaatteiden mukaisesti on yhteistyössä kuntien kanssa laadittu maankäyttösuunnitelmat sekä sovittu asemakaavan tai osayleiskaavan mukaiset tonttien käyttötarkoitukset, mitä kautta alueet tulevat asuntotuotantoon. Järvenpään kaupungin vetäytyttyä yhteistoiminta-asiakirjassa sovitusta periaatteista osti siellä sijainneet Kapiteeli Oyj:n maat valtion liikelaitoksena toimiva Senaatti-Kiinteistöt, ja kaavoitus pääasiassa asuntokäyttöön on käynnissä. Lisäksi valtio pitää itsellään oikeuden ostaa Kapiteeli Oyj:n omistamia eräitä muita kiinteistöjä, joita koskeneen selvitysmies Haverisen kokonaisselvityksen ja ehdotuksen mukaisesti osto-oikeus siirrettiin Marja-Vantaalla sijainneen alueen sekä Jyväskylän maalaiskunnassa sijainneen Mannisenmäen osalta suoraan ao. kunnalle. Tulevalta kaavaltaan vielä selkiytymättömät ja osin mahdollisesti asuntorakentamiseen luontuvat Helsingin Etelä-Kaarelan Malmgård-tilan osat osti puolestaan valtion määräysvallassa oleva Solidium Oy, ja tavoitteena on niiden myynti edelleen kaupungille tai kaavoitus kaupungin kaavoitusohjelmien sallimalla tavalla.

Lausuman järjestelyjen tultua näin toteutetuiksi asia ei enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2006 talousarvioon (EK 36/2005 vp — HE 119/2005 vp, HE 201/2005 vp)

Pääluokka 31

Eduskunta edellyttää, että kehysriihen ja vuoden 2007 talousarvion valmistelun yhteydessä hallitus arvioi väyläministerityöryhmän ehdotuksiin kuuluvien, vielä toteuttamatta olevien hankkeiden käynnistämismahdollisuuksia ja tekee tältä pohjalta päätöksiä ensimmäiseen koriin kuuluvien liikennehankkeiden käynnistämistä vuosina 2007 ja 2008.

Vuoden 2007 talousarviossa tehtiin päätökset kymmenestä väyläministerityöryhmän esittämästä ensimmäisen korin hankkeesta. Lisäksi vuoden 2007 talousarviossa todetaan, että vt 5 Lusi—Mikkeli perusparannukseen valmistaudutaan siten, että hanke on toteuttamiskelpoinen vuodesta 2008. Ensimmäisen korin hankkeista ainoastaan vt 8 Sepänkylän ohitustiestä ei voitu tehdä päätöstä suunnitelmien vanhentumisen vuoksi. Kyseisen hankkeen suunnittelu ja ympäristövaikutusten arviointi ovat parhaillaan käynnissä.

Asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin.

Luku 33.32

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten oikeuden palvelutarpeen arviointiin ja antaa tarvittaessa eduskunnalle asiaa koskevan esityksen vuoden 2006 valtiopäivien aikana.

Vammaispalveluissa palvelutarpeen arvioinnilla on pidemmät perinteet kuin monissa muissa palveluissa. Vammaispalveluasetus velvoittaa laatimaan palvelusuunnitelman vammaispalvelujen tarpeen selvittämiseksi. Kehitysvammalain mukaan erityishuollon tarpeessa oleville tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma. Sekä palvelusuunnitelmaa että erityishuolto-ohjelmaa tulee tarkistaa tarpeen mukaan.

Sosiaalialan kehittämishankkeen tavoitteena on palveluiden saatavuuden parantaminen mm. säätämällä perusteet siitä, minkä ajan kuluessa asiakkaan palvelutarve arvioidaan. Ensi vaiheessa valmisteltiin vanhusten palveluja koskeva säädösmuutos. Sosiaalihuoltolain muutoksella (125/2006) oikeus palvelujen tarpeen arviointiin tuli ensi vaiheessa yli 80 vuotta täyttäneille sekä kansaeläkkeen erityishoitotukea saaville henkilöille. Näin myös kansaeläkkeen hoitotukea saavilla vaikeavammaisilla henkilöillä on oikeus määrääjassa tapahtuvaan palvelujen tarpeen arviointiin. Vastaavien perusteiden laajentaminen on tarkoitus tehdä saatujen kokemusten perusteella. Nykyisen hallituksen ohjelman mukaisesti sosiaalitakuu toteutetaan ottamalla asteittain käyttöön palvelutarpeen arvioinnin määräajat keskeisissä palveluissa.

5. Tilimuistutuskertomus

Hallituksen kertomus niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan mietinnössään VaVM 49/2006 vp ja Valtiontilintarkastajain kertomuksessa vuodelta 2006 tehdyt (K 16/2006 vp) muistutukset ja ehdotukset (valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta v. 2006) ovat antaneet aiheita

Julkisen talouden liikkumavara

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiontilintarkastajat tähdentävät kannanotossaan vaikuttamista niihin muutostekijöihin, joilla voitaisiin saavuttaa suotuisa talouskehitys ja sitä kautta myönteisemmät julkisen talouden näkymät. Tärkeimpänä tekijänä on työvoiman tarjonta, johon pyritään vastaamaan muun muassa perhe- ja maahanmuuttopolitiikalla sekä kasvupolitiikalla, jolla houkutellessa investointeja Suomeen. Valtiovarainministeriö korostaa myöskin muiden työmarkkinoiden toimintaan sekä talouskasvun rajoitteiden purkamiseen vaikuttavien toimien, kuten koulutuspolitiikan sekä eläkejärjestelmän kehittämisen, tärkeyttä.

Väestön ikääntymisen aiheuttavien kustannusten osalta valtiovarainministeriö tukee valtiontilintarkastajien näkemystä ikääntyvän väestön terveyden parantamisen tärkeydestä hoivapalveluiden kustannustensuunauksen rajoittamisessa.

Valiokunta on nostanut esiin myös budjetointi- ja kirjanpito tapojen kehittämisen siten, että investointien pitkäjänteinen suunnittelu voitaisiin toteuttaa nykyistä paremmin. Valtiovarainministeriö on käsitellyt asiaa kehysmenettelyä koskevassa selvityksessään (Kehyksen puitteissa - Finanssipolitiikan säännöt ja kehysmenettelyn uudistaminen, Julkaisuja 5a/2007). Hallitusohjelmassa todetaan liikenneinvestoinneista seuraavasti: ”Hallitus tarkastelee ennen uusia hankkeita koskevia ratkaisuja liikenneväylärakentamisen kokonaistilannetta kattavan selvityksen pohjalta. Liikenneväylien rakentamisen ja sen rahoituksen taso pyritään pitämään vuosittain vakaana. Mikäli maanrakentamisen kustannusten nousun ennakoidaan selvästi kiihtyvän korkean kapasiteetin käyttöasteen johdosta, päätetään hankkeiden aloitusten ja muun väylärakentamisen lykkäämisestä.”

Suomen taloudellinen kilpailukyky Itä-Aasiassa

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta kauppa- ja teollisuusministeriö on todennut seuraavaa:

Kansainvälisen kilpailukykyyn yhteys alue- ja paikallistason innovaatioympäristöihin

Kilpailukykyyn säilyttämiseksi ja kehittämiseksi on tärkeää tunnistaa niin teknologisen kuin taloudellisen kehityksen globaalit muutossuunnat. Tätä varten on tarpeellista voimistaa ennakoittoa toimintaa niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti yhtäältä elinkeino-, innovaatio- ja aluepolitiikan kehittämiseksi ja toisaalta erityisesti pk-yrityskentän palvelemiseksi. Varsinkin talouskehitys Itä-Aasian alueella on keskeinen maailmantalouden moottori, minkä vuoksi näiden maiden kehityksen sekä avautuvien liiketoimintamahdollisuuksien ennakointi ja tunnistaminen on kilpailukykyyn säilyttämisen kannalta olennaisen tärkeää.

Osaamiskeskusohjelmalla ja ohjelmaan hyväksytyillä osaamisklustereilla on keskeinen rooli alue- ja paikallistason innovaatioympäristöjen määrätietoisessa kehittämisessä. Ohjelman toiminta-ajatuksena on kansainvälisesti korkeatasoisen osaamisen hyödyntäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta. Painopistealueina ovat kansainvälistymisen ja osaamisintensiivisten yritysten kasvun vauhdittaminen. Uuden teknologian rinnalla osaamiskeskuksia kannustetaan hyödyntämään markkinalähtöisesti entistä enem-

män myös liiketoimintaosaamista ja muotoilua kehitystyössään. Ohjelmaan nimetyt 13 osaamisklusteria ja niitä toteuttavat 21 osaamiskeskusta eri alueilta muodostavat kattavan ja laajapohjaisen osaajien ja yritysten verkoston, jonka avulla voidaan edistää etenkin pienten yritysten pääsyä Itä-Aasian markkinoille. Esimerkiksi Kiinassa toimiva Finland-China-innovaatiokeskus on osaamisklustereille tärkeä paikallinen yhteistyökanava valittujen osaamisklusterien osaamisen ja yritysten tunnetuksi tekemiseksi Kiinan markkinoilla.

Uuden sukupolven innovaatiokeskusten pilotti on Shanghaissa kaksi vuotta toiminut FinChi, jonka perustivat Tekes, Finpro ja kauppa- ja teollisuusministeriö yhdessä ns. globalisaatioraportin suosituksen mukaisesti. Hanketta varten eduskunta myönsi miljoonan euron määrärahan. Jo tuolloin oli tavoitteena monistaa konsepti, mikäli pilotti antaa siihen aihetta. Tammikuussa 2007 avattiin Finpron, Sitran, Suomen Akatemian, Tekesin ja VTT:n toimesta perustettu FinNode-innovaatiokeskus Kaliforniaan

Seuraavaksi avataan innovaatiokeskus Pietariin. Hankkeen esiselvitys valmistui vuonna 2006. Aikataulutaivoite on vuoden 2007 aikana. Tämän jälkeen vuorossa on Japani ja ehkä myöhemmin Intia.

Parhaillaan on käynnissä FinChi-hankkeen arviointityö, joka valmistuu kesäkuussa 2007. Koko innovaatiokeskusten verkoston toimintakonseptin kehitys etenee samalla aikataululla. Peruskonseptin lisäksi laaditaan perustettavien keskusten toimintakonsepti asemapaikan mukaisesti räätälöitynä. Tavoitteena on saada aikaan koko verkoston yhteinen rahoitus- ja ohjausjärjestelmä, kotipaikkana kauppa- ja teollisuusministeriö.

Hyvinvointipalveluiden vienti - Sendain hyvinvointipalvelukeskus Japanissa

Sendain hyvinvointipalvelukeskus on ollut toiminnassa noin kahden vuoden ajan, mikä ei Japanissa ole vielä riittävä aika markkinoillepääsyyn. Markkinapenetratioon katsotaan yleisesti Japanissa kuluvan 5—7 vuotta. Kauppa- ja teollisuusministeriön Sendaista saamien arvioiden mukaan tämän ajan uskotaan voivan Sendain kautta lyhentyä jopa kolmannekseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö yhtyy valtioneuvoston tarkastajien ja valtiovarainvaliokunnan arvioon siitä, että vientiponnisteluihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota juuri nyt, sillä Japanin väestön nopea ikääntyminen lisää lähivuosina merkittävästi hyvinvointipalvelujen ja niihin liittyvien tuotteiden kysyntää. Kysynnän kasvusta huolimatta Japanin markkinoille pääsy ei ole itsestään selvää tai ongelmaton. Käytännössä kaikki tuotteet ja palvelukonseptit on lokalisoitava paikallisiin oloihin soveltuviksi, mikä asettaa erityisen lisähaasteen suomalaisille tuotteille ja aloitetuille t&k -hankkeille. Keskeinen ongelma on myös suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten omien resurssien puuttuminen pitkäjänteisen Japanin markkinoinnin rakentamiselle, mihin liittyy osaltaan tätä tukevien kansallisten rahoitusinstrumenttien vähäisyys.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä ja sen alaisissa ja rahoittamissa vientiä ja kansainvälistymistä edistävissä virastoissa ja laitoksissa on yhä enemmän yleisestikin panostettu palveluiden viennin edistämisen edellytysten parantamiseen ja tähän liittyvien ongelmakohtien selvittämiseen. Sendai on tästä yksi esimerkki. Sendai on jo tähänastisella toiminnallaan osoittanut, että sen avulla saadaan niin t&k- kuin vientihankkeitaikin käynnistetyksi, ja alkuvaiheiden jälkeen uskotaan myös tuloksia olevan paremmin saavutettavissa. Finnish Wellbeing -konsepti on ollut nousussa Japanissa, mikä muodostaa hyvän perustan jatkotyölle suhteellisen hitaasti syttyvien Japanin markkinoiden potentiaalin hyödyntämiseksi. Lisää mahdollisuuksia avaa myös Sendain osakseen saama kiinnostus sekä muualla Aasiassa että laajemminkin, mistä on osoituksena Sendain keskuksen tutustuneiden vieraiden määrä (noin 9 000 vierasta eri puolilta maailmaa kahden vuoden aikana).

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työministeriö on todennut seuraavaa:

Ammatillista työvoimakoulutusta suunnataan kasvualoille

Työvoimakoulutuksen suunnittelussa on viime vuosina painotettu osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista ja kohdennettu koulutusta erityisesti työvoimaa kysyville ja työvoimapulasta kärsiville aloille työmarkkinoiden kehitystä vastaavasti.

Työvoiman saatavuuden ongelmia ovat tehtyjen rekrytointiongelmia koskevien selvitysten mukaan kokeneet erityisesti teknologiateollisuus, rakennusteollisuus sekä sosiaali- ja terveydenhoitoala. Kuten taulukosta 35 voidaan havaita, ammatillista työvoimakoulutusta on kohdennettu juuri näille kolmelle ammattialalle. Suurin ala on konepaja- ja rakennusmetalliala, jonka osuus kaikista ammatillisen työvoimakoulutuksen aloittaneista vuonna 2006 oli viidesosa. Toiseksi suurin koulutusala oli terveyden- ja sairaanhoitoala, jolla opiskeli aloittaneista joka kymmenes. Sama osuus koulutuksesta suunnattiin myös talonrakennusalalle. Jos lasketaan mukaan vielä sähkötyön koulutus, joka pääosin liittyy rakentamiseen, nousee osuus yli 13 %:iin. Kaikkiaan edellä mainituille aloille suunnattiin vuonna 2006 yhteensä 43 % ammatillisesta työvoimakoulutuksesta. Kyseisten alojen osuus kokonaisuutena on viime vuosina pysynyt varsin vakaana. Alojen keskinäiset painotukset ovat eläneet työvoiman kysyntätilanteen mukaan niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin.

Työministeriön johdolla on toiminut teknologiateollisuustyöryhmä, jossa on yhdessä työmarkkinaosapuolten ja alueiden edustajien kanssa käsitelty erityisesti metalli- ja rakennusalojen työvoiman saatavuuden turvaamiseen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi TE-keskusten yhteydessä toimivat rakennus- ja metallialojen ennakkointityöryhmät, joiden panosta hyödynnetään alueellisia koulutuksen hankintasuunnitelmia laadittaessa.

Rakennus- ja metallialojen työvoimakoulutusta koskien on käynnissä myös koulutuksen vaikuttavuutta käsittelevä tutkimus.

Työvoimakoulutuksena on järjestetty myös suuri osa tieliikennealan sekä työkonoiden ja nosturinkuljettajien koulutuksesta. Näille koulutuksille on työvoimakoulutuksen määrärahoista varattu erilliset kiintiöt ja koulutushankinnat on keskitetty kuudelle TE-keskukselle, jotka toteuttavat alueelliset ja valtakunnalliset koulutustarpeet huomioon ottavat hankintasuunnitelmat. Hankinnoissa on hyödynnetty pitkäkestoisia hankintasuunnitelmia ja hankintaoptioita, jotta voidaan turvata koulutuksen kehittäminen ja jatkuvuus.

Myös palvelualojen koulutukseen on panostettu. Majoitusliike- ja suurtaalousalan, tavaroiden myyntityön sekä kiinteistöhoito- ja siivousohjelmien aloille on kohdentunut kullekin 4–5 % koulutusresursseistamme, yhteensä lähes 14 %.

Työvoimakoulutusta on suunnattu uusien yrittäjien koulutukseen. Koulutuksella on edistetty itsensä työllistämistä yleensä ja etenkin starttirahalla yritystoimintansa käynnistävien toimintaedellytyksiä.

Arvioitaessa työvoimakoulutuksen kohdentumisen oikeellisuutta on otettava huomioon, että työvoimakoulutukseen vuosittain varatut resurssit ovat rajalliset. Niiden avulla voidaan vastata vain osaan työmarkkinoilla esiin nousevista työvoimatarpeista. Työvoimakoulutusta kohdennettaessa on aina otettava huomioon, mikä rooli opetushallinnon valtionosuusrahoituksella toteutettavalla koulutuksella on kullakin koulutus- alalla. Erityisen tärkeä onkin nuorisosaasteen valtionosuusrahoitteisen koulutuksen oikea suuntaaminen tulevia tarpeita silmällä pitäen.

Lisäksi on muistettava, että työvoiman ikääntymisen myötä osaavan työvoiman kysyntä kasvaa kaikilla ammattialoilla. Tarvitaan siis ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta myös sadoille pienille ammattialoille. Kaikkia koulutusresursseja ei milloinkaan voida suunnata vain eniten työvoimaa tarvitseville suurille aloille. Monitahoinen koulutuksen suuntaaminen on edellytys myös valiokunnan esiin nostamien rakennetyöttömyyden vähentämisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen tavoitteiden toteuttamiselle.

Taulukko 35. Työvoimakoulutuksen aloittaneet tavoiteammattiryhmän mukaan vuosina 2004—2006

Ammattiryhmä	Aloittaneet		Aloittaneet		Aloittaneet	
	2004	%	2005	%	2006	%
Konepaja- ja rakennusmetallityö (75)	8 779	21,9	7 555	21,7	6 990	19,2
Terveysten- ja sairaanhoitotyö (10)	2 913	7,3	3 249	9,4	3 521	9,6
Talonrakennustyö (62)	3 439	8,6	3 234	9,3	3 473	9,5
Liikeryhtymien johtotyö (yrittäjäkoulutus) (21)	2 202	5,5	2 182	6,3	2 720	7,5
Majoitusliike- ja suurtaloustyö (91)	2 208	5,5	1 585	4,6	1 988	5,4
Tieliikennetyö (54)	1 796	4,5	1 402	4,0	1 866	5,1
Tavaroiden myyntityö (34)	1 459	3,6	1 494	4,4	1 648	4,5
Kiinteistöhoito ja siivous (94)	1 336	3,3	1 111	3,2	1 407	3,9
Sähkötyö (76)	1 546	3,9	1 089	3,1	1 355	3,7
Puutyö (77)	845	2,1	1 170	3,4	919	2,5
ATK-alan työ (25)	1 833	4,6	1 284	3,7	844	2,3
Muu ammatillinen	11 729	29,3	9 384	27,0	7 758	21,3
Ammatillinen yhteensä	40 085	100,0	34 739	100,0	36 495	52,6

Koulutuksessa suoritetaan yhä useammin tutkinto

Viime vuosien eräs kantava teema työvoimakoulutuksessa on ollut koulutuksen tutkintotavoitteisuus. Näin on pyritty varmistamaan ammatillisen osaamisen työmarkkinavastavuutta ja samalla kohotettu koulutuksen toteutuksen laatua ja vaativuutta. Ammatillinen työvoimakoulutus järjestetään usein näyttötutkinto- tai opetussuunnitelmaperusteisena. Tällöin opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa kokonainen ammatillinen tutkinto tai osatutkinto. Lisäksi jatko- ja täydennyskoulutuksessa opiskelijat saavuttavat lupa- tai lisenssiyppisiä sertifioituja erityisosaamisen pätevyyskysymyksiä.

Vuosina 2000—2005 kokonaisia näyttötutkintoja suoritettiin yhteensä 25 300. Tutkintojen määrä on tarkastelujaksolla kaksinkertaistunut: vuonna 2000 tutkintoja suoritettiin runsaat 2 900, mutta vuonna 2005 niitä suoritettiin lähes 5 800. Yksityiskohtaisemmin tutkinnoista on koottu tietoa taulukkoon 36.

Vuoden 2005 aikana ammatillisen työvoimakoulutuksen suoritti runsaat 27 600 henkilöä. Näistä 21 % suoritti koko tutkinnon. Tutkintoja suoritettiin 6 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kehityksen suunta on ollut erittäin positiivinen.

Vuodesta 2004 lähtien Tilastokeskus on kerännyt tietoja myös osatutkinnoista. Niitä tilastoitiin vuonna 2004 kaikkiaan 3 663 ja vuonna 2005 noin sata enemmän eli 3 766.

Eniten koko tutkintoja suoritettiin laitoshuoltajan ammattiin (695) ja toiseksi eniten lähihoitajan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammatteihin (580). Rakennusala oli vuonna 2004 ”sijalla” kuusi, mutta nyt se on

5. Tilimuistutuskertomus

määrällisesti noussut kolmanneksi. Koko tutkintojen määrä kasvoi rakennusalalla peräti 85 %. Selvää kasvua on myös kone- ja metallialalla, jossa koko tutkintojen määrä lähes kaksinkertaistui (177:sta 339:een). Eniten väheni taloushallinnon, autoalan ja datanomin/tietojenkäsittelyn tutkintojen määrä.

Työvoimakoulutuksena voidaan suorittaa myös keskenjääneet korkeakouluopinnot loppuun. Vuoden 2006 loppuun mennessä tutkintoja oli suoritettu kaikkiaan 440 ja tutkintotavoitteisissa koulutusohjelmissa opiskeli yhteensä lähes 1 800 opiskelijaa.

Taulukko 36. Suoritetut koko tutkinnot koulutusaloittain:12 kärjessä+osatutkinnot¹⁾

Koulutusala 6 numeroisena	2003	2004	2005		
	Koko tutk.	Koko tutk.	Osat.	Koko tutk.	Osat.
Laitoshuoltaja	436	509	132	695	146
Lähihoitaja, sos-terv. perust	208	541	631	580	613
Rakennusala	227	262	422	485	364
Myyntiala	304	404	111	377	92
Kone- ja metalliala	172	177	238	339	302
Sähköala	153	268	155	240	177
Kokki	140	183	50	222	43
Taloushallinto	186	256	188	216	197
Datanomi, tietojenkäsittely	232	284	90	201	75
Koulunkäyntiavustajan at	88	141	73	179	12
Autoala	19	262	29	117	12
Yrittäjän at	50	188	19	108	23
Muut ammattialat	2 013	1 983	1 525	2 029	1 710
Yhteensä	4 228	5 458	3 663	5 788	3 766
12 koulutusalaan kärjessä %	52,4	63,7	58,4	64,9	54,6
Muut %	47,6	36,3	41,6	35,1	45,4
Yhteensä %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Ranking vuoden 2005 aineiston perusteella. Tilastokeskus kerännyt tietoja vasta vuodesta 2004 lähtien.

Hankintajärjestelmää on joustavoitettu.

Vaikka työvoimakoulutuksen hankintajärjestelmään liittyy hankintalain soveltamisesta johtuen tiettyä monimutkaisuutta ja valitusmenettelyyn liittyviä odotusvaiheita, on koulutuksen hankintajärjestelmä kuitenkin erittäin joustava ja tarvittaessa nopeasti reagoiva.

Koulutushankintojen toteutusta on joustavoitettu lisäämällä suurten koulutuskapasiteettien ja monialakoulutusten sekä vaihtovalmennuksen ja yksittäisten opiskelijapaikkojen käyttöä. Lisäksi yhteishankintojen osalta on uudistettu erilaisten koulutuksen toteutustapojen ohjeistusta siten, että myös esiteaineistossa yrityksille ja muille työnantajille on voitu antaa entistä selkeämpi kuva työvoimakoulutuksen tarjoamista mahdollisuuksista.

Näillä toimilla on päästy siihen, että yhteishankintakoulutusta voidaan tarvittaessa järjestää jopa alle kahden kuukauden varoitusaikalla suuremmillekin ryhmille. Yksittäisille opiskelijoille suunnattua koulutusta voidaan tarjota parhaimmillaan vain parin viikon odotusajan jälkeen.

Lisäksi huhtikuussa 2007 on valmistunut Paul Lillrank Consulting Oy:n raportti ammatillisen työvoimakoulutuksen tuottavuuden kehittämisestä, jossa on analysoitu koulutuksen suunnittelu-, hankinta-, toteutus- ja seurantaprosesseja.

Hankintalainsäädäntö uudistuu 1.6.2007 lukien. Tällöin tulevat voimaan uudet julkisten hankintojen kansalliset kynnysarvot ja hankintalakia sovelletaan vain kokonaisarvoltaan vähintään 15 000 euron koulutushankintoihin ja yhteishankintoihin, joissa työhallinnon maksuosuus on vähintään 50 000 euroa. Uudistus nopeuttaa hankintojen toteutusta osassa yhteishankintoja.

Koulutus räätälöidään työnantajien tarpeisiin

Yhteishankintakoulutusta voidaan käyttää uuden työvoiman rekrytoinnissa ja sellaisissa yrityksen toiminnan muutos- ja kehittämistilanteissa, joissa henkilöstön osaamistasoa nostamalla pyritään säilyttämään työpaikat. Irtisanomistilanteissa koulutuksella parannetaan työntekijöiden mahdollisuuksia sijoittua uuteen työhön tai ammattiin.

Vuodeksi 2006 hankituista työvoimakoulutuksen opiskelijatyöpäivistä 6,0 % (365 600 opiskelijatyöpäivää) oli yhteishankintakoulutusta. Uuden hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on lisätä yrityslähtöisen yhteishankintakoulutusten määrää huomattavasti. Asiakaspalautetutkimuksen mukaan työnantajat tuntevat yhä huonosti yhteishankintakoulutusmuodon ja siksi sen markkinointia lisättiin. Hallituksen työllisyysohjelman rahoituksella toteutettiin vuonna 2006 laaja tiedotuskampanja yhteishankinnasta ja laadittiin uudistettu tiedotusaineisto. Ne yritykset, jotka ovat yhteishankintakoulutusta käyttäneet, ovat olleet siihen hyvin tyytyväisiä.

Koulutustarpeiden ennakointiin liittyvää paikallista ja alueellista yhteistyötä työnantajien ja heitä edustavien järjestöjen kanssa on jatkuvasti kehitetty.

Yhteishankintakoulutuksesta on keväällä 2007 tehty työministeriön toimeksiannosta selvitysmiehen raportti, jonka perusteella on käynnistynyt yhteishankintakoulutuksen tuotteistustyö.

Työvoimakoulutuksella yhä parempia tuloksia

Koulutuksen jälkeen työllistytään yhä paremmin. Vuoden 2006 talousarviossa vaikuttavuustavoitteeksi asetettiin, että enintään 36 % ammatillisen työvoimakoulutuksen suorittaneista on työttömänä 3 kuukautta koulutuksen suorittamisen jälkeen. Tavoite saavutettiin ja työttömänä olevien osuus laski 35 %:iin. Alueelliset erot tosin ovat suuret; Etelä-Pohjanmaalla työttömänä koulutuksen jälkeen oli 27 %, Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Savossa 30 %. Hämeessä, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa työttömänä oli noin 40 %.

Tieliikennealan koulutuksen suorittaneet työllistyivät parhaiten. Heistä 67 % oli töissä kaksi kuukautta koulutuksen päättymisen jälkeen. Hyvin työllistyivät myös puualaa (63 %) sekä terveyden ja sairaanhoitoalaa opiskelleet (58,5 %). Heikoimmin työllistyivät atk-alan (34 %) sekä majoitusliike- ja suurtalousalan (39 %) koulutukseen osallistuneet. Eniten työllistymistulokset paranivat edelliseen vuoteen verrattuna puualalla (+18 %-yksikköä), sähköalalla (+11 %-yksikköä) ja atk-alalla (+7 %-yksikköä). Tulokset heikkenivät vain kiinteistöhoito- ja siivousalalla (-5 %-yksikköä) sekä tavaroiden myyntialalla (-3 %-yksikköä).

Koulutuksen päättövaiheessa jokaisesta koulutuksesta kerätään internetpohjaisen opiskelijapalautejärjestelmän (OPAL) avulla opiskelijoiden päättöpalaute. Vuonna 2006 palautetta saatiin yli 45 000 henkilöltä kaikkiaan yli 3 300 koulutuksesta. Vastausprosentti oli 82.

Kolme neljästä vastanneesta antoi koulutukselle yleisarvosanan hyvä tai erinomainen eli hieman useampi kuin edellisvuonna. Ammatillisessa koulutuksessa hyvän/erinomaisen yleisarvosanan antoi 72 % ja valmentavassa 79 % opiskelijoista.

Jos tarkastellaan erikseen ammatillisen koulutuksen saamaa palautetta koulutuksen laadun eri osa-alueilla, on opiskelijoiden palaute parantunut jatkuvasti lähes poikkeuksetta kaikilla mitatuilla osa-alueilla.

Työvoimakoulutuksen yhdistäminen oppisopimukseen tai palkkatukeen lisääntyy

Työvoimakoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistäminen on mahdollista etenkin silloin, kun koulutusohjelma koostuu selkeästi erillisistä moduuleista tai tutkinnon osista. Tällöin voidaan osa koulutuksesta toteuttaa aluksi työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, minkä jälkeen opiskelijat etsivät itselleen oppisopimustyönantajan, jonka palveluksessa he voivat jatkaa koulutuksen loppuun. Tätä menettelyä on menestyksellisesti sovellettu etenkin sosiaali- ja terveydenhoidon alalla.

Myös työvoimakoulutuksen ja palkkatuen yhdistäminen on mahdollista. Vuoden 2007 alusta on otettu käyttöön tuoteistettu työ- ja koulutussopimus -toimintamalli, jolla mahdollistetaan palkkatuettuun työhön sijoittuvan työnhakijan ammattitaitoa lisäävä koulutus työsuhteen aikana.

Lisäksi opetusministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

Osana vuoden 2007 lopulla valtioneuvoston päätettäväksi tulevaa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa valmistellaan opetushallinnossa ennustetta koulutustarjonnan mitoittamiseksi. Hanke on julkaissut väliraporttinaan alustavia laskelmia koulutustarjonnan tavoitteista vuodelle 2012. Laskelmat osoittavat muun muassa, että nykyisiin aloittajamääriin verrattuna vastaisuudessa kasvava koulutustarve on tekniikan- ja liikenteen alalla, sosiaali- ja terveysalalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla erityisesti puhdistuspalvelujen opintoalalla. Näiden alojen koulutukseen tultaneen jatkossa kiinnittämään erityistä huomiota.

Eräillä aloilla koulutustarjonnan mitoittaminen työvoiman tarpeiden mukaisesti ei tule olemaan riittävä toimenpide, sillä työmarkkinoille tuleva nuorisoiäluokka ei tule riittämään, jotta yksinomaan sitä kautta voitaisiin tuottaa riittävästi osaavaa työvoimaa uusiin syntyviin työpaikkoihin ja eläkepoistumasta aiheutuviin työpaikka-avauksiin. Erityisen haastava tilanne on niillä aloilla, jotka eivät ole nuorten suosiossa. Tällainen on muun muassa puhdistuspalveluala. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttääkin laajaa keinovalikoimaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen vetovoimaisuutta on viime vuosina lisätty määrätietoisesti erilaisin toimenpitein. Erityisen työvoimatarpeen aloille on pyritty lisäämään hakeutumista muun muassa kannustusrahalla sekä työ- ja elinkeinoelämän vetovoimahankkeilla. Opiskelijoiden hakeutuminen ammatilliseen koulutukseen on lisääntynyt viime vuosina koko maassa. Kuitenkaan koulutukseen valittujen osuutta ei ole voitu vastaavassa määrin kasvattaa, koska koulutuksen järjestämislupien enimmäisopiskelijamääriä ei ole voitu lisätä. Hallitusohjelman mukaisesti työvoimatarpeen tyydyttämiseksi ammatillisen koulutuksen opiskelijamääriä kasvatetaan erityisesti alueilla, joilla tarve on suurinta. Niin ikään hallitusohjelman mukaan lisätään ammatillisen lisäkoulutuksen (ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus) opiskelijamääriä.

Ammatillisen koulutuksen organisointi ammattiopistoiksi antaa koulutuksen järjestäjille laajemman taloudellisen toimintaperustan ja paremmat mahdollisuudet kohdentaa voimavaroja joustavasti ja kustannustehokkaasti työelämän tarpeen mukaiseen koulutukseen. Järjestäjille muodostuu paremmat lähtökohdat muun muassa ammatillisesti pätevän opetushenkilöstön osaamisen kehittämiseen sekä koneiden, laitteiden ja tilojen ylläpitämiseen ja uudistamiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille muodostuu myös vakaammat ja riittävät toimintaedellytykset aiempaa keskeisempään asemaan nousevan aikuisväestön koulutuspalvelu-

jen turvaamiseksi. Ammattiopistoilla on laajemman koulutustehtävänsä puitteissa suurempi liikkumavara ja siten paremmat mahdollisuudet vastata joustavasti muuttuviin koulutustarpeisiin alueilla. Ammattiopistoiksi organisoituessaan koulutuksen järjestäjät voivat parantaa palvelukykyään ja lisätä toimintansa tuloksellisuutta ja tehokkuutta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettiin vuoden 2006 alusta lukien siten, että tuloksellisuus (työllistyminen, siirtyminen korkea-asteen jatko-opintoihin, opintojen keskeyttämisen vähentäminen, koulutuksen läpäisyaste, opetushenkilöstön kelpoisuus ja henkilöstön kehittäminen) otetaan huomioon laskennallisen rahoituksen määrätymisperusteena. Hallitusohjelman mukaisesti tuloksellisuusrahoitusta laajennetaan ammatillisessa peruskoulutuksessa ja aikuiskoulutuksessa. Tuloksellisuusrahoituksen osuuden laajentaminen ja järjestäjätieverkon kokoaminen ohjaavat voimakkaasti koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan toimintaansa koulutustarjonnan mitoittamiseksi siten, että työvoiman kysyntä ja tarjonta kohtaisivat nykyistä paremmin.

Opetushallitus on käynnistänyt ammatillisten perustutkintojen (ml. sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto, lähihoitaja) uudistamisen ja päivittämisen. Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämisen peruserätyksi on työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen ja elinikäisen oppimisen mahdollistaminen. Ammatilliset perustutkinnot tuottavat työelämän edellyttämän ammatillisen pätevyyden ja luovat samalla perustan ammatitaidon päivittämiselle, kehittämiselle ja uudistamiselle. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet on uudistettu viimeksi vuonna 2001. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon uudistaminen on käynnistetty kuluvana vuonna. Uudistettujen tutkinnon perusteiden on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2009. Lähihoitajakoulutuksen opintoja on tarkoitus tehostaa. Osaamisvaatimuksia täsmennetään koulutuksen työelämälähtöisyyden korostamiseksi. Käytännön työssä tapahtuvaa oppimista lisätään. Koulutusohjelmaopintoja laajennetaan osaamisen syventämiseksi ja työelämävastavuuden lisäämiseksi.

Rekrytointiongelmien välttämiseksi tarvitaan myös muita toimenpiteitä. Samalla kun avautuvien työpaikkojen määrä ylittää työmarkkinoille tulovirran, myös ammattirakenteemme on muuttumassa. Tiettyjen ammattien kadotessa syntyy uusia työpaikkoja toisaalle ammattirakenteessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ammatinvaihdot aikuisiällä tulevat lisääntymään. Aikuiskoulutusta onkin tarkoitus suunnata siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla tukee hallittua ammatinvaihtoa.

Nuorten ja työllisen työvoiman lisäksi tarvitaan kuitenkin myös muita väestöryhmiä; näitä ovat erityisesti työttömät, maahanmuuttajat sekä eri syistä työmarkkinoiden ulkopuolella olevat. Jatkossa myös näiden ryhmien koulutukseen panostetaan siten, että mahdollisimman suuri osa on työllistettävissä avoimille työmarkkinoille.

Hoitotakuun toteutuminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Hoitoon pääsyä määrärajoissa koskevat kansanterveyslain ja erikoissairaanhoidon lain muutokset tulivat voimaan 1.3.2005. Asian valmistelu aloitettiin vuonna 2002, jolloin kansallisen terveysprojektin ehdotukset muun muassa hoitoon pääsyn parantamiseksi julkistettiin. Terveystieteiden yksiköillä oli siis kolme vuotta aikaa valmistautua hoitoon pääsyn parantamiseen.

Valiokunta toteaa, että hoitotakuu-uudistus on parantanut hoitoon pääsyä ja terveystieteiden saatavuutta sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Sosiaali- ja terveysministeriön kaksi kertaa vuodessa toimeenpanemat selvitykset hoitoon pääsystä perusterveydenhuollossa, suun terveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa osoittavat, että hoitoon pääsy kiireettömissä asioissa on kaikilla näillä sektoreilla parantunut merkittävästi. Sairaaloitten hoitajajonoissa oli vuoden 2006 lopussa 7 300 yli kuusi kuukautta hoitoa

jonottanutta. Luku on tasaisesti pienentynyt. Suun terveydenhuollossa kehitystä hidastaa työvoimapula. Erityisesti pulaa on hammaslääkäreistä. Vaikka suun terveydenhuollon alueen henkilöstön työnjakoa on kehitetty näyttää siltä, että ilman merkittävää hammaslääkärikoulutuksen lisäämistä hoitotakuun määräaajoissa pysyminen on vaikeaa erityisesti eräillä Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla ja suurimmissa kaupungeissa. Terveyskeskusten 3 400:stä lääkärintavirasta runsaat kolmesataa on kokonaan hoitamatta, mikä vaikeuttaa hoitoon pääsyä terveyskeskuksiin. Lääkärikoulutuksen aloituspaikkoja on voimakkaasti lisätty 2000-luvun aikana. Syksystä 2002 alkaen aloituspaikkoja on ollut noin 600. Ensimmäiset kuudensadan opiskelijan kurssit valmistuvat vuonna 2008. Jo nykyisillä valmistumismäärillä joka vuosi valmistuu 200 lääkäriä enemmän kuin iän perusteella jää eläkkeelle, joten lääkärin perustutkinnon suorittaneiden työikäisten lääkäreiden määrä tulee lähivuosina voimakkaasti kasvamaan.

Lähes kaikki peruskoulutuksen suorittaneet lääkärit aikovat erikoistua. Erikoistumiskoulutus kestää vähintään kuusi vuotta, joten lähivuosina on odotettavissa pahenevaa erikoislääkäripulaa, koska huomattava osa erikoislääkäreistä jää eläkkeelle seuraavan kymmenen vuoden aikana. Valtion terveydenhuollon yksiköille opetuksesta maksetut korvaukset ovat kahtena viimeisenä vuotena kasvaneet yhteensä 7 milj. eurolla ja kehyspäätösten mukaan tulevat edelleen kasvamaan 5 milj. eurolla vuodessa vuoteen 2011 asti, joten terveydenhuollon yksiköiden edellytykset erikoislääkärikoulutuksen järjestämiseen ja lisäämiseen paranevat jonkin verran.

Valiokunta toteaa, ettei hoitoon pääsy ole nopeutunut tietyillä erikoisaloilla, joita ovat ortopedia, kuulonhuolto sekä käsi- ja plastiikkakirurgia. Sosiaali- ja terveysministeriön teettämät selvitykset kuitenkin osoittavat, että hoitoon pääsy on kaikkein eniten nopeutunut juuri näillä erikoisaloilla, vaikka hoitoon pääsy kuudessa kuukaudessa ei vielä kaikissa sairaanhoitopiireissä näillä erikoisaloilla toteudukaan. Valtiontilintarkastajien kertomus on näiltä osin ristiriitainen. Kertomuksen hoitotakuuta käsittelevässä osassa todetaan myöhemmin, että jonojen lyheneminen on ollut nopeinta ortopedian, käsi- ja plastiikkakirurgian aloilla.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota hoitotakuun seurantaan liittyviin epäkohtiin. Stakes on jo ennen hoitotakuun voimaantuloa aloittanut tietojenkeruujärjestelmän kehittämistyön. Toistaiseksi tämä ei kuitenkaan ole johtanut siihen, että käytettävissä olisi toimiva sähköinen valtakunnallinen järjestelmä. Pisimmällä kehittämistyö on erikoissairaanhoidossa, missä sähköinen valtakunnallinen tietojenkeruu saattaa olla käytössä jo vuoden 2007 lopussa. Sairaanhoitopiirit julkaisevat hoitoon pääsy tiedot nykyisin avoimilla internetsivullaan. Terveyskeskuksista vain pienellä osalla on käytössään tällainen kansalaisten informointitapa.

Lastensuojelupalvelut ja niiden toimivuus

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Mietinnössä korostetaan, että voimassa olevan lastensuojelulain toimeenpanossa esiintyvät puutteet edellyttävät valtion ohjauksen lisäämistä ja lastensuojelun resurssien kasvattamista kuntatasolla. Samoin korostetaan, että uuden, vuoden 2008 alusta voimaan tulevan lastensuojelulain toimeenpanoon osoitetaan riittävät resurssit sekä kuntatasolla että valtion määrärahahehtyksissä.

Uudesta lastensuojelulaista aiheutuu kunnille erityisesti henkilöstömenoina lisäkustannuksia, joihin on tarkeitus osoittaa noin 7 milj. euroa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin vuodelle 2008. Näiden valtionosuuden lisäysten laskennallista tosiasiasta käyttötarkoitusta kunnissa voidaan seurata ja arvioida, vaikkei rahoja olekaan korvamerkitty lastensuojelulle. Lisäksi vuosina 2007 ja 2008 valtio rahoittaa useita vasta käynnistyviä lastensuojelun kehittämishankkeita, joissa kehitettäviä uusia työmenetelmiä Stakesin on mahdollista saattaa myöhemmin laajalti kuntien tietoon lastensuojelutyön tueksi.

Hallinto-oikeuksille on varattu lisää vakansseja siten, että sosiaali- ja terveysministeriön hallintotuomareilta saaman tiedon mukaan niiden tahdonvastaisten toimenpiteiden päätöksentekoon liittyvät lisääntyvät työtehtävät kyetään hoitamaan kiireellisinä, kuten uusi lastensuojelulaki edellyttää.

Kuntien lastensuojelutyön ohjaus lisääntyy kuluvana vuonna merkittävästi uuden lastensuojelulain voimaansaattamisvaiheessa. Sosiaali- ja terveysministeriön on tarkoitus lähettää kunnanhallituksille kevään 2007 kuluessa kuntakirjeet, joissa todetaan lain edellyttämät henkilöstövoimavarat ja laissa tarkoin säädettyjen lastensuojelun sosiaaliryhtymien tehtävien organisointi kunnan sisällä tai kuntien keskinäisenä yhteistyönä.

Lisäksi järjestetään 2 työkokousta lain toimeenpanosta ja ohjauksesta lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen kanssa sekä laaja, kuntien ja kuntayhtymien lastensuojelusta vastaavalle henkilöstölle suunnattu koulutus uuden lastensuojelulain sisällöstä. Stakes on julkaissut kevään 2007 aikana oppaan uudesta lastensuojelulaista ja sen käytännön toteutuksesta.

Vuosien 2004—2007 aikana toteutettavan lastensuojelun kehittämissuunnitelma tuottaa vuoden 2007 loppuun mennessä muun muassa Lastensuojelun kansalliset linjaukset, lastensuojelun ammattilaisten käyttöön tarkoitettua Lastensuojelun käsikirjan osaksi Stakesin ylläpitämää Sosiaaliporttia, sekä muun muassa uudenlaista avohuollon sosiaalityötä tukevia oppaita.

Matti Vanhasen II hallitusohjelman mukaan uuden lastensuojelulain käytännön toteutus ja kansallisen kehittämistyön jatkaminen turvataan. Alustavasti on kaavailtu, että lastensuojelun kehittämissuunnitelman jatkotyöstä vastaa Stakes.

Kertomuksessa kiinnitetään huomiota myös vankilassa olevien äitien lasten tilanteeseen lastensuojelullisessa mielessä. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee yhteistyössä oikeusministeriön kanssa arvioimaan mahdollisia uusia toimintakäytäntöjä sekä nostamaan asiaan liittyvät ongelmat esille uudesta lastensuojelulaista pidettävissä kuntakoulutuksissa syksyllä 2007.

Lisäksi oikeusministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä 49/2006 vp kiinnitetään huomiota siihen, että lastensuojelulain laajan kokonaisuudistuksen yhteydessä myös hallintotuomioistuimien henkilöstötarpeen arvioidaan kasvavan. Valiokunta pitää välttämättömänä, että uuden lastensuojelulain toimeenpanoon osoitetaan riittävät resurssit.

Uusi lastensuojelulaki tuo hallinto-oikeuksille huomattavan määrän uusia tehtäviä. Hallinto-oikeus tekee ensiasteen viranomaisena päätöksen lapsen huostaanotosta, jos kyseessä on niin sanottu tahdonvastainen huostaanotto. Hakemuksen asiassa tekee kunnan lastensuojelutoimenpiteistä päättävä viranhaltija. Nykyisin näiden päätösten tekeminen kuuluu sosiaalilautakunnan toimivaltaan ja ne vain alistetaan hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Sekä vanhan että uuden lain aikana päätökset tehdään hallinto-oikeudessa kolmen tuomarin kokoonpanossa, jossa yksi jäsenistä on ns. asiantuntijajäsen.

Kokonaan uusia tehtäviä hallinto-oikeudelle ovat erilaisten väliaikais määräysten antaminen, lupa lapsen tutkimiseen ja kiireellisen sijoituksen jatkamispäätöksen tekeminen. Nämä päätökset voidaan tehdä normaalikokoonpanon ohella myös yhden tuomarin tai yhden tuomarin ja asiantuntijajäsenen kokoonpanossa. Kaikki asiat on käsiteltävä kiireellisinä.

Vuoden 2006 syksyllä, kun hallituksen esitystä uudeksi lastensuojelulaiksi oltiin antamassa eduskunnalle, tehtiin oikeusministeriössä alustava arvio siitä, kuinka paljon lisäresurssitarvetta alueellisiin hallinto-oikeuksiin muutos toisi mukanaan. Tuolloin arvioitiin, että asiamäärien lisääntymisen ja suullisten käsittelyjen osuuden olennaisen kasvun vuoksi alueellisten hallinto-oikeuksien työmäärä huostaanottoasioissa kasvaisi 12—14 henkilötyövuodella. Tällä kriteerillä määrärahalisäyksen tarpeeksi arvioitiin noin 970 000

euroa vuodessa. Sen lisäksi arvioitiin, että suullisten käsittelyjen määrän noustessa ainakin Helsingin hallinto-oikeuteen tarvittaisiin kolmas istuntosali. Arvioitu määrärahalisäyksen tarve siltä osin määriteltiin noin 35 000 euroksi vuodessa. Oikeusministeriön hallinnonalan määrärahaehyöksessä vuosille 2008—2011 on hallituksen esityksen laskelmaan perustuen 1 milj. euron lisäys näihin asioihin.

Maaliskuussa 2007 korkein hallinto-oikeus on asettanut työryhmän, joka arvioi muun ohella uuden järjestelmän toimivuutta, selvittää hallinto-oikeuksien varautumista uusiin tehtäviin ja laskee tarkemmin hallinto-oikeuksille tarvittavat lisäresurssit. Korkeimman hallinto-oikeuden työryhmä päätyi alustavassa kustannuslaskelmassaan siihen, että uusi lastensuojelulaki tulee aiheuttamaan hallinto-oikeussektorilla yhteensä 2 360 000 euron lisämenot. Lisäksi Helsingin ja Kouvolan hallinto-oikeudet ovat ehdottaneet päätoimisen asiantuntijan viran perustamista sivutoimisten asiantuntijajäsenten ohelle.

Oikeusministeriö pyrkii siihen, että lastensuojelulakia vielä ennen sen voimaantuloa muutettaisiin eduskunnan lausuman (EV309/2006 vp) kohdassa neljä edellytetyin tavoin siten, että päätöksen lapsen tahdonvastaisesta huostaanotosta tekisi ensi asteena moniammatillinen toimielin, joka perustettaisiin esimerkiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien yhteyteen. Sen varalta, että muutosta ei kuitenkaan saada aikaan, oikeusministeriö tulee korkeimman hallinto-oikeuden työryhmän ja mahdollisten muiden selvitysten pohjalta omalta osaltaan ryhtymään toimenpiteisiin, joita uuden lastensuojelulain toimeenpanon turvaaminen edellyttää.

Lasten asemaa vankilassa selvittäessään valtioneuvoston tarkastajat ovat havainneet vankila- ja lastensuojeluviranomaisten välisessä yhteistyössä selkeitä puutteita ja epäselvyyttä vastuunjaossa, ja että lapsen edun selvittämiseen ei ole paneuduttu riittävästi. Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että asiaa selvitetään ja että vallitsevat epäkohdat korjataan.

Lokakuun alussa 2006 voimaan tulleen uuden vankeuslain mukaan vankilaviranomaisen tulee olla yhteydessä lastensuojeluviranomaisiin päätettäessä vangin pienen lapsen ottamisesta vankilaan. Lapsen ottamisesta vanhempansa mukana vankilaan päättää sijoittajayksikkö kuultuaan lastensuojelulaissa tarkoitettua viranomaista. Lain edellyttämä yhteistyö kuntien lastensuojeluviranomaisten kanssa sekä yksilöllinen rangaistusajan suunnittelumenettely luovat edellytykset sille, että lapsen etu otetaan entistä paremmin huomioon päätettäessä lapsen ottamisesta vankilaan.

Oikeusministeriön hallinnonalalla Rikosseuraamusvirasto seuraa Etelä-Suomen aluevankilan sijoittajayksikön sekä asianomaisten vankiloiden (Hämeenlinnan ja Vanajan vankila) ja toisaalta kuntien lastensuojeluviranomaisten välisen yhteistyön toimivuutta. Tarvittavat toimenpiteet mahdollisesti ilmenevien ongelmien ja puutteiden poistamiseksi selvitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Ensimmäisenä lähtökohdaksi on, että lapsen sijoittamisesta koskeva päätös perustuu nimenomaan lapsen etuun, mikä arviointi on lastensuojeluviranomaisten tehtävä.

Vankilaviranomaisten ja kuntien lastensuojeluviranomaisten yhteistyötä toteutettaessa pyritään huolehtimaan siitä, että asianomaisilla lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on riittävät tiedot kyseisten vankilaosastojen olosuhteista. Viranomaisyhteistyötä toteutettaessa ja kehitettäessä kiinnitetään erityistä huomiota myös siihen, että vankilaan sijoitettu lapsi säilyttää kaikki ne oikeudet, joita vankilan ulkopuolella elävillä lapsilla on.

Jotta vankivanhempia ja heidän lapsiaan voidaan sijoittaa jatkossakin avolaitosoloihin, on Vanajan avovankilaan perustettu ohjaajan virka, joka täytettiin 1.1.2007 lukien. Ohjaajan tehtävänä on äiti-lapsiosaston toiminnasta vastaaminen, mihin kuuluu myös yhteyshenkilönä toimiminen vankeinhoidon ja lastensuojeluviranomaisten välillä. Lisäksi Hämeenlinnan ja Vanajan vankiloissa käynnistetään yhteistyös-

sä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa projekti sellaisen toiminnan kehittämiseksi, jolla voidaan tukea vankilassa olevien lasten kasvatusta ja lisätä äitien valmiuksia arjen hallintaan.

Valtiontilintarkastajat toteavat, että nyt tehdyn selvityksen yhteydessä on hankittu paljon sellaista aineistoa, jota ei ole vielä analysoitu. Valtiovarainvaliokunta pitää perusteltuna, että olemassa oleva aineisto hyödynnetään ja sen pohjalta käynnistetään jatkotutkimus.

Valtiontilintarkastajien tilaamana vuonna 2006 valmistunutta Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitoksen selvitystä lapsista vankilassa täydennetään vuonna 2007 tehtävällä perusteellisemmalla jatkotutkimuksella.

Vanhustenhuolto

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Pääministeri Vanhasen uusi hallitus on ohjelmassaan sitoutunut omaishoidon kehittämiseen. Hallitusohjelman mukaan omaishoitoa kehitetään tehtyjen selvitysten pohjalta. Hallitusohjelmaan sisältyvät edellytysten luominen omaishoidon piiriin kuuluvien määrään lisäämiselle ja omaishoitajien sijaisavun saannin parantaminen. Lisäksi hallitus selvittää mahdollisuudet siirtää omaishoidon tuki Kelalle ja mahdollisuudet hoitovapaajärjestelmän kehittämiseen työn ja omaishoidon yhteensovittamiseksi.

Omaishoitoa koskevien uudistusten toteuttaminen edellyttää lisäyksiä kuntien valtionosuuksiin, lisäselvityshankkeita sekä mahdollisesti lainsäädännön muutoksia. Uudistusten aikataulusta hallitus ei ole vielä tehnyt päätöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan valtiontilintarkastajien Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto ry:ltä tilaama selvitys antoi valtakunnallisesti tarkastellen puutteellisen ja osittain virheellisen kuvan omaishoidon tuen tilanteesta uuden omaishoitolain voimaantulon jälkeen.

Stakes on laatinut sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta omaishoidon tilannetta koskevan selvityksen (Päivi Voutilainen, Eija Kattainen, Reija Heinola: Omaishoidon tuki sosiaalipalveluna. Selvitys omaishoidon tuesta ja sen vaihteluista 1994—2006. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:28). Selvityksessä kuvataan omaishoidon tuella hoidettavia henkilöitä, omaishoitajia, omaishoitajille maksettavia palkkioita, omaishoidon tukeen sisältyviä palveluita ja omaishoidon tuen kehittämistarpeita. Selvitys on jatkoa neljän vuoden väliajoin toteutetuille aiemmille selvityksille. Lisäksi selvityksessä kuvataan, miten 1.1.2006 voimaan tullut omaishoitolaki on vaikuttanut omaishoidon tukeen kunnissa.

Selvitys toteutettiin postikyselynä, joka lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin (n=415). Selvityksen toteuttamisajankohta oli 30.4.2006. Kyselyn vastausprosentti oli 88. Vastanneiden kuntien asukasluku kattoi 93 % Manner-Suomen asukasluvusta.

Selvitykseen vastanneissa kunnissa omaishoidon tuella hoidettavien määrä oli noussut noin 3 000 henkilölä (15 %) vuodesta 2002. Asiakkaiden hoitoisuus oli suurta, sillä lähes puolet hoidettavista tarvitsi hoitoa ja huolenpitoa jatkuvasti ja melko paljon ja joka kolmas ympärivuorokautisesti. Verrattuna vuoteen 2002 asiakkaiden hoitoisuus oli samankaltainen.

Omaishoidon tuen palkkiot ovat nousseet. Omaishoidon tuen palkkiot sijoittuivat yleisimmin 300 ja 599 euron välille. Kaikkien maksettujen hoitopalkkioiden keskiarvo oli vastanneissa kunnissa 416,32 euroa. Vuonna 2002 vastaava määrä oli 287,89 euroa.

Omaishoidon tukena maksettujen palkkioiden kokonaismäärän kasvu jatkui vuonna 2006. Vuodelle 2006 kyselyyn vastanneet kunnat olivat varanneet talousarvioon noin 12 milj. euroa enemmän määrärahaa omaishoidon tuen palkkioihin kuin vuonna 2005. Lähes puolet kunnista arvioi omaishoidon tuen palkkioihin varattavan määrärahan kasvavan vuonna 2007, samoin lähes puolet arvioi määrärahan pysyvän ennallaan ja vain 1,5 % kunnista arvioi määrärahan pienenevän.

Omaishoidon tuen keskeinen kehittämishaaste ovat omaishoidon tukena annettavat palvelut ja erityisesti omaishoitajan vapaan aikaisten palvelujen tarjonnan monipuolistaminen. Omaishoitajan oikeutta lakisääteiseen vapaaseen lisättiin 1.1.2007 alkaen kahdesta vuorokaudesta kolmeen vuorokauteen kuukaudessa. Kunnan viranhaltijoiden arvioiden mukaan lakisääteiseen vapaaseen oikeutetuista omaishoitajista runsas puolet (58 %) pitää lakisääteiset vapaansa. Stakesin selvityksen mukaan omaishoidettavien hoito järjestettiin omaishoitajan vapaan aikana suurimmaksi osaksi laitoshoidossa. Vuoteen 2002 verrattuna tilanne oli muuttunut vain vähän.

Hallitusohjelmaan sisältyy palvelusetelin käytön laajentaminen kotisairaanhoidon vuonna 2008. Uudistus parantaa kuntien mahdollisuuksia ottaa palveluseteli käyttöön yhtenä tapana järjestää omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaiset palvelut.

Palvelutarpeen arviointi

Hallitusohjelman mukaan sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ikärajaa alennetaan sekä kehitetään arvioinnin menetelmiä yhtenäisen käytännön varmistamiseksi. Uudistus edellyttää sosiaalihuoltolain muuttamista ja kuntien valtionosuuden lisäämistä valtion talousarviossa. Hallitus ei ole vielä päättänyt uudistuksen aikataulusta. Hallituksen esitys voidaan antaa aikaisintaan syksyllä 2007.

Ikäihmisten hoidon ja palvelujen laatusuositus

Hallitus valmistelee parhaillaan vuonna 2001 annetun Ikäihmisten hoidon ja palvelujen laatusuosituksen uudistamista yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Tarkoituksena on, että luonnos uudeksi suosituksiksi lähtee laajalle lausuntokierrokselle toukokuussa 2007. Suosituksessa kiinnitetään huomiota myös omaishoidon tuen ja palvelutarpeen arvioinnin kehittämistä koskeviin kysymyksiin. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja Suomen Kuntaliitto hyväksyvät uudistetun laatusuosituksen vuoden 2007 aikana.

Yliopistojen ulkopuolinen tutkimusrahoitus

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetusministeriö on todennut seuraavaa:

Yliopistojen budjettirahoitus on aiemmin kasvanut korkeakoululaitoksen kehittämislain mukaisesti. Avoimeen hakumenettelyyn perustuvan ns. kilpaillun rahoituksen lisäämisellä on tiede- ja teknologiapoliittisten linjausten mukaisesti tuettu tutkimuksen kansainvälisesti korkeaa laatua sekä tieteellistä ja yhteiskunnallista relevanssia. Merkittävä osa yliopistojen täydentävästä rahoituksesta onkin Suomen Akatemian ja Tekesin kautta hankittua budjettitalouden kilpailtua rahoitusta.

Hallitus kehittää korkeakouluja koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantamiseksi ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Vuoden 2007 alussa toteutettu rahastotalouden salliminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia yliopistojen toiminnan ja tehtävien tukemiseen. Yliopistojen taloudellista autonomiaa ollaan edelleen lisäämässä mahdollistamalla yliopistoista hallitusohjelman mukaisesti julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä tai yksityisoikeudellisia säätiöitä. Samanaikaisesti uudistetaan yliopistojen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää. Tavoitteena on, että tarvittavat säädösmuutokset saadaan Eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2009.

Hallitus lisää julkista tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta tavoitteena julkisten ja yksityisten tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen nousu neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Hallitusohjelmassa on varauduttu lisäämään tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta vähintään 90 milj. eurolla. Osa tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslisäyksestä kohdentuu opetusministeriön hallinnonalalle. Suomen Akatemian voimavarojen lisääntyessä yksi mahdollisista käyttökohteista on yleiskustannusosuuden kasvataminen.

Opetusministeriö on päättänyt toimenpideohjelmasta tutkijankoulutuksen ja -uran kehittämiseksi vuosille 2007—2011. Keväällä 2007 käydyissä tulosneuvotteluissa on sovittu, että yliopistot ja Suomen Akademia toteuttavat toimenpideohjelman omalta osaltaan käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa.

Valtiovarainministeriön asettama kokonaiskustannusmallia yhteisrahoitteisten hankkeiden budjetoinnissa ja seurannassa selvittävä hanke selkeyttää yhteisrahoitteisen toiminnan periaatteita ja yhtenäistää budjetointimenettelyjä sekä kirjanpidon ja raportoinnin käytäntöjä, jotka eivät saisi olla rahoittajista riippuvaisia. Yliopistojen edellytetään osaltaan kehittävän kustannuslaskentamenettelyitään niin, että siirtyminen kokonaiskustannusmalliin olisi mahdollista.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminta

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetusministeriö on todennut seuraavaa:

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminta on kasvanut viime vuosina suotuisasti. Ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet tutkimus- ja kehitystoimintaansa oman strategiatyönsä ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisen aluestrategiatyön avulla. Ammattikorkeakoulujen keskuudessa toimii myös tutkimus- ja kehitystyön verkosto. Aluestrategiatyö on osaltaan ohjannut ammattikorkeakoulujen toimintaa palvelemaan alueen ja sen yritysten tarpeita ja yhteistyö yliopistojen kanssa on parantanut edellytyksiä muun muassa TEKES-rahoituksen ja myös kansainvälisen tutkimusrahoituksen saamisessa. Ammattikorkeakoulut ovat myös mukana kehittämässä uutta osaamista ja sen liiketaloudellista hyödyntämistä osaamiskeskusohjelmassa ja aluekeskusohjelmassa.

Kevään 2007 tulosneuvotteluissa olivat keskeisenä keskustelukysymyksenä ammattikorkeakoulujen työelämäyhteydet. Useissa ammattikorkeakouluissa oli käynnistetty toimenpiteitä koulutuksen, tutkimuksen, työelämän ja alueen keskinäisen vuorovaikutusprosessin vahvistamiseksi ja opiskelijoiden tiiviimmäksi kytkeäkseen työelämän tarpeita palvelevissa tutkimus- ja kehitysprojekteissa. Myös opiskelijoiden harjoittelua ja opettajien työelämä vuorottelua ollaan monin paikoin kehittämässä järjestelmälliseksi toiminnaksi. Monissa ammattikorkeakouluissa on koulutusaloittaisia neuvottelukuntia, joilla pyritään turvaamaan osaamisen ajanmukaisuus.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen ja tiiviimpi työelämäyhteistyö ovat opetusministeriön tavoitteena. Tämä edellyttää kuitenkin myös ammattikorkeakoulujen t&k -toiminnan rahoituksen lisäämistä.

Toisen asteen ammattiopettajien koulutuksen kehittäminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetusministeriö on todennut seuraavaa:

Ruotsinkielistä ammatillista opettajankoulutusta laajennetaan Åbo Akademiassa vuosina 2007—2009 siten, että pääkaupunkiseudulla ovat tarjolla ammatillisten opettajien pedagogiset opinnot ja ammatillisten erityisopettajien opinnot. Tämän lisäksi toteutetaan ruotsinkielinen liikenneopettajien koulutus.

Opetusministeriö järjesti ammatillisten opettajien kelpoisuusvaatimusten uudistamista koskevan laajan kuulemistilaisuuden 14.2.2007. Kuulemistilaisuudessa tuli esille yleinen huoli siitä, miten voidaan varmistaa opettajien hyvä ammatillinen osaaminen ja sen ylläpitäminen. Työelämän, rehtorijärjestöjen, koulutuksen järjestäjien ja Suomen kuntaliiton edustajat pitivät oikean suuntaisena linjausta, että kelpoisuusvaatimukset mahdollistavat vahvan ammatillisen osaamisen omaavien henkilöiden toimimisen ammatillisina opettajina. Varauksellisemmin esitettiin linjauksiin suhtautuivat opettajien ammattijärjestö OAJ sekä opetushallitus. Opetusministeriö jatkaa kelpoisuusvaatimusten uudistuksen valmistelua siten, että valtiovarainvaliokunnan lausunnossa tavoitteeksi asetettu vahvan ammatillisen osaamisen omaavien henkilöiden toimiminen ammatillisina opettajina voidaan turvata.

Opettajien täydennyskoulutuksesta vastaavat ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Hallitusohjelman mukaan koulutuksen järjestäjille säädetään velvoite huolehtia siitä, että henkilö saa säännöllisesti ammatillista osaamista parantavaa täydennyskoulutusta. Valtio on rahoittanut opetustoimen henkilöstökoulutusta koulutuspoliittisesti merkittäville alueilla. Myös erityisopetuksen osaamisen vahvistamista on tuettu valtion rahoittamalla opetustoimen henkilöstökoulutuksella.

Valtiorahoitteen opetustoimen henkilöstökoulutuksen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden edistämistä on arvioitu opetusministeriön asettaman valmisteluryhmän väliraportissa 30.3.2007. Voimavaroja esitetään lisättäväksi ja menettelyjä uudistettavaksi. Valmisteluryhmän tulee saada työnsä päätökseen 15.9.2007 mennessä.

Ammattiopettajien osaamisen kehittämistä on tuettu myös rakennerahastovaroin kaudella 2000—2006 muun muassa rahoittamalla opettajien työelämäjaksoja. Rakennerahastokaudella 2007—2013 opetusministeriö tukee opettajien työelämäosaamisen kehittämistä Osajana työmarkkinoille -kehittämishojelman kautta. Tavoitteena on, että opettaja voi päivittää ja kehittää työelämäosaamistaan työelämäjaksolla, suorittamalla ammatti- ja erikoisammattitutkinnon tai niiden osia tai muita ammatillisia opintoja tai osallistumalla alakohtaiseen täydennyskoulutukseen. Kehittämishojelman avulla halutaan kehittää opettajan omaa alaa koskevaa substanssiosaamista, lisätä opettajan tuntemusta alan työprosesseista, tarkastella ja kehittää oman alan opetussuunnitelmaa suhteessa työelämäjaksolla koettuun tai opintojen yhteydessä omaksuttuun, luoda jatkuvuutta arkipäivän yhteistyöhön oppilaitoksen ja työpaikan välille sekä antaa opettajalle valmiuksia opintoprosessien ja opetuksen kehittämiseen. Kokonaisvaltainen kuva ammatista ja ammattityöstä sekä oma ammatillinen työkokemus auttavat opettajaa opetustyössä (muun muassa teorian ja käytännön kytkentä, opetuksen elävöittäminen). Suora yhteys työelämään mahdollistaa opettajalle myös alan kehitysnäkymien tunnustelun. Ammatillisen opettajan haasteena on nähdä tulevaisuuden osaamistarpeet ja kouluttaa niihin.

Yrittäjyysosaaminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetusministeriö on todennut seuraavaa:

Tutkimus osoittaa yrittäjyyskasvatukseen herätyn (OPM, Seikkula-Leino 2006) kouluissa, mutta sitä ei ole riittävästi huomioitu opetussuunnitelmatyössä. Koulujen yrittäjyyskasvatusta tukevia palveluita tarjotaan monelta eri taholta hankkeiden muodossa pieninä palasina ja opettajat valittavat heille vieraan aihekokonaisuuden kokonaisvaltaisen sisältö- ja menetelmäpuolen tiedon puutetta. Tutkimus osoitti, että ongelmallisin kohta yrittäjyyden jalkauttamisessa opetukseen liittyy opettajien näkemykseen ja käsitykseen. Yleisesti vastaajat itse arvioivat tietävänsä suhteellisen vähän yrittäjyyskasvatuksesta ja toisaalta sitä ei ole riittävästi huomioitu opetussuunnitelmatyössä.

Tutkimuksen toisen vaiheen (OPM, Seikkula-Leino, tulossa elokuussa 2007) tulokset osoittavat, että yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ovat tuottaneet tulosta, esimerkiksi yrittäjyyskasva-

tuksen tietous on kehittynyt ja motivaatio yrittäjyyskasvatukseen kehittämiseen on jossain määrin voimistunut. Toisaalta tiedon taso on pinnallista eikä yrittäjyyskasvatukseen kokonaisopetuksellista luonnetta ole sisäistetty. Yrittäjyyskasvatuksen omaisia työtapoja ei käytetä riittävästi yrittäjyyskasvatuksen toteutuksessa. Paikallisella tasolla koulutuksen tulee kohdentua laajemmin eri toteuttajatahoille. Lisäksi koulutuksessa tulee ohjata alueelliseen ja oppilaitoskohtaiseen suunnitteluun kehittämiseen. Molempien tutkimusvaiheiden tulokset osoittavat, että opettajien työelämän tuntemusta tulee vahvistaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmia koskeva uudistaminen on käynnissä ja tässä yhteydessä varmistetaan, että ammatilliset perustutkinnot mahdollistavat myös jatkossa yrittäjyyteen liittyvien opintojen sisällyttämisen joustavasti perustutkintoihin ja sitä kautta tuottavat alan edellyttämiä yrittäjävalmiuksia.

Ammatillisessa koulutuksessa työssä oppiminen, ammattiosaamisen näytöt ja oppisopimuskoulutus vahvistavat koulutuksen työelämävastaavuutta ja lisäävät samalla yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyvää osaamista sekä vahvistavat koulutuksen ja yrityselämän välisiä yhteistyösuhteita.

Yrittäjyyttä painottavana koulutuskokeiluna toteutetaan liiketalouden perustutkinnon yrittäjän koulutusohjelma (yrittäjämerkonomi). Koulutus on suunniteltu peruskoulun päättäneille, ylioppilaille tai toisesta ammatillisesta oppilaitoksesta valmistuneille nuorille ja aikuisille sekä yrittäjyyshenkisille ja yrittäjänä toimimisesta kiinnostuneille. Se sopii myös perheyrietyksen tuleville jatkajille. Koulutuksen keskeisenä tavoitteena on antaa laaja-alainen kaupan ja hallinnon alan perusosaaminen sekä valmiudet toimia yrittäjänä jollain alalla. Koulutuksessa yritystoimintaan liittyvä osaaminen hankitaan yrittäjyyspainotteisesta liiketalouden perustutkinnon opinnoista ja opintojen aikana tehtävän yritysyritystyön kautta. Oman alan ammatillinen osaaminen hankitaan alan ammatillisen perustutkinnon opinnoista.

Vuoden 2006 alussa valmistui opetussuunnitelman perusteet kaikkiin perustutkintoihin valinnaisina opinnoina tarjottavaan yrittäjyys ja yritystoiminta -nimiseen opintokokonaisuuteen 20 ov (10+10 ov).

Yrittäjä voi Suomessa suorittaa oppisopimuskoulutuksen omassa yrityksessään. Tällöin oppisopimus perustuu koulutuksen järjestäjän (oppisopimustoimisto) ja yrittäjän väliseen sopimukseen. Yrittäjä voi suorittaa minkä tahansa koulutusalan perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon, joka suoritetaan työelämän näytöillä. Koulutukseen sovelletaan samoja tavoitteita ja sisältöjä kuin muuhunkin oppisopimuskoulutukseen. Koulutus sisältää henkilökohtaisen opiskeluohjelman mukaista työssä oppimista, jota täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Vuonna 2005 suoritettiin 588 yrittäjän ammattitutkintoa ja 85 yrittäjän erikoisammattitutkintoa.

Turun kauppakorkeakoulun PK-Instituutin raportin mukaan yrittäjyysopinnot ovat saatavilla kaikille korkeakouluopiskelijoille korkeakoulujen välistä joustavaa opinto-oikeutta koskevan sopimuksen ansiosta (Paasio & Nurmi 2006). Viidessä yliopistossa yrittäjyys on myös mahdollista valita pääaineeksi taloustieteissä. Sen sijaan yrittäjyyskasvatuksen tarjonta on vaatimattomampaa. Tähän mennessä suoraan tutkintoihin sisällytettäviä opintokokonaisuuksia ovat tarjonneet Helsingin yliopisto, joka integroitui Tampereen yliopiston opintokokonaisuuksiin, Joensuun yliopisto ja Rauman opettajankoulutuslaitos. Näissä opiskelijoiden määrät vaihtelevat ja toistaiseksi niillä ei ole pysyvää asemaa tutkinnoissa. Yrittäjyys ei ole saanut tieteenalan asemaa, vaan se liittyy kurssien, koulutusohjelmien ja opiskelijavalintojen suunnitteluun erityisesti kaupallisella ja teknisillä aloilla. Tilastokeskuksen sijoittumistilaston mukaan Suomessa toimi yrittäjänä vuonna 2005 yliopistotutkinnon suorittaneista keskimäärin 1,3 % ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista keskimäärin 2,5 %. Koulutusaloakohtaiset erot ovat huomattavia.

Koulujärjestelmän tavoitteille on ominaista sekä laaja näkemys yrittäjyydestä että työelämäyhteyksien ja yrittäjien käytännön toiminnan tuntemuksen korostaminen kaikilla kouluasteilla. Tämä on suuri kulttuuriin muutos perinteiseen ajatteluun koulun ja elinkeinoelämän eriytyneistä suhteista.

Opetusministeriö asetti 13.8.2002 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli yrittäjyyden valtakunnallinen kehittäminen ja koordinointi perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen osalta. Ohjausryhmä työskenteli kevääseen 2007. Ohjausryhmän kokoonpano muodostui keskeisten järjestöjen ja ministeriöiden edustajista.

Opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen linjausten toimeenpanon tueksi, eri osapuolten yhteistyön koordinoimiseksi ja tukemiseksi ohjausryhmän toimintaa on tarkoitettu jatkaa. Ohjausryhmän työ nivelletään opetusministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön vuosille 2006—2008 asettaman "Yrittäjäksi korkeakouluista" -yhteistyöhankkeen kanssa.

Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

Kauppa- ja teollisuusministeriön vastaus täydentää opetusministeriön vastausta yrittäjyysosaamisen vahvistamisen edellyttämistä toimenpiteistä Suomessa.

Ministeriö pitää valtiovarainvaliokunnan mietinnössään esittämiä havaintoja huomautuksia hyvinä ja oikeasuuntaisina. Yrittäjyyskasvatuksen laajuutta, laatua ja vaikuttavuutta tulee kehittää entistä ponnokkaammin ja pitkäjänteisemmin. Seuraavassa kuvataan kauppa- ja teollisuusministeriön osalta relevantit käynnissä olevat hankkeet, jotka liittyvät yrittäjyysosaamisen kehittämiseen eri koulutusasteilla sekä valotetaan uuden korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämistyöryhmän lähtökohtia.

Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa käynnistetyt hankkeet jatkuvat

Kauppa- ja teollisuusministeriön vetämässä ja keväällä 2007 päättyneessä Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmassa on saatu vauhtia yrittäjyyskasvatukseen edistämiseen kokonaisvaltaisemmin. Näiden toimenpiteiden toteutus ja uusien hankkeiden kehittäminen jatkuvat myös kuluvalle hallituskaudella. Yrittäjyyden edistämistä varten on hallitusohjelmaan kirjattu toteutettavaksi muun muassa poikkihallinnollinen ohjelma Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma.

Osana keväällä 2007 päättyneellä hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaa opetusministeriössä laadittiin yrittäjyyskasvatukseen uudet linjaukset ja toimenpideohjelma, jotka hyväksyttiin huhtikuussa 2004. Näiden toteutus lähti liikkeelle peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen opetussuunnitelmia uudistettaessa ja yliopistojen sekä ammattikorkeakoulujen laatiessa yrittäjyysstrategioitaan. Tavoitteena on ollut lisätä yksilöiden valmiuksia ryhtyä halutessaan yrittäjiksi sekä lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta uravaihtoehtona.

EU:n komission teettämien kansainvälisten esikuva-analyysiselvitysten mukaan Suomella onkin tätä nykyä jo varsin hyvät "lähtökuopat" yrittäjyysosaamisen ja -valmiuksien kehittämisessä. Suomessa yrittäjyyskasvatukseen toteuttamissuunnitelma etenee läpi koulujärjestelmän kulkevana prosessina, joka on useisiin muihin EU-maihin verrattuna käynnistetty aikaisin.

Osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa kauppa- ja teollisuusministeriö myös ehti aloittaa keskustelut yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja opetusministeriön kesken korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden kehittämistarpeista. Poliitiikkaohjelmassa kiinnitettiin erityistä huomiota muun muassa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen keskinäisen yhteistyön kehittämiseen sekä oppilaitosten ja elinkeinoelämän välisen yhteistyön tehokkaampaan toteutukseen. Yksilön valmiuksien ja asenteiden muokkaaminen, eli ns. sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen, alkaa jo peruskouluvaiheessa. Korkeakouluopinnoissa kasvatuksen rinnalla on oltava valmiudet antaa opiskelijoille käytännön taitotietoa yrittäjänä toimimisesta.

Lisäksi jatkossa tulee miettiä yhä enemmän niitä toimenpiteitä, joilla tutkinnon suorittaneet voivat siirtyä yrittäjiksi tutkintonsa suorittamiseen jälkeen. Tavoitteena on, että yrittäjän uran valitsee yhä useampi korkeakoulututkinnon suorittanut jossain vaiheessa työuransa aikana. Tässä korostuu ministeriöiden ja muiden sidosryhmien yhteistyö, muun muassa päätettäessä, millaisia yrittäjyyteen liittyviä opintokokonaisuuksia tarjotaan täydennyskoulutuksena työelämässä jo oleville yrittäjäksi siirtymistä harkitseville tai jo yrittäjänä toimiville henkilöille.

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyysosaamisen kehittämishanke

Kauppa- ja teollisuusministeriö sekä opetusministeriö ovat keskeisten sidosryhmiensä kanssa käynnistäneet yhteistyöfoorumin (2007—2008) etsimään aktiivisesti keinoja siihen, miten korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä voitaisiin järjestelmällisesti kehittää ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden yrittäjyysvalmiuksia vahvistaa. Asiaa varten perustetaan neuvottelukunta tai vastaava yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän asialistalla on muun muassa etsiä keinoja, joilla yliopistot ja ammattikorkeakoulut saataisiin tiivistämään yhteistyötään yrittäjyyttä koskevan koulutuksen ja tutkimuksen osalta hyödyntäen esimerkiksi yhteisten aluestrategioidensa tuloksia. Myös korkeakoulujen yhteisiä yrittäjyysopintokokonaisuuksia kehitetään ja niitä tarjotaan eri alojen opiskelijoille. Työryhmä pohtii myös miten korkeakoulujen opiskelijoille tarjottavalla opinto-ohjauksella sekä ura- ja rekrytointipalveluilla voitaisiin tehdä paremmin tunnetuksi yrittäjän uraa. Agendalla on myös se, miten yliopistojen tutkijakouluissa, maisteriohjelmissä sekä ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa voitaisiin tarjota nykyistä enemmän yrittäjyyttä tukevia valmiuksia ja opintosisältöjä.

Yhteistyöryhmä antaa myös tukensa opetusministeriölle, joka jatkaa liiketoimintaosaamisen ja yrittäjyyden kehittämistä tukevia hankkeita yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa tulossopimuskaudella 2007—2009. Hankkeissa tulee tukea erityisesti korkeakoulujen monialaisuuden pohjalle rakentuvaa toimintaa, kansainvälistymistä sekä tutkinnon suorittaneiden siirtymistä yrittäjiksi. Hankkeiden vaikutuksia on tarkoitus arvioida vuoden 2009 lopussa.

6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Valtioneuvoston controllerin lausuma tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Lausuman tarkoitus ja oikeudellinen perusta

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston tulos- ja valtiovarainvalvojana varmistanut valtioneuvostolle valtion talousarviosta annetun lain 24 f §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, että valtion tilinpäätöskertomus antaa talousarviolain 18 §:ssä säädetyllä tavalla oikeat ja riittävät tiedot (oikean ja riittävän kuvan) talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta. Valtioneuvoston controller antaa tietojen arvioinnin ja varmistuksen johdosta seuraavan sisäisen valvonnan menettelyihin kuuluvan lausuman vuodelta 2006 annettavasta tilinpäätöskertomuksesta:

Yleisarvio säännösten noudattamisesta ja tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Valtion vuodelta 2006 annettava tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista ja taloudellisesta asemasta sekä valtion taloudenhoidosta ja antaa kokonaisuutena kohtuullisessa määrin oikeat ja riittävät tiedot tuloksellisuuden pääasiallisesta kehityksestä.

Valtion tilinpäätös

Valtion tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tilinpäätös on laadittu säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä taloudellisesta asemasta. Valtion tilinpäätöksen liitteessä 12 esitetyt tiedot valtion taloudellisesti merkittävistä monivuotisista sopimusvastuista perustuvat tilivirastojen vastaavan liitteen tietoihin. Kyseisiä tietoja ei ole laadittu yhtenäisellä tavalla eivätkä ne välttämättä sisällä kaikkia vastuita. Monivuotisia sopimusvastuita koskevien tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä ei ole siksi voitu varmistua. Hallitus voi hyväksyä valtion tilinpäätöksen ja tilinpäätös voidaan allekirjoittaa.

Tilinpäätöskertomuksen kertomusosassa esitetyt tiedot ja arviot valtiontalouden ja julkisen talouden tilasta ja riskeistä sekä muun muassa valtion eläkevastuusta ja varautumisesta eläkevastuiden kasvuun täydentävät osin valtion tilinpäätöksen antamaa kuvaa valtion taloudellisesta asemasta. Julkisen talouden ja sen osana valtiontalouden keskipitkän aikavälin kehityksen systemaattinen kuvaus on kuitenkin vaikeasti hahmotettavissa. Olisi tarpeen, että myös merkittävimmät julkisen talouden kestävyteen vaikuttavat tekijät olisi systemaattisesti raportoitu osana valtion tilinpäätöstä.

Valtiontaloutta ja valtion taloudenhoitoa koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtiontaloudesta ja valtion taloudenhoidosta.

Valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosten ja rahastojen vahvistettuihin ja ulkoisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilinpäätöstietojen oikeellisuuteen ja riittävyteen ei ole tilintarkastuksissa esitetty huomautuksia.

Valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomuksen tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä antavat kokonaisuutena kohtuullisessa määrin oikean ja riittävän kuvan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteistä ja painopisteinä pidetyistä asioista.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tietoina ei ole riittävän järjestelmällisellä ja johdonmukaisella tavalla esitetty varsinaista tavoitteiden saavuttamista ja saavuttamatta jäämistä sekä toimenpiteiden kustannuksia kuvaavaa tietoa. Samoin olisi parannettava taloudellisesti merkittävien säädösten toimivuuden ja toteutuneiden taloudellisten vaikutusten jälkikäteistä arviointia. Taloudellisesti merkityksellisenkin lainsäädännön osalta kertomuksessa on liian usein tyydytty lähinnä kuvaamaan tehtyjä säädösvalmistelutoimia eikä säädösten ja säädösperusteisten järjestelmien toimivuutta yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa ole kuvattu. Erityisesti taloudellisesti merkittävien valtionapu- ja valtion rahoitustukijärjestelmien sekä erilaisten etuisuuksien vaikuttavuuden arvioinnissa on puutteita. Yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita asetettaessa, olisi selvästi nykyistä enemmän kiinnitettävä huomiota tavoitteiden asettamiseen sellaisiksi, että niiden toteutumisen seuranta olisi mahdollista.

Myös tavoitteiden saavuttamisen ja tehokkuuden kriittistä arviointia olisi selkeästi syvennettävä. Taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkityksellinen sekä vähemmän merkityksellinen tieto eivät aina ole johdonmukaisesti ja helposti erotettavissa toisistaan. Oikean ja riittävän kuvan raportoimiseksi yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta olisi tarpeen se, että taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävimmät säädökset tai säädösperusteiset järjestelmät arvioidaisiin systemaattisesti muutaman vuoden kuluttua säädöksen antamisesta tai olennaisesta muuttamisesta taikka olosuhteiden merkittävästä muutoksesta. Tämän toteuttamiseksi tilinpäätöskertomuksessa hallinnonaloittain esitettävien erityisteemojen käsittelyn laatuun ja syvällisyyteen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valtion ja eri hallinnonalojen toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tiedot

Valtion tilinpäätöskertomuksen valtion toiminnallista tuloksellisuutta koskevien tietojen perusteella saa oikean ja riittävän kuvan toiminnassa ja sen kehittämässä painopisteinä kullakin hallinnonalalla pidetyistä asioista. Kehittämistarpeita on edelleen erityisesti toiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta sekä laatua koskevien tietojen yhtenäisessä esittämisessä sekä saavuttamatta jääneiden olennaisimpien tavoitteiden kriittisessä esillä tuomisessa. Tilinpäätöskertomus antaa oikean yleiskuvan valtion ja muun julkisen toiminnan tuottavuuden kehityksen suunnasta.

Henkilöstöä ja henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskeva tiedot

Valtion henkilöstöpolitiikan osalta tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät perustiedot henkilöstöpolitiikan ja henkilöstön rakenteen ja työtyytyväisyyden kehityksestä koko valtion tasolla. Hallinnonaloittain on lisäksi annettu vaihtelevasti tietoja henkilöstön rakenteesta ja työtyytyväisyydestä sekä myös osaamisen ja toimintatapojen kehittymisestä.

Perustelut ja lausuman antamisen perustana olevat menetelmät

Edellä esitetyn lausuman kannanotot ja havainnot perustuvat seuraavaan selvitykseen ja näkökohtiin:

Kukin ministeriö vastaa oikeat ja riittävät tiedot toimi- ja hallinnonalansa osalta antavan ehdotuksen laatimisesta valtion tilinpäätöskertomuksen laadintaa varten. Tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuus ja riittävyys on pyritty varmistamaan ministeriöissä sisäisen valvonnan menettelyin, joita on tuettu valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon neuvoin. Näitä täydentävät valtiovarainministeriössä tehtyt tarkistukset ja arvioinnit, joita on tehty siinä laajuudessa ja siten, että tilinpäätöskertomus olennaisilta

osiltaan vastaisi sille talousarviolaisissa ja valtion talousarviosta annetussa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia. Valtiovarainministeriössä ja valtiovarain controller -toiminnoissa ministeriöiden ehdotukset tuloksellisuuden kuvauksiksi on tarkistettu ja arvioitu siltä osin, ettei tiedoissa ole olennaisia virheitä tai ristiriitaisuuksia ja että tietojen lähteet ovat olennaisilta osin luotettavia tai vaihtoehtoisesti tietojen lähde on ilmoitettu. Samalla on kiinnitetty huomiota siihen, että valtion vuoden 2006 talousarvioesityksen ja talousarvion perusteella taloudellisesti olennaisimmista kokonaisuuksista olisi raportoitu tiedot yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Tietoja on yhteistyössä ministeriöiden kanssa tarvittaessa täydennetty ja korjattu. Controller -toiminnoissa on tarvittavat varmistukset tehty ja tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä arvioitu valtioneuvoston controllerin 21.12.2006 antaman menetelmäkuvauksen (VM 45/01/2006) mukaisesti. Menetelmäkuvaus on saatavilla valtiovarainministeriön internet-sivuilla (http://www.vm.fi/Julkaisut_ja_asiakirjat/Julkaisut/Ohjaus_ja_tilivelvollisuus).

Tilinpäätöskertomuksen tuloksellisuustiedoissa painotetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteitä koskevia tietoja. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus tarkoittaa sitä, missä määrin yhteiskuntapolitiikalle asetetut tavoitteet on saavutettu.

Vuodelta 2006 annettava tilinpäätöskertomus on kolmas uusimuotoinen hallituksen valtionaloudellinen kertomus eduskunnalle. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään (VaVM 30/2003 vp) hallituksen esityksestä (HE 56/2003 vp) talousarviolain muuttamisesta, että tulosraportoinnin kehittäminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Tilinpäätöskertomusta vuodelta 2006 on kehitetty ottaen huomioon valtiovarainvaliokunnan mietinnöissä 28/2005 ja 45/2006 edellisistä valtion tilinpäätöskertomuksista esitetyt havainnot ja kehittämisehdotukset. Valtion tilinpäätöskertomus on kehittynyt pääosin odotusten mukaisesti.

Tilinpäätöskertomuksen vaikuttavuustiedoissa on lähtökohtaisesti pyritty raportoimaan asioista, joille on valtion vuoden 2006 talousarvioesityksessä asetettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevia tavoitteita.

Tuloksellisuuden kuvauksissa on liian usein tyydytty kuvaamaan toimintaa sekä toiminnan tärkeimpiä tavoitteita tai pyrkimyksiä kertomusvuonna. Tämä ei ole riittävää vaikuttavuusraportointia. Tavoitteiden saavuttamisesta olisi aina esitettävä tietoja.

Puutteita on myös eräiden valtionapujärjestelmien sekä EU:n tukien ja niihin liittyvän kansallisen osarahoituksen vaikuttavuustiedoissa taikka tietojen luotettavassa todentamisessa riippumattoman arvioinnin avulla. Kertomuksesta ei johdonmukaisesti ilmene tietoja siitä, onko valtionapu- tai rahoitusjärjestelmä saavuttanut sille lainsäädännössä tai talousarvioesityksen yhteydessä asetetut tavoitteet. Ministeriöillä ei ole riittävän yhtenäistä ja systemaattista järjestelmää tällaisten tarkasteluiden laatimiseen tilinpäätöskertomuksessa esitettäväksi.

Valtion tilinpäätöskertomukseen otetaan valtion ja sen virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen toiminnallisesta tuloksellisuudesta vain tärkeimmät toimialaa ja hallinnonalaa koskevat yhteenvetotiedot. Yksittäisen viraston ja laitoksen toiminnallista tuloksellisuutta koskevat oikeat ja riittävät tiedot raportoidaan asianomaisen viraston ja laitoksen toimintakertomuksessa.

Valtion tilinpäätöskertomukseen sisältyy edelleen liian suuri määrä yksittäisiä raportoituja tietoja. Tämä on suurelta osin seurausta valtion talousarvioesitykseen sisältyvien yksittäisten tavoitteiden suuresta määrästä. Jatkossa olisi ohjauksen laadun ja tilivelvollisuuden kannalta perusteltua, että talousarvioesityksessä ja valtion tilinpäätöskertomuksessa keskittyä yhteiskuntapolitiikan ja valtion- ja kansantalouden kannalta tärkeimpiin tavoitteisiin ja niiden jälkikäteisraportointiin.

Yksittäisen vuoden raportointi ei yleensä anna riittävää kuvaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä, jossa muutosten aikajänne monissa tapauksissa on useita vuosia. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä onkin useimmiten tarpeen tarkastella usean vuoden kehityslinjoina. Vaikuttavuutta koskevien tietojen oikeellisuus sekä vaikuttavuusraportoinnissa käytettävien indikaattoreiden valinnan osuvuus voidaan varmistaa vain riittävän korkealaatuisella arvioinnilla.

Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä riittävän syvällisellä, kriittisellä sekä eduskunnan ja hallituksen päätöksenteossa hyödynnettävällä tavalla edellyttää, että raportoinnissa keskitytään olennaisimpiin asioihin. Käytännössä ei olekaan mahdollista raportoida kattavasti joka vuosi kaikista asioista. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi ja tilivelvollisuuden toteuttamiseksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä olisikin tarpeen, että valtion talousarvioesityksen perusteluissa esitetään hallinnonaloittain muutama keskeinen vaikuttavuustavoite siten, että yksittäisten tavoitteiden määrä ei kasva liian suureksi ja jo tavoitetta asetettaessa valitaan kehityksen suuntaa kuvaavat indikaattorit, joiden perusteella yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Tilinpäätöskertomuksessa tarkastellaan vuosittain kriittisen ja tarvittaessa ulkopuolisten arvioitsijoiden laatiman arvioinnin avulla taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävien sääösperusteisten järjestelmien, säädösten, valtionapu- tai valtiontukijärjestelmien, etuisuusjärjestelmien taikka toiminnallisten kokonaisuuksien vaikuttavuutta ja tehokkuutta.

Tilinpäätöskertomuksessa ei ole vuosittain tarpeen pyrkiä kattavasti kertomaan kaikista asioista. Kiinnittämällä huomiota erityisteemojen valintaan siten, että niissä käsitellään hallinnonalan kannalta keskeisiä kysymyksiä, seuranta ja arviointi käsittävät kohtuullisin väliajoin merkittävät asiakokonaisuudet.

Valtion tilinpäätös sisältyy yhtenä osana tilinpäätöskertomukseen. Kertomuksen ja siihen sisältyvän valtion tilinpäätöksen hyväksyy ja allekirjoittaa tasavallan presidentti valtioneuvoston perustuslain 58 §:n mukaisesti tekemästä ratkaisuehdotuksesta. Valtiovarainministeri varmentaa allekirjoituksellaan presidentin päätöksen. Valtion tilinpäätöksen laadintamenettelyssä Valtiokonttori tekee valtiovarainministeriölle talousarvioasetuksen mukaan allekirjoitetun tilinpäätösehdotuksen lopullisesta, oikeat ja riittävät tiedot antavasta valtion tilinpäätöksestä. Asiallisesti valtion tilinpäätös valmistuu Valtiokonttorin tilinpäätösehdotuksen valmistuttua eikä siihen tehdä valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston käsittelyssä muutoksia.

Tilinpäätöskertomukseen sisältyvä valtion tilinpäätös perustuu Valtiokonttorin talousarvioasetuksen mukaisesti antamaan tilinpäätösehdotukseen ja tilinpäätöksen perustana olevaan valtion kirjanpitoon. Valtion tilinpäätöksen tietojen oikeellisuuden ja riittävyden arvioinnin pohjana on tilinpäätöksen perustuminen Valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti tekemään tilinpäätösehdotukseen sekä Valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti antama arviointi- ja vahvistuslausuma sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä valtion keskuskirjanpidossa ja valtion tilinpäätöslaskelmien ja niiden liitteiden kokoamisessa sekä niihin liittyvissä menettelyissä. Arviointi- ja vahvistuslausuman mukaan sisäistä valvontaa on arvioitu COSO-ERM -viitekehyksen avulla. Lausumassa se on todettu asianmukaiseksi ja riittäväksi. Valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon käytettävissä ovat lisäksi olleet valtiontalouden tarkastusviraston suorittaman valtion keskuskirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen havainnot koskevat alustavat tiedot. Valtiovarain controller -toiminnossa on lisäksi tarkistettu että tilinpäätös on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Valtiovarain controller -toiminnossa on varmistettu, että tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosta tai talousarvion ulkopuolella olevaa valtion rahastoa koskevan lainsäädännön mukaan vahvistettuihin ja ulkopuolisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilintarkastuskertomuksissa ei ole esitetty huomautuksia liikelaitosten tai talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä. Varustamoliikelaitoksen tilintarkastajien antaman tilintarkastuspöytäkirjan perusteella valtioneuvosto on kuitenkin

6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Varustamoliikelaitoksen vuoden 2006 tilinpäätöksen ja tuloksen hyväksymisen yhteydessä 27.4.2007 edellyttänyt koko liikelaitoksen tervehdyttämisohjelman laatimista vuoden 2007 elokuun loppuun mennessä.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2007

Valtioneuvoston controller

SOILI VASIKAINEN

Finanssiasiantuntija *Esko Mustonen*

OSA II

MINISTERIÖIDEN TOIMIALAN TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN KUVAUKSET

---

7. Valtioneuvoston kanslia

Katsaus ministeriön toimintaan

Valtioneuvoston kanslia on ministeriö, joka vastaa pääministerin johdolla hallitusohjelman toimeenpanon valvonnasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset. Valtioneuvoston kanslia toimii jakautuneena seitsemään toimintayksikköön. Kanslialla ei ole alaista hallintoa.

Vuonna 2006 Suomi toimi EU:n puheenjohtajanaan 1.7.—31.12.2006. Valtioneuvoston kansliaan oli keskitetty kauden koordinaatio. Keväällä 2006 keskityttiin yhteyksien tiivistämiseen jäsenvaltioihin ja EU:n toimielimiin, konkreettisten tavoitteiden määrittelyyn sekä virkamiesten valmennukseen. Valtioneuvoston kansliassa työskenteli tilapäisesti kymmenien asiantuntijoiden ja satojen avustajien joukko puheenjohtajuuden kiireisimmän ajan. Puheenjohtajuuskaudella pidettiin Brysselissä yli 3 000 virallista kokousta, ja Suomessa 147 kokousta. Keskeisiä teemoja olivat muun muassa EU:n laajentuminen, energiapolitiikka, kilpailukykyyn vahvistaminen, ilmastonmuutoksen torjunta, Lähi-itä ja EU-Venäjä -yhteistyö. Helsinkiin perustettavan EU:n kemikaaliviraston valmistelun jatkamiseen kanslia sai varmistuksen, kun REACH-asetus tuli hyväksytyksi ja asetuksen voimaantulon ja samalla viraston alkamisen päivämäärä varmistui.

Kanslia valmisteli hallituksen strategia-asiakirjan (HSA) 2006, sekä järjesti hallituksen politiikkariihen, jossa käsiteltiin hallitusohjelman toteutumisen arviointiaineistoa.

Talousneuvoston sihteeristö laati laajan selvityksen globalisaatiosta. Selvitys oli jatkoa vuonna 2004 toteutetulle Suomi maailmantaloudessa -hankkeelle. Useiden eurooppalaisten asiantuntijoiden laatimaa, Euroopan globalisaatiohaasteita ja -politiikkaa koskevaa osaa hyödynnettiin Lahden epävirallisen huippukokouksen valmistelussa. Muista kanslian tuottamista raporteista ja selvityksistä keskeisiä olivat alueellisen yritys- ja innovaatiopolitiikan selvitysmiehen raportti, paremman säätelyn hanke ja tuomariryhmä. Tietoyhteiskuntaohjelmassa laadittiin kansallinen tietoyhteiskuntastrategia, Uudistuva, ihmisläheinen ja kilpailukykyinen Suomi, vuosille 2007—2015. Strategiassa on määritelty kansallinen visio ja tahtotila sille, millainen tietoyhteiskunta Suomesta halutaan luoda.

Osana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta hyväksytyä strategiaa hyväksyttiin uusi kriisijohtamismalli. Mallissa operatiivisesta johtamisesta vastaa lähtökohtaisesti toimivaltainen viranomainen ja ministeriö. Valtioneuvoston tasolla harjoiteltiin toimenpiteitä lintuinfluenssan varalta maaliskuussa ja influenssapandemian varalta huhtikuussa.

Alueellistamisen ohjelman toteuttamista jatkettiin siten, että hallituksen vuonna 2005 konkretisoima 4 000—8 000 työpaikan sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle vuoden 2015 loppuun mennessä on toteutumassa.

7.1 Tuloksellisuus

Hallitusohjelman toimeenpano, hallitusohjelman seurannan ja ohjelmajohtamisen kehittäminen

Kanslia valmisteli yhteistyössä ministeriöiden ja hallituksen politiikkaohjelmien kanssa hallituksen strategia-asiakirjan (HSA) 2006, jolla edistettiin hallitusohjelman toteuttamista. HSA 2006 valmistelun yhteydessä koottiin raportti hallituksen tulevaisuusselonteon ja eduskunnan siitä antaman lausunnon

toimeenpanosta. Samoin valmisteltiin hallituksen strategia-asiakirjan 2005 vaikuttavuusarviointiraportti, joka toimitettiin hallituksen käyttöön valtionalouden kehysneuvottelujen tausta-aineistoksi. Maaliskuussa kanslia järjesti hallituksen politiikkariihen, jossa käsiteltiin hallitusohjelman toteutumisen arviointiaineistoa. Syksyllä käynnistettiin koko hallituskautta koskeva hallitusohjelman ja HSA:n toteutumisen seuranta.

Vuoden 2006 lopussa valmistui kanslian asettama ohjelmajohtamisen kehittämishanke, jonka tehtävänä oli valmistella suosituksia ohjelmajohtamisen soveltamisesta seuraavalla hallituskaudella. Hankkeen ohjausryhmän raportissa suositeltiin ohjelmajohtamiskäytännön jatkamista ja politiikkaohjelmien merkityksen vahvistamista hallitustyöskentelyssä. Politiikkaohjelmien johtamista ja rahoitusta esitettiin kehitettäväksi siitä, mitä ne ovat olleet päätyväällä hallituskaudella. Myös hallitusohjelman toteuttamisen seurantamenetelyä ehdotettiin kevennettäväksi saadun palautteen perusteella. Uudistettuun HSA:aan ehdotetaan liitettäväksi lainsäädäntösuunnitelma, joka sisältäisi hallituksen säädöspoliittiset tavoitteet ja merkittävimmät säädöshankkeet.

Elokuussa valmistui kanslian asettaman paremman sääntelyn toimintaohjelmahankkeen raportti. Hanke teki suosituksia oikeusjärjestyksen kehittämisen säädöspoliittisista periaatteista ja linjauksista ottaen erityisesti huomioon yritysten toimintakyvyn ja kansalaisten toimintamahdollisuuksien turvaamisen. Toimintaohjelma sisältää myös suosituksia lainvalmisteluprosessissa noudatettavista periaatteista sekä menetelmistä voimassaolevan lainsäädännön laadun ja toimivuuden jatkuvalle arvioinnille. Ehdotusten toimeenpanoa on valmisteltu yhteistyössä ministeriöiden kesken.

EU-politiikka ja Suomen EU-puheenjohtajuus

Pääministeri antoi eduskunnalle ilmoituksen Suomen EU-puheenjohtajuuskauden painopisteistä 21.6.2006. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden keskeisiä teemoja olivat muun muassa laajentuminen, energiapolitiikka, kilpailukyvyyn vahvistaminen, ilmastomuutoksen torjunta, Lähi-Itä ja EU-Venäjä -yhteistyö.

Puheenjohtajuuskauden aikana kanslia keskittyi etenkin pääministerin ja Eurooppa-ministerin tapaamisten ja esiintymisten tukemiseen sekä epävirallisen päämiestapaamisen ja virallisen Eurooppa-neuvoston valmisteluihin. Lisäksi kanslia osallistui kuuteen päämiestason kolmasmaakokoukseen sekä kävi syksyllä kaikkien jäsenvaltioiden kanssa perustuslakisopimusta koskevat kahdenväliset konsultaatiot.

Suomi vahvisti puheenjohtajamaana Euroopan unionin roolia Lähi-Idän rauhanprosessin elvyttämisessä ja Libanonin tilanteen vakauttamisessa. Lahdessa lokakuussa järjestetyssä epävirallisessa päämiestapaamisessa keskusteltiin EU:n tiiviimmästä kumppanuudesta Venäjän kanssa, energia- ja ilmastokysymysten pitämisestä esillä huippukokouksissa kolmansien maiden kanssa sekä innovaatiopolitiikan kehittämisestä. Suomen johdolla unioni saavutti Nairobinsäätökokouksessa tavoitteensa edistää neuvotteluja ilmastopoliittisen järjestelmän kehittämisestä vuoden 2012 jälkeen.

Puheenjohtajuuskaudella pidettiin yli 3 000 virallista kokousta Brysselissä. Näistä ministerineuvoston kokouksia oli noin 30. Suomessa pidettiin 147 kokousta 21 paikkakunnalla. Kokouksiin osallistui kaikkiaan noin 25 000 kokousvierasta. EU-puheenjohtajuussihteeristö vastasi valtionpäämies-, ministeri- ja korkean virkamiestason kokousten käytännön järjestelyistä. Suurin tilaisuus oli Aasian ja Euroopan huippukokous Asem6. Lisäksi järjestettiin epävirallinen valtion ja hallitusten päämieskokous Lahdessa, Barcelonan prosessin ulkoministerikokous Euromed Tampereella sekä kymmenen epävirallista ministerikokousta eri puolilla Suomea.

Kanslia koordinoi myös puheenjohtajuuskauden viestintää ja vastasi muun muassa Lahden huippukokouksen, Asem6-kokouksen ja kolmasmaakokousten viestinnästä. Puhelin- ja sähköpostipalvelu perustettiin edellisen EU-puheenjohtajuuskauden tapaan vastaamaan tiedotusvälineiden kysymyksiin. Puheenjohta-

juuskauden alussa järjestettiin 60:lle Brysselin kirjeenvaihtajalle tutustumismatka Suomeen ja kauden teemoihin. eu2006.fi-verkkopalvelussa oli puheenjohtajuuskauden aikana 140 000—190 000 käyntiä kuukaudessa.

Reach-asetuksen hyväksymisen yhteydessä vahvistettiin asetuksen voimaantulon ja Euroopan kemikaaliviraston toiminnan käynnistymisen ajankohdaksi 1. kesäkuuta 2007. Valtioneuvoston kanslia on vastannut osaltaan kemikaaliviraston asettautumisesta muun muassa tukemalla komission valmistelutyötä sekä huolehtimalla viraston toimintaan liittyvien toimien käynnistymisestä Helsingissä.

Kanslian asettaman Tuomarityöryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus kansallisen nimeämismenettelyn kehittämiseksi Suomen asettaessa tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin. Työryhmä jätti mietintönsä ”Tuomarit kansainvälisissä ja Euroopan unionin tuomioistuimissa, Kansallisen valinta- ja nimeämismenettelyn kehittäminen” (Valtioneuvoston kanslian julkaisu 14/2006) valtioneuvoston kanslialle.

Tulevaisuustyö, globalisaatioselvitys ja sektoritutkimus

Kanslia kokosi katsaukset, joissa kuvataan noin 8—10 vuoden aikajänteellä hallinnonalan merkittävimmät kehitystekijät ja keskeiset ongelmakohdat sekä analysoidaan ratkaisuvaihtoehtoja kaikkien 13 ministeriön toimialalla. Kanslian tavoitteena oli tuottaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja hallitusneuvottelujen taustaksi tilanne- ja kehitysarvioita keskeisistä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Nämä hallinnonalojen tulevaisuuskatsaukset toimitettiin eduskunnassa edustettuna oleville puolueille.

Kanslia laati selvityksen valtioneuvoston tulevaisuusselonteon valmistelumallin kehittämiseksi. Selvitystä ohjasi ohjausryhmä, joka kuuli työnsä aikana mm. eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan jäseniä. Ohjausryhmä katsoi, että tulevaisuuden keskeisten kysymysten käsittely eduskunnan ja hallituksen välisenä vuoropuheluna on toimintamalli, jota on perusteltua jatkaa ja vahvistaa, ja että hallituksen ja eduskunnan tulevaisuusvuoropuhelussa kannattaa jatkossakin käyttää selontekomenettelyä. Ohjausryhmä käsitteli suosituksissaan mm. tulevaisuusselonteon kohteen ja tarkastelutavan valintaa, ajoituksia suhteessa vaalikauden, valmistelutapaa ja tietopohjaa, yhteydenpitoa eri osapuolten kanssa sekä selonteon toimeenpanoa ja seurantaa. Hankkeen loppuraportti julkaistiin tammikuussa 2007.

Kanslia asetti työryhmän laatimaan kokonaissuunnitelman valtion sektoritutkimuksen ja sen resurssien kohdentamiseksi yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaan. Työryhmä katsoo mietinnössään, että kehittämistoimet tulee keskeisiltä osiltaan perustaa tilaaja-tuottaja -mallin mukaiseen toimintaan. Se ehdottaa, että sektoritutkimuksen ohjaaminen organisoidaan valtioneuvoston tasolle, lähtökohtana hallitusohjelma, ja että sektoritutkimuksen kenttä kootaan neljäksi aihepiiriksi. Jokaista aihepiiriä varten nimettäisiin tilaajakonsortio laatimaan aihepiirin tutkimusagenda ja ohjaamaan kilpailutusta.

Talousneuvosto

Kanslian yhteydessä olevan Talousneuvoston työskentely painottui kertomusvuonna selvästi hallituksen keskeisten politiikka-alueiden tarkasteluun. Finanssipolitiikka ja euroalueen rahapolitiikka olivat esillä vaikiintuneeseen tapaan. Tämän ohella käsiteltiin elinkeinopolitiikan strategiaa, kunta- ja palvelurakennehanketta sekä korkeakoulujärjestelmän kehittämistä. Muina teemoina tulivat esille mm. eläkeuudistuksen vaikutukset ja terveydenhuoltomenojen hillinnän kysymykset. Väestökehityksen vaikutusten arviointia koskeva systemaattisempi analyysi alkoi aivan vuoden lopulla. Puheenjohtajuuskausi vaikutti talousneuvoston työhön yhtäältä siten, että Suomen puheenjohtajuuskauden agenda oli esillä eri kokouksissa. Toisaalta osana puheenjohtajuuskauden ohjelmaa talousneuvosto järjesti yhdessä Euroopan talous- ja sosiaalikomitean kanssa kansainvälisen seminaarin työvoiman liikkuvuuden roolista Lissabonin strategias-

sa. Seminaari palveli myös talousneuvoston vuoden 2007 puolella valmistunutta hanketta, jossa tarkasteltiin työvoiman kohtaannon ongelmia Suomessa.

Talousneuvosto laati laajan selvityksen globalisaatiosta. Selvitys oli jatkoa vuonna 2004 toteutetulle Suomi maailmantaloudessa -hankkeelle. Selvityksessä tarkasteltiin uusimman tutkimustiedon valossa globalisaation kehittyneille maille ja niiden joukossa Suomelle asettamia haasteista, Suomen sopeutumista globalisaatioon, vuoden 2004 hankkeessa suositeltujen toimenpiteiden etenemistä ja talousstrategian kehittämisen tarpeita. Useiden eurooppalaisten asiantuntijoiden laatimaa, Euroopan globalisaatiohaasteita ja -politiikkaa koskevaa osaa hyödynnettiin Lahden epävirallisen huippukokouksen valmistelussa. Kanslian asettaman alueellisen yritys- ja innovaatiopolitiikan selvitysmiehen raportti valmistui syksyllä. Raporttiin sisältyi joukko ehdotuksia, jotka liittyvät osaltaan valtioneuvoston Suomi maailmantaloudessa -hankkeen linjausten toteuttamiseen. Selvitysmies suositti muun muassa innovaatio- ja osaamispolitiikkaohjelman käynnistämistä seuraavalla hallituskaudella.

Kriisijohtaminen ja kriisiviestintä

Valtioneuvosto hyväksyi tarkistetun strategian yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Osana strategiaa hyväksyttiin uusi kriisijohtamismalli ja määriteltiin valtionhallinnon kriisiviestinnän periaatteet ja vastuut. Johtamismallissa operatiivisesta johtamisesta vastaa lähtökohtaisesti toimivaltainen viranomainen ja ministeriö, jotka vastaavat ensisijaisesti myös viestinnän sisällöstä. Muut tukevat johto- ja viestintävastuussa olevaa.

Kertomusvuonna kanslia tehosti tilannekuvatoimintaa kriisijohtamisen osalta käynnistämällä keskeytymättömän päivystyksen valtioneuvoston tilannekeskuksessa. Toimintaan osallistui kanslian tilannekuvahenkilöstö sekä virkamiehiä sisäasiainministeriöstä ja puolustusministeriöstä. Päivystysjärjestely takasi turvallisuustilanteen keskeytymättömän seurannan valtioneuvostossa. Järjestely osoittautui erityisen hyödylliseksi kriisitilanteiden seurannassa, joista esimerkkinä oli Libanonin kriisi heinä-elokuussa. Valtioneuvoston tilannekeskus on nimetty yhteispisteeksi Suomessa Euroopan unionin hätätila- ja kriisikoordinaatiojärjestelyissä.

Alueellistamisen koordinointi

Kanslian johdolla on jatkettu alueellistamisohjelman toteuttamisen valmistelua siten, että hallituksen vuonna 2005 konkretisoima tavoite 4 000—8 000 työpaikan sijoittamisesta pääkaupunkiseudun ulkopuolelle vuoden 2015 loppuun mennessä on toteutumassa. Vuoden loppuun mennessä alueellistamisen bruttotulos (pääkaupunkiseudulta alueille siirretyt sekä pääkaupunkiseudulta alueellistettuun hallintoon siirretyt, päätetyt ja hyväksytyt suunnitelmat) oli saavuttanut noin 4 170 henkilötyövuoden tason. Vastaavasti alueellistamisen nettotulos (pääkaupunkiseudulta alueille siirretyt, päätetyt ja hyväksytyt suunnitelmat) oli saavuttamassa 3 100—3 400 henkilötyövuoden tason, mikä tarkentuu päätösten ja hyväksytyjen suunnitelmien toteutuessa.

J.V. Snellman 200 vuotta

Valtioneuvoston kanslia asetti 18.11.2003 laajan 31-jäsenisen valtuuskunnan ja sen alaisuuteen 8-jäsenisen toimikunnan valmistelemaan suomalaisen sivistyksen esitaistelijan ja modernin yhteiskuntarakenteen kehittäjän Johan Vilhelm Snellmanin syntymän 200-vuotisjuhlavuotta.

Puoluetuki

Puoluelain (10/1969) 9 §:n mukaan voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen valtion tulo- ja menoarvion rajoissa. Avustus jaetaan puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärän suhteessa.

Vuonna 2006 puoluetukea myönnettiin kokonaisuudessaan 14 712 000 euroa, misstä 12 198 700 euroa myönnettiin puolueille poliittiseen toimintaan tarkoitettuna tukena, 2 452 000 euroa Tasavallan presidentin vaaleista aiheutuvina kustannuksina sekä 613 000 euroa Ahvenanmaan maakunnan lakisääteisenä osuutena. Saamastaan tuesta puolueen on käytettävä kahdeksan (8) prosenttia puolueen naisten poliittisen toiminnan tukemiseen ja vastaava osuus puolueen piirijärjestöjen tukemiseen. Puoluetuen käyttöä valvoo oikeusministeriö.

Taulukko 37. Poliittisen toiminnan tukeminen 1.1.—31.12.2006

Puolue	Edustajia	Euroa
Suomen Keskusta r.p.	55	3 371 500
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p.	53	3 248 900
Kansallinen Kokoomus r.p.	40	2 452 000
Vasemmistoliitto r.p.	19	1 164 700
Vihreä Liitto r.p.	14	858 200
Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.	8	490 400
Suomen Kristillisdemokraatit r.p.	7	429 100
Perussuomalaiset r.p.	3	183 900
YHTEENSÄ	199	12 198 700
Ahvenanmaa		61 300

Taulukko 38. Tasavallan Presidentin vaalin tuki vuonna 2006

Puolue	Edustajia	Euroa
Suomen Keskusta r.p.	55	677 688,44
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p.	53	653 045,23
Kansallinen Kokoomus r.p.	40	492 864,32
Vasemmistoliitto r.p.	19	234 110,55
Vihreä Liitto r.p.	14	172 502,51
Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.	8	98 572,87
Suomen Kristillisdemokraatit r.p.	7	86 251,26
Perussuomalaiset r.p.	3	36 964,82
Yhteensä	199	2 452 000

7.2 Tuottavuus

Kanslian toiminta tuottavuuden kehittämiseksi

Valtionhallinnon meneillään oleviin tuottavuus- ja alueellistamishankkeisiin liittyy osaltaan myös kanslian kehittämishanke. Valtioneuvoston kanslian prosessit ja tehtävät kuvattiin konsulttien avustuksella sisäisissä työryhmissä, joissa selvitettiin myös kanslian arvoja sekä kartoitettiin kanslian keskeistä osaamistilannetta ja osaamistarpeita. Kuvauksissa ilmenivät mahdolliset päällekkäisyydet ja sisäiset yhteistyötarpeet. Kehittämishanke jatkuu osaamisen ja arvojen syventävänä selvittämisenä sekä sellaisten tehtävien selvittämisenä, jotka mahdollisesti voitaisiin hoitaa valtioneuvoston linnassa olevien virastojen yhteistyönä tai mahdollisesti siirtää muussa virastossa hoidettavaksi.

Valtioneuvoston kanslian toiminta väliarkistona päättyisi vuoden 2008 alusta ja tähän kuuluvat tehtävät siirtyisivät suoraan Kansallisarkistolle. Tämä hanke ei välittömästi vaikuta valtionhallinnon henkilöstön määrään, mutta selvästi tulee vähentämään työtä tulevina vuosina, kun arkistoitavien asiakirjojen osalta jää yksi välivaihe pois. Asiakirjat siirtyvät suoraan ministeriöistä Kansallisarkistoon. Samalla välisäilytykseen tarvittavien tilojen tarve vähenee ja lopullisen arkistoinnin tilantarpeiden suunnittelu keskittyy yhdelle viranomaiselle. Samanaikaisesti selvitetään niitä taloushallinnon tehtäviä, joita voitaisiin siirtää palvelukeskukseen.

Kielipalveluhanke

Valtioneuvoston kanslian asettaman valtion kielipalvelut -hankkeen tavoitteena on ollut parantaa valtionhallinnon kielipalveluiden tuottavuutta, laatua ja saatavuutta niin kansalliskielten kuin muidenkin kielten osalta. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kartoitettiin valtionhallinnon käännös- ja kielipalveluiden nykytila. Loppuvuodesta 2006 kanslia nimesi toista vaihetta varten selvityshenkilön, jonka tehtävänä on laatia ehdotus valtion kielipalveluiden uudelleenorganisoinnista.

Ruotsin kielen osalta hankkeessa hyödynnettiin ruotsinkielisten hallintopalveluiden kokoamista ja alueellistamista selvittäneen hankkeen tuloksia (ks. Sisäasiainministeriön julkaisuja 22/2005). Muiden kielten tilanteen kartoittamiseksi toteutettiin kysely, jolla selvitettiin kääntämisen ja tulkkauksen volyyymiä, kielipalveluiden tarvetta nyt ja tulevaisuudessa sekä kantaa siihen, miten valtionhallinnon kielipalvelut tulisi järjestää.

Kyselyiden pohjalta selvisi, että valtionhallinnossa työskentelee yhteensä noin 150 kääntäjää, tulkkia, kielentarkistajaa ja terminologia. Ruotsin kääntäjien osuus on noin 90 henkilötyövuotta. Loput ovat pääasiassa englannin kääntäjiä ja venäjän kääntäjä-tulkkeja. Ostopalvelut mukaan lukien valtion viranomaisten kielipalveluiden kokonaiskustannukset ovat noin 18 milj. euroa.

Kääntäminen sekä kansalliskielille että muille kielille on lisääntynyt. Esimerkiksi valtioneuvoston käännöstoimistoon käännettäväksi tulleiden hallituksen esitysten sivumäärä on lähes kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa. Englannin käännöstarve kasvaa edelleen, erityisesti verkkosivukäännösten määrä lisääntyy. Myös venäjän käännökset lisääntyvät. Vieraiden kielten käännöksiä ja tulkkausta tarvitaan lisääntyvän maahanmuuton vuoksi yhä enemmän myös kotimaisia tarpeita varten. Tulkkauspalveluita tarvitaan valtionhallinnossa etenkin poliisissa, tuomioistuimissa ja ulkomaalaisasioita hoitavissa organisaatioyksiköissä sekä vierailujen, neuvotteluiden, lähialueyhteistyön ja konferenssien yhteydessä. Kääntämisen tukitoiminnoista (mm. kilpailuttaminen, käännösten ulkoistaminen, termipankki-, käännösmuisti- ja kielentarkistuspalvelut) vain osa on tällä hetkellä kaikkien valtionhallinnon kääntäjien käytettävissä.

Ministerien palkkion määräytymistä tarkistetaan

Kanslia valmisteli eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi valtioneuvoston jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista. Lailla kumottiin vanha vuonna 1955 annettu laki valtioneuvoston jäsenelle maksettavasta palkkiosta. Uudessa laissa säädetään valtioneuvoston jäsenille maksettavan palkkion määräytymisperusteesta ja eräistä muista tehtävän hoitamiseen liittyvistä korvauksista ja järjestelyistä. Ministerien palkkiot määräytyvät jatkossa varapuhemiehen ja puhemiehen palkkioiden mukaisesti.

Valtioneuvoston jäsenille maksettavat edut ovat lähtökohtaisesti veronalaisia. Tuloverolakia muutettiin kuitenkin tässä yhteydessä valtioneuvoston jäsenten matkustusoikeuden ja pääministerin virka-asuntoa koskevan edun veronalaisuuden osalta.

Henkisten voimavarojen hallinta

Valtioneuvoston kanslian henkilöstötilinpäätöksen mukaan ei henkilöstön suhteen ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Taulukossa ei ole mukana henkilöitä, joiden palkan maksusta kanslia huolehtii, mutta jotka eivät lukeudu kanslian henkilökuntaan. Näistä merkittävimmät ryhmät ovat kaikkien ministerien 27 erityisavustajaa, ministerit ja oikeuskanslerinviraston henkilökunta.

Taulukko 39. Valtioneuvoston kanslian henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2006	2005	2004
Keski-ikä	42,7	43	43
Henkilöiden lukumäärä vuoden lopussa	221	207	216
Määräaikaisten osuus %	10,6	10,6	-
Naisten osuus työvoimasta %	62	63	-
Vakinaisten lähtövaihtuvuus %	7,5	13,8	14,8
Työkyvyn ylläpito €/htv	97	70	-
Työterveyden huolto €/htv	499	512	-
Poissaolot päiviä/htv	5,1	5,3	5,4
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	3,3	3,1
Koulutusindeksi	5,0	4,9	4,1
Koulutus €/htv	1468	1208	-
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä työajasta %	88,7	75,8	-
Tehdyn työajan palkat palkkasummasta %	87	87	-
Kokonaistyövoimakustannukset	12 101 229	10 637 634	-

7.3 Erityisteema: Valtioneuvoston kanslian käännöspalvelut

Perustuslain 17 §:n mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi, mikä edellyttää, että lait ja asetukset sekä eräät muut virallisuonteiset tekstit annetaan molemmilla kielillä. Myös kielilaisissa (423/2003) on säädösten kääntämistä ruotsin kielelle koskevia säännöksiä.

Valtioneuvoston kanslia hoitaa valtioneuvoston asiakirjojen kääntämisen kansalliskielille. Tästä tehtävästä on säädetty kansliaa koskevassa hallintoasetuksessa. Valtioneuvoston kanslia on katsonut sen käännettäväksi kuuluvia asiakirjoja olevan hallituksen esitykset sekä muut säädökset. Kansliassa on kansalliskielten kääntämistä varten oma toimistonsa, jossa on 25 virkamiestä. Edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi käännetään eduskunnalle annettavat valtion talousarvioesitykset, selonteot, kertomukset, ilmoitukset ja ns. U-

kirjelmät samoin kuin tasavallan presidentin puheet ja kirjeet, pääministerin puheet ja kirjeet sekä valtioneuvoston kanslian lehdistötiedotteet ja nettisivutekstit. Lisäksi käännetään kielilain edellyttämät viralliset käännökset tuomioistuinprosessi- ja hallintolainkäyttöaineistosta.

Valtioneuvoston kanslia tekee yhteistyötä muiden ministeriöiden kanssa. Yhteistyössä on laadittu muun muassa hallituksen esitysten käännättämisen ohjeet, jotka ovat kaikkien käytettävissä myös sähköisesti. Valtioneuvoston kanslia on säädöskääntämisessä tiiviissä yhteistyössä oikeusministeriön laintarkastajien ja eduskunnan ruotsin kielen toimiston kanssa. Yhteistyötä tehdään myös valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnassa, jonka tehtävänä muun muassa on toimia koordinoivana elimenä valtion viranomaisten ruotsin kielen ja erityisesti ruotsinkielisen lakikielen käyttöä koskevissa kysymyksissä.

Kielilain vaikutukset

Kielilain 31 §:n mukaan komitean, toimikunnan, työryhmän ja muun vastaavan toimeksiannon säädösehdotukset ja niihin liittyvän mietinnön tiivistelmä on sisällytettävä julkaisuun myös ruotsin kielelle käännettynä. Myös nämä käännetään pääsääntöisesti tällä hetkellä valtioneuvoston kansliassa. Nämä käännökset toimivat myöhemmin apuna ja tausta-aineistona asiaa koskevan hallituksen esityksen kääntämisessä. Toisaalta näiden käännösten lisääntymisen myötä kanslia sai kolme henkilötyövuotta lisää käännöstehtäviin.

Etenkin lupaviranomaisilta tulevat toimeksiannot ovat lisääntyneet. Nämä toimeksiannot ovat sivumääriltään usein varsin suuria. Sama koskee toisen ja kolmannen asteen tuomioistuinten valitusasioita. Uutena piirteenä on suomen kielelle käännettävien tuomioistuinten ja lupaviranomaisten toimeksiantojen voimakas kasvu (vuonna 2005 toimeksiannoista 13 käännettiin suomen kielelle ja 9 ruotsin kielelle, vuonna 2006 käännettiin 7 suomen kielelle ja 11 ruotsin kielelle).

Resurssit ja mittarit

Valtioneuvoston kansliassa valtioneuvoston käännöstoimistossa on 20 kielenkääntäjää (joista 3 ylikielenkääntäjää). Lisäksi toimistossa on päällikkö ja kaksi apulaispäällikköä, joilta myös edellytetään kääntäjien kelpoisuutta mutta jotka käytännössä tarkastavat käännöksiä. Kääntäjillä on apunaan informaattikko ja sihteerit.

Käännöstyön periaatteena on, että kääntäjät kääntävät tekstejä kaikilta hallinnon aloilta. Ministeriökohtaisten nimikkokielenkääntäjien järjestelmä ei ole mahdollinen jo siitä syystä, että ministeriöiden käännöstarpeet vaihtelevat suuresti.

Toimeksiantojen määrä ja etenkin tekstien pituus on osoittanut jatkuvaa kasvua. Aikataulut ovat myös jatkuvasti tiukentuneet. Isot, asioiden tärkeyteen nähden hyvinkin lyhyessä ajassa kootut lakipaketit ovat yleisiä. Käännettävät tekstit eivät ole laadullisesti viimeisteltyjä, jolloin käännösvaihe toimii usein epävirallisena alkuperäistekstien kontrollifunktiona. Jo usean vuoden ajan on ollut suuntauksena, että hallituksen esitykset muuttuvat käännöstyön aikana. Tämä suuntaus on osaltaan lisännyt huomattavasti käännettävien sivujen määrää. Eduskunnan ja ministeriöiden aikataulutuksesta johtuu, että käännöstyö ruuhkautuu aika ajoin. Tällöin osa käännöstoista on hankittava ostopalveluna.

Käännöstoimien laatua mitataan säännöllisesti toistuvien asiakastytyväisyyskyselyin sekä muutaman vuoden välein toistuvien toimeksiantajakohtaisten keskustelujen yhteydessä.

Käännössivujen määrä tilastoidaan vuositasona tehtävätyyppien mukaisesti. Vuonna 2005 on aloitettu myös muutossivujen tilastoiminen.

Taulukko 40. Käännetyt asiakirjat

Vuonna	Käännökset,		Ulkoistetut käännökset,		
	kpl	sivua ¹⁾	kpl	sivua	euroa
2006					
Eduskunnan kysymykset	112	286 (79)	713	1 791	93 132
Hallituksen esitykset	181	7 737 (2 300)	71	8 121	422 581
Muut käännökset	1 244	9 970 (1 733)	18	717	37 078
Kaikki käännökset yhteensä	2 339	28 621 (4 990)	802	10 628	552 791
	56 €/sivu		52 €/sivu		
2005					
Eduskunnan kysymykset	229	663 (4)	473	1 397	72 618
Hallituksen esitykset	191	8 919 (1 723)	73	3 811	198 768
Muut käännökset	1 014	8 639 (497)	11	645	33 540
Kaikki käännökset yhteensä	1 991	24 073 (2599)	557	5 852	304 926
	64 €/sivu		52 €/sivu		
2004					
Eduskunnan kysymykset	176	624	813	1 522	78 842
Hallituksen esitykset	146	5 497	60	3 751	195 970
Muut käännökset	1 535	8 621	20	742	38 127
Kaikki käännökset yhteensä	2 750	20 756	893²⁾	6 014²⁾	312 940
	68 €/sivu		52 €/sivu		
2003					
Eduskunnan kysymykset	369	942	115	356	17 775
Hallituksen esitykset	112	4 856	37	2 443	139 918
Muut käännökset	917	6 372	14	590	28 002
Kaikki käännökset yhteensä	1 564	15 558	166	3 388	185 701
			55 €/sivu		

¹⁾ muutossivujen määrä kokonaismäärästä suluisia

²⁾ Vuodesta 2004 suurin osa eduskunnan kysymyksien käännöksistä on ulkoistettu. Tämä näkyy ulkoistettujen töiden määrän äkillisenä nousuna.

7.4 Oikeuskanslerinvirasto

Yleistä

Oikeuskanslerinvirasto on valtioneuvoston oikeuskanslerin johdolla toimiva itsenäinen toimintayksikkö. Oikeuskanslerin päätehtävät ovat valtioneuvoston toiminnan laillisuuden valvonta ja yleinen laillisuusvalvonta. Lisäksi oikeuskansleri antaa oikeudellisia tietoja ja lausuntoja tasavallan presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille. Oikeuskansleri valvoo myös, että asianajajat ja julkiset oikeusavustajat noudattavat hyvää asianajotapaa. Nämä asiat ratkaisee oikeuskanslerin vahvistaman työnjaon mukaan joko oikeuskansleri itse tai apulaisoikeuskansleri tai tämän ollessa estyneenä apulaisoikeuskanslerin sijaisena kansliapäällikkö. Oikeuskansleri antaa toiminnastaan vuosittain kertomuksen eduskunnalle ja valtioneuvostolle perustuslain 108 §:n 3 momentin nojalla. Oikeuskanslerinvirastolla on myös oma jaksonsa valtioneuvoston kanslian toimintakertomuksessa.

7. Valtioneuvoston kanslia

Oikeuskansleri on laillisuusvalvojana läsnä valtioneuvoston esittelyissä ja esiteltäessä asioita valtioneuvostossa tasavallan presidentille. Laillisuusvalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Valvonnassa tulee käsiteltäviksi myös Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa liittyvien asioiden kansallista valmistelua koskevia kysymyksiä.

Oikeuskanslerinvirastossa on kolme toimintayksikköä: valtioneuvostoasiain osasto, oikeusvalvontaosasto ja hallintoyksikkö.

Määrärahat

Oikeuskanslerinviraston toimintamenoihin oli talousarviossa myönnetty yhteensä 2 818 000 euroa (momentille 23.03.21, siirtomääräraha 2 v). Lisäksi siirtyi 655 561,32 euroa vuodelta 2005 vuodelle 2006. Vuonna 2006 (vast. v. 2005) käytettiin 2 701 580,23 euroa (2 632 542,72 euroa), josta palkkausmenojen osuus oli 2 218 368,05 euroa (2 149 323,33 euroa) ja muiden menojen osuus oli 483 212,18 euroa (483 219,39 euroa). Tehtävien luonteesta johtuen oikeuskanslerinvirastolla ei ole varsinaista tuloa tuottavaa maksullista toimintaa.

Henkisten voimavarojen hallinta

Vuoden 2006 (vast. v. 2005) päättyessä viraston palveluksessa oli 37 (37) virkamiestä, joista 21 (22) naisia ja 16 (15) miehiä. Henkilötyövuosien määrä oli 36,5 (36).

Vakinaisia virkamiehiä oli vuoden lopussa 32 (33) ja määräaikaisia 5 (4). Määräaikaiset virkasuhteet ovat määräaikaisesti muualle siirtyneiden virkamiesten ja perhevapaalla olevien sijaisuuksia. Lisäksi vuoden aikana virastossa työskenteli kaksi korkeakouluharjoittelijaa ja kaksi sivutoimista esittelijää. Edellä mainituista 37 virkamiehestä kaksi oli osa-aikaeläkkeellä, yksi osittaisella hoitovapaalla ja muut kokoaikaisia. Henkilöstön keski-ikä oli 46,24 (48,03) vuotta.

Sairauspoissaoloja oli vuonna 2006 noin 11 pv/henkilötyövuosi (vastaava luku vuonna 2005 14). Pitkien (4 päivää tai enemmän) sairauspoissaolotapausten määrä oli 18 % (24 %) kaikista sairauspoissaolotapauksista.

8. Ulkoasiainministeriö

Toimintaympäristö ja tavoitteet

Ulkoasiainministeriön toimintaa vuonna 2006 hallitsi Suomen puheenjohtajuuskausi. Euroopan unionin (EU) ulko- ja turvallisuuspolitiikassa koko ohjelmaa ei kuitenkaan voi etukäteen määritellä. Asialistaa muokkaavat kansainväliset tapahtumat ja kriisit ja kriisitilanteissa muu toiminta joutuu väistymään. Lähi-idän kriisi on esimerkki tällaisesta tapahtumasta.

Suomi kävi puheenjohtajanaan pitkään neuvotteluja löytääkseen ratkaisun EU:n ja Kyproksen Turkki-suhteita koskeviin avoimiin kysymyksiin. Laajempaan kokonaisratkaisuun ei ollut vielä edellytyksiä. Ulkoasiainministerit pääsivät Brysselissä kuitenkin yhteisymmärrykseen, joka ei rakenna uusia esteitä Turkin EU-jäsenyyden tielle eikä vaikeuta YK:n johdolla tapahtuvan kokonaisratkaisun hakemista Turkki—Kypros kiistassa.

Kehityspolitiikka nousi kansainväliseen keskusteluun linkitettyä sekä turvallisuuteen, muuttoliikkeeseen että kauppaan. EU-puheenjohtajana Suomi edisti kehityspolitiikan johdonmukaista huomiointia kaikilla EU-päätöksenteon osa-alueilla. Suomen johdolla saatiin syntymään sopu EU:n kehitysrahoituksesta ja EU:n dialogia Afrikan kanssa vahvistettiin. Suomen kehitysyhteistyömäärärahat nousivat vuonna 2006 edelleen. Kehitysyhteistyön laatua ja avunantajien yhteistoimintaa edistettiin Pariisin harmonisaatiositoumusten mukaisesti. Kehitysmaiden integroituminen kansainväliseen kauppaan ja kauppajärjestelmään tukemalla niiden kaupankäyntikykyä oli keskeinen tavoite kauppa- ja kehityspolitiikassa. Tavoitetta onnistuttiin edistämään hyvin erityisesti EU:n piirissä. Yleisten asioiden neuvoston yhteydessä pidetty kauppa- ja kehitysministeriöiden yhteisistunto vahvisti EU:n sitoutumista Aid for Trade-aloitteeseen.

Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan neuvottelukierros oli tarkoitus saada päätökseen vuoden 2006 loppuun mennessä. Dohan neuvottelukierros kuitenkin keskeytettiin heinäkuussa toistaiseksi, koska edistystä ei saatu aikaan. Keskusteluja neuvotteluihin palaamisesta käytiin koko syksyn ajan. Suomi onnistui puheenjohtajakaudellaan säilyttämään neuvotteluissa EU:n rivit yhtenäisinä. WTO:n rinnalle etsittiin EU:n kauppapolitiikassa uusia täydentäviä järjestelyjä, joita ovat mm. sisällöltään laajat vapaakauppasopimukset merkittävien EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. EU:n tasolla kauppapolitiikka kytkettiin aiempaa tiiviimmin osaksi kilpailukykyyn kokonaisuutta. Suomen johdolla valmistelluissa neuvoston päätelmissä määriteltiin EU:n ulkoisen kauppa- ja talouspolitiikan kehittämislinjat, jotta sillä tuettaisiin alueen yritysten kilpailukykyä ja sitä kautta kasvua ja työllisyyttä EU:ssa.

Ulkoasiainministeriön strategiassa "Suomen etu - globaali vastuu" on määritelty ministeriön toiminta-ajatus, jonka mukaisesti ministeriö edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman hyväksi. Ministeriö toteuttaa toiminta-ajatustaan viiden strategisen tavoitteen avulla: vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä; turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö; oikeudenmukainen maailma; menestyvä Suomi ja avoin ja palveleva ulkoasiainministeriö.

Ministeriö raportoi tässä kertomuksessa erityisesti seuraavista teemoista: 1) kehitysyhteistyön projektiapua, sektoriohjelmat ja budjettituki: vertaileva analyysi Suomen kehitysyhteistyön vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta ja 2) kansalaispalvelut ja konsulitoiminta. Vuoden 2007 kertomuksessa ulkoasiainministeriön on tarkoitus raportoida lähialueyhteistyöstä ja kriisinhallinnasta.

8.1 Vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä

Ulkoasiainministeriö huolehtii siitä, että Suomi kykenee mahdollisimman tehokkaasti vaikuttamaan kansainvälisissä suhteissa tehtäviin ratkaisuihin, jotka heijastuvat Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Käytännön toiminnassa tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että: Suomen eduista huolehditaan kahdenvälisten suhteiden kautta; Suomen etuja ajetaan tehokkaasti EU:ssa ja EU:n toimintakykyä tehostetaan; Suomen tavoitteita ajetaan tehokkaasti YK:ssa ja muissa monenkeskisissä järjestöissä sekä instituutioissa ja toiminnan ja tavoitteiden johdonmukaisuus varmistetaan kansallisesti ja kansainvälisesti.

Euroopan unionin kehittäminen

Bulgarian ja Romanian liittymispäivämäärä Euroopan unioniin varmistui lokakuun yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa. Joulukuun Eurooppa-neuvosto toivotti maat tervetulleiksi unioniin 1. tammikuuta 2007 alkaen. Eurooppa-neuvostossa käytiin myös yleinen laajentumiskeskustelu, jonka tuloksena vahvistettiin yhteinen näkemys laajentumisprosessin jatkosta. Keskustelun pohjana oli komission uudistettu laajentumisstrategia, jossa erityisesti käsiteltiin unionin integraatiokykyä. Suomen tavoite, ettei keskustelu johda uusiin jäsenyyssehtoihin, toteutui.

Turkin ja Kroatian jäsenyysneuvotteluja jatkettiin vuonna 2006. Hakijamaiden ja EU:n lainsäädännön vertailu saatettiin päätökseen lokakuussa 2006. Suomen puheenjohtajakaudella vahvistettiin myös säännöllistä poliittista keskustelua hakijamaiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoitti aktiivista yhteistyötä komission kanssa ja neuvoston integroimista aiempaa enemmän mukaan erilaisiin komission ja hakijamaan poliittisiin keskusteluihin sekä valmisteluvaiheessa että kokousten jälkeen. Tärkeimpiä tavoitteita oli Turkin neuvottelujen käynnissä pitäminen, missä onnistuttiin.

Joulukuussa yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa EU:n ulkoministerit saavuttivat poliittisen yksimielisyyden Kyproksen pohjoisosan taloudelliseen kehitykseen liittyvistä päätelmistä, jotka hyväksyttiin muodollisesti tammikuussa 2007. Kokouksen yhteydessä puheenjohtajamaa antoi kaikkien jäsenmaiden tukemana Kyproksen jälleenyhdistymiseen tähtävää YK-prosessia tukevan julkilausuman.

EU:n ulkoisen toiminnan tehostaminen ja kehittäminen oli yksi Suomen puheenjohtajuustavoitteista. Ulkoasiainministeriö pyrki johdonmukaisesti siihen, että unionin strategista suunnittelua ulkosuhteissa aikaistettiin ja tehostettiin ja että yhteistyötä komission ja neuvoston korkean edustajan välillä lisättäisiin. Suomen johdolla käynnistettiin myös hanke unionin toiminnan tehostamisesta kansainvälisissä järjestöissä.

Ministeriö laati yhdessä komission ja neuvoston sihteeristön kanssa ulkoministerien joulukuun kokoukseen raportin unionin ulkosuhteiden tehostamisesta, koherenssista ja näkyvyydestä. Raportissa kuvattiin Suomen kaudella aloitettuja uusia käytäntöjä sekä annettiin viitteitä jatkotyölle Saksan kaudella. Raportissa kuvatut käytännöt koskevat esimerkiksi unionin toimien strategista suunnittelua, yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan menettelyjen tehostamista, koordinoinnin parantamista kansainvälisissä järjestöissä kuten Yhdistyneissä Kansakunnissa sekä toimielinten ja jäsenvaltioiden yhteistyön tehostamista. Suomen kaudella aloitetut toimet pantiin merkille joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä, joilla myös kehoitetaan keskeisiä toimijoita varmistamaan prosessin jatkuvuus.

Energian ulkosuhteet

Energiapolitiikan ulottuvuus nousi keskeiselle sijalle EU:n agendalla tammikuun 2006 Ukrainan kaasukriisin myötä. Maaliskuun 2006 Eurooppa-neuvoston päätelmissä energiaa käsiteltiin laajasti ja kesäkuun Eurooppa-neuvosto antoi puheenjohtajalle, komissiolle ja korkealle edustajalle tehtäväksi edistää ulkoisen energiapolitiikan kehittelyä ja toteutusta. Ulkoasiainministeriön valmistelutyön pohjalta Suomi esitti neu-

voston pysyvien edustajien komiteassa suunnitelman energian ulkoisen ulottuvuuden edistämiseksi. Suunnitelman pohjalta energian ulkoista ulottuvuutta käsiteltiin ensimmäisen kerran neuvostossa kokonaisuutena.

EU:n energiaturvallisuuden edistämiseksi neuvosto teki päätöksen joulukuussa 2006 energiakirjeenvaihtajien verkoston perustamisesta. Ulkoasiainministeriö valmisteli energiakirjeenvaihtajien verkostoa koskevan esityksen yhteistyössä neuvoston sihteeristön ja komission kanssa. Lahden epävirallisessa valtion päämiesten huippukokouksessa lokakuussa 2006 verkoston perustamiselle hankittiin ministeriön aloitteesta muiden jäsenmaiden tuki. Verkoston tarkoituksena on koota ja analysoida energian ulkoiseen turvallisuuteen liittyvää maantieteellistä ja energiapoliittista tietoa kolmansista maista siten, että yhdistetään jäsenmaiden ja niiden edustustoverkon ja neuvoston sihteeristön tieto komission käytössä oleviin tietoihin. Verkosto toimii myös ns. varhaisvaroitusjärjestelmänä mahdollisten energiakriisien varalta.

Perustuslakisopimus

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2006 ulkoasiainministeriön esittelemänä. Ministeriön tavoitteena oli saada sopimus ratifioitua Suomen puheenjohtajakauden aikana. Valtioneuvostossa valmisteltu esitys hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2006, jonka jälkeen tasavallan presidentti ratifioi sopimuksen. Suomesta tuli näin 16. perustuslakisopimuksen ratifioinut EU:n jäsenvaltio. Ratifioinnilla haluttiin viestittää, että sopimus muodostaa tasapainoisen ja Suomen kannalta hyväksyttävän kokonaisuuden, joka vahvistaa Euroopan unionin toiminta- ja päätöksentekokykyä.

Pohjoismainen yhteistyö

Ulkoasiainministeriö valmisteli yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa vuonna 2006 Suomen puheenjohtajuusohjelman Pohjoismaiden ministerineuvostolle vuodeksi 2007. Tähän liittyen se laati kattavan kokouskalenterin sekä loi puheenjohtajuusverkkosivut www.norden2007.fi. Suomen puheenjohtajuusohjelma "Mahdollisuuksien Pohjoismaat — lähellä sinua" esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston istunnossa lokakuussa 2006. Ulkoasiainministeriö vastasi myös koko valtionhallinnon pohjoismaisesta koordinaatiosta ja valmisteli mm. pääministeri- ja yhteistyöministerikokoukset. Pohjoismaisissa kokouksissa käsiteltiin vuoden 2006 aikana mm. globalisaation haasteita, Suomen EU-puheenjohtajuuteen liittyneitä kysymyksiä, YK-uudistusprosessia, pohjoista ulottuvuutta ja Pohjois-Euroopan alueneuvostojen yhteistyötä, kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua sekä itsehallintoalueiden asemaa pohjoismaisessa yhteistyössä.

Venäjä

Suhde Venäjään on Suomelle tärkeä ja suhteet ovat kehittyneet erinomaisesti vuonna 2006. EU:n ja Venäjän suhteiden kehittäminen oli yksi Suomen puheenjohtajakauden painopisteitä. EU:n ja Venäjän välisen nykyisen, kymmeneksi vuodeksi tehdyn perussopimuksen (PCA) voimassaolo päättyy vuoden 2007 lopulla. EU:n ja Venäjän huippukokouksessa toukokuussa 2006 osapuolet sopivat tavoitteesta saada aikaan uusi, oikeudellisesti sitova, kattava ja kestävä sopimus, joka mahdollistaa EU-Venäjä -suhteen syventämisen. Samassa yhteydessä sovittiin, että yhteistyötä jatketaan nykyisen sopimuksen mukaan kunnes uusi on voimassa.

Puheenjohtajuuskaudella ulkoasiainministeriö työsti muiden jäsenmaiden kanssa EU:n sisäisiä neuvotteluvaltuuksia tavoitteena, että marraskuun Helsingin EU-Venäjä -huippukokous tekisi päätöksen virallisten neuvottelujen aloittamisesta vuoden 2007 alussa.

Ulkoasiainministeriö ja sen edustustot Venäjällä tukivat yrityksiä pitämällä kauppaa ja taloussuhteisiin vaikuttavia kysymyksiä esillä niin kahdenvälisissä suhteissa kuin monenvälisellä tasolla EU- ja WTO-yhteisissä. Itärajalta laskettiin viime vuonna 6,8 miljoonaa rajanylitystä. Monenkeskisessä yhteistyössä korostettiin itärajan kasvavan läpikulkuliikenteen sujuvuuden merkitystä ja sen vaatimia toimenpiteitä.

Pohjoinen ulottuvuus

Ulkoasiainministeriön vastuulla on pohjoisen ulottuvuuden politiikan (PU) ohjaus, kehittäminen ja seuranta tiiviissä yhteistyössä eri tahojen kanssa. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoitteena oli pohjoisen ulottuvuuden politiikan uudistaminen osapuolten sitoutumisen vahvistamiseksi. Tämä tavoite saavutettiin, kun EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin kesken järjestetty pohjoisen ulottuvuuden huippukokous hyväksyi Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella uudet pohjoisen ulottuvuuden perusasiakirjat. Pohjoinen ulottuvuus muuttui edellä mainitun neljän tasavertaisen kumppanin yhteiseksi politiikaksi. Pohjoisen ulottuvuuden perusasiakirjat ovat voimassa toistaiseksi. Uudistetun pohjoisen ulottuvuuden keskeisenä tavoitteena on käytännön yhteistyön vahvistaminen. PU-huippukokouksessa osapuolet sitoutuivat kehittämään edelleen jo olemassa olevia pohjoisen ulottuvuuden ympäristö- sekä sosiaali- ja terveyskumppanuuksia. Lisäksi päätettiin selvittää liikenne- ja logistiikkakumppanuuden perustamista ja alueellisen energiatehokkuusyhteistyön tehostamista.

Lähialueyhteistyö

Ulkoasiainministeriö vastaa kahdenkeskisen ja monenvälisen lähialueyhteistyön rahoituksesta, yleisestä koordinoinnista ja valvonnasta. Lähialueyhteistyötä toteutettiin vuonna 2006 pääasiallisesti Luoteis-Venäjällä, sekä tapauskohtaisesti Ukrainassa ja Valko-Venäjällä. 79 % lähialueyhteistyömäärärahoista käytettiin Venäjällä toteutettuihin projekteihin. Vuoden 2006 talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä 26,6 milj. euroa, josta 23 milj. euroa oli ulkoasiainministeriön pääluokassa. Hankkeiden valmistelussa ulkoasiainministeriö painotti hankkeiden vaikuttavuutta ja venäläisen osapuolen kasvavaa taloudellista panostusta hankkeisiin. Kansalaisjärjestöjen hanketoimintaan lähialueilla osoitettiin 1,3 milj. euroa. Suomen ja Venäjän välisessä lähialueyhteistyössä toteutuksessa oli noin 200 hanketta, joilla edistettiin muun muassa ympäristönsuojelua, ydinturvaa, sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä maa- ja metsätalouden kestävä kehitystä.

Taulukko 41. Lähialueyhteistyömäärärahat vuosina 2004—2006, milj. euroa

	2004	2005	2006
Momentti 24.50.66 Lähialueyhteistyö	25,4	25,0	23,0
Muut pääluokat	7,1	6,1	3,6
Yhteensä	32,5	31,3	26,6

Yhdysvallat

Suomen ja Yhdysvaltain suhteet kehittyivät suotuisasti vuonna 2006. EU-puheenjohtajuudesta johtuen keskityttiin EU:n transatlanttisten suhteiden hoitamiseen. Yhdysvallat on EU:n keskeisin kumppani ja transatlanttiset suhteet olivatkin yksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ulkosuhteiden painopisteistä. Puheenjohtajuuskaudella keskityttiin erityisesti kaupallis-taloudellisten suhteiden edistämiseen ja EU-USA talousaloitteen toimeenpanoon, vuoropuhelun aloittamiseen Yhdysvaltain kanssa ilmastomuutoksesta sekä demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja hyvän hallinnon edistämiseen globaalisti.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tärkeimmäksi tavoitteeksi transatlanttisissa suhteissa asetettiin Yhdysvaltain ja EU:n välisen ilmastonmuutosta koskevan vuoropuhelun avaaminen uudelleen. Vuoropuhelu katkesi vuonna 2001, kun Yhdysvallat päätti jäädä Kioton pöytäkirjan ulkopuolelle. Korkean tason vuoropuhelu ilmastonmuutoksesta, puhtaasta energiasta ja kestävästä kehityksestä käynnistyi uudelleen vuonna 2006. Helsingissä lokakuussa pidetyssä kokouksessa EU ja Yhdysvallat päättivät vahvistaa kahdenvälistä yhteistyötään taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Yhteistyöalueita ovat muun muassa puhtaan hiilen ja hiilen talteenottoteknologioiden kaupallisen käytön edistäminen, energiatehokkuuden kehittäminen, metaanipäästöjen talteenoton tehostaminen, toisen sukupolven biopolttoaineiden tutkimuksen ja käyttöönoton tukeminen, uusiutuvien energialähteiden ja biopolttoaineiden käytön esteiden poistaminen, luonnon monimuotoisuuden säilymisen takaaminen sekä kestävä kehityksen edellyttämän energian saannin varmistaminen. Seuraava korkean tason kokous on suunniteltu pidettäväksi Yhdysvalloissa vuoden 2007 aikana.

Suhteet Aasian maihin

Suomen ja Kiinan suhteet kehittyivät ja tiivistyivät vuonna 2006. Ulkoasiainministeriö osallistui Suomen ja Kiinan yhteistyön kehittämiseen eri sektoreilla. Kaupan kasvaessa 20—30 prosentin vuosivauhtia ulkoasiainministeriö pyrki vaikuttamaan suomalaisyritysten kilpailumahdollisuuksiin ja toimintaympäristöön Kiinassa nostamalla sekä tapaamisissa että EU:n kautta esiin kaupan ongelmia. Näitä ja taloudellisen yhteistyön uusia mahdollisuuksia käytiin läpi toukokuussa Suomen ja Kiinan taloudellisen, teollisen ja teknologisen yhteiskomitean kokouksessa Helsingissä.

EU:n ja Kiinan välisen huippukokouksen kaksi merkittävintä tulosta olivat sopimukset laajaan puitesopimukseen (PCA) tähtäävien neuvottelujen aloittamisesta ja uuden Afrikkaa käsittelevän dialogin aloittaminen. Kokouksessa annettiin laaja yhteisjulkilausuma, jossa EU:n ja Kiinan suhteiden kehityksen tilaa kuvataan laajasti eri aihealueissa. Kiinan rooli ulkomaisena investoijana ja toisaalta kehitysavun antajana on noussut korostutusti esille. Energia-, luonnonvara- ja yleisen infrastruktuurin sektorit ovat tässä keskeisessä asemassa. EU:lle oli tärkeää Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella aikaansaadun Afrikka-dialogin käynnistyminen Kiinan kanssa. Kiinan, kuten Intiankin, kanssa luodun EU:n strategisen kumppanuuden kannalta on tärkeää syventää globaaliyhteistyötä tehokkaan ja vastuullisen multilateralismin hengessä.

Suomen ja Intian väliset suhteet kehittyivät erittäin myönteisesti. Maiden välinen kauppavaihto on kasvussa ja Intiassa on aloittanut toimintansa jo yli 70 suomalaisyritystä. Finnairin marraskuussa 2006 aloittamat suorat lennot Delhiin edistävät kontaktien lisääntymistä. Maiden välistä sopimusverkostoa on uudistettu ja mm. kaksinkertaisen verotuksen estävää sopimusta koskevat neuvottelut saatiin päätökseen marraskuussa 2006.

Suomessa 10.—11. syyskuuta järjestetty kuudes Euroopan ja Aasian yhteistyöprosessin, Asem, huippukokous oli suurin Suomessa koskaan järjestetty valtionpäämiesten tapaaminen. Huippukokous juhlisti samalla vuonna 1996 käynnistetyn Asem-yhteistyön kymmenvuotista taivalta. Huippukokouksen teema oli "10 vuotta Asem-yhteistyötä: Maailmanlaajuiset haasteet - yhteiset ratkaisut". Huippukokouksen tuloksena osapuolet hyväksyivät kolme loppuasiakirjaa. Suomen johdolla käydyt keskustelut ja neuvottelut kumppanuusmaiden kesken johtivat siihen, että Helsingissä saavutettiin poliittinen päätös Asemin laajentumisesta.

8.2 Turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö

Ulkoasiainministeriö toimii sen hyväksi, että kansainvälinen yhteisö kykenee ehkäisemään konflikteja ja hallitsemaan kriisejä. Ulkoasiainministeriö vahvistaa kansainvälisten instituutioiden toimintakykyä ja niiden yhteistoimintaa alueellisesti ja maailmanlaajuisesti. Se ehkäisee ja torjuu uusia turvallisuusuhkia yh-

teistyötä edistämällä. Käytännön toiminnassa tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että: EU:n ulkoista toimintakykyä vahvistetaan; laajaa turvallisuutta edistetään; konfliktinestoa ja kriisihallintaa edistetään ja yhteistyötä edistetään eri toimijoiden välillä.

Kriisinhallinta

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ensimmäiseksi haasteeksi muodostui Libanonin kriisi heinä- ja elokuussa. Kriisi alkoi Hizbollah-joukkojen kaapattua kaksi israelilaista sotilasta ja Israelin vastattua sotatoimilla. Puheenjohtajanaan Suomi onnistui haastavassa tehtävässä unionin yhtenäisyyden säilyttämisessä ja sellaisen EU:n politiikan muodostamisessa, jolla haluttiin vaikuttaa tilanteeseen. Puheenjohtajuudesta ja kriisin luonteesta johtuen EU:n yhteinen politiikka muodostettiin pitkälti ulkoasiainministeriön johdolla. EU:n yhteinen kanta ilmaistiin ministerineuvoston päätelmissä, joiden pohjatekstit valmisteltiin ministeriössä ja joiden muotoiluista neuvoteltiin Brysselissä ulkoasiainministerin ja ministeriön virkamiesten johdolla. EU:n yhteinen kanta oli perustana YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmalle 1701, jonka myötä kriisi päättyi ja Etelä-Libanonissa toimivaa Unifil-rauhanturvaoperaatiota vahvennettiin. Jäsenvaltioiden alueelle toimittamat joukot muodostavat laajentuneen Unifil-operaation selkärangan. Suomen osallistumis päätös operaation tehtiin poikkeuksellisen nopeasti. Suomi lähetti YK:n laajennettuun Unifil-operaatioon vahvennetun pioneerikomppanian, jonka vahvuus on 214 henkilöä. Marraskuussa operaatioalueelle saapuneen joukon päätehtävinä ovat jälleenrakentaminen ja kriisin jälkien raivaaminen. Suomen joukot muodostivat Irlannin kanssa yhteisen pataljoonan. EU pystyi myös nopeasti toimittamaan Libanonille humanitaarista ja jälleenrakennusapua.

Vuoden 2006 lopulla Suomella oli noin 850 suomalaista rauhanturvaajaa eri kansainvälisissä sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa ja vuoden aikana lähes 100 asiantuntijaa siviilikriisinhallinnan operaatioissa ja tehtävissä. Suomi osallistui yhteensä kahteentoista YK:n, EU:n ja Naton johtamaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Euroopassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Afrikassa. Suomi osallistui Kosovossa Naton KFOR-operaatioon n. 400 ja Afganistanissa ISAF-operaatioon noin 100 rauhanturvaajalla. EU:n Althea-operaatioissa Bosnia-Hertsegovinassa Suomen osallistumisvahvuutta laskettiin n. 100 henkilöön.

Vuonna 2006 ministeriö jatkoi EU:n siviilikriisinhallinnan operaatioiden seurantaan sekä kehittämistä. Suomi osallistui siviilikriisinhallintaan EU:n, YK:n, Etyjin, Euroopan neuvoston sekä kansainvälisten ryhmitymien puitteissa. Operaatioiden maantieteellisinä kohdealueina olivat Länsi-Balkan, Lähi-itä, Indonesian Aceh, Darfur Sudanissa ja Kongon demokraattinen tasavalta. Lisäksi Suomi osallistui seitsemään Etyjin vaalitarkkailumissioon. Acehissa Indonesiassa toteutettu AMM-tarkkailuoperaatio, jonka tehtävänä oli tarkkailla Indonesian hallituksen ja Vapaa Aceh -liikkeen välisen rauhansopimuksen ehtojen toimeenpanoa, päättyi onnistuneesti joulukuussa. Suomi osallistui merkittäväällä panoksella AMM:in toimintaan. Suomen aktiivisen työn johdosta Euroopan unioni käynnisti yksityiskohtaisemman tarkastelun tukitoimien lisäämiseksi Afganistanin oikeusvaltio sektorilla.

Taulukko 42. Rauhanturva- ja siviilikriisinhallintamäärärahojen käyttö vuosina 2004–2006, milj. euroa

	2004	2005	2006
24.99.22 Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot	51,5	46,2	49,6
24.99.25 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan	10,5	12,5	10,0

EU:n taisteluosastojen muodostamista koskeva työ eteni aikataulun mukaisesti. Ministeriö oli mukana saatamassa loppuun kansalliset valmistelut Saksa—Hollanti—Suomi -taisteluosaston asettamiseksi korkeaan valmiuteen vuoden 2007 alussa, ml. eduskunnalle asiasta annettu selonteko. Myös EU:n nopean valmiuden

siviiliasiantuntijaryhmät (CRT) saavuttivat alustavan toimintavalmiuden vuoden 2006 lopussa. EU:n rajavalvontaoperaatioita koskeva konsepti valmistui ja toimii jatkossa pohjana rajavalvonnan tukemista koskevissa siviilioperaatioissa. Lisäksi ministeriö edisti EU-puheenjohtajuuskaudella EU:n ja kansalaisjärjestöjen yhteistyötä siviilikriisinhallinnassa.

Terrorisminvastainen yhteistyö

Terrorisminvastaiseen kansainväliseen yhteistyöhön osallistuttiin aktiivisesti. EU:lla oli Suomen johdolla merkittävä vaikutus sovun löytymiseen ensimmäisestä globaalista terrorisminvastaisesta strategiasta, joka hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa syyskuussa 2006. EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puitteissa panostettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella etenkin radikalisoitumisen ja terrorismiin värväyksen vastaisen strategian tehokkaaseen toimeenpanoon samoin kuin terrorisminvastaisen teknisen avun rahoituksen kehittämiseen ja painopisteiden uudelleenarvioon. Merkittävänä tuloksina voidaan mainita mm. ulkoisen viestinnän kehittäminen Suomen perustamassa asiantuntijatyöryhmässä, keskustelujen aloittaminen Indonesian kanssa ja poliittinen yhteisymmärrys tuesta Afrikan Unionin terrorisminvastaiselle keskukselle. Yhdysvaltain kanssa jatkettiin keskusteluja humanitaarisista standardeista terrorisminvastaisessa toiminnassa. EU:n ulkoministerit ottivat ensimmäistä kertaa kantaa salaisia vankiloita vastaan. Euroopan neuvoston terrorismiasiantuntijoiden komitea järjesti temaattisen erityiskokouksen sopimusratifiointien edistämiseksi ja hyväksyi mm. yhteistyötä Interpolin kanssa koskevan suosituksen. Suomen edustaja valittiin toiselle kaudelle komitean puheenjohtajana.

8.3 Oikeudenmukainen maailma

Globaalihallinnan kehittäminen

Vuoden 2005 YK:n huippukokouksen asettama oikeudenmukaisen globalisaation ja ihmisarvoisen työn tavoite vahvistui koko YK-järjestelmän toiminnassa ja erityisesti YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECO-SOC) korkean tason kokouksen tuloksena kesällä 2006. Suomi on osallistunut asian eteenpäinviemiseen näkyvästi myös Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kautta samoin kuin Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa. Globalisaatio pyritään huomioimaan kestävä kehityksen politiikan eri alueilla. Suomen politiikassa on kiinnitetty enenevää huomiota eri kansainvälisten järjestöjen muutoksiin ja niiden yhteistyön lisäämiseen myös globalisaation hallinnassa.

Helsinkiprosessin toisessa vaiheessa muutamat ystävämaat, kuten Meksiko, Egypti ja Tansania aloittivat tietokartojen toimeenpanon. Suomi toteutti epäviralliset konsultaatiot YK:n korruptionvastaisen yleissopimuksen ensimmäisen sopimusosapuolikokouksen valmistelemiseksi. Joulukuussa 2006 pidetyssä kokouksessa päätettiin perustaa työryhmät suunnittelemaan monitorointimekanismia, teknistä apua ja varallisuuden takaisinhankeintaa. Helsinkiprosessin keskustelut myötävaikuttivat Suomen hallituksen päätökseen liittyä innovatiivisen kehitysrahoituksen ryhmään ja seurata aktiivisesti mekanismien toimeenpanoa.

YK-reformit

YK-reformien eteenpäin vieminen oli myös keskeinen Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoite.

Uusien instituutioiden, rauhanrakentamiskomission (PBC) ja ihmisoikeusneuvoston, toiminnan aloittaminen muodostui suureksi haasteeksi menettelytapoja koskevien kiistojen vuoksi. Suomi osallistui EU-puheenjohtajana PBC:n ensimmäisiin maakohtaisiin kokouksiin vaikka Suomi ei ole PBC:n jäsen. Euroopan unionin edustautumista PBC:ssa koskeva kiista saatiin ratkaistua Suomen esittämällä tavalla pitkien neu-

vottelujen jälkeen joulukuussa 2006. Ihmisoikeusneuvoston alkuvaihetta leimasi sisäinen vastakkainasettelu osittain Lähi-idän tulehtuneen tilanteen vuoksi. Suomi neuvoston jäsenenä ja EU-puheenjohtajana pyrki vaikuttamaan sekä EU:n yhtenäiseen linjaan että koko neuvoston toiminnan tehokkuuteen.

EU:lla ja Suomella puheenjohtajana oli uudistusprosessissa koko vuoden ajan keskeinen sillanrakentajan rooli maaryhmien välisten näkemyserojen sovittelijana.

Erityisteema: Kehitysyhteistyön projektiapu, sektoriohjelmat ja budjettituki

Kehitysyhteistyön suunnittelun taustaa

Ulkoasiainministeriön rahoittamassa kehitysyhteistyössä seurataan kansainvälisen menetelmäkehityksen suuntaviivoja ja Suomen kehitysyhteistyön menetelmät perustuvat laajaan kansalliseen ja kansainväliseen kokemukseen. Kehitysyhteistyölle onkin luonteenomaista avunantajien yhteinen menetelmäkehitys ja parhaiden käytäntöjen jakaminen. Tässä keskeisenä foorumina on taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD ja sen kehitysyhteistyökomitea DAC. Vuonna 2005 laadittiin OECD:n ja kumppanimaiden piirissä ns. Pariisin julistus kehitysyhteistyön tuloksellisuuden vahvistamiseksi. Luonnollisesta keskeisimmässä asemassa on kumppanimaittemme näkemykset siitä, minkä tyyppinen toiminta on tuloksellisinta.

Projektit kehitysyhteistyön menetelmänä

Perinteinen toimintamalli kehitysyhteistyössä on erillisten kehitysprojektien toteuttaminen. Näissä keskitytään yksittäisten tai alueellisten ongelmien ratkaisuun. Projektimallilla on selkeä rakenne ja ne pystytään ohjaamaan tarkemmin määriteltyjen ongelmien ratkaisemiseen. Tällöin myös panosten ja tuotosten välinen suhde on suora. Etenkin jos hanketoteuttajana on suoraan Suomen varoilla hankittu, voidaan aktiviteetteja ja varainkäyttöä seurata yksityiskohtaisesti. Suomen rahoittamissa projekteissa voidaan myös hyödyntää suomalaista osaamista.

YK:n taloudellisen kehityksen tutkimuslaitoksen WIDERin tutkimuksessa¹⁾ todetaan, että erillisten kehitysyhteistyöhankkeiden määrä maailmassa 1990 oli noin 7 800 ja vuonna 2004 vastaava lukua oli 59 300. Samanaikaisesti hankkeiden keskikoko laski 6,5 milj. dollariin 1,5 milj. dollariin. Suomen osalta vastaavasti hankkeiden määrä kasvoi lähes kaksinkertaiseksi (358 vuonna 1990 ja 643 vuonna 2004) keskikoon laskiessa lähes kolmannekseen (1,3 milj. dollaria 1990 ja 0,5 milj. vuonna 2004).

Raportointi sekä valmistelu- ja seurantamissiot ovat kasvava taakka sekä rahoittaja- että kumppanimaiden julkishallinnoille. Vuoden 2003 OECD-selvityksessä²⁾ kumppanimaat totesivat hallinnollisen taakan johtuvan eniten avunantajien määrittelemistä prioriteeteista ja järjestelmistä, koordinoimattomista ja vaikeista avunantajien hallintokäytännöistä sekä hallinnon viemästä ajasta ja viiveistä.

Vaikka projektitoiminnalla yksittäisen intervention tasolla onkin todettu olevan merkittäviä etuja, kokonaisuuden kannalta se voi ohjata resursseja epäedullisesti ja lisätä taakkaa kumppanimaisissa. Tällöin köyhyyden vähentämisen kannalta tulos ei välttämättä ole paras mahdollinen.

Ohjelmayhteistyö ja budjettituki

Kehitysyhteistyön menetelmissä on tapahtumassa muutos. Erillisistä yksittäisistä projekteista siirrytään kokonaisten sektoreitten tukemiseen maan oman sektorihallinnon kautta. Pisimmälle vietynä tuki ohjataan

¹⁾ McGillivray, Mark (2006): Increasing aid effectiveness by harmonization requires reduced proliferation. WIDER angle 01/2006

²⁾ OECD (2003): Harmonising Donor Practices for Effective Aid Delivery

koko kansallisen köyhyysohjelman rahoitukseen budjettituen myötä. Esimerkiksi Mosambikissa, Sambiasa, Tansaniassa ja Nicaraguassa Suomi tukee maiden köyhyyden vähentämissuunnitelmia budjettituella.

Siirryttäessä ohjelmayhteistyöhön edellytyksenä on laaja-alaisen kansallisen köyhyysohjelman lisäksi toimiva julkinen hallinto, jonka edelleen kehittämiseen yhteistyömaan hallitus on sitoutunut. Julkisen hallinnon tasoa määriteltäessä arvioitavina elementteinä ovat muun muassa budjetin ja sen valmisteluprosessin avoimuus sekä julkisen varainkäytön laatu ja seuranta. Esimerkiksi korruption torjumiseen kiinnitetään runsaasti huomiota.

Vuoden 2004 valtioneuvoston kehityspoliittisessa ohjelmassa korostetaan äärimmäisen köyhyyden vähentämistä Suomen kehitysyhteistyön päätavoitteena. Samalla linjataan siirtymisen ohjelmayhteistyöhön olevan keskeinen tavoite tuloksellisuuden lisäämiseksi. Tosin monissa maissa esimerkiksi julkisen varainkäytön ja muun hallinnon laatu ei vielä mahdollista muutosta. Ohjelmayhteistyö ja perinteinen projektitoiminta ovat rinnakkaisia toimintamuotoja vielä pitkään ja avun eri muodot täydentävät toinen toisiaan.

Vuonna 2006 julkaistiin laaja kansainvälinen budjettitukievaluatio¹⁾, joka oli budjettituen suhteen positiivinen. Kokonaisarvio budjettituesta oli positiivinen viidessä arvioidusta seitsemästä maasta. Budjettituki ei kuitenkaan ole ratkaisu kaikkiin avun tuloksellisuushaasteisiin. Evaluatation pohjalta sen kasvattaminen on perusteltua, mutta päätökset tulee tehdä aina maakohtaisesti. Budjettituesta ja muista apuinstrumenteista tulee muodostaa toimiva kokonaisuus.

Evaluatio arvioi budjettituen voivan olla tehokas keino kumppanimaiden köyhyyden vähentämishojelmien tukemiseen. Erityisesti peruspalvelujen tuottamisen suhteen budjettituen todettiin tuottaneen positiivisia tuloksia. Sen sijaan tulotasossa mitatun köyhyyden vähenemisen ja budjettituen välillä evaluatio ei löytänyt vahvoja todisteita korrelaatiosta.

Budjettituen käyttö on vahvistanut julkisia taloushallintojärjestelmiä muun muassa lisäämällä budjettien toiminnallista tehokkuutta. Tuki on myös edistänyt makrotaloudellista vakautta sekä budjettikuria. Korruptio on vakava yhteiskunnallinen ongelma kaikissa tutkituissa maissa. Tästä näkökulmasta budjettitukeen liittyy tuloksellisuusriskejä, mutta tutkimus ei löytänyt todisteita siitä, että budjettituki olisi enemmän altis korruptiolle kuin muuta apumuotoa. Sen sijaan budjettituki on ohjannut avunantajien ja kumppanimaiden huomiota ja dialogia korruption vastaisiin toimenpiteisiin. Evaluatio korostaa myös budjettituen potentiaalia hyvää hallintoa edistävänä apumuotona.

Evaluatation arvion mukaan avunantajilla on kuitenkin ollut tapana aliarvioida budjettitukeen liittyviä poliittisia riskejä. Erityisen ongelmallisen poliittisista riskeistä tekee kumppanimaiden kannalta se, että riskien realisoituminen katkaisee budjettituen herkästi, mikä heikentää huomattavasti avun ennustettavuutta. Raportin suosituksen mukaan budjettituen käynnistämisen yhteydessä tulisikin arvioida poliittisia riskejä aiempaa huolellisemmin.

Budjettituen käyttöönotto on tukenut merkittävästi harmonisaatiotavoitteiden saavuttamista. Budjettituella pyritään tukemaan kansallisten köyhyyden vähentämishojelmien toteutusta. Tämä lisää kansallista omistajuutta sekä avun yhteensovittamista kansallisten järjestelmien kanssa. Yksi keskeisiä harmonisaatiotavoitteita on apuun liittyvien hallintokustannusten vähentäminen. Evaluatio toteaa myös, että budjettituella on ollut positiivisia vaikutuksia avun tuloksellisuuteen laajemminkin, esimerkiksi avunantajien lisääntyneen

¹⁾ IDD and Associates (2006): Joint Evaluation of General Budget Support 1994—2004 (Burkina Faso, Malawi, Mozambique, Nicaragua, Rwanda, Uganda, Vietnam). Evaluoinnin taustalla oli seitsemän kumppanimaan lisäksi 17 avunantajamaata, Euroopan komissio sekä neljä kansainvälistä rahoituslaitosta.

harmonisaation kautta. Toisaalta budjettitukeen liittyviä neuvottelu- ja monitorointiprosesseja voi pitää raskaina kumppanimaille.

Budjettituki -instrumentin merkittävimmät kehittämiskohteet liittyvät keskipitkän aikavälin ennustettavuuteen. Useimmat avunantajat eivät kykene antamaan sitovia apulupauksia budjettituen suuruudesta keskipitkällä aikavälillä (3—5 vuotta), mikä vähentää budjettituen ennustettavuutta ja kumppanimaan mahdollisuuksia pitkäjänteiseen taloussuunnitteluun.

Suora budjettituki tarvitsee rinnalleen täydentäviä yhteistyömuotoja, jotka voivat tilanteesta riippuen liittyä esimerkiksi yhteistyöhön palvelujen laadun, julkisen taloushallinnon ja yksityisen sektorin kehittämiseen sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen. Yhteistyöinstrumenttien valinnassa on myös arvioitava monenvälisen yhteistyön tapauskohtaisesti tarjoama suhteellinen etu Suomen kahdenväliseen toimintaan verrattuna. On samalla todettava, että ohjelmayhteistyön lisääminen ei ole itsetarkoitus, vaan keino rahoittaa kansallisia köyhyyden vähentämisstrategioita ja vahvistaa kansallisten suunnittelu- ja hallintojärjestelmien kapasiteettia toteuttaa niitä tuloksellisesti.

Taulukko 43. Esimerkki: Tansanian kansallisia kokemuksia eri kehitysyhteistyön menetelmistä

Tansaniassa toimii yli 40 kahden- ja monenvälistä avunantajaa. Kun kullakin on omat avun suunnittelu- ja seurantajärjestelmänsä sekä avun sisältöpainotuksensa, vastaanottavalle hallitukselle aiheutuu runsaasti ylimääräistä hallintoa avun vastaanottamisesta. Tansaniassa on siksi jo pitkään ollut käynnissä avun tehostamiseen tähtäävä työ, joka huipentui joulukuussa 2006 allekirjoitettuun Tansanian hallituksen ja avunantajien yhteiseen apustrategiaan.

Yksi keskeisistä apustrategian kysymyksistä on millä menetelmillä köyhyyden vähentämisstrategiaa tuetaan parhaiten. Tansanian hallitus ja avunantajat katsovat, että budjettisykli on voimavarojen ohjaamisen lähtökohta. Avunantajat tunnustavat, että Tansanian hallituksen näkökulmasta ensisijainen avun kanavointivaihtoehto on yleinen budjettituki. Yleinen budjettituki kanavoituu maan oman budjettihallinnon kautta ja se on myös paremmin parlamentin valvonnan alaisena.

Avunantajat sitoutuvat apustrategiassa kasvattamaan yleisen budjettituen osuutta Tansanialle myönnettävästä avusta. Samalla strategiassa tunnustetaan muiden apuinstrumenttien, kuten hankkeiden ja korirahoitusmekanismien merkitys, silloin kun ne on suunniteltu apustrategiassa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Budjettivuonna 2005/06 neljännentoista avunantajan budjettituen kokonaismäärä oli 616 milj. dollaria, joka oli noin 20 prosenttia Tansanian hallituksen budjetista. Ulkoisen tuen osuus Tansanian budjetin rahoituksesta oli samana vuonna noin 40 prosenttia.

Tansaniassa tehtiin vuonna 2005 yhteisevaluointi vuosien 1994—2004 budjettituesta¹⁾. Budjettituki lisäsi evaluaation mukaan vuosina 2001—2004 Tansanian hallituksen käytettävissä olevaa sitomatonta budjettirahoitusta, jota käytettiin maan köyhyyden vähentämisstrategian painopisteiden mukaisesti. Keskeisten sektoreiden (muun muassa opetus, terveys) budjettirahoitus jopa kaksinkertaistui asukasta kohden tällä ajanjaksolla. Samalla budjettituen vaikuttavuuden parantamisessa on edelleen monia haasteita, kuten esimerkiksi julkisten palvelujen laadun parantaminen, talouskasvun tasaisemman jakautumisen edistäminen sekä julkisen taloushallinnon kehittäminen.

Tansanian apustrategia ja sen pohjalta valmisteltu avunantajien yhteisohjelmadokumentti ovat vaikuttaneet myös Suomen omaan kehitysyhteistyöohjelmaan Tansaniassa. Suomi on muuttanut työskentelyään Tansaniassa siten, että erillisistä projekteista on siirrytty yhä enemmän Tansanian omiin sektorikohtaisiin ohjelmiin ja budjettitukeen. Budjettituki oli vuonna 2006 noin 40 % Suomen yhteistyöohjelmasta.

Suomen valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) tarkasti budjettituen Tansaniassa vuonna 2006²⁾ yhdessä Ison-Britannian tarkastusviraston ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kanssa. VTV totesi, että Tansaniassa budjettituen kasvu on tukenut maan resursseja ennen kaikkea sosiaalisissa peruspalveluissa. Toisaalta varsinkaan maaseudun köyhyys ei ole mainittavasti vähentynyt. Tämän takia myöskään tulotason mukaan määritellyt koko maan köyhyysluvut eivät ole merkittävästi laskeneet. Raportti arvioi esimerkiksi infrastruktuurin puutteet mahdolliseksi selittäväksi tekijäksi. Kokonaisuutena VTV arvioi, että Tansaniassa on edellytyksiä budjettituen lisäämiselle.

Taulukko 43. Esimerkki: Tansanian kansallisia kokemuksia eri kehitysyhteistyön menetelmistä

Budjettituki tarvitsee Tansaniassa kuitenkin rinnalleen täydentäviä apuinstrumentteja avun kokonaisvaikutusten vahvistamiseksi. Myös Suomi tukee korirahoitusmekanismien kautta hallituksen muita sektori- ja reformiohjelmiä. Näiden tukimuotojen avulla voidaan varmistaa, että käytännön tukea kohdistuu köyhyysvähentämisen kannalta keskeisiin hallinnollisiin uudistuksiin ja politiikkoihin. Yksi tällainen sektori on maan paikallishallintouudistus, jonka tukeminen ja edistäminen ovat köyhyysvähentämiseksi aivan keskeistä. Suomi tukee tätä prosessia kahdella avunantajien yhteisellä korirahoitusmekanismilla: paikallishallinnon uudistusohjelma (LGRP) sekä kuntien valtionosuusjärjestelmä (LGCDG). Myös metsäsektorilla Suomi on tehnyt uraauurtavaa työtä sektoria laajasti tukevan yhteisen ohjelman aloittamiseksi. Suomi siirsi oman rahoituksensa ohjelman osaksi vuonna 2006. Aikaisemmin Suomi oli tehnyt ainoastaan erillisiä hankkeita metsäsektoreilla. Suomi käyttää Tansaniassa edelleen perinteisiä hankkeita esimerkiksi uusien yhteistyömuotojen kehittämiseen. Yksi esimerkki on Mtwara ja Lindin alueella kehitettävä paikallisen yrittäjyyden tukiohjelma (DESEMP). Näissä hankkeissa tukea on ohjattu Suomen painopisteiden mukaan ja käyttämään nimenomaan suomalaista erityisosaamista, mikä ohjelmayhteistyössä ei aina ole helppoa.

¹⁾ ODI & Daima Associates limited (2005): Joint Evaluation of General Budget Support, Tanzania 1995 — 2004

²⁾ VTV (2006): Budjettituki Tansanialle, 137/2006

Eri menetelmien vertailusta

Samanaikaisesti kun kehitysyhteistyön menetelmissä tapahtuu jatkuvaa muutosta, projektit ovat edelleen merkittävä työmuoto esimerkiksi sellaisissa maissa, joiden kansalliset järjestelmät eivät ole riittävän vahvoja ohjelmayhteistyöhön. Projekteja voidaan myös toteuttaa ohjelmayhteistyön rinnalla uusien menetelmien kehittämisessä ja kokeilussa sekä täydentäviin kohdennettuihin tukitoimiin. Projektien rakenne ja toimintamallit ovat muuttuneet. Myös projekteja voidaan ohjata paremmin osaksi paikallisia prosesseja, vaikka hallinto onkin projektimallinen. Esimerkiksi Suomen rahoittamissa projekteissa on aikaisempaa enemmän kansallisia asiantuntijoita, projektiorganisaatiot toimivat osana kumppanimaiden omia organisaatioita ja hankintoja tehdään suoraan kumppanimaista.

Kehitysmaiden haasteet ja yhteistyön tavoitteet vaihtelevat maittain, joten eri menetelmien vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta ei voida suoraan verrata. Ohjelmayhteistyö ja budjettituki eivät välttämättä ole parhaita menetelmiä, jos tavoitteena on yksittäisen ongelmakohdan ratkaiseminen. Myös kumppanimaan taloushallinnon heikko taso tai erimielisyydet politiikkatavoitteista voivat estää budjettituen käytön. Ohjelmayhteistyöllä puolestaan saadaan yhteistyötä laajennettua kansallisiin politiikkaprosesseihin ja paremmin linkitettyä kansalliseen resurssiallokaatioon.

Itse rahoituskanava ei kuitenkaan ratkaise avun tuloksellisuutta. Keskeistä on pystyä analysoimaan kumppanimaan kehityksen keskeiset haasteet ja tavoitteet ja toimimaan oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti.

Kehitysyhteistyön vaikuttavuus

Vuosituhatjulistuksen päämäärät ovat olleet ohjaava kriteeri kehitysyhteistyön rahoituspäätöksissä sekä EU-, monenkeskisessä että kahdenvälisessä yhteistyössä. Kaikilla pitkäaikaisen yhteistyön mailla sekä useimmilla muilla yhteistyömailla on omat YK:n vuosituhatavoitteisiin pohjautuvat köyhyysvähentämishjelmansa, joihin Suomen kehitysyhteistyö perustuu. Suomi seuraa systemaattisesti vuosituhatavoitteissa edistymistä pitkäaikaisissa yhteistyömaissaan. Seuranta perustuu YK:n tilastoasioiden osaston 48 mittarilla keräämään kehitysmaiden hallitusten antamaan tietoon. Avun muuttuessa yhä enenevässä määrin ohjelmamuotoiseksi ja yhteisohjelmoinniksi, yksittäisen avunantajan antaman tuen vaikutusta on vaikea tai suorastaan mahdotonta osoittaa.

YK:n maaraportit osoittavat, että Suomen pitkäaikaisista yhteistyömaista Vietnam on jo saavuttanut ensimmäisen vuosituhatavoitteen ja siten puolittanut absoluuttisessa köyhydessä elävien osuuden. Tavoitteen saavuttaminen on mahdollista myös Mosambikissa, Etiopiassa, Tansaniassa, Nepalissa ja Nicaraguassa.

Neljännän MDG-tavoitteen eli alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuuden vähentäminen kahdella kolmanneksella vuoteen 2015 mennessä, saavuttaminen on todennäköistä Nepalissa, mutta epätodennäköistä Tansaniassa ja Etiopiassa. Mosambikissa tavoitteeseen pääseminen on mahdollista. Tansaniassa koulun ensimmäiselle luokalle ilmoittautuneiden lasten osuus ikäluokasta kasvoi yli 50 prosenttia vuosien 2000 ja 2005 välillä, ja alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus laski vuoteen 2004 mennessä 126:een (1 000 lasta kohden) vuoden 2000 tasosta, joka oli 141. Mosambikissa talouskasvu nousi 1,9 prosentista vuonna 2000 7,7 prosenttiin vuonna 2005.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja menetelmien välillä on selkeä yhteys. Pariisin tuloksellisuusjulistuksessa vuodelta 2005 avunantajat ja kumppanimaat sitoutuivat työskentelytapojen uudistamiseen avun tuloksellisuuden edistämiseksi. Julistuksen ensimmäisen seurantaselvityksen tulokset saatiin keväällä 2007 ja niitä käytetään välittömästi hyväksi toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa. Seurantaraportin tuloksissa yhdeksän indikaattorin tarkastelussa Suomi sijoittuu 5 indikaattorin osalta muita avunantajia paremmin, 2 indikaattorin osalta samalle tasolle ja 2 indikaattorin osalta muita huonommalle sijalle.

Taulukko 44. Suomen tulokset Pariisin julistuksen seurantaraportissa¹⁾

Indikaattorit	Määritelmät	Muut avunantajat			
		Suomi			
3	Kansallisten prioriteettien mukaan kohdistettu apu	Apu julkiselle sektorille, joka raportoitu budjetissa (USD milj.)	101		
		Apu julkiselle sektorille, joka ei raportoitu budjetissa (USD milj.)	87	87 %	88 %
4	Kapasiteetin vahvistaminen koordinoitun tuen kautta	Koordinoitu tekninen apu (USD milj.)	21		
		Tekninen apu (USD milj.)	39	53 %	48 %
5a	Kumppanimaiden maakohtaisten taloushallintojärjestelmien käyttö	Järjestelmien käyttö (USD milj.)	33		
		Apu maksettu järjestelmiä käyttämättä (USD milj.)	87	38 %	39 %
5b	Kumppanimaiden hankintajärjestelmien käyttäminen	Hankintajärjestelmien käyttäminen (USD milj.)	45		
		Apu maksettu hankintajärjestelmiä käyttämättä (USD milj.)	87	52 %	39 %
6	Rinnakkaisten hanketointojen välttäminen	Rinnakkaisten hanketointojen lukumäärä	9		
		Kumppanimaiden lukumäärä	11	9	-
7	Apu on ennakoitavampaa	Apu maksettu aikataulun mukaisesti (USD milj.)	26		
		Apu maksettu ei-aikataulun mukaisesti (USD milj.)	94	27 %	70 %
8	Apu on sitomatonta	Sitomaton apu (USD milj.)	152		
		Apu yhteensä (USD milj.)	155	98 %	75 %
9	Yhteisten järjestelyjen ja menettelyjen käyttö	Ohjelmamuotoinen apu (USD milj.)	44		
		Maksettu apu yhteensä (USD milj.)	111	39 %	43 %
10a	Avunantajien yhteiset kenttämatkat	Yhteisten kenttämatkojen lukumäärä	21		
		Kenttämatkojen lukumäärä yhteensä	80	26 %	-
10b	Avunantajien yhteiset maa-arvioinnit	Yhteisten maa-arviointien lukumäärä	11		
		Maa-arviointien lukumäärä yhteensä	19	58 %	-

¹⁾ Lähde: OECD/DAC: The 2006 Survey on Monitoring the Paris Declaration. Volume 1: Statistical Appendices FINAL DRAFT (20 March 07).

Kehitysyhteistyömäärärahat vuonna 2006

Kehitysyhteistyömäärärahat kasvoivat suunnitellusti. Talousarviossa varsinaisen kehitysyhteistyön momentille kohdennettiin 516,1 milj. euroa, mikä oli lähes 60 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Ennakkotietojen mukaan Suomen julkisen kehitysyhteistyön maksatukset olivat noin 659 milj. euroa vuonna 2006, mikä vastaa 0,39 prosenttia bruttokansantulosta. Vuoteen 2005 mennessä humanitaarisen avun maksatukset laskivat hivenen. Samaten Suomen kehitysyhteistyön osuus Euroopan komission budjetista kasvoi ennakoitua maltillisemmin. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi julkisen kehitysyhteistyön BKTL-osuuden alenemiseen vuoden 2005 tasolta vaikutti ennakoitua ripeämpi talouskasvu Suomessa. Lisäksi Suomen ja usean muun avunantajan julkista kehitysapua kasvatti vuonna 2005 väliaikaisesti Irakille annettu velkahelpotus.

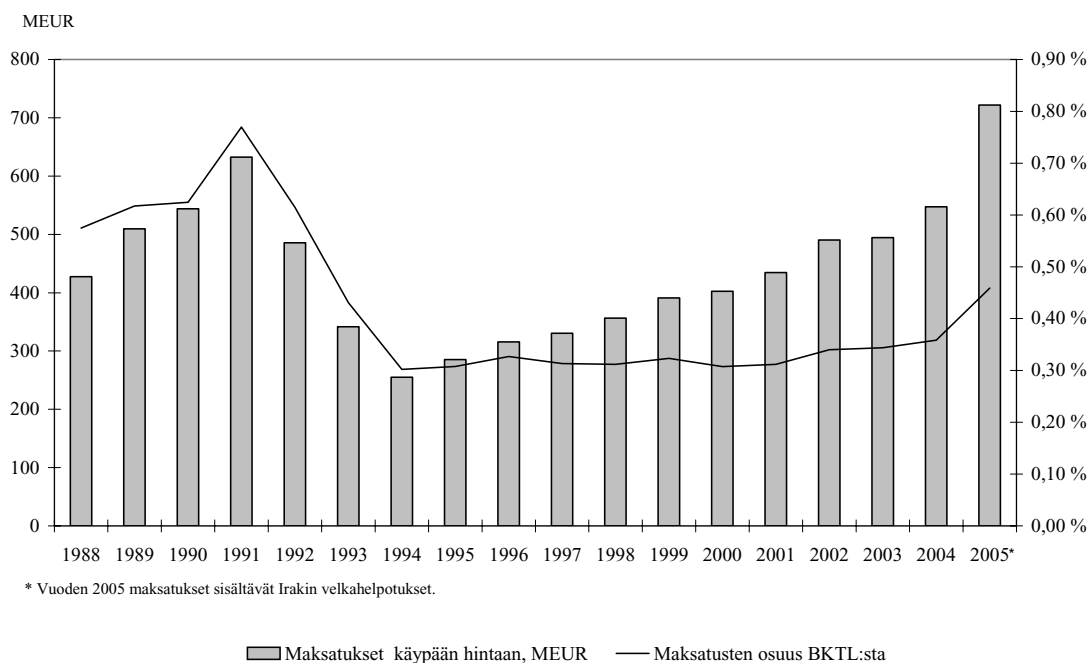
Taulukko 45. Kehitysyhteistyömäärärahat käyttösuunnitelmakohdittain 2005—2007, milj. euroa¹⁾

	2005 TA	2006 TA	2007 TA
1. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (24.30)			
Varsinainen kehitysyhteistyö (24.30.66)			
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	113,8	141,5	155,0
Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	155,5	181,2	198,4
Euroopan kehitysrahasto	43,0	45,8	50,8
Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	30,0	14,6	23,5
Humanitaarinen apu	46,0	52,5	60,4
Kehitysyhteistyön suunnittelu- ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	7,3	6,8	7,5
Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	0,9	1,0	0,9
Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle	51,6	66,8	75,9
Korkotuki	10,0	6,0	10,0
Varsinainen kehitysyhteistyö (24.30.66) yhteensä	458,1	516,2	582,4
TTT-yhteistyö (24.30.67)	2,3	2,3	0,0
Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toiminta (24.30.50)	0,0	0,0	0,0
Kansainvälinen kehitysyhteistyö (24.30) yhteensä	460,4	518,5	582,4
2. Muu kehitysyhteistyö			
Kehitysyhteistyön hallintomenot (UM)	22,7	24,4	23,2
Pakolaisvastaanotosta aiheutuvat menot	13,6	15,1	13,7
Osuus EU:n kehitysyhteistyöbudjetista	70,2	79,2	96,8
Maksuosuudet muille kansainvälisille järjestöille	15,0	15,6	15,7
Muut kehitysyhteistyöksi luettavat menot	18,4	17,6	14,3
Muu kehitysyhteistyö yhteensä	139,9	151,9	163,7
Kehitysyhteistyö yhteensä	600,3	670,4	746,1
Osuus bruttokansantulosta (BKTL) ²⁾	0,38 %	0,40 %	0,43 %

¹⁾ Ilman lisätalousarviota²⁾ Lähde: Tilastokeskus ja VM tammikuu 2007

Pitkäaikaisten kehitys yhteistyömaiden osuus oli noin 59 prosenttia ja Saharan eteläpuoleisten maiden osuus noin 54 prosenttia maa- ja aluekohtaisesta kehitys yhteistyöstä. Lisäksi maa- ja aluekohtaisista kehitys yhteistyövaroista noin 43 prosenttia kanavoitiin vähiten kehittyneisiin yhteistyömaihin (LDC). LDC-maat ja Afrikka olivat painopisteenä myös monenkeskisessä ja EY-kehitys yhteistyössä.

Kuvio 6. Kehitys yhteistyömaksatukset 1988—2005, reaalin kehitys

Kehitys maiden kaupankäyntivalmiuksien vahvistaminen

Puheenjohtajuuskaudella ulkoasiainministeriön tavoitteena oli edistää hallitusohjelman mukaisesti kehitys maiden integroitumista kansainväliseen kauppaan ja kauppajärjestelmään tukemalla niiden kaupankäyntikykyä. Suomi järjesti lokakuun yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvoston yhteydessä ensimmäisen yhteisen EU:n kauppaja kehitysministerien istunnon, jonka pääaiheena oli kehitys maiden kaupankäyntivalmiuksia tukeva kehitys yhteistyö (Aid for Trade). Tämän kansainvälisen aloitteen tarkoituksena on vahvistaa kehitys maiden kauppa- ja tuotantokapasiteettia ja näin edesauttaa niiden mahdollisuuksia käyttää kauppaa omien kehitystavoitteidensa saavuttamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi.

Pitkälti ulkoasiainministeriön laatimat neuvoston Aid for Trade -päätelmät sitouttavat EU:n komission ja jäsenmaat entistä vahvemmin aloitteen toimeenpanoon osana EU:n kauppaja kehitys politiikkaa. Päätelmien yksi keskeisin elementti on EU:n yhteisen Aid for Trade -strategian laadinta vuonna 2007. Strategia luo yhteisen, toiminnallisen, kehitys maiden kaupankäyntikykyä tukevan viitekehysten EU:n kehitys yhteistyölle. EU:n vahvan sitoutumisen kautta edistetään koko hankkeen kansainvälistä uskottavuutta. Maailman suurimpana avunantajana EU:n toiminnalla on tärkeä merkitys hankkeen käytännön toteuttamisen kannalta.

8.4 Menestyvä Suomi

Ulkoasiainministeriö vahvistaa avointa ja sääntöperusteista maailmantaloutta Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn edistämiseksi. Ulkoasiainministeriö parantaa suomalaisten yritysten markkinoillepääsyn ja toiminnan edellytyksiä sekä edistää Suomeen suuntautuvia investointeja. Ulkoasiainministeriö vauhdittaa suomalaisen kulttuurin, luovuuden ja osaamisen tunnetuksi tulemistä ja menestymistä ulkomailla. Edustustot avaavat ovia, madaltavat kansainvälisiä kynnyksiä ja luovat verkostoja. Käytännön toiminnassa tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että kansainvälistä kauppajärjestelmää vahvistetaan ja kansainvälistä taloudellista yhteistyötä edistetään; Suomen ulkoista taloudellista toimintaympäristöä parannetaan; vientiä ja kansainvälistymistä edistetään sekä innovaatio-organisaatioiden ja kulttuuriyhteisöjen verkottumista tuetaan; Suomen vahvuuksia hyödynnetään ja tunnettuutta lisätään.

WTO-neuvottelukierros

WTO:n Dohan neuvottelukierros oli tarkoitus saada päätökseen vuoden 2006 loppuun mennessä. Näin ollen valmistauduttiin siihen, että WTO-neuvottelujen ratkaisevat vaiheet osuvat Suomen puheenjohtajuuskaudelle. WTO-neuvottelujen päättäminen määriteltiin puheenjohtajuuskauden yhdeksi päätavoitteeksi ulkoasiainministeriössä.

Ulkoasiainministeriö vastasi Suomen WTO-neuvotteluihin liittyvästä kannanmuodostuksesta. Suomen puheenjohtajuuskaudella Dohan kierros päätettiin pääjohtaja Lamyn esityksestä kuitenkin keskeyttää toistaiseksi, sillä todettiin, ettei neuvotteluissa ollut mahdollista päästä yhteisymmärrykseen edes pienen ydinryhmän kesken. Keskusteluja neuvotteluihin palaamisesta käytiin koko syksyn ajan tässä onnistumatta. Tavoite WTO-neuvotteluihin palaamisesta ei toteutunut. Ulkoasiainministeriö onnistui säilyttämään neuvotteluissa EU:n rivit kuitenkin yhtenäisinä. Samoin korostettiin kierroksen uudelleenkäynnistämisen ja monenkeskisen kauppajärjestelmän tärkeyttä ja ensisijaisuutta.

Kauppapolitiikka ulkoisen kilpailukyvyn välineenä

EU:n ulkoisen kilpailukyvyn vahvistamista koskevat aloitteet kuuluivat ulkosuhdesektorilla Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tärkeimpiin kysymyksiin. Komissio julkaisi lokakuussa 2006 aihetta käsittelevän tiedonannon "Global Europe: Competing in the World". Tiedonannon pohjalta hyväksyttiin pitkälti ulkoasiainministeriön valmistelemaat neuvoston päätelmät, joissa määritellään keinot EU:n ulkoisen kauppaja- ja talouspolitiikan kehittämiseksi lähivuosina, jotta politiikka mahdollisimman tehokkaasti tukisi alueen yritysten kilpailukykyä sekä tätä kautta EU-maiden kasvua ja työllisyyttä. Kyseessä on merkittävä, yhteisön koko talous- ja kauppasuhteiden tulevaa suuntaa hahmottava linjanveto. Päätelmien peruslähtökohta on, että talouden ja tuotannon rakenteet ovat muuttuneet siten, että ulkoisen talous- ja kauppapolitiikan on ennistä tehokkaammin huomioitava yritystoiminnan globaali luonne. Euroopan markkinat on pidettävä avoimina sekä viennille että tuonnille, ja kauppapolitiikalla on pyrittävä tukemaan suotuisan liiketoimintaympäristön kehitystä eri puolilla maailmaa.

Neuvoston päätelmissä otettiin kantaa myös kansainvälisen kauppayhteistyön ja -instituutioiden kehitykseen. Monenkeskiset WTO-neuvottelut säilyvät edelleen kauppapolitiikan painopisteenä. WTO:n rinnalle etsitään kuitenkin myös uusia, täydentäviä järjestelyjä. Yksi tällainen ovat uudentyyppiset, sisällöltään laajat vapaakauppasopimukset, joita pyritään neuvottelemaan merkittävien EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Neuvottelujen pikaista aloittamista kannatettiin Kaakkois-Aasian järjestö ASEANin maiden, Intian ja Etelä-Korean kanssa. Lisäksi vapaakauppaneuvotteluihin pyritään Venäjän ja Ukrainan kanssa niiden liittyttyä maailman kauppajärjestön WTO:n jäseniksi.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämisen strategian toimeenpano

Ulkoasiainministeriön oman viennin ja kansainvälistymisen edistämisen (VKE) strategian toimeenpanoon kuuluvat hankkeet saatiin suurimmaksi osaksi muutettua osaksi ministeriön arkipäivää. Yhtenä tavoitteena oli yhteistyön tehostaminen muiden VKE-toimijoiden kanssa. EU-puheenjohtajuudesta johtuen varsinaisia vienninedistämismatkoja oli normaalia vähemmän, mutta toisaalta puheenjohtajuuden mukanaan tuomaa näkyvyyttä voitiin hyödyntää myös suomalaisen elinkeinoelämän hyväksi. Edustustoverkon ja arvovalta-palveluiden ohella ulkoasiainministeriö kykeni tuomaan lisäarvoa suhteessa muihin toimijoihin jatkamalla tehostettua työtä kaupan esteiden poistamiseksi. Yhteistyössä sidosryhmien kanssa järjestettiin lisäksi lukuisia kansainvälisiä seminaareja, joiden keskeisenä teemana vuonna 2006 oli Suomen innovaatiojärjestelmän esittely.

8.5 Avoin ja palveleva ulkoasiainministeriö

Ulkoasiainministeriö tiivistää yhteistyötään kansalaisyhteiskunnan ja taloudellisten toimijoiden kanssa lisäämällä avoimuutta ja kehittämällä uudenlaisia kumppanuuksia. Ulkoasiainministeriö tuottaa ja jakaa yhteiskunnan ja sidosryhmiensä kannalta merkityksellistä ja hyödyllistä tietoa. Ulkoasiainministeriö tarjoaa Suomen viranomaispalveluja maailmalla. Ulkoasiainministeriö helpottaa suomalaisten asiointia sekä turvallista liikkumista ja elämistä ulkomailla. Ulkoasiainministeriö auttaa nopeasti, tehokkaasti ja asiantuntevasti hätään joutuneita suomalaisia. Käytännön toiminnassa tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että: asiakaspalvelun laatua kehitetään: kansalais- ja muuta julkista viestintää kehitetään sekä edustustoverkkoa kehitetään.

Erityisteema: Kansalaispalvelut ja konsulitoiminta

Ulkoasiainministeriön kansalaispalvelut ja konsulitoiminta ovat yksi keskeisimpiä ulkoasiainhallinnon vaikuttavuustekijöitä. Kansalaispalveluita ja konsulitoimintaa kutsutaan yleisesti konsulipalveluiksi, joita annetaan sekä Suomen kansalaisille että Suomessa pysyvästi asuville ulkomaalaisille. Konsulipalvelujen keskeisin säädös on konsulipalvelulaki, joka on tullut voimaan joulukuussa 1999. Laki on osoittautunut hyvin hyödylliseksi määrittäen ne konsulipalvelut, joita viranomaiset antavat ja joita suomalaiset ovat oikeutettuja saamaan.

Konsulipalveluja annetaan Suomen ulkomaan edustustoissa. Konsulipalvelujen antaminen on tavallaan hyvinvointipalvelujen ulottamista Suomen rajojen ulkopuolelle. Suomalaisia avustetaan ulkomailla konsulipalvelulain ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Ministeriön roolina on ohjata ja kehittää konsulipalvelujen antamista. Odotusten ja annettavien palvelujen välillä on kuitenkin edelleen suuri kuilu. Ihmisten odotukset kotimatkan maksamisesta, asianajajien maksamisesta ja jopa vieraan valtion oikeuslaitoksen tuomioiden muuttamisesta ovat edelleen olemassa. Ulkoasiainministeriö pyrkii myös jatkossa maldaltamaan tätä kuilua aktiivisella tiedottamisella.

Konsulipalvelujen palveluperiaate on osa hyvää hallintoa ja siihen kuuluvat muun muassa viivytyksetön ja asianmukainen viranomaistoiminta. Konsulipalveluissa toteutetaan yhtä ministeriön keskeistä strategista tavoitetta; avoin ja palveleva ulkoasiainministeriö. Hyvin suoritettujen konsulipalvelujen avulla on voitu lisätä ulkoasiainhallinnon hyväksyttävyyttä suuren yleisön silmissä. Konsulipalveluja on kyetty antamaan 39 000 euron arviomäärärahan puitteissa. Määrärahaa voidaan käyttää hädänalaisessa asemassa olevien suomalaisten avustamiseen.

Tilastot eivät välttämättä anna kuvaa siitä, miten paljon työtä kuhunkin tapaukseen on saatettu käyttää. Joskus asiakkaan avustamiseksi riittää puhelinneuvonta, mutta on myös tapauksia, jotka kestävät päiviä, viik-

koja tai jopa vuosia kuten tilanteessa, jossa suomalainen kärsii vapausrangaistusta ulkomailla. Määrällisesti eniten konsulipalveluja annetaan Suomen Tallinnan suurlähetystössä. Konsulipalvelujen kannalta haastavin on kuitenkin Suomen Bangkokin suurlähetystö, jossa tapaukset ovat usein erityisen vaikeita ja tapausten määrä on jatkuvasti kasvanut. Bangkokissa ominaista ovat moniongelmaiset asiakkaat, vakavat liikenneonnettomuudet ja usein alkoholin liikakäyttöön liittyvät ongelmat. Kun tarkastellaan erilaisia tapausryhmiä, niin voidaan todeta, että mielenterveysongelmaisten asiakkaiden määrä on jatkuvasti lisääntynyt.

Konsulipalvelujen tarve kasvaa ja se asettaa ulkoasiainhallinnon jatkuvien haasteiden eteen. Syitä konsulipalvelujen tarpeen kasvuun on useita. Ensinnäkin suomalaiset matkustavat enemmän kuin aikaisemmin. Vuonna 2006 arvioidaan tehdyn yli 7 miljoonaa ulkomaan matkaa. Valmismatkalain mukaan matkanjärjestäjillä on avustamisvelvollisuus valmismatkalaisten osalta. Valmismatkoja nopeammin kasvaa kuitenkin omatoimimatkojen osuus ja valmismatkojen tarjoama matkanjärjestäjän avustusvelvollisuus ei näihin ulotu. Yhä useammin ulkomailla edustuston puoleen kääntyvä avun tarpeessa oleva on omatoimimatalla ja tällöin avustusvelvollisuus on edustustolla konsulipalvelulain perusteella.

Ministeriö on tilastoinut sellaisia konsulikriisejä - luonnononnettomuuksia, terrori-iskuja, massiivisia kulkuvälineonnettomuuksia - jotka ovat aiheuttaneet erilaisia suomalaisten tilanteen selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä 86 kpl vuonna 2006. Vuonna 2005 tapauksia oli 45 ja vuonna 2004 tapauksia oli 24 kappaletta. On todennäköistä, että konsulikriisien määrä kasvaa myös jatkossa. Ulkoasiainministeriö on perustanut oman kriisikeskustilan, jossa voidaan tehdä kriisitilanteessa tilannekuvaa ja vastataan asiakkaiden tiedusteluihin puhelinpäivystyksessä. Puhelinpäivystystilat olivat keväällä 2006 maa- ja metsätalousministeriön käytössä kun lintuinfluenssasta tiedotettiin yleisölle.

Ulkomailla tilapäisesti asuvien suomalaisten määrät ovat kasvaneet jatkuvasti. Espanjan ja Floridan lisäksi uusia kohteita on haettu voimakkaasti Turkista ja Thaimaasta. Ulkomailla osan vuodesta viettävien suomalaisten määrä lisääntyy ja vaikuttaa konsulipalvelujen kysyntään näissä maissa. EU-maissa eurooppalaisella sairaanhoitokortilla saa välitöntä sairaanhoitoa, mutta unionin ulkopuolella turvaa joudutaan hakemaan konsulipalveluista tai esimerkiksi matkavakuutuksesta.

Matkustusturvallisuuteen panostamisesta on tullut osa ulkoasiainhallinnon ennaltaehkäisevää toimintaa. Turvallisuustietoisien matkustamisen edistämisen kautta pyritään vähentämään riskinottoa ja konsulipalveluita vaativia ongelmia. Ulkoasiainministeriön matkustustiedotteita luetaan niin laajan yleisön kuin matkailualan ammattilaistenkin joukossa. Ulkoasiainministeriön verkkosivujen yksi eniten luetuimpia osioita ovat matkustustiedotteet, joita on tällä hetkellä 160 maasta.

Ulkoasiainministeriö käy dialogia matkanjärjestäjien kanssa ja säännöllisesti tarkastellaan yhteisesti matkailun eri sesonkiaikoihin ja matkakohteisiin liittyviä tilanteita ja riskejä. Vastaavaa yhteistyötä ja riskianalyysyä tehdään myös edustustojen ja matkanjärjestäjien kanssa niissä maissa, jotka ovat suomalaisten turistikohteita. Matkailuturvallisuuden neuvottelukunta on viranomaisten ja matkailualan toimijoiden yhteistyöelin, missä ennakoivasti käsitellään matkailun turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Yhtenä kysymyksenä on usein ollut esillä matkavakuutukset ja niiden ottaminen. Huolimatta aktiivisesta tiedottamisesta matkavakuutusten hyödyllisyydestä edelleen jopa joka viides ulkomaan matkaaja matkustaa ilman matkavakuutusta. Konsulipalveluissa tulee esille tilanteita, joissa ambulanssilento kaukokohteesta maksaa 50 000—70 000 euroa tai kuolleen omaisen kotiutus, joka maksaa 5 000—15 000 euroa kotiutustavasta riippuen. Lähes kaikissa tapauksissa matkavakuutus korvaisi vaadittavat toimenpiteet. Matkavakuutuspaikon hyväksyminen ei kuitenkaan toistaiseksi ole osoittautunut realistiseksi.

Suomi antaa konsulipalveluja oman edustustoverkkonsa kautta. Niissä maissa missä Suomella ei ole omaa edustustoa voidaan konsulipalvelua pyytää yhteistyöhön perustuen toiselta pohjoismaiselta tai toisen EU-maan edustustolta. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella tiivistettiin konsuliyhteistyötä ja siitä on tullut

olennainen osa unionin kansalaisen perusoikeuksia, jonka kehittämistä jatketaan. Suomella on edelleen noin 400 kunniakonsulia, joiden panos Suomen ulkoasiainhallinnon tavoitteiden, mukaan lukien konsuli-palvelut, toteuttamisessa on merkittävä. Tavoitteena on avata uusia kunniakonsulaatteja tarpeen mukaan.

Vuonna 2006 konsulitehtävien määrä jatkoi kasvuaan. Tilastoituja konsulitehtäviä hoidettiin edustustoissa 4,4 prosenttia enemmän kuin edeltävänä vuonna. Kahden vuoden takaiseen verrattuna lisäys oli 18,4 prosenttia. Erityisesti erilaisten notaaritehtävien, tiedoksiantojen ja tiedustelujen määrä kasvoi edelleen voimakkaasti.

Kansalaispalveluista keskeisin ulkomailla on passien antaminen Suomen kansalaisille. Uusi passilaki tuli voimaan elokuussa 2006, jolloin otettiin käyttöön uusi passitietojärjestelmä ja biometriset passit. Passin pi-sin voimassaoloaika on viisi vuotta eikä lapsia voida enää merkitä vanhempien passiin. Kaikki keskitetysti valmistetut passit sisältävät sirun, johon on tallennettu kaikki passin koneluettavassa osassa olevat tiedot sisältäen haltijan henkilötiedot, passin tiedot ja kasvokuvan. Sormenjälkien tallentaminen sirulle aloitetaan vuoden 2009 kuluessa. Edustustot myönsivät vuonna 2006 yhteensä 17 116 passia. Tämän lisäksi myönnettiin diplomaatti- ja virkapasseja, mukaan lukien kaksoispassit ja pidennykset, yhteensä 1 577. Passitulot olivat n. 1,3 milj. euroa.

Edustustot käsitelivät viisumihakemuksia vuonna 2006 yhteensä 585 000 kappaletta, näistä 509 000 Venäjällä. Kielteisiä päätöksiä tehtiin 12 400. Niitä koskevia kanteluita ministeriö vastaanotti vajaa 50 ja muita erilaisia selvityspyyntöjä noin 200. Vuonna 2006 viisumien tuotto oli noin 20 milj. euroa, viisumitulot kasvoivat yhteensä 4,7 milj. eurolla verrattuna vuoteen 2005.

Ulkoasiainministeriö osallistuu Schengen-toiminnan kehittämiseen jäsenmaiden ja komission kesken sekä Schengen-alueen laajentumisen valmisteleminen eli uusien EU-jäsenmaiden Schengen-valmiuden arviointiin. Lisäksi ulkoasiainministeriö osallistuu toimenpiteisiin Schengen-säännösten joustavaksi soveltamiseksi ja paikallisen Schengen-yhteistyön kehittämiseksi.

Ulkoasiainhallinnon kriisivalmiuden kehittäminen jatkui vuonna 2006. Vuoden aikana kiinnitettiin erityistä huomiota muun muassa edustustojen valmiussuunnitteluun, päivystysjärjestelyihin ja harjoituksiin. Libanonin kriisin aiheuttama suomalaisten evakuointi oli konsulipuolella Suomen puheenjohtajuuskauden alkuun osunut haaste. Suomi hoiti kansalaistensa evakuointia lähettämällä Damaskoksen suurlähetystöstä virkamiehen Beirutin hoitamaan evakuointia. Lisäksi muutaman päivän kuluttua kriisin puhkeamisesta ulkoasiainministeriö lähetti paikalle kolmehenkisen konsulikomennuskunnan. Operaation avuksi lähetettiin konsulikomennuskuntalaisia myös Nikosiaan ja Damaskokseen. Lyhyessä ajassa, 14.—22.7., avustettiin yhteensä 120 suomalaista Syyriaan, Kyprokselle ja edelleen kotimaahan. Evakuointi oli myös onnistunut koetinkivi EU-maiden väliselle yhteistyölle. Sekä EU:n jäsenmaiden että EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten evakuointi Libanonista kriisin aikana onnistui hyvin.

8.6 Henkisten voimavarojen kehittäminen ja hallinta

Ulkoasiainministeriö otti palvelukseensa vuoden alussa 17 avustajaa virkamiesuralle, hakijoita oli yhteensä 730. EU-puheenjohtajuuskauden suurelta osin jo 2005 rekrytoitujen määräaikaisten vahvistusten myötä ministeriöön palvelussuhteessa olevan henkilöstön määrä nousi vuoden 2006 lopussa 1 723 henkeen ja edustustojen asemamaasta palkkaama henkilöstö 1 100 henkeen. EU-puheenjohtajuusvahvistukset puretaan 2007 alkuvuoden aikana.

Ulkomaanedustuksen korvausjärjestelmä uudistettiin lokakuun alussa vuonna 2006. Korvauksista säädettiin uudella lailla ulkomaan edustuksen korvauksista sekä asetuksella ulkomaanedustuksen korvauksista. Uusi ulkomaanedustuksen korvausjärjestelmä on tuonut joustavuutta korvauserusteiden määräytymiseen

ja lisännyt näin virkamiehen valinnan mahdollisuutta korvausten käytössä. Eduskunta edellytti korvausjärjestelmää käsitellessään että sen kehittämistä jatketaan.

Taulukko 46. Ulkoasiainhallinnon henkilöstö vuonna 2006

Henkilöstöryhmä	Ministeriö	Edustustot	Yhteensä
Yleisuran virat	747	570	1 317
Erityisvirat	191	16	207
Työsopimussuhteiset	70	20	90
Erityisasiantuntijat ja muut	9	100	109
Asemamaasta palkatut	0	1 100	1 100
Yhteensä	1 017	1 806	2 823

Taulukko 47. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja vuosina 2004—2006

Henkilöstömäärä, -rakenne ja henkilöstökulut	2004	2005	2006
Henkilöstön lukumäärä vuoden lopussa	1 620	1 673	1 723
Henkilötyövuodet	1 622	1 662	1 730
Määräaikaisten %-osuus koko henkilöstömäärästä	16,5	17,0	20,4
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %		83,2	82,9
Kokonaistyövoimakustannukset, milj. euroa /vuosi		76,2	82,2
Tehdyn työajan palkat, %-osuus palkkasummasta		80,7	80,3
Välilliset työvoimakustannukset ja niiden osuus tehdyn työajan palkoista %		74,1	74,1

Työhyvinvointi

Ministeriössä on käytössä *Hyvän työyhteisön opas*, jossa on esitelty hyvät käytännöt ongelmatilanteisiin ja *Työyhteisönkompassi - suunta työn kehittämiseen*, jonka avulla työturvallisuuslain edellyttämällä tavalla voidaan kartoittaa työntekijöitä haittaavia tai heille vaaraa aiheuttavia tekijöitä työyhteisöissä. Näihin liittyen aloitettiin suunnittelemaan käytäntöä, jolla esimiehet voisivat varhaisessa vaiheessa havaita mahdollisesti alkavat jaksamiongelmat. EU-puheenjohtajuuteen valmentautumis- ja tukihanketta, johon on saatu tukea myös työministeriön työelämän kehittämisohjelma Tykesistä, jatkettiin.

Taulukko 48. Työhyvinvoinnin tunnuslukuja vuosina 2004—2006

	2004	2005	2006
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,2	
Tulovaihtuvuus, %	6,2	8,3	4,1
Lähtövaihtuvuus, %	13,6	10,4	6,7
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, % henkilöstöstä	0,3	0,2	0,1
Sairauspoissaolot, pv/htv	5,9	7,5	7,6
Työterveyshuolto, euroa/htv	535	438	577

Ulkoasiainhallinnon tuottavuusohjelma

Ulkoasiainministeriö jatkoi vuonna 2006 tuottavuusohjelmansa toteutusta. Ulkoasiainhallinnon tuottavuusohjelma vuosiksi 2006—2011 koostuu useista erillisistä hankkeista, joilla eri tavoin pyritään lisäämään ministeriön ja edustustojen tukitoimintojen tuottavuutta. Valmisteilla olevilla hallintopalveluiden ja tukitoimintojen tuottavuutta lisäävillä ohjelmilla tavoitellaan ministeriön toiminnan tehostumista.

Valtioneuvoston keväällä 2006 tekemän kehyspäättöksen johdosta ulkoasiainministeriössä tehtiin selvitys talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen tuottamisesta palvelukeskustoimintamallilla vuoteen 2009 mennessä. Selvityksen tavoitteeksi asetettiin palvelukeskusmalli, joka mahdollistaa hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon toimintojen organisoinnin siten, että ne ovat yhtenäiset valtionhallinnon palvelukeskustoimintamallin kanssa ja jonka avulla voidaan vähentää näissä toiminnoissa ulkoasiainhallinnossa työskentelevää henkilöstöä yhteensä 50 henkilötyövuotta vuoteen 2011 mennessä. Ministeriö teki joulukuussa 2006 päätöksen palvelukeskusasiakkuuteen siirtymisestä. Palvelukeskusvalinta tehdään vuoden 2007 aikana.

8.7 Talouden tarkastelu

Finnfund

Ulkoasiainministeriö valvoo Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toimintaa sekä hallinnoi sen osakkeita. Yhtiö on erikoistunut kehitysrahoitukseen. Vuoden 2006 lopussa valtion omistusosuus yhtiöstä oli 79,9 prosenttia. Osakkeiden kirjanpitoarvio ministeriön taseessa oli 34,4 milj. euroa. Yhtiö ei jaa osinkoa. Yhtiö julkaisee oman vuosikertomuksen.

Taulukko 49. Finnfundin keskeiset tilinpäätösluvut vuosina 2004—2006

	2004	2005	2006
Liikevaihto, milj. euroa	8,6	9,4	11,7
Voitto, milj. euroa	2,0	4,0	5,0
Sijoitusomaisuus, milj. euroa	73,9	103,1	128,5
Sijoituspäätökset, milj. euroa	62,8	87,3	91,5
Taseen loppusumma, milj. euroa	110,3	131,4	161,5
Valtionapu korkotukena, euroa	-	-	-
Henkilöstö, lkm	29	27	31

9. Oikeusministeriö

Katsaus toimialan toimintaan ja toimialan toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin sekä vaikuttavuuden kehityksen tärkeimmät asiat

Toimialan keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet olivat lainvalmistelun ja lakiehdotusten vaikutusten arvioinnin parantaminen, oikeusturvan joutuisuuden ja alueellisen tasapuolisuuden parantaminen, rikollisuuden vähentäminen ja rikoksen uhrin aseman parantaminen sekä maksuhäiriöiden ja niiden haittojen vähentäminen. Suomen yhtenä keskeisenä tavoitteena EU:n puheenjohtajamaana oli eurooppalaisen oikeusalueen toteutumisen ja Haagin toimintaohjelman toteuttamisen edistäminen.

Lainvalmistelun ja lakiehdotusten vaikutusten arvioinnin parantaminen. Suomessa vuosittain annettavien säädösten määrän ja laajuuden kasvu sekä EU-lähtöisen lainsäädännön ulottuminen yhä useammalle oikeudenalalle ovat lisänneet säädösvalmistelijoiden työmäärää ja aiheuttaneet ongelmia erityisesti lainsäädännön laadussa ja hallittavuudessa. Säädösvalmistelun suunnittelua, johtamista ja laadunvalvontaa on pohdittu elinkeinoelämän ja valtionhallinnon edustajista koostuvassa työryhmässä. Ohjelman puitteissa on myös selvitetty ja arvioitu säädösympäristön viimeaikaista kehitystä erityisesti kansallisen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisen näkökohdista. Työryhmä luovutti mietintönsä, Paremmän sääntelyn toimintaohjelman pääministeri Matti Vanhaselle elokuussa 2006.

Säädösehdotusten vaikutusten arvioinnin kehittämiseksi ja laadun parantamiseksi oikeusministeriön keväällä 2006 asettama työryhmä valmistelee olemassa olevien vaikutusaloista arviointiohjeiden yhdistämistä ja pohtii keinoja arviointiohjeistuksen noudattamisen tehostamiseksi.

Oikeusministeriön tarkastustoimisto tarkasti yhteensä 437 esitys- ja asetusehdotusta, jotka yhteensä käsittivät 810 säädösehdotusta ja 7 506 pykälää. Tarkastettavien ehdotusten määrä oli selvästi suurempi kuin aikaisempina vuosina. Tästä huolimatta pystyttiin saavuttamaan tavoitteet. Vuoden 2006 säädöskokoelmassa julkaistuista laeista tarkastettiin 86 % sekä laeista ja asetuksista yhteensä 67,7 %. Vastaaavat tavoiteluvut olivat 80 % ja 70 %. Tarkastus kesti keskimäärin 11 päivää. Tavoite oli 15 päivää. 75,8 % tarkastettavista viipyi tarkastuksessa enintään kaksi viikkoa.

Oikeusturvan joutuisuuden ja alueellisen tasapuolisuuden parantaminen. Keskimääräiset käsittelyajat ovat hallituskaudella lyhentyneet korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hovioikeuksissa, hallinto-oikeuksissa sekä kärjäoikeuksien ratkaisemissa laajoissa riita-asioissa ja velkajärjestelyasioissa. Markkinaoikeudessa ja vakuutus-oikeudessa ruuhkautumiskehitys sitä vastoin on jatkunut ja käsittelyajat osoitetuista lisävoimavaroista huolimatta ovat pidentyneet.

Hallinto-oikeuksissa tavoitteena oli nopeuttaa yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävien valitusten käsittelyä. Tavoite toteutui asemakaava-asioissa, joissa keskimääräinen käsittelyaika lyheni edellisvuoden 10 kuukaudesta 8,9 kuukauteen.

Alueellisen tasapuolisuuden lisäämiseksi käsittelyaikaeroja yksittäisten tuomioistuinten välillä on onnistuttu jonkin verran supistamaan, mutta edelleen ero käsittelyajaltaan pisimmän ja lyhimmän tuomioistuimen välillä on hovioikeuksissa 5,5 kuukautta ja hallinto-oikeuksissa 4,8 kuukautta.

Kärjäoikeuksien osalta tavoitteena oli, ettei missään kärjäoikeudessa keskimääräinen käsittelyaika ylitä maan keskiarvoa yli kolmella kuukaudella. Tavoitteesta jäätin ainoastaan yhdessä kärjäoikeudessa.

Vaikka keskimääräiset käsittelyajat ovat jonkin verran lyhentyneet, ongelmana ovat erityisesti laajojen asioiden liian pitkät kokonaiskäsittelyajat. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut Suomen rikkoneen oikeudenkäynnin kohtuullista kestoa koskevaa velvoitetta 18 tapauksessa vuosina 2000—2006. Näistä tuomioista 16 on koskenut oikeudenkäyntimenettelyä yleisissä tuomioistuimissa. Tuomioistuintoiminnan kehittämiseksi on vuonna 2006 työskennellyt työryhmä oikeudenkäynnin kokonaiskeston ja viivästymisvaarassa olevien laajojen asioiden käsittelyn kehittämiseksi. Käsittelyaikojen lyhentämiseksi työryhmä ehdottaa muun muassa käräjäoikeuksien yksikkökoon kasvattamista, kokoonpanomuutoksia, poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten tietojärjestelmien kehittämistä sekä kiireellisyysääntelyn uudistamista.

Oikeusturvan saatavuuden parantamiseksi voimavaroja kohdennettiin ruuhkautuneisiin tuomioistuihin sekä lisättiin menettelyjen joustavuutta. Vuoden 2006 alussa tuli voimaan laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Rikosasioiden kevennettyä kirjallista menettelyä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.10.2006. Vuoden 2007 alusta tuli voimaan hallinto-oikeuksien kokoonpanojen joustavoittamista koskeva lainsäädäntö.

Oikeusaputoimistoissa oikeudellista neuvontaa kehitettiin oikeusapuhjauksena, jossa oikeusturvaa tarvitseville neuvotaan mihin tahoon ja millä tavalla heidän olisi oltava yhteydessä saadakseen asiansa eteenpäin. Neuvontaa on annettu myös oikeudellisen puhelinneuvonnan kautta. Kansalaisten kiinnostus on ollut korkea palveluja kohtaan.

Rikollisuuden vähentäminen ja uhrin aseman parantaminen. Suomen rikollisuustilanne on pysynyt vaakaana ja väkilukuun suhteutettu rikosten määrä on kansainvälisessä vertailussa alhainen. Rikosten kokonaismäärä on vähentynyt 1990-luvun alkuvuosista lähtien. Henkirikosten määrä on Suomessa kuitenkin viime vuosien vähentymisestä huolimatta edelleen suuri muihin Pohjoismaihin ja ns. vanhoihin EU-maihin (EU 15) verrattuna. Monessa suhteessa myönteinen kehitys jatkui myös vuonna 2006. Poikkeuksena yleisestä kehityssuunnasta on viime vuosina ollut poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten määrän kasvu. Tulevaa rikollisuuskehitystä arvioitaessa on myönteistä, että yhä harvemmat nuoret syyllistyvät rikoksiin. Toisaalta pieni osa nuorista tekee niitä yhä enemmän. On luultavaa, että väestön ikääntyminen vähentää tulevaisuudessa ns. massarikosten määrää. Rikollisuustilanteen tulevan kehityksen kannalta olennaisia tekijöitä ovat mm. muutokset syrjäytymiskehityksessä ja alkoholin kulutuksessa. Rikollisuuskehitystä koskevat kansainväliset uhkakuvat liittyvät rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden leviämiseen sekä nopeasti muotoaan muuttavan tietoverkoissa tehtävän ja niihin kohdistuvan rikollisuuden yleistymiseen. Uhkiin on varauduttu kansainvälistä yhteistyötä lisäämällä ja kotimaista viranomaisyhteistyötä tehostamalla. Rikoksen uhrin asema mm. vahingonkorvausten suhteen on kansainvälisesti verrattuna varsin hyvä.

Tavoitteena oli hallituksen sisäisen turvallisuuden ohjelman ja väkivallan vähentämishojelman pohjalta vähentää erityisesti väkivalta-, huumausaine-, talous- ja uusintarikollisuutta sekä nuorten rikollisuutta ja parantaa rikoksen uhrin asemaa. Uusintarikollisuuden alentamiseksi tavoitteena oli ottaa Vankeinhoitolaitoksessa käyttöön vankikohtaiset rangaistusajan suunnitelmat ja parantaa vapautuvien vankien jälkihuoltoa. Tavoitteena oli vähentää ensikertaisten vankien uusintarikollisuutta siten, että viiden vuoden kuluessa vapautumisesta vankilaan palaavien määrä vähenee 35 prosentista vuoteen 2007 mennessä enintään 32 prosenttiin. Näihin tavoitteisiin liittyen on raportoitavissa seuraavia tuloksia:

1) Rikollisuuden vähentäminen

Rikollisuuden kokonaismäärän viimeaikaista kehitystä voidaan arvioida muun muassa vertaamalla vuoden 2006 kansallisen uhritutkimuksen tuloksia aiempien uhritutkimusten tuloksiin. Lisäksi poliisi toteutti vuonna 2006 laajaan haastatteluaineistoon perustuvan turvallisuustutkimuksen. Uhritutkimuksen mukaan väkivaltaa kokeneiden osuus, joka kasvoi vuosina 1988—2003, oli vuonna 2006 vähentynyt. Samoin väkivallan uhkaa kokeneiden osuus oli pienempi kuin 1990-luvun lopulla. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikos-

ten määrä on parin viime vuoden aikana lisääntynyt jonkin verran, mihin on ollut pääasiallisena syynä ilmoitusalttiuden kasvu. Vuoden 2006 poliisibarometrin mukaan entistä suurempi osa väkivaltarikoksista ilmoitetaan poliisille, mikä selittää erot poliisin tietoon tulleita rikoksia koskevien tilastojen ja uhritutkimusten tuottamien tietojen välillä.

Taulukko 50. Poliisin tietoon tulleiden väkivalta-, varkaus-, huumausaine- ja talousrikosten sekä rattijuopumusten määrän kehitys

	2002	2003	2004	2005	2006
Pahoinpitelyt	18 339	19 274	19 652	20 159	20 687
Törkeät pahoinpitelyt	2 145	2 108	2 270	2 094	2 100
Lievät pahoinpitelyt	7 538	7 480	7 884	8 074	8 023
Henkirikokset	131	103	144	114	112
Varkaudet	111 409	106 978	94 384	83 569	77 217
Törkeät varkaudet	2 792	2 485	2 341	2 369	2 166
Huumausainerikokset	5 821	5 202	4 672	4 596	4 229
Törkeät huumausainerikokset	760	742	582	574	680
Huumausaineen käyttörikokset	7 240	9 084	9 217	9 205	8 446
Talousrikokset			1 485	1 462	
Rattijuopumukset	9 324	10 087	11 147	11 068	11 269
Törkeät rattijuopumukset	13 633	14 517	15 830	14 944	14 579

Poliisin vuonna 2006 toteuttaman turvallisuustutkimuksen mukaan omaisuusrikoksen uhriksi joutuneiden osuus haastatelluista on vähentynyt vuodesta 2003 kuudella prosenttiyksiköllä. Myös poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä on selvästi vähentynyt vuosituhatteen vaihteen jälkeen. Omaisuusrikosten vähentymiseen ovat osaltaan vaikuttaneet tehostuneet valvontamenetelmät.

Rattijuopumuksen vuosittaisen valtakunnallisen seurantatutkimuksen mukaan rattijuoppojen osuus liikennevirrassa ei ole olennaisesti muuttunut kymmenvuotiskautena 1996—2006. Ilmitulleiden rattijuopumusten määrään vaikuttavat rikoskontrollissa tapahtuvat muutokset.

Poliisin tietoon tullut huumausainerikollisuuden kasvu on viime vuosina taittunut. Ilmi tulleiden törkeiden huumausainerikosten määrä on 2000-luvulla selvästi vähentynyt, vaikka määrä vuonna 2006 jonkin verran kasvoi. Huumausainerikosten määrän kasvun taittuminen vastaa muiden indikaattorien avulla havaittua huumeiden käytön ja huumeongelmien vakiintumista.

2) Uusintarikollisuuden vähentäminen

Vuonna 2006 toteutetulla vankeinhoidon lainsäädännön ja organisaatiouudistuksella on luotu aiempaa paremmat edellytykset vankeinhoidon vaikuttavuuden parantamiselle. Vankilasta vapautuneiden uusintarikollisuuden osalta ei ole vielä tilasto- tai tutkimustietoja siitä, onko viimeaikainen kehitys ollut tavoitteen suuntaista. Riski- ja tarvearviointiin pohjautuvat rangaistusajan suunnitelmat tehtiin lähes kaikille vuoden aikana vankilaan tulleille yli kahden vuoden rangaistukseen tuomituille sekä valtaosalle vankilassa jo olleista pitkäaikaisista vangeista. Uuden lainsäädännön mukaisesti suunnitelma pitäisi tehdä myös lyhyempää rangaistusta suorittaville, mikä ei vielä toteutunut läheskään kattavasti. Vapautuvien vankien jälkihuollon parantamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö ja Suomen kuntaliitto antoivat yhteisen suosituksen, jolla luotiin malli vankiloiden ja vankien kotikunnan viranomaisten yhteistyölle. Suosituksen vaikutuksista vankilasta vapautuneiden saamaan tukeen ja palveluihin ei ole vielä seurantatietoa.

3) Rikoksen uhrin aseman parantaminen

Vuoden 2006 alussa voimaan tullut uusi rikosvahinkolaki parantaa ja selkeyttää korvausjärjestelmää edelleen, joskin se vaikuttaa merkittävästi vasta vuodesta 2008 lähtien. Rikosvahinkokorvauksen keskimääräinen suuruus oli 1 530 euroa eli 23 % suurempi kuin vuonna 2005, jolloin se oli 1 241 euroa. Huolestuttavana seikkana on kuitenkin pidettävä korvaushakemusten keskimääräisen käsittelyajan pitene- mistä aiemmasta noin 7,5 kuukaudesta 9,3 kuukauteen.

4) Liiketoimintakiellon valvonta

Liiketoimintakiellon valvontaa tehostettiin asettamalla myös vero-, tulli-, ulosotto- ja palkkaturvaviran- omaisten tehtäväksi kiinnittää huomiota kiellon toteutumiseen. Lisäksi kiello ulottuu jatkossa myös liike- toiminnan harjoittamiseen Suomessa toiseen valtioon perustetun yhteisön nimissä.

Maksuhäiriöiden ja niiden haittojen vähentäminen. Yleinen taloustilanne on ollut viime vuosina myön- teinen. Kotitalouksien velkaantuminen on kuitenkin jatkunut viime vuosikymmenen loppupuolelta lähtien. Velkaantumisaste suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin oli 90 % vuonna 2005 ja ennakkotietojen mukaan vuonna 2006 jo 100 %. Velkaantuminen yhdessä korkokannan nousun kanssa voi muodostaa riskin, jos ku- luttajan olosuhteissa tapahtuu odottamattomia muutoksia.

Velkaongelmien vähentäminen: Luottotietorekisteriin merkittyjä henkilöitä oli vuoden 2006 lopussa 306 600 (lisäystä 1 %). Pitkántähtäyksen tavoitteena on, että luottotietorekisteriin merkittyjä henkilöitä olisi alle 300 000.

Velkaongelmista selviämisen edistäminen: Vuoden 2006 aikana arvioidaan veloistaan selvinneen noin 25— 30 % ulosottovelallisista. Vuoden 2006 lopussa perittävänä olevien velkojen pääoma oli vähentynyt 5 %:lla 3,4 mrd. euroon ja ulosottovelallisten määrä oli pienin 16 vuoteen.

Taulukko 51. Velallisten määrä 2000-luvulla

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
341 606	346 478	330 740	306 709	325 296	261 513	258 794

Maksukyvyttömyysjärjestelmiä kehitettiin velkajärjestelylain ja yrityssaneerauslain muutoksilla. Velkajär- jestelyssä olevan velvollisuutta maksaa maksuohjelman aikaisista lisätuloistaan kevennettiin järjestelmän kannustavuuden lisäämiseksi. Yrityssaneerausta koskevilla muutoksilla edistetään yritysten ohjautumista saneerausmenettelyyn mahdollisimman nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti. Ulosottokaaren käsittelyn yhte- ydessä hyväksyttiin yksityishenkilöiden yksityisoikeudellisten saatavien määräaikaisuus, joka 1.3.2008 al- kaen helpottaa asteittain laman aikana velkaantuneiden henkilöiden tilannetta.

Luottotappioiden torjunta: Tavoitteena oli perintätuloksen parantaminen neljä prosenttia vuosien 2001— 2003 tasosta. Tulos 653 milj. euroa on 10 prosenttia korkeampi kuin vertailuvosina ja 4 prosenttia korke- ampi kuin osuottopiirien tavoitteet. Hyvä tulos selittynee pitkään jatkuneella hyvällä taloudellisella tilan- teella ja toiminnan tehostumisella.

Maksukyvyttömyystilanteiden selvittämisen tehostaminen ja nopeuttaminen: Vuoden lopussa ulosotossa ol- leista velallisista viidennes oli ollut yhtäjaksoisesti ulosotossa alle 3 kuukautta ja 37 prosenttia alle 6 kuu- kautta.

Perintäkustannusten alentaminen: Hakijalle tilitetyn 1 000 euron periminen maksoi keskimäärin 113,70 eu- roa (v. 2005 117,86 euroa). Ulosottopiirien väliset erot olivat suuret (74,08—205,49 euroa).

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisen toiminnan tehostaminen: Tapauksia, joissa keinotekoisin järjestelyin yritettiin välttää ulosottoa, tunnistettiin 450. Erikoisperinnän tulos oli runsaat 9 milj. euroa.

Taulukko 52. Ulosoton toiminnalliset tunnusluvut

Ulosottopiirit	2004	2005	2006	Vertailu edelliseen vuoteen	Tavoite / arvio 2006	Vertailu tavoitteeseen
	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut			
Saapuneet ulosottoasiat	2 247 043	2 240 953	2 222 050	-1 %	2 474 800	-10 %
Käsitellyt ulosottoasiat	2 017 038	2 549 650	2 233 586	-12 %	2 575 100	-13 %
Tuottavuus (käsitellyt asiat/hyv)	1 407	1 781	1 615	-166	1 810	-195
Käsittelyaika, kk	9,8	6,4	7,2	0,8	6,4	0,8
Täytäntöönpanon onnistuminen käsitellyistä asioista %	42,1	35,9	40,2	4,3 %-yks.	38,0	2,2 %-yks.
Kokonaiskustannukset, €	83 121 000	88 404 000	87 892 000	-512 000		

— Tuottavuuslaskelma sisältää kihlakunnan yhteisen henkilöstön työpanoksen ulosottotehtävissä. Vuonna 2006 se oli 14,8 htv.

Eurooppalaisen oikeusalueen toteutumisen ja Haagin toimintaohjelman toteuttamisen edistäminen.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella pidetyssä Tampereen epävirallisessa oikeus- ja sisäministeriöiden kokouksessa käytiin syvälinen poliittinen keskustelu EU:n oikeus- ja sisäasioiden tilasta ja päätöksenteon tehostamisesta. Keskustelu johti siihen, että Haagin ohjelman täytäntöönpanoa tehostetaan erityisesti poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön osalta. Ohjelman täytäntöönpanoa koskeva toimintasuunnitelma saatetaan ajantasalle ja arviointijärjestelmää parannetaan. Joulukuun Eurooppa-neuvoston kokouksessa jäsenvaltiot sitoutuivat toteuttamaan muutokset päätöksenteon tehostamiseksi tulevan perussopimusten uudistamisen yhteydessä.

Myös perusoikeussuojan vahvistamisessa saavutettiin tuloksia Suomen puheenjohtajuuskaudella. Suomen johdolla sovittiin EU:n perusoikeusviraston perustamisesta. Saavutettu ratkaisu mahdollistaa viraston toiminnan poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön aloilla heti viraston perustamisesta lähtien. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että juuri näillä unionin toiminnan aloilla perusoikeuksien merkitys korostuu eniten.

Suomen kaudella neuvoston lainsäädäntöasioita koskevien julkisten keskustelujen määrä nousi dramaattisesti aiempaan verrattuna ja osasyynä oli Suomen puheenjohtajana noudattama avoimuusmyönteinen käytäntö.

Yksityisoikeuden alalla EU-puheenjohtajuuskauden perheoikeudelliset hankkeet liittyivät elatusapuihin ja avioeroihin. Kulutusluottodirektiivin muutoshanke oli tärkein EU:n kuluttajaoikeudellinen puheenjohtajuushanke. Rahoitusjärjestelmää koski ns. maksupalveludirektiivin valmistelu ja yleistä sopimusoikeutta taas sopimukseen sovellettavaa lakia koskeva ns. Rooma I hanke. Yhtiöoikeudessa olivat esillä osakkeenomistajan oikeudet. Kaikissa näissä hankkeissa edistyi merkittävästi, mutta lopulliset tulokset saadaan vasta seuraavien puheenjohtajien kausilla.

Myös prosessi- ja rikosoikeuden alalla oikeudellista yhteistyötä edistettiin merkittävästi Suomen puheenjohtajuuskaudella. Asetus eurooppalaiseksi maksusuoritusmääräysmenettelyksi hyväksyttiin lopullisesti ja asetus vähäisistä vaatimuksista asiallisesti. Vankien siirtoa koskevan puitepäätöksen sisällöstä sovittiin. Aikaisempien tuomioiden huomioon ottamista koskeva puitepäätös hyväksyttiin lopullisesti.

Kansalaisten oikeussuhteet. Henkilö- ja perheoikeuden tavoitteita ovat yhtäältä itsemääräämisoikeuden toteutuminen ja toisaalta heikomman osapuolen suojaaminen elämän murrostilanteissa. Tavoitteet näkyvät viime vuosina toteutetuissa ja vireille pannuissa lainsäädäntöhankkeissa. Edunvalvontavaltuutuksesta annettu hallituksen esitys tähtää ikääntyvän väestön itsemääräämisoikeuden turvaamiseen. Perheen sisäisten oikeussuhteiden järjestämiseen liittyvät hedelmöityshoidosta annetut säännökset, elatusapujen ohjeistuksen valmistelu ja aviovarallisuutta koskevien säännösten ajanmukaisuuden selvittäminen.

Taloudellisten yhteisöjen sääntelyssä osakeyhtiölain uudistuksella on yhtäältä pyritty lisäämään yhtiöiden toimintamahdollisuuksia samalla kuitenkin turvaten velkojien ja osakkaiden asemaa. Euroopan unionin sääntelyyn perustuvilla eurooppayhtiötä ja -osuuskuntaa koskevilla säännöksillä on luotu aidosti kansainvälisiä yhtiötyyppejä.

Tavoitteena oli uudistaa asunto-osakeyhtiölakia erityisesti kunnossapito- ja korjausrakentamiseen liittyvän vastuunjaon ja päätöksenteon selkeyttämiseksi. Lain uudistamista valmistellut työryhmä sai mietintönsä valmiiksi.

Kuluttajariitalautakunnan menettelyjen tehostamisella ja ryhmävalituksen käyttöön otolla pyritään kuluttajan aseman vahvistamiseen yhä voimakkaammin kilpailluilla ja oikeudellisesti monimutkaistuvilla markkinoilla.

9.1 Tuomioistuimet

Tuomioistuimet tarjoavat oikeusturvaa, kehittävät oikeutta yhteiskunnassa sekä valvovat ja edistävät perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Oikeusturvan saatavuudella on olennainen merkitys suomalaisen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn rakentamisessa.

Erityisteema: Oikeusturvan saatavuus yleisissä tuomioistuimissa

Yleiset tuomioistuimet (korkein oikeus, hovioikeudet ja kärjäoikeudet) sekä työtuomioistuin suoriutuivat tehtävästään hyvin siitä huolimatta, että määrärahoja ja henkilöstömäärää jouduttiin vähentämään. Henkilöstövähennykset kohdistuivat pääosin kärjäoikeuksiin.

Taulukko 53. Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen toimintamenot, kokonaiskustannukset ja henkilöstömäärä

	2004	2005	2006	2006	Vertailu	Vertailu
	toteutuma	toteutuma	tavoite	toteutuma	Vertailu	edelliseen
					tavoitteeseen	vuoteen
Toimintamenot (1 000 €)	165 687	170 315	169 523	168 210	-1 %	-1 %
Kokonaiskustannukset (1 000 €)						
Korkein oikeus	7 204	7 460		7 173		-287
Hovioikeudet	35 187	35 796		35 753		-43
Kärjäoikeudet	128 581	133 295		136 012		2 717
Työtuomioistuin	897	926		906		-20
Yhteensä	171 869	177 477		179 844		2 367
Henkilöstömäärä (htv)	2 846	2 824	2 765	2 782	17	-42

Saapuneiden asioiden määrä on viime vuosina pysynyt suhteellisen vakaana, mutta vuonna 2006 se väheni korkeimmassa oikeudessa 13 % ja hovioikeuksissa 5 %. Sen sijaan kärjäoikeuksissa asiamäärä kasvoi 6 %, mikä oli arvioitua vähemmän. Kärjäoikeuksiin saapuneista asioista noin 508 000 oli kiinteistöasioita ja noin 306 000 rikos- ja siviiliasioita.

Korkeimmassa oikeudessa ratkaistujen asioiden määrä kasvoi ja korkein oikeus saavutti toiminnalliselle tehokkuudelle asetetut tavoitteet. Valituslupia myönnettiin 169, mikä on samaa suuruusluokkaa kuin edellisellä vuonna. Ennakkopäätösten määrä (110) sen sijaan oli pienempi kuin aikaisemmin, mikä johtuu menettelytapoihin liittyvien ennakkopäätösten tarpeen vähenemisestä.

Hovioikeuksissa ratkaistujen asioiden määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna, minkä vuoksi määrälliset ja toiminnalliselle tehokkuudelle asetetut tavoitteet jäivät saavuttamatta. Ratkaisumäärien alentuminen johtuu seurantamenettelyn vähenemisestä ja pääkäsittelyjen lisääntymisestä. Seulottujen asioiden osuus laski kolmella prosenttiyksiköllä 14 prosenttiin ja vastaavasti pääkäsittelyssä ratkaistujen asioiden osuus nousi kolmella prosenttiyksiköllä 29 prosenttiin ratkaistuista asioista.

Kun ratkaistujen asioiden määrä ylitti saapuneiden asioiden määrän korkeimmassa oikeudessa ja hovioikeuksissa, vuoden lopussa ratkaisematta olleiden asioiden määrä laski.

Kärjäoikeudet ratkaisivat asioita lähes yhtä paljon kuin niitä saapui. Maakaaren siirtymäkauden päättymiseen liittyvä kiinteistöasioiden lukumäärän kasvu ei toteutunut arvioidusti. Myös rikosasioita saapui hieman arvioitua ja edellisvuotta vähemmän. Kun ratkaistujen asioiden määrä ei kasvanut tavoitteen mukaisesti, tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita ei täysin saavutettu.

Taulukko 54. Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen ratkaisemat asiat, kpl

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma	Vertailu	
					tavoitteeseen, %	edelliseen vuoteen, %
Korkein oikeus	2 916	3 154	3 150	3 229	3	2
Hovioikeudet	14 067	12 921	12 930	12 411	-4	-4
Kärjäoikeudet	757 259	773 836	835 522	805 982	-4	4
Työtuomioistuin	172	163	145	144	-1	-12
Yhteensä	774 414	790 074	851 747	821 766	-4	4

Keskimääräinen käsittelyaika yleisissä tuomioistuimissa on lyhentynyt korkeimman oikeuden valituslupasioissa, hovioikeuksissa ja kärjäoikeuksien ratkaisemissa laajoissa riita-asioissa ja velkajärjestelyasioissa. Myös asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Taulukko 55. Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen keskimääräiset käsittelyajat, kk

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma	Vertailu	
					tavoitteeseen	edelliseen vuoteen
Korkein oikeus						
— Valituslupahakemukset	4,4	5,2	4,0	4,9	0,9	-0,3
— Asiaratkaisut	15,6	15,3	14,0	16,7	2,7	1,4
Hovioikeudet	8,2	7,9	7,9	7,7	-0,2	-0,2

Taulukko 55. Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen keskimääräiset käsittelyajat, kk

Käräjäoikeudet						
— Rikosasiat	3,2	3,3	3,1	3,7	0,6	0,4
— Summaariset asiat	2,0	2,0	2,1	2,0	-0,1	0,0
— Laajat riita-asiat	8,3	8,0	7,9	7,9	0,0	-0,1
— Velkajärjestelyasiat	6,2	5,9	5,8	5,6	-0,2	-0,3

Käräjäoikeusverkostoa kehitettiin lakkauttamalla kolme käräjäoikeutta, jolloin käräjäoikeuksien lukumäärä oli vuoden lopussa 58. Tarvittavien toimitilojen puuttuessa lakkautettujen käräjäoikeuksien sijaintipaikkakunnille jouduttiin kuitenkin jättämään sivukansliat.

Oikeudenkäyntien keston ja käsittelyaikatietojen perusteella ongelmat keskittyvät selvästi etenkin pääkaupunkiseudulle. Käsiteltävien asioiden määrä ja myös laajojen ja vaikeiden asioiden määrä on suurin siellä, missä väestöä, elinkeinoelämää ja muita toimintoja on eniten. Keskimääräinen käsittelyaika oli hovioikeuksissa keskimäärin 7,7 kk. Helsingin hovioikeudessa jutut viipyivät 10,4 kk ja maan keskiarvo ylittyi selvästi. Toisaalta Kouvolan hovioikeudessa kesto oli vain 4,9 kk. Käräjäoikeuksien istunnossa ratkaistujen riita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli koko maassa 9,5 kk. Istunnossa ratkaistuista riita-asioista merkittävä osa ratkaistaan pääkaupunkiseudun käräjäoikeuksissa. Näissä asioissa Helsingin (11,9 kk), Espoon (12,5 kk) ja Vantaan (7,9 kk) käräjäoikeuksien käsittelyajat olivat edellistä vuotta paremmat. Samoin rikosasioissa pisimmät käsittelyajat olivat pääkaupunkiseudulla.

Palvelujen saatavuuden kannalta on huomattava, että hovioikeuksien matkakäräjillä ratkaisemien asioiden määrä on vuosittain kasvanut. Vuonna 2006 matkakäräjien osuus pääkäsittelyistä oli 21 %. Eniten matkakäräjiä oli Rovaniemen ja Vaasan hovioikeuksissa, joissa yli puolet pääkäsittelyistä järjestettiin hovioikeuspaikkakunnan ulkopuolella.

Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen toimintakertomuksessa vuodelta 2006 on tarkasteltu oikeusturvan saatavuutta yleisissä tuomioistuimissa. Kertomuksessa esitetään, että oikeusturvan toteutuminen edellyttää sekä aineellisten että menettelyllisten oikeuksien toteutumista ja lisäksi oikeudenkäynnin päättymistä kohtuullisessa ajassa.

Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen toimintakertomuksessa todetaan muun muassa seuraavasti:

"Oikeusturva voi toteutua hyvin vain, jos koko järjestelmä toimii kaikin puolin asianmukaisesti."

"Tuomioistuinten osalta tämä merkitsee, että

— käräjäoikeuksien toimintakyvyn ja ammattitaidon sekä aineellisissa että prosessuaalisissa kysymyksissä tulee olla vahva,

— hovioikeuksien tulee voida keskittyä niiden asioiden uudelleen käsittelyyn, joissa muutoksenhaun tarve sitä edellyttää,

— korkeimman oikeuden tulee voida keskittyä asioihin, joihin liittyy ennakkoratkaisun tarve."

"Oikeusturvan saatavuuden ja tehokkuuden kannalta on siksi tarpeen toteuttaa sellaiset rakenteelliset uudistukset, jotka vahvistavat käräjäoikeuksien toimintakykyä ja selkeyttävät hovioikeuksien roolia muutoksenhakuasteena."

Valtioneuvoston 8.3.2007 kehyspäätöksessä todetaan, että oikeusturvan saatavuuden parantamiseksi ja oikeuslaitoksen toimintakyvyn lisäämiseksi jo aloitettuja välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia nopeute-

taan tiivistämällä käräjäoikeusverkosto vuoden 2010 loppuun mennessä toimintakyvyltään riittävän vahvoiksi yksiköiksi, ja että riidattomia saatavia koskevien asioiden käsittely keskitetään uudistuksen jälkeen yhteen tai kahteen käräjäoikeuteen.

Hallintotuomioistuimet

Hallintotuomioistuinten (korkein hallinto-oikeus, hallinto-oikeudet, markkinaoikeus ja vakuutus-oikeus) toimintaan heijastuvat voimakkaasti eri ministeriöissä valmistellut julkishallintoa koskevat lainsäädäntömuutokset, joiden yhteydessä on ollut vaikeuksia kokonaisuutena arvioida, mitä vaikutuksia muutoksilla on hallintotuomioistuinten toimintaan ja asiamääriin. Esimerkiksi muutokset autoverolakiin ovat aiheuttaneet runsaasti valituksia Helsingin hallinto-oikeuteen (3 422 kpl vuonna 2006) ja jatkovalituksia korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Asiamäärissä 2000-luvulla tapahtunut kasvu on ruuhkauttanut hallintotuomioistuimia, pahiten markkinaoikeutta ja vakuutus-oikeutta. Ruuhkautumiskehityksen hillitsemiseksi hallintotuomioistuinten voimavaroja on lisätty ja vuonna 2006 henkilöstömäärän lisäys oli 18 htv.

Taulukko 56. Hallintotuomioistuinten toimintamenot, kokonaiskustannukset ja henkilöstömäärä

	2004	2005	2006	2006	Vertailu	
	toteutuma	toteutuma	tavoite	toteutuma	Vertailu edelliseen	vuoteen
Toimintamenot (1 000 €)	41 036	43 000	44 280	43 900	-1 %	2 %
Kokonaiskustannukset (1 000 €)						
Korkein hallinto-oikeus	8 483	9 016		8 873		- 143
Hallinto-oikeudet	27 040	28 091		28 842		751
Markkinaoikeus	1 038	1 292		1 401		109
Vakuutus-oikeus	6 104	6 508		6 661		153
Yhteensä	42 665	44 907		45 777		870
Henkilöstömäärä (htv)	641	657	672	675		18

Osoitetuilla resurssilisäyksillä hallintotuomioistuimet ovat lisänneet ratkaisukapasiteettiaan ja ylittäneet vakuutus-oikeutta lukuun ottamatta tavoitteeksi asetetun ratkaisumäärän. Tästä huolimatta ratkaisemattomien asioiden määrä kasvoi hallinto-oikeuksissa ja markkinaoikeudessa, kun asioita saapui enemmän kuin niitä ratkaistiin.

Taulukko 57. Hallintotuomioistuinten ratkaisemat asiat, kpl

	2004	2005	2006	2006	Vertailu	
	toteutuma	toteutuma	tavoite	toteutuma	Vertailu edelliseen	vuoteen,
					tavoitteen,	%
					seen, %	
Korkein hallinto-oikeus	3 848	4 009	3 900	4 006	3	0
Hallinto-oikeudet	21 101	22 480	22 100	22 720	3	1
Markkinaoikeus	263	292	330	365	11	25
Vakuutus-oikeus	10 234	10 580	11 400	10 396	-9	-2
Yhteensä	35 446	37 361	37 730	37 487	-1	0

Keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja hallinto-oikeuksissa. Markkinaoikeuden käsittelyajan kaksinkertaistuminen selittyy Energiamarkkinaviraston päätöksistä tehdyillä valituksilla (77 kpl), jotka viipyivät markkinaoikeudessa lähes kaksi vuotta sekä julkisia hankintoja koskevien valitusten ruuhkautumisella, mikä nosti näiden asioiden keskimääräisen käsittelyajan 10,2 kuukauteen. "Vakuutusoiden käsittelyaikojen lyhentäminen edellyttää lisävoimavarojen ohella toimintatapojen ja menettelylainsäädännön kehittämistä."

Taulukko 58. Hallintotuomioistuinten keskimääräiset käsittelyajat, kk

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma	Vertailu edelliseen vuoteen	Vertailu edelliseen vuoteen
Korkein hallinto-oikeus	11,9	10,6	10,0	10,3	0,3	-0,3
Hallinto-oikeudet	8,8	8,4	8,5	8,3	-0,2	-0,1
Markkinaoikeus	5,0	6,2	7,0	13,5	6,5	7,3
Vakuutusoiden käsittelyaika	13,1	14,0	13,0	14,5	1,5	0,5

9.2 Oikeudelliset palvelut ja julkinen oikeusapu

Oikeudellisista palveluista ja julkisesta oikeusavusta huolehtivat oikeusaputoimistot (65 kpl) ja kuluttajavalituslautakunta. Oikeusapu kattaa kaikki oikeudelliset asiat.

Oikeusaputoimistoihin saapuneiden ja käsiteltyjen asioiden määrä pysyi edellisen vuoden tasolla. Saapuneista asioista perhe- ja perintöoikeudellisia asioita oli 47 %, muita siviilioikeudellisia asioita 34 %, rikosasioita 18 % ja velkajärjestelyasioita 1 %.

Oikeudellisen neuvonnan kokeilussa oikeusturvaa tarvitseville neuvottiin, mihin tahoon ja millä tavalla heidän olisi oltava yhteydessä saadakseen asiansa eteenpäin. Kokeilusta saadun myönteisen palautteen perusteella oikeusapuohjausneuvonta vakinaistettiin 1.1.2007 alkaen osaksi oikeusaputoimistojen toimintaa.

Taulukko 59. Oikeusaputoimistojen toiminnalliset tunnusluvut

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma	Muutos edelliseen vuoteen	Muutos tavoitteen, %
Saapuneet asiat	53 544	53 574	55 813	53 722	0 %	-4
Oikeusapuohjaukseen soitetut puhelut 1.10.2005 alkaen		2 381		5 853	146 %	
Käsitellyt asiat	53 766	53 861	55 314	53 351	-1 %	-4
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille	23 074	22 500	22 541	21 951	-2 %	-3
Tuottavuus (käsitelty työyksikkö / htv)	514	510	546	500	-2 %	-8
Taloudellisuus (toimintamenot / käsitelty työyksikkö)	79	82	84	89	9 %	6
Jonotusaika (päivä)	11,0	11,8	7,0	6,7	-43 %	-4
Henkilötyövuodet	461,4	450,5	448,1	458	2 %	2
Kustannukset (1 000 €)	23 655	24 127		27 652	3 525	

Oikeusaputoimistojen nettotoimintamenot olivat 20,1 milj. euroa, joka on 5 % enemmän kuin vuonna 2005. Kasvu johtuu 1.9.2005 perustetusta pääkaupunkiseudun oikeusaputoimistosta ja uudesta palkkausjärjestelmästä.

Kuluttajavalituslautakunnalle valitettiin eniten asuntokaupoista, kiinteistönvälityksistä ja autokaupoista. Ongelmana on valitusten pitkä käsittelyaika. Asuntokauppa-asioiden käsittelyaika on lyhentynyt, mutta muissa asioissa käsittelyaika on pidentynyt. Lautakunnan tavoitteena on ollut tehostaa ratkaisuisaan sovintomenettelyn ja yksinkertaisen menettelyn käyttöä. Sovintojen määrä oli 31 % kaikista käsitellyistä valituksista. Yksinkertaisessa käsittelyssä ratkaistiin 19 % kaikista käsitellyistä valituksista, mikä on 96 % enemmän kuin vuonna 2005.

Taulukko 60. Kuluttajavalituslautakunnan toiminnalliset tunnusluvut

	2004 toteutunut	2005 toteutunut	2006 tavoite	2006 toteutunut	Muutos edelliseen vuoteen, %	Muutos tavoitteen, %
Saapuneet valitukset	3 842	3 782	3 782	4 059	7	7
Käsitellyt valitukset	3 982	3 404	3 700	3 979	17	8
Käsittelyaika (kk)						
— asuntokauppa-asiat	13,9	13,4	12,0	10,9	-19	-9
— muut asiat	7,7	7,1	9,0	8,3	17	-8
Suosittelusten noudattamisaste (%)	77	74	78	75	1	-4
Henkilötyövuodet	29,0	29,7	30,0	29,9	0,7	0,3
Kustannukset (1 000 €)				1 699		

Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot olivat 1,6 milj. euroa, joka on vuoden 2005 tasoa.

Yksityisille oikeudenkäyntiavustajille maksetut palkkiot ja kulukorvaukset olivat yhteensä noin 34,3 milj. euroa, mikä on 3 % edellistä vuotta vähemmän. Yksityinen avustaja määrättiin 31 963:lle asianosaiselle joko oikeusapulain, lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa tai eräiden muiden lakien perusteella, mikä on vuoden 2005 tasoa.

9.3 Rangaistusten täytäntöönpano

Rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisia ovat Vankeinhoitolaitos ja Kriminaalihoitolaitos sekä niiden keskushallintotehtäviä hoitava Rikosseuraamusvirasto. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen, jonka nimi muutettiin 1.1.2007 lukien Rikosseuraamusalan koulutuskeskukseksi, tehtävänä on järjestää alaan liittyvää perus- ja täydennyskoulutusta.

Vankeinhoitolaitos

Vankeinhoitolaitoksen keskeisenä tavoitteena oli parantaa tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämään lisäämällä tavoitteellisia toimintoja ja yksilöllistä rangaistusajan suunnittelua.

Edelleen korkeana pysynyt vankimäärä ja siitä aiheutunut yliasutus sekä käytettävissä olleet resurssit huomioon ottaen Vankeinhoitolaitos suoriutui suhteellisen hyvin sille kuuluvista rangaistusten täytäntöönpanotehtävistä sekä tutkintavankeuden toimeenpanosta. Vankeja oli keskimäärin 3 778 eli 110 vankia vähemmän kuin vuonna 2005, mutta toisaalta 200 vankia enemmän kuin vuonna 2004. Vankien määrän vä-

henemiseen vuodesta 2005 vaikuttivat muun muassa sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa ja ehdonalaan vapautteen päästämistä koskevat säädösmuutokset.

Huomattava osa vankeinhoitoon myönnettyistä lisämäärärahoista on käytetty laitokseen parantamiseksi toteutetuista rakennusinvestoinneista aiheutuneisiin vuokramenoihin, lisääntyneisiin terveydenhuoltomenoihin sekä erilaisiin toiminnan ylläpidosta aiheutuviin menoihin. Toimintamenoja lisäsivät myös muun muassa vankitietojärjestelmän suunnittelusta ja käyttönotosta aiheutuneet menot. Vangeille järjestettävään rikosten uusimisriskin vähentämiseen tähtäävään toimintaan suunnattuja voimavaroja ei pystytty sanottavasti lisäämään.

Vankien toimintaan osallistumista koskevaa tavoitetta ei saavutettu. Päihde- ja toimintaohjelmiin osallistumista koskeva tavoite kuitenkin ylitettiin.

Kriminaalihoitolaitos

Yhdyskuntaseuraamuksiin, erityisesti yhdyskuntapalveluun tuomittujen määrä jäi arvioitua pienemmäksi. Tähän vaikutti muun muassa törkeään rattijuopumukseen syyllistyneiden määrän väheneminen. Tuomituille tehtiin tilanearvio- ja toimeenpanosuunnitelmia hieman tavoitetta enemmän, mutta vähemmän kuin vuonna 2005. Yhdyskuntapalvelussa on tavoitteena ollut, että sen suorittaa onnistuneesti loppuun 85 % aloittaneista. Tavoitteeseen ei ole viime vuosina aivan ylletty, mihin ovat vaikuttaneet ennen muuta tuomittujen päihdeongelmat.

Vankeinhoiton koulutuskeskus

Vankeinhoiton koulutuskeskus saavutti järjestämässään peruskoulutuksessa sille asetetut määrälliset tulostavoitteet. Tavoitteena ollut koulutettavapäivien määrä oli 20 560, joista lähiopetuspäiviä 11 600. Täydennyskoulutusta ei pystytty muun muassa osallistujien vähyyden vuoksi toteuttamaan suunnitellussa laajuudessa, minkä vuoksi täydennyskoulutusta on tarpeen kehittää entistä paremmin laitosten tarpeita vastaavaksi.

Henkiset voimavarat

Huolestuttavaa on, että rikosseuraamusalan henkilöstön (3 133 htv) sairauspoissaolot ovat keskimäärin 13,8 (vuonna 2005 14,3) työpäivää henkilötyövuotta kohden eli 60 % enemmän kuin muualla hallinnonalalla (8,9 työpäivää/htv) ja valtiolla (vuonna 2005 8,8 työpäivää/htv).

Taulukko 61. Vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaalihoitolaitoksen toiminnalliset tunnusluvut

	2004	2005	2006	Vertailu edelliseen vuoteen	2006 tavoite/arvio	Vertailu tavoitteeseen
Vankeinhoitolaitos						
Vankeja keskimäärin	3 577	3 888	3 778	-110	3 820	-42
Rangaistusta suorittavista vangeista päivittäin toiminnassa, %	61,7	58,4	59,1	0,7	63,0	-3,9
Taloudellisuus, toimintamenot/vanki, euroa	44 619	43 779	45 772	1 993	43 800	1 972
Tuottavuus, vangit/htv	1,32	1,42	1,40	-0,02	1,42	-0,02

Taulukko 61. Vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaalihoitolaitoksen toiminnalliset tunnusluvut

Kriminaalihoitolaitos						
Yhdyskuntaseuraamustuomioita suorittavia keskimäärin	4 620	4 791	4 593	-198	4 910	-317
Tilannearvio- ja toimeenpanosuunnitelma tehty, % tuomituista	77	85	83	-2	80	3
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneita, % aloittaneista	81	82	81	-1	85	-4
Ehdonalaisesti vapautuneita valvottavia keskimäärin päivässä	1 357	1 437	1 486	49	1 450	36
Ehdollisesti rangaistuja nuoria valvottavia keskimäärin päivässä	1 630	1 572	1 429	-143	1 600	-171
Taloudellisuus, toiminta-menot/ tuomitut, euroa	2 820	2 908	3 023	115	2 996	27
Tuottavuus, (tuomiota suorittavat + soveltuvuusselvitykset + henkilötutkinnot)/htv	60	53	52	-1	60	-8

Taulukko 62. Rangaistusten täytäntöönpanon kokonaiskustannukset

	2004	2005	2006	Muutos edelliseen vuoteen
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	189 909	202 080	205 184	3 104

Valtion tilinpäätöskertomuksessa vuodelta 2007 on tarkoitettu käsitellä erityisteeman vankeinhoiton vaikuttavuutta.

9.4 Syyttäjälaitos

Syyttäjälaitoksen toiminnan vaikuttavuudessa on kyse rikosvastuun tehokkaasta toteutumisesta valtakunnallisesti yhdenmukaisella tavalla. Keskeisiä vaikuttavuuden arviointiperusteita ovat joutuisuus sekä toisaalta syyteharkintakäytännön yhdenmukaisuus ja oikeudellinen laatu.

Keskimääräinen syyteharkinta-aika oli hieman tavoitetta pidempi. Toisaalta yli vuoden syyteharkinnassa olevien asioiden määrää pystyttiin vähentämään merkittävästi, mikä on ollut jo useita vuosia keskeisenä tulostavoitteena.

Valtakunnansyyttäjänvirasto arvioi syyteharkintakäytännön yhdenmukaisuutta seuraamalla ”ratkaisuprofiilia” koskevia tunnuslukuja ja selvittämällä siinä mahdollisesti olevia eroja. Lisäksi arviointiperusteina ovat muut seurantahavainnot ja kanteluratkaisut. Viraston arvion mukaan henkilöresurssien niukkuus on saattanut jossain määrin vaikuttaa syyttämättäjäntämispäätösten lisääntymiseen sellaisissakin asioissa, joissa rikosvastuun toteutuminen oikeudenkäynnin kautta olisi ollut perustellumpaa kuin toimenpiteistä luopuminen.

Syyttäjille saapui hieman vähemmän (-1 %) asioita kuin edellisvuonna. Vähennystä tapahtui liikennejuopumusrikoksissa ja muissa ns. tavanomaisissa rikosasioissa. Vaativiksi luokiteltuja rikosasioita oli enemmän kuin vuonna 2005. Vaativien asioiden, joiden osuus asiamäärästä on noin 4 %, on laskettu vievän noin 30 % syyttäjien työpanoksesta.

Toiminnan tuottavuus pysyi ennallaan, mutta taloudellisuus heikkeni.

Taulukko 63. Syyttäjälaitoksen toiminnalliset tunnusluvut

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite/arvio	2006 toteutuma	Vertailu tavoitteeseen
Saapuneet asiat (kpl)	88 447	86 617	87 000	85 716	-1 %
— joista vaativia rikosasioita	3 123	3 111		3 377	
Yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita	342	345	400	245	-155
Ratkaistut asiat (kpl)	88 166	86 134	86 000	85 612	0 %
Vireillä syyttäjällä (kpl) vuoden lopussa	12 076	12 475	13 000	14 273	10 %
Taloudellisuus kustannukset/ratkaistut asiat (euroa)	303	314	315	324	3 %
Tuottavuus ratkaistut asiat/htv	171	168	175	168	-4 %
Keskimääräinen syyteharkinta-aika (kk)	1,7	1,8	1,8	1,9	0,1
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	33 721	34 594		36 591	

Voimavarojen käytön tehostamiseksi oli tavoitteena esitutinnan rajoittamismahdollisuuden entistä runsaampi käyttö. Vuonna 2006 tehtiin esitutinnan rajoittamispäätös yhteensä 3 081 henkilön rikosasiassa. Määrä oli kolmanneksen suurempi kuin vuonna 2005 ja vuoteen 2004 verrattuna yli kaksinkertainen.

Päätöimiset talousrikossyyttäjät ratkaisivat vuonna 2006 yhteensä 288 asiaa, kun vastaava luku edellisvuonna oli 276. Keskimääräinen syyteharkinta-aika oli 288 vuorokautta.

9.5 Eräät muut virastot

Kertomusvuonna aloitti toimintansa Oikeushallinnon palvelukeskus, johon siirrettiin pääosa hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon palveluista. Oikeusministeriön tietotekniikkakeskus muutettiin vuoden 2006 alusta ministeriön alaiseksi virastoksi.

9.6 Oikeusministeriön hallinnonalan henkisten voimavarojen hallinta

Hallinnonalan henkilöstön määrä oli 9 636 henkilötyövuotta (vuonna 2005 9 682 htv). Henkilöstömäärästä naisten osuus oli 57,6 %. Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 14,9 % (vuonna 2005 14,8 %), mikä on vähemmän kuin valtiolla keskimäärin (vuonna 2005 18 %). Henkilöstön keski-ikä oli 46,2 vuotta (vuonna 2005 45,9 vuotta). Yli 45-vuotiaiden osuus henkilöstöstä oli 59,6 % (vuonna 2005 60,4 %), mikä on selvästi enemmän kuin valtiolla keskimäärin (vuonna 2005 47,5 %).

Henkilöstön keskimääräistä koulutustasoa kuvaava koulutustasoindeksi oli 4,9 ja se on pysynyt samana vuoteen 2005 verrattuna. Koulutustasoindeksi alittaa hieman valtion keskimääräisen koulutustasoindexin (5,2 vuonna 2005).

Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 10,5 (vuonna 2005 10,1) työpäivää henkilötyövuotta kohden. Sairauspoissaolojen määrä on suurempi kuin valtiolla keskimäärin (8,8 työpäivää/htv vuonna 2005). Sairauspoissaolojen määrään vaikutti rikosseuraamusalan sairauspoissaolojen suuri määrä, 13,8 työpäivää henkilötyövuotta kohden, kun muualla hallinnonalalla sairauspoissaolojen määrä oli 8,9 työpäivää henkilötyövuotta kohden.

Liite: Saamelaiskäräjien kertomus

SÀMEDIGGI

SÄMITIGGE

SÄÄMTEGG

SAAMELAISKÄRÄJÄT

Saamelaiskäräjät on kokouksessaan 20.2.2007 hyväksynyt seuraavan kertomuksen toiminnastaan vuodelta 2006 valtioneuvostolle.

1. YLEISTÄ

1.1. Kertomus. Saamelaiskäräjälain (974/95) mukaisesti saamelaiskäräjät laatii vuosittain hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä. Saamelaiskäräjät kiinnittää kertomuksessaan huomiota siihen, miten eduskunnan ja sen erityisvaliokuntien toivomat ja edellyttämät asiat ovat toteutuneet, miten saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset perusoikeudet ja niitä koskeva itsehallinto saamelaisten kotiseutualueella ovat saamelaisten mielestä kehittyneet sekä siihen, mitkä tärkeät lainsäädännölliset ja rahoitukselliset hankkeet tulisi saattaa eduskunnan käsiteltäviksi.

1.2 Toiminta. Kertomusvuonna Saamelaiskäräjät piti kolme kokousta. Yhdessä ympäristöministeriön kanssa Saamelaiskäräjät valmisteli Saamelaisten kestävä kehityksen ohjelman ja hyväksyi sen. Ohjelman linjauksia otetaan huomioon kertomusvuonna hyväksytyssä Kansallisen kestävä kehityksen strategiassa ja sen toimeenpanoa koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Käräjät osallistui vuonna 2006 oikeusministeriössä laaditun maankäyttöoikeutta saamelaisten kotiseutualueella koskevan lainsäädännöllisen esitysluonnoksen valmisteluun. Saamelaiskäräjillä valmistui saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskeva selvitys. Käräjät jakoi opetusministeriön saamelaisten yhteiseen käyttöön osoittaman 240.000 euron kulttuurimäärärahan. Saamelaiskäräjien kautta maksettiin valtion talousarvion 600.000 euron määräinen avustus saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen.

Eduskunnan erityisvaliokunnat ja niiden jaostot kuuluivat käräjien edustajia asiantuntijana kahdeksan kertaa ja ne saivat ilman kuulemista seitsemän kirjallista lausuntoa. Saamelaiskäräjät antoi kaikkiaan 42 lausuntoa, teki kahdeksan aloitetta tai esitystä ja laati seitsemän kannanottoa, lausumaa tai muistiota. Käräjien edustajat osallistuiivat 20:n kansallisen ja kuuden ylikansallisen pysyväisluontoisen toimielimen toimintaan sekä 50:een yksittäiseen tilaisuuteen kotimaassa ja kahteen ulkomailla.

Saamelaiskäräjien edustajat olivat mukana valtiopäivien avajaisissa ja sen edustaja otti osaa evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen työhön. Käräjät oli mukana YK:n uuden ihmisoikeusneuvoston ensimmäisessä kokouksessa ja osallistui arktisen neuvoston ulkoministerikokoukseen. Kertomusvuonna pidettiin aikaisemman käytännön mukaisesti Norjan, Ruotsin ja Suomen saamelaisasioista vastaavien ministerin ja näiden maiden saamelaiskäräjien puheenjohtajien kokous, jonka yhteydessä jaettiin ”Kultakieli”-palkinto. Norjan, Ruotsin ja Suomen saamelaiskäräjät käsitelivät saamelaisten parlamentaarisessa neuvostossa saamelaisille yhteisiä asioita. Käräjien edustajat osallistuiivat myös saamen kielten yhteispohjoismaisen Saamen kielilautakunnan toimintaan.

2. SAAMELAISTEN PERUSOIKEUKSIEN JA IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

Valtiosääntöoikeudelliset puitteet saamelaisten alkuperäiskansan oikeudelle ylläpitää ja kehittää omaa kielitään ja kulttuuriaan (PL 17.3 §) niitä koskevaan itsehallinnon perustalta saamelaisten kotiseutualueella (PL 121.4 §) on nykyisin turvattu perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Saamelaisten kulttuuri ymmärretään perustuslaissa laajasti kulttuurimuotona, johon kuuluu myös heidän maankäyttönsä perinteisten elinkeinojen harjoittamiseksi. Julkisen vallan tehtävänä on puolestaan turvata ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista (PL 22 §).

2.1. Saamelaiset alkuperäiskansana. Huolimatta yhtäläisyyksistä vähemmistöjen kanssa alkuperäiskansat eroavat kansainvälisten sopimusten mukaan vähemmistöistä seuraavissa suhteissa. Alkuperäiskansalla on historiallinen, nykyaikaan jatkunut erityinen suhde tietyn alueen maahan ja luonnonvaroihin omaleimaisen kulttuurimuotonsa ja elämäntapansa perustana. Alkuperäiskansa on myös säilyttänyt omia perinteisiä instituutioitaan kuten kolttsaamelaiset kyläkokouksensa. Kun vähemmistöoikeudet on tavallisesti muotoiltu yksilön oikeuksiksi, ovat alkuperäiskansaoikeudet suuressa määrin yhteisöllisiä, kansalle kuuluvia oikeuksia. Alkuperäiskansalle erityisesti kuuluva oikeus on itsemääräämisoikeus. Saamelaisten oikeuksien yhteisöllinen luonne ja saamelaisten itsehallinto ilmenevät suoraan perustuslaistamme, maankäyttöoikeudet ja saamelaisten perinteiset instituutiot puolestaan perustuslain perusteluista.

Suomi on valtiosääntöoikeudellisella tasolla tunnustanut saamelaisten erillisen aseman alkuperäiskansana, mutta hallitus kohtelee alkuperäiskansaa lähinnä alueellisena kielivähemmistönä. Ministeriöissä ja hallituksessa tieto saamelaisista ja heidän asemastaan ja oikeuksistaan alkuperäiskansana on useimmissa tapauksissa heikko, hallituksella ei vielä ole selkeää saamelaispoliittista linjaa eikä vakiintuneita hallinnollis-poliittisia menettelytapoja näiden asioiden hoitamiseksi.

Ministeriöiden ja ministerien tulisi säännöllisesti kuulla Saamelaiskäräjiä ajankohtaisista asioista.

Saamelaisia alkuperäiskansana koskeva useampivuotinen tiedotusprojekti tulisi panna vireille jo alkaneen YK:n alkuperäiskansojen toisen kymmenvuotiskauden alussa EU:n yhdenvertaisuutta koskevan teemavuoden aikana ja turvata rahoitus saamenkieliselle lehdelle.

Saamelaisia koskevien asioiden valmistelun edistämiseksi valtioneuvoston yhteyteen tulisi nimittää saamelainen neuvotteleva virkamies.

2.2. Saamen kieli, saamenkieliset palvelut ja kouluopetus. Vuoden 2004 alusta voimaan tullutta saamen kielilakia (1086/2003) sovelletaan sekä valtion että kunnan viranomaisissa huolehdittaessa saamenkielisten palvelujen turvaamisesta. Saamen kielellä tarkoitetaan Suomessa puhuttavia saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Unescon luokituksen mukaan kaikki saamen kielet ovat uhanalaisia kieliä, inarin- ja koltansaame erittäin uhanalaisia. Euroopan neuvoston ministerikomitea on vuonna 2004 suositellut Suomea ryhtymään välittömiin toimenpiteisiin varmistaakseen vakavasti häviämiskaavan alaisena olevien inarin- ja koltansaamen kielten elinkelpoisuuden.

Perustuslakivaliokunta piti hallituksen toimenpidekertomuksesta 2005 antamassaan mietinnössä (PeVM 6/2006 vp) koskien valtioneuvoston kertomusta kielilainsäädännön soveltamisesta tarpeellisena, että valtioneuvosto toteuttaa kertomuksessa selostetut toimenpiteet ja selvitykset selvittämällä mm. uhanalaisten saamen kielten todellista tilannetta yhteiskunnan eri sektoreilla.

Valtionvarainvaliokunta totesi vuoden 2006 valtion talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (VaVM 45/2005 s.73/I), että saamen kielen toimistolla on tällä hetkellä resurssit kuuden kielityöntekijän palkkaamiseen. Valiokunta katsoi aiemman kantansa mukaisesti, että tätä määrää on tehtäviin nähden pidettävä riittämättömänä.

Saamen kielilain paremmaksi toteutumiseksi saamelaisten kulttuuri-itsehallinnolle osoitettua valtionavustusta tulisi lisätä kolmen uuden kielenkääntäjän viran perustamiseen tarvittavalla määrällä (100.000 euroa).

Kaikkien saamen kielten ja varsinkin erittäin uhanalaisessa asemassa olevien koltansaamen ja inarinsaamen turvaamiseksi tulisi laatia erityiset kielen elvytysohjelmat.

Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi valtion talousarviossa vuodesta 2004 lähtien ollut 600.000 euron avustus on edistänyt saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen perusoikeuksien toteutumista. Avustus on valtion talousarviossa määrätty jaettavaksi saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille. Vaikka järjestely toteuttaa saamelaisten perustuslaillista itsehallintoa saamelaisten kotiseutualueella, järjestely on kuitenkin epävarmalla perustalla, koska asiasta ei ole säädetty laissa. Euroopan neuvoston ministerikomitean mukaan (2004) toimiin on ryhdyttävä saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi. Saamelaiskäräjät esittää, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992)

19d §:ään lisätään uusi 4 momentti: ”Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi voidaan valtionavustus myöntää täysimääräisenä maksettavaksi saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille.”

19e §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen lisätään: Hakijana voi olla joko kunta tai kuntayhtymä taikka saamelaisten kotiseutualueella saamelaiskäräjät.

Saamenkielisen päivähoiton turvaamiseksi saamelaisten kotiseutualueella tulisi lasten päivähoitosta annettuun lakiin (36/1973) sisällyttää seuraavat periaatteet:

Saamenkielisen päivähoiton kehittämiseksi kunnille myönnetään täysimääräistä valtionavustusta saamelaiskäräjien kautta. Valtionavustuksen myöntäminen ei ole sidottu lapsiryhmän kokoon.

Saamelaisten kotiseutualueella saamenkielistä opetusta ei ole mahdollista saada peruskoulun kaikissa oppiaineissa puhumattakaan lukioista ja aikuiskoulutuksesta. Suurin osa saamelaisoppilaista asuu lisäksi saamelaisalueen ulkopuolella ja jää opetusta ja sen rahoitusta koskevan lainsäädännön vuoksi kokonaan ilman saamenkielistä ja saamen kielen opetusta (yli 50% näistä oppilaista). Perustuslakivaliokunta piti tässä edellä mainitussa mietinnössään (PeVM 6/2006 vp) tarpeellisenä, että valtioneuvosto saamenkielisten kielenoppimisen varmistamiseksi selvittää mahdollisuuksia pätevien opettajien ja mielenkiintoisen oppimateriaalin saamiseksi sekä opettajankoulutuksessa tehostaa vähemmistötietouden opettamista.

Valtioneuvoston tulisi yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa käynnistää pikaisesti selvitys saamelaisopetuksen ja saamenkielisen varhaiskasvatuksen tilanteesta, tarpeista ja rahoituksesta koskien koko maata. Saamelaiskäräjien vaikutus- ja päätösvaltaa saamen kansan opetuksessa tulee lisätä ja osoittaa Saamelaiskäräjille vuosittain varat opetuksen kehittämisen, arviointi- ja tiedotustehtäviä varten.

Oppimateriaalin tuottamiseen osoitettu määräraha ei riitä eri koulutusasteiden ja eri saamen kielten tarpeisiin. Määrärahaa tulisi lisätä esiopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta. Uutta teknologiaa hyödyntäviä materiaaleja kuten ATK-opetusohjelmia sekä av-materiaaleja tulisi valmistaa nykyistä enemmän. Virtuaaliopetuksen tueksi tulee valmistaa web-opetussivustoja ja -materiaaleja.

Saamenkielisen oppimateriaalin valmistamiseksi osoitettavaa määrärahaa tulisi korottaa materiaalitarpeen mukaisesti tasolle, joka mahdollistaisi monipuolisten materiaalien tehokkaan tuottamisen eri koulutusasteiden tarvetta varten.

2.3. ILO:n alkuperäiskansasopimus ja saamelaisten oikeudet maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin. Suomi ei ole vielä voinut ratifioida ILO:n alkuperäiskansasopimusta n:o 169, koska lainsäädäntömme ei katsota vastaavan sopimuksen määräyksiä saamelaisten maahan, veteen ja luonnonvaroihin kohdistuvien oikeuksien osalta.

Kertomusvuonna oikeusministeriössä valmistui saamelaiskäräjien myötävaikutuksella valtion talousarvioon vuodelle 2006 sisältynyt saamelaisten maa-, vesi- ja elinkeino-oikeuksia koskeva lainsäädännöllinen hanke luonnokseksi laiksi maankäyttöoikeuden turvaamisesta saamelaisten kotiseutualueella ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Perustuslain mukaiseen saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvat saamelaisten perinteiset elinkeinot kuten poronhoito, kalastus ja metsästys. Pääministeri Vanhasen kokoama epävirallinen ministerityöryhmä seurasi hanketta ja määritteli sen linjaukset vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen (KK 228/2006 vp) maahan ja perinteisiin elinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueella. Valmistu esitysluonnosta ei kuitenkaan ennätetty lähettää lausunnolle niin, että esitys olisi voitu antaa eduskunnalle vielä tämän vaalikauden aikana.

Suomi oli kuitenkin - tarkoituksella saada edustajansa YK:n ihmisoikeusneuvostoon - ennättänyt keväällä 2006 antaa YK:n yleiskokoukselle lupauksen siitä, että ILO:n alkuperäiskansasopimuksen määräysten täyttämiseksi hallitus antaa syksyllä 2006 kyseisen hallituksen esityksen eduskunnalle. Suomi sai edustajansa YK:n ihmisoikeusneuvostoon, mutta lupaus jäi täyttämättä.

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) eduskuntakäsittelyssä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti viranomaisten erityistä huomiota saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana ja saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin. Viranomaisten tulee suunnitelmallisesti edistää saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinojaan kuten poronhoitoa ja hankkia sille toimeentulonsa. (TyVM 7/2003 vp s. 5-6). Saamen alkuperäiskansan yhdenvertainen kohtelu muiden kansalaisryhmien kanssa tulisi turvata

sisällyttämällä oikeusministeriön valmisteleva lakiluonnos vuoden 2007 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan Suomen hallituksen hallitusohjelmaan ja saattamalla esitys eduskunnan käsiteltäväksi ILO:n alkuperäiskansasopimuksen nro 169 ratifioimista ajatellen.

3. SAAMELAISKÄRÄJÄT JA SAAMELAISTEN ITSEHALLINTO

3.1 Toimitilat. Saamelaiskäräjät suunnittelee saamelaiskulttuurikeskuksen rakentamista Inarin kirkonkylään. Kulttuurikeskukseen on kaavailtu toimitilat Saamelaiskäräjille ja muille hallinnollisille toimintoille sekä tiloja saamelaiselle opetus- ja tutkimustoiminnalle, kulttuuritoimintoille sekä elinkeinon kehittämis-toiminnoille. Nämä eri osatoiminnot yhdessä muodostavat toimivan ja ehjän kokonaisuuden. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on viidesti ottanut myönteisesti kantaa kulttuurikeskushankkeeseen ja todennut muun muassa, että ”hankkeen suunnittelun käynnistämisen edellyttämä rahoitus tulee turvata.” Valtiovarainvaliokunnan tuorein kannanotto sisältyy valtion vuoden 2007 talousarvioesityksestä annettuun mietintöön (VaVM 41/2006 vp), jossa valiokunta kiirehtii oikeusministeriötä selvittämään saamelaiskulttuurikeskushankkeen mitoituksen, ajoituksen ja rahoituksen mahdollisimman pian hankkeen hallinnollisen toimintamallin ja EU-rahoituksen käytön ratkaisemisen jälkeen. Eduskunta yhtyi kirjelmässään (45/2006 vp) valiokunnan kannanottoon hyväksyen samasanaisen lausuman asiasta.

Saamelaiskäräjät esittää, että hanke sisällytetään vuoden 2007 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan Suomen hallituksen hallitusohjelmaan ja siinä yhteydessä sovittaviin valtiontalouden kehyksiin, jotta keskuksen investointikulut ja sen valmistuttua myös ylläpito- ja toimintakulut saadaan otetuksi oikeusministeriön ja opetusministeriön menokehyksiin ja että hankkeen arkkitehtikilpailua varten otetaan 200.000 euron määräraha valtion vuoden 2007 lisätalousarvioon.

3.2. Saamelaiskäräjien resurssit ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Eduskunta edellytti vastauksessaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien lakiehdotusten lepäämään jättämiseksi (EV 14.2.1995/HE 248/1994 vp) sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallituksen selvittävän, miten voitaisiin saamelaiskäräjien yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia edelleen kehittää ja turvata saamelaiskäräjille riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseen. Sivistysvaliokunnan mukaan tuli selvittää Saamelaiskäräjien oikeus tehdä eduskunnalle annettavia aloitteita ja eduskunnalle annettava vuosittainen kertomus.

Hallitus selvittää yhdessä Saamelaiskäräjien kanssa Saamelaiskäräjien resursseja ja yhteiskunnallista vaikuttamista koskevat asiat eduskunnan pönten (1995) mukaisesti.

3.3. Saamelaisten itsehallinto palvelurakennemuutoksen yhteydessä. Perustuslakivaliokunta viittasi lausunnossaan (PeVL 37/2006) hallituksen esityksestä laiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta sekä kuntajakolain muuttamisesta ja varainsiirtoverolain muuttamisesta saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevaan perustuslain säännökseen. Puitelakiin tuli lisätä uudistuksen suunnitteluun ja valmisteluun liittyvänä huomioon otettavana seikkana maininta saamelaisten perustuslaillisesta itsehallinnosta kieltään ja kulttuuriaan koskevissa asioissa saamelaisten kotiseutualueella. Lisäksi perustuslakivaliokunta korosti saamelaiskäräjälaissa säädetyn viranomaisten neuvotteluelvoitteen merkitystä uudistuksen toteutusta valmisteltaessa.

Viimeksi mainitusta lainsäädännöllisestä uudistuksesta huolimatta Saamelaiskäräjien itsehallinto viranomaisten neuvotteluelvoitteen kautta toteutuu vielä varsin puutteellisesti. Saamelaiskäräjät esittää, että

Saamelaiskäräjien toimintaedellytysten turvaamiseksi valtionavustukseen tehdään 1.000.000 euron tasokorotus vuoden 2007 lisätalousarviossa, mikä auttaisi käräjien tiedotustoimintaa ja osallistumista saamelaisten parlamentaarisen neuvoston toimintaan.

4. SAAMELAISET JA EUROOPAN UNIONI

Eduskunnan edellä (3.2) mainittuun lausumaan liittyen oikeusministeriö selvitytti saamelaiskäräjien yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä EU-asioiden valmistelussa (OM/LAVO:n julkaisu 2/1997 s. 96). Siinä tehtyyn esitykseen liittyen Saamelaiskäräjät esittää,

että valtioneuvoston ohjesäännön 26 §:n 3 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan EU-ministerivaliokunnassa kuultaisiin Saamelaiskäräjien edustajaa asiassa, joka koskee erityisesti saamelaisia alkuperäiskansana.

ja että EU:n toimintaan pyrittäisiin saamaan saamen alkuperäiskansaa edustava yhteispohjoismainen virkamies.

Puheenjohtaja

Pekka Aikio

Lakimiessihtööri

Heikki J. Hyvärinen

10. Sisäasiainministeriö

Katsaus ministeriön toimintaan

Sisäasiainministeriön hallinnonalan voidaan kokonaisuudessaan katsoa saavuttaneen sille asetetut tavoitteet sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden että toiminnallisen tuloksellisuuden näkökulmasta.

EU-puheenjohtajuus oli järjestelyiltään huomattavasti edellistä puheenjohtajuutta haastavampi muun muassa jäsenmaiden kasvaneen lukumäärän ja aiempaa vaativampien turvatoimien johdosta. EU:n muuttoliikettä koskevan kokonaisvaltaisen lähestymistavan edelleen kehittämistä ja jatkolinjauksista sovittiin joulukuun 2006 Eurooppa-neuvostossa. Lisäksi Suomen puheenjohtajuuskaudella sovittiin eteläisen merirajan vahvistamiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Suomen johdolla sovittiin uusista takaisinottosopimusneuvottelumandaateista. Neljästä rahastosta (pakolais-, palauttamis-, ulkoraja- ja kotouttamisrahasto) koostuvasta ”Yhteisvastuun ja muuttoliikkeiden hallinnan” puiteohjelmasta vuosille 2007—2013 päästiin yhteisymmärrykseen. Myös muuttoliikettä ja kansainvälistä suojelua koskevasta tilastoasetuksesta päästiin yksimielisyyteen. Suomen puheenjohtajuuskaudella saatettiin voimaan EU:n koheesipolitiikan säädöspöytäkirja ja järjestettiin aluepolitiikan epävirallinen ministerikokous koskien EU:n koheesipolitiikan resurssien hyödyntämistä alueellisen innovaatiopolitiikan toteuttamisessa. Puheenjohtajuuskaudella saavutettiin poliittinen yksimielisyys pelastuspalvelun rahoitusinstrumentista vuosille 2007—2013.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle syyskuussa 2006 hallituksen esityksen laiksi kunta- ja palvelurakennemuutoksesta sekä laeiksi kuntajakolain muuttamisesta (169/2007) ja varainsiirtoverolain muuttamisesta (170/2007). Eduskunta on hyväksynyt lait ja ne tulivat voimaan 23.2.2007. Lait luovat edellytykset kunta- ja palvelurakenteen sekä kuntien yhteistyön kehittämiseksi tulevana vuosina.

Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet kyettiin pitämään tasolla, joka vastasi määrällisesti ja laadullisesti Suomen antamia sitoumuksia kansainväliseen kriisinhallintaan osallistumisesta.

Sisäasiainhallinnon talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus aloitti toimintansa vuoden 2006 alusta.

10.1 Ulkomaalaisvirasto

Sisäasiainministeriö julkaisi keväällä 2006 strategiansa maahanmuuttohallinnon ja ulkomaalaislainsäädännön kehittämiseksi. Strategiassa ehdotetaan muun muassa maahanmuuttopolitiikan päävastuun osoittamista selkeästi sisäasiainministeriölle sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämistä sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Kiintiöpakolaispolitiikkaa johtaisi työryhmän ehdotuksen mukaan jatkossa sisäasiainministeriö. Myös ulkomaalaisten säilöönottoyksikkö tulisi siirtää sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Lisäksi työryhmä esitti näkemyksensä kiireellisimmistä ulkomaalaislain muutostarpeista. Sisäasiainministeriö osallistui hallituksen maahanmuuttoliittisen ohjelman valmisteluun. Ohjelma hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 19.10.2006. Ohjelmassa keskitytään erityisesti työperusteiseen maahanmuuttoon.

Ulkomaalaisvirastossa on käynnissä sisäasiainministeriön tuottavuusohjelmaan sisältyvä ulkomaalaisprosessien sähköistämiseen tähtäävä hanke. Uusi ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmä (UMA) otetaan näillä näkymin käyttöön vuonna 2009. Ulkomaalaisvirasto on saanut hankkeen toteuttamista varten käyttöönsä 3 milj. euroa tuottavuuden edistäminen -määrärahaa. Hankkeen toteuttamiseksi välttämättömät lainsäädäntömuutokset hyväksyttiin eduskunnassa alkuvuodesta 2007. Jatkossa muun muassa kaikki prosesseihin osallistuvien viranomaisten välinen tiedonvaihto tapahtuu sähköisessä muodossa.

Ulkomaalaisvirastossa toteutettiin poikkihallinnollinen hanke Suomen ulkomaalishallinnon vaikuttavuuden ja arvonluonnin mittaamisesta. Hankkeen aikana työskentelyyn osallistuivat kaikki ulkomaalishallinnon merkittävät tahot.

Kaikkien ulkomaalishallinnon asiakasryhmien oikeusturvan toteutuminen on esillä Ulkomaalaisvirastolle asetetuissa tulostavoitteissa. Käsittelyajat saatiin merkittävästi lyhenemään vuoden 2004 toiminnan tehostamishankkeen aikana. Nyt haasteena on käsittelyaikojen pitäminen vähintään saavutetulla tasolla. Suurimmat viiveet ovat tällä hetkellä maasta poistamispäätösten tiedoksiannossa ja täytäntöönpanossa sekä muutoksenhakuvaiheessa, eivät Ulkomaalaisviraston päätöksenteossa.

Taulukko 64. Ulkomaalaisvirastossa vireille tulleet ja ratkaistut asiat

	2004	2005	2006
Vireille tulleet	37 726	37 913	34 810
Ratkaistut	42 337	36 591	35 481

Taulukko 65. Ulkomaalaisviraston toiminnallinen tuloksellisuus

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
— tuottavuus (päätöstä/htv)	196	142	205	155
— taloudellisuus (nettomenot €/päätös)	280	356	300	333

Taulukko 66. Maahanmuuttoasiat

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Käsittelyaika, (vrk):				
— oleskelulupa	33	67	70	77
— työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa	38	46	30	50
— turvapaikka, normaali menettely	243	178	180	220
— turvapaikka, nopeutettu menettely (ilm. perusteeton)	90	53	90	59
— matkustusasiakirjat		138	120	120
Päätösten pysyvyys muutoksenhaussa, %				
— oleskelulupa		60	80	96
— työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa		61		98
— turvapaikka, normaali menettely		64	95	98
— turvapaikka, nopeutettu menettely (ilm. perusteeton)		89	98	98
— matkustusasiakirjat		68		68
— käännytys		82		98
— karkotus		46		95
Ratkaistu vireille tulleista, %		91	105	104
Ratkaisut/htv		249	390	235

Taulukko 67. Kansalaisuusasiat

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Käsittelyaika, (vrk):				
— kansalaisuushakemukset	937	551	540	656
— kansalaisuusilmoitukset	77	55	50	59
— kansalaisuusaseman selvittäminen	182	252		90
Päätösten pysyvyys muutoksenhaussa, %		62	90	93
Ratkaistu vireille tulleista, %		123	130	94
Ratkaisut/hvt		164	210	161

10.2 Lääninhallinto

Kaikki lääninhallitukset ovat vuoden 2006 loppuun mennessä päässeet sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanteluiden käsittelyajoissa asetettuihin tavoitteisiin. Sivistystoimen kanteluista yli 70 % käsitellään 9 kuukauden sisällä ja sosiaali- ja terveystoimen kanteluista kaikki kantelut 11 kuukauden sisällä. Käsittelyajat ovat vieläkin pitkähköjä, mutta niissä on saavutettu merkittävää parannusta. Lääninhallitukset ovat myös informaatio-ohjausta tehostamalla pyrkineet parantamaan kanteluiden käsittelyn vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että kantelujen aiheita olisi vähemmän ja samalla myös kanteluita. Vuoden 2006 aikana kanteluiden määrässä on tapahtunut jonkin verran laskua. Määrien kehityksessä on lääninhallituskohtaisia eroja, joten pitemmälle meneviä johtopäätöksiä ei voi tehdä.

Taulukko 68. Lääninhallitusten palvelukyky

Alueellinen palvelu	Tavoite	Toteutuma
Sivistystoimen kantelut	70 % käsitellään 9 kk:ssa	80 %
Sosiaali- ja terveystoimen kantelut	ratkaistaan pääsääntöisesti 6—11 kk:ssa	8 kk
Kunnalliskantelut	70 % käsitellään 6 kk:ssa	50 %
Alkoholilupa	Käsitellään keskim. 1 kk:ssa	1,0 kk
Yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon tuottajaluvat	Käsitellään keskim. 3 kk:ssa	2,7 kk
Tavaraliikennelupa	Käsitellään 14 pv:ssä	tot. 85 % tapauksista
Linjaliikennelupa	Käsitellään 2 kk:ssa	tot. 85 % tapauksista
Taksilupa	Käsitellään 2 kk:ssa	tot. 70 % tapauksista
Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien valvonta	5 % kohteista tarkastetaan vuosittain	25 %
Ympäristöterveydenhuollon laitosten valvonta	90 % kohteista tarkastetaan vuosittain	60 % (vaihteluväli 15—90 %)

10.3 Rekisterihallinto

Maistraattien toimialueiden laajentaminen valmisteltiin siten, että vuoden 2007 alusta on 26 maistraattia, joilla on 61 toimipistettä. Hallinnollisesta kokoamisesta huolimatta säilytetään tarpeellinen paikallinen palvelutaso. Uudistuksen tarkoituksena on myös edistää maistraattien erikoistumista ja sitä kautta palvelun parantamista.

Väestökirjanpito toiminnan vaikuttavuustavoitteena on, että väestötietojärjestelmän tiedot ovat oikeita ja ajantasaisia. Tietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta koskevat tavoitteet saavutettiin. Tieto perustuu Tilastokeskuksen tekemään tutkimukseen.

Taulukko 69. Toiminnallinen vaikuttavuus

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Vakinaisista osoitteista oikein, %	99,2	99	99	99
Tilapäisistä osoitteista oikein, %	78,7	80	80	88,4

Väestökirjanpito toiminnan taloudellisuustavoitteeksi on asetettu väestörekisterikeskuksen antaman tietopalvelun kokonaistulot. Kokonaistulojen tavoitteeksi on asetettu 9,8 milj. euroa. Tietopalveluista kertyi tuloja 10,4 milj. euroa eli tavoite ylitettiin 6 %:lla. Lisäksi varmennepalveluiden tulot vuonna 2006 olivat 1,6 milj. euroa. Passivarmenteen käyttöönoton johdosta varmennepalveluiden kokonaistulotavoite 1,4 milj. euroa ylitettiin.

Taulukko 70. Toiminnan tuottavuus

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 toteutuma
VTJ:n tietojärjestelmän ylläpito			
suoritetta/htv	10 146	11 423	11 450
euroa/suorite	6,37	5,95	6,50
Kaupparekisterin julkisoikeudellinen maksullinen palvelu			
suoritetta/htv	3 700	4 358	3 973
euroa/suorite	17,88	16,04	18,46
Holhustoimen julkisoikeudellinen maksullinen palvelu			
suoritetta/htv	803	782	810
euroa/suorite	83,82	91,37	91,20
Yleishallinnon julkisoikeudellinen maksullinen palvelu			
suoritetta/htv	4 670	4 827	4 727
euroa/suorite	13,99	15,49	16,14

Taulukko 71. Palvelukyky

Alueelliset palvelutavoitteet	2006 tavoite	2006 toteutuma
Edunvalvontaan määrääminen		
Maistraattien päätöksellä ratkaisut	aika enintään 3 kk	Tavoiteaika ylittyi hiukan eräissä maistraateissa.
Hakemukset käräjäoikeudelle	aika enintään 4—6 kk	Tavoiteaika ylittyi jonkin verran eräissä maistraateissa.
Edunvalvonta-tilintarkastus		
Määräaikaan (31.3.) mennessä saapuneiden vuositilien tarkastusaika	saapumisvuoden loppuun mennessä	Palvelutavoite saavutettiin.

Taulukko 71. Palvelukyky

Julkinen notaari		
Käsittelyaika enintään	2 pv	Palvelutavoite saavutettiin.
Muuttoilmoitukset/osoitteet		
Palvelupuhelimeen vastaamisaika	Aika normaalitilanteissa enintään 1 min.	Palvelutavoite saavutettiin.
Kaupparekisteri		
Asunto-osakeyhtiöiden kaupparekisteri-ilmoitusten käsittely	aika keskimäärin 0,5 kk	Palvelutavoite saavutettiin.
Väestörekisterikeskuksen asiakastuki		
Päivystäjän tavoitettavuus	enintään 1 min.	Arvion mukaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tavoite on saavutettu.
Asiantuntijan tavoitettavuus	enintään 2 h	Tavoitettavuus on vähintäänkin tyydyttävällä tasolla.
Väestörekisterikeskuksen asiakaspalautteen käsittely		
Vastausaika internet-yhteydellä	arkisin enintään 1 vrk	Toteuma lähes 100 %

10.4 Kihlakunnat

Sekä oikeusministeriön että sisäasiainministeriön hallinnonalalla on tapahtunut ja on vireillä paikallishallinnon toimialue- ja muita hallinnollisia muutoksia, jotka vaikuttavat kihlakunnanvirastojen osastojen asemaan niin, että yhtenäisvirastoon kuuluvasta osastosta tulee erillisvirasto. Vuoden 2006 aikana ei tapahtunut merkittäviä muutoksia kihlakunnanvirastojen yksiköiden lukumäärässä. Maistraateista vuoden 2006 aikana yhdistyi Kuopion seudun maistraatiksi Kuopion seudun ja Ylä-Savon maistraatti ja Kotkan ja Kouvolan maistraatit Kymenlaakson maistraatiksi sekä Porin ja Rauman maistraatit Satakunnan maistraatiksi. Maistraateista 11 toimii kihlakunnanviraston osastona.

10.5 Poliisitoimi

Poliisin tehtävänä on turvata oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä ennalta estää rikoksia, selvittää niitä ja saattaa ne syyteharkintaan. Poliisin tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa, jonka takeena on ammattitaitoinen, palvelualtis, luotettava, yhteistyökykyinen ja tehokkaasti organisoitu poliisi.

Taulukko 72. Perustietoja poliisista

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 toteutuma
Poliisien määrä (ei sisällä opiskelijoita), hlöä	7 718	7 711	7 645
Poliisin henkilöstö yhteensä	11 005	11 016	10 952
Asukkaiden lukumäärä/poliisi (ei sisällä opiskelijoita), hlöä	676	679	687
Poliisikoulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	359	360	384

Taulukko 72. Perustietoja poliisista

Poliisitoimen kokonaiskustannukset/asukas, enintään, euroa	123	131	132
Poliisikoulun koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	123	126	119
Poliisin henkilöstön sairauspoistuma kiinteästä työajasta, enintään, prosenttia	4,15	4,15	4,33

Poliisin kokonaiskustannukset olivat vuonna 2006 yhteensä 694 590 milj. euroa. Kokonaiskustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 1,6 prosenttia, mutta Suomen asukasluvuun suhteutettuna kokonaiskustannukset pysyivät vuoden 2005 tasolla. Vuonna 2006 asukkaita yhtä poliisia kohden oli 687 henkeä, kun vastaava vuonna 2005 luku oli 679 henkeä. Poliisin koko henkilöstömäärä vähentyi hieman vuoteen 2005 verrattuna, mutta poliisimiesten määrä pysyi vuoden 2002 tasolla.

Sisäasiainministeriö on asettanut valtion talousarviossa keskeiseksi yhteiskunnalliseksi vaikuttavuustavoitteeksi tasapainoisen alueellisen kehittämisen sekä kansallisen ja alueellisen kilpailukykyyn vahvistamisen. Poliisitoimi, pelastustoimi ja rajavartiolaitos osallistuvat omalta osaltaan kansallisen kilpailukykyyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen tavoitteena, että Suomi on Euroopan turvallisimaa maa. Poliisin osuutta tämän tavoitteen saavuttamisessa arvioidaan seuraavien tunnuslukujen avulla.

Taulukko 73. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Katurvallisuusindeksin arvo (1999=100)	90,5	90,5	96	91,7
Liikenneturvallisuusindeksin arvo	113	116	132	129
Rikoslakirikosten (pl. liikennerikokset) selvitystaso, %	47,7	49,6	49,7	49,0

Turvallisuuden taso katurvallisuusindeksillä mitattuna on aikaisempia vuosia parempi, mutta jää vuodelle 2006 asetetusta tavoitteestaan. Häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta ovat kuitenkin vähentyneet. Alueellisesti yleisessä turvallisuustasossa on eroja, mutta pääosin turvallisuus on säilynyt hyvänä. Liikenneturvallisuus on liikenneturvallisuusindeksillä¹⁾ mitattuna parantunut viime vuosina ja myönteinen kehitys jatkui myös vuonna 2006.

Rikoslakirikosten selvitystaso on parantunut viimeisten vuosien aikana ja oli myös vuonna 2006 lähes asetun tavoitteen mukainen.

Sisäasiainministeriön valtion talousarviossa asettamana keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on hyvän turvallisuustilanteen ja myönteisen turvallisuuskulttuurin vahvistaminen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi poliisi on osallistunut sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoon yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Tavoitteen toteutumista arvioidaan seuraavien mittareiden avulla.

¹⁾ Liikenneturvallisuusindeksi: Indeksini on laskettu vuosittain kaikille Manner-Suomen läänille, joissa on tapahtunut kuolemaan tai loukkaantumiseen johtanut liikenneonnettomuus. Indeksini laskentakaava on (autot + moottoripyörät) / (50 * kuolleet + 5 * loukkaantuneet). Indeksini vuosi 2001 = 100.

Taulukko 74. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttaminen

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 toteutuma
Poliisin tietoon tulleet henkirikosten (murha, surma ja tappo) lkm	142	114	112
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävien lkm	15 837	17 133	17 643
Pahoinpitelyrikosten määrä	29 779	30 610	30 949
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset	14 496	14 478	13 374
Poliisille ilmoitettujen talousrikosten lkm	1 485	1 551	1 614
Päätettyjen talousrikosasioiden tutkinta-ajan keskiarvo, vrk	422	381	307
Omaisuusrikosten selvitystaso, %	37,3	39,4	38,3
Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten lkm	273 896	258 779	244 291
Liikenneonnettomuuksissa kuolleiden lkm	375	366	330 ¹⁾

¹⁾ Ennakkotieto

Tieliikennekuolemat vähentyivät kahteen edelliseen vuoteen verrattuna, mutta tavoitteeksi asetettu 250 kuolonuhrin enimmäismäärä ylittyi 80 kuolonuhrilla. Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten määrä on laskenut viime vuosina, mutta alle sadan henkirikoksen tavoitetasoa ei saavutettu vuonna 2006. Pahoinpitelyrikosten määrä lisääntyi hieman vuoteen 2005 verrattuna. Perheväkivaltaan liittyvät poliisin hälytystehtävät lisääntyivät ilmoitusaktiivisuuden ja poliisin ennalta estävän toiminnan johdosta. Poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten kokonaismäärä laski, mutta törkeiden huumausainerikosten määrä lisääntyi. Poliisille ilmoitettujen talousrikosten lukumäärä pysyi vuoden 2005 tasolla. Talousrikosten keskimääräinen tutkinta-aika lyhentyi merkittävästi vuonna 2006. Omaisuusrikosten selvitystaso laski hieman vuoteen 2005 verrattuna, mutta viime vuosien myönteinen kehityssuunta säilyi. Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä pieneni.

Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrän kasvu on pysähtynyt. Vuonna 2006 tuli poliisin tietoon 30 949 pahoinpitelyrikosta, kun vastaava määrä vuonna 2005 oli 30 610 rikosta. Ennalta estävän viranomaisyhteistyön tuloksena ilmi tulleen lähisuhde- ja perheväkivallan määrä on lisääntynyt. Naisten väkivaltakuolleisuus on edelleen Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa. Henkirikosten määrä vuonna 2006 oli kuitenkin hieman edellisvuotta pienempi.

Raskaan liikenteen valvontaa on lisätty vuonna 2006. Automaattisen liikennevalvonnan piirissä on nyt 1 400 km ja suunnitteilla on 700 lisäkilometriä. Liikenteen riskikäyttäytyminen väheni hieman vuoteen 2005 verrattuna. Törkeitä liikenneonnettomuuksia oli 5,5 % vähemmän kuin vuonna 2005. Sen sijaan moottoripyörä- ja mopo-onnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä kasvoi vuonna 2005. Rattijuoppojen määrä liikennevirrassa pysyi jo toista vuotta 0,15 prosentissa 10 000 kuljettajaa kohti, mikä on kansainvälisesti vertaillen alhainen luku.

Euroopan unionin puheenjohtajuuteen liittyvien tilaisuuksien läpivienti sujui suunnitelmien mukaisesti. ASEM6 -kokouksen aikaan suunnitellun mellakan poliisi esti ennalta. Poliisin valmiuksia terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa on nostettu.

Poliisin hälytyspalvelujen saatavuus ja poliisin toimintaedellytykset pystyttiin turvaamaan hätäkeskusalueilla. Poliisin ja hälytyskeskusten yhteistoiminta on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Kihlakunnittain asetettua toimintavalmiusajan tavoitetta ei kuitenkaan saavutettu kaikilta osin, vaan siinä oli alueellisia eroja.

Taulukko 75. Hälytystoiminta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 toteutuma
Toiminnallinen tehokkuus			
Toimintamenoääräraha, 1 000 euroa	55 983	54 923	51 917
Hälytystoiminnan osuus käytetystä työajasta, prosenttia	9,5	8,3	8,2
Kustannukset/hälytystehtävä, enintään, euroa	81,16	75,35	68,76
Tuotokset ja laadunhallinta			
A ja B hälytystehtävien määrä, enintään, kpl	814 527	843 916	883 711
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät, enintään, lkm	15 837	17 133	17 643
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	11,4	12,1	13,4
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	21,6	22,2	23,3
Kansalaisarviot¹⁾			
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, arvosana 4—10	7,69	7,76	7,68

¹⁾ Kansalaisten arviointi perustuu julkisten palvelujen laatu-barometrin tietoihin. Barometri on valtiovarainministeriön toteuttama vuodesta 2003 lähtien.

Taulukko 76. Rikostorjunta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Toiminnallinen tehokkuus				
Rikostorjunnan toimintamenoääräraha, 1 000 euroa	207 200	237 848	238 096	235 477
Rikostorjunnan osuus käytetystä työajasta, prosenttia	35,2	37,4	39,0	37,1
Kustannukset/poliisin tietoon tullut rikos, enintään, euroa	328	335	332	396
Kustannukset/selvitetty rikoslakirikos, enintään, euroa	766	875	450	871
Tuotokset ja laadunhallinta				
Poliisin tietoon tulleiden törkeiden huumausainerikosten määrä, enintään, kpl	579	564	770	658
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset), vähintään, prosenttia	47,7	49,6	49,7	49,0
Omaisuusrikosten selvitystaso, vähintään, prosenttia	37,3	39,4	39,2	38,3
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, vähintään, prosenttia	82,1	79,9	83,0	79,6
Päätetyt talousrikokset, lkm	1 901	1 706	1 900	1 802
Avoimet talousrikokset, lkm	1 983	1 941	1 800	1 806
Päätettyjen talousrikosten tutkinta-aika, ka./vrk, enintään	422	381	350	310
Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), vähintään, milj. euroa	34,9	46,8	40,0	29,3

Taulukko 76. Rikostorjunta**Kansalaisarviot¹⁾**

Onnistuminen väkivaltarikosten selvittämisessä ja paljastamisessa, arvosana 4—10	7,51	7,56	7,54
Onnistuminen huumerikosten selvittämisessä ja paljastamisessa, arvosana 4—10	7,33	7,43	7,47
Onnistuminen asuntomurtojen selvittämisessä, arvosana 4—10	7,15	7,21	7,28
Onnistuminen autovarkauksien selvittämisessä, arvosana 4—10	6,89	6,95	7,03
Onnistuminen talousrikosten selvittämisessä, arvosana 4—10	7,04	7,09	7,16

¹⁾ Kansalaisten arviointi perustuu julkisten palvelujen laatubarometrin tietoihin. Barometri on valtiovarainministeriön toteuttama vuodesta 2003 lähtien.

Omaisuusrikosten selvitystason nostamiseen on panostettu voimakkaasti. Toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa on painotettu muun ohella kattavan rikospaikkatutkinnan suorittamista, rikoksesta epäiltyjen rekisteröintiä, tekijäkeskeistä tutkintamallia, niin sanottujen pimeiden rikosten sarjoittamista sekä analyysitoimintaa.

Rikostorjunnassa vuoden 2006 toiminnallinen painopiste on ollut väkivaltarikollisuuden ja perheväkivallan vähentämisessä. Ilmoitusaktiivisuuden lisäämiseen tähtäävillä toimilla on saatu esiin piilorikollisuutta, mikä nostaa tilastollisesti väkivaltarikollisuuden määrää. Erityistä huomiota on kiinnitetty eri yhteistyötoimien välisen toiminnan parantamiseen väkivallan kierteen katkaisemiseksi sekä asianosaisten ohjaukseen tukipalvelujen piiriin.

Poliisin kansainvälinen yhteistyö on tähdännyt huumausaineiden pysäyttämiseen viimeistään Suomen rajoilla sekä rikosvastuun toteuttamiseen rikoksesta epäiltyjen kotimaissa. Tähän liittyy myös valmisteilla oleva PTR-viranomaisten järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategia.

Keskeisten lupien suuri määrä on vaikuttanut siihen, että poliisin mittava ennakolta tapahtuva kontrolli kohdistuu erityisesti matkustusturvallisuuteen, aseturvallisuuteen sekä liikenneturvallisuuteen ja sillä on vaikutusta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Passilain muutoksen myötä passien määrä tulevaisuudessa kasvaa vuositasolla jonkin verran, muutoin kesäelokuussa 2006 näkyneen kysynnän kasvu oli hetkellinen ilmiö. Passien lukumäärän hetkellinen kasvu oli ennakoitu ja osa isoista poliisilaitoksista oli varautunut siihen ylimääräisellä henkilöstöllä. Kotipaikkasidonnaisuudesta luopumisen myötä passien kysyntä tulevaisuudessa keskittyy kasvukeskuksiin. Biometrisen passin käyttöönotto kohottaa matkustusturvallisuutta ja ennalta estää väärennöksiä.

10.6 Pelastustoimi

Kertomusvuonna sisäasiainministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata lääkäri- ja pelastushelikopteritoimintaa, toiminnan rahoitusta ja koordinoita toiminnan ohjeistusta. Työryhmä selvitti myös toiminnan laskutus- ja rahoituskäytännöt sekä teki ehdotuksen lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan hallinnoinnin tulevaisuudesta. Ehdotuksen mukaisesti lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta järjestettäisiin vuodesta 2010 alkaen budjettirahoituksella.

Medi-Heli ry:n hallitus päätti lopettaa lentotoiminnan 12.6.2006 toiminnan rahoitusongelmien vuoksi, jonka jälkeen Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa ei ollut käytössä lääkärihelikopteria ensihoidossa. Medi-Heli ry:n rahoitusvaikeudet johtuivat Raha-automaattiyhdistyksen päätöksestä, jossa edellytettiin, että Medi-Heli ry:n lento-operaattoritoiminnan kilpailutusta koskevan päätöksen tulee olla lainvoimainen ennen avustuksen myöntämistä. Markkinaoikeus keskeytti päätöksellään Medi-Heli ry:n hankintamenettelyn lento-operaattorien kilpailuttamiseksi kilpailuttamisen tuloksista jätettyjen hakemusten johdosta, joilla vaadittiin hankintamenettelyn keskeyttämistä kunnes markkinaoikeus on antanut asiasta ratkaisun. Medi-Heli ry:n tarkoituksena oli jatkaa lentotoimintaa väliaikaisella sopimuksella markkinaoikeuden ratkaisuun saakka. Sosiaalipoliittinen ministeriryhmä käsitteli asiaa kokouksessaan 16.6.2006 ja edellytti, että lääkärihelikopteritoiminta tulee saada käyntiin juhannukseen mennessä. Sisäasiainministeriö myönsi Medi-Heli ry:lle 1 654 000 euroa Medi-Helin toiminnan turvaamiseen 22.6.—31.12.2006 välisenä aikana lentotoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin RAY:n vuonna/vuoden 2005 käyttämällä ehdoilla.

Pelastustoimi osallistuu omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen tavoitteena, että Suomi on Euroopan turvallisin maa, ja että Suomessa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä tehokas pelastustoimen järjestelmä. Pelastustoimen järjestelmän tehokkuutta arvioidaan muun muassa tulipalojen ja niistä aiheutuvien vahinkojen korvausten sekä palokuolemien määrällä.

Taulukko 77. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Tulipalojen (pl. metsä- ja maastopalot) määrä, enintään, kpl	9 519	9 920	9 600	11 281
Palokuolemien määrä, enintään, hlö ¹⁾	108	85	79	120
Rakennuspalovahinkojen korvausten arvo, enintään, milj. € ²⁾	137	132	90	> 132 (arvio)

¹⁾ Vuonna 2004 toteuma on Tilastokeskuksen luku, vuodesta 2005 alkaen lähde on pelastusviranomaisten palontutkinnan kautta saatavat luvut.

²⁾ Lähde: Finanssialan keskusliitto (FK)

Vuoden 2006 aikana tulipalojen määrä kasvoi edellisvuosiin verrattuna. Pelkästään rakennuspalojen määrä lisääntyi 10 % edellisvuoteen verrattuna. Rakennuspalloista yli puolet tapahtui asuinrakennuksissa. Rakennuspalovahinkojen korvausten määrän ennustetaan nousevan vuoden 2005 tasosta. Lopullista tietoa korvausten arvosta vuodelta 2006 ei ole vielä tiedossa. Yksittäisen rakennuspalon vahingot olivat vuonna 2006 noin 3 300 euroa, kun vastaava luku oli vuonna 2004 noin 3 900 euroa. Rakennuspalojen määrän kasvusta huolimatta palovahinkokorvaukset eivät ole kuitenkaan nousseet, mitä voidaan pitää pelastustoiminnan tehokkuuden ansiona. Palokuolemien osalta asetettua vaikuttavuustavoitetta ei saavutettu. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti kertomusvuonna toimenpiteistä asumisen paloturvallisuuden parantamiseksi, joiden odotetaan parantavan palokuolemien ehkäisytyön vaikuttavuutta.

Taulukko 78. Onnettomuuksien ehkäisy

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Erityiskohteiden palotarkastukset, vähintään (% tavoitteesta)	84	85	100	85
Valistusta saaneiden henkilöiden lukumäärä (% asukasluvusta)	10	10	20	13,5

Osana sisäisen turvallisuuden ohjelmaa selvitettiin automaattisten sammutuslaitteistojen käytön edistämistä ja laadittiin toimenpideohjelma asumisen paloturvallisuuden parantamisesta. Ohjelman toimeenpano aloitetaan vuonna 2007 ja ohjelma sisältää muun muassa ehdotuksen paloturvallisuusvaatimusten säätämisestä savukkeille (= itsestään sammuvien savukkeiden käyttöönotto) ja pelastusviranomaisten suorittaman palontutkinnan vakiinnuttamisesta (palontutkinnan kehittämishanke). Pelastuslaitokset tutkivat kaikki vuoden 2006 aikana tapahtuneet palokuolemat yhteistyössä poliisin kanssa. Tietoja palokuolemiin johtaneista syistä hyödynnetään ehkäisykeinoja määriteltäessä.

Taulukko 79. Pelastustoiminta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä	82 699	94 052	< 85 000	103 983
Pelastuslaitoksen ensimmäinen yksikkö saapuu 90 %:ssa				
— 1. riskialueen (6 min.) edellyttämässä ajassa	58	58	90	57
— 2. riskialueen (10 min.) edellyttämässä ajassa	83	85	90	84
— 3. riskialueen (20 min.) edellyttämässä ajassa	90	90	90	95

Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrän kasvu jatkui edellisiin vuosiin verrattuna. Tehtävämäärää kasvattivat eniten palokuntien lisääntyneet ensivastetehtävät, joita oli kertomusvuonna 27 700 kappaletta. Palokuntien ensivastetoiminnalla on osittain korvattu sosiaali- ja terveystoimen vastuulla olevan ensihoito- ja sairaankuljetusjärjestelmän toimintavalmiuden puutteita. Tulipalojen määrää lisäsivät etupäässä poikkeuksellisen kuivan kesän aikana tapahtuneet lukuisat maasto- ja metsäpalot, joita oli tavanomaisiin vuosiin verrattuna kaksinkertainen määrä. Vuonna 2006 oli noin 6 300 maasto- ja metsäpaloa ja vuosina 2003—2005 maasto- ja metsäpaloja on ollut keskimäärin 2 900 kappaletta.

Puheenjohtajuuskaudella saavutettiin muun muassa poliittinen yksimielisyys pelastuspalvelun rahoitusinstrumentista vuosille 2007—2013, joka parantaa mahdollisuuksia pelastustoimen vaikuttavuuden lisäämiseen EU-tasolla. Toinen keskeinen pelastustoimea koskeva puheenjohtajuuskauden teema oli kriittisten infrastruktuurien suojeleohjelman valmistelu ja siihen liittynyt EU-Venäjä asiantuntijakokous.

Pelastusopiston yhteyteen perustettiin Kriisinhallintakeskus (CMC), joka koordinoi sekä siviilikriisinhallintakoulutusta että kansainvälisiin pelastustehtäviin valmentavaa koulutusta. Kertomusvuonna kertyi kansainvälisen pelastustoiminnan ja siviilikriisinhallinnan osalta yhteensä 3 245 koulutettavapäivää.

Vuoden 2006 aikana Häätäkeskuslaitoksessa ilmeni huolestuttavia työvoiman saatavuus- ja muita ongelmia. Häätäkeskuslaitoksen ongelmat ovat heijastuneet asetettujen tulostavoitteiden saavuttamiseen niin päivittäisessä häätäkeskuspäivystyksessä kuin viranomaisten tyytyväisyydessä laitoksen tuottamiin palveluihin yleisemminkin. Sisäasiainministeriö ryhtyi toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi ja 11.10.2006 Häätäkeskuslaitokselle antamassaan päätöksessä ministeriö esitti useita toimenpiteitä, joihin Häätäkeskuslaitoksen tuli ryhtyä, jotta kriisiytynyt tilanne laitoksessa paranisi ja jotta asetettuihin tulostavoitteisiin päästäisiin sekä velvoitti seurantaryhmän valvomaan ministeriön päätösten toteutumista. Varsinaisen häätäkeskustoiminnan vaikuttavuus oli verraten hyvä. Häätäkeskuslaitoksesta vuoden 2006 aikana tehdyn ulkopuolisen arvioinnin mukaan väestö saa keskimäärin parempaa häätäkeskuspalvelua kuin koskaan aikaisemmin. Häätäkeskuspäivystäjävajeen tasaamiseksi erityisesti pääkaupunkiseudulle rekrytoitiin ylimääräisiä häätäkeskuspäivystäjiä. Häätäkeskuksissa työskenteleviä poliiseja siirtyi poliisiin tehtäviin EU-puheenjohtajuuskaudella ja muun muassa heidän tilalleen jouduttiin rekrytoimaan uusia päivystäjiä.

Häätäkeskuksissa täyttämättä olleet virat heijastuvat hätäpuheluihin vastaamisaikojen pitkittymisenä, jonka vuoksi asetettua tavoitetta ei saavutettu kertomusvuonna. Vuoden 2005 lopussa neljä suurta häätäkeskusta

siirtyi valtion vastuulle, mikä osaltaan on vaikuttanut hätäpuhelujen vastaamisaikoihin, sillä on havaittu, että uuden keskuksen aloittaessa toimintansa, menee noin vuosi ennen kuin keskus on saanut vakiinnutettua toimintansa.

Taulukko 80. Hätäkeskustoiminta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Toiminnasta aiheutuvat bruttokustannukset, enintään, €/asukas ¹⁾	8,4	8,2	9,9	10,9
Hätäilmoitusten määrä / hätäkeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	-	-	7 000	7 300
Hätäilmoitusten määrä, kpl	1 575 461	2 408 000	3 700 000	2 957 000 ²⁾
Hätäilmoitusten määrä/asukas, kpl	0,60	0,65	0,70	0,72
%-osuus hätäpuheluista, joihin vastataan 10 sekunnissa		94,8 ³⁾	86	71
Kiireellisissä tapauksissa aika hätäilmoituksesta tehtäväksiintoon on tehtävän edellyttämässä 90 sekunnin ajassa, %	ei mitattu	4)	90	49
Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	2,5	ei mitattu	3,5	3,2

¹⁾ Vuoden 2004 ja 2005 toteumaluvut ovat nettolukuja, tavoite muutettu vuodesta 2006 alkaen bruttoluvuksi. Vuoden 2006 talousarviossa asetettu tavoite 9,2 €/asukas on nettoluku.

²⁾ Vastaanotettuja tehtäviä yhteensä 3 751 000 kpl, josta hätäilmoituksia 2 957 000 (hätäpuhelut 2 918 000 ja ilmoitinlaitehälytykset 39 000).

³⁾ ELS -keskukset 4 kpl

⁴⁾ Valittujen tehtäväluokkien osalta vaihdellen 25 %:sta aina 96 %:iin.

10.7 Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena oli huolehtia, että Suomessa ovat Euroopan turvallisimmat raja- ja merialueet.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa rajaturvallisuuden taso asetettiin pidettäväksi hallituskaudella vuoden 2003 tasolla. Toimenpiteillä tuli varmistaa, että laittoman maahantulon järjestämisrikosten määrä pysyy vuoden 2003 tasolla. Rajaliikenne sujuu ilman kohtuutonta jonotusta. Hallituskaudella Euroopan unionin ja Schengenin ulkorajaliikenteessä henkilön rajatarkastuksessa keskimääräinen odotusaika satamissa on 30 minuuttia sekä maarajalla ja lentoasemilla 10 minuuttia. Pidemmällä aikavälillä matkustajan keskimääräinen odotusaika satamissa on 20 minuuttia sekä maarajalla ja lentoasemilla 5 minuuttia.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta rajavartiolaitoksen rikostorjunta on lakiuudistuksen myötä noussut kansallisessa viranomaiskentässä selvästi aiempaa suurempaan rooliin. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan keskeinen lisäarvo Suomen sisäiselle turvallisuudelle sekä viranomaisten yhteisille rikostorjuntatoimenpiteille on paljastaa, ennalta ehkäistä ja tutkia entistä kattavammin laittomaan maahantuloon ja ihmiskauppaan liittyviä rikoksia. Uudistunut rajavartiolaki on mahdollistanut rajavartiolaitoksen tehokkaamman puuttumisen laittoman maahantulon ja ihmiskaupan rikollisuuteen, minkä seurauksena laittoman maahantulon järjestämisrikosten ilmitulot tullevat lisääntymään ja tavoitetta laittoman maahantulon järjestämisen ilmitulon vähenemiseksi ei tästä johtuen saavutettane.

Taulukko 81. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tunnusluku/mittari	2003 lähtötaso	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 toteutuma
Laittoman maahantulon järjestämisrikokset (kpl)	42	18	43	60
Rajatarkastusten kattavuus (%)	99,5	99,9	99,9	99,9
Rajatarkastusten laatu (%)	100,0	99,6	99,7	99,5
Rajatapahtumien estäminen (%)	97	93	89	94,5
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	54	75	68	80,6
Rajatapahtumien selvitystaso (%)	64	100	100	97
Rajavartiolaitoksen paljastamat rikokset(lkm)	6 775	6 858	6 647	5 416
Henkilöliikenteen sujuvuus maarajalla ja lentoasemilla	9	8	8	8
Henkilöliikenteen sujuvuus satamissa	34	34	30	30

Rajaliikenteen sujuvuus henkilöliikenteen osalta on ollut sujuvaa ja odotusajat ovat pysyneet tavoitetasossa. Raskaan liikenteen osalta tiedostetut ongelmat Venäjän viranomaistoiminnoissa heikentävät rajanylitysluokituksen sujuvuutta. Rajaturvallisuustilanne valtakunnan maasto- ja merirajoilla on säilynyt vakaana. Rajanylityspaikkojen välisellä maa- ja merirajalla on paljastettu vuosittain muutamia laittomia maahantuloja. Laittoman maahantulorikosten selvitystaso on pysynyt tavoitetasolla. Meripelastustoimen johtamis- ja suoritustavoitteet on pidetty sellaisena, että lähes kaikkiin hätätilanteisiin on kyetty osoittamaan apua. Apu on saatu onnettomuuspaikalle keskimäärin alle tunnin kuluttua siitä hetkestä kun hätätilanne on määritetty.

Taulukko 82. Rajavalvonta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Perustiedot				
Partiointi, (tuntia)	397 000	384 000	386 000	355 000
—josta itärajalla	318 000	304 000	310 000	273 000
Kiinteä valvonta (tuntia)	928 000	895 000	922 000	882 000
Tarkastukset (kpl)	103 000	95 000	104 000	96 000
Havaittu rajatapahtuma (kpl)	80	128	80	93
Havaitut rikkomukset (kpl)	2 086	2 056	2 300	2 158
Toimintamenot (milj. €)	108	106	109	101
Henkilötyövuodet	1 707	1 631	1 696	1 555
Toiminnallinen tuloksellisuus				
Tuottavuus (valvonnan kattavuus/htv)	106	109	103	110
Taloudellisuus (milj. €/valv. kattavuus)	104	107	101	109

Partiointi vähentyi Kaakkois-Suomen rajavartioston alueella 10 %, Pohjois-Karjalan rajavartioston alueella 3 %, Kainuun rajavartioston alueella 8 % ja Lapin rajavartioston alueella 15 %. Syynä rajavartiostojen partiointin vähenemiseen olivat resurssien kohdentaminen EU-turvajärjestelyihin ja henkilöstön komennukset tukemaan Helsingin rajanylityspaikkojen rajatarkastuksia.

Rajavartiolaitos palautti sisärajatarkastukset valtioneuvoston päätöksellä 25.8.—12.9., 9.—21.10. sekä 13.—29.11. Henkilöitä tarkastettiin yhteensä 37 200, mikä oli noin 3 % ko ajanjaksojen sisärajaliikenteestä. Palautettujen sisärajatarkastusten yhteydessä käännytettiin 106 henkilöä. Kaikki käännyttykset johtuivat puutteellisista matkustusasiakirjoista.

Rajanylitysliikenne Suomen ja Venäjän rajalla pysyi edellisen vuoden tasolla. Venäjän rajan ylitti 6,8 (6,5/2005) miljoonaa henkilöä, joista viisumivelvollisia oli 4,6 miljoonaa henkilöä (68 %). Joustavan rajanylitysliikenteen tavoite ei toteutunut kaikilla rajanylityspaikoilla. Rajanylitysliikenne ruuhkautui lähinnä tavaraliikenteen osalta ajoittain Vaalimaalla ja Nuijamaalla ja joskus myös Imatran ja Niiralan raja-aseilla. Keskeisiä syitä tavaraliikenteen ruuhkiin ovat toisaalta lisääntynyt rajanylitysliikenne ja toisaalta Venäjän raja-asemien puutteellinen läpäisykyky, joiden yhteisvaikutuksena syntyy ajoittain jopa kymmenien kilometrien pituisia jonoja Suomen puolelle. Tietyt rakenteelliset puutteet Suomen raja-aseilla myötävaikuttavat siihen, että Venäjän puolelta aiheutuva ongelma heijastuu myös Suomen puolelle. Venäjän raja-asemien puutteellisen läpäisykyvyn taustalla on ensisijaisesti tullin ja autotarkastusviranomaisten tarkastusjärjestelyt sekä ylipäätään rajanylityspaikalla työskentelevien viranomaistahojen runsaslukuisuudesta ja siitä johtuvasta monivaiheisesta tarkastusprosessista väistämättä aiheutuvat odotusajat. Henkilöiden rajatarkastukset eivät aiheuta liikeneruuhkia kummallakaan puolella rajaa.

Rajatarkastusten laadunhallinnan tavoitetta ei saavutettu ja se heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 15 prosenttiyksikköä. Merkittävimpänä laadunhallintaa heikentävänä syynä oli jälkikäteen säännösten vastaisen maahantulon tai -lähdon ilmitulot. Rajatarkastuksen yhteydessä havaittiin rajan ylittämiseen liittyviä rikkomuksia noin 5 900 ja jälkikäteen esiin tuli 30 säännösten vastaista rajanylitystä. Vastaavat luvut vuonna 2005 olivat noin 7 100 ja 24.

Taulukko 83. Meri- ja muu pelastustoiminta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Perustiedot				
Pelastussuoritteet (kpl)	1 652	1 618	1 720	1 687
Harjoitus ym suoritteet (kpl)	569	274	555	249
RVL:n yksiköiden toiminta-aika (tuntia)	2 030	2 469	2 200	2 303
Estetyt merionnettomuudet (kpl)	3	3	10	1
Pelastettu avuntarpeesta (hlöä)	3 091	3 182	3 300	2 903
Pelastettu hengenvaarasta (hlöä)	107	71	200	320
Toimintamenot (milj. €)	3	3	3	4
Henkilötyövuodet	45	50	45	60
Suorituskyky (%)	100,0	100,0	100,0	100,0
Saatavuus (h)	0,5	0,6	0,6	0,5

Taulukko 84. Sotilaallinen maanpuolustus

	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Perustiedot				
Koulutusvuorokaudet (vrk)	161 800	140 900	157 000	134 600
Toimintamenot (milj. €)	9	9	9	8
Henkilötyövuodet (htv)	148	140	140	121
Toiminnallinen tuloksellisuus				
Tuottavuus (painotetut suoritteet/htv)	99	91	101	101
Taloudellisuus (milj. €/pain. suoritteet)	96	89	98	99

10.8 Avustukset kunnille

Valtionosuuksien tarkoituksena on turvata kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät kunnalliset palvelut eri osissa maata kohtuullisella veroasteella siten, että kuntien tulopohja on riittävä niiden tehtäviin ja velvoitteisiin. Kuntien yleinen valtionosuus muodostaa kunnille maksettavista laskennallisista valtionosuuksista alle 4 prosentin osuuden, myöskään yleistä valtionosuutta ei ole sidottu käytettäväksi tiettyyn tehtävään. Tämän johdosta momentille ei voida esittää yksityiskohtaisia vaikuttavuustavoitteita ja arvioida niiden toteutumisasteita.

Yleinen valtionosuus on muuta laskennallista valtionosuusjärjestelmää täydentävä euromäärältään pienin valtionosuusjärjestelmän osa. Sen merkitystä ei voida tarkastella irrallaan muusta järjestelmästä. Yleisen valtionosuuden yhtä tai useampaa korotuslisää saa noin 55 % kunnista. Korotuslisillä pyritään tasaamaan kuntien välisiä olosuhdetekijöistä johtuvia kustannuksia peruspalveluiden tuottamisessa. Yleinen valtionosuus on kuitenkin osalle kunnista olennainen valtionosuuserä.

Yleisellä valtionosuudella on kuitenkin korotuskertoimien johdosta merkitystä määrätyle kunnajoukolle. Yleinen valtionosuus määrätyle vuonna 2006 asukasta kohden lasketusta euromäärästä (perusosa) ja sen suuruuteen vaikuttavista olosuhdelisistä: saaristo-, syrjäisyys-, taajamarakenne-, kaksikielisyys- ja asukaslulun muutoslisästä. Näillä lisillä on kompensoitu laskennallisesti kustannuksia kunnille, joille kunnan maantieteellinen rakenne, väestön sijoittuminen, kielellinen rakenne ja väestön lukumäärän suuret muutokset aiheuttavat muihin kuntiin nähden ylimääräisiä kustannuksia peruspalveluiden tuottamisessa. Vuonna 2006 yleisen valtionosuuden yhtä tai useampaa lisää sai kolmannes kunnista eli 212 kpl.

Yleisen valtionosuuden kertoimia on muutettu osana muita valtionosuusperusteiden uudistusta useissa vaiheissa. Yleisen valtionosuuden kompensoiminen on ongelmallista muun muassa sen johdosta, että ko. valtionosuuden vaihteluväli kuntien kesken on suuri. Koko valtionosuusjärjestelmä on tarkoitettu uudistaa vuoden 2010 alusta. Tällöin myös tämä erä otetaan perusteiltaan tarkastelun kohteeksi.

Valtionosuuksien tasaukset täydentävät muuta valtionosuusjärjestelmää. Tasausten määrä on lähes kymmenen prosenttia kaikista valtionosuuksista. Vuonna 2005 tasauslisää sai 336 kuntaa, tasausvähennys tehtiin 80 kunnan valtionosuuksiin.

Vuoden 2006 aikana tehtiin neljätoista kokonaisten kuntien yhdistymistä koskevaa päätöstä. Yhdessä tapauksessa yhdistyi kolme kuntaa, yhdessä jaettiin kunta kahden muun kunnan kesken ja kahdessatoista muussa yhdistyi kaksi kuntaa. Vuonna 2006 momentille myönnettyä määrärahaa käytettiin yhden vuoden 2006 alusta yhdistyneen kunnan yhdistymisavustukseen sisältäen investointi- ja kehittämishankkeiden tuen sekä kolmentoista vuosina 2003—2005 toteutuneen yhdistymisen vuosittaisiin avustuksiin. Tämän lisäksi momentilla olevasta kuntien yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin varatusta 150 000 euron määrärahasta jaettiin 109 000 euroa kahdeksalle yhdistymistä selvittävälle kuntaryhmälle. Näistä selvityksistä yksi johti yhdistymiseen vuoden 2007 alusta, kolme ei johtanut yhdistymiseen ja neljän osalta tilanne on vielä auki. Vuosina 2004—2005 esiselvitysavustuksia jaettiin yhteensä 25 kuntaryhmälle, joista yhdistyminen on toteutettu tähän mennessä yhdeksän kuntaryhmän alueella. Lisäksi esiselvitysten käytön arvioidaan johtavan useisiin yhdistymisiin vuosien 2008 ja 2009 alusta. Momentilla oleva kuntien väliseen yhteistoimintaan tarkoitettu 1 milj. euron määräraha jaettiin kahdeksan kuntaryhmän kesken laaja-alaiseen ja merkittävään kuntien väliseen yhteistyöhön. Momentille varattua määrärahaa erityisiin kuntajakoselvityksiin käytettiin kahteen selvitykseen, joista toinen koski kunnan osan siirtämistä kunnasta toiseen ja toinen koskee kymmenen kunnan selvitystä yhdistymisestä vuoden 2009 alussa.

Kuntien harkinnanvaraisesta rahoitusavustuksesta on kerrottu sisäasiainministeriön osuudessa.

10.9 Alueiden kehittäminen

Aluekeskusohjelman 2001—2006 loppuarvioinnin mukaan aluekeskusohjelman tavoite aluekeskusten myönteisestä työllisyys- ja väestökehityksestä on toteutumassa paremmin kuin osattiin odottaa. Arvioinnin mukaan aluekeskusohjelman, osaamiskeskusohjelman, maakuntien ohjelmatyön ja siihen liittyvien EU:n rakennerahasto-ohjelmien yhteisvaikutus on ollut myönteinen monien aluekeskusten aluetalouden kehitykselle. Ohjelmakauden aikana hajakeskittyminen on vahvistunut ja aluekehitys on tasaantunut Suomessa.

Kokonaisuudessaan aluekeskusten nettomuutto on muuttunut negatiivisesta positiiviseksi ja alueiden väliset muuttotaseen erot ovat supistuneet merkittävästi aikaisempaan verrattuna. Muuttovoittoalueiden joukkoon on noussut maakuntakeskuksia sekä muutamia teollisia keskuksia. Kaikilla muuttotappiollisilla alueilla suhteellinen muuttotappio oli selvästi pienempi kuin edellisillä periodeilla.

Aluekeskusten työllisyyskehitys on seurailut koko maan työllisyyden kehitystä, mutta erityyppisten aluekeskusten työllisyyskehitys on kuitenkin selvästi eriytynyt. Myös maakuntavetureiden työllisyyskehitys on ollut nopeampaa kuin koko maassa keskimäärin. Sen sijaan erikoistuneet teolliset sekä maaseudun pienet aluekeskukset ovat jääneet selvästi muiden aluekeskusten kehityksestä.

Valtioneuvoston aluekeskusohjelmalle asettamat vaikuttavuustavoitteet seudullisen yhteistyön kehittämässä ovat toteutuneet kiittävästi. Ohjelman lisäarvo seudullisten yhteistyöstrategioiden ja päätöksentekorakenteiden kehittämiseen on merkittävä. Yhteistyöstä aluekeskusten ja niitä ympäröivien seutujen kesken ohjelma sai arvioijilta arvosanan välttävä. Yhteistyöverkostojen rakentumisesta aluekeskusten ja ympäröivillä seuduilla sijaitsevien yritysten, oppilaitosten ja tutkimusyksikköjen kesken aluekeskusohjelma sai arvosanan erinomainen. Arvioinnin mukaan verkostojen rakentuminen on ohjelman tärkein lisäarvo.

Kainuun kehittämisrahan käytön tavoitteena on muun muassa alueen työttömyyden alentaminen lähemmäs valtakunnan tasoa, tienpidon tason ylläpitäminen, julkisen liikenteen palvelukyvyn turvaaminen, metsä- ja muun ympäristön hoito sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu Kainuun maakuntavaltuuston hyväksymässä raportissa Kainuun kehittämisrahan käyttö 2006.

Alueen elinkeinotoiminnan omatoiminen tukeminen on onnistunut tyydyttävästi. Määrärahalta on toteutettu maakuntaohjelmaa ja käytössä on muutamia innovatiivisia toimintatapoja. Julkisen liikenteen palvelukyvyn turvaamisessa on onnistuttu hyvin. Kuntakeskusten välillä toteutuvat ympärivuotisesti peruspalvelutasoiset työ-, opiskelu- ja liityntämatkojen tarpeita vastaavat joukkoliikenneyhteydet. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen on mahdollistanut joustavia ja tuloksekkaita toimintoja. Työttömyystilanteen parantamisessa on onnistuttu vaihtelevasti. Työttömyys vähenee hieman maan keskiarvoa nopeammin, mikä on asetettuun tavoitetasoon verrattuna tyydyttävä tulos. Rakennetyöttömien määrää sen sijaan on saatu pienennettyä vain välttävästi vuoden 2005 tasoon verrattuna. Samoin rekrytointiongelmia on hieman enemmän kuin maassa keskimäärin, mikä asetettuun tavoitteeseen nähden on vain välttävä tulos. Sen sijaan työvoimapolitiittisen aikuisten ammatillisen koulutuksen vaikuttavuus on maan keskiarvoa parempi mitattuna koulutuksessa olleiden työllistymisasteella. Vesihuoltotoimenpiteissä ja ympäristön hoidossa tulos on tyydyttävä, sillä hankkeilla on alueellista merkitystä ja ne vastaavat loppukäyttäjien tarpeita. Tienpidon investoinnit ovat toteutuneet suunnitellusti ja sovitun aikataulun mukaan. Hankinnan kilpailutuksella on saatu taloudellista etua. Tieverkon kunto on parantunut.

Rakennerahasto-ohjelmista on raportoitu luvussa 3.6 ja osaamiskeskusohjelmasta sisäasiainministeriön osuudessa.

Itä-Lappiin on kohdistettu valtion erityistoimia, koska väestön määrä on vähentynyt alueella jatkuvasti ja työttömyysaste on pysynyt korkeana. Kauppa- ja teollisuusministeriön investointitukea on myönnetty alueella ohjeellista tukitasoa suurempana vuoden 2006 loppuun saakka. Lapin TE-keskus on ottanut huomioon alueen tilanteen ja käyttänyt muun muassa työllisyysmäärärahoja työtöntä työnhakijaa kohti enemmän kuin maassa keskimäärin. Itä-Lapissa työnantajan sosiaaliturvamaksu on poistettu vuosiksi 2003—2009. Lain soveltamisalaa laajennettiin vuoden 2006 alusta koskemaan myös kuntatyönantajia ja seurakuntia.

10.10 Erityisteemat: Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus ja Osaamiskeskusten vaikutukset alueiden kilpailukykyyn

Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus

Kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 13 §:n harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Rahoitusavustuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Suunnitelma tulee liittää avustushakemukseen. Valtionapuviranomainen voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Rahoitusavustus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu (22.12.2005/1068). Edellä mainitun 13 §:n 2 momentin ensimmäinen ja viimeinen lause astuivat voimaan vuoden 2006 alusta.

Harkinnanvaraisen avustuksen myöntäminen perustuu kunnan taloudellisen tilanteen kokonaisvaltaiseen arviointiin, mikä mahdollistaa sellaisten tekijöiden huomioon ottamisen, joihin laskennallinen valtionosuusjärjestelmä ei, ainakaan riittävästi reagoi. Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä ei ole täysin aukoton ja kaikkia erikoisolosuhteita huomioiva, minkä johdosta laskennallisen valtionosuusjärjestelmän lisäksi on tarkoituksenmukaista täydentää em. järjestelmää muulla järjestelyllä. Kunnan talousvaikeuksien taustalla voivat olla sekä sisäiset että ulkoiset tekijät. Edellä mainitulla valtionosuuslainsäädännön uudistamisella ja sisäasiainministeriön viime vuosina lisääntyneellä ohjeistuksella on pyritty kiinnittämään huomiota kuntien sisäisiin tekijöihin eli käytännössä kunnan omiin talouden tervehdyttämistoimiin harkinnanvaraisen avustuksen myöntämisessä. Kunnan omat talouden tervehdyttämiskeinot ovat kuitenkin rajalliset, mikäli talousvaikeuksien pääasiallisena syynä ovat kunnan toimista riippumattomat tekijät.

Yksi keskeinen peruste kuntien harkinnanvaraisen avustuksen hakemiselle on ollut sosiaali- ja terveydenhuollon menojen korkeus ja niiden merkittävä kasvu. Kunta voi varsin vähäisesti vaikuttaa esimerkiksi erikoissairaanhoidon korkeisiin kustannuksiin, jotka voivat vaihdella suuresti vuosittain.

Harkinnanvaraisella avustuksella on kompensoitu valtion eri toimenpiteiden vaikutuksia kuntien talouteen sellaisissa tapauksissa, joissa muutos on ollut kunnan kannalta erityisen suuri, mikä on ilmennyt joko tulojen vähennyksenä tai menojen lisäyksenä. Tällaisia valtion toimenpiteitä ovat muun muassa valtionosuusjärjestelmän ja verotulopohjan perustemuutokset sekä kunnille säädetyt uudet tehtävät.

Kuntien verotulojen muutokset heijastuvat verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen, jonka tarkoituksena on tasoittaa kuntien välisiä tuloeroja. Tapauksessa, jossa kunnan verotulot vähenevät merkittävästi esimerkiksi yrityksen lakkautuksen johdosta, vaikutus näkyy valtionosuuksien tasauksessa, mutta vasta kahden vuoden viiveellä. Tasauksen laskennassa verotuloina käytetään edellisvuoden verotietoja (ve-

rotuksen valmistuksen viive), jolloin verotulokertymä saattaa poiketa merkittävästi tasausvuoden verotulokertymästä. Tähän ongelmaan voidaan reagoida harkinnanvaraisella avustuksella.

Vuonna 2006 harkinnanvaraista avustusta myönnettiin 28,5 milj. euroa yhteensä 70 kunnalle. Helmikuussa julkaistujen vuoden 2006 ennakkollisten tilinpäätösten mukaan negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä oli 84 kappaletta ja ilman harkinnanvaraista avustusta määrä olisi ollut 94 eli vähennystä oli 12,5 prosenttia. Viime vuosina harkinnanvarainen avustus on vähentänyt negatiivisen vuosikatteen kuntien määrää vähintään 10 prosentilla ja esimerkiksi vuonna 2003 vähennys oli 29 prosenttia. Yleisesti avustus on parantanut kaikkien saajakuntien taloustilannetta ja näin muun muassa vähentänyt paineita velanottoon ja veroprosenttien korotuksiin sekä yleensä parantanut edellytyksiä tarjota kuntalaisille niille kuuluvat peruspalvelut. Taulukossa 85 on esitetty avustuksen saajamäärät ja vaikuttavuus vuosikatteella mitattuna.

Kuntien harkinnanvaraista avustusta hakee vuosittain keskimäärin yli 200 kuntaa eli yli puolet Manner-Suomen kunnista. Muutamien kuntien kohdalla harkinnanvaraisesta avustuksesta on tullut enemmän pysyviä rakenteellisia taloudellisia ongelmia korjaava kuin valtionosuuslain mukaisesti poikkeuksellisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin tarkoitettu tuki. Yhden vuoden avustus ei useinkaan yksin korjaa kunnan taloudellista tilannetta, vaan parantaa taloutta tilapäisesti esimerkiksi siten, että kunnan ei tarvitse nostaa aiottua lisälainaa palveluiden menojen kattamiseksi. Kysymys epäterveestä taloudenhoidosta ja avustuksen kannustavuudesta on hyvin monisäikeinen. Usein talousongelmat johtuvat monesta tekijästä joihin kunnalla on rajalliset vaikutusmahdollisuudet. Tällaisia ovat muun muassa erikoissairaanhoido, lastensuojelu, väestön väheneminen, heikko huoltosuhte ja syrjäinen sijainti. Kunnan menojen karsiminen suhteessa väestön vähenemiseen ja tätä kautta tulojen laskuun on usein ongelmallista, koska näitä ei voida toteuttaa samanaikaisesti, vaan esimerkiksi luonnollisen poistuman (eläköitymisen) kautta.

Vuoden 2006 alusta voimaan tullut ehto koskien kunnan talouden tervehdyttämissuunnitelman sisällyttämistä avustushakemukseen on osaltaan lisännyt etenkin poliittisten päätöksentekijöiden tietoisuutta kunnan taloustilanteesta. Valtuuston hyväksymä tervehdyttämissuunnitelma on konkreettinen väline kunnalle talousongelmien korjaamiseksi. Tosin varsin moni kunta on jo aiemmin laatinut tervehdyttämishajelman. Ehtojen ja tervehdyttämissuunnitelmien noudattamiseen tullaan kiinnittämään huomiota seuraavien vuosien avustuksen myöntämisperusteissa, vaikkakin valtionoapuviranomaisella on rajalliset resurssit suunnitelmien toteutumisen syvälliseen seurantaan ja analysointiin. Suunnitelmien toteutumisesta ei ole vielä kattavaa tietoa, koska em. lain kirjaus astui voimaan vuoden 2006 alusta ja sitä sovellettiin ensimmäistä kertaa vuoden 2006 avustuksiin. Vuonna 2006 kaikki avustusta hakeneet kunnat toimittivat laissa mainitun suunnitelman sisäasiainministeriölle.

Vuoden 2006 avustuksen määräraha 2 milj. euroa oli kohdennettu valtion vuoden 2006 toisen lisätalousarvion mukaisesti ensisijaisesti rakennemuutoksesta kärsiville heikentyneen talouden kunnille. Rakennemuutoksen osalta kyseessä olivat kunnat, joissa on tapahtunut viime vuosina merkittäviä työpaikkamenetyksiä sekä kunnat, joihin paperiteollisuuden työnseisauksen vaikutukset kohdistuivat merkittävimmin suhteessa kunnan taloudelliseen tilanteeseen. Tällaisia kuntia oli kaikkiaan 11. Kyseessä oleville kunnille myönnettiin kokonaisuudessaan yhteensä noin 9,1 milj. euroa ottaen huomioon toisen lisätalousarvion 2 milj. euroa. Vuoden 2006 kuntien lopulliset tilinpäätökset valmistuvat kesäkuussa 2007, joten tarkemmat tiedot ko. kuntien tilanteesta saadaan tuolloin. Ennakollisten tietojen mukaan kahdella em. kunnista vuosikate oli negatiivinen vuonna 2006, mutta harkinnanvarainen avustus yhdessä muiden valtion tukikeinojen kanssa on edesauttanut ko. kuntien ja seutujen selviytymistä rakennemuutoksista aiheutuvista talouden vaikeuksista. Tilanne on kuitenkin edelleen haasteellinen ja vaatii tervehdyttämistoimien jatkamista.

Muun muassa tämän johdosta sisäasiainministeriö asetti kunta- ja palvelurakenneuudistus -hankkeen toukokuussa 2005. Hankkeen tavoitteena on varmistaa koko maassa laadukkaat ja kansalaisten saatavilla ole-

vat palvelut. Kuntien selvästi yleisin perustelu harkinnanvaraisen avustuksen hakemiselle on, kuten aiemmin on todettu, sosiaali- ja terveystalouden, erityisesti erikoissairaanhoidon, kustannusten korkea taso ja kasvu. Tähän ongelmaan hankkeessa haetaan ratkaisuja muun muassa siihen liittyvän ns. puitelain (astui voimaan 23.2.2007) mukaisesti seuraavasti: ”Kuntarakennetta vahvistetaan yhdistämällä kuntia ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin. Palvelurakenteita vahvistetaan kokoamalla kuntaa laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluja ja lisäämällä kuntien yhteistoimintaa.”

Lisäksi puitelaissa on säännökset koskien erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia (9 §). Pykälä mahdollistaa selvittämisen kunnan edellytyksistä ja mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut sekä ryhtyä toimiin palveluiden edellytysten turvaamiseksi. Jos 9 §:n 1—3 momentissa mainitut toimenpiteet eivät ole riittäviä, voidaan eduskunnalle antaa vuoden 2009 alussa hallituksen esitys kuntajakolain muuttamisesta siten, että valtioneuvosto voi arviointiryhmän tai 3 momentin mukaisesti asetetun kuntajakoselvittäjän ehdotuksesta päättää kuntajaon muuttamisesta. Nämä vaikuttavat osaltaan siihen, että jatkossa harkinnanvaraisen avustuksen tarve tulee vähenemään, vaikka täydentävää, muun rahoitusjärjestelmän ulkopuolista, talousvaikeuksiin reagoivaa elementtiä tarvitaan jatkossakin.

Taulukko 85. Negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä ja niiden määrä ilman harkinnanvaraista avustusta vuosina 2003—2006 (2006 ennakkotieto)

	2003	2004	2005	2006
Kuntien lkm	430	428	416	415
Avustusta hakevien kuntien lkm	202	215	238	211
Avustusta saavien kuntien lkm	99	99	105	70
Negatiivisen vuosikatteen kuntien lkm	64	138	134	84
— ilman harkinnanvaraista avustusta lkm	90	168	148	96
Erotus	26	30	14	12
Harkinnanvarainen avustus, 1 000 €	47 092	48 068	40 000	28 500
Euromäärä yhtä negatiivisen vuosikatteen lukumäärän vähenemistä kohden ¹⁾	1 811	1 602	2 857	2 375

¹⁾ Kuvaa avustuksen kuntakohtaisen vaikuttavuuden heikkenemistä.

Osaamiskeskusten vaikutukset alueiden kilpailukykyyn

Osaamiskeskusohjelma on valtioneuvoston määräaikainen (1999—2006) erityisohjelma, jota on vuosina 2003—2006 toteuttanut 22 osaamiskeskusta 45 osaamisalalla. Ohjelmalla suunnataan paikallisia, alueellisia ja kansallisia voimavaroja huippuosaamisen hyödyntämiseen. Osaamiskeskusohjelmalla tuetaan alueellisia vahvuuksia, alueiden erikoistumista ja osaamiskeskusten välistä yhteistyötä. Ohjelmassa keskitytään valittujen, kansainvälisesti korkeatasoisten alojen osaamisen hyödyntämiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen.

Osaamiskeskusohjelman toteuttamiseen osoitettavasta valtion perusrahoituksesta päätetään vuosittain erikseen valtion talousarvion puitteissa. Vuonna 2006 valtion perusrahoitus oli 8,6 milj. euroa. Valtion perusrahoituksen saannin edellytyksenä on, että myös alue osallistuu rahoitukseen. Perusrahoitus on tarkoitettu ohjelmaan valittujen osaamiskeskusten ja osaamisalojen kehittämiseen ja alueilla sitä käytetään ohjelman koordinointiin (eri toimijoiden yhteistyön vahvistaminen), hankkeiden valmisteluun ja hankkeiden osarahoitukseen.

Ohjelman perusrahoitus on luonteeltaan katalyyttistä, ja sen tarkoituksena on luoda edellytyksiä isompien, ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien yritysten ja julkisten toimijoiden yhteishankkeiden synnylle. Koko ohjelmakauden (1999—2006) aikana valtion perusrahoituksen määrä on yhteensä ollut noin 52 milj. euroa. Sen avulla on käynnistetty hankkeita, joiden kokonaisvolyymi on ollut noin 578 milj. euroa. Tästä vähän yli 112 milj. euroa on ollut kilpailtua t&k -rahaa. Voidaan siis todeta, että osaamiskeskukset ovat suhteellisen pienen perusrahoituksen turvin onnistuneet käynnistämään rahoitusvolyymiltään ja vaikuttavuudeltaan merkittäviä hankekokonaisuuksia.

Osaamiskeskusohjelman kansallisen tason tavoitteista tärkeimpiä ovat muun muassa huippuosaamiseen perustuvien uusien yritysten ja työpaikkojen synnyttäminen, alueiden kansainvälisen vetovoiman lisääminen sekä alueilla olevan huippuosaamisen vahvistaminen. Ohjelman hankekanta on vastannut osaamiskeskusten raportoinnin perusteella hyvin kansallisia painopisteitä ja kohdistunut erityisesti yritysälähtöisiin kehittämishankkeisiin, alan osaamisen kehittämiseen, kaupallistamishankkeisiin sekä verkostojen rakentamiseen.

Syksyllä 2006 valmistuneen ohjelmakauden 1999—2006 loppuarvioinnin perusteella osaamiskeskusohjelmaa on toteutettu pääasiassa onnistuneesti sekä kansallisella että osaamiskeskustasolla. Ohjelman kansallisen tason koordinaatio ja ohjaus on ollut toimivaa ja alueellisten osaamiskeskusohjelmien toteutus on pääosin vastannut ohjelmille tehtyjä suunnitelmia ja niiden strategia painotuksia. Ohjelma on onnistunut kansallisen kilpailun avulla profiloimaan alueiden innovaatiopolitiikkaa, edistänyt alueiden välistä erikoistumista ja ohjannut kehittämisen voimavaroja laajasti alueellisten kärkialojen kehittämiseen. Ohjelman välillinen vaikutus osaamisalojen kehitykseen on ollut resurssien koordinoinnin ja kohdentamisen kautta huomattava.

Ohjelman toimintaperiaatteena on aluelähtöisyys ja alueellisten erityispiirteiden huomiointi, mikä näkyy myös osaamiskeskusten tavoitteiden asettelussa. Alueelliset osaamiskeskukset ovat ohjelmakauden alussa itse määrittelleet osittain kansallisten tavoitteiden pohjalta toiminnalleen kvantitatiiviset vaikuttavuustavoitteet. Ohjelman kansallisen tason määrälliset tavoitteet on saatu laskemalla yhteen alueellisten osaamiskeskusohjelmien tavoitteet.

Ohjelmakaudella 1999—2006 tavoitteena on ollut 18 000 työpaikan säilyttäminen sekä 18 700 korkeaan osaamiseen perustuvaa työpaikan luominen ja 1 500 uuden yrityksen syntyminen. Osaamiskeskusten raportointien hanketietojen perusteella osaamiskeskusohjelma on myötävaikuttanut noin 1 300 uuden yrityksen ja 13 000 työpaikan syntyyn sekä edistänyt noin 29 000 työpaikan säilymistä. Ohjelman puitteissa järjestettyyn koulutukseen on ohjelmakauden kuluessa osallistunut noin 90 000 henkilöä. Ohjelmassa käynnistettyihin hankkeisiin on vuosina 2003—2006 osallistunut vuosittain huomattava määrä yrityksiä, keskimäärin 6 000 yritystä vuodessa. Verrattuna osaamiskeskusten asettamiin tavoitteisiin toteutuneet vaikutukset tulevat jäämään uusien työpaikkojen ja hankkeisiin suuntautuneen rahoituksen osalta tavoitellusta. Sen sijaan raportoitujen uusien osaamisintensiivisten yritysten, säilytettyjen työpaikkojen sekä koulutettujen määrä osalta tavoitteet jopa ylittävät. Ohjelman määrällisten tavoitteiden tuloksiin on syytä suhtautua varauksella, sillä tiedot on kerätty elokuussa 2006 ohjelmakauden ollessa yhä kesken. Lisäksi monet hankkeet jatkuvat yli ohjelmakauden. Ohjelman todellisia kokonaisvaikutuksia tullaankin määrällisten tavoitteiden osalta tarkastelemaan uudelleen vuonna 2008.

Ohjelman loppuarvioinnin yhteydessä arvioitiin myös perusrahoituksen merkitystä. Arvioinnissa todetaan, että osaamiskeskusohjelmalla ja sen kautta saadulla valtion perusrahoituksella on alueen toimijoiden kesken saatu käyntiin sellaista yhteistyötä, jota muutoin ei olisi käynnistynyt. Alkuvaiheessa yhteistyön käynnistämisessä maakuntaliitot ovat olleet keskeisessä roolissa eri toimijoiden saamisessa saman pöydän ääreen. Tämän lisäksi liitot ovat pystyneet ottamaan huomioon maakunnan kehittämisen kokonaisuuden sekä sijoittamaan osaamiskeskukseen roolin luontevaksi osaksi alueellista kehittämistä ja EU-rakennerahas-

tojen hyödyntämistä. Parhaimmillaan ohjelman rakentamistyön vaikutuksena on ymmärretty alueellisen strategisen ajattelun tarpeellisuus ja sen pohjalta on käynnistynyt alueellisen innovaatiostrategian laatiminen. Ohjelma on myös omalta osaltaan pakottanut määrittelemään alueellisia prioriteetteja ja asettamaan siltä pohjalta asioita tärkeysjärjestykseen.

Osaamiskeskusohjelmaa on hallituksen strategia-asiakirjan 2005 linjauksen mukaisesti jatkettu uudella seitsenvuotisella ohjelmakaudella, joka käynnistyi vuoden 2007 alussa. Uudella kaudella ohjelmassa painotetaan aiempaa enemmän osaamiskeskusten välistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Ohjelman yhteyttä kansalliseen innovaatiopolitiikkaan vahvistetaan ja ohjelmassa toimivien julkisten organisaatioiden työnjakoa selkiytetään ja yhteistyötä tiivistetään. Tavoitteiden saavuttamiseksi kauppa- ja teollisuusministeriön vastuuta uudessa ohjelmassa on laajennettu.

Osaamiskeskusten toiminnan painopiste on ajan myötä siirtynyt toimijakentän kartoituksesta ja alueellisten yhteistyöverkoston luomisesta hyvin osaamislähtöiseen, aiempaa kohdistuneempaan toimintaan. Samalla kun osaamiskeskus fokusoi toimintansa tiettyihin toimija- tai yritysryhmiin, sen maantieteellinen vaikuttavuus laajenee. Osaamiskeskus siirtyy alueellisen osaamisen kehittämistä selkeämmin kohti osaamisalan kansallista kehittämistä. Kaudella 2007—2013 kansallisen ja myös kansainvälisen vaikuttavuuden lisäämiseen pyritään uudella klusterimallilla, joka kokoaa yhteen eri alueilla sijaitsevien osaamiskeskusten toimijat strategiseen yhteistyöhön. Valtioneuvosto nimesi joulukuussa 2006 ohjelmaa toteuttavat 13 kansallisesti merkittävää osaamisklusteria ja 21 osaamiskeskusta.

Ohjelmakauden 1999—2006 loppuarvioinnin perusteella uuden klusterimallin erityisenä haasteena on kansallisen yhteistyön onnistuminen lähtökohdiltaan alueellisessa ohjelmassa. Huippuosaamisen hyödyntämisen näkökulmasta on tärkeää kytkeä mukaan alan yritykset ja tutkimusorganisaatiot sijainnista riippumatta. Vaikka erityisosaamisen kehittäminen alueellisesti on edelleen tärkeää, tulisi osaamiskeskuksilla olla myös kansallinen rooli tietyn osaamisalan toimijoiden palveluksessa. Yhteistyön tiivistämiseen voidaan kannustaa muun muassa asettamalla osaamiskeskusten yhteisten hankkeiden osuus vuosittaisen perusrahoituksen jaon kriteeriksi.

Vaikka osaamiskeskusohjelmalla on panostuksiin nähden saatu aikaan hyviä tuloksia, olisi perusrahoituksen paremmalla kohdentamisella arvioinnin mukaan mahdollista saada aikaan enemmän lisäarvoa. Perusrahoituksen painopisteen tulisi olla enemmän hankkeiden valmistelussa ja esiselvityksissä koordinointi- ja johtamistehtävän sijaan. Tämän lisäksi vaikuttavuutta voisi arvioinnin mukaan parantaa ohjauksen painopisteen siirtäminen enemmän tulosten ja aikaansaannosten puolelle toteutuksen ja määrärahan käytön seurannan asemesta. Perusrahoituksen vaikuttavuuden tehostamiseen on syytä jatkossakin kiinnittää huomiota, ottaen kuitenkin huomioon ohjelman linjauksissa määritellyn perusrahoituksen käyttötarkoituksen. Ohjelma-arvioinnin yhteydessä selvitettiin myös vaihtoehtoisia tapoja valtion perusrahoituksen hallinnoinnille, mutta esitetystä kritiikistä huolimatta mitään selkeästi parempaa vaihtoehtoa ei noussut esille.

11. Puolustusministeriö

Katsaus toimialan toimintaan

Puolustuksen kehittäminen perustuu hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekoihin. Vuoden 2004 selonteon toimeenpano näkyi mm. puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisessä, puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uusimisessa, varuskuntarakenteen sekä varikko- ja varastotoimintojen kehittämisessä, puolustusvoimien toiminnan ja talouden tasapainottamisessa sekä puolustushallinnon tuottavuusohjelmassa. Selonteon toimeenpano eteni puolustusministeriön hallinnonalalla pääosin suunnitelmien mukaisesti. Puolustusministeriön toimialaan kuuluvaan kokonaisuumaanpuolustuksen yhteensovittamiseen liittyen turvallisuus- ja puolustusasiain komitea (TPAK) valmisteli yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (YETT) päivityksen.

Osa selonteon toimeenpanoa oli varmistaa sotilaallisen maanpuolustuksen keskeisen lainsäädännön sekä puolustushallinnon tehtävien ja hallintojärjestelmän ajanmukaisuus. Lainsäädännön kokonaisuudistukset, asevelvollisuuslaki ja puolustusvoimalaki, sekä kokonaan uusi sääntely vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta valmisteltiin ja annettiin eduskunnalle suunnitellussa aikataulussa. Huhtikuussa 2006 astui voimaan laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta samoin kuin henkilöstöjärjestöjen kanssa sovitussa neuvottelu- ja osallistumisjärjestelmässä käsitelty puolustusministeriön asetus sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön pätevyysvaatimuksista ja palvelussuhteen ehdoista.

Selonteossa on linjattu rakenteellisia rationalisointitoimenpiteitä, jotka vapauttavat puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämiseen kohdennettavia voimavaroja vasta vuodesta 2008 alkaen. Sen vuoksi vuonna 2006 laskettiin puolustusvoimien toiminnan tasoa 60 milj. eurolla muun muassa vähentämällä kertausharjoituksia, lentotunteja ja alusvuorokausia sekä karsimalla varusmieskoulutuksen harjoituskykyä. Säästötoimet laskivat puolustusvoimien suorituskykyä. Uusia kustannuspaineita aiheutui vuoden 2006 aikana muun muassa polttoaineiden ja energian hintojen noususta sekä puolustusvoimien rakenne- ja muiden muutosten aiheuttamista investointitarpeista. Puolustusvoimien toiminnan tason palauttamisella vuodesta 2008 alkaen takaisin vuoden 2005 tasolle, erityisesti reserviläiskoulutuksessa sekä alus- ja lentotoiminnassa, on erittäin suuri merkitys puolustusvoimien tehtävien edellyttämän suorituskyvyn ja toimintavalmiuden ylläpidon kannalta.

Puolustusvoimien toiminnan ja talouden tasapainottaminen on osoittautunut haasteelliseksi, ja siihen asetettuja tavoitteita ei ole täysin saavutettu. Järjestelyillä tavoitellut uudelleenkohdennettavat resurssit kertyvät arvioitua hitaammin, ja samalla on ilmennyt uusia menopaineita. Uskottavan puolustuksen ylläpitämiseen vaikuttavana ja valtionalouteen kohdistuvana riskinä tulee lisäksi jatkossa ottaa huomioon puolustusmateriaalin yleistä kustannuskehitystä nopeampi hintojen nousu. Puolustuskykymme kolme keskeistä tekijää ovat henkilöstö, materiaali ja toiminta. Puolustusvalmiutta ei voida ylläpitää ilman riittävää ja hyvin koulutettua henkilöstöä eikä ilman ajanmukaista materiaalia.

Puolustusmateriaalin hankintamäärärahojen siirtyvien erien suuri määrä on edelleen ongelmallinen sekä puolustusvoimien toiminnan että valtionalouden kannalta huolimatta siitä, että puolustushallinnossa on pyritty viime vuosina tehostamaan materiaalihankintojen suunnittelua, budjetointia ja toteutusta. Uusiin tilausvaltuuksiin on pyritty sisällyttämään vain hankintoja, joiden todellinen maksuaikataulu on tiedossa. Talous- ja lisätalousarvioissa on tehty lisäksi jo myönnettyihin tilausvaltuuksiin lukuisia muutoksia, joilla tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat on pyritty saamaan vastaamaan hankintojen muuttunutta maksuaikataulua. Vaikka valtaosa vuodelta 2006 siirtyneistä määrärahoista siirtyi vuodelle 2007 sidottuina, ja mate-

riaalihankkeiden viivästyminen johtui pääosin puolustusvoimista riippumattomista syistä, tilanteen korjaamiseen tulee kiinnittää puolustushallinnossa jatkossakin huomiota.

11.1 Puolustuspolitiikka ja hallinto

Taulukko 86. Puolustuspolitiikan ja hallinnon menot, milj. euroa

	2004	2005	2006
PLM:n hallinnonalan arvonlisäveromenot	221,8	225,3	217,0
PLM:n toimintamenot	12,5	13,2	13,5
Yhteensä	234,3	238,5	230,5

Arvonlisäveromenojen määrä riippuu oleellisesti puolustusmateriaalihankintoihin liittyvistä maksuista, joista osa siirtyi hankkeiden viivästymisen vuoksi vuodelle 2007.

Hallinnonalan strateginen suunnittelu

Puolustusministeriö julkisti hallinnonalaan koskevan strategiatyön tuloksena syntyneen asiakirjan ”Turvallisesti tulevaisuuteen, Puolustusministeriön strategia 2025”, jossa esitetään tiivis arvio Suomen turvallisuusympäristön kehityksestä, kuvataan Suomen puolustuspolitiikan ja sotilaallisen maanpuolustuksen haasteita ja hahmotellaan keinoja, joilla haasteisiin voidaan vastata. Strategia ja sen pohjalta laaditut osastrategiat palvelevat seuraavan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon laatimista selkeyttämällä kuvaa tulevaisuuden näkymistä. Strategian mukaan "Suomen 2020-luvun puolustusta suunniteltaessa peruskysymyksenä on (1) jatkaako Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana vai liittoutuuko se ja (2) minkä kokoisen budjettirahoituksen Suomi on valmis sijoittamaan puolustukseensa?"

Kansainvälinen puolustus- ja materiaalipoliittinen yhteistyö

Puolustushallinnolla oli neljä painopistealuetta Suomen EU-puheenjohtajakaudella: kriisinhallintaoperaatiot, voimavaratyö, siviili-sotilasyhteistyön edistäminen kriisinhallintaoperaatioissa ja EU:n suhteet kolmannen osapuoliin kriisinhallinnassa. Asiantuntijaseminaareissa käsiteltiin lisäksi mm. strategisen kuljetuskyvyn haasteita. Puolustusministeriö oli aktiivisesti yhteydessä Suomea edeltäviin ja seuraaviin EU-puheenjohtajavaltioihin, muihin jäsenmaihin ja EU-instituutioihin edellä mainittujen Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) alaan liittyvien kysymysten edistämiseksi. EU-puheenjohtajakaudelle asetetut tavoitteet saavutettiin puolustusministeriön näkökulmasta hyvin.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen kaikissa tilanteissa sovittamalla yhteen julkisen sektorin eli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja kuntien sekä yksityisen sektorin toimenpiteet ja kansalaisten vapaaehtoinen toiminta

Puolustusministeriön tehtävänä on sovittaa yhteen turvallisuus- ja puolustusasiain komitean (TPAK) avustamana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvät valtioneuvostotason toiminnot väestön elinmahdollisuuksien sekä yhteiskunnan turvallisuuden ja valtion itsenäisyyden turvaamiseksi. Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen (YETT -periaatepäätös 23.11.2006) strategiasta, jonka tarkistamisessa otettiin huomioon edellisen strategian toteuttamisesta saadut kokemukset, lähivuosien arvioidut turvallisuusympäristömme muutokset, viimeaikaisista

kriiseistä ja valmiusharjoituksista saadut kokemukset, Euroopan unionin ja kansainvälistymisen asettamat kasvavat haasteet sekä tietoyhteiskuntamme yhä lisääntyvä haavoittuvuus.

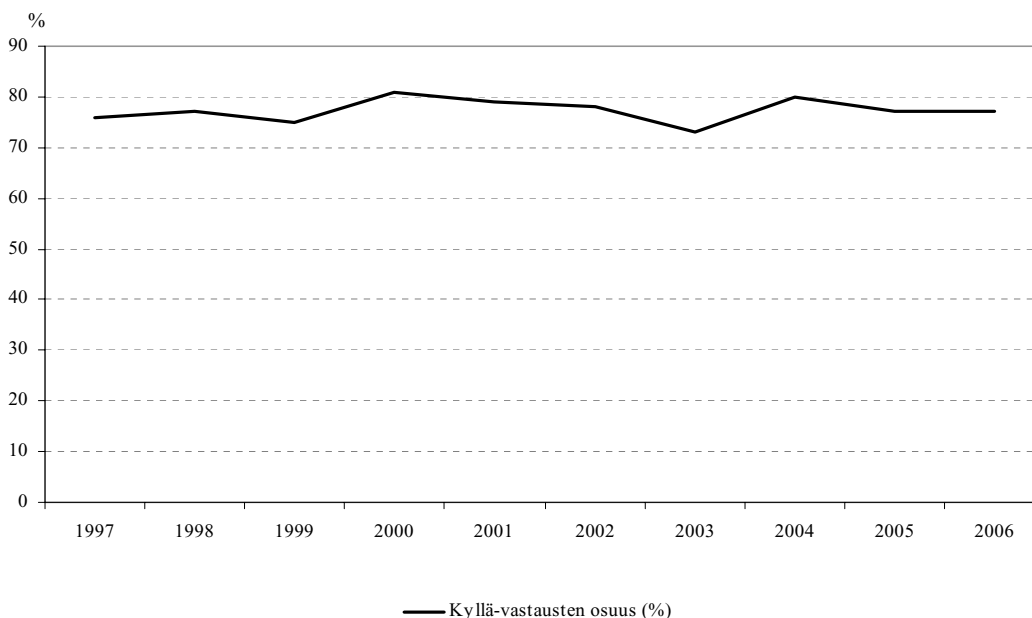
Puolustushallinnossa toteutettiin tarkistettua YETT-strategiaa tarjoamalla muun yhteiskunnan käyttöön voimavarakartoituksessa selvitettyt puolustushallinnon resurssit, tekemällä aloite hallinnonalojen välisten voimavarojen kartoittamisesta ja käynnistämällä tarkistustyö valtakunnallisten kohteiden suojaamisesta.

Maanpuolustustahdon kehittyminen

Sotilaallisen maanpuolustuksen yleinen hyväksyttävyys ja kestävä maanpuolustustahto

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta on vuodesta 1964 alkaen tehnyt mielipidemittauksia, joissa on esitetty muun muassa seuraava kysymys: ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?” Tähän kysymykseen myönteisesti vastanneiden osuus on ollut seuraava viimeisen kymmenen vuoden aikana:

Kuvio 7. Maanpuolustustahto

11.2 Sotilaallinen maanpuolustus

Sotilaalliseen maanpuolustukseen myönnettyillä määrärahoilla puolustusvoimat valvoi ja turvasi Suomen alueellista koskemattomuutta, ylläpiti puolustusvalmiutta ja kehitti suorituskykyä hankkimalla uutta puolustusmateriaalia, koulutti asevelvollisia ja palkattua henkilöstöä, huolehti materiaalin kunnossapidosta ja kehitti materiaalin varastointia sekä sotilasalueita ja toimitiloja, osallistui kansainvälisiin harjoituksiin, jatkoi puolustusvoimien rakennemuutoksen suunnittelua ja toteutusta sekä antoi virka-apua muille viranomaisille.

Taulukko 87. Sotilaalliseen maanpuolustuksen menot tulosalueittain (milj. euroa)¹⁾

	2004 kassaperust. toteutuma	2005 kassaperust. toteutuma	2006 kassaperust. toteutuma
Tulosalue			
1. Strateginen ja operatiivinen suunnittelu ja johtaminen	50	64	57
2. Tutkimustoiminta ja kehittäminen	95	87	60
3. Asevelvollisten ylläpito ja koulutus	428	415	413
4. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön koulutus	79	77	81
5. Puolustusvoimien materiaallinen valmius (materiaalin käyttö, huolto, ylläpito, hankinta, kehittäminen ja luopuminen)	1 028	1 034	1 099
6. Maanpuolustustahdon ylläpito ja yhteiskuntasuhteet	28	32	30
7. Tilannekuvan ylläpito, aluevalvonta ja sotilastiedustelu sekä virka-apu	154	155	142
8. Kansainvälinen yhteistyö	15	20	19
Yhteensä	1 878	1 884	1 901

¹⁾ Sisältää momentit 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) ja 27.10.21. (Puolustusvoimien toimintamenot). Ei sisällä arvonlisäveromenoja. Hallinnon ja muiden yleisten tukitoimintojen kulut, toimitilakulut ja kuljetuskulut on vyörytetty tulosalueille.

Puolustusvoimien toimintamenoista käytettiin yhteensä kaksi kolmasosaa asevelvollisten ylläpitoon ja kouluttamiseen, materiaalliseen valmiuteen sekä toimitiloihin. Puolustusvoimien toimintamomentin määrärahan käytöstä henkilöstömenot (749 milj. euroa) olivat noin 56 %. Ne laskivat noin 20 milj. eurolla edellisvuodesta. Tähän vaikuttivat kuitenkin ennen kaikkea työnantajan sosiaaliturvamaksujen aleneminen ja Puolustusvoimien Kansainvälisen Keskuksen palkkausmenojen siirto momentille 27.30.21. Varsinaisten palkkausmenojen osuus henkilöstömenoista ilman työnantajamaksuja oli 488 milj. euroa. Tämän palkkasumman perusteella lasketun henkilötyövuoden hinta nousi edellisvuodesta noin 3,4 prosentilla. Puolustusvoimien mahdollisuudet hillitä henkilöstömenojen kasvua perustuvat palkatun henkilöstön määrän vähentämiseen.

Puolustusvoimien rakennemuutos ja tukitoimintoja koskevat järjestelyt

Puolustusministeriössä laadittu vuoteen 2011 ulottuva tuottavuusohjelma päivitettiin. Ohjelman lähtökohdaksi on puolustusvoimien toiminnan ja talouden tasapainottaminen selonteossa asetettujen suorituskykyjen rahoittamiseksi. Keinoina käytetään johtamis- ja hallintojärjestelmän rationalisointia, koulutusorganisaation keventämistä lakkauttamalla joukko-osastoja, varikko- ja varastointiorganisaation keskittämistä henkilötyövuosimäärän vähentämiseksi sekä tukitoimintasektorin uudelleenjärjestelyä.

Vuonna 2006 jatkettiin johtamis- ja hallintojärjestelmän rationalisointia muun muassa uusimalla Pääesikunnan organisaatiota siten, että se voi entistä paremmin keskittyä koko puolustusvoimia koskeviin ja laajakan-toisiin tehtäviin. Koulutusorganisaatiota kevennettiin muun muassa lakkauttamalla Savon Prikaati ja Helsingin Ilmatorjuntarykmentti sekä Kotkan Rannikkoalue itsenäisenä joukko-osastona. Puolustusvoimien materiaalilaitoksen tehtävien ja kokoonpanon uusimista valmisteltiin tavoitteena perustaa Räjähdelaitos ja Elektroniikkalaitos sekä vähentää varikoiden määrää 1.1.2008 alkaen. Puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamisessa ja rakennemuutoksen toimeenpanossa on toteutettu hallitusohjelman linjauksia valtion toimintojen alueellistamisesta.

Tuki- ja yleishallintopalvelujen tuottamisessa jatkettiin tilaajan ja tuottajan eriyttämiseen pohjautuvan toimintamallin hyödyntämistä kokoamalla ja keskittämällä puolustusvoimien palvelutuotantoa hallinnonalan sisäisiin palvelukeskuksiin. Puolustusvoimien tietohallintoa, talous- ja henkilöstöhallintoa, lääkintä- sekä ruokahuoltoa on organisoitu uudelleen toiminnan tehostamiseksi. Palkka- ja taloushallinnon palvelukeskuksen edellytyksiä toimia osana valtakunnallista palvelukeskusverkostoa parannettiin. Kumppanuusjärjestelyitä yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa valmisteltiin ja ryhdyttiin toteuttamaan erikoissairaanhoidossa ja lääkehuollossa sekä vaatetushuollossa Pohjois-Suomen osalta. Erityisesti terveydenhuollon kumppanuusjärjestelyjen osalta kokemukset ovat olleet sekä toiminnallisesti että taloudellisesti myönteisiä. Myös ilmavoimien peruslentokoulutus ulkoistettiin. Vuonna 2006 selvitettiin lisäksi kumppanuuden mahdollista laajentamista materiaalin korjaamo-, huolto- ja kunnossapitotoimintaan yhtenä vaihtoehtona oman toiminnan kehittämiseksi.

Tuottavuusohjelmaan sisältyvä hallinnonalan henkilöstön vähentäminen on suunniteltu toteutuvan asetetun tavoiteaikataulun mukaisesti. Puolustusvoimissa lakkautettiin vuonna 2006 227 tehtävää ja irtisanottiin 106 henkilöä. Rakennemuutoksen seurauksena puolustusvoimista on vuosina 2005—2006 irtisanottu yhteensä 175 henkilöä. Puolustusvoimille palveluja tuottavan Puolustushallinnon rakennuslaitoksen osalta jatkettiin palvelutuotannon supistamista asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mikä mahdollisti myös rakennuslaitoksen henkilöstövähennykset suunnittelulla tavalla. Henkilöstöön vaikuttavissa rakennetta ja toimintamalleja koskevissa muutoksissa on noudatettu hyvän työnantajan menettelytapoja. Työnantajan rakennemuutoksen henkilöstöpoliittiseen tukitoimintaan käytettiin puolustusvoimissa vuosina 2005—2006 yhteensä noin 2 milj. euroa. Esimerkiksi Savon Prikaatin 28 irtisanotusta siviilityöntekijästä kaikki työllistyivät osaltaan merkittävien tukitoimien ansiosta.

Puolustusvoimien rakennemuutoksen toteuttaminen aiheutti vuonna 2006 tilahallintakustannuksia yhteensä noin 0,7 milj. euroa. Vuonna 2006 vuokrasopimusten päättymisestä ei kertynyt vielä kustannussäästöjä.

Sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskykyjen kehittäminen

Uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen sekä sotilaallisten turvallisuusuhkien ennaltaehkäisy ja -torjuntakyky

Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisen painopisteenä oli valmiusyhtymien operaatiokyky. Maavoimien pää tavoite, strategisen iskun ennaltaehkäisy ja torjuntakyky, saavutetaan pääosin vuoteen 2008 mennessä ensisijaisesti kehittämällä operatiivisten joukkojen liikkuvuutta ja muuta suorituskykyä sekä luomalla maavoimille erikoisjoukkokyky. Operatiivisten joukkojen kehittäminen on toteutunut suunnitelmien mukaisesti kuljetushelikopteripataljoonaa lukuun ottamatta. Puolustusvoimien erikoisjoukkokyvyn kehittämisen osalta sekä Utin Jääkäriyrykmentin että merivoimien erikoisoperaatioryhmät saatiin operointikykyisiksi. Maavoimien iskukykyä kehitettiin hankkimalla raskaita raketinheittäimiä. Jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamisen osalta selvitettiin muun muassa korvaavien järjestelmien taktisia ja taisteluteknisiä käyttöperiaatteita hankintavalmiuden luomiseksi.

Merivoimien pintatorjuntakyvyn ja miinantorjuntakyvyn parantamista koskevat hankkeet ovat edenneet suunnittelulla tavalla. Merivoimat otti vastaan Laivue 2000:n neljännen Hamina-luokan ohjusveneen. Uuden miinantorjuntalaivueen perustamiseen liittyen tehtiin hankintasopimus kolmesta uudesta miinantorjunta-aluksesta, joista ensimmäinen toimitetaan vuonna 2009. Hämeenmaa-luokan miinalaivojen modernisoinnista tehtiin myös sopimus, ja ensimmäinen modernisoitu alus toimitetaan vuonna 2007.

Myös ilmavoimien strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn kehittäminen toteutui suunnitellusti. Ilmavoimat valmisti torjuntahävittäjäkaluston suorituskyvyn päivittämistä, jolla parannetaan kaluston tunnistus- ja torjuntakykyä. Päivityksen prototyypiasennus on tehty, ja varsinaiset lentokoneasennukset

tehdään vuosina 2007—2009. Lentokoulutusjärjestelmä on uusittu, ja ilmavoimille hankittiin kaksi uutta keskiraskasta kuljetuskonetta korvaamaan käytöstä poistuvaa kalustoa.

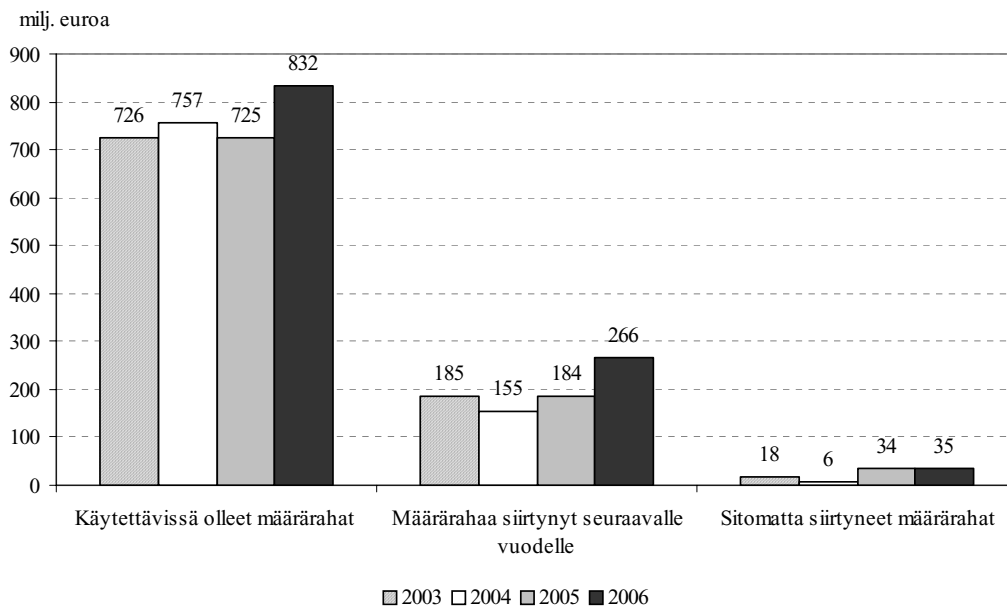
Puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valmistelu- ja johtamisjärjestelmän kehittämistä jatkettiin suunnitellulla tavalla vuonna 2005 hyväksytyin kokonaisarkkitehtuurin perusteella.

Joidenkin hankkeiden viiveet hidastivat sotavarustuksen uusimista. Muun muassa kuljetushelikopteri- ja ilmatorjuntaohjushankkeet olivat puolustusvoimista riippumattomista syistä myöhässä. Vuonna 2006 valmisteltiin merkittävässä määrin jo vanhentuneesta materiaalista luopumista varastointi- ja ylläpitokustannusten nousun hillitsemiseksi.

Materiaalihankintojen toteuttaminen

Puolustusbudjetista käytettiin noin kolmannes puolustusmateriaalihankintoihin. Hankkeita toteutettaessa kiinnitettiin huomiota hankittavan materiaalin kansainväliseen yhteistoimintakelpoisuuteen, riittävän kotimaisen ylläpito- ja ajanmukaistamiskyvyn luomiseen sekä kansainvälisiin yhteistoimintamahdollisuuksiin. Muilta osin EU:n puolustusmateriaalialan ja -teollisuuden kehittämiseen liittyvät kysymykset sekä puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät markkina- ja sääntelyhankkeet olivat keskeisellä sijalla materiaalialan toiminnassa.

Kuvio 8. Puolustusmateriaalihankintamäärärahojen käyttö

Vuonna 2006 käytettävissä olleista puolustusmateriaalihankintamäärärahoista siirtyi käyttämättöminä vuodelle 2007 noin 31,9 %, kun puolustusministeriön asettama tavoite oli 13 %. Sitomattomina siirtyneitä määrärahoja oli 4,1 % (tavoite: enintään 5 %). Määrärahojen siirtyminen johtui pääosin materiaalihankkeiden aikataulujen viivästyemisestä. Lähes puolet siirtävistä eristä aiheutui yksistään helikopteri- ja ilmatorjuntaohjushankkeiden viivästyemisestä.

Puolustusmateriaalihankintoihin myönnettyjen tilausvaltuuksien vuosien 2007—2012 maksusuuksista, yhteismäärältään 1 187 milj. euroa, oli sidottu vuoden 2006 päättyessä 89 %.

Sotilaallinen huoltovarmuus ja puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuus*Sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen*

Sotilaallista huoltovarmuutta turvattiin kansallisin ja kansainvälisin keinoin. Hankintapäätöksissä ja hanke-ohjauksessa kiinnitettiin huomiota hankittavan materiaalin kansainväliseen yhteistoimintakelpoisuuteen sekä riittävän kotimaisen ylläpito- ja ajanmukaistamiskyvyn luomiseen. Teollisen yhteistyön vaatimuksella on luotu kotimaiselle puolustusteollisuudelle edellytykset osallistua ulkomailta hankittavien järjestelmien hankintaan osatoimittajana tai vastuullisena toimittajana yli 10 milj. euron hankinnoissa. Puolustusvoimat ja puolustusmateriaaliteollisuus ovat yhteistyössä valmistelleet keskeisiä osaamisalueita tukevien osaamiskeskusten luomista.

Huoltovarmuuden turvaamiseen on pyritty myös osallistumalla aktiivisesti Euroopan puolustusviraston (EDA) toimintaan sekä puolustusmateriaaliyhteistyön käynnistämiseen ja kehittämiseen Euroopan unionissa. Euroopan puolustusviraston voimavaralähtöinen työ on omiaan tuottamaan eurooppalaisia, yhteensopivia tai yhteisiä voimavaroja sotilaallisen kriisinhallinnan ja kansallisen puolustuksen tarpeisiin. Erityisesti tämä koskee varautumista EDA:ssa eurooppalaisittain todettuihin voimavaraputteisiin.

Kotimaisen puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytyksiä pyrittiin myös turvaamaan kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Tällaisia olivat mm. merivoimien miinalaivojen modernisointi ja ilmavoimien torjuntahävittäjien ylläpitopäivitykset. Puolustusministerille esiteltiin hyväksyttäväksi yhteensä 27 eri hankintaa, joista 17 kohdistui kokonaan tai osaksi kotimaassa toimiville yrityksille. Puolustusministeri asetti työryhmän laatimaan vuoden 2007 aikana erillinen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden tulevaisuutta turvaava strategia.

Vuoden 2006 ensimmäisessä lisätalousarviossa poistettiin puolustusvoimille asetettu tulostavoite, jonka mukaan vähintään puolet puolustusmateriaalihankintoihin käytettävissä olevista määrärahoista tuli kohdistaa kotimaahan ottaen huomioon vastakaupat ja materiaalin elinjaksokustannukset. Muutoksen taustalla olivat EU:n sisällä sovitut puolustushankintojen uudet käytännesäännöt, joiden noudattaminen ei enää mahdollista tällaista linjausta. Puolustusministeriön ohjeistuksen mukaan puolustusvoimien tulee kuitenkin seurata kotimaisten materiaalihankintojen osuutta ja raportoida siitä vuosittain vakiintuneen käytännön mukaisesti.

Taulukko 88. Puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuudelle asetetun tavoitteen toteutuminen

	Milj. euroa	%	Kumula- tiivinen %
1. Käytettävissä olleet puolustusmateriaalihankintamäärärahat momentilla 27.10.16.	832		
2. Vuodelta 2006 seuraaville vuosille siirtyneet momentin 27.10.16. puolustusmateriaalihankintamäärärahat	266		
3. Puolustusmateriaalihankinnoista maksettujen ennakoiden määrän muutos vuonna 2006	-11		
4. Vuonna 2006 käytetyt puolustusmateriaalihankintamäärärahat (pl. ennakkojen määrän muutos)	578	100	100

Taulukko 88. Puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuudelle asetetun tavoitteen toteutuminen

5. Puolustusmateriaalialan yritysten ilmoituksiin perustuvien, momentilta 27.10.16. rahoitettujen, kotimaisten puolustusmateriaalihankintojen myyntiarvo (pl. alv)	73	13	13
6. Puolustusmateriaalialan yritysten ilmoituksiin perustuvien hyväksytyjen vastakauppojen myyntiarvo	26	4	17
7. Puolustusvoimien momentin 27.10.21. määrärahoilla hankkimien kotimaisten varaosien, huolto- yms. palveluiden myyntiarvo (ilman arvonnä- veroa)	107	19	36
8. Puolustusvoimien itse tekemästä puolustusmateriaalin säännöllisestä huol- losta, korjauksesta sekä käytöstä poistetun materiaalin hävittämisestä aiheutuneet menot	72	12	48
9. Kotimaisten puolustusmateriaalihankintojen osuus vuonna 2006 käytetyistä puolustusmateriaalihankintamäärärahoista vastakaupat ja elinjaksokustannukset huomioon ottaen	278	48	

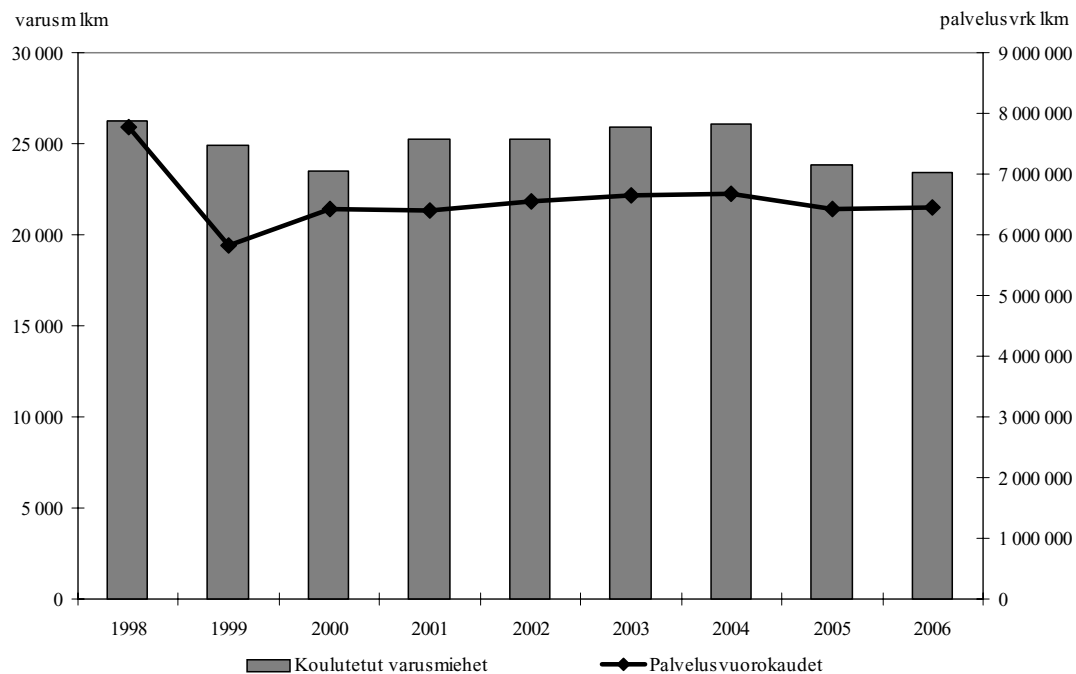
Materiaalin kunnossapito ja varastointi

Puolustusvoimien materiaallinen valmius muodostaa perustan puolustusvoimien sotilaalliselle suoritusky- vylle yhdessä tehtäviinsä koulutetun henkilöstön kanssa. Materiaalin käytettävyyden varmistamisen ja siitä aiheutuvien kustannusten kannalta keskeinen haaste on materiaalin koko elinkaaren kattava hallinta hankin- nasta luopumiseen tai käytöstä poistamiseen. Materiaalin käytettävyyden prosentit ovat viime aikoina osin nousseet, mutta myös osin laskeneet. Käytettävyys on parantunut luopumisen kohdistuessa pääsääntöisesti materiaaliin, jonka toimintakunto olisi edellyttänyt jatkuvaa ja mittavaa kunnossapitoa. Toisaalta materiaa- lin käytettävyyttä on laskenut uuden kaluston teknisyydestä aiheutuva aiempaa suurempi vikatiheys. Mate- riaalista luopumisen yhteydessä on vapautunut varastotilaa, mikä mahdollistaa uudelleenjärjestelyiden myötä materiaalin tarkoituksenmukaisen varastoinnin ja varastoinnin kehittämisen. Varastointiturvallisuu- den parantaminen liittyy kiinteästi varastoinnin kehittämiseen. Luopumishankkeiden myötä on korjaustoi- menpiteet ja resurssit voitu kohdistaa suorituskyvyltään parhaimman ja arvoltaan merkittävimmän materiaalin kunnossapitoon. Vuonna 2006 toteutetut räjähdevarastojen uudistamista koskevat toimenpiteet mahdollistavat räjähteiden varastoinnin kehittämisen asetetussa aikataulussa.

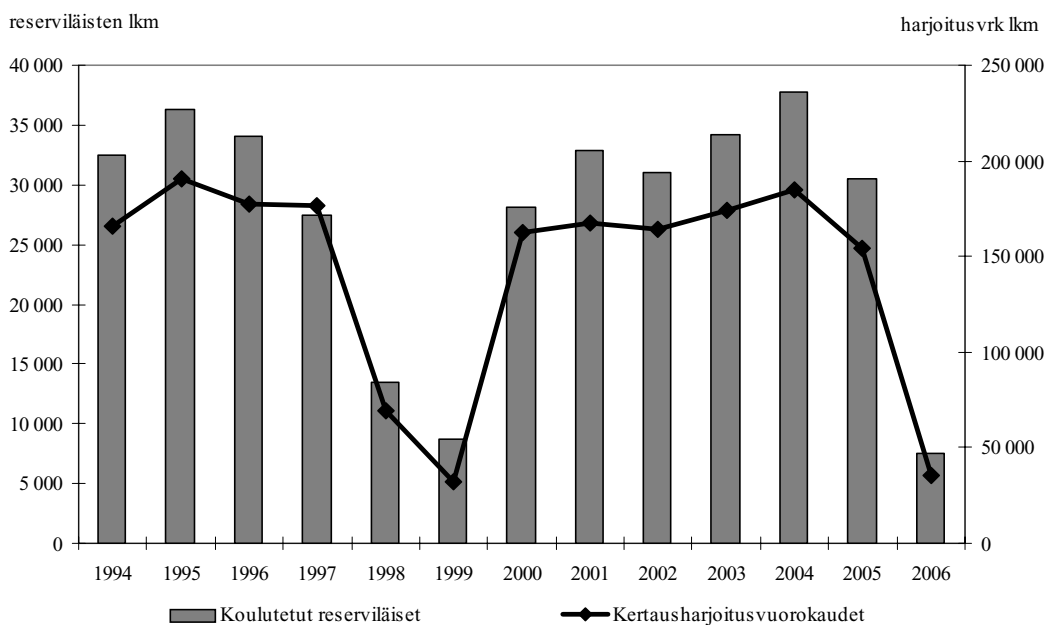
Asevelvollisten koulutus

Asevelvollisten koulutus ei kaikilta osin toteutunut puolustusvoimien tavoitteiden mukaisesti. Kertaushar- joituksissa koulutettiin reserviläisiä asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mutta jo koulutuksen tavoitetasoa laskettiin vuonna 2006 5 000 koulutettuun reserviläiseen. Puolustusvoimat koulutti kaikki varusmiespalve- lukseen määrätty, terveydentilansa puolesta palvelukseen soveltuvat miehet. Sen sijaan reserviläiskoulutus ei ollut säästösyistä sodan ajan suorituskyvyn edellyttämällä tasolla. Kertausharjoituksissa koulutettujen re- serviläisten määrä oli vain neljäsosa vuoden 2005 koulutukseen verrattuna. Varusmiesten ja reserviläisten koulutuksen laatu säilyi edellisten vuosien tasolla.

Kuvio 9. Varusmieskoulutus

Kuvio 10. Reserviläiskoulutus

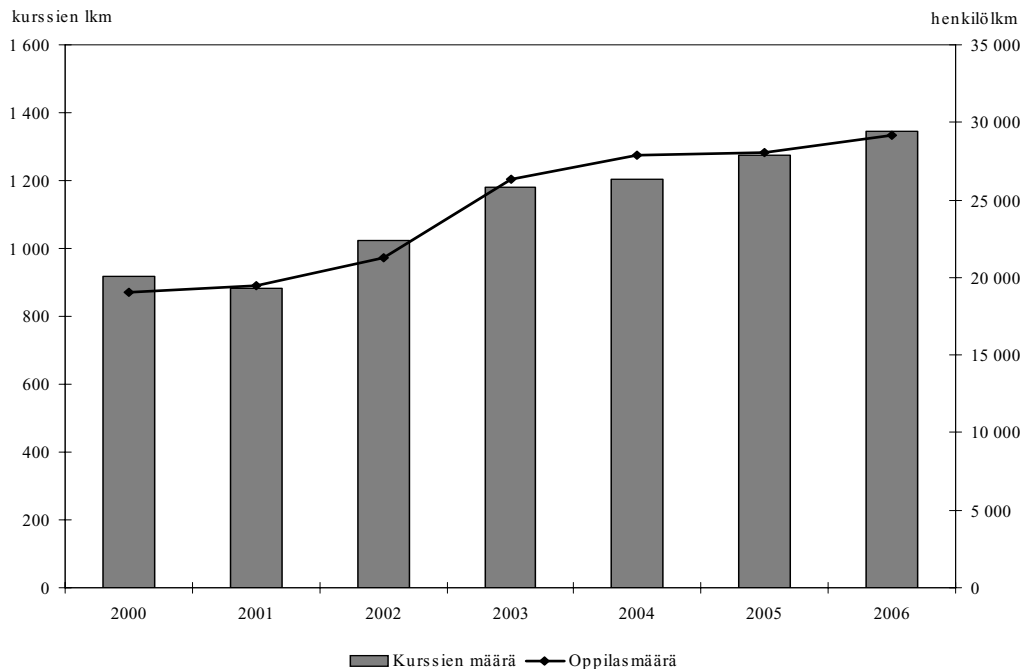

Asevelvollisten koulutuksen työn tuottavuus ylitti asetetun tavoitteen, vaikka laski edellisestä vuodesta kertausharjoitusten määrän vähentämisen vuoksi.

Taulukko 89. Asevelvollisten koulutus ja ylläpito

	2004 toteutunut	2005 toteutunut	2006 tavoite	2006 toteutunut
Asevelvollisten koulutusvuorokausimäärä/kouluttajien henkilötyövuosimäärä	2 037	1 927	1 820	1 856
Joukkotuotannossa olevien sodan ajan yksiköiden koulustaso (1—5)	3,5	3,5	3,5	3,8
Koulutettujen varusmiesten lukumäärä	26 054	23 842	23 000	23 379
Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä suhteessa tarpeeseen, määrä/tarve, %	80	85	17	25
Asevelvollisten ylläpidon ja koulutuksen välittömät menot (milj. euroa)	284,8	281,7	278,1	266,0

Puolustusministeriö jakoi vuoden 2006 talousarviossa momentille 27.10.50. (Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) myönnettyä määrärahaa 1,65 milj. euroa maanpuolustusjärjestöille. Määrärahaa käytetään puolustusvalmiutta tukevaan puolustushallinnon ulkopuoliseen vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sekä vapaaehtoisen maanpuolustusjärjestelmän alue- ja paikallistason toimintaan. Valtaosa avustuksesta myönnettiin Maanpuolustuskoulutus (MPK) ry:lle käytettäväksi yhdistyksen toimihenkilöiden palkkaukseen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kurssitoimintaan sekä piiri- ja paikallistason omaehtoiseen toimintaan. Tämän lisäksi puolustusvoimat antoi maanpuolustusjärjestöille korvausta epäsuoraa tukea (kalustoa, toimitiloja ym.), jonka arvo oli noin 1,2 milj. euroa. MPK ry:n kurseille osallistujien kokonaismäärä kasvoi 3,2 % edellisvuodesta. Kurssilaisista oli reserviläisiä 69 %.

Kuvio 11. Maanpuolustus ry:n järjestämä koulutus

Puolustusvoimien tuki muulle yhteiskunnalle

Puolustusvoimat tuki muita viranomaisia edeltävien vuosien tapaan noin 500 virka-aputehtävässä. Lisäksi puolustusvoimat tuki Suomen EU-puheenjohtajakauden turvajärjestelyjä noin 9 200 henkilötyövuorokauden virka-avulla, mistä aiheutui puolustusvoimille noin 0,8 milj. euron lisämenot. Luku ei sisällä virkaapuun osallistuneen henkilöstön kiinteitä palkkoja eikä merivoimien alusten polttoainekustannuksia.

11.3 Sotilaallinen kriisinhallinta

Taulukko 90. Sotilaallisen kriisinhallinnan menot (milj. euroa)

	2004	2005	2006
Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (PLM:n pääluokka)	50,1	47,6	41,7
Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (UM:n pääluokka)	49,1	46,0	49,6
Rauhanturvaamistoiminnan kotimaan toimintamenot ¹⁾	2,7	2,9	6,4
Yhteensä	101,9	96,5	97,7

¹⁾ Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen toimintamenot ja vuonna 2006 lisäksi EU:n taisteluosastojen valmistelu-, koulutus- ja harjoitteluvaiheen palkkausmenot.

Toimintaympäristön muutosta vastaava kriisinhallintakyky

Suomi saavutti valmiuden osallistua 160 henkilöllä EU:n nopean toiminnan joukkoihin kuuluvaan, Saksan johtamaan Saksa-Hollanti-Suomi -taisteluosastoon, jonka kuuden kuukauden päivystysvuoro alkoi 1.1.2007. Taisteluosaston suomalaiset osat osallistuivat sertifiointiharjoituksiin Saksassa ja asetettiin viiden vuorokauden lähtövalmiuteen joulukuussa 2006. Vuonna 2006 valmisteltiin Suomen osallistumista 220 henkilöllä myös toiseen taisteluosastoon, jonka Suomi muodostaa vuoden 2008 alusta Ruotsin, Norjan, Viron ja Irlannin kanssa.

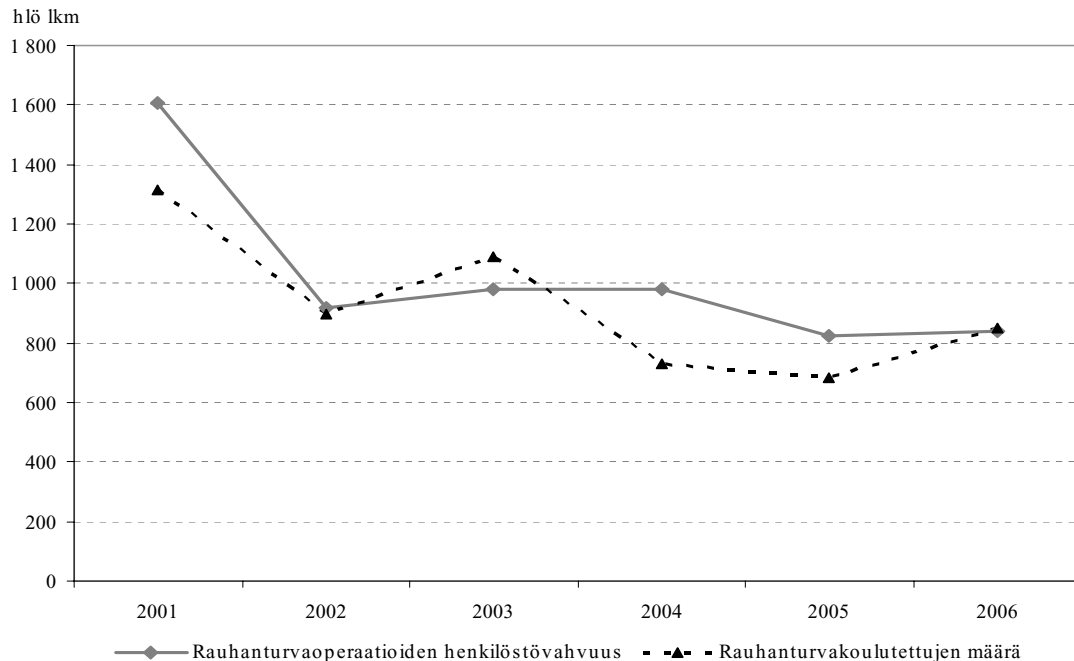
Suomen kansainväliset valmiusjoukot ovat muilta osin 30—60 vuorokauden lähtövalmiudessa kotimaassa. Kansainvälisiin tehtäviin tarkoitettujen joukkojen kehittämisohjelmalla on vuodesta 2002 alkaen hankittu kansainvälisissä tehtävissä tarvittavaa erikoismateriaalia ja varustusta joukoille, joilla tuetaan YK:n, ETYJ:n ja EU:n kriisinhallintavalmiuksien rakentamista. Kehittämisohjelmaan oli vuonna 2006 käytettävissä momentin 27.30.22. (Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot) määrärahaa 16 milj. euroa. Vuonna 2005 kehittämisohjelman sisältöä muutettiin alkuperäisestä siten, että tärkeimmiksi varustettaviksi joukoiksi määrättiin EU:n taisteluosastojen suomalaiset osat.

Osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin

Suomi osallistui valtiojohdon päätösten mukaisesti kahteentoista sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon. Vuoden 2006 päättyessä suomalaisten kokonaisvahvuus sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa oli EU:n taisteluosaston valmiudessa olevat osat mukaan lukien noin 1 000 sotilasta. Vuonna 2006 osallistuttiin kahteen uuteen kriisinhallintaoperaatioon. Suomi lähetti syksyllä 2006 yli 200 sotilaan vahvuisen vahvennetun pioneerikomppanian sekä esikuntaupseereita Libanoniin, jossa Suomi ja Irlanti muodostivat yhdessä pataljoonan käytettäväksi rakennus- ja raivaustehtäviin YK:n johtamassa UNIFIL-operaatioissa. EU tuki YK:n pyynnöstä presidentinvaalien järjestämistä Kongon Demokraattisessa Tasavallassa. Suomi osallistui tähän lyhytaikaiseen onnistuneeseen operaatioon lääkintäyksikön voimin. Sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden painopiste oli edelleen Länsi-Balkanilla, jossa Suomi osallistui Naton johtamaan KFOR-operaatioon Kosovossa, EU:n johtamaan EUFOR ALTHEA -operaatioon Bosniassa ja Hertsegovinassa. Bosnia-Hertsegovinan tilanne on selvästi vakiintunut, mistä osa-ansio kuuluu maassa oleville EU:n kriisinhallintajou-

koille. Afganistanin Nato-johtoisessa ISAF-operaatioissa Suomi keskitti toimintaansa Pohjois-Afganistanin PRT-toimintaan (Provincial Reconstruction Team). Suomi osallistui lisäksi useaan operaatioon sotilastarkkailijoilla tai esikuntaupseereilla.

Kuvio 12. Operaatioiden henkilöstövahvuus ja rauhanturvakoulutetut (pl. taisteluosastot)

11.4 Erityisteema: Asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnalliset vaikutukset

Puolustusministeriö on valinnut vuodelta 2006 annettavan valtion tilinpäätöskertomuksen erityisteemaksi asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnalliset vaikutukset. Erityisteeman raportoinnin taustalla on virkamiesvalmistelun lisäksi puolustusministeriön tilaama arviointikokonaisuus ”Asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnallisia vaikutuksia”, joka on käytettävissä raportoinnin taustamateriaalina.

Yleistä

Yleinen asevelvollisuus mahdollistaa koulutustaustaltaan, sosiaaliselta profiililtaan ja sotilaallisilta kyvyiltään monipuolisen reservin, jota puhtaalla ammattiarmeijalla ei kyetä luomaan. Asevelvollisuusarmeijan reservin osaamisessa henkilöiden siviilitausta ja siihen liitetty sotilaskoulutus luovat monipuolista osaamista myös uusien, sisällöltään vaihtelevien ja osin ennakoimattomienkin uhkakuvien varalta. Näin luodaan hyviä osajia kotimaan puolustukseen, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tukemiseen ja kansainväliseen kriisinhallintaan.

Yleinen asevelvollisuus on kustannustehokas tapa luoda puolustuskykyä. Hyvin suunniteltu ja puolustusvoimien tarpeisiin hyvin kohdennettu koulutus tuottaa päteviä joukkoja kohtuullisilla kustannuksilla. Asevelvollisuusjärjestelmällä ja erityisesti sen keskeisellä osalla, varusmiespalvelulla, on merkittävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus syntyy niistä vaikutuksista, joita järjestelmä tuottaa suhteessa muihin toimijoihin.

Asevelvollisuusjärjestelmä, joka yksilötasolla kattaa noin ikävuodet 18—60, vaikuttaa monin ulottuvuuksin niin yksilötasolla kuin kansallisellakin tasolla. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus ulottuu opintoihin, työelämään, terveyteen ja näiden kautta talouteen sekä toisaalta myös arvoihin, kansalaistaitoihin ja asenteisiin, joita ei voida rahaksi ja mitattaviksi elementeiksi aina muuntaa. Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta astuu voimaan 1.1.2008 lukien. Vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen osallistuminen tulee kasvamaan ja sillä on suuri merkitys yhteiskuntamme varautumisessa erilaisiin kriisitilanteisiin. Yhteiskunnallisia vaikutuksia voidaan arvioida kun järjestelmä on ollut jo jonkin aikaa toiminnassa.

Vaikutuksista opintoihin ja työelämään

Asevelvollisuusjärjestelmä ja siihen liittyvä varusmiespalveluksen suorittaminen vaikuttaa yksilöiden opintoihin ja työmarkkina-asemaan vaihtelevalla tavalla yksilötason vaikutusten kertautuessa ja säteillessä yhteiskuntaan laajasti. Varusmiespalveluksella on merkittävää vaikutusta työllisyyteen noin 24 000 henkilön ollessa 6—12 kuukautta kerrallaan poissa työmarkkinoilta. Negatiivisena vaikutuksena pitkällä aikaperspektiivillä ja erityisesti yksilötasolla on varusmiesajan kuulumattomuus eläkekertymään.

Varusmiespalveluksen suorittamisen vaikutukset varusmiesten opintoihin vaihtelevat yksilötasolla myönteisistä kielteisiin, mutta varusmiesten työmarkkina-aseman kannalta palvelus on pääsääntöisesti myönteinen asia pois lukien palveluksen suorittamisen vaikutukset työssäkäyvän varusmiehen taloudelliseen tilanteeseen.

Varusmiespalvelus aiheuttaa usein tauon varusmiesten opintoihin tai lykkää niiden aloittamista. Palveluksen suorittaminen lykkää opintoja enemmän kuin varusmiespalvelusajan verran viidenneksellä varusmiehistä, mutta palveluksessa varusmiesten opiskelumotivaatio myös kasvaa ja esimerkiksi ryhmätyö- ja vuorovaikutustaidot lisääntyvät. Varusmiespalveluksesta ja erityisesti johtamiskoulutuksesta on mahdollisuus saada korvattua opintoviikkoja oppilaitoksissa, mutta käytännössä vain kymmenesosa hakee palveluksen hyväksi lukemista. Varusmiehistä noin kolmannes arvioi, että palveluksesta on opintojen kannalta hyötyä.

Varusmiespalveluksen aikana annettavassa erikoisalojen koulutuksessa saa osa varusmiehistä oman alansa lisäkoulutusta ja käytännön työkokemusta. Puolustusvoimissa annetaan merkittävästi myös ammatilliseen koulutukseen verrattavaa koulutusta kuten kuorma-auton ajokortteja, lentäjäkoulutusta, sukeltajakoulutusta ja muita erilaisia ammattitaitoa kasvattavia taitoja, jotka helpottavat työnhaussa tai voivat tarjota kokonaan uuden ammattiuran.

Vaikutuksista terveyteen

Varusmiespalveluksen aikana syntyviä kansanterveyteen liittyviä yhteiskunnallisia vaikutuksia ovat mm. terveystarkastukset, rokotukset, hammashoito, fyysisen kunnon paraneminen, monipuolinen ravinto, terveelliset ravintotottumukset, säännölliset elämäntavat ja toisaalta tartuntataudit, vammat, psyykkiset ongelmat ja äärimmillään kuolemantapaukset.

Varusmiespalvelus edellyttää ainakin jossain määrin varusmiehiltä kohtuullista yleiskuntoa, jotta he pystyisivät suoriutumaan heille annetuista tehtävistä. Koulutus tähtää myös varusmiesten kunnon paranemiseen palveluksen aikana.

Vuonna 2005 palveluksen alussa varusmiehistä noin 10 prosentilla oli kiitettävä kunto. Hyvä kunto oli kolmanneksella, tyydyttävä noin 40 prosentilla ja huono noin viidenneksellä. Kaikkiaan vuoden 2005 varusmiehistä noin kahden kolmanneksen kunto oli pysynyt samassa kuntoluokassa koko palvelusajan. Noin 30 prosentilla kunto oli noussut ylempään ja viidellä prosentilla laskenut alempaan luokkaan. Näin merkittävää

kunnon parantumista lähes koko ikäluokan kattavassa joukossa ei siviiliolosuhteissa ole yleensä saavutettavissa. Mikäli edes pieni osa varusmiehistä jatkaa kunnostaan huolehtimista palvelusajan jälkeen, ovat sen pitkän aikavälin vaikutukset kansanterveydelle mahdollisesti hyvinkin huomattavat.

Vaikutuksista talouteen

Asevelvollisuusjärjestelmän varusmiespalvelusjakson ja reserviläiskoulutuksen taloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu kansantalouden, yksilötalouden ja valtiontalouden kannalta niin, että läpileikkaavina teemoina ovat olleet koulutukseen, työmarkkinoihin ja kansanterveyteen liittyvät vaikutukset. Asevelvollisuusjärjestelmän suhteen yhteiskunnallista vaikuttavuusarviointia ei ole aiemmin tuotettu, joten ohessa esitetyt mallinnukset ovat keskustelunavaus siihen, miten monisyinen ilmiö asevelvollisuusjärjestelmä kokonaisuudessaan on.

Kansantalous. Asevelvollisuusarmeijan kustannustehokkuus on sitä parempi, mitä enemmän asevelvollisuuden toteuttamisessa voidaan ottaa huomioon muun yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeet. Työvoimapula on jo nyt todellisuutta monilla aloilla ja paikkakunnilla Suomessa. Lähes yhden kokonaisen miesikäluokan poissaolo työmarkkinoilta voi aiheuttaa negatiivisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia elleivät asevelvollisuuden toteuttamistapa, yleinen koulutusjärjestelmä ja työelämän tarpeet ole joustavasti sovitettavissa keskenään.

Noin 27 000 palvelukseen astuvan varusmiehen keskimäärin 240 vuorokauden (palvelusvuorokausia yhteensä noin 6,4 milj.) poissaoloa työvoimasta ja noin 30 000 reserviläisen viiden vuorokauden vuosittaista poissaoloa työvoimasta voidaan periaatteessa arvioida käyttäen lähtökohtana bruttokansantuotetta/capita. Tähän perustuen asevelvollisten (varusmiehet ja reserviläiset) vuotuinen poissaolo työvoimasta aiheutti vuonna 2005 kansantalouteen suuruusluokaltaan vähintään 500 milj. euron vähentävän vaikutuksen.

Valtiontalous. Asevelvollisuusjärjestelmän valtiontalouteen kohdistuvia vaikutuksia on tarkasteltu alla olevassa laskelmassa. Arvioitavissa olevat erät ovat maksamattomia työttömyyskorvauksia lukuun ottamatta valtiontalouden kannalta menoja. Esitetyn laskelman perusteella asevelvollisuusjärjestelmä aiheuttaa valtiontalouteen runsaan 500 milj. euron menot. Laskettaessa asevelvollisuusjärjestelmän kokonaisvaikutusta valtiontalouteen tulee ne erät (163,7 milj. euroa), jotka eivät jo sisälly puolustusministeriön hallinnonalan menoihin (2 209,8 milj. euroa) lisätä siihen (varusmiespalveluksen ja reservin harjoitusten kokonaiskustannukset sisältyvät). Puolustusministeriön osuus valtion talousarviosta oli noin 5,7 % vuonna 2005. Jos siihen lisätään 163,7 milj. euroa, saadaan nykyisen puolustusratkaisun ja järjestelmän kokonaisvaikutukseksi suhteessa valtion talousarvioon 6,3 %.

Taulukko 91. Vaikutukset valtiontalouteen

Rahallisesti arvioitavissa olevat erät	milj. euroa
Varusmiespalveluksen kokonaiskustannukset	-331,8
Reservin harjoitusten kokonaiskustannukset	-20,4
Opintojen viivästymisestä johtuva opintotuen määrän kasvu	-9,0
Työelämään pääsyn siirtymisestä johtuva verotulojen väheneminen	-83,7
Varusmiespalveluksessa saadusta koulutuksesta johtuva arvonlisäverokertymän väheneminen	-1,5
Työelämästä poissaolosta johtuva verotulojen väheneminen	-37,5

Taulukko 91. Vaikutukset valtiontalouteen

Maksamattomat työttömyyskorvaukset	+15,9
Maksamattomista työttömyyskorvauksista johtuva verotulojen väheneminen	- 2,9
Sotilasavustukset	-10,9
Kulutuksen alenemisesta johtuva arvonlisäverokertymän väheneminen	-34,1
Yhteensä	-515,9

Yksilötalous. Asevelvollisuusjärjestelmän aiheuttamia vaikutuksia keskimääräisen varusmiehen yksilötalouteen kuvataan oheisessa laskelmassa. Koska tarkoituksena on ollut kuvata keskimääräisen varusmiehen yksilötalouden tasetta, on kaikki erät otettu huomioon siinä suhteessa, missä ne esiintyvät koko vuoden 2005 varusmiespopulaatiossa.

Laskelman perusteella voi päätellä, että niiden varusmiesten, jotka joutuvat palveluksen vuoksi siirtämään opintojaan ja siksi myös työelämään pääsyään, yksilötalouden taseen loppusumma on selvästi negatiivinen. Laskelmassa on myös otettava huomioon se, että useat erät ovat täysin laskennallisia, eli keskimääräinen varusmies ei koe niiden vaikuttavan omaan toimeentuloonsa. Konkreettisesti keskimääräinen varusmies havaitsee menopuolella normaalien tulojensa päättymisen, olivat ne sitten työtuloja, työttömyyskorvauksia tai opintotukea. Tulopuolella konkreettisia eriä ovat kaikille päivärahat ja osalle myös sotilasavustukset.

Kaikki yhteiskunnallinen vaikuttavuus ei kuitenkaan muutu rahaksi ja taloudellisella arvolla mitattavaksi hyödykkeeksi. Asevelvollisuusjärjestelmällä on suuri merkitys myös maanpuolustustahdon ja puolustusvoimien uskottavuuden kannalta. Kun asevelvollisuus koskettaa kaikkia, maanpuolustus koetaan helpommin yhteiseksi asiaksi, ja siihen ollaan valmiita panostamaan.

Varuskuntien taloudellinen vaikuttavuus

Puolustusvoimien organisaation kehittäminen ja siihen liittyvien tiettyjen varuskuntien lakkauttamisen ja toisten laajentamisen yhteydessä on noussut esiin kysymys siitä, kuinka merkittäviä ovat erikokoisten varuskuntien vaikutukset sijaintialueillaan. Varuskuntien taloudellista vaikuttavuutta on tarkasteltu Kainuun Prikaatin ja Porin Prikaatin esimerkkien avulla.

Asevelvollisuusjärjestelmän yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevassa arvioinnissa on selvitetty Kainuun Prikaatin ja Porin Prikaatin vuoden 2005 toimintaan ja vuoden 2002 tilastoihin pohjautuviin panos-tuotos - taulukoihin pohjautuen näiden joukko-osastojen vaikutusta alueiden talouteen.

Esimerkkinä voidaan todeta, että kokonaisuudessaan Porin Prikaatin toiminnan synnyttämä tuotantolisäys oli noin 45 milj. euroa ja työllisyysvaikutus vajaat 900 henkilötyövuotta. Kainuun Prikaatin vastaavat lueumat ovat 60 milj. euroa ja noin 1 200 henkilötyövuotta. Yleisesti kansantaloudessa joukko-osastojen toiminta ylläpiti noin yhtä työpaikkaa jokaista joukko-osastojen työpaikkaa kohden. Tulevina vuosina ainakin Porin Prikaatin vaikutukset tulevat entisestään kasvamaan, kun kansainvälinen toiminta liitetään osaksi prikaatin toimintaa.

Joukko-osastojen taloudellista vaikuttavuutta tarkasteltaessa on huomioitava, että suurin osa tuloista tulee valtiolta. Tällöin varuskunnan varojen käyttö on positiivinen ruiske sijaintialueen talouteen. Valtakunnan tasolla vaikutusta on kuitenkin vaikeampi arvioida, sillä rahalla olisi ollut myös muita vaihtoehtoisia käyttökohteita, jotka olisivat nekin lisänneet tuotantoa ja työllisyyttä kansantaloudessa. Huomattavaa on myös se, että osa varuskunnan tuloista palautuu suoraan takaisin valtion kassaan palkoista maksettavien verojen sekä työntekijä- ja työnantajamaksujen muodossa.

Merkittävä osa joukko-osastojen taloudellisista vaikutuksista jää hyödyttämään sijaintimaakuntaa. Esimerkiksi Kainuun Prikaatin vuoden 2005 toiminnan ansiosta syntyi Kainuuseen arviolta 25 milj. euron arvosta tuotantoa, mikä vastaa 1,5 prosenttia Kainuun koko bruttokansantuotteesta. Prikaatin työllisyysruiske (noin 850 henkilötyövuotta) puolestaan on lähes kolme prosenttia maakunnan työpaikoista. Myös Porin Prikaatilla on huomattavia taloudellisia vaikutuksia sijaintialueellaan Satakunnassa - noin 20 milj. euron tuotantovaikutus ja 600 henkilötyövuoden työllisyysvaikutus. Satakunnan taloudellisen koon takia Porin Prikaatin suhteellinen merkitys sijaintimaakunnalleen on kuitenkin selvästi Kainuun Prikaatia vähäisempi.

Muu yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleisellä asevelvollisuudella on positiivisia, joskin vaikeasti mitattavia, tunneperäisiä yksilöiden ja koko suomalaisen yhteiskunnan identiteettiä koskevia vaikutusulottuvuuksia. Tunneperäisillä ja identiteettiulottuvuuksilla voi olla sotilaallisissa uhka- ja kriisitilanteissa maanpuolustuksen menestyksen ja kansan henkisen kestokyvyn kannalta ratkaiseva merkitys. Myös yhteisöllistyminen, kansalaiskasvatuksen korostuminen ja eräänlainen aikuistumisprosessi lisäävät asevelvollisuusjärjestelmän vaikuttavuutta.

12. Valtiovarainministeriö

Katsaus toimialan toimintaan sekä merkittävimpiin muutoksiin ja riskeihin

Suomen kansantalouden myönteiseen kehitykseen on vaikuttanut merkittävästi harjoitettu talouspolitiikka, jolla on tuettu kasvun edellytyksiä sekä verokevennyksin että työ- ja pääomamarkkinoiden toimintaa parantanein rakenteellisin toimin. Eläkkeelle siirtymistä lykkäävien eläkejärjestelmän korjausten lisäksi työvoiman tarjontaa on lisätty työmarkkinatukeen tehtyjen muutosten, ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahaan liitetyn muutosturvan, työnvälityksen tehostamisen sekä työvoiman liikkuvuutta lisänneiden toimien avulla. Työmarkkinajärjestöt ovat yhdessä valtion kanssa sopineet perhevapaaudistuksesta/vanhempainrahaudistuksesta tavalla, joka korottaa palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksua ja työnantajien sairausvakuutusmaksua sekä kasvattaa valtion osuutta kustannuksista vuositasolla 0,8 milj. eurolla. Pienipalkkaisten ikääntyneiden työntekijöiden asemaa työmarkkinoilla on parannettu tällaisen työvoiman kysyntää tukevan tuen avulla. Työvoiman kysyntää on lisätty myös kotitalousvähennyksen korotuksin, laajennuksin ja palvelukohtaisin porrastuksin.

Myös julkinen talous on kehittynyt ennusteita paremmin. Julkisen talouden ylijäämä on euroalueen suurimpia. Näillä näkymin ollaan saavuttamassa hallituksen tavoite valtionalouden tasapainosta vaalikauden lopulla. Kuntatalous on alijäämäinen, mutta rahoitustasapainonäkymissä on viime aikoina ollut näkyvissä paranemisen merkkejä. Kuntatalouden vakauttamisen välttämättömyys on tunnustettu laajalti.

Uudistetut vaalikauden kehykset ja niistä tehtävät joka keväiset kehyspäätökset ovat merkinneet menokehysten aseman vahvistumista valtionalouden ja julkisen hallinnon kehittämisessä. Erona aiempaan menetelyyn myös lisätalousarviot on sisällytetty kehyksiin. Suhdanneherkät sekä muut paljolti hallituksen päätöksistä riippumattomasti muuttuvat muut menot samoin kuin hallinnollisista järjestelyistä tai budjettiteknisistä muutoksista johtuvat menot on jätetty menoperusteiden muutoksia lukuun ottamatta menosäännön ulkopuolelle.

Talouspolitiikan keskeisiin toimiin ovat kuuluneet työn verotuksen keventäminen yhdistyneenä kilpailukykyä vahvistavaan ja vakautta luovaan tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun, tuntuvat lisäpanostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä alkavien yritysten pääomarahoitukseen varmistamiseen, pitkäaikaistyöttömyyteen pureutuva työmarkkinatuen uudistus sekä useista toimenpiteistä koostuva kokonaisuus, jolla pyritään aikaistamaan koulutetun työvoiman tuloa työmarkkinoille. Huomiota on myös kiinnitetty ikääntyvän työvoiman työllisyysasteen nostoon tähtääviin toimiin.

Hallituksen veropolitiikka on tähdännyt työvoiman kysynnän ja tarjonnan lisäämiseen sekä osaamisen ja tuottavuuden kasvun parantamiseen. Tuloverotusta on kevennetty sekä tuloveroasteikkoon tehdyillä muutoksilla että verovähennyksiä korottamalla. Työllisyyttä on lisäksi pyritty parantamaan vuoden 2006 alusta voimaan tulleella erityisellä matalapalkkatuella ja alueellisilla sosiaaliturvamaksukokeiluilla. Työnantajalle maksettavalla matalapalkkatuella tuetaan pienipalkkaisten, yli 54-vuotiaitten työllisyyttä. Toimenpiteellä pyritään lisäämään työvoiman kysyntää sellaisen työvoiman osalta, jolla on huomattava riski ajautua pitkäaikaistyöttömyyden kierteeseen.

Hallituksen talouspolitiikan strategiaan on sisältynyt keskeisesti julkisen sektorin tuottavuuden parantaminen. Julkisen sektorin toimintaa on tehostettu hallinnonalakohtaisilla tuottavuusohjelmilla. Ministeriöiden tuottavuusohjelmissa esittämistä hankkeista useimmat ovat jo käynnistyneet. Toimenpiteisiin kuuluu sekä toiminnallisia uudistuksia että tietotekniikan käytön tehostamista. Tuottavuuden paranemisen lisäksi monet hankkeet tuottavat kansalaisille ja yrityksille myös parempaa ja nopeampaa palvelua. Tuottavuutta ja tehok-

kuutta on parannettu uudistamalla rakenteita ja toimintatapoja, tietotekniikan käytöllä ja tehostamalla yleishallinnon toimintoja sekä yksityisen palvelusektorin tehokkaammalla hyväksikäytöllä julkisten palveluiden tuottamisessa.

Tulevien pitkän tähtäimen tavoitteiden laadinnan haasteellisuutta lisää se, että hyvästä taloudellisesta tilanteesta huolimatta tulee varautua myös talouskasvun esteiden kärjistymiseen, erityisesti vuosikymmenen vaihteen tienoilla. Työvoimapula kasvaa samalla kun työikäisen väestön määrä kääntyy laskuun. Näkyvissä olevat julkisen talouden haasteet, demografinen kehitys, lisääntyvä kilpailu työvoimasta, verokilpailun tuomat paineet, tuottavuuden kehitys jne. edellyttävät vahvaa valtionhallinnon konserniohjausta, toimivia yhteisiä konsernipalveluja ja toimintamalleja.

12.1 Talouspolitiikka ja valtiontaloudellinen tutkimus

Valtiovarainministeriön tehtäväalueella keskeistä on ollut tasapainoiseen ja kestäväan kasvuun tähtäävä talouspolitiikka. Työllisyysasteen ja tuottavuuden nostaminen on ollut välttämätöntä, jotta voidaan varautua väestön ikääntymisestä aiheutuviin menopaineisiin ja vastaamaan kansainvälisestä verokilpailusta aiheutuviin verotulojen menetyksiin samanaikaisesti, kun väestötekijät heikentävät talouden kasvumahdollisuuksia.

Kokonaistuotannon kasvu nopeutui tuntuvasti vuoden 2006 alussa. Toimeliaisuus oli kokonaisuutena vahvaa ja laaja-alaista, mutta suuriin lukuihin vaikuttivat myös satunnaistekijät, kuten edellisen vuoden pape-riteollisuuden seisokki. Vaikka toimeliaisuus hidastui toisella vuosipuoliskolla, viime vuoden BKT:n kasvu muodostui ennustettua nopeammaksi, eli lähes 6 prosenttiin. Työllisyyden kasvu oli viime vuonna nopeaa. Työllisyysaste kohosikin lähes prosenttiyksikön 68,9 prosenttiin. Inflaatiopaineet eivät lisääntyneet viime vuonna merkittävästi, vaikka talouskasvu saavuttikin kymmenvuotiskauden huippunsa. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden aikana 2,2 %, mistä lähes puolet aiheutui asuntojen hintojen sekä korkojen noususta. Vuonna 2006 keskimäärin indeksi kohosi 1,6 %.

Kansantalouden myönteiseen kokonaiskuvaan on keskeisesti vaikuttanut hallituksen talouspolitiikka, jonka tuloksena valtiontalouden menojen kasvu on pysynyt uudistettujen menokehysten puitteissa. Verojärjestelmän kilpailukykyä on parannettu. Julkisen talouden kestävyyttä vahvistaa eläkejärjestelmän uudistus, joka tuli voimaan pääosin vuoden 2005 alussa. Ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste onkin ollut selvässä nousussa, mikä viittaisi siihen, että toteutetut eläkeuudistukset toimivat niille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Eläkeuudistuksen ohella myös työttömyysturvajärjestelmää on uudistettu työllisyyttä ja julkisen talouden kestävyyttä vahvistavaan suuntaan. Vuoden 2006 alusta käynnistyi kokeilu väliaikaisesta matalapalkkatuesta. Työllisyyden kohentamiseksi on myös purettu ns. kannustinloukkuja uudistamalla verotusta ja sosiaaliturvajärjestelmiä työllisyyttä ja omatoimisuutta kannustavaan suuntaan. Talouskasvun vahvistamiseen on pyritty investoimalla osaamiseen ja tukemalla yrittäjyyttä ja innovatiivisuutta.

Kuluvan hallituskauden aikana talouskasvua ja työllisyyttä on vahvistettu veronkevennysten avulla. Niiden yhteissumma kohoaa vaalikauden loppuun mennessä lähes 3,9 mrd. euroon. Vuonna 2004 solmitun tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä päätettiin työhön kohdistuvien verojen alentamisesta vuosina 2005—2007. Tämän lisäksi vuonna 2005 toteutettiin yritys- ja pääomaverouudistus, jonka yhteydessä yhteisöverokantaa alennettiin. Varallisuusverosta luovuttiin vuoden 2006 alussa. Alkoholiverotuksen osalta välillistä verotusta on kevennetty pyrittäessä turvaamaan veropohjien myönteinen kehitys.

Työllisyyden kasvu oli viime vuonna 2000-luvun nopeinta. Uusia työsuhteita syntyi 43 000 ja viime vuoden joulukuussa työllisten määrä oli lisääntynyt hallituskauden alusta jo lähes 100 000:lla. Työvoiman kysyntä oli vilkasta erityisesti yksityisissä palveluissa. Myös teollisuuden työpaikat lisääntyivät jo toisena vuonna

peräkkäin. Työllisten määrä lisääntyi enemmän kuin työttömien määrä laski, joten työttömyysaste supistui 7,7 prosenttiin. Ikääntyvien työllisyyskehitys on ollut viime vuosina myönteistä, kun 55—64-vuotiaiden ikäryhmän työllisyysaste on noussut 36 prosentista vuonna 1997 54,6 prosenttiin vuonna 2006.

Vuotta 2006 koskevassa VATT:in tulostavoiteasiakirjassa sovittiin painopistealueiksi julkisen sektorin tuottavuus, verotusreformien vaikutukset, työvoimapolitiittisten toimien tehokkuus ja vaikuttavuus, infrastruktuurihankkeiden kasvuvaikutukset sekä kansallinen ilmastopolitiikka. Valtiovarainministeriön tuottavuushankkeeseen liittyen laitoksessa arvioitiin erityisesti kunnallisten peruspalvelujen sekä työnvälityksen tuottavuutta ja tehokkuutta. Työmarkkinatutkimuksessa arvioitiin työvoiman sivukulujen alennuskokeilun työllisyysvaikutuksia sekä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikutuksia. Kansantalouden kilpailukykyä koskevassa tutkimustyössä painottuivat verotukseen, kasvu- ja teknologiapolitiikkaan sekä yrittäjyyteen ja julkisten tukien vaikuttavuuteen liittyvät kysymykset. Lisäksi arvonlisäverotuksen vaikutuksia koskevassa laajassa tutkimushankkeessa selvitettiin välillisten verojen vaikutuksia kuluttajahintoihin sekä Suomen ruokapalvelujen rakennetta, kilpailutilannetta ja taloudellista suorituskykyä. Ympäristötalouden tutkimuksessa tarkasteltiin kestäväen kehityksen mukaista politiikkaa erityisesti ilmastostrategian, liikenteen infrastruktuurien ja energiapolitiikan näkökulmista. Tutkimusta ja vaihtoehtoisten politiikkavaihtoehtojen vaikutusselvityksiä palvelivat VATT:ssa kehitetyt dynaamiset yleisen tasapainon mallit. Kaikkiaan VATT:n tutkimuksia ja keskustelualoitteita julkaistiin vuoden aikana noin 45 kpl.

Tilastotoimi

Valtion tilastotoimen piiriin kuuluu Tilastokeskuksen ohella 16 muuta valtion virastoa ja laitosta, jotka tuottavat Suomen virallisia tilastoja. Tilastokeskus laatii näistä tilastoista noin kolme neljäsosaa. Kaikki ministeriön ja Tilastokeskuksen välisessä tulostavoitesopimuksessa asetetut tulostavoitteet toteutuivat. Kertomusvuonna virasto tuotti EU-säädösten ja sitoumusten sekä kansallisten tarpeiden edellyttämät tilastot, yhteensä noin 200 kappaletta, sekä toteutti tilastojen välttämättömät ajanmukaistukset ja uudistukset. Pääosa uudistuksista koski tilastojen kuvausalueen laajentamista, EU-tarpeista johtuvaa tilastoinnin nopeuttamista, indeksien painorakenteiden tarkistamista sekä kokonaan tai osittain laadittavia uusia tilastoja.

EU:n säädös- ja sitoutumisperusteisissa kehittämishankkeissa edettiin aikataulujen mukaisesti. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella vuoden 2006 jälkipuoliskolla Tilastokeskus hoiti Euroopan unionin neuvoston tilastoasioita käsittelevän työryhmän puheenjohtajuuden. Suomen puheenjohtajuuskaudella aktiivisena oli kaikkiaan 19 tilastoalan asetus- ja päätösluonnosta. Asetuksista neljä valmistui. Valmistuneista asetuksista vaikutuksiltaan merkittävin on toimialaluokitus, joka otetaan käyttöön vuoden 2008 vuositilastoissa ja vuoden 2009 alusta kuukausi- ja neljännesvuositilastoissa. Vuonna 2006 oli voimassa 225 Tilastokeskusta koskevaa EU-säädöstä.

Kertomusvuonna jatkettiin Tilastokeskuksen verkkopalvelujen kehittämistä sekä lisättiin maksuttomien verkkopalvelujen tarjontaa. Vierailuja maksuttomaan StatFin-tietokantaan tehtiin mittaussajankohtana kertomusvuoden marraskuussa lähes 19 500 kappaletta. Kaikki Tilastokeskuksen tilastot julkistetaan ns. julkistamistiedotteella, joita vuonna 2006 ilmestyi lähes 700 kappaletta. Asiakkaiden ja sidosryhmien luottamus valtion tilastotoimeen ja sen tuottamiin tilastoihin ja palveluihin säilyi korkealla tasolla. Kertomusvuonna Tilastokeskuksessa jatkettiin tietovarastoajatteluun perustuvan tuotantomallin mukaisten eri tilastojärjestelmien uudistuksia sekä tiedonkeruiden sähköistyksiä. Virasto osallistui Suomen laatupalkintokilpailuun ja sai hakemukseensa arviointiryhmän kirjallisen palautteen.

12.2 Finanssi- ja veropolitiikka

Ministeriön tavoitteena vuoden 2006 talousarviossa oli talouden vakaata kehitystä, kasvuedellytyksiä sekä julkisen talouden kestävyttä tukevan talouspolitiikan valmistelu sekä tulevien haasteiden ennakointi ja niihin varautuminen. Pitkän aikavälin tavoitteena oli julkisen talouden vakauden ja kestävyuden ylläpitäminen sekä tuotannolliseen ja henkiseen pääomaan tehtävien investointien pysyvä kasvattaminen, jotta tuottavuuden, työllisyyden ja elintason kasvu voidaan varmistaa. Työllisyyttä, talouskasvu ja yrittäjyyttä tuettiin vuonna 2006 keventämällä työn verotusta, vahvistamalla matalapalkkatyön kysyntää sekä uudistamalla pääoma- ja yritysverotusta. Julkisen talouden vakautta edesauttoivat osaltaan maltilliset menolisäykset, jotta pysyttiin menokehityksessä. Tulevien haasteiden ennakointiin ja varautumiseen liittyen ministeriössä aloitettiin vuoden 2006 aikana julkisen talouden liikkumavaraselvityksen sekä kehysjärjestelmän uudistamista koskevan raportin valmistelut. Finanssipoliittisista tavoitteista tarkemmin osan I luvussa 1.3.

Hallituskaudella aikaisemmin tehtyjen ansiotulojen verokevennyksien lisäksi verotusta kevennettiin edelleen 840 milj. eurolla vuonna 2006. Valtionverotuksen progressiivista tuloveroasteikkoa kevennettiin ja lisäksi otettiin käyttöön uusi valtionverotuksen ansiotulovähennys siten, että vuosien 2006 ja 2007 veronkevennyksistä seuraavat verotuottomenetykset kohdistuvat yksinomaan valtion rasitukseksi. Vuoden 2006 ansiotuloverojen kevennys oli osa vuoden 2004 tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä sovitun vuosien 2005—2007 veronkevennyspaketin, jonka yhteydessä valtion tuloveroasteikosta sovittiin poistettavaksi yksi tuloluokka ja asteikosta tuli neliportainen. Kaikkiaan ansiotulojen verotusta kevennetään hallituskaudella noin 2,7 mrd. eurolla. Lisäksi vuonna 2006 luovuttiin varallisuusverosta.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaisesti puolitettiin teollisuuden ja ammattimaisen kasvihuoneviljelyn sähkövero ja eräät sähköntuotannon tuet päätettiin poistaa vuoden 2007 alusta lähtien. Lisäksi selvitettiin biopolttoaineiden käytön edistämistä ja vuotuisen ajoneuvoveron muuttamista hiilidioksidiperusteiseksi. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys yhteisön ulkopuolelta tuotavien matkustajatuomisten verovapauksia koskevasta direktiivistä.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella käsiteltiin arvonlisäverotuksen osalta verovelvollisten velvoitteiden yksinkertaistamista ja palvelujen verotuspaikkasäännösten uudistamista koskevia ehdotuksia. Suomen puheenjohtajuuskaudella hyväksyttiin 6. arvonlisäverodirektiivin lakitekniinen kokonaisuudistus, veronkieron estämiseen ja verotuksen yksinkertaistamiseen tähtäviä toimenpiteitä koskeva direktiivi, sähköisen kaupan erityisjärjestelmän voimassaolon jatkaminen ja veropetosten vastaista strategiaa koskevat neuvoston päätelmät. Työvaltaisten palvelujen arvonlisäverokokeilun jatkamista koskeva direktiivi hyväksyttiin. Suomi osallistuu kokeiluun alentamalla kampaamo- ja parturipalvelujen sekä pienten korjauspalvelujen arvonlisäverokantaa kokeilun ajaksi vuosiksi 2007—2010.

12.3 Valtiontalouden ja valtion toiminnan ohjaus

Valtiontalouden ja valtion toiminnan ohjauksen tavoitteena on tehokas, hyvin johdettu ja tulokselliseen hallinnonalarajat ylittävään yhteistyöhön pystyvä valtionhallinto, joka toiminnassaan pystyy tehostamaan veroeurojen käyttöä.

Palvelukeskukset ja valtion tietohallinto

Yhtenä keskeisenä tuottavuutta lisäävänä toimena talous- ja henkilöstöhallinnossa laajennetaan jatkuvasti sähköisiä työprosesseja. Koko valtionhallinto siirtyy vuoden 2009 loppuun mennessä hankkimaan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksilta. Tätä varten on kertomusvuoden alusta käynnistynyt oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, puolustusministeriön ja valtiovarain-

ministeriön hallinnonaloilla talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukset. Lisäksi opetusministeriön hallinnonalalle on päätetty perustaa viides talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus. Ministeriöiden tuli vuoden 2006 loppuun mennessä tehdä osaltaan ja ohjata hallinnonalansa virastot tekemään päätökset talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen hankkimiseksi palvelukeskuksilta. Päätökset on lähes kattavasti tehty. Valtiokonttori on arvioinut, että siirtyminen palvelukeskustoimintatapaan sekä uusien yhteisten tietojärjestelmien hankkiminen palvelukeskuksille ja tilaajavirastoille voisi parhaimmillaan johtaa noin 100 milj. euroa vuoden 2004 kustannustasoa pienempiin talous- ja henkilöstöhallinnon vuotuisiin kustannuksiin.

Valtion tietohallinnon uudistaminen linjattiin valtioneuvoston valtiorhallinnon IT-toiminnan strategista kehittämistä koskevalla periaatepäätöksellä. Sen kaksiosainen tavoitetilä tähtää toisaalta asiakkaille suunnattujen palvelujen ja hallinnon avoimuuden parantamiseen sekä toisaalta hallinnon kehittämiseen ja tuottavuuden nostamiseen tieto- ja viestintäteknikan avulla. Periaatepäätöksen toimeenpano koostuu viidestä kehittämissuohjelmasta vuosina 2006—2011, joilla vahvistetaan valtion IT-toiminnan konsernimaista ohjausta sekä yhtenäisempää ja kustannustehokkaampaa toimintaa. Kehittämissuohjelmiin sisältyvistä 20 kärkihankkeesta 10 on käynnistetty tai edennyt jo käyttöönottovaiheeseen vuonna 2006. Kertomusvuoden aikana otettiin käyttöön kansalaisten verkkotunnistamiseen ja maksamiseen liittyvä palvelu (VETUMA) sekä valtion turvallinen viestintäjärjestelmä (VALTU). Talous- ja henkilöstöhallinnon yhteisen tietojärjestelmän lisäksi käynnistyneitä kärkihankkeita ovat valtion IT-palvelukeskuksen suunnittelu, sähköisen asiointin alusta, valtiorhallinnon IT-arkkitehtuurin nykytilan kuvaus, virkamiehen tunnistaminen, dokumentin- ja asianhallinta, tietoturvasot sekä valtion yleisten tietotekniikkahankintojen sopimusehtojen uudistaminen. Valtioneuvoston tietohallintoyksikkö uudisti kertomusvuonna julkishallinnon kansalaisportaali Suomi.fi:n sekä siihen integroitujen asiointi- ja lomakepalvelujen sisällön ja osallistui Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kokouspaikkojen viestintä- ja tietoliikennetkaisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Valtion tietoturvallisuuden vuonna 2004 käynnistetyllä kehityssohjelmalla ja Valtiorhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän VAHTI -tietoturvayhteistyöllä on tehostettu koko valtiorhallinnon laajuisesti tietoturvatyötä ja siihen liittyvää yhteistoimintaa. Kehityssohjelmaan sisältyy yhteensä 26 hanketta, joiden toteuttamiseen kaikki hallinnonalat ovat osallistuneet. Kertomusvuonna valmistui 11 kehityssohjelman hanketta ja 9 tietoturvaohjetta. Kehitystyön tuloksena on luotu monipuolinen julkinen tietoturvaohjeisto, jota käytetään julkishallinnon lisäksi laajasti myös yrityksissä, kansainvälisessä yhteistyössä ja kansalaistoiminnassa. Tietoturvallisuuden yhteistyöryhmä VAHTI sai vuonna 2006 Data Security Award -palkinnon erinomaisesta työstä Suomen tietoturvallisuuden kehittämisessä.

Tuottavuusohjelmat

Tulevien vuosien talouskasvun turvaamiseksi talouspolitiikan strategiaan sisältyy kansantalouden ja erityisesti julkisen sektorin tuottavuuden kasvun edistäminen. Hallitus päätti kertomusvuonna hallinnonaloittaisista tuottavuutta lisäävistä toimenpiteistä ja niiden henkilöstövaikutuksista. Tuottavuutta nostetaan muun muassa yhdistämällä tietotekniikan käyttöä toiminnan organisoimnin ja rakenteiden uudistamiseen. Toteutettavien toimenpiteiden tulee vuoteen 2011 mennessä johtaa valtion henkilöstötarpeen vähenemiseen yhteensä 9 645 henkilötyövuodella, joka on noin 8 prosenttia valtion vuoden 2006 henkilöstömäärästä (123 000). Vähennystavoite vaihtelee hallinnonaloittain neljän ja viidentoista prosentin välillä verrattuna hallinnonalan henkilöstömäärään. Vuoden 2007 tavoitteena oleva 1 100 henkilötyövuoden vähennys sisältyy valtion talousarvioon. Tuottavuusohjelmien vaikutus valtion henkilöstömääriin on otettu huomioon myös hallinnonalojen kehyksissä. Keskimäärin puolet syntyvistä määrärahasäästöistä on jätetty hallinnonalojen kehyksiin ministeriöiden uudelleen kohdennettavaksi. Tuottavuusohjelmia laaditaan seuraavien periaatteiden mukaan:

- tuottavuutta lisäävät toimenpiteet tulee kohdentaa ja ajoittaa siten, ettei niillä vaaranneta valtion tehtävien hoitoa eikä heikennetä palvelutasoa ja saatavuutta;
- hallituksen ja eduskunnan asettamat toiminnan tavoitteet ja painopisteet tulee ottaa huomioon;
- toimenpiteet tulee toteuttaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstöjohtamista noudattaen;
- valtion on työnantajana pystyttävä osoittamaan ja toteuttamaan tuottavuuden parantamisen myönteiset mahdollisuudet henkilöstön kannalta;
- valtiovarainministeriö esittää riittävät suuntaviivat ja menettelyt tuottavuusohjelman tavoitteiden toteutusta ja seurantaan varten tilanteissa, joissa tehtävät tai toiminnan määrä tai laatu olennaisesti muuttuvat tai toteutetaan hallinnonalarajat ylittäviä tuottavuushankkeita.

Valtiovarainministeriö on käynnistänyt muutostilanteiden henkilöstöjohtamista koskevan koulutusohjelman valmistelun. Ohjelman kohderyhmänä ovat ministeriöiden ja virastojen tuottavuusohjelmien toimeenpanosta ja alueellistamishankkeista vastuussa olevat henkilöt. Lisäksi on käynnistetty selvitystyö tuottavuusohjelman henkilöstötavoitteiden ja -vaikutusten seurannan järjestämiseksi.

Työhyvinvointi

Valtiokonttorin Kaiku-työhyvinvointipalvelut toisti Kaikki hyvin työssä -kyselynsä syksyllä 2006. Kyselyn mukaan motivoivat ja kannustavat työtehtävät kuuluvat edelleen valtiotyönantajan vahvuuksiin. Näin koettiin jopa aiempaa yleisemmin. Myös johtamisessa on eri muuttujien valossa tapahtunut asteittaista kehitystä. Henkinen kuormittuneisuus on hieman alentunut, ja odotukset työssä jaksamisesta eläkeikään asti ovat nousseet. Nousua on tapahtunut erityisesti yli 45-vuotiaiden työntekijöiden keskuudessa. Työtehtävien sisältöjen sekä työvälineiden ja -tilojen muutokset koettiin voittopuolisesti myönteisinä.

Myönteisten kehityssuuntien vastakohtana työn epävarmuus ja kielteisten muutosten kokeminen ovat lisääntyneet. Varmuus työpaikan pysyvyydestä on erityisesti määräaikaisen henkilöstön keskuudessa heikentynyt. Aikaisempiin vuosiin verrattuna kielteiseksi koetut organisaatiomuutokset ja henkilöstömäärän muutokset ovat lisääntyneet voimakkaasti. Kielteiset odotukset tulevista muutoksista lisääntyivät jo edellisellä kyselykerralla vuonna 2004 ja ylittivät selvästi myönteiset muutosodotukset. Muutosodotukset vaihtelevat jonkin verran hallinnonaloittain, mutta eivät vastaajan iän, sukupuolen tai sosioekonomisen aseman mukaan. Myös suhtautuminen palkkaukseen on muuttunut paranemisvaiheen jälkeen kielteisemmäksi, ja tyytyväisyys kehityskeskusteluihin on vähentynyt. Useiden tekijöiden kohdalla tilanne on kuitenkin kyselyn mukaan säilynyt samanlaisena kyselykerrasta toiseen. Koko valtion tasolla työilmapiiriä kuvaavat ominaisuudet eivät ole tarkastelujaksolla juurikaan muuttuneet.

Valtion käytössä olevat toimitilat ja kiinteistövarallisuuden hallinta

Vuoden 2005 lopulla vahvistetun valtion toimitilastrategian tavoitteena on osana veroeurojen käytön tehostamista kehittää virastojen ja laitosten tilankäyttöä aiempaa joustavammaksi, parantaa toimitilojen käytön tehokkuutta sekä pitää valtion omistamat kiinteistöt täyskäytössä. Valtion liikelaitos Senaatti-kiinteistöt on keskeisessä roolissa strategiaa toteutettaessa. Valtaosa virastoista ja laitoksista maksaa tiloistaan vuokraa, joko Senaatti-kiinteistöille tai valtion ulkopuoliselle kiinteistönomistajalle.

Senaatti-kiinteistöt onnistui kertomusvuonna tehtävässään kohtuullisen hyvin, vaikkakin kiinteistöjen ylläpito- ja energiakustannusten nousu käyttäjiltä perittyjä vuokria tuntuvasti nopeammin esti vuokraustoiminnan tulostavoitteen toteutumisen. Asiakastyytyväisyys pysyi kertomusvuonna hyvänä, ja laitos pystyi tarjoamaan valtion virastoille ja laitoksille lisääntyvästi työympäristöjen muutoksiin liittyviä asiantuntijapalveluja ja työympäristöstrategioiden laadintaa. Liikelaitoksen uuden kehityskiinteistöt -toimialan aktiivi-

suus loi osaltaan edellytyksiä saattaa myös muilta hallinnonaloilta vapautuneita tai vajaakäyttöisiä kiinteistöjä asianmukaisen kehittämisen- ja myyntitoiminnan kohteeksi.

Valtion virastojen ja laitosten toimitilojen käytöstä kohdentui vuokratuloja vuodelle 2006 valtion tuotto- ja kululaskelman mukaan yhteensä 810 milj. euroa (vastaava vuoden 2005 vertailuluku 771 milj. euroa). Hallituvirastoilla on hallussaan myös toimitiloja, joista tulosityksiköt joko eivät maksa vuokraa tai maksetut vuokrat nettoutuvat sisäisinä erinä eivätkä näy tuotto- ja kululaskelmassa. Senaatti-kiinteistöjen vuokratulot valtion budjettitalouden piirissä olevilta toimintayksiköiltä olivat noin 525 milj. euroa.

Valtion vuokramenot kasvoivat 5 % vuonna 2006. Kasvu johtui lähinnä energiahintojen noususta ja toimittamäärän kasvusta. Senaatti-kiinteistöiltä vuokrattujen tilojen kokonaismäärä lisääntyi edellisestä vuodesta 1,4 %, ja laitoksen valtiovuokralaisten osuus kasvoi 94 prosentista 94,3 prosenttiin. Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevien valtion toimitilojen käyttöaste aleni hieman ja oli 96,6 %.

Vuonna 2006 jatkettiin valtion kiinteistöstrategian toimeenpanoa valmistelemalla muun muassa tiehallinnon, ratahallintokeskuksen ja rajavartiolaitoksen kiinteistöjen siirtoja Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Kiinteistöstrategian tarkoituksena on tehostaa valtion omaisuudenhallintaa keskittämällä valtion virastoilta ja laitoksilta vapautuvat kiinteistöt pääasiassa Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Senaatti-kiinteistöt jatkoivat kaavoitus- ja sopimussyhteistyötä kuntien kanssa vapautuvien kiinteistöjen saamiseksi tarkoitukseenmukaiseen uuteen käyttöön. Valtiokäytöstä vapautuneita kiinteistöjä myytiin vuonna 2006 yhteensä 67 milj. euron arvosta vaihdot mukaan lukien. Myyntitoiminnan kirjanpidollinen tulos oli 43 milj. euroa.

Valtion hankintatoimi

Talousarviovaltion liikekirjanpidon perusteella valtionhallinnon hankintojen kokonaismäärä oli vuonna 2006 yhteensä 4 365 milj. euroa (vuonna 2005 n. 4 665 milj. euroa), josta tavara- ja palveluhankintojen osuus oli yhteensä 2 997 milj. euroa.

Taulukko 92. Valtionhallinnon hankinnat alueittain, milj. euroa

Hankinta-alue	2005	2006	Ero, %
Tavarat ja aineettomat oikeudet			
Kulutustavarat	575,0	642,8	11,8
Ajoneuvot, kuljetusvälineet ja työkonet	47,5	31,9	-32,9
Atk-laitteet, muut laitteet ja kalusteet	166,8	114,0	-31,6
Aineettomat oikeudet ja muut kulut	70,2	99,5	41,7
Palvelut			
Henkilöstöpalvelut	88,8	92,2	3,9
Asiantuntija-, tutkimus- ja muut palvelut	789,5	862,1	9,2
Korjaus- ja kunnossapitopalvelut	657,6	506,8	-22,9
Rakentamispalvelut ¹⁾	294,7	51,2	-82,6
Toimisto- ja matkustuspalvelut	491,2	524,9	6,9
Puhtaanapitopalvelut	67,3	71,3	6,0

Taulukko 92. Valtionhallinnon hankinnat alueittain, milj. euroa

Muut			
Rakennukset ja rakennelmat	2,4	1,8	-23,9
Maan, asuntojen ja tilojen vuokrat	824,8	857,6	4,0
Ajoneuvojen, laitteiden tms. vuokrat	46,6	53,6	14,8
Maanpuolustuskalusto	543,0	455,5	-16,1
Yhteensä	4 665,4	4 365,1	-6,4

¹⁾ Valtion liikelaitoksena toimiva Senaatti-kiinteistöt käytti talonrakennuspalvelujen ostoon v. 2006 308,7 milj. euroa (v. 2005 353,8 milj. euroa), mitä ei ole kirjattu valtion liikekirjanpitoon.

Hankintojen kokonaismäärä laski edellisestä vuodesta 6,4 % (vuonna 2005 kokonaismäärä kasvoi 1,4 %), huolimatta muun muassa kulutustavaroiden, asiantuntija-, toimisto- ja matkustuspalveluiden lisääntyneistä hankintamääristä. Hankintamenojen aleneminen johtui ennen kaikkea maa- ja vesirakenteiden rakentamis-, korjaus- ja kunnossapitopalveluiden ja maanpuolustuskaluston vähäisemmistä hankintamääristä. Merkittävää hankintakustannusten vähentymistä tapahtui myös atk-laitteiden, niiden oheislaitteiden, toimistokoneiden, viestintälaitteiden, av-laitteiden, muiden koneiden ja laitteiden hankintakustannuksissa sekä ajoneuvojen ja työkoneneiden hankintakustannuksissa. Näillä tavarahankinta-alueilla on vuoden 2006 aikana toteutettu myös keskitettyä kilpailuttamista ja yhteishankintaa.

Vuonna 2006 jatkettiin valtionhallinnon hankintastrategian toteuttamista ja hankintatoimen toimintatapojen kehittämistä. 1.9.2006 tuli voimaan uusi talousarviolain 22 a § hankintojen keskitetystä kilpailuttamisesta. Säännös mahdollistaa tavanomaisten tavaroiden ja palveluiden sekä laajakäyttöisten tietoteknisten laitteiden, ohjelmistojen ja yhteisten tietojärjestelmien keskitetyn kilpailuttamisen valtionhallinnossa. Talousarviolain 22 a §:n voimaantulon yhteydessä annettiin valtiovarainministeriön päätös, jolla määrättiin eräitä keskeisiä tavanomaisia tavaroita ja palveluja virastoja velvoittavan yhteishankinnan piiriin. Yhteishankinnan piirin arvioitu kokonaislaajuus valtionhallinnon tavara- ja palveluhankinnoista on noin 20 % (noin 650 milj. euroa). Tavanomaisten tavaroiden ja palveluiden yhteishankintojen keskeisenä kilpailuttajana toimii yhteishankintayksikkö Hansel Oy.

Vuoden 2006 aikana valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n uudistaminen saatiin päätökseen ja sen toiminnan voidaan katsoa vakiintuneen. Yhtiön toiminnan tulos nousi positiiviseksi, mikä on seurausta niin yhteishankinnan sopimusten lisääntyneestä käytöstä kuin kustannusten leikkauksista. Hanselin kilpailuttamien puitesopimusten kautta tehtyjen hankintojen määrä oli noin 281 milj. euroa (2005 noin 211 milj. euroa). Sopimusten käyttömäärä kasvoi 33 % (vuonna 2005 38 %). Puitesopimusten kokonaismäärä oli noin 80 (vuonna 2005 53) ja niiden hankintapotentiaali noin 700 milj. euroa. Puitesopimusten toimittajaosapuolina oli lähes 400 yritystä. Yhteishankintayksikön sopimuksia hankinnoissaan käyttivät euromääräisesti eniten puolustusministeriön (68 milj. euroa), opetusministeriön (39 milj. euroa) ja valtiovarainministeriön hallinnonalat (26 milj. euroa). Sopimusten käyttömäärät lisääntyivät myös muilla hallinnonaloilla. Merkittävimmät sopimusten käyttöalueet olivat matkustuspalvelut ja ICT-laitteet. Asiakastutkimuksen perusteella tyytyväisyys yhtiön palveluihin oli hyvä.

Uuden hankintalain voimaantulo (1.6.2007) merkitsee hankintamenettelyihin eräitä uudistuksia ja muutoksia. Tätä silmällä pitäen saatiin valmiiksi valtion hankintakäsikirjaa koskeva luonnos ja toteutettiin sitä koskeva lausuntomenettely. Hankintakäsikirja julkaistiin kevään 2007 aikana. Käsikirjan tavoite on tukea muun muassa virastojen toteuttamaa hankinnan ohjeistamista, suunnittelua ja kilpailuttamista sekä uuden hankintalain käyttöönottoa valtionhallinnossa.

Julkisten palvelujen laatu

Valtiovarainministeriö on mittauttanut kansalaisten kokemaa julkisten palveluiden laadun muutosta jo neljänä vuonna peräkkäin. Arvioinnin kohteena ovat olleet seuraavat keskeiset julkiset palvelut: päiväkoti, peruskoulu, kirjasto, terveyskeskuksen ajanvarauskäynti, terveyskeskuksen päivystyskäynti, poliisi, verotoimisto sekä taajamien ulkopuoliset päätiet.

Kaikkien tutkimuksen kohteena olleiden palvelujen yleisarvosanojen keskiarvoksi tuli kouluarvosana-asteikolla 8,1 eli palveluiden koettu laatu on kokonaisuutena hyvä. Julkisten palvelujen koettu laatu on keskiarvolla mitattuna vaihdellut vuosina 2003—2006 hyvin vähän, yleisarvosanojen keskiarvot ovat vaihdelleet näinä vuosina 8,1 ja 8,2 välillä. Myös palvelukohtaiset erot eri vuosien laatumittauksien välillä ovat olleet pieniä. Koetulla palvelujen laatutasolla ei vaikuttaisi myöskään olevan merkittäviä alueellisia eroja. Palvelujen käyttäjien yleismielikuvat ovat pääsääntöisesti olleet parempia kuin niiden, jotka eivät viimeisen vuoden aikana ole palveluja käyttäneet.

12.4 Erityisteema: Valtion rahoituksen hallinta

Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on lainantarpeen tyydyttäminen sekä velasta aiheutuvien pitkän aikavälin kustannusten minimointi hyväksyttävällä riskitasolla. Riskejä ovat korkoriski, valuuttariski, rahoitusriski, luottoriski sekä toiminnalliset ja oikeudelliset riskit. Velan kustannukseen voidaan vaikuttaa ensisijaisesti velan korkoriskiaseman valinnalla.

Valtio joutuu tasapainoisenkin valtiontalouden oloissa ottamaan vuosittain merkittävän määrän lainaa, koska se jälleenrahoittaa eräänntyviä lainojaan. Jälleenrahoitukseen liittyvien riskien välttämiseksi uudet lainat otetaan voittopuolisesti pitkäaikaisina lainoina siten, että velan jälleenrahoitus jakautuu mahdollisimman tasaisesti tuleville vuosille. Pitkäaikaista lainanottoa puoltaa myös hyvästä luottoluokituksesta johtuva valtion suhteellinen kustannusetu pitkäaikaisten joukkolainojen markkinoilla. Pitkäaikainen varainhankinta toteutetaan pääasiassa kiinteäkorkoisilla sarjaobligatioilla siten, että liikkeeseen laskettavien lainojen laina-aika on lainaa otettaessa joko 5 tai 11 vuotta.

Koska pitkäaikaiset korot ovat keskimäärin korkeampia kuin lyhytaikaiset, tuottaa lyhytaikainen - ja lyhytaikaisiin korkoihin sidoksissa oleva - velka pitkällä aikavälillä keskimäärin pienemmän kustannuksen kuin pitkäaikainen velka. Toisaalta lyhytaikaisen varainhankinnan ylikorostuneeseen osuuteen saattaisi liittyä rahoitusriskejä, mikä myös on tarpeen ottaa huomioon velanhallinnassa.

Valtion talouden tasapainottuminen ja euroaikaan siirtyminen muuttivat velanhallinnan toimintaympäristöä vuosituhanen vaihteessa olennaisesti. Lainanotto voidaan toteuttaa kokonaan oman valuutan määräisenä ilman valuuttakurssimuutosten aiheuttamaa epävarmuutta. Pienenä euroalueen maana Suomi voi lisäksi eriyttää rahoitusriskin ja korkoriskin hallinnan käyttämällä hyväkseen euroalueen erittäin likvidejä johdannaismarkkinoita eli käytännössä vaihtamalla kiinteäkorkoista velkaa koronvaihtosopimuksilla vaihtuvakorkoiseksi. Tämän voidaan arvioida alentavan velan kustannusta, joskin lyhyen korkosidonaisuuden tuomaan matalampaan kustannukseen liittyy enemmän epävarmuutta tulevien korkomenojen täsmällisestä määrästä. Riskiä korkotason äkillisen ja merkittävän nousun aiheuttamasta korkomenojen suuresta kasvusta voidaan kuitenkin nykyisessä toimintaympäristössä pitää epätodennäköisenä.

Valtion velan korkoriskiä on vuodesta 2001 alkaen kasvatettu lisäämällä velan vaihtuvakorkoisuutta markka-aikaan vallinneelta tasolta. Korkoriskiä koskeva tavoite määritellään velan keskimääräistä uudelleenhinnoittelujaksoa hyväksi käyttäen. Tämä kuvaa sitä, kuinka usein koko velka tulee keskimäärin uudelleen hinnoitelluksi eli karkeasti ilmaistuna sitä, minkä maturiteetin korkoa velasta pitkällä aikavälillä keskimäärin maksetaan.

Vuonna 2006 uudelleenhinnoittelujaksoa koskeva tavoite oli keskimäärin 3,5 vuotta. Tätä pidemmät uudelleenhinnoittelujaksot eivät olisi korkoriskin ja velan kustannuksen välisestä yhteydestä tehtyjen analyysien mukaan sanottavasti vähentäneet korkoriskiä, mutta lisänneet kuitenkin velan kustannusta. Valittua korkoriskiasemaa lyhyemmät uudelleenhinnoittelujaksot olisivat vähentäneet velan kustannusta, mutta lisänneet korkoriskiä merkittävästi.

Velan keskimääräinen jälleenhinnoittelujakso oli vuonna 2006 likimain kaksi vuotta lyhyempi kuin vuosituhannen vaiheessa. Tällä päätöspäätöksellä on tavoiteltu varovasti arvioiden keskimäärin noin 150 milj. euron vuotuista kustannusvaikutusta. Valtiokonttorin analyysin mukaan velan korkomenot olisivat vuosina 2001—2006 olleet yhteensä noin 1,2 mrd. euroa toteutuneita menoja suuremmat ilman päätöspäätöksistä velan korkoriskiaseman muutosta.

Velan korkoriskiä hallitaan budjettitalouden nettovelan eli velan ja kassavarojen muodostaman kokonaisuuden suhteen. Kassavarat sijoitetaan valtion maksuvalmiuden näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti, tuottavasti ja turvaavasti. Kassasijoituksille ei aseteta erillistä tuottovaatimusta, eikä sijoitustoiminnalle lasketa erillistä tulosta, vaikka sijoitustoiminnan tuottoja asianmukaisesti seurataankin.

Valtion varainhankintamahdollisuudet ovat tällä hetkellä sikäli hyvät, että sen luottokelpoisuus on paras mahdollinen. Kun rahoitustarpeet voidaan vallitsevissa olosuhteissa nopeasti tyydyttää euroalueen yhteisiltä rahoitusmarkkinoilta, valtion kassareservien keskipitoisuus on pienennetty vuoden 2000 jälkeen systemaattisesti. Käytännöllisistä muun muassa tuloerien ajoittumiseen ja velanottoerien kokoon liittyvistä syistä kassa pyrkii säilymään keskimäärin jossain määrin suurempana kuin pelkästään maksuvalmiussyistä olisi välttämätöntä. Kassavaroille saatu tuotto ylitti vuonna 2006 valtion velkasitoumusten koron.

Euroopan keskuspankki nosti vuoden aikana keskeistä ohjauskorkoaan viisi kertaa yhteensä 1,25 prosenttiyksikköä. Vuoden lopussa ohjauskorko oli 3,5 %. Pitkä- ja lyhytaikaisten korkojen ero supistui. Suomen valtion varainhankinnan kustannus oli likimain sama kuin euroalueella yleisesti vertailukohtana käytetyn Saksan valtion vastaava kustannus. Valtion velka väheni noin 1,1 mrd. euroa vuoden aikana ja oli vuoden lopussa 58,9 mrd. euroa. Budjettivelan efektiivinen kustannus oli vuonna 2005 keskimäärin 4,2 %. Velan korkomenot olivat 2,29 mrd. euroa. Kansainväliset luottoluokituslaitokset arvioivat Suomen luottoriskiluokituksen säilyneen edelleen parhaana mahdollisena.

12.5 Verotuksen toimeenpano

Veronsaajien kannalta verotuksen toimeenpanon ja sen kehittämisen tavoitteena on ollut edistää verotulojen kertymistä ja tilittämistä veronsaajille oikea-aikaisesti, oikeamääräisesti ja kustannustehokkaasti. Veronmaksajien kannalta tärkeimpiä tekijöitä ovat olleet asiakkaiden asiointitarpeiden vähentäminen, asiointin helpottaminen sekä verotuksen toimittamisen laatu. Verotuksen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta on edistetty vuonna 2006 kehittämällä verotusmenettelyn ohjausta ja lisäämällä asiakasanalyysimenetelmien hyödyntämistä.

Taulukko 93. Verotulot ja -menot

	2002	2003	2004	2005	2006
Nettomenot, 1 000 euroa	325 275	319 922	326 515	332 487	342 802
Bruttoverotulot, 1 000 euroa	49 376 972	48 600 500	49 858 200	52 377 900	55 494 800
— suhde %	0,66	0,66	0,65	0,63	0,62

Verohallinnon internet-palvelujen (vero.fi) kävijämäärät ovat kasvaneet 28 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimääräinen kävijämäärä vuonna 2006 oli 663 500 kävijää kuukaudessa. Sähköinen ilmoittaminen ja hakemusasiointi ovat lisääntyneet odotuksia nopeammin. TYVI-palvelun käyttäjien määrä on noussut 164 000 käyttäjään. Esitetyt veroilmoitus lähetettiin toimintavuonna kaikille luonnollisille henkilöille eli 4,8 miljoonalle asiakkaalle. Heistä 31,8 prosenttia palautti ehdotuksen täydennettynä tai korjattuna. Uutta menettelyä tuki entistä laajempi vuosi-ilmoitustietojen saanti sähköisesti. Yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyvä Pientyönantajien maksupalvelu-järjestelmä (Palkka.fi) avattiin kaikille käyttäjille helmikuussa. Palveluun on rekisteröitynyt vuoden loppuun mennessä 12 000 käyttäjää. Katso -organisaatiotunnistusjärjestelmä otettiin käyttöön helmikuussa 2006. Tietoyhteiskuntaohjelmaan liittyvä Sähköinen verokorttimuutospalvelu avattiin rajoitettuun käyttöön vuonna 2006 ja koko maassa 2.1.2007. Itsepalvelut mahdollistava sähköinen asiointiympäristö otettiin käyttöön vuonna 2006.

Verovalvonnan painopistealueita ovat olleet veroa kerryttävä verovalvonta, harmaan talouden torjunta, kansainvälinen yhteistyö ja valtakunnalliset valvontahankkeet. Virastojen suurimpien asiakasyritysten (liikevaihto yli 3,5 milj. euroa) tarkastuskattavuus oli vuonna 2006 ollut 9,9 %. Neljanteen talousrikostorjuntaohjelmaan liittyen Virke-projektin määräaika on jatkettu vuoden 2008 loppuun. Verohallinto osallistuu projektiin seitsemän henkilön työpanoksella.

Ennakkoperinnän ja lopullisen verotuksen vastaavuutta seurataan vertaamalla jäännösverojen ja palautusten itseisarvoisia kokonaismääriä maksuunpantujen verojen ja maksujen yhteismääriin. Kokonaispoikkeama voi olla enintään 11 prosenttia. Kokonaispoikkeama vuonna 2006 (verovuosi 2005) oli 11 prosenttia, joten verohallinnolle asetettu tavoite saavutettiin.

Jäämäperinnän kertymä oli 58 prosenttia vuoden 2006 aikana perintään otettujen ja niiden vuonna 2005 maksuunpantujen verojen, jotka ovat maksamatta (verojääminä) 1.1.2006, yhteismäärästä. Verohallinnolle asetettu tavoite (51 prosenttia) saavutettiin. Verojäämien kokonaiskertymä oli 1 298 milj. euroa. Määrä oli 37 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Verohallinnon omilla toimenpiteillä kerättiin 1 051 milj. euroa. Ulosottolaitoksen kautta kertyi 247 milj. euroa.

Työn tuottavuus parani vuoteen 2005 verrattuna 3,2 prosenttia, mikä ylitti tavoitteen 1,4 prosenttiyksiköllä. Syynä tähän oli se, että henkilötyövuosikehys alitettiin. Toteuma vuonna 2006 oli 6 062 henkilötyövuotta, jolloin laskua edelliseen vuoteen oli 112 henkilötyövuotta.

Taloudellisuus -indikaattori parani vuoteen 2005 verrattuna 0,9 prosenttia. Hankkeisiin käytettiin 7,2 milj. euroa vähemmän kuin oli suunniteltu. Lisäksi taloudellisuus -indikaattoria paransi tavoitetta suurempi henkilötyövuosisäästö. Henkilötyövuosikehys alittui 88 henkilötyövuodella, mikä merkitsee 3,3 milj. euron kustannussäästöä. Vuoden 2006 nettokustannukset olivat 337,6 milj. euroa. Deflatoitujen kustannusten kasvu edellisestä vuodesta oli 0,4 %.

Verohallinnon määräraha vuodelle 2006 oli 349,2 milj. euroa. Nettokäyttö oli 342,8 milj. euroa, joten toimintamenoisäästö oli 6,4 milj. euroa.

12.6 Yleinen tullipolitiikka ja tullitoimi sekä sisämarkkinoiden toimivuus

Perustehtävissään, verotuksessa sekä ulkomaankaupan valvonnassa ja niiden toteuttamisstrategioissaan tullilaitos pyrkii parantamaan toimintansa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Laitoksen voidaan katsoa saavuttaneen pääosiltaan vuodelle 2006 asetetut tulostavoitteet.

Asiakasstrategian uusien toimintamallien kehittäminen satoi muun muassa tarkastustoiminnan resursseja. Samoin painopisteen siirtäminen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan valvontastrategiassa

näkyi tuottavuusluvuissa. Nämä toimintamallien muutokset ja niiden kehittäminen selittävät työn tuottavuuden (painotetut suoritteet/htv) heikkenemisen 13,1 prosentilla. Toiminnan taloudellisuuden (kustannukset/painotetut suoritteet) laskua selittävät puolestaan panostukset tietohallinnon kehittämiseen sekä toimitilamenojen kasvu. Mitattuna varsinaisen toiminnan suoritteilla työn tuottavuus kasvoi 6,2 prosenttia ja taloudellisuus parani 3,5 prosenttia.

Vuonna 2006 Suomen vienti kasvoi 17 prosenttia, runsaaseen 61 mrd. euroon. Tuonnin arvo oli vajaat 55 mrd. euroa eli 16 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Suomen ja EU:n kauppa Venäjän kanssa jatkoi voimakasta kasvuaan lisäten tullin tehtäviä lähinnä kaakkoisrajalla, itäisissä satamissa ja Hangossa. Suomen asema transitoväylänä on säilyttänyt suhteellisen kilpailukykyä EU:n laajenemisen jälkeenkkin. Jo toisena vuonna peräkkäin kasvu henkilöautojen rekkatransitossa on ollut odotettuaakin suurempi. Vuonna 2006 Suomen kautta vietiin Venäjälle muun muassa 530 000 henkilöautoa, 60 prosenttia enemmän kuin vuonna 2005.

Toiminnan sopeuttamista EU-laajenemiseen jatkettiin siirtämällä tulliselvitystehtävistä vapautunutta henkilöstöä kauttakulkuliikenteen sujuvuuden varmistamiseen pääasiassa itäiselle maarajalle. Resursseja jouduttiin lisäämään myös tietohallinnon ja tietojärjestelmien suunnittelu- ja kehittämistyöhön.

Verotuksen tehtäväalueella autoverotuksen tuottavuus (kustannukset/verotuotto) säilyi tavoitteiden mukaisena. Vuonna 2006 verotettiin yhteensä 217 697 ajoneuvoa, joista 178 808 oli uusia ja 38 889 käytettyjä. Uusia verotettuja ajoneuvoja oli prosentti enemmän, käytettyjä autoja 6,1 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2005. Toimintakertomusvuoden lopussa oli vireillä noin 2 500 muutoshakemusta, mikä on noin 60 % vähemmän kuin vuonna 2005. Korkeimman hallinto-oikeuden 12.12.2006 antaman ratkaisun (2006:95) jälkeen valituksia tuli kuitenkin vireille vielä lähes 5 500 kappaletta. Autoverotuksen käteisasiakkaiden asiakastytyvyisyys pysyi hyvänä.

Valmisteverotuksessa tuottavuus (kustannukset/verotuotto) säilyi tavoitteiden mukaisena. Valmisteverojen nettokanto oli 4,6 mrd. euroa, 2,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2005. Valmisteverojen osuus oli noin 45 prosenttia koko tullilaitoksen veronkannosta.

Ulkomaankaupan tehtäväalueella tulli on sitoutunut määritetyn asiakasstrategian kautta varmistamaan ulkomaankaupan sujuvuuden ja turvaamaan ulkomaankauppaa käyville toimijoille tasapuoliset kilpailuolosuhteet. Sähköisten palveluiden kehittäminen on vähentänyt fyysisen asioinnin tarvetta tullissa ja parantanut mahdollisuutta palvelujen ajasta ja paikasta riippumattomaan käyttöön. Kertomusvuoden aikana selvitettiin sähköisen tulliselvityksen palveluaikojen tarvetta sekä alettiin valmistella sähköisen ilmoittamisen käsittelypaikkojen keskittämistä. Keskittämällä mahdollistetaan kustannustehokkaasti muun muassa asiakkaiden tarpeiden mukaiset palveluajat ja tasaiset vasteajat.

Asiakasstrategiaa toteutettiin myös kumppanuusohjelman ja laadunvarmistusmallien avulla. Kumppanuusohjelmaan liittyviä toimintamalleja, koordinoitua ja sidosryhmäyhteistyötä kehitettiin. Varastoinnin laadunvarmistusmallit otettiin käyttöön ja järjestettiin niitä koskevaa koulutusta.

Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalueella tullissa on jatkettu valvontastrategian ja sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamista. Siinä tullin rooli painottuu huumerikostorjuntaan, talousrikostorjuntaan, rajaturvallisuuden ja tullivarmuuden ylläpitämiseen sekä rajaliikenteen sujuvuuteen.

Tullirikostorjunnan vaikuttavuus talousrikostorjunnan alueella on kasvanut merkittävästi, kun taas huumerikostorjunnan vaikuttavuus on heikentynyt vuonna 2006. Koska tullin tutkimien rikosten kokonaismäärä on valtakunnallisesti arvioiden melko vähäinen (noin 5 000 kpl/v), yksittäisten isojen rikostapausten vaikutus aiheuttaa suuriakin vuosittaisia vaihteluja vuotuisissa vaikuttavuusluvuissa. Huumerikostorjunnan vaikuttavuuden laskua selittäneeikin se, että vuoden 2006 aikana ei paljastunut yhtään "ylisuurta" huumausaine-

erää, joita aiempina vuosi on tavattu noin kerran vuodessa. Toisaalta laskua selittää myös keskittyminen suurten rikoskokonaisuuksien ja rikollisorganisaatioiden paljastamiseen ja selvittämiseen, mikä vie merkittävästi enemmän aikaa ja resursseja kuin yksittäisten pienten maahantuontierien paljastaminen.

Tullirikosten selvitysprosentti on pudonnut vuoden 2006 aikana aiempien vuosien keskiarvosta huomattavasti, ensisijaisesti sen johdosta, että resursseja on käytetty aiempaa enemmän vakavan ja organisoidun tullirikollisuuden paljastamiseen ja selvittämiseen. Tällainen painotus on mahdollistanut resurssien käytön yhteiskunnalliselta vaikuttavuudeltaan merkittävimpien kohteiden selvittämisen, paljastettujen tullirikosten kokonaismäärän pysyessä entisellä tasolla.

12.7 Rahoitusmarkkinoiden toimivuus ja kansainväliset rahoituslaitokset

Rahoitusmarkkinakysymyksissä keskityttiin kertomusvuonna erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuskauden läpiviemiseen. Neuvoston rahoituspalvelutyöryhmissä neuvoteltiin kahdesta direktiiviehdotuksesta. Direktiiviehdotukselle omistajavalvontasäännösten tarkistamisesta finanssisektorin yritysjärjestelyissä saatiin neuvoston määräenemmistön kannatus. Maksupalveludirektiivistä ei saavutettu poliittista yhteisymmärrystä, mutta neuvotteluissa saavutettu eteneminen tarjoaa hyvän pohjan jatkotyölle Saksan puheenjohtajuuskaudella. Rahoitusmarkkinoiden vakauteen ja kriisinhallintaan liittyviä kysymyksiä käsiteltiin epävirallisessa Ecofin-neuvoston kokouksessa, jossa sovittiin jatkotoimenpiteistä rahoitusmarkkinoiden kriisinhallinnan järjestelyiden kehittämiseksi. Arvopaperikaupan selvitystoiminnan osalta neuvosto antoi tukensa komission yhdessä markkinatoimijoiden kanssa laatimalle menettelytapakoodille ja vahvisti aikataulun jatkotyölle.

Vaikuttaminen EU:n rahoitusalan komiteoissa oli aktiivista ja ennakoivaa. Neuvoston rahoituspalvelukomitean toiminnan painopisteenä oli rahoitusmarkkinoiden vakauksikysymysten lisäksi rahoitusmarkkinoiden valvonnan kehittäminen. Euroopan arvopaperikomitean työskentelyssä vaikuttaminen painottui rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin ja avoimuusdirektiivin nojalla annettaviin täytäntöönpanosäädöksiin, komission esiteasetuksen muutokseen sekä sijoitusrahastoja ja omaisuudenhoitoa koskevan sääntelyn kehittämiseen. Euroopan pankkikomiteassa korostuivat luottolaitosten vakavaraisuuteen ja valvontaan liittyvät kysymykset.

Useiden rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden EU-säädösten kansallista täytäntöönpanoa jatkettiin. Eduskunnalle annettiin keväällä hallituksen esitykset yritysostotarjousdirektiivin sekä luottolaitosten vakavaraisuusdirektiivin täytäntöönpanemiseksi. Syksyllä eduskunnalle annettiin esitys, jolla pannaan täytäntöön säännöllistä tiedonantovelvollisuutta ja liputusvelvollisuutta koskeva avoimuusdirektiivi.

Kiinteistörahastolainsäädännön uudistamista pohtiva työryhmä sai loppuraporttinsa valmiiksi ja eduskunnalle annettiin elokuussa esitys kiinteistörahastolain ja sijoitusrahastolain muutoksista. Lisäksi syyskuussa eduskunnalle annettiin esitys eräksi säästöpankkilain muutoksiksi. Eduskunnalle annettiin myös esitys valtion eläkerahastosta valtion talousarvioon vuonna 2007 siirrettävien varojen määrän muuttamisesta.

Kansainvälisessä valuuttarahastossa käynnistettiin hallintouudistus, jonka tavoitteena on, että eri maiden ääniosuudet paremmin vastaisivat niiden roolia maailmantaloudessa. Lisäksi kehitysmaiden osallistumista on tarkoitus vahvistaa. Puheenjohtajuuskaudellaan Suomi osallistui aktiivisesti EU:n neuvottelutavoitteiden muodostamiseen. Maailmanpankkiryhmässä oli erityisen huomion kohteena hyvä hallinto ja korruption vastainen taistelu, joita koskeva pankin strategia uusittiin olennaisilta osiltaan. Vuonna 2005 sovittujen menkeskisten velkahelpotusten toteutus alkoi ja Kansainvälisen kehitysjärjestön IDA:n käytössä ollut velkakestävyyskehikko hyväksyttiin myös velkaantumisen ennakoinnin välineeksi.

Suomen puheenjohtajuuskaudella sovittiin Euroopan investointipankin kolmansille maille myöntämien lainatakuiden uusimisesta vuosille 2007—2013. Pankin lainamandaateilla on tärkeä asema EU:n poliittisten tavoitteiden tukemisessa, erityisesti naapuruuspolitiikassa ja energia- ja ympäristöhankkeiden rahoituksessa.

Euroopan kehitys- ja jälleenrakennuspankin pääoman riittävyyttä koskeva arvio ja siten pankin toiminnan pitkän aikavälin suuntaviivojen laadinta saatiin päätökseen. Pankin toiminnan painopiste siirtyy tulevana vuosina nykyistä enemmän itään ja toiminta EU:n uusissa jäsenvaltioissa lakkaa vähitellen.

12.8 Erityisteema: Valtion eläkelainsäädännön uudistaminen

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen rinnalla sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö valmisteli uuden työntekijän eläkelain (TyEL), jossa yhdistettiin useat yksityisen sektorin työeläkelait. Tämän myötä syntyi myös tarve valtion eläkelainsäädännön rakenteen perusteelliseksi uudistamiseksi. Valmistelu aloitettiin valtiovarainministeriössä ja Valtiokonttorissa ja valmisteluun liittyvät neuvottelut käytiin Valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa valtion keskustason henkilöstöjärjestöt ovat edustettuina.

Vuoden 2007 alusta voimaan tullut uusi valtion eläkelaki (VaEL) 1295/2006 korvasi aikaisemman valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain sekä niihin liittyviä lakeja. Eläketurvan sisältöön, kuten eläkkeen karttumiseen, eläkeikään, eläkkeen laskentatapaan tai eläkkeen saamisedellytyksiin ei tullut muutoksia. Ne jäivät vuoden 2005 alusta lukien voimassa olleen lainsäädännön mukaisiksi. Ennen vuotta 2007 voimassa ollut valtion eläkelainsäädäntö kumottiin pääosin niin, että sen säännökset kuitenkin jäivät edelleen koskemaan ennen vuotta 2007 voimassa olleista palveluksista ennen vuotta 2007 karttunutta eläketurvaa.

Työnantajan eläkemaksun yhteydessä alettiin periä hoitokuluosaa, jolla rahoitetaan valtion eläketurvan toimeenpano. Lisäksi laki valtion eläkerahastosta säädettiin uudestaan, koska eläkkeiden rahoitusta koskevat säännökset otettiin uuteen valtion eläkelakiin.

Eläkeiän odote valtiolla

Valtiotyönantajan täysitehoisten VEL-eläkkeiden alkavuuksissa ei ole viime vuosina tapahtunut suuria muutoksia. Yleensä tilastovuoden eläkkeellesiirtymisikää kuvataan 25-vuotiaan odotettavissa olevalla eläkkeellesiirtymisiällä (eläkkeellesiirtymisiän odote). Toisin kuin keskiarvoikä ja mediaani-ikä, odotteeseen ei vaikuta väestön ikärakenne. Näin sen avulla voidaan tarkastella ajassa tapahtuvaa muutosta eläkkeellesiirtymisiässä.

Odotteiden laskenta uudistettiin vuonna 2006. Täysitehoisuuden käsitteestä odotteiden laskennassa luovuttiin ja tämän sijasta vuoden 2005 odote laskettiin palveluksessa oleville vakuutetuille. Vertailun helpottamiseksi myös aikaisempien vuosien odotteet laskettiin uudella tavalla.

Vuonna 2005 tehdyllä eläkeuudistuksella tavoiteltiin eläkejärjestelmän rahoituksen turvaamista ja työllisyyssasteen parantamista keskimääräistä eläkkeellejäämisikä nostamalla. Tavoitteen mukainen muutos on alkanut lupaavasti, sillä sekä eläkeiän odote että vanhuuseläkeikä työssä jatkaneiden osuudet ovat nousseet. Eläkeiän odote valtiolla on korkeampi kuin muilla työmarkkinasektoreilla.

Taulukko 94. Eläkkeelle siirtyvät

	Keskim. eläkkeelle siirtymisikä	Eläkeiän odote	Vanhuuseläkeikään työssä jatkaneet %
2001	58 v 9 kk	59 v 6 kk	58,9
2002	58 v 10 kk	59 v 7 kk	60,7
2003	58 v 5 kk	59 v 5 kk	59,2
2004	58 v 11 kk	61v 0 kk ¹⁾	64,4
2005	59 v	61v 3 kk ¹⁾	65,5

¹⁾ Laskettu uudella tavalla.

12.9 Valtiovarainhallinnon liiketoiminta (liikelaitokset ja yhtiöt) ja talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot

Omistajapolitiikka ja yhtiöomistukset

Valtiovarainministeriön omistajaohjaus osallistui kertomusvuoden aikana valtion omistajapolitiikan kehittämistoimiin valtion osakeomistustyöryhmässä sekä valtioneuvoston 23.6.2004 asettamassa valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden omistajaohjauksen johtoryhmässä. Johtoryhmä koordinoi ja ohjaa kaikkien yhtiöitä koskevien toimenpiteiden ja esitysten valmistelut, jotka saatetaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja/tai valtioneuvoston käsittelyyn.

Marraskuussa 2005 talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi valtioneuvoston kesäkuisen 2004 päätöksen toisena vaiheena uuden omistajaohjausyksikön perustamisen. Linjauksen mukaisesti markkinaehtoisesti toimivien valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus keskitetään 1.5.2007 lukien valtioneuvoston kansliaan. Erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjaus jää jatkossakin hoidettavaksi kyseisessä ministeriössä, mutta omistajaohjausyksikkö koordinoi myös erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksen menettelytapoja ja käytäntöjä. Lähtökohtaisesti omistajaohjausyksikköön siirtyy omistajaohjaustehtäviä hoitavia virkamiehiä kauppa- ja teollisuusministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä.

Valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuului vuoden 2006 lopussa 14 yhtiötä. Yhtiöistä valtion kokonaan omistamia olivat Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy (Valtion vakuusrahaston omistus mukaanluettuna), Edita Oyj, Hansel Oy, HAUS kehittämiskeskus Oy, Rahapaja Oy sekä Solidium Oy. Yrityspankki Skop Oyj:stä valtion omistus Valtion vakuusrahaston ja rahaston omistamien yhtiöiden sekä Solidium Oy:n omistusten kautta on 95,2 % osakkeista ja 98,5 % äänistä, Eka-kiinteistöt Oy:ssä 38 % (Valtion vakuusrahaston osuus mukaan luettuna 42,0), Sponda Oyj:ssä 34,3 %, Tietokarhu Oy:ssä 20 % (äänistä 80 %), Sampo Oyj:ssä 13,9 %, Silta Oy:ssä 10,2 %, Arek Oy:ssä 9,0 % ja FCG Finnish Consulting Group Oy:ssä 6,1 %. Vuoden 2005 tilinpäätösten perusteella yhtiöt tulouttivat kertomusvuoden aikana osinkoja valtiolle yhteensä noin 331 milj. euroa. Lukuun sisältyy Kapiteeli Oyj:n yksityistämiseen liittyvänä yhtiön hotelliportfolion myynnin jälkeisenä ylimääräisenä osinkona maksettu 200 milj. euroa.

Osakemyynnit ja rakennejärjestelyt

Eduskunta myönsi valtioneuvostolle valtion vuoden 2005 toisen lisätalousarvion yhteydessä valtuudet päättää sellaisista omistusjärjestelyistä, joiden seurauksena valtion omistuksesta Kapiteeli Oyj:ssä voidaan luopua osittain tai kokonaisuudessaan. Samalla eduskunta hyväksyi lausuman; ”Eduskunta edellyttää, että

hallitus selvittää ennen mahdollista Kapiteeli Oyj:n omistuspuhjan laajentamista eräiden kansallista merkitystä tai erityistä kulttuuriarvoa sisältävien kiinteistökohteiden sekä kasvukeskusten kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden siirtämistä valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden tai liikelaitosten omistukseen ja sitä kautta maa-alueet asuntotuotantoon”.

Valtiovarainministeriön päätöksellä Kapiteeli Oyj:n yksityistäminen jaettiin kahteen osaan. Valtiovarainministeriö edellytti, että Kapiteeli Oyj myy ennen valtion toimesta tapahtuvaa yhtiön osakkeiden myyntiä yhtiön hotelliportfolion. Hotelliportfoliota koskeva kauppa toteutettiin syyskuussa 2006 306 milj. euron kauppahinnalla. Valtioneuvosto päätti 20.10.2006 oikeuttaa valtiovarainministeriön myymään valtion omistamat Kapiteeli Oyj:n osakkeet Sponda Oyj:lle noin 939 milj. euron kauppahinnalla. Kauppa toteutettiin 14.12.2006, jolloin kauppahinta tarkentui reiluun 943 milj. euroon. Kapiteeli Oyj:n velaton arvo edellä mainitulla kauppahinnalla oli noin 1,3 mrd. euroa. Eduskunnan edellyttämät selvitykset toimeenpantiin ennen kauppaa, minkä seurauksena osa em. kiinteistöistä siirrettiin muille valtionyhtiöille ja Senaatti-kiinteistöille ja osa myytiin maa-alueista kiinnostuneille kunnille.

Valtio on saanut Kapiteeli Oyj:stä merkittäviä osinkoja ja pääomanpalautuksia. Ennen Kapiteeli-kauppaa palautusten määrä oli yhteensä noin 753 milj. euroa mukaan lukien syyskuussa 2006 maksettu noin 200 milj. euron lisäosinko Kapiteeli Oyj:n myytyä hotellikiinteistönsä. Summa ylittää noin 187 milj. eurolla valtion pääomitus määrän.

Ministeriön johdolla käytiin vuoden 2005 aikana neuvotteluja HAUS kehittämiskeskus Oy:n osakkeista 40 prosenttia omistaneen Helsinki Consulting Group Oy Ltd:n kanssa HAUSin omistusjärjestelyistä. Neuvottelujen lopputuloksena ministeriön vastuulla oleva Solidium Oy osti Helsinki Consulting Group Oy:n omistuksen HAUSista helmikuussa 2006 tehdyllä kaupalla. Solidium Oy maksoi valtiolle tilikaudelta 2005 osinkona 2,5 milj. euroa. Osinko suoritettiin luovuttamalla valtiolle vastikkeetta HAUS kehittämiskeskus Oy:n osakkeet. Osingonmaksun jälkeen HAUS kehittämiskeskus Oy on kokonaan valtion omistama yhtiö.

Valtion vakuusrahasto

Valtiovarainministeriön hoidossa oleva Valtion vakuusrahasto keskittyy valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaisten omaisuudenhoito-yhtiöiden ja Yrityspankki Skop Oyj:n (selvitystilassa) toimintojen hallittuun alasarjoon. Julkista pankkitukea on myönnetty vuoden 2006 loppuun mennessä nettomääräisesti 6 050 milj. euroa. Kertomusvuoden aikana Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy (selvitystilassa) suoritti Suomen valtiolle ja Valtion vakuusrahastolle ennakkojako-osuutena yhteensä 30 milj. euroa omistusten suhteessa, jolloin valtion osuus oli 23,7 milj. euroa ja Valtion vakuusrahaston osuus 6,3 milj. euroa. Muita pankkitukipalautuksia kertomusvuoden aikana ei suoritettu. Pankkituen kokonaistappioiden ilman korkomenoja arvioidaan olevan noin 5 550 milj. euroa. Suomen Pankin osuus tappioista on noin 673 milj. euroa ja valtion sekä Valtion vakuusrahaston noin 4 877 milj. euroa. Valtion vakuusrahasto tuloutti kertomusvuoden aikana budjettitalouteen varoja, joita rahasto ei tarvitse omien sitoumustensa hoitamiseen 6,3 milj. euroa. Rahaston tuloutukset budjettitalouteen ovat kertomusvuoden loppuun mennessä olleet yhteensä 168,3 milj. euroa eli vuonna 2003 100 milj. euroa, vuonna 2004 52 milj. euroa, vuonna 2005 10 milj. euroa ja vuonna 2006 6,3 milj. euroa.

12.10 Valtiovarainhallinnon talous ja henkisten voimavarojen hallinta

Maksullinen toiminta

Hallinnonalan kustannusvastaavuus vuonna 2006 heikkeni hieman edellisestä vuodesta. Valtiovarainministeriön hallinnonalan maksullinen toiminta vuonna 2006 kokonaisuudessaan oli 0,95 milj. euroa alijäämä-

nen (vuonna 2005 alijäämä oli 0,67 milj. euroa). Maksullisen toiminnan kokonaistuotot olivat 23,23 milj. euroa ja kustannukset vastaavasti 24,18 milj. euroa.

Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti heikentyi hieman edellisvuodesta 78 %:iin. Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kannattavuusprosentti heikentyi myös edellisvuoteen verrattuna 105 %:iin (vuonna 2005 110 %). Erityislakeihin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti pysyi lähes ennallaan.

Tilivirastokohtaiset kustannusvastaavuuslaskelmat ja selvitykset maksullisen toiminnan tavoitteista on esitetty kunkin tiliviraston tilinpäätöksessä, jotka ovat saatavilla virastojen internet -sivuilta (sivuille pääsee Netra-portaalin kautta <http://www.netra.fi>).

Hallinnonalan henkilöstö

Taulukko 95. Valtiovarainministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2004	2005	2006
Henkilötyövuosien määrä	10 540	10 537	10 468
Henkilöstömäärä 31.12.	10 856	10 771	10 664
Miesten määrä	3 595	3 563	3 528
Naisten määrä	7 261	7 208	7 136
Vakinainen henkilöstö	9 899	9 832	9 773
Määräaikainen henkilöstö	957	939	891
Henkilöstön keski-ikä (v.)	45,5	45,8	46,5
Sairauspoissaolot pv/htv	9,4	11,0	12,5

Henkilöstön määrä ja sukupuolijakauma

Henkilötyövuosien määrä valtiovarainministeriön hallinnonalalla oli kertomusvuonna 10 468. Henkilötyövuosien määrä on vähentynyt 0,7 %:lla tarkastelukauden alun (vuoden 2004) tilanteesta. Henkilöstön lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 10 664. Naisten osuus kertomusvuoden lopussa oli 66,9 %. Naisten osuus on säilynyt samana koko tarkastelukauden. Hallinnonalan virastoissa työskenteli vakinaisessa palvelussuhteessa kertomusvuoden lopussa 91,6 % henkilöstöstä. Määräaikaisten osuus (8,4 %) on alentunut 0,4 %-yksiköllä tarkastelukauden alusta lukien.

Henkilöstön ikärakenne

Hallinnonalan henkilöstön keski-ikä oli kertomusvuoden lopussa 46,5 vuotta. Keski-ikä on noussut tarkastelukauden alusta 1,1 vuodella ja 0,7 vuodella vuodesta 2005. Keski-ian huomattava nousu edellisestä vuodesta johtuu suurelta osin verohallinnon (57,5 % hallinnonalan henkilöstöstä) keski-ian 1,1 vuoden noususta. Suurimmat ikäluokat kertomusvuonna olivat 50—54 (18,1 %) ja 55—59 (16,1 %) -vuotiaat. Seniori-ikäisten (> 45 vuotta) osuus hallinnonalalla oli kertomusvuonna 59,0 %, jossa on nousua 2,9 % -yksikköä tarkastelukauden alusta.

Henkilöstön työkyky ja työtyytyväisyys

Kertomusvuoden aikana hallinnonalan henkilöstöllä oli kaikkiaan 131 300 sairauspäivää. Luku merkitsee 12,5 sairauspäivää/henkilötyövuosi koko hallinnonalalla. Sairauspäivien määrä on noussut 1,5 päivällä tar-

kastelukauden alusta. Työilmapiiriä seurataan hallinnonalan virastoissa työtyytyväisyyskyselyin. Hallinnonalan neljässä virastossa, joissa työtyytyväisyyttä vuosittain mitataan samansisältöisellä työtyytyväisyysbarometrilla, oli työtyytyväisyysindeksi 3,4 vuonna 2006 (asteikko 1—5).

Henkilöstön koulutustaso ja kouluttautuminen

Hallinnonalan henkilöstön koulutusrakenne painottui edelleen selvästi alimman korkea-asteen tutkintoihin (31,4 %). Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat keskiaste (22,4 %) ja ylempi korkeakouluaste (18,8 %). Hallinnonalan koulutustasoindeksi kertomusvuonna oli 4,8. Indeksi on pysynyt samana koko tarkastelukauden. Koulutuspäivien määrä hallinnonalalla oli kertomusvuonna 109 000, joka on 10,4 päivää/henkilötyövuosi. Koulutuksen määrä on hieman lisääntynyt tarkastelukauden alusta.

13. Opetusministeriö

Katsaus toimialan toimintaan

Toimialan tehtävät ja määrärahat

Opetusministeriön hallinnonalan toimintaympäristö on muuttumassa voimakkaasti. Haasteita asettavat erityisesti globalisaatio, työvoimakehitys, väestön ikärakenteen muutos, sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset sekä teknologian nopea kehitys. Osaavan työvoiman saatavuus on turvattava.

Kertomusvuonna jatkettiin kansainvälistä kilpailukykyä edistäviä toimia koulutus-, tiede- ja kulttuuripoliitikassa. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen vähentyi edelleen edelliseen vuoteen verrattuna ja korkeakouluopintojen keskeyttäminen lisääntyi. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikässä ei ole tapahtunut tavoitteiden mukaista kehitystä. Toiminnan luonteesta johtuen muutokset vaikuttavat koulutuksessa hitaasti.

Taulukko 96. Koulutustakuu: perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen

	2002	2003	2004	2005
Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen sijoittuneet (%)	37,6	37,0	38,4	39,4
Lukiokoulutukseen sijoittuneet (%)	54,8	55,1	54,1	53,3
Peruskoulun lisäopetukseen sijoittuneet (%)	2,6	2,4	2,5	2,5
Tutkintoon johtavaan koulutukseen tai peruskoulun lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä (%)	94,2	94,5	95,0	95,1
Sijoittuneiden määrä	57 900	57 550	60 400	60 200

Taulukko 97. Tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen (%) ¹⁾

	2003	2004	2005
Lukiokoulutus	2,0	1,9	2,0
Ammatillinen peruskoulutus ²⁾	10,2	9,7	9,5
Ammattikorkeakouluopinnot	6,2	6,3	6,4
Yliopistokoulutus	4,5	4,3	4,7

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Syyskuussa opiskelien tilanne seuraavan vuoden syyskuussa. Kokonaan opintonsa keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muualle koulutusjärjestelmään.

²⁾ Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

Taulukko 98. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)

	2003	2004	2005
Ammattikorkeakoulututkinto ¹⁾	25,0	25,1	25,1
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,3	27,3

¹⁾ Nuorten koulutus

Julkisten koulutusmenojen BKT-osuus pysyi ennallaan ja oli 6,4 % vuonna 2005. Valtion panostus taiteen ja kulttuurin edistämiseen kasvoi reaalisesti. Suhteellisesti suurin kasvu kohdistui kansallisten taide- ja kulttuurilaitosten toimintaedellytysten parantamiseen sekä harkinnanvaraisiin avustuksiin. Luovan talouden edellytyksiä parannettiin erityisesti panostuksilla kulttuurivientiin.

Tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksesta huomattava osa kertyy veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotosta. Rahapelitoiminnan toimintaympäristössä tapahtuneiden ulkoisten muutosten johdosta lähivuosina on aiempaa enemmän epävarmuustekijöitä Veikkaus Oy:n luovutuskelpoisen liikevoiton vakaalle kehitykselle. Tämän vuoksi on perusteltua varautua korottamaan tuntuvasti muun muassa jakamattomien voittovarojen enimmäismäärää.

Taulukko 99. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet

	2005 milj. euroa	2006 milj. euroa	Muutos milj. euroa	%
Kunnat	1 232,8	1 250,8	18,0	1,5
Kuntayhtymät	1 063,5	1 132,5	69,0	6,5
Yksityiset	730,8	770,7	39,9	5,5
Yhteensä	3 027,1	3 154,0	126,9	4,2

13.1 Koulutus- ja tiedepolitiikka

Koulutuksen määrä

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen sekä esiopetuksen opiskelijamäärä laski edelliseen vuoteen verrattuna. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä kasvoi sekä opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa että oppisopimuskoulutuksessa. Näyttötutkintoon valmistavan peruskoulutuksen kasvu tasaantui. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijamäärä jäi hieman alle budjetoidun opiskelijamääräkiintiön. Tutkintoon johtavaa koulutusta siitä oli lähes 90 %. Yrittäjän oppisopimuskoulutuksessa oli keskimäärin 2 990 opiskelijaa, joista lisäkoulutuksessa 74 %.

Yliopistojen uusien opiskelijoiden määrä väheni kolme prosenttia, kun taas koko opiskelijamäärä kasvoi noin yhdellä prosentilla. Yliopistotutkintojen määrä kasvoi edellisestä vuodesta ja pääsääntöisesti tutkintotavoitteet saavutettiin. Tohtorintutkinnoissa päästiin lähelle keskimääräistä vuosittaista 1 450 tutkinnon tavoitetta.

Taulukko 100. Esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus ¹⁾

	2003	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006
Esiopetus					
— opiskelijamäärä	59 850	58 400	57 940	57 930	-10
Perusopetus					
— uudet opiskelijat	61 300	59 830	57 550	58 000	450
— päättötodistuksen saaneet	60 830	63 830	63 760	66 000	2 240
— opiskelijamäärä	583 130	581 080	578 110	568 720	-9 390

Taulukko 100. Esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus¹⁾

Lukiokoulutus					
— uudet opiskelijat	42 610	40 590	39 550	38 100	-1 450
— suoritettut ylioppilastutkinnot ²⁾	35 170	34 650	34 340	32 830	-1 510
— opiskelijamäärä	120 870	118 530	116 350	114 140	-2 210
Ammatillinen peruskoulutus³⁾					
— uudet opiskelijat	60 090	60 350	61 850	62 500	650
— suoritettut tutkinnot	36 040	36 600	37 220	38 000	780
— opiskelijamäärä ⁴⁾	142 020	143 780	146 050	149 670	3 600
Ammatillinen lisäkoulutus⁵⁾					
— uudet opiskelijat	23 910	25 580	29 170	31 000	1 830
— suoritettut tutkinnot	12 450	13 040	14 320	15 500	1 180
— opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ⁶⁾	14 720	24 000	28 400	30 000	1 600
— opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	16 720	18 940	19 770	20 170	400
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot⁷⁾					
— aloittaneet	32 840	32 690	33 260	32 370	-890
— suoritettut tutkinnot	20 500	20 670	21 140	20 770	-370
— opiskelijamäärä	96 120	116 830	116 700	115 760	-940
— josta ulkomaalaiset opiskelijat	3 480	3 730	3 930	4 600	670
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot⁶⁾					
— aloittaneet	310	240	630	1 380	750
— suoritettut tutkinnot		60	180	150	-30
— opiskelijamäärä	350	610	1 050	2 070	1 020
Yliopiston perustutkinnot⁸⁾					
— uudet opiskelijat	20 940	20 970	20 786	20 150	-636
— suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot		2 717	2 913	3 814	901
— suoritettut ylemmät korkeakoulututkinnot		12 588	12 920	13 128	208
— opiskelijamäärä		149 167	151 030	152 164	1 134
— josta ulkomaalaiset opiskelijat		3 048	3 221	4 000 ⁹⁾	780
Yliopiston tohtorintutkinnot¹⁰⁾					
		1 399	1 422	1 409	-13

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2006 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen järjestetyn perus- ja lisäkoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen perustutkinto- ja jatkotutkintokoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

²⁾ Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

³⁾ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

⁴⁾ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁵⁾ Uudet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶⁾ Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen perustuva opiskelijamäärä. Osa opiskelijamäärän lisäyksestä johtuu vuoden 2004 alusta lukien tilastoinnissa tapahtuneista muutoksista.

⁷⁾ Aloittaneita ja tutkintoja koskevien tietojen osalta lähde AMKOTA-tietokanta.

⁸⁾ Sisältää alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot, lähde KOTA-tietokanta.

⁹⁾ Ennakkotietoon perustuva arvio.

¹⁰⁾ Sisältää kaikki jatkotutkinto-opiskelijat (myös lisensiaattitutkinnon), lähde KOTA-tietokanta.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on parantunut ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen vähän heikentynyt.

Yleissivistävä koulutus

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjesti 389 kuntaa. Kaikkiaan toimintaan osallistui 41 575 ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilasta ja muiden vuosiluokkien erityisopetuksen oppilasta. Valtionosuuteen oikeutavaa ohjaustuntimäärää lisättiin lainmuutoksella kolmesta neljään tuntiin päivässä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan laajentamisen ja laadun kehittämisen tueksi luotiin viidestätoista alueellisesta kehittämisverkostosta muodostuva valtakunnallinen verkosto.

Koulutuksen laadun kehittämisessä on arvioinnilla keskeinen merkitys. Selvityksen mukaan paikallisessa arvioinnissa on puutteita, jotka edellyttävät kehittämistoimenpiteitä.

Oppivelvollisuuden laiminlöi kokonaan 60 oppilasta. Oppivelvollisuusiän ohittaneita ilman perusopetuksen päättötodistusta oli 178 oppilasta. Kertomusvuonna käynnistettiin koulupudokkaiden aktivointiin tähtäävän joustavan perusopetuksen hanke, jonka toiminnan piirissä oli noin 300 oppilasta.

Maahanmuuttajaoppilaiden opetuksen voimavaroja on lisätty. Kertomusvuoden alusta lähtien kunnille on myönnetty korotettua valtionosuutta vieraskielisistä perusopetuksen oppilaista. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvista perusopetuksen päättäneistä oppilaista sijoittui lukiokoulutukseen vajaat 40 prosenttia.

Ylioppilastutkintoa uudistettiin jakamalla reaali- ja kokeiksi yksittäisiksi reaaliaineiden kokeiksi. Uudistus on lisännyt reaaliaineiden painoarvoa tutkinnossa. Eniten kirjoitettiin kevään 2006 tutkinnossa historiaa (6 144), maantiedettä (5 576), biologiaa (4 537) ja fysiikkaa (4 141).

Erityisopetuksen pitkän tähtäimen kehittämisstrategian valmistelu käynnistettiin. Erityisopetuksen seudullisten palveluiden hankkeessa oli mukana lähes 100 koulua.

Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus

Lääninhallitusten mukaan perusopetuksen kouluverkko on edelleen varsin kattava koulujen vähentymisestä huolimatta. Opetuksen alueellinen saavutettavuus on keskimäärin hyvä koko maassa sekä lääneissä ja maakunnissa. Sen sijaan kuntien välillä on suuria eroja kaikissa lääneissä ja erot ovat hieman kasvaneet. Koulujen keskikoko on kasvussa koko maassa. Perusopetuksen oppilasmäärien lasku jatkuu sekä kaupungeissa että maaseudulla. Väestöennusteen perusteella oppilasmäärät vähenevät suhteellisesti eniten Itä-Suomen ja Lapin lääneissä ja vähiten Oulun läänissä.

Ruotsinkielinen kouluverkko on suomenkielistä verkkoa harvempi ja ruotsinkielisten oppilaiden koulumatkat ovat keskimääräistä pidempiä. Saavutettavuudessa ei ole tapahtunut muutoksia viimeisten viiden vuoden aikana. Oppivelvollisuusikäisten ruotsinkielisten lasten määrä vähenee keskimääräistä hitaammin.

Useimmat kunnat ovat laatineet kouluverkkosuunnitelmia hallitakseen oppilasmäärien muutoksen vaikutuksia perusopetuksen toteuttamisessa. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä joudutaan tarkastelemaan, miten tasavertaiset ja laadukkaat perusopetuspalvelut turvataan kansalaisille asuinpaikasta, kielestä ja kunnan taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Väestön keskittyminen taajamiin on todennäköinen syy siihen, että kouluverkon harventuminen on vaikuttanut koulukuljetuksissa olevien oppilaiden osuuteen melko vähän. Kuljetuksessa olevien oppilaiden osuudet vaihtelevat Etelä-Suomen läänin alle viidenneksestä Itä-Suomen läänin hieman yli 30 prosenttiin.

Lakisääteiset maksimiajat ylittäviä kuljetusaikoja esiintyy noin joka kymmenennessä kunnassa. Enimmäis-aikojen ylitykset ovat vähentyneet Itä-Suomen ja Oulun lääneissä, mutta lisääntyneet hieman Lapin ja Länsi-Suomen lääneissä.

Ammatillinen koulutus

Ammattiopistostrategia ja järjestäjaverkko. Keväällä 2006 käynnistettiin ns. vauhdittamishanke, jonka tavoitteena on edistää ammatillisen koulutuksen kehittämistä kokonaisuutena ja järjestäjaverkon kokoamista. Kertomusvuoden aikana tehtiin kolme fuusiota, joiden seurauksena järjestäjien lukumäärä väheni kuudella. Järjestämislupien täyttöaste oli 99 %, näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen osalta kuitenkin vain 82 %.

Ammatillisen erityisopetuksen opiskelijamäärä kasvoi edellisestä vuodesta 1 000 opiskelijalla 16 200 opiskelijaan. Vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen opiskelijamäärä kasvoi 150:llä 2 260 opiskelijaan.

Ammatillisen koulutuksen läpäisy. Ammatillisen peruskoulutuksen läpäisyä on tilastoitu vasta vuosina 2000 ja 2001 koulutuksen aloittaneiden osalta. Näistä noin 60 % oli suorittanut perustutkinnon kolmen ja puolen vuoden kuluttua koulutuksen aloittamisesta. Tilastojen perusteella läpäisy ei vielä näytä parantuneen, vaikka keskeyttäminen onkin vähentynyt tasaisesti. Tämä johtuu muun muassa siitä, että erityisopiskelijoiden ja muiden erilaisia tukitoimenpiteitä tarvitsevien opiskelijoiden määrät ovat lisääntyneet ja heidän opiskeluaikansa ovat keskimääräistä pitempiä. Toisaalta myöskään osaamisen tunnustamiskäytännöt eivät vielä ole ehtineet tuottaa sellaista hyväksilukemista, joka lyhentäisi koulutuspituuksia.

Ammattiosaamisen näyttöjärjestelmän asteittainen käyttöönotto. Työelämän edellyttämän ammattiosaamisen varmistamiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen liitettiin ammattiosaamisen näytöt 1.8.2006 alkavasta koulutuksesta lukien.

Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutuskokeilu käynnistettiin syksyllä 2006. Kokeilussa aloitti 500 opiskelijaa, joista 350 oli perusopetuksen samana vuonna päättäneitä.

Toisen asteen sähköisen hakujärjestelmän kehittämistä jatkettiin. Järjestelmä otetaan käyttöön yhteis- haussa mukana olevassa koulutuksessa kevään 2008 haussa.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistukset tulivat voimaan vuoden 2006 alussa. Tuloksellisuuden perusteella jaettiin noin kaksi prosenttia yksikköhintarahoituksesta kahdelle kolmasosalle koulutuksen järjestäjistä. Laatupalkinto säilyi erillisenä teemaperusteisena avustuksena. Erityisteemana vuoden 2006 laatupalkintokilpailussa oli ammattiopistojen johtaminen ja opetushenkilöstön osaamisen vahvistaminen.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen. Kuusi ammattikorkeakoulua on valmistellut yhdistymistä kolmeksi yksityiseksi ammattikorkeakouluksi, joista yksi aloitti vuoden 2007 alusta ja muut 1.8.2008 lukien. Ylläpitäjämutoiksi kunnalliselta pohjalta yksityiselle on valmisteilla useita. Nuorten tutkintoon johtava koulutus päätettiin lakkauttaa yhdessätoista yksikössä. Useat ammattikorkeakoulut ovat vähentäneet koulutusohjelmien määrää, koonneet ohjelmia suuremmiksi ja vaikuttavamiksi kokonaisuuksiksi sekä sopineet työnjaosta muiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Kolme yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä hanketta saatiin valmiiksi. Tavoitteena on selkeyttää yliopistojen ja amat-

tikorkeakoulujen työnjakoa, purkaa toimintojen päällekkäisyyksiä, määrittellä kunkin korkeakoulun profiilit ja painoalat sekä kehittää yhteisiä toimintainfrastruktuureja.

Ammattikorkeakouluopintojen kehittäminen. Ammattikorkeakoulujen sopimuskaudelle 2004—2006 sovittujen yhteisten verkostojen toiminta opintojen kehittämiseksi päättyi. Kaikki hankkeet onnistuivat toiminnassaan (OPM 2007:1, www.minedu.fi/julkaisut).

Ammattikorkeakoulujen läpäisyä (tutkinon suorittaminen) seurataan vuosina 1999 ja 2000 aloittaneiden opiskelijoiden osalta. Päätoimisen opiskelun tavoitetta ei saavutettu. Pääsyyinä oli hyvä työllisyystilanne ja opiskelijoiden toimeentulo-ongelmat.

Taulukko 101. Ammattikorkeakouluopinnot

	2003	2004	2005	2006	Tavoite sopimuskaudelle 2004—2006
Koulutuksen läpäisy ¹⁾	-	58,1	65,4	-	-
Koulutuksen läpäisy	-	-	58,6	-	59,1
Päätoiminen opiskelu, 45 op tai enemmän suorittaneet, % opiskelijoista ²⁾	60,5	60,3	59,2	57,5	62
Avoin amk-opetus opintoviikkoina ¹⁾	26 800	33 900	34 500	39 200	30 000
Virtuaaliopinnot opintoviikkoina ¹⁾	98 700	128 000	158 300	201 400	127 500
Yliopettajista tohtoreita tai lisensiaatteja ¹⁾	64,3	69,7	75,6	78,7	70

¹⁾ Vuonna 1999 ammattikorkeakoulututkinon aloittaneiden läpäisy viiden ja kuuden vuoden kuluttua aloittamisvuodesta, syksyllä ja keväällä aloittaneita/valmistuneita ei ole eritelty. Lähde: Tilastokeskus.

²⁾ Lähde: AMKOTA

Ammattikorkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden parantaminen. Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuudessa keskeinen toimintamuoto on tutkimus- ja kehitystyö, joka palvelee opetusta ja sen kehittämistä sekä alueellista elinkeino- ja muuta työelämää. Toiminnan laajuus menoilla mitattuna kasvoi 32,8 % vuodesta 2004. Ammattikorkeakoulujen osuus koko korkeakoulusektorin t&k -menoista on 8,5 %. Toiminnan laajuudessa, mitattuna henkilötövuosilla suhteessa opettajien määrään, ylitettiin sopimuskauden tavoite (20 %). Hankkeistettujen töiden osuus opinnäytetöistä kasvoi edelleen. Ne tehdään työelämän organisaatioiden toimeksiannosta tai työelämän edustajan ohjaamana.

Taulukko 102. Ammattikorkeakoulujen t&k -työ

	2002	2003	2004	2005	2006	Tavoite sopimuskaudelle 2004—2006
T&k -työn menot (milj. euroa) ¹⁾	56	67	89	99	-	-
T&k -työn henkilötövuodet, % päätoimisten opettajien määrästä ²⁾³⁾	16,2	18,8	21	24	-	20
Hankeistettujen opinnäytetöiden osuus ³⁾	69,2	71	73	75,7	77,5	75

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

²⁾ Lähde: AMKOTA

³⁾ Vuonna 1999 ammattikorkeakoulututkinon aloittaneiden läpäisy viiden ja kuuden vuoden kuluttua aloittamisvuodesta, syksyllä ja keväällä aloittaneita/valmistuneita ei ole eritelty. Lähde: Tilastokeskus.

Ammattikorkeakoulujen kansainvälistyminen. Vieraalla kielellä annettu opetus, ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä sekä opiskelijavaihto lisääntyivät edelleen. Myös t&k -työn kansainvälistyminen vahvistui merkittävästi, mutta ammattikorkeakoulukohtainen vaihtelu on edelleen suurta.

Taulukko 103. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisyys

	2002	2003	2004	2005	2006	Tavoite sopimuskaudelle 2004—2006
Vieraalla kielellä annettu opetus opinto- viikkoina ¹⁾	16 920	18 711	19 815	20 460	25 557	-
Vieraskieliset koulutusohjelmat ²⁾	69	70	74	75	78	-
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat ³⁾	3 131	3 479	3 726	3 934	4 595	4 500
> 3 kk kestävä opiskelijavaihto Suomesta ²⁾	3 627	3 691	3 953	3 817	3 927	3 800
> 3 kk kestävä opiskelijavaihto Suomeen ²⁾	2 242	2 635	2 893	3 068	3 316	3 000

¹⁾ Lähde: AMKOTA, opiskelijavaihto sisältää myös harjoittelijavaihdon.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus

³⁾ Lähde: Tilastokeskus, vuoden 2005 luku on ennakkotieto

Yliopistot

Koulutuksen laatu ja tehokkuus. Yliopistojen laatujärjestelmien kehittämistä jatkettiin yhteistyössä korkeakoulujen arviointineuvoston kanssa. Rahoitusmallin painopistettä siirrettiin vahvistamaan tutkimuksen, tutkijakoulutuksen sekä kansainvälistymisen edellytyksiä. Laatu ja vaikuttavuus ovat rahoitusmallissa aiempaa keskeisemmin esillä. Tulosohtausprosessia tehostava ja sähköiseen asiointiin perustuva KOTA-tulosohjausportaali otettiin käyttöön. Yliopistot laativat rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmat. Keskinäisen yhteistyön syventämiseksi käynnistettiin kolme kärkihanketta (pääkaupunkiseutu, Turku, Itä-Suomi) uusien yhteistyörakenteiden löytämiseksi. Yliopistojen talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusta valmisteltiin siten, että yliopistot voivat siirtyä palvelukeskuksen asiakkaiksi vaiheittain vuoden 2009 loppuun mennessä.

Yliopistojen siirryttyä 1.8.2005 lähtien toteuttamaan kaksiportaisen tutkintojärjestelmän mukaista koulutusta (Bolognan prosessin mukaiset 1. ja 2. syklin tutkinnot) käynnistyi tutkintorakenteen uudistamisessa tohtorikoulutuksen eli kolmannen syklin kehittäminen. Opiskelijoiden ohjausta ja opinnoissa etenemistä tukevat henkilökohtaiset opintosuunnitelmat vakiintuivat yliopistojen käytäntöihin. Aiemmin suoritettujen opintojen ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen nykykäytäntöjä korkeakouluissa selvitettiin sekä valmisteltiin suositukset korkeakoulujen yhteisiksi periaatteiksi ja tunnustamisprosessiksi. Elokuussa 2005 voimaan tullessa yliopistolain muutoksessa määritellyt tavoitteelliset suorittamisajat yliopistojen alemmille (2 vuotta) ja ylemmille (3 vuotta) korkeakoulututkinnoille eivät vielä vaikuttaneet opintoaikoihin. Keskimäärin ylemmät korkeakoulututkinnot suoritettiin kuudessa vuodessa vuonna 2005.

Opintoihin sijoittumisen edistäminen ja valintojen keventäminen. Opiskelijavalintoja kevennettiin ja opetusta kehitettiin edelleen. Toimenpiteillä tähdätään opintoaikojen lyhentymiseen ja pitempiin työuriiin. Tulossopimuksissa vuosille 2004—2006 sovittiin tavoitteeksi, että 50 % uusista opiskelijoista olisi saman vuoden ylioppilaita. Tavoite on saavutettu teknillistieteellisellä (69,8 %) ja luonnontieteellisellä (49,5 %) alalla. Yleisesti uusien ylioppilaiden osuus nousi 36,5 %:sta 37,9 %:iin. Avointen yliopisto-opintojen perusteella hyväksyttiin tutkinto-opiskelijoiksi 665 opiskelijaa.

Kehittämistoimenpiteiden vaikutus ei vielä näkynyt uusien yliopisto-opiskelijoiden keski-ikäen eikä tutkimuksen keskimääräisen suorittamisaikojen alentumisena. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden mediaani-ikä vuonna 2005 oli 27,3 vuotta ja tohtorintutkinnon suorittaneiden 36 vuotta.

Taulukko 104. Opiskelupaikan vastaanottaneet ikäryhmittäin, %

	2003	2004	2005	2006
19-vuotias tai nuorempi	27	27	27	28
20—24 -vuotias	48	46	46	44
25-vuotias tai vanhempi	25	27	27	28

Kansainvälistyminen ja verkostoituminen. Yliopistot kehittivät kansainvälistä rekrytointiaan ja hakuprosesseja tavoitteena yksi kansainvälisten opiskelijarekrytointipalveluiden valtakunnallinen yhteistyöverkosto.

Taulukko 105. Opiskelijaliikkuvuus

	2004	2005	2006
Ulkomaalaiset perusopiskelijat	3 048	3 221	4 000
Ulkomaalaiset jatkotutkinto-opiskelijat	1 579	1 663	1 900 ¹⁾
Yli 3 kk kestäväään kv. vaihtoon lähteneet perustutkinto-opiskelijat	4 077	4 497	4 469
Yli 3 kk kestäväään kv. vaihtoon saapuneet perustutkinto-opiskelijat	4 242	4 552	4 784

¹⁾ Ennakkotietoon perustuva arvio

Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytysten vahvistaminen. Opetusministeriön asettamat selvitysmiehet selvittivät yliopistojen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamista. Selvityksen pohjalta yliopistolakia muutettiin sallimalla rahastotalouden mahdollisuus kaikille yliopistoille. Yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat reaalisesti 20 milj. euroa korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain perusteella.

Hankerahoitusta kohdennettiin pitkäkestoisiin valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin sekä korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen tukemiseen. Rakenteellisen kehittämisen hankkeissa painopiste oli huippututkimusta tukevien yhteenliittymien, sähköisen asioinnin ja yliopistoyhteistyön tukemisessa. Rakenteellisen kehittämisen henkilöstövaikutusten seuranta aloitettiin.

Taulukko 106. Toiminnan yksikkökustannukset

	2003	2004	2005	Muutos 2005—2004	%
		euroa/oppilas			
Peruskoulu	5 177	5 384	5 641	257	4,8
		euroa/opiskelija			
Lukio	4 667	4 903	5 132	229	4,7
Ammatilliset oppilaitokset	8 226	8 466	8 680	214	2,5
Ammattikorkeakoulut	6 830	7 016	7 129	113	1,6

Erityisteema: Aikuiskoulutus

Opetusministeriön hallinnonalan aikuiskoulutukseen myönnettiin talousarviossa yhteensä noin 606,6 milj. euroa, mistä noin 70 % osaamistason ylläpitämiseen ja kohottamiseen, noin 25 % tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskuntaa vahvistavaan koulutukseen sekä noin 5 % opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja muuhun kehittämistyöhön. ¹⁾

Taulukko 107. Aikuiskoulutus¹⁾

Tilastotietoja tutkintoon johtavasta/valmistavasta koulutuksesta	2004	2005	2006
Lukiokoulutus			
— uudet opiskelijat ²⁾	4 500	4 400	4 400
— opiskelijamäärä	12 100	12 100	12 100
Oppilaitosmuotoinen näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus			
— uudet opiskelijat ²⁾	5 950	7 180	6 500
— suoritettut tutkinnot	3 960	3 650	4 000
— opiskelijamäärä	12 270	13 060	13 100
Oppisopimuksena järjestetty ammatillinen peruskoulutus³⁾			
— uudet opiskelijat/aloittaneet	6 540	7 160	8 000
— suoritettut tutkinnot	2 540	3 190	3 500
— opiskelijamäärä	12 540	12 720	14 270
Oppilaitosmuotoinen ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus			
— uudet opiskelijat	13 000	16 300	17 500
— suoritettut tutkinnot	7 600	7 400	8 500
— opiskelijamäärä	24 000	28 400	30 000
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus			
— uudet opiskelijat	12 580	12 870	13 500
— suoritettut tutkinnot	5 440	6 920	7 000
— opiskelijamäärä	18 940	19 770	20 170
Ammattikorkeakoulututkinnot (perustutkinto)			
— aloittaneet	6 300	6 900	6 200
— suoritettut tutkinnot	4 300	4 500	4 100
— opiskelijamäärä	17 700	17 400	18 300
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (ylempi AMK)			
— aloittaneet	240	630	1 380
— suoritettut tutkinnot	60	180	150
— opiskelijamäärä	610	1 050	2 070

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus²⁾ Vuosi 2006 on arvio.³⁾ Sisältää myös opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen tiedot.

¹⁾ Luvut eivät sisällä yliopiston perustutkintoa (arviolta 146 milj. euroa) eivätkä ammatillista perustutkintoa opetussuunnitelman mukaan (arviolta 41 milj. euroa) opiskelevia aikuisia.

Omaehtoisen aikuiskoulutuksen osallistujamäärien yleinen kehitys on ollut myönteinen. Myönteistä kehitystä esimerkiksi ammatillisessa aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä ovat edesauttaneet työelämän muutoksen ja ikärakenteen kehityksen vauhdittaman kysynnän lisäksi voimavarojen kasvu ja pyrkimykset osallistumisohjelmien laajentamiseen, toimenpiteet työikäiselle aikuisväestölle soveltuvan koulutustarjonnan lisäämiseksi ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän vahvistamiseksi sekä tulos- ja informaatio-ohjauksen tehostaminen. Noste-ohjelman toimeenpanolla on edistetty pelkän kansa- tai peruskoulun varassa työelämässä toimivan keski-ikäisen väestön mahdollisuuksia aikuiskoulutukseen. Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutustarjonta on monipuolistunut ylempien ammattikorkeakoulututkintojen vakinaistamisen ja avoimen ammattikorkeakoulutoiminnan käynnistymisen ansiosta. Yliopistojen täydennyskoulutukseen osallistuvien määrän kehitys on laskeva. Pääsyyksi arvioidaan rahoitusohjasta aiheutuvat koulutuksen korkeat maksut.

Suurin osallistujamäärän kasvu tapahtui oppisopimuskoulutuksena järjestetyssä ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa eniten kasvua oli ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa ammatillisessa lisäkoulutuksessa sekä oppilaitosmuotoisessa näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa peruskoulutuksessa. Aloittajien määrä sekä suoritettujen tutkintojen määrä aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa lasi noin 10 %. Toisaalta aloittaneiden määrä ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavassa koulutuksessa yli kaksinkertaistui.

Aikuiskoulutuksessa suoritettujen tutkintojen määrä kasvoi erityisesti ammatillisessa perus- ja lisäkoulutuksessa. Suurin osa omaehtoisesta aikuiskoulutuksesta, mukaan lukien vapaa sivistystyö, on kuitenkin osaamista ylläpitävää ja täydentävää koulutusta, joka ei johda tutkintoon.

Koulutukseen osallistumisen lisääminen ja osaamistason kohottaminen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen osallistujamäärä nousi 5 500 henkilöllä. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville työssä oleville 30—59 -vuotiaille suunnatun Noste-ohjelman rahoitus valtion talousarviossa oli 30 milj. euroa. Ohjelman toimeenpanoa tukevaan henkilöstökoulutukseen osoitettiin lisäksi 260 000 euroa. Noste-ohjelmassa koulutuksen aloitti 4 751 henkilöä. Heistä 66 % opiskeli ammatilliseen tutkintoon ja 34 % tietokoneen ajokorttiin valmistavassa koulutuksessa. Noste-ohjelman erityisrahoituksella on ohjelman aikana aloittanut koulutuksen 16 400 henkilöä. Ammatillisen tutkinnon tai tietokoneen ajokortin on suorittanut 4 900 henkilöä ja tutkinnon tai ajokortin osan tai osia 3 900 henkilöä.

Tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta ylläpitävä ja vahvistava koulutus. Vapaan sivistystyön ohjausjärjestelmän, suuntaviivaohjauksen, avulla pyrittiin lisäämään aikuiskoulutuksessa ali-edustettujen kansalaisryhmien osallistumista koulutukseen sekä lisäämään koulutustarjontaa oppilaitosmuodoittain määritellyillä painopistealoilla, joita ovat maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus, tietoyhteiskunnan perusvalmiuksien opinnot sekä kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia parantavat opinnot.

Vuonna 2006 avoimiin ammattikorkeakouluopintoihin osallistuneiden määrä kasvoi 12 400 opiskelijaan eli noin 2 500 opiskelijalla edellisvuoteen verrattuna. Avoimen yliopiston opintoihin osallistui noin 74 000 opiskelijaa, mikä on noin 6 000 vähemmän kuin vuonna 2005. Kansalaisvalmiuksia ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia lisääviin vapaan sivistystyön opintoihin osallistui 203 400 opiskelijaa, eli 62 200 enemmän kuin edellisenä vuonna. Valtion rahoittamalla opetustoimen henkilöstölle suunnatulla täydennyskoulutuksella edistettiin oppilaitoksia työskentelevän henkilöstön kansalaisvaikuttamisen valmiuksia.

Aikuisopiskelun edellytysten parantaminen. Vapaassa sivistystyössä otettiin käyttöön avustustyypinen opintosektori-idean sovellutus koulutuksessa ali-edustettujen ryhmien opiskelumahdollisuuksien lisäämisek-

si. Käyttöönotto käynnistettiin pilottikokeilulla kahdeksassa kansanopistossa työttömien, maahanmuuttajien, alhaisen pohjakoulutuksen omaavien henkilöiden sekä oppimisvaikeuksia kokevien henkilöiden opiskelussa. Maahanmuuttajien koulutukseen pääsy on lisääntynyt erilaisten projektien ja maahanmuuttajille suunnatun koulutuksen resurssien lisääntymisen myötä.

Koulutuspoliittisten painopisteiden mukaiseen opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen osallistui yhteensä 23 700 henkilöä. Lisäksi rahoitettiin ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetushenkilöstön valtakunnallisia täydennyskoulutusohjelmia (TUKEVA, VSOP), Noste-ohjelman toimeenpanoa edistävää täydennyskoulutusta sekä kansalaisten tietoyhteiskuntataitojen tuki- ja neuvontahenkilöstön koulutusta.

Aikuiskoulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja ohjauksen kehittäminen. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat (190 lupaa) uusittiin 2006 voimaan tulleiden ammatillisen aikuiskoulutuksen lainsäädännön uudistusten mukaisesti. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskeva määräys sisällytettiin 101 koulutuksen järjestäjän järjestämislupaan. Työelämän kehittämistoimintaan osoitettiin avustuksia noin 5 milj. euroa ko. järjestöille. Koulutuksen arviointineuvoston raportit aikuisväestön pääsystä ammatilliseen aikuiskoulutukseen sekä vapaan sivistystyön oppilaitosrakenteesta, toimintaedellytyksistä ja palvelukyvyttä valmistuivat meneillään olevassa kehittämistyössä hyödynnettäväksi.

Kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja kansanopistojen valtionosuuden määräytymisperusteita uudistettiin. Kansalaisopistojen laatupalkinnot otettiin käyttöön ja laatupalkinto jaettiin neljälle kansalaisopistolle.

Tiede

Tilinpäätöskertomuksen lukuna 3.7 on katsaus tiede- ja teknologiapolitiikan vaikuttavuuteen.

Hallituksen päättämä julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäys kohdennettiin opetusministeriön hallinnonalalla Suomen Akatemian kautta jaettavaan kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja yliopistojen perusrahoitukseen.

Tutkimushenkilöstön määrän osuus työllisestä työvoimasta on OECD-maiden korkein, lähes 2 % työllisestä työvoimasta. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyttä on varmistettu panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen.

Taulukko 108. T&k -toiminnan julkinen rahoitusosuus bkt:sta, %¹⁾

	1996	2000	2005
Tanska	0,71	0,76	0,71
Suomi	0,95	0,98	1,03
Japani	0,56	0,66	0,71
Norja	0,77	0,66	0,71
Ruotsi	1,07	0,71	0,89
Yhdysvallat	0,88	0,85	1,06
EU-15	0,78	0,74	0,76

¹⁾ Lähde: Eurostat. Osittain ennakkotietoja tai arvioita

Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen myöntämisvaltuutta osoitettiin talousarviossa 205,6 milj. euroa, mikä oli 30 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Lisäys kohdennettiin kansainvälistymiseen, yleiseen tutkimusmäärärahojen hakuun ja opetusministeriön tutkijakoulujen tukeen.

Opintotuki

Opintotuessa käytettäviä vanhempien tulorajoja korotettiin 1.11.2006 lukien 15 prosentilla, mikä tulee nostamaan opintotuen riittävyttä ja kannustavuutta sekä käyttöastetta ammatillisessa koulutuksessa ja lukio-koulutuksessa. Tulorajan korotus parantaa 11 500 opiskelijan opintorahaa ja 1 100 opiskelijan asumislisää. Kokonaan uusia tuen piiriin tulijoita on arviolta 2 000—3 000. Opintoraha nousee nyt tuen piirissä olevilla keskimäärin 22 euroa ja asumislisä 38 euroa kuukaudessa. Uudet tuen piiriin tulijat saavat opintorahaa keskimäärin 21 euroa ja asumislisää 26 euroa kuukaudessa. Kansanopistossa ja liikunnan koulutuskeskusten maksullisilla linjoilla opiskelevien opiskelija-asuntolassa asuvien 1 400 opiskelijan asumislisää korotettiin lisäksi 1.11.2006 lukien 30 eurolla.

Opintotuen saajien määrä väheni. Opintolainan valtiontakauksen saaneita opiskelijoita oli 41 prosenttia kaikista tuen saajista.

Keskimääräinen laina ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla oli 5 700 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla 6 400 euroa. Yhteensä opintolainaa oli 318 347 henkilöllä. Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2006 lopussa 1 310,3 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 69,4 milj. euroa.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatukea saavien määrässä ei tapahtunut merkittävää muutosta. Koulumatkatukea sai 65 240 henkilöä ja koulumatkatukimenot olivat 30,7 milj. euroa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 10 prosenttia.

Taulukko 109. Opintotuen saajat

	2003	2004	2005	2006
Korkeakoulut	200 308	199 396	198 671	195 839
Muut oppilaitokset	140 380	135 719	131 463	128 307
Yhteensä	340 688	335 115	330 134	324 146
Muutos edelliseen vuoteen	-710	-5 573	-4 981	-5 988

Taulukko 110. Opintolainan valtiontakauksen saajat

	2003	2004	2005	2006
Korkeakoulut	96 850	92 847	93 352	92 779
Muut oppilaitokset	48 539	44 683	42 191	39 524
Yhteensä	145 389	137 530	135 543	132 303
Muutos	-5 807	-7 859	-1 987	-3 240

13.2 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Kulttuurin toimialan BKT-osuus on pysytellyt Suomessa 4 %:n tuntumassa. Jos tarkasteluun otetaan mukaan koko tekijänoikeusteollisuuden vaikutus kansantalouteen, BKT-osuus on suurempi (6 % vuonna 2000). Kulttuuritoimialojen työpaikkoja on noin 90 000.

Kulttuurin toimialan talouskasvu muodostuu erityisesti luovuuden ja kulttuurin erilaisista kerrannaisvaikutuksista. Esitys kulttuurin kansantaloudellisten vaikutusten tilastollisen arviointijärjestelmän kehittämisestä

13. Opetusministeriö

valmistui. Hallitusohjelman mukaisen luovuusstrategiatyön tavoite oli lisätä ymmärrystä luovuuden merkityksestä kaikissa yhteiskunnallisissa toiminnoissa ja tunnistaa sen edistämisen mahdollisuuksia. Strategiatyössä tehtiin yhteensä lähes 150 linjausta tai käytännön esitystä luovuuden edistämiseksi eri toiminnoissa ja hallinnonaloilla, ja ne kiteytettiin 11 toimenpiteeksi.

Taulukko 111. Kulttuurin määrärahat reaaliarvoilla valtion talousarviossa, milj. euroa

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Taiteilija-apurahat	16,1	16,6	17,1	3,0
Muut harkinnanvaraiset avustukset	35,6	47,9	51,9	8,4
Kansalliset taide- ja kulttuurilaitokset	117,8	119,4	123,7	3,6
Valtionosuudet	163,1	168,1	171,2	1,8
Taide ja kulttuuri yhteensä	332,5	352,0	363,9	3,4

Teatteri-, orkesteri- ja museotoiminta

Kertomusvuoden alussa voimaan tulleen rahoituslain muutoksen mukaan teattereiden, museoiden ja orkestereiden valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen kustannuspohja tarkistetaan jatkossa joka neljäs vuosi alkaen vuodesta 2008. Mikäli nykyinen valtionosuusprosentti säilyy ennallaan, muutos tuo kulttuurilaitoksille vuoteen 2010 mennessä noin 35—40 milj. euron tasokorotuksen. Lainmuutoksella myös palautettiin teattereiden yksikköhintaan vuosittain tehtävä indeksikorotus.

Teattereiden henkilötöyvuosimäärä lisääntyi 10:lla. Tehdyt toimenpiteet ovat onnistuneen ohjelmistopolitiikan myötä vaikuttaneet myönteisesti ja vuosi 2006 on teattereiden katsojamäärien kannalta ennätys. Vuonna 2006 tehtiin 2 698 164 teatterikäyntiä. Teatterikäyntien määrä kasvoi 10,6 % edellisestä vuodesta.

Taulukko 112. Katsojat VOS -teattereissa ¹⁾ ja Kansallisteattereissa

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Katsojia	2 480	2 438	2 698	10,6

¹⁾ Lakisääteistä valtionapua saavat teatterit

Sinfoniaorkesterien kuulijamäärä väheni 17 %, mihin suurimpana syynä oli konserttien määrän vähentyminen 115:lla. Lisäksi vähentymiseen vaikuttaa se, että vuosi 2005 oli poikkeuksellisen hyvä useiden isojen erikoiskonserttien ansiosta. Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden henkilötöyvuosimäärä lisääntyi kuudella.

Taulukko 113. Kuulijat Suomen kansallisoopperan ja sinfoniaorkestereiden esityksissä (1 000 henkeä) ¹⁾

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Kansallisooppera	222	185	207	+11,9
Sinfoniaorkesterit	730	830	688	-17,1
— kotimaassa	652	764	643	-15,8
— ulkomailla	78	66	45	-31,8

¹⁾ Lähde: Suomen sinfoniaorkesterit ry

Museolain uudistus tuli voimaan kertomusvuoden alussa. Museoiden henkilötyövuosimäärä lisääntyi 30:lla ja valtionosuuden piiriin otettiin kaksi uutta museota (Panssarimuseo ja Visavuori -museo).

Taulukko 114. Kävijät päätoimisesti hoidetuissa museoissa (1 000 henkilöä) ¹⁾

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Kulttuurihistorialliset museot	1 917	1 649	1 771	7,4
Taidemuseot	1 393	1 267	1 416	11,8
Luonnontieteelliset museot	194	174	171	-1,7
Erikoismuseot	1 219	1 250	1 255	0,4
Yhteensä	4 723	4 340	4 613	6,3

¹⁾ Lähde: Museovirasto

Museoiden esineistä ja taideteoksista on digitaalisesti kuvattu museotyyppistä riippuen 15—76 %. Kuvakoelmien digitointiaste vaihtelee 13—44 %:n välillä. Opetusministeriön myöntämät avustukset ovat kymmenen vuoden aikana nostaneet digitoinnin tasoa noin 15 %.

Kulttuuri- ja taidepalvelujen saavutettavuus ja saatavuus

Erityisesti kieli- ja kulttuurivähemmistöjen sekä vammaisten kulttuuristen oikeuksien vahvistamiseen tähtäävä taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelma (2006—2010) julkistettiin ja sen toteuttaminen käynnistettiin välittömästi. Opetusministeriö on osoittanut lisäresursseja vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuutta parantaviin hankkeisiin sekä Kulttuuria kaikille -neuvontapalvelun toimintaan. Käynnistettiin viittomakielisen teatteritoiminnan kehittäminen ja myönnettiin Teatteri Totille 160 000 euroa teatterin toiminnan kehittämiseksi ammattimaiseen suuntaan.

Lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa toteutettiin muun muassa lisäämällä lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalampun määrärahaa 14 prosentilla. Ensimmäisestä toimikaudesta tehty arviointi oli myönteinen. Lastenkulttuurityön verkostolla on hyvät ja ihanteelliset lähtökohdat: toisiaan täydentävä tavoiteasettelu, kriteereinä yhdenvertaisuus ja saavutettavuus sekä pyrkimys laadukkaaseen toimintaan alueilla, joissa on pulaa toimijoista.

Tanssin aluekeskustoiminnan avustusta lisättiin kolmanneksella. Tavoitteena oli yhteensä noin 880 eripituista työtilaisuutta, ja niitä syntyi noin 1 000. Esitystoiminnassa tuotettujen produktioiden ja henkilötyövuosien määrissä jäätin hieman tavoitteesta, mutta esityskertojen ja erilaisten tapahtumien osalta tavoitteet ylitettiin. Katsojien ja muuhun toimintaan osallistuneiden määrällinen tavoite ylitettiin huomattavasti. Toimenpiteet lisäsivät tanssin ja teatterin alan työllisyyttä myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla.

Elokuva, mediakasvatus ja audiovisuaalinen sisältötuotanto

Suomalaisen elokuvan tuotantoedellytysten tukemiseen on vuosien 2003—2006 aikana osoitettu yhteensä yli 4 milj. euroa lisärahoitusta. Pitkien kotimaisten elokuvien ensi-iltojen määrä kasvoi. Kotimaisten elokuvien katsojaosuus nousi edellisestä vuodesta, ja on huipputasoa kansainvälisessä vertailussa. Kotimaisen elokuvatuotannon jatkuvuuden, monipuolisuuden ja taiteellisen riskinoton mahdollistamiseksi sekä tuotantorakenteen kehittämiseksi elokuvatuen nostaminen lähemmäs keskimääräistä pohjoismaista tasoa on välttämätöntä.

13. Opetusministeriö

Vuonna 2001 käynnistetyt lastenelokuvan erityistoimet ovat lisänneet lastenelokuvien ensi-iltojen määrää. Vuonna 2006 ensi-iltaan tuli neljä lastenelokuvaa, kun vielä vuosituhannen alussa ensi-iltoja oli keskimäärin yksi vuodessa.

Taulukko 115. Elokuvan tuotannon ja jakelun tuki, kotimaiset ensi-illat, kotimaisten katsojaosuus ja elokuvissa kävijöiden määrä ¹⁾

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Tuotannon ja jakelun tuki (milj. €)	10,88	11,28	13,28	17,7
Kotimaiset teatteriensi-illat (kpl)	13	11	14	27,3
Kotimaisten katsojaosuus (%)	22,0	17,0	23,0	35,3
Elokuville kävijät (miljoonaa katsojaa)	6,9	6,1	6,8	0,7
Kotimaisten elokuvien katsojat (miljoonaa katsojaa)	1,2	0,9	1,6	0,7

¹⁾ Lähde: Suomen elokuvasäätiö

Elokuva-alan määrärahojen lisäys on alkanut myös luoda pohjaa liiketaloudellisesti vahvemmalle ja työllistävälle toiminnalle ja parantaa elokuvien uskottavuutta sijoituskohteina.

Opetusministeriö käynnisti Mediamuffinssi -hankkeen, jonka tavoitteena on vaikuttaa lasten median käyttöön ja lisätä lasten mediataitoja. Hanke on tavoittanut suuren osan alle 8-vuotiaista lapsista ja heidän kanssaan työskentelevistä aikuisista. Arvioinnin¹⁾ mukaan pilotointiin osallistuneille lapsille rakentui sosiaalisia valmiuksia ja tunteita sekä kriittisyyttä media-aineiston suhteen.

Radio- ja televisioarkiston valmistelun tavoitteena on toimintavalmis arkisto vuoden 2008 syksyllä. Tämä edellyttää sekä uudistettua vapaakappalelainsäädäntöä että Suomen elokuva-arkiston määrärahan kehystarkistusta.

Kulttuurisisältöjen ja -palveluiden saatavuuden parantaminen tietoverkoissa on hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmasta huolimatta jäänyt vähäiseksi. Myönnettyillä avustuksilla on voitu lähinnä edistää eri taiteenalojen tietokantojen saattamista digitaaliseen muotoon ja kehittää keskeisten toimijoiden tietoverkkopalveluita.

Vuonna 2006 käynnistetty Digitaaliset Demot -projekti vahvisti audiovisuaalisen alan ja muiden kulttuurin alojen tuotantoyhtiöiden mahdollisuuksia sisältöjen tuotekehittelyyn.

Taulukko 116. Tuki digitaalisten kulttuurisisältöjen tuotekehittämiseen

	2005	2006
Hankkeet	8	57
Määrärahat	130 000	400 000

¹⁾ Kupiainen, Reijo, Niinistö, Hanna & Kotilainen, Sirkku. Mediakasvatusta alle kahdeksanvuotiaille. Keväällä 2006 toteutetun Mediamuffinssi-kokeilun arviointia. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopisto 2006

Yleisten kirjastojen palvelut

Yleisten kirjastojen lainausmäärät ja fyysisten käyntien määrät ovat laskusuunnassa. Suhteellisesti eniten ovat vähentyneet tietokirjallisuuden lainat. Tietoa hankitaan yhä useammin ensin internetin kautta. Kirjastoasioinnista osa on siirtynyt verkkopalveluksi. Aineiston noutaminen ja tietokantojen käyttö edellyttää kuitenkin edelleen kirjastossa käyntiä. Verkkokäynnit ovat kasvussa, koska kirjaston palveluja siirtyy verkkoon ja myös kirjastojen tuottamaa verkkoaineistoa voi käyttää internetin kautta. Näkövammaisten kirjastossa lainaus- ja toimitusmäärät ovat voimakkaassa kasvussa digitaalisen äänikirjan käyttöönoton johdosta. Koska digitaalisesta äänikirjasta voidaan tehdä levyke tilattaessa, lainaus on nopeutunut ja varausjonoista on päästy.

Taulukko 117. Yleisten kirjastojen lainaukset ja kirjastokäynnit (1 000 kpl)

	2004	2005	2006	Muutos 2005—2006, %
Kirjastokäynnit	107 713	109 520	112 523	2,7
— fyysiset käynnit	66 706	62 441	59 524	-4,7
— verkkokäynnit	41 007	47 079	52 999	12,6
Kokonaislainaus	109 754	105 660	102 579	-2,9
— kirjalainat	79 544	75 986	73 527	-3,2
— muu aineisto ¹⁾	30 210	29 674	29 052	-2,1

¹⁾ Nuotit, erilaiset äänitteet ja videot

Yhteisten hallinnollisten kirjastolaitosten muodostaminen ei ole vähentänyt kirjastojen toimipaikkojen määrää. Opetusministeriössä laadittiin Maaseudun kirjasto monipalvelukeskuksena -kehittämisohjelma, jossa esitetään vaihtoehtoisia ratkaisuja kirjastojen muuttuvaan rooliin kunta- ja palvelurakennemuutoksissa.

Kulttuuriviennin kehittäminen

Kulttuurituotteiden vienti vuonna 2004 oli 591,4 milj. euroa, mikä oli 1,2 prosenttia kokonaisviennistä. Kulttuurituotteiden tuonti oli selvästi suurempaa ollen 887,9 milj. euroa eli 2,2 prosenttia kokonaistuonnista. Luovaan työhön pohjautuvien ja osin malli- ja tekijänoikeussuojattujen taloudellisten toimintojen merkitys kansantaloudessa ja viennissä on merkittävästi kulttuurin toimialojen osuutta suurempi. Se oli vuonna 2004 Suomen tavaroiden ja palvelujen viennistä runsas viidennes ja tuonnista vähän vajaa viidennes.

Hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti yhteistyössä ulkoasiainministeriön, kauppaja- ja teollisuusministeriön, valtiovarainministeriön, sisäasiainministeriön ja työministeriön ja teknologian, ulkomaankaupan ja matkailun edistämisen organisaatioiden kanssa laadittiin 1.3.2007 julkistettu esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007—2011.

Vuoden 2006 lopussa käynnistyi kulttuuriviennin tukiverkosto, johon kuuluvat kaikki Suomen ulkomaiset edustustopisteet, Tekesin, Mekin ja Finpron toimipisteet ja tiede- ja kulttuuri-instituutit sekä Suomessa valtion taidehallintoelimet, taiteen tiedotuskeskukset ja eräitä muita toimijoita, yhteensä 220 toimijaa ja yksikköä. Kulttuuriviennin koulutusta ja Suomen kulttuurimatkailun ulkomaantiedotusta koskevat selvitykset käynnistettiin.

13. Opetusministeriö

Opetusministeriö myönsi kansainvälistä kulttuuritoimintaa ja kulttuurivientiä koskevia yleis- ja hanke-avustuksia yhteensä 183 kappaletta, 13,3 milj. euroa, mistä kulttuuriviennin markkinoinnin, brändäyksen ja konseptoinnin sekä liiketoimintaosaamisen kehittämiseen osoitettiin 1,6 milj. euroa.

Taulukko 118. Suomalaisen kulttuurivaihdon ja viennin tunnuslukuja 2001—2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Elokuvataide					
Ei-kaupalliset esityskerrat ulkomailla ¹⁾					600
Kirjallisuus					
Käännetyt suomalaiset kirjat ²⁾	143	177	190	186 ³⁾	163 ⁴⁾
Kuvataide					
Näyttelyt, asiantuntijavierailut jne. ⁵⁾	62	68	70	68	76
Näyttämötaide⁶⁾					
Vos-teattereiden ulkomaanvierailut	82	134	116	111	95
Esityksiin myydyt liput	40 840	24 411	45 596	29 036	76 500
Suomalaisten näytelmien esitykset ⁷⁾	11	12	16	6	18
Sirkustaide					
Ammattilaisryhmien vierailut					68
Katsojamäärä ulkomailla ⁸⁾					10 109
Säveltaide					
Kevyen musiikin viennin arvo (1 000 €) ⁹⁾	15 471	17 858	20 040	21 693	
Tanssitaide					
Esityskerrat ¹⁰⁾	129	136	199	157	171
Katsojamäärä	68 611	34 150	91 390	48 284	90 288

¹⁾ Lähde: Suomen elokuvasäätiö

²⁾ Lähde: FILI - Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus

³⁾ Tästä 8,6 % tietokirjallisuutta.

⁴⁾ Luku tammikuulta 2006, määrä saattaa vielä kasvaa, kun tiedot täydentyvät.

⁵⁾ Lähde: Näyttelyvaihtokeskus Frame

⁶⁾ Lähde: Teatterin tiedotuskeskus

⁷⁾ Määrä laskettu Teatterin tiedotuskeskuksen tietojen perusteella.

⁸⁾ Lähde: Circo - uuden sirkuksen keskus. Sirkusalan tilastointi vasta alussa, luku sisältää Circon tietoon tulleet ammattilaisryhmien ulkomaanvierailut.

⁹⁾ Lähde: Music Export Finland. Tämä luku ei sisällä taiteilijoiden saamia esiintymispalkkioita, joten todellinen luku on jonkin verran suurempi. Klassisen musiikin puolelta ei lukuja: esim. kapellimestareiden ja muusikoiden ulkomaanvierailuiden tilastointi mahdotonta.

¹⁰⁾ Lähde: Danceinfo - Tanssin tiedotuskeskus

Sukukansaohjelman ohjausta ja toimeenpanoa uudistettiin. Selvitysmies arvioi Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin tulevia tehtäviä. Selvitystyön tulosten pohjalta instituutti tulee erikoistumaan EU-Venäjä -yhteistyön tukemiseen sekä Suomen venäjänkielisen väestöoson integroimiseen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tekijänoikeuslainsäädännön ja -järjestelmän kehittäminen sekä vapaakappalelainsäädännön uudistaminen

Tekijänoikeuspolitiikka muodostuu kahdesta pilarista: tekijänoikeuslainsäädännön uudistamisesta ja tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden kehittämisestä. Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman pohjalta on aloitettu järjestelmän ja tietämispohjan kehittäminen tietoyhteiskunnan vaatimuksia vastaavaksi. Oikeuksien

hallinnointijärjestelmien toimivuuteen ja tehokkuuteen voidaan vaikuttaa erityisesti hyväksyttäessä tekijänoikeuden kollektiivivalvontajärjestöjä suorittamaan tiettyjä laissa säädettyjä tehtäviä tai toimimaan ns. sopimuslisenssijärjestönä. Hyväksymispäätökseen voidaan sisällyttää ohjaavia ehtoja.

Vuonna 2005 tekijänoikeuslakiin (821/2005) ja rikoslakiin (822/2005) tehdyt ns. tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY mukaiset muutokset tulivat voimaan 1.1.2006. Kuvataiteen jälleenmyyntikorvausdirektiivin 2001/84/EY mukaiset muutokset (345/2006) tulivat voimaan 1.6.2006. Tekijänoikeuslakiin (679/2006) tehtiin myös teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisdirektiivistä 2004/48/EY aiheutuneet muutokset. Nämä tulivat voimaan 1.9.2006.

Kuvataiteen jälleenmyyntikorvausta ja hyvitysmaksua hallinnoivat järjestöt hyväksyttiin kertomusvuonna. Sopimuslisenssijärjestöjen hyväksyminen ja uusien sopimuslisenssisäännösten mukainen sopiminen on mahdollista aikaisintaan vuonna 2007.

Uuden vapaakappalelain edellyttämät tekijänoikeuslain muutokset on tehty. Ne saatetaan asetuksella voimaan samaan aikaan uuden vapaakappalelain kanssa. Uudistusta tuki Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella annettu komission suositus eurooppalaisten kirjastojen, museoiden ja arkistojen teksti-, ääni- ja kuvamateriaalin ja muun aineiston saattamisesta kaikkien saataville Eurooppalaisen digitaalisen kirjaston välityksellä.

Liikuntapolitiikka

Kyselytutkimusten mukaan vähintään kolme kertaa viikossa säännöllisesti liikkuvien osuudet aikuisväestössä ovat arviosta riippuen nousseet kuluvalle vuosikymmenellä keskimäärin noin 5 prosenttiyksikköä tutkimuksesta ja sukupuolesta riippuen. Naisten liikunta-aktiivisuus on keskimäärin viitisen prosenttia miehiä korkeampi. Kansainvälisesti käytetyn kriteerin mukaisesti vähintään neljä kertaa viikossa liikkuvia naisia on 41 % ja miehiä 32 %.

Taulukko 119. Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien aikuisten osuus väestöstä, %

	1997—1998	2001—2002	2005—2006
Vähintään 3 kertaa viikossa liikkuvien aikuisten osuus ¹⁾	68	68	72

¹⁾ Kansallinen liikuntatutkimus

Ikäryhmässä 3—18-vuotiaat 91 prosenttia ilmoittaa harrastavansa urheilua ja liikuntaa. Kymmenessä vuodessa kasvua on ollut 15 prosenttiyksikköä. Urheiluseuratoiminnassa mukana olevien lasten ja nuorten määrä on 417 000. Alueellinen eriarvoisuus on kasvussa. Uudellamaalla 50 prosenttia lapsista ja nuorista on mukana urheiluseuran toiminnassa, mutta Pohjois-Suomessa seuroissa liikkuu vain 29 prosenttia. Huolestuttavaa on, että vaikka liikunnan ja urheilun harrastaminen urheiluseuroissa on 30 vuodessa lasten ja nuorten osalta kaksinkertaistunut, lasten ja nuorten fyysinen kunto on heikentynyt. Syynä tähän on tutkimusten mukaan arkiliikunnan määrän merkittävä väheneminen.

Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelmassa on kiinnitetty huomiota urheiluseurojen saamiseen mukaan nykyistä vahvemmin terveysliikunnan toimijoiksi sekä ylipainon ja liikalihavuuden torjuntaan liikunnan keinoin. Terveyttä edistävän liikunnan neuvottelukunnan yhtenä painopisteenä on ollut Voimaa Vanhuuteen -voimanhankintaohjelma, joka on suunnattu ikääntyneille, kotona asuville vanhuksille. WHO myönsi Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelmalle Counteracting Obesity Award 2006 -palkinnon aikuisväestön fyysisen aktiivisuuden lisäämisestä.

Lasten ja nuorten liikuntaohjelman painopisteitä toteutettiin siten, että vuonna 2006 käynnistyi yhteensä 87 erityisesti vähän liikkuville 3—9 -luokkalaisille tarkoitettua kerhoa. Näissä kehittämishankkeissa on mukana yhteensä 11 000 koululaista. Lasten ja nuorten seuratoiminnan kehittämiseen myönnettiin paikallistukea 986 hankkeelle yhteensä 1,4 milj. euroa. Eniten tukea myönnettiin hankkeisiin, joissa seurat panostavat ohjaajien kouluttamiseen.

Valtakunnallisen liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelman perusteella avustetut hanketyypit ovat tavoitteiden mukaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia. Lähiliikuntapaikkojen tukeminen on ollut keskeistä avustuspoliitikassa ja informaatio-ohjauksessa. Läänihallituksen peruspalvelujen arviointiprosessi kohdistui lasten ja nuorten liikuntapaikkojen käyttömaksuihin kunnissa. Runsas viidesosa kunnista tarjoaa liikuntapaikat lapsille ja nuorille ilmaiseksi ja 75 % osittain subventoiduin hinnoin. Tilanne on edelleen hyvä, mutta maksujen korotuspaineet ovat kasvaneet.

Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan vuonna 2005—2006 urheilujärjestöissä ja -seuroissa toimi vapaaehtois pohjalta erilaisina ohjaajina ja valmentajina noin 282 000 ja hallintotehtävissä noin 150 000 henkilöä. Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen kehittämishankkeessa tavoitteena on vuoteen 2010 mennessä luoda toimiva ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen järjestelmä mahdollisimman moneen lajiin. Vuonna 2006 hankkeessa oli mukana noin 50 valtakunnallista liikuntajärjestöä sekä kahdeksan urheiluopistoa.

Vuonna 2003 aloitetussa urheiluseuratoiminnan kehittämishankkeessa (Hyvä Seura) oli kertomusvuonna mukana 20 lajiliittoa ja muuta valtakunnallista liikuntajärjestöä, 20 aluejärjestöä, 4 urheiluopistoa sekä 2 000 urheiluseuraa.

Suomalaisesta huippu-urheilusta on puuttunut selkeä työnjaon ja toimintavastuiden määrittäminen lajiliittojen, Olympiakomitean, valtionhallinnon sekä lukuisten muiden tahojen välillä. Suomalainen huippu-urheilu on perinteisesti pohjautunut lähes täysin paikallisten seurojen ja niissä toimivien vapaaehtoisten toimintaan. Huippu-urheilutyöryhmän esitysten laaja-alaisempi toimeenpano käynnistettiin lisäämällä huippu-urheilun rahoitusta. Sen avulla Suomen Olympiakomitea palkkasi yhteistyössä lajiliittojen kanssa nuorten urheilijoiden valmennusedellytysten parantamiseksi 15 nuorisovalmentajaa. Tavoitteena on kaikkiaan 60 valmentajan palkkaaminen vuosikymmenen loppuun mennessä. Konkreettisina toimenpiteinä on nostettu muun muassa urheilijoiden ja valmentajien apurahojen määrää sekä perustettu pilottina huippu-urheilupainotteinen joukkuepalloiluprojekti.

Erityisteema: Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyössä ja -politiikassa oli keskeistä 1.3.2006 voimaan tulleen nuorisolain toimeenpano. Lain 4 §:n edellyttämän nuorisopolitiikan kehittämisohjelman valmistelu aloitettiin pääministerin koolle kutsumalla lapsi- ja nuorisopolitiisella foorumilla. Ohjelman nimeksi päätettiin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ja sitä valmisteleva kaikkia ministeriöitä ja keskeisiä asiantuntijatahoja edustava työryhmä asetettiin joulukuussa.

Arpajaislakiin liittyvä veikkausvoittovarojen jakosuhdelaki on lisännyt nuorisotyön osuutta veikkaus- ja raha-arpajaispelien tuotosta. Lisääntyneillä määrärahoilla on voitu saavuttaa valtakunnallisten nuorisojärjestöjen aikaisempi avustustaso sekä monin tavoin tukea nuorten omaa toimintaa sekä kasvatuksellista nuorisotyötä. Tuettujen valtakunnallisten järjestöjen määrä kasvoi viidellä. Järjestöjen toiminta on edennyt ja vahvistunut.

Taulukko 120. Valtakunnallisten nuorisotoimialajärjestöjen tuki, milj. euroa

2003	2004	2005	2006
7,9	10,5	11,2	11,7

Vuoden 2006 uutena avauksena oli kuntien nuorisotilojen tukeminen: yhteensä 1,7 milj. eurolla tuettiin 36 nuorisotilan rakentamista, peruskorjausta ja varustamista. Samasta määrärahasta voitiin rahoittaa loppuun myös Allianssitalon peruskorjaus Helsingissä sekä nuorten sirkuskeskuksen tilat Tampereella. Valtakunnallisten nuorisokeskusten (10) toiminta on edelleen laajentunut ja monipuolistunut. Vuoden 2006 ensimmäisessä lisätalousarviossa osoitettiin 970 000 euroa keskusten investointeihin.

Nuoret äänestivät presidentinvaaleissa lähes yhtä aktiivisesti kuin muu väestö. Nuorten tieto- ja neuvontapalveluja kunnissa on laajennettu merkittävästi.

Taulukko 121. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut kunnissa, lkm

2003	2004	2005	2006
27	42	72	157

Kuntien perusnuorisotyön, järjestötoimintaan (109) sekä ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön (82 hanketta) osoitettiin varoin on voitu vaikuttaa myönteisesti nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen ja terveisiin elämäntapoihin. Nuorten tupakointi on vähentynyt, raittiiden määrä kohonnut sekä huumekeilut ja käyttö vähentynyt. Kuitenkin erityisesti nuorten naisten psykosomaattiset oireet ovat edelleen lisääntyneet.¹⁾

Kuntien nuorisotyön valtionosuuksien (7,1 milj. euroa) lisäksi kunnille myönnettiin kohdennettuja valtionavustuksia noin 12 milj. euroa. Nuorten sosiaalisen vahvistamisen alueilla pääpaino oli edelleen nuorten työpajatoiminnan vakiinnuttamisessa. Nuorisotyöttömyys aleni. Nuorten työpajatoiminnasta on vakiinnutettu noin 80 %.

Taulukko 122. Nuorisotyöttömyys (alle 25-vuotiaat) ¹⁾

2003	2004	2005	2006
35 250	34 993	30 530	26 449

¹⁾ Työministeriön tilastot

Eurooppalaisessa nuorisotyössä ja -politiikassa maamme asema parani hyvin hoidetun EU-puheenjohtajuuden vuoksi. Suomessa on Euroopan ajanmukaisin nuorisolainsäädäntö. Lisäksi huolehdittiin Barentsin euroarktisen neuvoston nuorisopoliittisen työryhmän puheenjohtajuudesta.

Veikkaus Oy

Veikkaus Oy on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, jonka toimialana on raha-arpajaisten sekä veikkauksen ja vedonlyöntipelien toimeenpano. Yhtiön merkitys opetusministeriön hallinnonalalla on erittäin suuri. Veikkauksen rahoitusosuudella katettiin tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksesta noin 52 % (53 %).

¹⁾ Lähde: Stakes. Koululaisten terveystutkimukset

13. Opetusministeriö

Taulukko 123. Veikkausvoittovarojen käyttö valtion talousarviossa

	2005	2006	Muutos	
	TP milj. euroa	TA+LTA milj. euroa	milj. euroa	%
Tiede	75,7	77,9	2,2	2,9
Taide	185,3	190,6	5,3	2,9
Liikunta	89,9	97,8	7,9	8,8
Nuorisotyö	31,6	35,2	3,6	11,4
Yhteensä	382,5	401,5	19,0	5,0

13.3 Henkisten voimavarojen hallinta

Taulukko 124. Opetusministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2004	2005	2006
Henkilötyövuosien määrä	34 552	34 706	34 811
Henkilöstömäärä 31.12.	36 557	36 616	36 840
Miesten määrä	16 634	16 588	16 747
Naisten määrä	19 923	20 028	20 093
Vakinainen henkilöstö	16 322	17 300	17 458
Määräaikainen henkilöstö	20 235	19 316	17 471
— josta Yliopisto-opiskelijat ¹⁾	4 906	4 658	4 328
Henkilöstön keski-ikä (v)	40,9	40,3	
Sairauspoissaolot pv/htv	8,5	7,6	

¹⁾ Yliopisto-opiskelijat on eritelty vuodesta 2004 alkaen.

14. Maa- ja metsätalousministeriö

Toimintakatsaus ja toimintaympäristön muutokset

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä tavoitteenaan ihmisten ja luonnon hyvinvointi. Osana valtioneuvoston ja Euroopan unionin päätöksentekoa ministeriön päämääriä ovat:

- uusiutuvien luonnonvarojen käyttö on kestävä ja lisää tuotantoa,
- uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvat tuotteet vastaavat kuluttajien tarpeita ja tuotanto on kansainvälisesti kilpailukykyistä,
- elintarvikkeet ovat turvallisia; kasvit, eläimet ja ihmiset ovat terveitä,
- maaseutu on toimiva ja elinvoimainen,
- hallinto on asiakasta palveleva, selkeä ja tehokas.

Maataloudessa ja maaseudun kehittämisessä merkittävä päätös vuonna 2006 oli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2007—2013. Ohjelma luo perustan luonnonhaittakorvaukselle, ympäristötuelle, maaseudun yritystuille ja hankerahoitukselle seitsemäksi vuodeksi. Ohjelma ylläpitää maaseudun kehittämisresurssit vähintään entisellään EU:n rahoituksen vähenemisestä huolimatta.

Bioenergian hyödyntämismahdollisuuksien lisääminen sai erityishuomiota. Ministeriö asetti työryhmän luomaan perusteet maaseutuohjelman bioenergiaa koskeville tuille. Ministeriö ryhtyi niin ikään arvioimaan maa- ja metsätalousta raaka-aineisiin perustuvan bioenergian tuotantopotentiaalia lähitulevaisuudessa. Bioenergian tavoitteeksi vuoteen 2012 mennessä on asetettu energiakasvien viljelyn osalta 200 000 ha. Erityisesti ruokohelven viljelyalan kehitys on toistaiseksi ollut nopeaa.

Vuoden 2005 lopussa hyväksytty suden hoitosuunnitelma linjaa Suomen susipolitiikan. Suomi saavutti hoitosuunnitelman mukaisen susikantaa koskevan kestävä tason. Tästä huolimatta Euroopan komissio ei vettänyt kannettaan pois tuomioistuinpöytäkirjasta, vaikka niin odotettiin tapahtuvan.

Vuonna 2006 maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoja käytettiin 2,8 mrd. euroa. Talousarviotuloja kertyi 824 milj. euroa.

Maatalouden tilamäärä väheni vuonna 2006 aiempia vuosia hitaammin, koska tiloille vahvistettiin tukioikeudet vuoden 2006 viljelyalan perusteella. Merkittävät rakennekehitystarpeet asettavat haasteita rahoituksen riittävyydelle ja maatalouden kilpailukykyyn lisäämiselle. Maatalouden keskeisenä haasteena on myös artiklan 141 jatkoa koskeva ratkaisu EU:n komission kanssa vuonna 2007.

Elintarvikeketjun pidentyminen ja laajentuminen kasvattaa riskejä ja valvonnan tarvetta. Kun tuonti ja vienti lisääntyvät, turvallisuuden ja laadun valvonnan painopiste siirtyy EU:n rajojen ulkopuolelle ja säädöksiä yritetään ulottaa EU:n ulkopuolisiin maihin. Kansainvälisille yrityksille syntyy omia globaaleja turvallisuus- ja laatuvarustelmia.

Metsäsektorin toimintaympäristö on maailmanlaajuisessa muutoksessa. Keskeisiä muutostekijöitä ovat talouden ja tuotannon globalisoituminen, kasvava kiinnostus uusiutuviin raaka-aineisiin, kansainvälisiin sopimuksiin perustuvan säätelyn lisääntyminen, ilmastonmuutos sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Myös metsäenergian lisääntyvä käyttö, metsänomistajakunnan rakennemuutos, metsien kas-

vava merkitys virkistys- ja matkailuympäristönä sekä mahdollinen puun tuonnin väheneminen muuttavat Suomen metsäsektorin toimintaympäristöä.

Kala-, riista- ja porotalouden toimintaympäristö oli vuonna 2006 suhteellisen vakaa. Kala- ja riistakannat ovat elinvoimaisia ja kalavesien tila on edelleen hyvä. Silakka- ja kilohailikiintiöiden kasvu Pohjanlahdella ja muualla Itämerellä mahdollistaa troolikalastuksen lisäämistä. Vesiviljelyn edellytykset ovat markkinoiden vakautumisen ja uusien viljelylajien myötä parantuneet. Rakennekehitys, erikoistuminen ja ammatti- maistuminen jatkuivat porotaloudessa. Polttoaineen hinnan nousu heikensi poronhoidon kannattavuutta.

Kuivien ja runsassateisten sääjaksojen jyrkkä vuorottelu jatkui vuonna 2006. Tulvariskien hallinta ja vesihuollon toimintavarmuuden parantaminen ovat edelleen korostuneet. Tulvavahinkojen torjunnassa painopiste on asutuksen ja yhdyskunnan tärkeiden toimintojen tulvariskien hallinnassa sekä valtion vesistö rakenteiden ylläpidossa.

14.1 Maaseudun kehittäminen

Taulukko 125. Poliittikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	169,1		160,3	
— josta EU-osuus	52,8		54,7	
Toiminnan kustannukset ¹⁾				
Tutkimus ja kehittäminen	4,7	95	5,1	96
Hallinto	32,2	332	30,9	311

¹⁾ MTT, MMM, Tike ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet: maaseudun elinvoima säilyy kestäväällä tavalla; ja maaseutualueiden erityisesti harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun kehitys on tasapainoinen suhteessa koko maan kehitykseen.

Vuoden 2006 lopussa maaseudulla asui noin 2,2 miljoonaa asukasta eli 41 % suomalaisista. Väestön väheneminen maaseudulla on tasaantunut, mutta väestörakenne on vinoutunut. Harvaan asutun maaseudun väkiluku väheni edellisvuodesta noin 1,27 % ja ydinmaaseudun noin 0,16 %. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut ja mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Maatiloilla maatalouden ohella harjoitettava muu yritystoiminta on lisääntynyt. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asutuun ja ydinmaaseutuun on kuitenkin edelleen hieman kasvanut.

Alueellisten maaseudun kehittämisohjelmien (ALMA, ELMA, tavoite 1-ohjelmat, Leader+ ja Pomo+) avulla maaseudun elinvoimaisuuden heikentymistä on pystytty hidastamaan. Ohjelmien avulla oli kesäkuun 2006 loppuun mennessä vaikutettu lähes 5 000 uuden yrityksen perustamiseen, yli 12 000 työpaikan luomiseen sekä yli 220 000 koulutetun osaamisen lisääntymiseen. Uusien yritysten perustamisessa ja osaamisen lisäämisessä tavoitteet ylitettiin. Uusien työpaikkojen luominen oli tavoitteen mukaista. Vahvimmin myönteiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet maatalouden lisäksi puuenergia-, matkailu- ja elintarvikealaan sekä palveluihin liittyvät hankkeet. Hankkeilla on merkittävästi tuettu harvaan asutun ja ydinmaaseudun kehittämistä, kun yli 60 % uusista yrityksistä ja yli 65 % uusista työpaikoista arvioidaan sijaitsevan näillä alueilla. Lisäksi koko maassa on laadittu 1 800 kyläsuunnitelmaa, mikä ylitti tavoitteen.

Tutkimuksen painopisteitä; Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitoksen tutkimuksen painopisteitä ovat: maaseutupolitiikan suhde maatalous- ja aluepolitiikkaan; sekä kansallista maaseutupolitiikkaa tukeva tutkimus.

14.2 Maatalous

Taulukko 126. Poliittikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	2 006,5		2 154,9	
— josta EU-osuus	748,0		874,0	
Toiminnan kustannukset ¹⁾				
Tutkimus ja kehittäminen	24,5	494	22,6	430
Hallinto, oikeudenhoito, tilastot, tervetaituotanto	65,9	912	74,4	983

¹⁾ MTT, MMM, Valituslautakunta, Tike ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet: maatalouden toimintaedellytykset turvataan; kuluttajille turvataan laadukkaat elintarvikkeet; maataloustuotannon ravinnekuormitus vähenee; peltoala säilyy viljelykuntoisena; ja energiantuotantoon käytetyn pellon osuus kasvaa.

Maatalouden kannattavuus heikkeni vuonna 2006 ennakkotietojen mukaan hieman edellisvuodesta. Noin 8 %:lla tiloista päästiin tavoiteltuun kannattavuuteen eli maatalouteen sijoitetulle pääomalle saatiin vähintään 5 % tuotto ja omalle työlle maataloustyöntekijöiden keskipalkka. Tilakohtaiset kannattavuuserot voivat kuitenkin olla suuria. Heikentyminen johtui muun muassa energian hinnannoususta. Tuottajahinnat eivät ole nousseet kustannusnousua vastaavasti. Monissa tuotteissa hintataso on EU:n keskitasoa heikompi. Maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 950,3 milj. euroa eli noin 8,2 % enemmän kuin edellisvuonna. Kokonaistukisumman lisääntymiseen on pääosin syynä, että vuonna 2006 maksettiin sekä vuosien 2005 että 2006 EU-tulotukea. Tukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta kasvoi 47 %:iin.

Maataloustulo aleni 893 milj. euroon. Nimellinen maataloustulo on vuosina 2000—2005 vaihdellut 975—1 148 milj. euron välillä. Myös kirjanpitoiloiden tietojen perusteella laskettu maataloustulo on laskenut hieman ja oli 15 100 euroa/tila. Maataloustulo on alentunut noin 30 % vuodesta 2000. Samana ajanjaksona näiden tilojen keskimääräinen tilakoko on kasvanut noin seitsemällä hehtaarilla.

Vuonna 2006 tukea sai noin 68 200 tilaa. Tilamäärä supistui edellisestä vuodesta noin 0,4 %. Tilamäärä on normaalisti supistunut viime vuosina noin 3 %:n vuosivauhdilla, mikä on ollut hieman nopeampaa kuin EU:ssa keskimäärin. Tilojen määrä väheni vuonna 2006 aiempia vuosia hitaammin, koska käyttöön otettiin tilatuki ja tiloille vahvistettiin tukioikeudet vuoden 2006 viljelyalan perusteella.

Sian- ja siipikarjanlihan tuotanto kasvoi hieman edellisestä vuodesta. Maidon, sianlihan, siipikarjanlihan ja kananmunien kotimainen tuotanto riitti kattamaan kotimaisen kulutuksen. Kokonaispeltoalasta oli 11 % (noin 251 000 ha) kesannoituna tai sitä hoidettiin viljelemättömänä peltona. Energiatuotantoon käytetty peltoala oli 17 000 ha, jossa kasvua edellisestä vuodesta oli 73 %. Osuus oli 0,8 % viljelyksessä olevasta peltoalasta. Vuoden 2006 viljasato tyydyttää kotimaisen tarpeen ruista lukuun ottamatta. Tuotanto on

keskittynyt edullisimmille alueille. Luonnonmukaisesti viljelty peltoala vuonna 2005 oli 6,7 % koko peltoalasta ja kotieläintilojen määrä 3,18 % kaikista tiloista.

Elintarviketalouden laatustrategian toimenpiteillä vahvistettiin elintarvikeketjun kilpailukykyä ja yhteiskuntavastuuta sekä kuluttajien, etenkin lasten ja nuorten, tietämystä terveellisistä ruokavalinnoista.

Vaikka maataloudesta vesiin aiheutuva fosfori- ja typpikuormitus on edelleen merkittävä, maatalouden ympäristötukijärjestelmän vaikutukset näkyvät ravinteiden käyttömäärien vähenemisenä ja peltomaassa ravinnepitoisuuksien kasvun taittumisena. Peltojen valumavesiin liunneen fosforin kuormitusriskin kasvu näyttää olevan taittumassa. Typpitase on selvästi alentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kuormituksen muutokset ovat kuitenkin hitaita. Maatalouden kasvihuonepäästöjä on vähennetty edelleen.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tutkimuksen painopisteitä ovat: ohjelmakauden 2007—2013 maaseudun kehittämissuunnitelman laadintaa tukeva tutkimus, esim. ympäristötukeen liittyvä tutkimus; maa- ja elintarviketalouden vesistökuormituksen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiskeinot, Itämeren tila ja tulevaisuus; ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä monimuotoisuuden ylläpitäminen maaseutu-ympäristössä; bioetanolin ja biodieselin tuotannon energiataseet; kansallisten kasvi- ja eläingeenivarojen koordinointi; sekä maatalouden tulevaisuuden näkymät ja huoltovarmuus.

14.3 Erityisteema: Maatalouden rakennerahoitus

Maatalouden rakennekehitys Suomen EU-jäsenyyssä aikana

Vuosina 1995—2005 maatilojen määrä on vähentynyt 28 % eli 3,2 % vuodessa. Maataloustuotteiden tuotanto ja viljelyssä oleva peltoala ovat säilyneet likimain ennallaan. Peltoala on runsaat 2,2 miljoonaa hehtaaria. Tilojen, joiden peltoala on yli 50 ha, lukumäärä on tasaisesti kasvanut. Kotieläintilojen määrä on vähentynyt jyrkemmin kuin kasvinviljelytilojen, eli noin 40—45 prosenttiin vuoden 1995 määrästä. Tukea saaneiden kotieläintilojen määrä oli vuonna 2005 kaikkiaan 29 144. Munivia kanoja pitävien tilojen määrä oli vuonna 2006 vain viidennes vuoden 1995 määrästä.

Kotieläintilojen koko on kasvanut Suomen EU-jäsenyyssä aikana huomattavasti; yhä suurempi osa kotieläintuotannosta tulee suurilta tiloilta. Lehmistä 12 prosenttia on vähintään 50 lehmän karjoissa. Lihasioja tiloilla oli keskimäärin 193. Yli 1 000 lihasian yksiköitä oli vuonna 2005 jo 2,3 %. Emakkoja tiloilla oli keskimäärin 86. Kanatilojen keskikoko oli vuonna 2006 2 149 kanaa. Kanatilojen keskikoon kasvuvauhti Suomessa on ollut poikkeuksellisen nopeaa EU-maihin verrattuna ja keskikoko on EU:n kärkeä. Kovasta kasvuvauhdista huolimatta Suomen tilakoko on pienempi kuin EU:n suurissa tuottajamaissa.

Taulukko 127. Vertailulukuja jäsenmaista vuodelta 2003¹⁾

	Keskipeltoala, ha	Kasvu-% vuodesta 1995	Keskim. lehmäluku, kpl	Kasvu-% vuodesta 1995
— EU-15	20,5	17	31	48
— Ruotsi	47	34	41	52
— Tanska	55	38	75	70
— Suomi	33	43	19	58

¹⁾ Suomen tiedot vuodelta 2005.

Maatalouden investoinnit ja niiden rahoitus Suomen EU-jäsenyysaikana

Maatalouteen investoidaan suhteellisen paljon, noin 900 milj. euroa vuodessa. Investoinnit vastaavat suurin piirtein korvausinvestointitarvetta koko maatalouden tasolla. Vuosina 1975—1990 kokonaisinvestoinnit olivat useimpina vuosina selvästi korkeammalla tasolla. Tilojen määrän supistuessa voimakkaasti on maatalouden tuotantokapasiteetin pysyttäminen ennallaan vaatinut jatkavilta tiloilta suuria investointeja.

Maatalouden rakennetuet suuntautuvat investointeihin ja nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen. Investointitukea myönnetään erityisesti maatalouden tuotantorakennusten rakentamiseen. Rakennetuet on rahoitettu osittain valtion budjetista (korkotukilainat) ja osittain maatilatalouden kehittämisrahastosta Makerasta (avustukset ja valtionlainat). Vuonna 2004 rakennetukien tasot nostettiin kotieläintaloudessa ja kasvihuoneviljelyssä EU:n säännösten sallimiin enimmäismääriin komission kanssa tehdyn 141-ratkaisun mukaisesti. Näillä aloilla investointituki on 50/60 prosenttia hyväksytyistä enimmäiskustannuksista. Nuoret viljelijät saavat tuen korotettuna. Lypsykarja-, lihakarja-, lammas- ja vuohialoilla tuen osuus on 65/70 prosenttia. Hankekohtaisesti tukea myönnetään enintään 840 000 euron kustannuksiin, mutta kolmen yrittäjän yhteishankkeissa mainittu tuen määräävä kustannus voidaan kertoa kahdella.

Kuvio 13. Maatalouden investoinnit 1975—2005, milj. euroa vuoden 2000 kiintein hinnoin¹⁾

Vuosittain myönnetyn rakennetuen määrä on vaihdellut Suomen EU-jäsenyyden aikana. Eniten tukea on myönnetty vuosina 2005—2006. Vuonna 2005 rakennetukea myönnettiin yhteensä 504 milj. euroa (avustuksia 159 ja korkotukilainoja 345 milj. euroa). Vuonna 2006 tuen määrä oli 461 milj. euroa (avustuksia 142 ja korkotukilainoja 319 milj. euroa). Tukien osuutta maatalouden investointikustannuksista on vaikea arvioida, koska tuettuja investointeja voi toteuttaa usean vuoden aikana. Vuonna 2005 maatalouden rakennuksiin investoitiin yhteensä 460 milj. euroa; avustusta niihin myönnettiin ko. vuonna 101 milj. euroa, korkotukilainoja 139 milj. euroa ja valtionlainoja noin 4,7 milj. euroa. Tilastollisista puutteista johtuen ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka suureen osaan rakentamishankkeita liittyy julkista rahoitusta.

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

Maatalouden kannattavuuden ja tuottavuuden kehitys

Suomen maatalouden tuottavuus EU-jäsenyysaikana on noussut noin 1,1 % vuodessa, mikä on hieman hitaammin kuin muualla Euroopassa. Tuottavuuskehitys on ollut voimakkainta kotieläintiloilla, mutta erityisesti viljatiljoilla se on jäänyt varsin vaatimattomaksi.

MTT Taloustutkimus laskee kirjanpitoltilojen tuloksista painottamalla taloudelliset keskimääräiset tunnusluvut noin 45 000 suurimmalle maatilalle, jotka tuottavat runsaat 90 % Suomen maataloustuotannosta. Keskimääräinen maataloustulo kannattavuuskirjanpitoltiloilla eli korvaus omalle työlle ja pääomalle oli korkeimmillaan vuosina 2000—2003, jolloin se kohosi 20 000—22 000 euroon tilaa kohti. Sen jälkeen maataloustulo on erityisesti kustannusten nousun vuoksi laskenut voimakkaasti. Maataloustulon kehitys voi erityisesti viljatiljoilla kertoa myös lisääntyvästä töiden ulkoistamisesta. Myös kotieläintiloilla keskimääräinen maataloustulo on viime vuosina laskenut. Vuonna 2005 sikatilojen keskimääräinen maataloustulo kohosi poikkeuksellisen korkeaksi eli 41 000 euroon, kun se muilla kotieläintiloilla vaihteli vajaasta 20 000 eurosta vajaaseen 30 000 euroa. Vuonna 2006 maataloustulon ennakoitaan laskevan selvästi myös kotieläintaloudessa, sillä kustannukset kohosivat myyntituloja ja tukia nopeammin.

Keskimääräinen kannattavuuskerroin on alentunut viime vuosina. Vuonna 2000 kerroin oli 0,67, vuonna 2005 se laski 0,44:ään ja vuonna 2006 sen ennakoitaan alentuvan 0,36:een. Parhaalla 11 prosentilla yrityksistä kannattavuuskerroin oli suurempi kuin 1,0, toisaalta noin 18 prosentilla tiloista kannattavuuskerroin jäi negatiiviseksi eli omalle työlle ja pääomalle ei saatu lainkaan korvausta. Osin viljanviljelyn heikon kannattavuuden vuoksi kannattavuus jäi Etelä-Suomessa heikommaksi kuin Keski- ja Pohjois-Suomessa. Useimmissa tuotantosunnissa kannattavuus oli selvästi parempi siirryttäessä pienimmistä tilakokoluokista suurempiin.

Heikosta kannattavuuskehityksestä huolimatta yritysten omavaraisuusaste eli oman pääoman osuus koko pääomasta säilyi edelleen keskimäärin korkeana, 73 %:ssa. Velkaantumista on vältetty sijoittamalla maatalouteen oman pääoman ehtoista rahoitusta (metsätulot, palkkatulot, investointiavustukset jne.).

Rakenteen kehittämisen tavoitteet

Rakennekehityksestä huolimatta maatalouden kannattavuuskehitys ei ole viime vuosina ollut tyydyttävä. Ottaen lisäksi huomioon maatalouden tulotukeen kohdistuvat WTO- ja 141-paineet sekä muun muassa Ruotsin ja Tanskan tilakoon kasvu on maatalouden yrityskokoa täysi syy pyrkiä myös Suomessa edelleen nostamaan. Mittakaavaetuja voidaan saavuttaa myös lisäämällä yhteistyötä ja toteuttamalla tilojen yhteisyrityksiä. Rakennekehityksessä olisi päästävä tärkeimpien kilpailijamaidemme vauhtiin ja pyrittävä jopa saavuttamaan niiden etumatkaa.

Nopean rakennekehityksen seurauksena jää runsaasti käyttökelpoisia investointeja ennen aikojaan pois käytöstä, mikä aiheuttaa yksityis- ja kansantaloudellisia menetyksiä. Jos kokonaistuotanto voi nopean rakennekehityksen vallitessa kasvaa, se vähentää vanhojen investointien syrjäytymistä. Kokonaistuotannon kasvattaminen on kuitenkin muun muassa tulotukivaltuuksien rajallisuuden kannalta ongelmallista.

Tasaveroisten rakennekehityksen edellytysten turvaamiseksi maatalouden rakennetuen suuruus on vuodesta 2000 saakka ollut sama koko maassa. Näin rakennetuki on yritysten sijoittumisen kannalta neutraali.

Rahoituksen tarve

Kaudella 2004—2007 Suomi on 141-sopimuksen mukaan myöntänyt kotieläin- ja kasvihuonesektoreille EY-säädösten enimmäismäärän mukaista ja osin sen ylittävääkin rakennetukea. Tuen hakumäärän ja käy-

tettävissä olevien varojen epäsuhde on nopeasti kärjistynyt. Määrärahavajaus vastasi vuoden 2007 alussa noin 1,5 vuoden normaalia tuen myöntömäärää ja vajauksen ennustetaan edelleen kasvavan vuoden loppua kohden. Nykyisellä rahastokaudella maatalouden rakennetta uudistetaan etupainoisesti eli tukihaku todennäköisesti hiljenee vuosikymmenen loppuvuosina.

Rahoitusjärjestelmän kehittäminen

Rahoitusjärjestelmää arvioidaan vuoden 2007 aikana maatalouden rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Tällöin pyritään kehittämään menettelyt, joilla rahoitustarve ja käytettävissä olevat varat voidaan nykyistä paremmin sovittaa yhteen. Rahoitusjärjestelmän kehittämiseen vaikuttaa myös menossa oleva liittymissopimuksen artiklan 141 mukaisen tuen valmistelu.

14.4 Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Taulukko 128. Poliittikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	1,5		1,3	
Toiminnan kustannukset ¹⁾				
Tutkimus	16,3	318	12,8	228
Riskinarviointi, valvonta ja tarkastukset, rokotteet	68,2	856	68,7	853

¹⁾ Evira, MTT, MMM, Tike, lääninhallitukset ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet: eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyy edelleen hyvänä; eläinten hyvinvointi paranee; elintarvikkeiden ja eläimistä ihmisiin leviävät tautitapaukset vähenevät ja vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy nykyisellä tasolla; alkuperä- tuotantotapamerkinnot ovat luotettavia; sekä muuntogeenisten tuotteiden käyttöönotto on hallittua.

Eläinten ja kasvien terveys säilyivät vuonna 2006 edelleen hyvinä. Scrapie-tapauksia todettiin kaksi, eli vähemmän kuin vuonna 2005, jolloin tartunta todettiin yhteensä viidellä eläimellä neljällä tilalla. Kalojen VHS-tautia todettiin 10 laitoksella Ahvenanmaan maakunnassa.

Kasvinterveystilanne ja maatalouden tuotantopanosten, kuten rehujen, lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden, turvallisuus ja laatu säilyivät hyvänä. Vain perunan virustautitilanne heikkeni. Uusia vaarallisia kasvintuhoojia ei päässyt pysyvästi maahamme. Geenimuunneltujen rehujen merkinnöistä löytyi epäkohtia.

Elintarviketurvallisuusriskit säilyivät vähäisinä eikä elintarviketuotantoketjussa esiintynyt erityisiä markkinahäiriöitä. Ihmisten elintarvikkeiden tautitapausten määrä pysyi samalla tasolla kuin edellisellä vuonna. Yleisimmät tartunnanaiheuttajat aiheuttivat 6 816 tautitapausta ja vakavimmat tartunnanaiheuttajat 60 tautitapausta. Tavoitteena ollut tartuntojen määrän vähenemistä ei saavutettu. Tuotantoeläinten, elintarvikkeiden ja rehujen salmonellatilanne Suomessa säilyi edelleen hyvällä tasolla.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja rehujen jäämävalvontaohjelma osoitti, että eläinlääkkeiden käyttö on hallittua ja että ympäristön saasteiden määrä suomalaisessa ruuassa on alhainen. Sallitun pitoisuuden ylittäviä jäämiä löytyi eläimistä saatavista elintarvikkeista 0,33 prosentista tutkituista 6 100 näytteestä.

Eläinsuojeluviranomaiset tarkastivat eläinten hyvinvointia koskevien säädösten noudattamista aiempien vuosien tapaan. Lainsäädännön noudattaminen eläinten pidossa, käsittelyssä ja kuljetuksissa on kohtalaisen hyvällä tasolla, vaikka tiettyjä ongelmia esiintyi.

Lintuinfluenssan tuloon valmistauduttiin nostamalla valmiutta kentällä, lisäämällä seuranta erityisesti luonnonvaraisissa linnuissa ja antamalla määräyksiä siipikarjan sisälläpidosta lintujen kevätmuuton aikana. Yleiset määräykset siipikarjatilojen tautisuojauksesta jäivät voimaan kevätmuuton jälkeenkin. Lintuinfluenssatapauksilta kuitenkin vältyttiin. Ministeriö käynnisti jalostussikojen terveysvalvonnan uudistuksen sekä vesiviljelyeläinten terveyteen liittyvän lainsäädännön uudistuksen yhdessä elinkeinon kanssa. Eläinten tunnistamisjärjestelmiä koskeva lainsäädäntöhanke käynnistettiin.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanoon liittyvien täydentävien ehtojen valvonta käynnistyi kasvinuojeluaineiden, rehujen, elintarviketurvallisuuden ja eläintaukeista ilmoittamisen osalta helmikuussa 2006. Tuotantopanosten laadun varmistamiseksi uudistettiin lannoitevalmisteita, kasvinuojeluaineita ja rehuja koskevia lakeja. Eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi säädettiin laki koe-eläintoiminnasta ja laki eläinten kuljetuksesta.

Tutkimuksen painopisteitä; Elintarviketurvallisuusviraston ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tutkimuksen painopisteitä ovat: eläinten tarttuvat taudit, erityisesti kalojen virusaudit; eläinten raivo-tautitutkimus Suomen ja Venäjän yhteistyönä; elintarvikkeiden kemiallinen ja mikrobiologinen turvallisuus, tieteellinen riskinarviointi; sekä muuntogeenisten ja tavanomaisten kasvien viljelyn rinnakkaiselon edellytyksiä koskeva tutkimus.

14.5 Kala-, riista- ja porotalous

Taulukko 129. Poliittikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	43,0		37,7	
— josta EU-osuus	6,1		5,0	
Toiminnan kustannukset ¹⁾				
Tutkimus ja kehittäminen	13,3	193	13,3	190
Hallinto, vesiviljely, kala- ja riistavarojen arviointi	24,3	280	26,5	279

¹⁾ RKTL, MMM, Tike ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet: kala- ja riistakantoja hyödynnetään kestävästi ja monipuolisesti; elinkeinokalatalouden kannattavuutta pyritään parantamaan; vapaa-ajan kalastusta pyritään edistämään kestävä käytön sallimissa rajoissa; kalavesiä hoidetaan tehokkaasti, tarpeeseen perustuen ja suunnitelmallisesti; vahinko- ja aiheuttavien riistakantojen kasvua säädellään ottaen huomioon sekä kansalliset tavoitteet että kansainväliset velvoitteet; sekä porotaloudessa pyritään porolaidunten kestävä käytön mukaan mitoitettuun kannattavaan porotalouteen.

EU:n neuvosto asetti Itämeren keskeisille kalakannoille saaliskiintiöt vuodelle 2006. Suomen kiintiöt olivat määrältään riittävät. Pohjanlahdella kalastettiin noin 69 000 tonnia silakkaa, joka tällä alueella on suurin EU:n jäsenyyden aikana saatu saalis. Pohjanlahden ja Itämeren pääaltaan lohikiintiön hyödyntämisaste las-ki 35 prosenttiin. Sen sijaan Suomenlahden lohikiintiön hyödyntämisaste nousi 67 prosenttiin.

Elinkeinokalataloudessa on selkeitä rakenteellisia kehittämistarpeita erityisesti alan yritystoiminnan kannattavuudessa. Kannattavuutta pyrittiin parantamaan myöntämällä rakenneohjelmien puitteissa tukia hankkeisiin, jotka monipuolistivat ja tehostivat tuotantoa, nostivat tuotteiden jalostusastetta, kehittivät infrastruktuuria ja paransivat hygieniaa. Kannattavuudessa ei tapahtunut vuonna 2006 merkittäviä muutoksia.

Maa- ja metsätalousministeriö toteutti vuonna 2006 kalastusalan neuvontajärjestöjen neuvontatyön arvioinnin, jonka seurauksena käynnistettiin kehitystyö arviointitulosten toimeenpanemiseksi. Lisäksi käynnistettiin kalatalouden edistämismääräysten haku-, jako- ja valvontamenettelyiden uusiminen.

Kalavesissämme on tällä hetkellä runsaasti kalaa. Osaksi tästä syystä kalakantojen hoitoa on arvioitu uudelleen. Viime aikoina kalavesien hoidossa on korostettu kalastuksen järjestelyn merkitystä sekä luontaisen lisääntymisen mahdollisimman tehokasta hyväksi käyttöä. Istutuksia tarvitaan yhä, mutta niiden suunnitelmallisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Hirvikannan kokoa on pystytty laskemaan viimeisten vuosien aikana, mikä alkoi vuoden 2006 aikana näkyä myös ilmoitetuissa vahingoissa. Hirvivahinkoja korvattiin 3,9 milj. eurolla. Suurpetokannat ovat jatkaneet varsin voimakasta kasvua. Tämä on lisännyt huomattavasti asian julkisuutta. Komission valvontamenettely on kaventanut ministeriön toimintamahdollisuuksia. Vuoden 2005 lopussa valmistunut susikannan hoitosuunnitelma on kuitenkin luonut tietyn vastapainon tälle kehitykselle. Hoitosuunnitelman mukaisesti vahinkojen ennaltaehkäisyyn osoitettiin aikaisempaa enemmän varoja. Vahinkojen ennaltaehkäisyyn on panostettava, sillä luontodirektiivin tiukka sääntely vaikeuttaa suurpetojen metsästystä. Tämä on johtanut korvattavien vahinkojen kasvuun.

Porotaloudessa jatkui suotuisa tuottajahinnan kehitys. Eloporomäärät ovat pysyneet koko poronhoitoalueella alle suurimman sallitun tason. Jäkäläkoiden pysyminen vähintäänkin kohtalaisessa kunnossa on perusedellytys luonnonlaitumiin perustuvan poronhoidon jatkuvuudessa ja kannattavuudessa. Eteläisellä poronhoitoalueella erityisesti Kainuussa suurpetojen aiheuttamat vahingot ovat huomattavasti lisääntyneet. Tälle alueelle on lisätty suurpetojen metsästystä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkimuksen painopisteitä ovat: arviot kala- ja riistavaroista ministeriön päätöksenteon tueksi; alan tilastot; kalan laatu- ja istutustutkimus; ja istutusten toteuttaminen suunnitelman mukaisesti.

14.6 Vesitalous

Politiikkasektorin voimavarat käytettiin pääasiassa ympäristöministeriön hallinnonalalla, jossa vesitalous- ja vesistö- ja vesienhallintatehtävien menot (PL 30) olivat 27,6 milj. euroa. Muilla hallinnonaloilla tehtäviin käytettiin 4,6 milj. euroa. Tehtäviin käytettiin ympäristöministeriön hallinnonalalla 260 henkilötyövuotta ja maa- ja metsätalousministeriössä 15.

Vaikuttavuustavoitteet: vesitalous on taloudellisesti ja ekologisesti kestävä ja erityistilanteiden hallinta on varmistettu.

Vuoden 2006 alkutalven ja kevään tulvista aiheutui suotuisen sääolosuhteiden sekä onnistuneiden vesistöennusteiden ja tulvantorjuntatoimenpiteiden ansiosta vain vähäisiä vahinkoja. Vuoden 2005 poikkeuksellisten tulvien johdosta nopeutettuja tulvariskien hallinnan toimenpiteitä toteutettiin tehokkaasti.

Taulukko 130. Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus

	2004 toteuma	2005 toteuma	2006 tavoite	2006 toteuma
Valmistuneet tulvavaarakartat, kpl	7	10	17	18
Ylikunnallisiin vesihuoltohankkeisiin osallistuneet kunnat, kpl	95	109	93	103
Vesihuoltolaitokset, joiden varmuusluokka parantunut, kpl	17	25	26	15

Kesän 2006 kuivuus nosti esiin vesihuollon toimintavarmuuden puutteita, jotka näkyvät lähivuosina lisääntyvänä rahoitustarpeena. Vesihuollon alueellista yhteistyötä, erityistilanteisiin varautumista ja maaseudun vesihuoltoa parannettiin tukemalla uusien vesilähteiden käyttöönottoa sekä yhdysvesijohto- ja siirtoviemärihankkeiden rahoitusta. Vesihuollon tukitoimenpiteet saattoivat maaseudulla ja haja-asutusalueilla lähes 5 200 taloutta hyvälaatuisen ja riittävän vedensaannin piiriin, kun tavoite vuodelle 2006 oli 5 000 taloutta. Samalla huolehdittiin jätevesien asianmukaisesta käsittelystä. Suomen vesihuoltolaitosten varmuusluokitus päivitettiin uuden valtakunnallisen ohjeen mukaisesti.

Poikkeuksellisista tulvista aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta annettujen säädösten uudistamista valmistellaan niin, että käyttöön tulisi vakuutusperustainen korvausjärjestelmä, jonka etuna olisi korvauskäsittelyn nopeuden lisäksi menettelyn yksinkertaisuus ja selkeys. Varautumista pato-onnettomuuksiin kehitettiin syyskuussa Rovaniemellä järjestetyssä valtakunnallisessa suuronnettomuusharjoituksessa, jossa harjoitustilanteena oli Seitakorvan padon murtuminen.

14.7 Metsätalous

Taulukko 131. Poliitiikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	124,7		122,2	
Toiminnan kustannukset ¹⁾				
Tutkimus ja kehittäminen	42,7	740	42,6	709
Hallinto, tilastot	18,3	256	21,5	274

¹⁾ Metla ja MMM

Vaikuttavuustavoitteet: metsien puuntuotannollinen tila on hyvä; metsät ovat monimuotoisia; ja metsien puuntuotannollinen käyttöaste on korkea.

Metsien kasvu mahdollistaisi viime vuosien tasoa huomattavasti suuremman puunkäytön. Puun hintojen vahvistumisesta huolimatta kotimaisen puun hakkuumäärät eivät kasvaneet vuonna 2006, sillä metsäteollisuus purki ennätysuuria varastojaan. Hakkuumääriä laskivat myös sateiden ja leudon syksyn aiheuttamat puun korjuu- ja kuljetusvaikeudet. Puuta tuotiin hieman vähemmän kuin ennätysvuonna 2005. Metsäsektorin työllisyys säilyi edelleen vakaana pääasiassa metsänhoitotöiden, puun energiakäytön ja puutuoteteollisuuden myönteisen kehityksen ansiosta. Metsätalouden suoraan työllistämä määrä oli noin 27 000 henkilöä. Puutuoteteollisuuden viennin arvo nousi 11 prosenttia 2,7 mrd. euron tasolle. Yksityismetsätalouden reaalinen kannattavuus (nettotulos) ei kehittynyt tavoitteen mukaisesti.

Metsänhoito- ja metsänparannustöihin yksityismetsissä käytettiin valtion rahoitusta yhteensä 61,2 milj. euroa. Valtion rahoituksella toteutettujen metsänparannustöiden määrälliset ja laadulliset tavoitteet saavutettiin kohtuullisen hyvin. Metsänhoitotöissä on kuitenkin edelleen huomattavia lisäämistarpeita.

Metsäneuvosto hyväksyi syyskuussa 2006 Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksen, joka on metsäneuvoston kannanotto metsien ja metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan tulevaisuuden kannalta tärkeistä painopisteistä, tavoitteista ja toimenpiteistä. Tulevaisuuskatsauksen pohjalta on tarkoitus jatkaa Kansallisen metsäohjelman tarkistusta siten, että valtioneuvosto voisi vuoden 2007 lopulla hyväksyä tarkistetun Kansallisen metsäohjelman 2015:n ja siihen kiinteästi liittyvän Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (MET-SO) jatkon.

METSON seuranta- ja arviointiraportin mukaan ohjelmaa on toteutettu valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ja on löydetty uusia, kustannustehokkaita ja toimivia keinoja monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Taulukko 132. Metsätalouden tunnuslukujen kehitys

	2003 milj. m ³	2004 milj. m ³	2005 milj. m ³	2006 (arvio) milj. m ³	Kansallisen metsäohjelman tavoite v. 2010 milj. m ³
Hakkuukertymä ¹⁾	61,1	61,2	58,7	56,9	63—68
Markkinahakkuut ²⁾	55,0	55,1	52,6	50,8	
Puun tuonti	16,6	17,5	21,5	19,8	
Teollisuuden raakapuun käyttö	73,5	74,9	67,8	73,9	
Metsäsektorin työlliset, 1 000 hlöä ³⁾	93	92	96	95	80
Yksityismetsätalouden nettotulos, euroa/ha/v	104,8	101,2	93,7	86,0	118

¹⁾ Hakkuukertymällä tarkoitetaan kaikkea sitä puumäärää, joka on metsästä hakattu. Hakkuukertymässä ei ole mukana metsään jäänyt hukkapuu eikä luonnonpoistuma.

²⁾ Kun hakkuukertymästä vähennetään kotitarvekäyttöön ja kiinteistöjen polttopuiksi otetun raakapuun määrä, saadaan markkinahakkuiden määrä, mikä menee pääasiassa teollisuuden käyttöön ja vientiin.

³⁾ Metsäsektorin työllisissä mukana metsänparannuksen ja puutavaran autokuljetuksen työvoima, noin 5 000 hlöä.

14.8 Erityisteema: Metsänomistajien neuvonta ja sen vaikutus

Taustaa

Kansallinen metsäohjelma 2010:ssä (KMO) metsänomistajien neuvonta ja koulutus nostettiin merkittävään rooliin korostamalla niitä metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten toiminnassa. Koulutus ja neuvonta ovat avainasemassa metsien hoidon, ekologisen kestävyden ja puumarkkinoiden toiminnan kannalta. Koulutuksen ja neuvonnan avulla metsänomistajat voivat perustaa metsiä koskevat päätöksensä korkeatasoiseen osaamiseen.

Metsänomistajien neuvonnan ja koulutuksen tarve on seurausta maamme metsänomistusrakenteesta. Yksityishenkilöt omistavat metsämaan alasta 60 %, yksityisiä metsätiloja on noin 444 000 ja yksityisten metsälöiden keskikoko on noin 24 hehtaaria. Suomessa on lähes miljoona metsänomistajaa, kun mukaan lasketaan myös yhteisomistustilojen osakkaat. Metsänomistajia on siis lähes viidesosa kansasta. Suomalaiset metsätilat ovat tyypillisesti pieniä. 140 000 tilalla metsämaan pinta-ala on korkeintaan viisi hehtaaria ja yli viiden metsämaahehtaarin tiloja on noin 300 000 kappaletta.

Yhteiskunnan muutokset (kaupungistuminen, elintason nousu, ruumiillisen työn väheneminen, keski-ikäistyminen) aiheuttavat muutoksia myös metsänomistajakuntaan. Metsänomistajat ikääntyvät, eläkeläis- ja kaupunkilaismetsänomistajien määrä lisääntyy ja maanviljelijöiden määrä vähentyy seuraavien kymmenen vuoden aikana. Metsänomistuksen tavoitteet monipuolistuvat ja metsien merkitys tulonlähteenä vähenee. Lisäksi sukupolvenvaihdoksia usein seuraava tilojen jakaminen pienentää edelleen tilakokoa ja vaikeuttaa taloudellisesti kannattavan metsätalouden harjoittamista. Neuvonnan tarvetta korostaa myös puuntuotantoinvestointien erittäin pitkä aikajänne, jolloin ilman julkisen vallan väliintuloa yksityismetsänomistajien investoinnit jäisivät vähäisemmiksi kuin yhteiskunnan näkökulmasta on toivottavaa.

1990-luvulla alettiin kiinnittää laajemmin huomiota talousmetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja lisäämiseen. Tämä on synnyttänyt tarpeen metsänomistajien ja metsäammattilaisten monimuotoisuusneuvonnalle, joka keinona täydentää säädöksissä esitettyjä velvoitteita ja maanomistajille maksettavia korvauksia metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Suomen ilmasto- ja energiapolitiikkaa tukevan uusiutuvien luonnonvarojen käytön edistäminen on viime vuosina aiheuttanut uusia tarpeita myös metsäneuvonnalle. Metsäenergian käyttöä pyritään lisäämään parantamalla metsänomistajien, lämpöyrittäjien ja muiden toimijoiden tietämystä metsäenergiasta.

Metsäneuvontaa tuottavat organisaatiot

Metsänomistajien neuvonta on asetettu lakisääteiseksi tehtäväksi metsäkeskuksille ja metsänhoitoyhdistyksille. Neuvonnan toteuttamiseksi metsäkeskuksille osoitetaan valtion talousarviossa vuosittain määräraha. Metsänhoitoyhdistyksillä on lakiin perustuva oikeus kerätä metsänomistajilta veronluonteista metsänhoitomaksua.

Metsäkeskukset ovat käyttäneet viime vuosina valtionapua metsäneuvontaan 6—7 milj. euroa. Se on ollut noin 15 % metsäkeskuksille maksetun valtionavun määrästä. Metsäkeskukset sopivat maa- ja metsätalousministeriön kanssa vuosittain valtionavulla tuotettavan metsäneuvonnan sisällöstä ja suoritteista tulossopimuksessa.

Metsänhoitoyhdistykset tuottavat metsäneuvontaa metsänhoitomaksuvaroilla sekä metsänomistajilta perittävillä toimitusmaksuilla. Metsänhoitoyhdistysten keräämien metsänhoitomaksujen määrä on viime vuosina ollut noin 28 milj. euroa, josta neuvontaan on käytetty keskimäärin 20 % eli noin 6 milj. euroa.

Metsäneuvontaa tehdään myös EU-hankkeiden kautta. Metsäkeskukset ovat käyttäneet näihin hankkeisiin julkista rahoitusta vuosittain noin 1,5 milj. euroa, josta suuri osa on EU-rahoitusta.

Metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten lisäksi metsänomistajaneuvontaa tarjoavat metsäteollisuusyritykset, metsäpalveluyritykset, metsätilanomistajien yhdistykset, 4H-yhdistykset sekä metsäoppilaitokset.

Neuvontamäärät

Metsäneuvonta voidaan jakaa kolmeen luonteeltaan ja tavoitteiltaan erilaiseen ryhmään: henkilökohtaiseen neuvontaan, ryhmäneuvontaan ja joukkoneuvontaan.

Metsäkeskusten tuottama metsäneuvonta painottuu ryhmä- ja joukkoneuvontaan. Metsänhoitoyhdistyksillä keskeisin neuvonnan muoto on metsänomistajien henkilökohtainen neuvonta.

Taulukko 133. Metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten neuvontamäärät vuosina 2003—2005

	2003	2004	2005
Henkilökohtainen neuvonta, henkilöä			
— metsäkeskukset	51 043	51 269	47 270
— metsänhoitoyhdistykset	119 153	123 438	120 942
Ryhmäneuvonta, osallistujia			
— metsäkeskukset	24 311	30 163	28 717
— metsänhoitoyhdistykset	22 444	19 229	20 441
Joukkoneuvonta, osallistujia			
— metsäkeskukset	50 666	24 861	41 251
— metsänhoitoyhdistykset	43 797	48 653	54 056
Tiedotteita, kpl			
— metsäkeskukset	1 337	1 307	1 065
— metsänhoitoyhdistykset	578	474	528

Myös neuvonnan sisällössä ja kohderyhmässä on eroja. Metsänhoitoyhdistysten neuvonta on yleisimmin yhdistysten jäsenille, eli yksityismetsänomistajille annettavaa käytännön neuvontaa ja ammattiapua liittyen esimerkiksi puukauppaan, metsänhoitoon tai metsäverotukseen. Metsäkeskusten neuvonta on usein yleisemmällä tasolla; metsäkeskukset vastaavat uusien lainsäädännöllisten velvoitteiden ja muiden suositusten toimeenpanosta neuvomalla ja kouluttamalla metsänomistajien lisäksi myös metsäammattilaisia, eli esimerkiksi metsänhoitoyhdistysten ja puuhankintaorganisaatioiden toimihenkilöitä. Metsäkeskuksilla merkittävä henkilökohtaisen neuvonnan muoto on metsäsuunnitelmien laatiminen ja niiden luovutus asiakkaalle.

Metsäneuvonnan vaikuttavuuden tutkimustuloksia

Metsänomistajat ovat olleet erittäin kattavasti neuvontaorganisaatioiden tavoittamia. Esimerkiksi 1990-luvun lopussa viiden vuoden tarkastelujaksolla neljä viidestä metsänomistajasta oli saanut vähintään kerran henkilökohtaista neuvontaa. Määrä vastaa lähes 90 % metsäalasta. Neuvonta liittyi pääasiassa puukauppaan, taimikonhoitoon ja metsänuudistamiseen. Ryhmäneuvontaan osallistuminen on harvinaisempaa.

Keskeinen metsäneuvonnalle asetettu tavoite on puuntuotantoinvestointien edistäminen. Tutkimustulosten perusteella metsänomistajan osallistuminen sekä henkilökohtaiseen että joukkoneuvontaan lisää merkittävästi metsänhoidon investointeja. Edelleen tutkimustulokset osoittavat, että toimivin keino taimikonhoidon ja nuoren metsän hoitotöiden lisäämiseen on neuvonnan ja suoran julkisen tuen eli Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisen tuen yhdistelmä. Neuvontaan osallistuminen lisää selvästi todennäköisyyttä, että metsänomistaja ryhtyy hoitotöihin lisäämällä tietoa hoitotarpeesta. Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen tuki puolestaan lisää tehokkaasti hoitotöiden määrää.

EU-ohjelmien kautta rahoitetut erilaiset neuvontahankkeet ovat onnistuneet hyvin. Henkilökohtaisten tilakäyntien lisäksi metsänomistajille on tarjottu erilaisia kursseja, koulutusta ja retkeilyjä. Myös monimuotoisuusneuvonnan vaikuttavuudesta on hyviä tuloksia. Neuvonta on parantanut metsänomistajien tiedon tasoa ja asenteita monimuotoisuuden edistämistä kohtaan. Neuvonta ei ole kuitenkaan merkittävästi lisännyt monimuotoisuuden kannalta tärkeiden säästöpuiden jättämistä metsän uudistusalalle.

Kokonaisuudessaan metsänomistajien neuvonnalla on saavutettu hyviä tuloksia: metsävarat ovat kasvaneet ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta on tullut keskeinen osa metsätaloutta. Valtakunnan met-

sien inventoinnin tulokset kertovat kuitenkin metsiemme metsänhoidollisen tilan heikentyneen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Heikkeneminen johtuu kasvavista metsänhoitorästeistä, sillä taimikonhoidossa, ensiharvennuksessa ja kunnostusojituksessa on jääty huomattavasti jälkeen vuosittaisista työtavoitteista. Tämän vuoksi metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa puun käytön lisäämiselle ja metsän hoidon tason parantamiselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on haasteellista.

14.9 Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö

Taulukko 134. Poliittikkasektorin voimavarat

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2006 milj. euroa	2006 Htv
Siirtomenot, PL 30	4,6		4,0	
Toiminnan kustannukset ¹⁾	103,8	1 871	106,9	1 854
— kiinteistötoimitukset, digitaaliset aineistot, kiinteistörekisteri, tilusjärjestelyt, geodeesian tutkimus				
Toiminnan tuotot	51,8	54,7	54,7	

¹⁾ MMM, MML ja GL

Vaikuttavuustavoitteet: kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaavat yksityisen maanomistuksen pysyvyyden ja maastotiedon oikeellisuuden; kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ovat valtakunnallisesti kattavia, ajantasaisia ja niitä hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa (tietovarojen hyödyntämisessä hakukertojen kasvu vähintään 3 % edellisvuodesta); sekä toimialan tietovarantojen monipuolinen käyttö helpottaa kansallaisen arkea, tehostaa hallintoa ja edistää elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Kiinteistörekisteri ja kiinteistörekisterikartta olivat jatkuvasti ajan tasalla. Kiinteistörekisterin käynnissä olevalla perusparantamisella tehostetaan kiinteistörekisterin käyttöä sekä siitä tuotettavaa sähköistä tietopalvelua. Kiinteistöjärjestelmää pidettiin yllä loppuunsaattamalla lähes 23 000 maanmittaustoimitusta. Maastotiedot kattoivat A-tasoisesti 94 % koko valtakunnasta ja maastotiedon laatutavoite toteutui ulkopuolisen tekemän laatutestauksen mukaan. Tietovarantojen käyttökertojen määrä kasvoi 2,3 % vuodesta 2005.

Geodeettinen laitoksen tutkimuksen painopisteitä on: Valtakunnallisen koordinaattijärjestelmän EUREF-FINin ja valtakunnallisen korkeusjärjestelmän valmistelu.

Nämä mahdollistavat sen, että maassamme on tarkat ja ajantasaiset valtakunnalliset koordinaattijärjestelmät kartoituksen, paikkatietojen käytön sekä navigoinnin tarpeisiin. Tämä luo perustan tietoyhteiskunnan toiminnalle ja sen palvelujen kehittämiseksi Suomessa sekä mahdollistaa monipuolisen yhteistyön muiden maiden kanssa.

14.10 Hallinnon kehitys ja organisaatiomuutokset

Hallinnonalan henkilötyövuosien määrä oli 5 455, missä vähennystä vuoteen 2005 verrattuna oli noin 80 henkilötyövuotta. Hallinnonalan toiminnan kulut olivat yhteensä 379,4 milj. euroa, missä nousua edelliseen vuoteen oli 12 milj. euroa. Henkilöstökulut olivat 222,8 milj. euroa, missä vähennystä oli 0,3 milj. euroa edelliseen vuoteen. Hallinnonalan toiminnan tuotot olivat 112,9 milj. euroa, mistä maksullisen toiminnan tuotot olivat 81,4 milj. euroa.

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toiminta käynnistyi 1.5.2006. Viraston tehtäviin kuuluvat elintarviketietojen valvonnan johtaminen, ohjaaminen ja kehittäminen. Virasto siirtyi uusiin toimitiloihin Helsingin Viikkiin kesäkuussa. Eduskunta päätti Maaseutuviraston perustamisesta 1.5.2007 lukien. Viraston tehtävänä on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallinto- ja toimeenpanotehtävät. Virasto perustetaan Helsinkiin ja siirretään asteittain vuosina 2008—2011 Seinäjoelle.

Liiketoiminta ja talousarvion ulkopuoliset rahastot

Valtion liikelaitos; Metsähallitus

Taulukko 135. Metsähallitus-konsernin taloudellinen tulos, milj. euroa

Vuosi	Liikevaihto	Tulos	Tuloutus valtiolle
2006	267,9	75,4	65,4 (esitys)
2005	229,8	53,5	51,1
2004	241,3	67,4	63,0

Metsähallituksen liiketoiminnan keskeinen tulosalue Metsätalous ylitti tulostavoitteensa. Samoin Laatumaa ja Villi Pohjola ylittivät tavoitteensa. Kaikkien tulosalueiden toiminta oli kannattavaa. Tytäryrityksistä maa-ainesliiketoimintaa harjoittava Morenia Oy teki voitollisen tuloksen. Taimiyhtiö Forelia Oy ja Metsähallitus Holding Oy olivat tulokseltaan tappiollisia. Metsähallitus Holding Oy:n tappiolliseen tulokseen johdaneesta osakkuusyhtiö Forian toiminnasta on päätetty luopua ja toimenpiteisiin Forelia Oy:n toiminnan kannattavuuden parantamiseksi on ryhdytty. Metsähallituksen omavaraisuusaste oli 98 %.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien kokonaismenot vuonna 2006 olivat yhteensä 54,0 milj. euroa, mistä maa- ja metsätalousministeriö rahoitti 6,2 milj. euroa (11 %). Maa- ja metsätalousministeriön ohjaus koski muun muassa luonnon virkistyskäytön tehtäviä, joissa saavutettiin tavoitteet.

Valtionyhtiöt; Suomen Viljava Oy ja Boreal Kasvinjalostus Oy

Suomen Viljava Oy:n omistuksessa on suurin osa Suomessa sijaitsevasta siilokapasiteetista. Valtion strateginen tavoite on varmistaa viljan interventiotoimintaan ja huoltovarmuuteen liittyvien tehtävien häiriöttömyys. Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistajuuteen liittyvä valtion tavoite on varmistaa elintarvikehuollon edellyttämä pohjoisille ilmastoalueille soveltuvien päätuotantolajikkeiden jalostaminen ja jalostusaineiston omistuksen säilyminen.

Taulukko 136. Valtionyhtiöiden taloudellinen tulos, milj. euroa

	2005	2005	2006	2006	Osingot valtiolle
	Liikevaihto	Tulos	Liikevaihto	Tulos	vuodelta 2006
Boreal Kasvinjalostus Oy	6,6	0,8	6	0,6	0,13
Suomen Viljava Oy	16,2	2,1	17,1	3,4	3,0 (esitys)

Valtion osakkuusyhtiö toimialalla on Suomen siemenperunakeskus Oy, johon liittyvä valtion intressi on terveen siemenperunan tuotannon varmistaminen.

Rahastot; Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera) ja Maatalouden interventiorahasto

Maatalouden rakennetuista avustukset ja valtionlainat rahoitetaan Makerasta. Uusien valtionlainojen myöntämisestä luovuttiin pääosin vuodesta 2004 alkaen. Myönnettävien avustusten ja rahaston muiden menojen määrää rajoittaa jatkossa voimakkaasti valtionlainakannan pieneneminen ja sitä kautta rahaston tulojen väheneminen.

Taulukko 137. Makeran tunnuslukuja, milj. euroa

	2005	2006
Menoja sidottiin	187,4	192,5
— mistä avustuksia	159,2	143,3
Tase	922,2	853,4
— mistä lainasaamiset	659,7	572,5
Siirto talousarviosta rahastoon	19,7	23,2
Tulot EU:lta	7,2	15,5

Maatalouden interventiorahasto huolehtii EU:n interventiotoiminnan maksuvalmiudesta. Toiminnan volyymi laski noin 21 % vuoteen 2005 verrattuna, mikä johtui EU:n vientitukitasojen laskusta. Interventio-ostot ja -myynnit olivat poikkeuksellisen vilkkaita. Rahastolla oli lainaa vuonna 2006 keskimäärin 32 milj. euroa. Siirtotalouden tuotot EU:lta rahastoon olivat 56,5 milj. euroa. Talousarviosiirto oli 1,6 milj. euroa.

15. Liikenne- ja viestintäministeriö

Toiminta-ajatuksensa mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet.

15.1 Viestintäpolitiikka

Korkealaatuiset viestintäpalvelut ovat yleisesti saatavilla, hinnaltaan kohtuullisia ja niitä tarjotaan tehokkaasti toimivilla viestintämarkkinoilla.

Viestintäpolitiikkaa toteutetaan pääosin lainsäädännöllä sekä muulla strategisella vaikuttamisella ja ohjauksella, kuten toimilupa- ja taajuuspolitiikalla, tutkimus- ja kehitystoiminnalla, yhteistyöverkostoilla sekä tulosohjauksella. Näiden toimenpiteiden vaikuttavuus ja tuloksellisuus ovat nähtävissä vasta pitemmällä aikavälillä, eikä niiden mittaaminen ole yksiselitteistä. Viestinnän toimialan kehityksen ja palvelujen käytön perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että viestintäpoliittiset toimet ovat olleet oikein ajoitettuja ja kohdistuneet keskeisiin muutospisteisiin.

Viestintäpalveluiden saatavuus

Vuoden 2006 aikana laajakaistaliittymien määrä kasvoi noin 1,2 miljoonasta liittymästä 1,5 miljoonaan liittymään. Suomi säilytti edellisvuonna saavuttamansa aseman kolmanneksi parhaimpana maana Euroopan unionin jäsenmaiden joukossa laajakaistaliittymien suhteellisessa määrässä.

Tällä hetkellä runsaalla puolella maamme kotitalouksista on laajakaistayhteys. Kaikkiaan käytössä olevista internetyhteyksistä jo 80 % on nopeita laajakaistayhteyksiä. Teleyritysten ilmoitusten mukaan yleisin käytössä oleva laajakaistayhteys on 2 Mbit/s.

Laajakaistamarkkinoiden kehitys on pääosin tapahtunut markkinaehtoisesti. Laajakaistastrategian julkiseen rahoitusosuuteen on käytetty valtion, kuntien ja EU:n rahoitusta valtioneuvoston laajakaistastrategian päätösten mukaisesti.

Kertomusvuonna valmisteltiin myös viestintämarkkinalain muutos, jolla puhelinpalveluita koskevan yleis- palvelun määrittelyä tarkennettiin. Muutoksen myötä teleyritys voi päättää millä tekniikalla liittymä toteutetaan asiakkaalle. Puhelinliittymä on kuitenkin edelleen toimitettava kaikille asiakkaille.

Hintojen kohtuullisuus

Olennaista viestintäpalveluiden hintakehitykselle vuonna 2006 on ollut, että matkapuhelu- ja laajakaistapalveluiden kaksi vuotta kestänyt hintojen voimakas lasku on pysähtynyt. Laajakaistaliittymien hinnat ovat jopa hieman nousseet edellisestä vuodesta. Matkapuhelinoperaattoreiden tärkeimmät hinnat ovat pysyneet ennallaan vuoden 2006 alkuun verrattuna.

Markkinoiden toimivuus

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto (FiCom ry) selvittää vuosittain jäsenistönsä näkemyksiä liikevaihdon, nettotuloksen, investointien ja henkilöstömäärän kehityksestä kuluvalta ja seuraavalta vuodelta.

Vuonna 2006 tietoliikennealan tulevaisuudennäkymät olivat FiComin kyselyn mukaan investointeja lukuun ottamatta jossain määrin myönteisemmät kuin muutamana aiempana vuotena.

Vuonna 2006 yritysten liikevaihdot kääntyivät kasvuun. Tähän vaikuttivat uusien palveluiden, kuten 3G:n ja erityisesti mobiilien datapalveluiden lisääntyminen. Ylilyönteihin johtanut puheluhintakilpailu osoitti vuonna 2006 tervehtymisen merkkejä. Päätelaitteiden sekä tietoverkkolaitteiden hintataso laski edelleen.

Edellä mainittujen syiden sekä yritysten voimakkaiden säästöohjelmien takia liikevoittojen aleneva kehitys on pysähtymässä. Yrityksissä on toteutettu voimakkaita henkilöstöjärjestelyitä, eikä lisävähennyksille näytä olevan laajempaa tarvetta lähitulevaisuudessa.

Toimialan investointinäkymät olivat edelleen vaisut. Tietoliikenneala on hyvin investointipainotteinen toimiala ja kokonaisinvestointien määrä on edelleen satoja miljoonia euroja vuodessa. Vuonna 2006 määrä on kuitenkin alemmalla tasolla kuin aiemmin. Samanaikaisesti yhteiskunnan asettamat tavoitteet muun muassa laajakaistayhteyksien tiedonsiirtokapasiteetin olennaisesta nopeuttamisesta vaativat valokuidun lisääntyvää käyttöä sekä uusia langattomia laajakaistaratkaisuja. Alenevalla investointimäärällä on haasteellista vastata tavoitteisiin.

Vuoden 2006 markkinoiden kannalta keskeisin ilmiö oli niin kutsutun kytkykaupan salliminen. Matkapuhelinliittymien ja 3G-puhelinten paketointi yhdeksi palvelukokonaisuudeksi sai alusta saakka paljon huomiota julkisuudessa ja kauppa lähti vireästi liikkeelle. Alkuaiikoina yli 40 prosenttia uusista kännyköistä hankittiin 3G-palvelupakettina. Loppuvuodestakin 35 prosenttia uusista kännyköistä myytiin yhdessä liittymän kanssa.

Lainsäädäntöhankeista merkittävin oli viestintämarkkinalain 1.3.2007 voimaantullut muutos, joka parantaa kuluttajan oikeuksia sekä selkeyttää teleyritysten ja kuluttajien asemaa sopimuskumppaneina.

Viestinnän infrastruktuuri

Uusia innovatiivisia viestintäpalveluita syntyy. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden ja kilpailukyyn parantamiseksi.

Valtioneuvosto myönsi toimiluvan neljänteen digitaaliseen joukkoviestintäverkkoon. Verkko on tarkoitettu mobiilitelevisioiden ohjelmille ja palveluille. Lisäksi valtioneuvosto myönsi verkkotoimiluvan digitaaliseen joukkoviestintäverkkoon. Uudessa kanavanipussa on tarkoitus välittää muun muassa Ruotsin Television SVT:n ohjelmistoja.

Valtioneuvosto muutti 900 megahertsin taajuusalueen käyttösuunnitelmaa siten, että sitä voidaan käyttää GSM-verkon lisäksi kolmannen sukupolven palveluihin. Muutos nopeuttaa kolmannen sukupolven verkkojen rakentamista harvaan asutuille alueille, kun verkkojen omistajien ei tarvitse pystyttää uusia mastoja.

Luottamus sähköisiin palveluihin

Kansalaiset ja yritykset luottavat tietoyhteiskunnan palveluihin. Suomi on tietoturvallinen yhteiskunta, tietoturvallisuusalan kilpailukyky on kunnossa ja tietoturvallisuuteen liittyvä osaaminen ja tietoisuus korkea tasoa.

Kansallisen tietoturvastrategian toteuttaminen on edennyt hyvin. Keskeistä vuonna 2006 oli kansallisen tietoturvallisuuden tilannekuvan luominen, kansallinen tietoturvapäivä sekä turvallisten sähköisten palveluiden tuote- ja palvelukehitystoimintaa edistänyt LUOTI-ohjelma, joka päättyi vuoden lopussa. Helmikuussa kolmatta kertaa järjestetyn kansallisen tietoturvapäivän kohderyhmänä olivat erityisesti koululaiset sekä

pienet ja keskiuuret yritykset. Strategian toimeenpanoa ohjaavan tietoturvallisuusasioiden neuvottelukunnan ympärille on luotu laaja ja toimiva tietoturva-alan yhteistyöverkosto. Strategialla ja sen erillisillä hankkeilla on edistetty merkittävästi kansallista tietoturvayhteistyötä ja kansalaisten luottamusta sähköisiin palveluihin.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki on toiminut pääosin hyvin ja tuonut selkeyttä sähköisen viestinnän luotamuksellisuuden, tietoturvan ja yksityisyyden suojan varmistamiseen. Lain jatkokehitystarpeita on työstetty laajapohjaisessa seurantaryhmässä ja yrityssalaisuuden suojan osalta erillisessä jatkotyössä. Huhtikuun alussa 2006 voimaan tuli lain muutos, joka mahdollistaa nk. massatekstiviestien välittämisen hätätilanteissa. Heinäkuussa 2006 annettiin hallituksen esitys, jolla teleyritysten maksama tietoturvamaksu puolitetaan. Samaan aikaan Huoltovarmuuskeskus ryhtyi ostamaan Viestintävirastolta tietoturvapalveluita yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin toimijoiden käyttöön. Kertomusvuonna on käynnistynyt sähköisen viestinnän tunnistamistietojen tallentamista koskevan EU-direktiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelu.

Tietoturvatietoisuuden voidaan arvioida parantuneen sekä yritysten että yksityisten kansalaisten keskuudessa. Toimenpiteet ovat olleet aikaisempaa jäsentyneempiä. Tietoturvauhkien määrä on pysynyt ennallaan, mutta uhkien laadun voidaan arvioida muuttuneen astetta vakavammaksi. Tietoturvallisuuden osalta merkittäviä uusia uhkia tulee esiintymään jatkossakin, mutta riittävät torjuntatoimenpiteet mahdollistavan oikeudellisen sääntelyn ja tiivistyneen yhteistyön avulla pyritään yhä enemmän suuntaamaan toimintaa ennakoivaan uhkien torjuntaan.

Tilastokeskuksen vuonna 2006 keräämien tietojen mukaan kansalaiset eivät ole kovin huolissaan yksityisyytensä suojasta internetissä eivätkä myöskään pidä internetissä maksamista kovin epäluotettavana. Eniten ollaan huolissaan viranomaisten keräämän tiedon määrästä. Vain noin 3 % suomalaisista on huolissaan siitä, että verkossa maksaminen ei ole turvallista. Sen sijaan yli noin 57 % suomalaisista ei aio asioida viranomaisten kanssa internetissä tietosuojasyistä.

Tietosuojan ja tietoturvan lisäksi myös internetin haitallisiin ja laittomiin sisältöihin sekä sananvapauteen liittyvät asiat ovat nousseet kertomusvuonna esille. Heinäkuussa annettiin hallituksen esitys laiksi lapsipornografian levittämisen estotoimista. Lain tarkoituksena on varmistaa, että poliisi voi luovuttaa teleyrityksille laatimansa luettelon ulkomailla ylläpidettävistä lapsipornografiaa sisältävistä internet -sivustoista.

Digitaalinen televisio toiminta ja Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestäminen

Valtioneuvoston periaatepäätöksen ja samansuuntaisen Yleisradion hallintoneuvoston päätöksen mukaisesti analogiset televisioverkot suljetaan 31.8.2007 ja Suomi siirtyy kokonaan digitaaliseen televisio toimintaan. Kertomusvuoden lopussa digitaalinen maanpäällinen jakeluverkko tavoitti jo noin 99,9 prosenttia kotitalouksista. Lähetysten vastaanotossa tarvittava digisovitin oli vuoden lopussa 76 prosentissa antennitalouksista ja 44 prosentissa kaapelitalouksista.

Kertomusvuonna hyväksyttiin televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muutos, jolla kevennettiin mobiili-televisio toiminnan toimilupamenettelyjä. Valtioneuvosto myönsi kertomusvuonna seitsemän uutta ohjelmistotoimilupaa valtakunnallisessa digitaalisessa televisioverkossa tapahtuvaan lähetystoimintaan ja kolme uutta toimilupaa Pohjanmaalle rakennettavassa erityisverkossa tapahtuvaan lähetystoimintaan. Kanavat sijoittuvat kanavanippuihin, joiden toiminto käynnistyy 1.9.2007.

Julkisen palvelun yleisradiotoiminnan turvaamiseksi televisiomaksua korotettiin vuoden alussa kustannustasoa vastaavasti lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Televisiomaksun hinta säilyi edelleen eurooppalaisen keskitason alapuolella. Televisiomaksun maksajia oli vuoden lopussa 2 001 633, mikä on lähes sama määrä kuin edellisvuonna.

Valtion televisio- ja radiorahasto

Vuonna 2006 rahaston suoriteperusteiset tuotot olivat yhteensä 423 milj. euroa, josta toimilupamaksuja oli 14 milj. euroa ja televisiomaksuja 409 milj. euroa. Televisiomaksujen suoriteperusteinen kertymä oli noin 13,4 milj. euroa edellisvuotista suurempi. Toimilupamaksujen suoriteperusteinen kertymä oli puolestaan noin 3,8 milj. euroa edellisvuotista pienempi. Televisiomaksua korotettiin 3,5 prosentilla vuoden 2006 alusta.

Rahaston käyttösuunnitelmassa televisiomaksujen ja toimilupamaksujen maksuperusteiseksi kertymäksi oli arvioitu 415,5 milj. euroa. Toteutuma oli 421,7 milj. euroa, josta televisiomaksuja 406,9 milj. euroa ja toimilupamaksuja 14,8 milj. euroa. Edellisenä vuonna televisiomaksujen maksuperusteinen kertymä oli 394,1 milj. euroa ja toimilupamaksujen kertymä oli 18,4 milj. euroa.

Rahaston varoja käytettiin Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen 409,3 milj. euroa, mikä oli 6,8 milj. euroa suunniteltua enemmän. Viestintävirastolle maksettu korvaus rahaston hoidosta ja televisio- ja radio-toiminnasta annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta oli 10,7 milj. euroa, mikä on 1,5 milj. euroa suunniteltua vähemmän. Rahaston vapaat tilittämättömät varat vuoden lopussa olivat 6,3 milj. euroa.

Sanomalehdistön tuki

Valtion talousarviossa 2006 oli momentille 31.72.42 Sanomalehdistön tuki osoitettu 13 614 000 euroa. Määrärahan tarkoituksena on edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta. Vuonna 2006 Suomessa julkaistiin 204 sanomalehteä, joista yli 150 lehdellä on myös sähköinen verkkolehti/näköislehti.

Määrärahasta maksettiin 7 760 000 euroa valtioneuvoston erikseen määräämiin ehdoin puolueille lehdistön ja sitä vastaavan sähköisen julkaisutoiminnan tukemiseen sekä Ahvenanmaan maakunnalle tiedustustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain (10/1969) 9 §:ssä tarkoitettu avustus (ns. parlamentaarinen lehdistötuki). Puolueet jakoivat parlamentaarista tukea yhteensä 24 lehdelle. Määrärahasta käytettiin 5 854 000 euroa avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi (ns. valikoiva lehdistötuki). Valikoivaa tukea maksettiin 16 lehdelle.

15.2 Liikennepolitiikka

Henkilöliikenne kasvoi edellisvuodesta. Junamatkojen määrä kasvoi vuonna 2006 sekä kaukojunissa että pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä. Junissa tehtiin kaikkiaan ennätyselliset 65 miljoonaa matkaa. Kaukojunissa tehtiin 12,8 miljoonaa matkaa, mikä on 2,8 % edellisvuotta enemmän. Matkat lähiliikenteessä lisääntyivät 3,2 %. YTV-alueella tehtiin yhteensä 41,2 miljoonaa junamatkaa ja YTV-alueen ulkopuolisia lähiliikennematkoja pääkaupunkiseudulla yhteensä 10,1 miljoonaa. Suomen ja Venäjän välillä matkoja oli 337 000, mikä on 26,1 % enemmän kuin vuonna 2005. Henkilöautoliikenne kasvoi 1 %. Lentoliikenteen kotimaan matkustajamäärä kasvoi 4,2 %, kansainvälisen liikenteen kasvun ollessa 10,3 % edellisvuodesta. Ulkomaanliikenteen laivamatkustajien määrä laski 1,8 %, matkustajamäärän ollessa 16,3 miljoonaa.

Kuorma-autoilla kuljetettu tonnimäärä pysyi edellisvuoden tasolla (390 000 tuhatta tonnia), tonnikiilometreillä mitatun tiekuljetukset laskivat vajaan prosentin. Kansainvälinen rautatieliikenne kasvoi 2,1 % ja Suomen kautta kulkeva transitoliikenne rautateillä 25 % vuodesta 2005. Kotimaassa tavarakuljetukset rautateillä kasvoivat 10,6 % vuodesta 2005. Ulkomaan merikuljetukset kasvoivat 10,6 % nousten 99,2 miljoonaa tonniin. Kauttakululiikenne Suomen satamien kautta kasvoi 17,5 %. Kauttakululiikenteessä kuljetettu tavaramäärä oli 6,6 miljoonaa tonnia.

Liikenneinfrastruktuuri

Kuljetusten ja liikenteen toimivuudesta huolehditaan siten, että koko liikenneverkolla on taattu päivittäinen liikennöitävyys ja että valtakunnallisilla tärkeimmillä pääväylillä matka- ja kuljetusajat eivät lisäänty.

Tieverkon päivittäinen liikennöitävyys säilyi ennallaan. Sujuvuusongelmia esiintyi kuitenkin erityisesti pääkaupunkiseudun kehäteillä ja muilla suurimmilla kaupunkiseuduilla. Vaalimaan ja Nuijamaan raja-ase-milla lisääntynyt raskas liikenne aiheutti merkittäviä sujuvuus- ja turvallisuusongelmia myös paikalliselle liikenteelle.

Tienkäyttäjätyytyväisyys päätteiden tilaan on parantunut viime vuosina. Tyytyväisyys muun tieverkon tilaan on selvästi alhaisempi kuin tyytyväisyys päätteihin.

Hoitotaso ja siihen käytetty rahoitus säilyi edellisvuotisella tasolla. Päällysteiden uusimiseen ja rakenteiden korvausinvestointeihin rahoitusta käytettiin edellisvuotta vähemmän. Päällysteiden kuntoa kuitenkin parannettiin päätieverkon lisäksi jonkin verran myös alemmalla tieverkolla. Runkotieverkosta 75 % on edellisvuoden tavoin turvallisesti ja sujuvasti liikennöitävää (nopeusrajoitus vähintään 100 km/h). Siltojen korjausrahoitusta lisättiin ja siltoja peruskorjattiin kappalemääräisesti edellisvuosia huomattavasti enemmän. Huonokuntoisten siltojen kokonaismäärä säilyi ennallaan. Kevyen liikenteen väylien kunto säilyi edellisvuoden tasolla.

Perustienpidon investointien määrä kasvoi edellisvuodesta eduskunnan teemahankkeille myöntämän lisärahoituksen turvin.

Suolan käyttö väheni edellisestä talvikaudesta, sillä talvikaudella 2004—2005 oli poikkeuksellinen vaikeat keliolosuhteet, kun taas vuoden 2005—2006 talvikausi oli normaali. Pohjavesiä suojattiin keskitetyn ohjelman mukaisella rahoituksella seitsemän kilometrin matkalla. Kiireellisen suojauksen tarpeessa on edelleen 116 kilometriä.

Tiehallinto saavutti hallintomenoja ja kunnossapidon yksikkökustannuksia koskevat toiminnallisen tehokkuuden tavoitteensa. Vuoden 2006 aikana Tiehallinnolle kehitettiin muiden hallinnonalan virastojen tavoin tuottavuusmittarit ja tämän perusteella vuodelle 2007 asetettiin työn tuottavuutta ja kokonaistuottavuutta koskevat tavoitteet.

Vuoden 2006 talousarviossa tehtiin päätökset valtatie 3 Tampereen läntisen ohikulkutien toisesta vaiheesta, valtatie 20 välin Hintta—Korvenkylä parantamisesta Oulun seudulla sekä valtatie 2 Vihti—Pori -yhteysvälin parantamisesta. Liikenteelle avattiin Tampereen läntisen kehätien I vaihe.

Taulukko 138. Tieverkon palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

Tavoite tai mittari	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Kunto ja palvelutaso				
Sujuva ja turvallinen runkoverkko (%)	76	75	71	75
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono (km)	4 338	3 970	4 100	3 308
Päällysteiden uusiminen (km)	4081	4 400	4 000	3 890
Sillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono (kpl)	1 086	1 086	1 200	1 080
Siltojen peruskorjaus (kpl)	112	134	140	194
Soratiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono (km)	3 080	3 900	3 000	2 859

Taulukko 138. Tieverkon palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

Kelirikkorajoitusten määrä (km)	864	1 173	850	911
Kelirikkoteiden peruskorjaus (km)	200	266	200	202
Huonojen ja erittäin huonojen kevyen liikenteen väylien määrä (km)	336	250	330	242
Suolan käyttö liukkauden torjunnassa (t)	88 000	100 588	88 000	83 011
Kiireellinen pohjavesien suojaustarve	123	112	123	116
Asiakastyytyväisyys				
Tienkäyttäjätyytyväisyys pääteiden tilaan	3,60	3,67	3,6	3,72
Tienkäyttäjätyytyväisyys muun tieverkon tilaan	2,8	3,05	2,7	3,05
Tienkäyttäjätyytyväisyys talvihoidon tasoon	3,4	3,4	3,4	3,54
Toiminnallinen tehokkuus				
Hallintomenot (milj. euroa)	69	67	69,5	69,5
Kunnossapidon yksikkömenot (€/tiekm)	6 497	6 469	6 480	6 454

Rataverkolla palvelutaso parani tavoitteen mukaisesti henkilöliikenteen verkolla. Nopean rataverkon (nopeus vähintään 160 km/h) pituus kasvoi 109 kilometriä, kun Kerava—Lahti -oikorata avattiin ja rataosa Kinni—Otava nousi nopeaan rataverkkoon. 25 tonnin rataverkon tavoitetta ei saavutettu, kun rataosa Kokemäki—Rauma jäi alempaan luokkaan. Rataverkon päällysrakenteen yli-ikäisyyttä vähennettiin huomattavasti runkoverkolla, mutta muulla rataverkolla yli-ikäisten määrä kasvoi. Radanpidosta johtuvat viivästysten osuus oli 4 % eli edellisvuoden tasolla ja alempi kuin tavoite 5 %. Rataverkon kuntoindeksi, joka lasketaan neljän vuoden keskiarvona, oli 87 (100=hyvä) vuonna 2006.

Toiminnallisen tehokkuuden tavoitteista sähkön ja telematiikan hoito- ja käyttömenot nousivat edellisvuodesta sähkökulutuksen kasvun vuoksi. Kulutuksen kasvu oli ennakoitu tavoitteessa, joka oli 4 600 euroa/raidekm. Menot olivat 4 315 euroa/raidekm, joten tavoite saavutettiin. Muut hoito- ja käyttömenot raidekilometriä kohti olivat 7 678 euroa, kun tavoite oli korkeintaan 7 100 euroa. Menot kasvoivat edellisvuodesta, vaikka tavoitteena oli menojen väheneminen.

Vuoden 2006 talousarviossa tehtiin päätös Ilmalan ratapihan parantamisesta. Liikenteelle avattiin Kerava—Lahti -oikorata ja välin Oulu—Iisalmi/Vartius sähköistys valmistui.

Taulukko 139. Rataverkon palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

Tavoite tai mittari	2004	2005	2006	2006
	toteutuma	toteutuma	tavoite	toteutuma
Kunto ja palvelutaso				
Ratapituus, koko rataverkko	5 851	5 851	5 914	5 914
Nopea rataverkko, nopeus vähintään 160 km/h (km)	530	556	675	675
25 tonnin verkon pituus, km			423	378
Rataverkon kuntoindeksi (100=hyvä)	89	89	87	87
Yli-ikäinen päällysrakenne runkoverkolla/muulla rataverkolla, km; kiskot		326/1 018	354/1 250	304/1 220
Radanpidosta johtuvat viivästykset (% kaukoliikenteen junista myöhässä määräasemalla>5 min.)	3,3	4	5	4

Taulukko 139. Rataverkon palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

Toiminnallinen tehokkuus			
Sähkön ja telematiikan hoito- ja käyttömenot (€/raidekm)	3 880	4 600	4 315
Muut hoito- ja käyttömenot (€/raidekm)	7 534	7 100	7 678

Vesiväylien palvelutaso pysyi edellisvuoden tasolla. Huonokuntoisten kauppamerenkulun väylien määrä väheni edellisvuodesta ja tavoite saavutettiin. Navi-kriteerit täyttävien väylien osuus kasvoi edellisvuodesta, mutta jäi alle tavoitetason; tavoitteena oli 84 % ja toteutuma 78 %. Myös matalaväylien osalta jäätii tavoitteesta. Talvimerenkulku sujui hyvin, mihin osaltaan vaikutti leuto talvi. Jäänmurtopalveluiden odotusaika oli keskimäärin 3,3 tuntia, kun tavoite on enintään 4 tuntia. Ilman odotusta pääsi läpi 93,2 %.

Rannikon kauppamerenkulun väylien ylläpitokustannukset väyläkilometriä kohti olivat samansuuruiset kuin edellisvuonna eli 3 470 euroa. Tavoitetta 3 450 euroa/väyläkilometri ei kuitenkaan saavutettu. Sisävesien kauppamerenkulun väylien ylläpitokustannukset väyläkilometriä kohti ylittivät tavoitteen 607 eurolla. Sekä pääoma- että palkkakustannukset nousivat ennakoitua enemmän. Vuoden 2006 talousarviossa päätettiin Raahen meriväylän parantamisesta.

Taulukko 140. Vesiväylien palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

Tavoite tai mittari	2004 toteutuma	2005 toteutuma	2006 tavoite	2006 toteutuma
Kunto ja palvelutaso				
Kauppamerenkulun väyläkilometrit	3 993	4 009	4 074	4 079
Huonokuntoisten kauppamerenkulun väylien määrä, km	805	629	600	587
Navi-kriteerit täyttävien väylien osuus, (%)				
— kauppamerenkulun väylät	65	70	84	78
— matalaväylät	20	24	30	26
HELCOM-mittausten toteutumisaste	20,5	26,5	31	42
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, tuntia	3,3	2,7	Enint. 4	3,3
Ilman odotusta läpipäässeiden alusten osuus, %	95,5	95	90—95	93,2
Asiakastytyväisyys				
Tyytyväisyys talvimerenkulun avustamiseen (1—5)	3,9		4,0	3,8
Toiminnallinen tehokkuus				
Rannikon kauppamerenkulun väylien ylläpidon kustannukset keskimäärin €/väyläkm	3 700	3 471	3 450	3 470
Sisävesien kauppamerenkulun väylien ylläpidon kustannukset keskimäärin €/väyläkm	8 670	8 434	8 550	9 132

15. Liikenne- ja viestintäministeriö

Taulukko 141. Perusväylänpito, määrärahojen käyttö, euroa¹⁾

	2004	2005	2006
31.24.21 Perustienpito	586 958 877	581 019 886	591 222 906
31.30.21 Merenkululaitoksen toimintamenot	25 614 947	17 383 943	93 606 574
31.40.21 Perusradanpito	296 213 539	317 886 424	315 597 695
Perusväylänpito yhteensä	908 787 363	916 290 253	1 000 427 175

¹⁾ Luvut sisältävät sekä talousarviovuonna myönnettyjen että edellisiltä vuosilta siirrettyjen määrärahojen käytön. Merenkululaitoksen toimintamenomomentille ei ole vuonna 2006 nettobudjetoitu väylämaksutuloja.

Liikenneverkon kehittäminen

Taulukko 142. Kehittämishankkeet, määrärahojen käyttö, euroa

	2004	2005	2006
Tieverkon kehittäminen ¹⁾	185 758 816	142 549 944	108 767 178
Vesiväyläverkon kehittäminen ²⁾	777 632	3 317 690	9 341 506
Rataverkon kehittäminen ³⁾	207 135 785	109 178 717	68 648 242
Vuosaaren sataman liikenneväylät	39 154 243	68 141 218	60 992 965
Väyläverkon kehittäminen yhteensä	432 826 476	323 187 569	247 749 891

¹⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.24.76 Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset, 31.24.77 Tieverkon kehittäminen (ei käytettävissä 2006), 31.24.78 Eräät tiehankkeet ja 31.24.79 Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus ja elinkaari- ja elinkaarihankkeet.

²⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.30.76 Maa- ja vesi-alueiden hankinta, 31.30.77 Väyläverkon kehittäminen, 31.30.78 Eräät vesiväylähankkeet ja 31.30.79 Saimaan kanavan vuokra-alueen tie.

³⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.40.76 Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset, 31.40.77 Rataverkon kehittäminen, 31.40.78 Eräät ratahankkeet ja 31.40.79 Radioverkon rakentaminen.

Taulukko 143. Väyläomaisuus, milj. euroa¹⁾

	Tiehallinto	Merenkululaitos	Ratahallintokeskus
Tase 1.1.2006	14 848,2	265,1	2 990,3
Investoinnit	933,5	14,2	413,3
Poistot	1 117,1	17,3	143,9
Tase 31.12.2006	14 664,6	261,9	3 078,1

¹⁾ Väylälaitosten käyttöomaisuus

Henkilöliikennepalvelut

Liikennepalvelujen peruspalvelutaso turvataan.

Liikenne- ja viestintäministeriö osti **henkilöjunaliikennettä** yhteensä 40,0 milj. eurolla (2005: 39,7 milj. euroa). Palvelutasoa on turvattu ostamalla asiakastuloperusteista liikennettä täydentävää alueellista ja kaukojunaliikennettä. Ostetussa liikenteessä tehtiin yhteensä 14,4 miljoonaa matkaa (2005: 14,2). Tehtyä matkaa kohti rahoitus oli 2,77 euroa (2005: 2,79) ja junakilometriä kohti 3,26 euroa (2005: 3,14). Ostoliikenteen subventioaste oli keskimäärin 36 % (2005: 34).

Kerava—Lahti -oikoradalle järjestettiin uutena liikenteenä taajamajunaliikenteen perustarjonta. Oikoradan käyttöönoton yhteydessä lopetettiin sisämaan yöjunaliikenteen ostaminen. Junaliikenteen nopeutumisen myötä palvelua ei enää ollut perusteltua jatkaa.

Lääninhallitukset turvasivat joukkoliikenteen alueellisia palveluja ostamalla **linja-autoilla ja takseilla** hoidettavaa, asiakastuloperusteista liikennettä täydentävää maaseudun peruspalveluluonteista runkoliikennettä noin 21,9 milj. eurolla (2005: 21,9). Matkustajia oli 6,2 miljoonaa (2005: 7,0). Matkustajaa kohti rahoitus oli 3,53 euroa (2005: 3,14) ja ajokilometriä kohti 0,83 euroa (2005: 0,69). Rahoituksen osuus liikenteen bruttohinnasta oli keskimäärin 61 % (2005: 60). Palvelujen turvaamistavoitetta ei saavutettu, vaan liikennettä jouduttiin karsimaan.

Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen lähiliikenteen julkisen rahoituksen uudistamista ja linja-autoliikenteen rahoituksen uudistamista selvittäneet työryhmät esittivät liikennepalvelujen suunnittelua laajempina kokonaisuuksina ja selkeiden palvelutasotavoitteiden määrittelyä alalle. Näiden mietintöjen ja jäsenvaltioiden neuvostossa hyväksymän palvelusopimusasetuksen pohjalta liikenne- ja viestintäministeriö on alkanut valmistautua henkilöliikennelain kokonaisuudistukseen ja joukkoliikenteen rahoituksen uudistamiseen.

Lentoliikennettä turvattiin Savonlinnaan ja Varkauteen yhdessä asianomaisten kuntien kanssa väliaikaisjärjestelyin. Ministeriön osuus oli yhteensä noin 0,8 milj. euroa. Matkustajia oli yhteensä 25 000. Ministeriön rahoitusosuus oli noin 33 euroa/matkustaja.

Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoilla turvataan saaristossa vakinaisesti asuvien toimeentulon ja asioinnin kannalta tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoon käytettiin 8 668 000 euroa. Tämän lisäksi lipputuloja kertyi noin 740 000 euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti työryhmän selvittämään Merenkululaitoksen ja Tiehallinnon tilaaman lauttaliikenteen kilpailuttamista. Tavoitteena on parantaa tilaamisen tehokkuutta, varmistaa palvelutaso ja etsiä keinoja aluskannan riittävän uusiutumisen varmistamiseksi.

Merenkululaitos kilpailutti Merenkululaitoksesta annetun lain siirtymäsäännösten mukaisesti jäänmurtopalvelut sekä saariston yhteysalusliikennepalvelut ja yöjunaliikennepalvelut. Jäänmurtopalvelujen kilpailutuksessa saatiin vain kaksi vaihtoehtoista tarjousta Varustamoliikelaitokselta. Liikenne- ja viestintäministeriö asetti selvitysmiehen pohtimaan jäänmurtopalvelujen kilpailutuksen periaatteita.

Länsi-Suomen lääninhallitus käytti valtion osuutena 500 000 euroa **Merenkurkun matkustajalauttaliikenteen** turvaamiseen. Ostosopimus on voimassa vuoden 2007 loppuun.

Joukkoliikenteen osuutta työmatkaliikenteessä pyritään lisäämään myöntämällä kunnille valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ylläpitämiseen sekä kaupunki-, seutu- ja työmatkalippujen hinnanalennuksiin. Lääninhallitukset maksoivat kunnille paikallisliikenteen ylläpitämiseen valtionavustusta noin 4,4 milj. euroa (2005: 5,3) ja lippujen hinnan alentamiseen noin 10,9 milj. euroa (2005: 11,0).

Liikenne- ja viestintäministeriön vetämä **matkapalvelukeskusten (MPK) toteuttamista ja laajentamista** ohjaava työryhmä julkaisi MPK -maksujärjestelmää liittyvän suosituksen ja käynnisti MPK -hankinta-asiakirjojen päivitystyön ja tarjouskilpailuihin liittyvän testipenkin kehittämisstrategian laatimisen. Työryhmä teetti selvityksen myös matkapalvelukeskusten asiakastyytyväisyysmittausten suunnittelusta. Ensimmäiset kaksi valtakunnallisen mallin mukaista matkapalvelukeskusta otettiin käyttöön huhtikuussa. Useilla alueilla on menossa toiminnan käynnistämiseen tähtäävä selvitys- ja valmistelutyö. Matkojen yhdistelyyn varattua määrärahaa käytettiin vuonna 2006 noin 0,3 milj. euroa (2005: 0,1).

Matkakeskusohjelmassa on vuonna 2006 osallistuttu kolmen matkakeskuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen (Lahti, Kuopio ja Mikkeli).

Joukkoliikenteen määrärahalla joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta on parannettu erilaisilla kehittämishankkeilla. Valtakunnallisesti merkittäviin **joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin** ministeriö käytti noin 3,9 milj. euroa (2005: 4,6). Painopisteinä olivat informaation kehittäminen, 1,4 milj. euroa, matkakeskukset, 1,1 milj. euroa ja joukkoliikennetutkimus, 0,6 milj. euroa. Lääninhallitukset puolestaan rahoittivat alueellisia ja paikallisia kehittämishankkeita noin 1,3 milj. eurolla (2005: 2,1).

Joukkoliikenteen esteettömyyttä on edistetty ministeriön Esteettömyysstrategian mukaisesti. Esteettömyyden edistämiseen ja palvelun laadun kehittämiseen käytettiin vuonna 2006 noin 0,2 milj. euroa (2005: 0,3).

Kuljetus ja logistiikka

Logistisia kustannuksia alennetaan.

Vuonna 2006 toteutettiin toimenpideohjelmaa Suomen logistisen aseman vahvistamiseksi. Ohjelman 35 toimenpiteestä hieman yli puolet on toteutettu ja loputkin ovat edenneet. Toimenpiteet liittyvät logistiikan osaamiseen, markkinoihin, yhteyksiin ja kansainväliseen edunvalvontaan.

Logistiikka nostettiin yhdeksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden pääteemaksi. Komissio julkaisi logistiikasta Suomen pyynnöstä ja myötävaikutuksella valmistellun tiedonannon, joka tukee Suomen näkemyksiä logistiikan merkityksestä elinkeinoelämän kilpailukyvyille.

Logistiikan tasoa ja kehittämistarpeita koskeva Logistiikkaselvitys 2006 valmistui. Suomessa logistiset kustannukset määräytyvät ensisijaisesti halutun palvelutason ja toimijoiden osaamisen perusteella. Yrityskoon kasvaessa mahdollisuudet panostaa logistiikkaan paranevat ja toiminnan kansainvälistyessä se on kilpailusyistä välttämätöntä. Selvityksen perusteella Suomessa toimivien yritysten logistiikkakustannukset ovat noin 13 % yritysten liikevaihdosta, mikä on pari prosenttia enemmän kuin edellisessä vuoden 2001 selvityksessä. Yksi nousua selittävä tekijä on se, että vuoden 2006 selvitykseen vastasi yli 2 200 yritystä, joista valtaosa on pieniä. Edellisessä selvityksessä oli mukana vain suurimpia yrityksiä.

Venäjän kasvavat markkinat ovat Suomen talouselämälle suuri mahdollisuus ja maiden välisen rajan ylittävien tiekuljetusten kasvu jatkui edelleen. Kuljetusmäärien kasvu johti Venäjän puoleisten raja-asemien välityskyvyn ajoittaiseen ylittymiseen, mistä johtuneet rekkajonot aiheuttivat kohtuutonta haittaa Kaakkois-Suomen asukkaille. Venäläisiä pyydettiin sujuvoittamaan rajanylitysprosessia ja varaamaan siihen riittävästi resursseja. Venäläiset lisäsivät kapasiteettiaan ja Suomen viranomaiset tehostivat yhteistyötään ja paransivat valmistautumistaan, joten loppuvuoden ruuhkat pysyivät hallinnassa. Rajanylitys vaatii aina oman aikansa, joten päätettiin käynnistää laajojen rekkaparkkien valmistelu Vaalimaan ja Nuijamaan raja-asemien läheisyyteen.

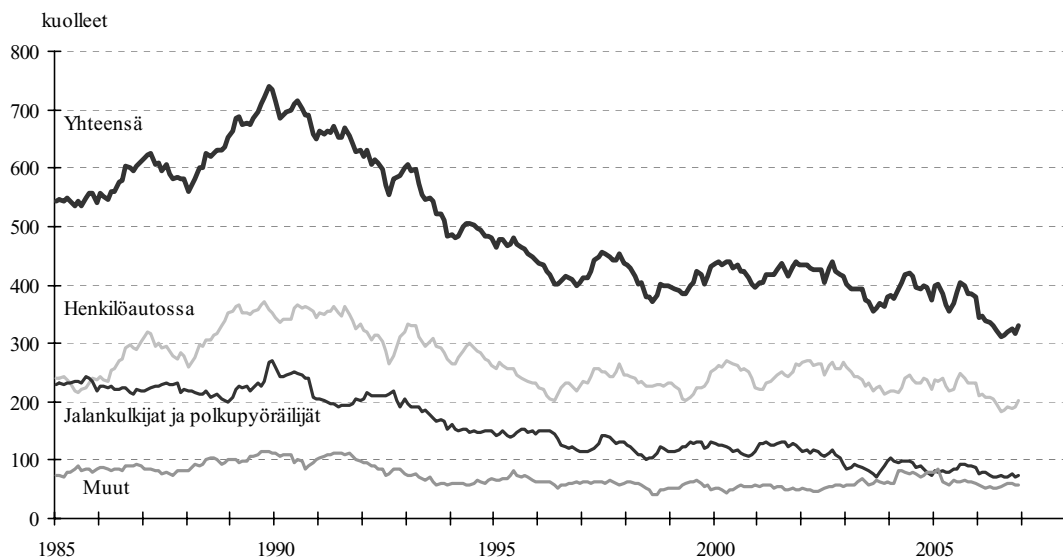
Turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti, mikä edellyttää tieliikenteessä kuolleiden määrän jäämistä vuonna 2006 alle 315. Rautatieliikenteessä ei tapahdu matkustajien kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Kauppamerenkulussa ja ilmailuliikenteen säännöllisessä reittiliikenteessä ja charterliikenteessä ei tapahdu kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Hallinnonalan tutkimuslaitosten tuottamien sää-, aallokko- ja jääennusteiden osuvuuden tule olla hyvällä tasolla.

Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta luovutti 15.12.2005 liikenne- ja viestintäministerille Tieliikenteen turvallisuus 2006—2010 -ohjelman. Tämän pohjalta valtioneuvosto teki periaatepäätöksen tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta 9.3.2006. Periaatepäätöksessä vahvistettiin jo aiemmin asetettu liikenneturvallisuustavoite, jonka mukaan tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä saa vuonna 2010 olla enintään 250.

Vuonna 2006 tieliikenteessä kuolleiden lopullinen määrä ennakkotiedon (330 kuollutta) mukaan jäänee alle 350 ensimmäisen kerran sitten 1940-luvun. Kuolleiden määrä väheni noin kymmenen prosenttia edellisvuodesta. Myös tieliikenteessä loukkaantuneiden määrä väheni vuonna 2006. Periaatepäätöksen mukaista tavoitetta kohti ollaan menossa, mutta liian hitaasti.

Kuvio 14. Tieliikenteessä 12 edellisen kuukauden aikana kuolleet

Vuonna 2006 ei tapahtunut **rautatieliikenteessä** vakavia onnettomuuksia. Tasoristeysonnettomuuksien määrä on edelleen suuri, joten toimia tasoristeysturvallisuuden parantamiseksi on jatkettava poistamalla tasoristeyksiä, rakentamalla uusia tasoristeysturvalaitteita, parantamalla tasoristeyksien näkemiä ja havaittavuutta sekä lisäämällä valistusta. Vuonna 2006 tasoristeysonnettomuuksissa menehtyi kuusi henkeä ja loukkaantui 23.

Meriliikenteessä Suomen aluevesillä ja suomalaisille aluksille sattui vuonna 2006 yhteensä 50 merionnettomuutta. Merionnettomuuksien lukumäärä nousi jonkin verran edellisvuodesta (2005: 33 onnettomuutta). Suurin osa onnettomuuksista oli kuitenkin lieviä. Kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ei sattunut vuonna 2006.

Alusliikennepalvelu (VTS) valvoo ja ohjaa alusliikennettä kaikilla rannikon vilkkaimmin liikennöidyillä väylillä ja vesialueilla sekä Saimaan syväväylällä. Alusliikennepalvelun tavoitteena on alusliikenteen turvallisuuden lisääminen sekä alusliikenteestä ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen.

Suomenlahden kansainvälisellä merialueella alusliikennettä valvotaan Suomen, Viron ja Venäjän yhteistyössä ylläpitämän pakollisen ilmoittautumisjärjestelmän (GOFREP=Gulf of Finland Reporting) avulla. Alus ilmoittautuu alueelle tulosuuntansa mukaisesti jollekin kolmesta valvontakeskuksesta. Tämän jälkeen

alus on alueella jatkuvassa seurannassa. Tarvittaessa alukselle voidaan antaa tiedotteita. Vuonna 2006 Suomenlahdella kirjattiin 37 000 aluskäyntiä. Ilmoittautumisen laiminlyönnin tai meriteiden sääntöjen rikkomisen vuoksi lähetettiin selvityspyyntö 125 aluksen lippuvaltiolle.

Lentoliikenteen ammattimaisessa liikenteessä ei vuonna 2006 tapahtunut kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Siviili-ilmailun turvatoimia tehostettiin merkittävästi Lontoossa elokuussa 2006 tapahtuneen terrori-iskusuunnitelman paljastamisen jälkeen. Lentoturvallisuuden kannalta toimenpiteiden painopisteenä on varmistaa turvallisuusmääräysten noudattaminen ja huolehtia ilmailun viranomaistoiminnan korkeasta tasosta. Lentoturvallisuusjärjestelmät ovat Suomessa hyviä, ja huomiota kiinnitetään pieniinkin poikkeamiin.

Ilmatieteen laitoksen sääennusteiden osuvuus on parantunut jatkuvasti, mikä on tuonut säästöjä yhteiskunnalle, kun esim. vaarallisiin säätilanteisiin on pystytty varautumaan etukäteen. Myös osuvuustavoitteet ylitettiin. Sääpalvelussa toimi koko vuoden vaarallisten säätilanteiden valmiuspäivystys. Kumpulan kampukselle rakennetun kaupunki-ilman havaintojärjestelmän välityksellä voidaan selvittää kaupunki-ilman epäpuhtauksien terveysvaikutuksia ja pystyttiin esim. tiedottamaan nopeasti Venäjältä Suomeen levinneiden metsäpalosavujen alkuperästä ja hiukkasten koostumuksesta.

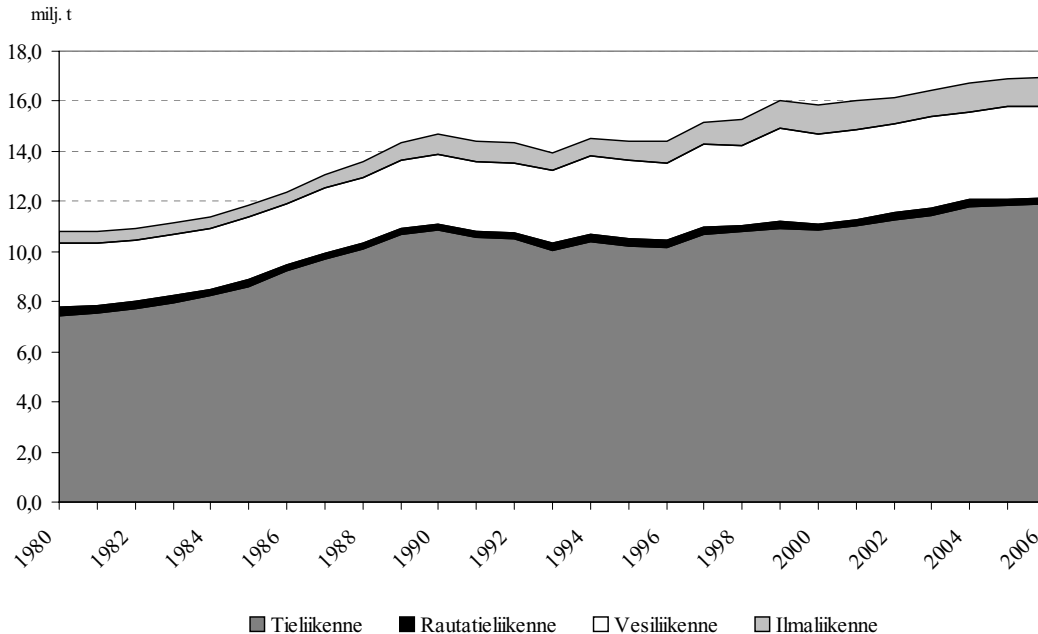
Merentutkimuslaitoksen ylläpitämän aallokko- ja vedenkorkeus- ja jääpalvelun internetkäyttö on kasvanut useisiin miljooniin käyttäjiin vuodessa. Jää- ja vedenkorkeuspalvelua toimitettiin Merentutkimuslaitoksesta ensi kerran 2006 myös Ruotsin talvimerenkuluntarpeisiin. Vedenkorkeusennustetoiminnan niukat resurssit vaikeuttavat varoitusten ja palvelujen toimittamista myös muiden ministeriöiden (sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö) tarpeisiin. Suomenlahdella ennustetoimintaa on ylläpidetty vuoden 2006 aikana yksityisen lahjoituksen turvin.

Ympäristö

Toimialan toimin vaikutetaan siihen, että liikenteen kasvihuonekaasupäästöt valtioneuvoston hyväksymän ilmastostrategian mukaisesti ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla. Liikenteen ympäristöriskejä vähennetään.

Liikenteen hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2006 noin 17 miljoonaa tonnia (ennuste). Liikenteen typpioksiduulipäästöt olivat noin 2200 tonnia (ennuste) ja metaanipäästöt noin 2000 tonnia (ennuste). Nämä luvut sisältävät rautatieliikenteen osalta sähköjunaliikenteen osuuden voimalaitospäästöistä, ulkomaille suuntautuvan vesiliikenteen ja ilmaliikenteen päästöt Suomen talousvyöhykkeellä. *Kotimaan* liikenteen yhteen lasketut kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2006 noin 14 miljoonaa yhteismitallista hiilidioksiditonnia (CO₂ ekv., ennuste). Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ylittivät kansallisessa ilmastostrategiassa asetetun tavoitetason seurantavuonna noin yhdeksällä prosentilla. Valtaosa päästöjen kasvusta on tullut vuoden 2000 jälkeen, mistä lähtien päästöt ovat kasvaneet keskimäärin 2 prosenttia vuodessa.

Pääasiallinen selittävä tekijä liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen kasvuun on erityisesti tieliikenteen kasvu. Henkilöliikenteessä kasvua selittävät kaupunkirakenteen hajautumisesta johtuva työ- ja asiointimatkojen pituuksien kasvu sekä vapaa-ajan matkojen lisääntyminen. Tavaraliikenteessä kasvua selittää ensisijaisesti kuljetettavien tavarakerien koon pieneneminen. Tuotantorakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta kuljetusten määrä ei sen sijaan ole kotimaan liikenteessä viime vuosina merkittävästi kasvanut. Henkilöliikenteen kasvu on suuntautunut pääasiassa henkilöautoiluun. Erityisen paljon on lisääntynyt henkilöautolla yksin ajaminen. Joukkoliikenteen osuus matkasuoritteesta sekä kevyen liikenteen osuus matkojen määrästä ovat 2000-luvulla pienentyneet.

Kuvio 15. Suomen liikenteen CO₂-päästöt vuosina 1980–2006 (2006=ennuste)

Toimialan mahdollisuudet liikenteen kasvun hillitsemiseksi ovat rajalliset. Liikennemääriin ja liikenteen energiankulutukseen vaikuttaminen edellyttäisi laaja-alaista ja voimakasta vaikuttamista liikenteen kysynnän taustalla oleviin tekijöihin (maankäyttö, asuminen, elinkeinoelämän ja kuluttajien tarpeet jne.) yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi tarvittaisiin entistä voimakkaampaa panostusta joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen houkuttelevuuden lisäämiseen.

15.3 Omistajapolitiikka

Liiketoiminnan ohjauksessa noudatetaan hyvälle hallintotavalle ja omistajapolitiikalle (corporate governance) asetettuja vaatimuksia.

Valtion omistajaohjauksen kehittämisessä jatkettiin omistajaohjauksen keskittämiseen tähtäväää valmistelua. Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti, että VR-yhtymän ohjauksesta vastaa edelleen liikenne- ja viestintäministeriö johtuen VR:n liiketoiminnan ja aseman erityispiirteistä. Suomen Erillisverkot Oy:n omistajaohjaus siirrettiin liikenne- ja viestintäministeriöltä sisäasiainministeriölle.

Finnair -konsernin liikevaihto vuonna 2006 nousi 6,3 prosenttia ja oli 1 989,6 milj. euroa (2005: 1 871,1). Tulos heikkeni ja tulos ennen veroja oli -14,7 milj. euroa (2005: 87,5). Tulosta laskivat poikkeuksellisen suuret rakennejärjestelyistä aiheutuneet kulut sekä voimakas polttoaineen hinnan nousu. Yhtiön markkina-arvo 31.12.2006 oli 1 101,5 milj. euroa (2005: 1 039,9), josta valtion omistuksen arvo oli 615 milj. euroa (2005: 594). Valtion osuus vuoden 2006 osingonjakoehdotuksesta on 4,95 milj. euroa.

Suomen Posti -konsernin liikevaihto kasvoi 15 % ja oli 1 550,6 milj. euroa (2005: 1 348,2). Voimakkaimmin kasvoivat kansainväliset logistiikkapalvelut. Kokonaisliikevaihdosta 23 % tuli Suomen ulkopuolelta. Konsernin tilikauden voitto oli 67,7 milj. euroa (2005: 64,0). Osingonjakoehdotus vuodelta 2006 on 27 milj. euroa.

VR-konsernin liikevaihto oli 1 263 milj. euroa (2005: 1 197). VR-konsernin tilikauden voitto oli 63 milj. euroa (2005: 46). Tulos muodostuu normaalista liiketoiminnasta sekä omaisuuden myyntivoitoista, joista merkittävin on Pasilan konepaja-alueen myyntivoitto. Osingonjakoehdotus vuodelta 2006 on 30,4 milj. euroa.

Raskone -konsernin liikevaihto oli 116 milj. euroa (2005: 102,8). Konsernin tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 11 milj. euroa (2005: 3,3). Valtion osuus vuoden 2006 osingonjakoehdotuksesta on 0,58 milj. euroa.

Ilmailulaitoksen liikevaihto oli 266,9 milj. euroa (2005: 243,1). Pääosa liikevaihdon kasvusta tuli liikenne- tuottojen kasvusta ja loput kaupallisten tuottojen kasvusta. Ilmailulaitoksen tulos oli 22,8 milj. euroa (2005: 22,2), mikä on 5,8 milj. euroa tulostavoitetta parempi. Kustannuspaineet ovat lisääntyneet sekä turvatarkastuksessa että lentoasemien kunnossapidossa liikenteen lisääntyessä. Valtioneuvoston Ilmailulaitokselle asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet toteutuivat. Ilmailulaitokselle vuodelle 2006 on asetettu voitontuloutustavoite 50 % voitosta, kuitenkin vähintään 5 milj. euroa.

Tieliikelaitos saavutti liikenne- ja viestintäministeriön sille asettamat palvelu- ja toimintatavoitteet. Liikevaihto oli 474,1 milj. euroa (2005: 490,7). Tilikauden voitto oli 9,6 milj. euroa (2005: 6,7) ja alittaa 4,4 milj. eurolla asetetun tulostavoitteen. Tulostavoitteen alittumiseen vaikuttivat muutaman suuren rakennusprojektin ennakoitua alhaisempi katetaso ja päällystepalveluiden suunniteltua alhaisempi liikevaihto ja tulostasotaso. Tieliikelaitokselle vuodelle 2006 on asetettu voitontuloutustavoite 50 % voitosta, kuitenkin vähintään 4,6 milj. euroa.

Varustamoliikelaitoksen liikevaihto kasvoi 61,5 milj. euroon (2005: 58,0). Syynä tähän oli erityisesti ulkomailla tapahtuvan offshore-liiketoiminnan voimakas kasvu. Tilikauden tulostavoite 2,0 milj. euroa ei toteutunut. Tilikauden voitto 1,1 milj. euroa oli kuitenkin parempi kuin edellisenä vuonna (2005: 0,3). Tuloksen jääminen tavoitteesta johtuu merihenkilöstön suurista palkkakustannuksista. Kustannustehokkuuden parantamiseksi on käynnissä kaksivuotinen kehitysohjelma. Varustamoliikelaitos saavutti liikenne- ja viestintäministeriön sille asettamat palvelu- ja toimintatavoitteet. Varustamoliikelaitokselle vuodelle 2006 on asetettu voitontuloutustavoite 50 % voitosta, kuitenkin vähintään 1 milj. euroa.

Luotsausliikelaitoksen liikevaihto oli 39,6 milj. euroa (2005: 38,1). Tilikauden tulos oli 3,7 milj. euroa (2005: 3,3). Luotsausliikelaitoksen palvelu- ja toimintatavoitteet toteutuivat hyvin. Liikelaitos panosti toiminnan kehittämiseen ja vuoden aikana rakennettiin luotsauksen toiminnanohjausjärjestelmä ja oma luotsinvälitystoiminto. Luotsausliikelaitokselle vuodelle 2006 on asetettu voitontuloutustavoite 50 % kuitenkin vähintään 1 milj. euroa.

15.4 Erityisteema: Kolmen infrahankkeen kustannus/hyöty -arvion toteutuminen

Valtion tilinpäätöskertomuksen uudistuksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö on tarkastellut erityisteemana eräiden infrastruktuurihankkeiden hyöty-kustannussuhteen toteutumista. Tarkasteluun valittiin kolme hanketta; Leppävaaran kaupunkirata, E18 (vt 7) Porvoo—Koskenkylä sekä Rauman meriväylähanke.

Taulukko 144. Arvioitujen vaikutusten toteutuminen: Leppävaaran kaupunkirata

	hanke- arviointi (1998)	jälki- arviointi (2006)	muuta
Kustannusarvio (M€)	87	95	Valtion osuus. Kustannuslisäys perustui laajuusmuutokseen sekä hintatason tarkistukseen.
Junatarjonta rantarata	130	288	
Junatarjonta; Vantaankosken rata (vrk)	145	211	
Matkustajamäärä			
Leppävaaran liikennepaikka	7 400	19 800	
Matka-aika (min.)	36,3	34,8	Keskimääräinen ovelta ovelle matka-aika

Kaupunkiradan rakentaminen liittyi Leppävaaran aluekeskuksen rakentamiseen ja sen tuomien liikennetarpeiden hoitamiseen. Lähiliikenne haluttiin erottaa kauko- ja taajamajunaliikenteestä omille raiteilleen, jolloin junatarjontaa voidaan kummassakin järjestelmässä lisätä ja vuorovälejä tasoittaa.

Hanke oli ensimmäinen rautatiehanke, johon sovellettiin ns. kokonaisrahoitusta. Siinä valtio sitoutuu rahoittamaan rakentamisen hankkeen kannalta edullisimmalla aikataululla. Ratahallintokeskus toteutti hankkeen vuosina 1998—2001 ensimmäisenä ns. projektinjohtohankkeena, jossa rakennuttajakonsultti koordinoi Ratahallintokeskuksen urakoita. Hanke valmistui alkuperäisen aikataulun mukaan 13.8.2001. Liikennöinti aloitettiin kahdessa vaiheessa. Hankkeen kustannusarvio oli 135 milj. euroa, josta valtion rahoitusosuus oli 87 milj. euroa ja kuntien 48 milj. euroa. Ratahallintokeskuksen loppukustannukset olivat 95 milj. euroa. Kustannuslisäys perustui laajuusmuutokseen (mm. Mäkkylän itäinen alikulku) sekä kustannustason päivittämiseen vuoden 1994 hintatasosta. Hanke sai TEN-tukea 3 milj. euroa.

Kaupunkiratahankkeeseen liittyi junatarjonnan voimakas kasvu sekä rantaradalla että Vantaankosken radalla. Leppävaaran liikennepaikan matkustajamäärät ovat kasvaneet voimakkaasti kaupunkiradan käyttöönoton jälkeen. Kaupunkiradan ansiosta joukkoliikenteen matka-ajat ovat lyhentyneet. Kaupunkiradalla ei ole ollut välittömiä vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Kaupunkiradalla on myös positiivinen vaikutus ihmisten mielipiteisiin joukkoliikenneyhteyksistä, sillä junamatkustajista erittäin tyytyväisten osuus on kasvanut 10 %. Kannattavuuslaskelman toteutumisen arviointi on tässä vaiheessa aikaista, mutta tämän hetkisten toteutumatietojen perusteella sen voidaan katsoa olleen kokonaisuudessaan kannattava. Suunniteltu kaupunkiradan liikennejärjestelmämuutos toteutui liityntäliikennejärjestelyineen ja loi edellytykset myös Vantaankosken radan tehokkaammalle liityntäliikenteelle. Rata vahvistaa pitkällä tähtäimellä joukkoliikenteen asemaa Espoon ja Helsingin välisessä liikenteessä. Vaikutusalueen maankäyttö on tehostunut vähintäänkin oletetulla tavalla ja junan matkustajamäärät ovat kasvaneet ennakoitua enemmän.

Taulukko 145. Arvioitujen vaikutusten toteutuminen: E18 (vt 7) Porvoo—Koskenkylä

	hankearviointi (1998)	jälkiarviointi (2006)	muuta
kustannusarvio (M€)	45,4	37,7	alkup. arvio 52,1
onnettomuudet / vuosi (htv)	5—7	3	
liikennemäärä (autoa/vrk)	11 000	17 500	
aikasäästöt (M€ 30 vuodessa)	-	68	alkup. arvio 49
melutason alenema ¹⁾ (dB)	-	5—9	
Hyöty/kustannus -suhde	2—3	2,6	

¹⁾ yksittäinen kohde

Hanke käsitti Porvoon ja Koskenkylän välisen yksiajorataisen moottoriliikennetien (25 km) täydentämisen moottoritieksi rakentamalla toinen ajorata. Tiejakson liikenne oli alkanut ajoittain ruuhkautua ja 5—7 henkilövahinko-onnettomuutta tapahtui vuosittain. Ulkomaiset ajoneuvojen määrä oli alkanut lisääntyä, ja noin 11 000 auton vuorokausiliikenteen arvioitiin kasvavan vähintään 65 % vuoteen 2010 mennessä. Hankearvioinnissa hyöty/kustannus -suhteeksi arvioitiin eri oletuksin 2—3.

Hankkeessa sovellettiin ensi kertaa kokonaisrahoitusperiaatetta. Hankkeen kustannuksiksi arvioitiin tie-suunnitelmassa 52,1 milj. euroa, mutta kokonaisrahoituspäätöksen myötä kustannusarviota tarkistettiin 45,4 milj. euroon. Hanke toteutettiin kokonaisvastuu-urakkana, johon sisältyi myös rakennussuunnitelmien laatiminen mahdollistaen valinnaisia ratkaisuja toteutuksessa. Hankkeen lopulliset kustannukset olivat 37,7 milj. euroa. Hanke valmistui nopeassa aikataulussa ja tie avattiin liikenteelle vuoden 2001 lopulla. Hanke sai TEN-tukea 3 milj. euroa.

Liikenneturvallisuus on jaksolla parantunut arvioitua enemmän. Myös aikakustannusten säästö ylittää aiemmat arviot. Tien asennetut melusteet toimivat hyvin ja alentavat melutasoja. E18 -tien itäisen osan liikenne on kehittynyt niin vahvasti, että tiejakson kehittämisen voi todeta tapahtuneen hyvin oikea-aikaisesti. Sekä sujuvuus- että turvallisuustilanne olisivat nykyisin muutoin huonot. Jakso pystyy hyvin välittämään myös sen liikenteen lisäyksen, joihin myös jäljellä olevat E18 -tien kehittämistoimet välillä Koskenkylä—Vaalimaa tulevana vuosina osaltaan vaikuttavat. Uudistetuilla lähtöarvoilla tarkistettu hyöty/kustannus -suhde on edelleen hyvä, noin 2,6.

Arvioitujen vaikutusten toteutuminen: Rauman meriväylähanke

Rauman satama on erikoistunut metsäteollisuuden vienti- ja tuontilaivauksiin. Väylän 9 metrin kulkusyvyys oli tullut 1990-luvun alkupuoliskolla riittämättömäksi käytössä oleville aluksille ja hankkeella syvennettiin väylä 10 metrin kulkusyvyYTEEN. Suurempi aluskoko parantaa kuljetusten kustannustehokkuutta ja lisää ulkomaankaupan yritysten kilpailukykyä.

Hanke toteutettiin suunnitellussa aikataulussa vuosina 1994—1996 urakkakilpailumenettelyllä. Hankkeen kustannusarvio oli valtion väylätyön osalta 12,6 milj. euroa. Toteutuneet kustannukset olivat 12,5 milj. euroa.

Sataman vienti- ja tuontikuljetukset yhteensä ovat kasvaneet ennustetta nopeammin. Ulkomaan kuljetusten kokonaiskertymä on ollut 12,5 % ennustettua suurempi. Myös siirtymä suurempiin aluksiin on ollut 40 % arvioitua suurempi.

Hankkeen kannattavuuslaskelmassa vuodelta 1992 hankkeen valmistumisen jälkeisen kymmenvuotiskauden nimellishyödyt arvioitiin 14,5 milj. euroksi (korjattu vuoden 2006 rahanarvoon). Hankkeen toteutuneet hyödyt on jälkiarvioinnissa arvioitu todellisten kuljetussiirtymien, käytetyn aluskaluston sekä päivitettyjen vuoden 2006 aluskustannusten perusteella. Toteutunut säästö on 19,5 milj. euroa. Hankkeen kuljetustaloudellinen kannattavuus on siis hankearvioinnissa arvioitua suurempi. Kuljetuskustannusten säästökertymä on kolmanneksen suurempi kuin arvioitiin. Hyödyistä merkittävä osuus kohdistuu paperin kaukoviintiin sekä metsäteollisuuden raaka-aineiden kaukotuontiin.

15.5 Hallinnon ja hallinnonalan kehittäminen

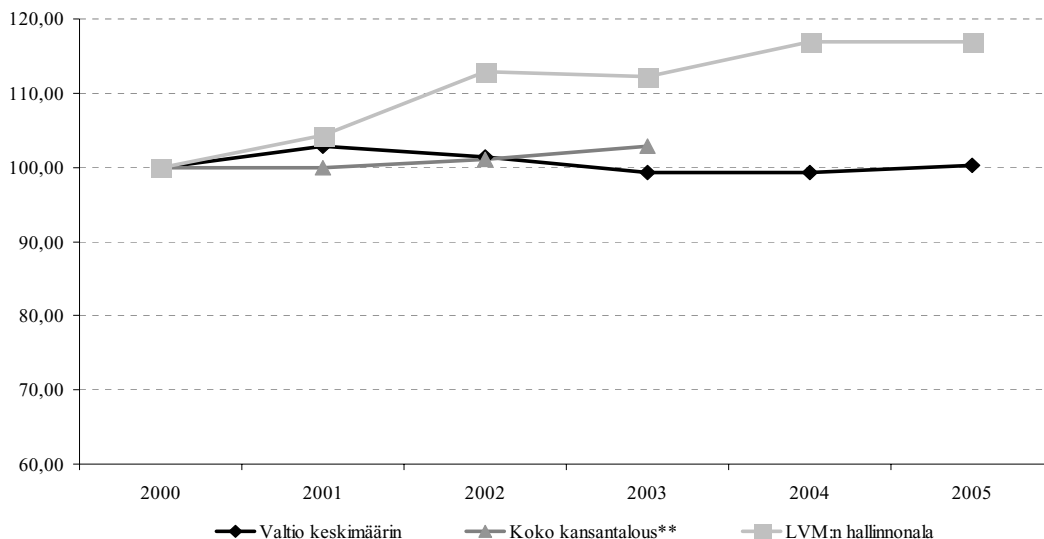
Hallintoa ja hallinnonalan organisaatorakenteita sekä tehtäviä kehitetään muuttuvien olosuhteiden ja tehtävien painopisteiden muutosten edellyttämällä tavalla.

Vuonna 2006 perustettiin kaksi uutta virastoa. Ilmailuhallinto aloitti toimintansa 1.1.2006 ja Rautatievirasto 1.9.2006. Virastot toimivat itsenäisinä ja riippumattomina turvallisuusviranomaisina, joiden toiminta on eriytetty liikenteen harjoittajista.

Ministeriö ja hallinnonalan virastot ja laitokset ovat kertomusvuonna toimineet yhteistyössä hallinnonalan tuottavuustoimenpiteiden koordinoitutyöryhmässä, jonka toimikausi kestää vuoden 2011 loppuun saakka. Työryhmän tehtävänä on toteuttaa hallinnonalan tuottavuustoimenpiteet siten, että toimenpiteet eivät ole uhka palveluille, vaan varmistavat palvelujen saatavuuden ja laadun sekä päätetyn kehittämisen. Työryhmä seuraa hallinnonalan tuottavuustoimenpiteiden ja henkilöstötavoitteiden jakautumista hallinnonalan virastojen ja laitosten kesken. Työryhmässä ovat edustettuina myös henkilöstöjärjestöt.

Tuottavuuden parantaminen pyritään toteuttamaan luopumalla joistain toiminnoista sekä tukitoimintojen tehostamisella että teknologian kehittämisellä. Toimintaa keskitetään ydintehtäviin, yleishallintoa, hankintoja ja tukipalveluja tehostetaan, resurssien yhteiskäyttöä lisätään ja toimintoja sähköistetään. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan julkisten palvelujen kokonaistuottavuus kasvoi 2,2 prosenttia vuonna 2005.

Kuvio 16. Kokonaistuottavuuden kehitys (valtio, kunnat, kansantalous, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala) 2000—2005 (2000=100)¹⁾

15.6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Hallinnonalan henkilöstömäärä oli kertomusvuonna 3 426, josta noin 2 700 oli budjettirahoituksen piirissä, sillä Viestintäviraston sekä Ajoneuvohallintokeskuksen menoista noin 85 % katetaan toiminnan tuotoilla. Ilmatieteenlaitoksen menoista noin kolmannes katetaan tulo- ja ulkopuolisella tutkimusrahoituksella. Merentutkimuslaitoksen henkilöstöstä noin 20 % on ulkopuolisen tutkimusrahoituksen varassa.

¹⁾ Tilastokeskuksen tuottamat tuottavuusindeksit vuodelta 2006 valmistuvat kesäkuussa.

Taulukkoon 146 on kerätty keskeisiä kertomusvuoden tunnuslukuja hallinnonalan virastojen ja laitosten henkilötyövuosimäärästä, sairauspäivien lukumäärästä henkilötyövuotta kohden (sairauspoissaolot, työpäivää/htv), henkilöstön keski-ikästä sekä työilmapiirikyselyn yleisindeksistä. Työilmapiiriä seurataan vuosittain tehtävin työtyytyväisyyskyselyin. Indeksiluvut osoittavat työtyytyväisyyden olevan hallinnonalalla keskitasoa tai keskitason yläpuolella. Ratahallintokeskus sai Valtiokonttorin Vakuutustoimialan myöntämän Kaiku-palkinnon marraskuussa 2005 ja oli palkinnon haltijana sitä seuraavan vuoden ajan.

Taulukko 146. Tunnuslukuja 2006¹⁾

Virasto	Htv-lukumäärä	Htv-muutos (%)	Sairaustyöpäivä / htv	Keski-ikä (vuotta)	Työilmapiirin indeksiluku
Liikenne- ja viestintäministeriö	179	-0,3	6,9	47,1	3,14
Ajoneuvohallintokeskus	233	+1,3	10,76	43,9	3,3
Tiehallinto	971	-1,1	9,46	50,8	3,4
Merenkulkulaitos	765	-1,1	9,4	49,0	3,1
Ratahallintokeskus	136	-8,0	14,1	45,0	3,3
Ilmailuhallinto	116	-	8,0	46,1	3,29
Viestintävirasto	249	-1,6	7,85	44,0	3,6
Ilmatieteen laitos	583	+2,1	7,99	42,7	3,55
Merentutkimuslaitos	110	-7,1	10,4	45,3	3,3

¹⁾ Rautatieviraston tunnuslukuja ei ole esitetty taulukossa tilastointijakson lyhydestä johtuen.

Väylävirastoilla on varsin yhteinen tehtäväkenttä ja sen myötä myös yhteisiä osaamisalueita. Tämän vuoksi on jo useamman vuoden ajan nähty hyödylliseksi kehittää niiden osaamista yhdessä. Merkittävä hanke on vuonna 2006 käynnistynyt alan yhteinen Liikennejärjestelmäosaamisen koulutusohjelma. Vuonna 2006 aloitettiin myös Merenkulkulaitoksen ja Tiehallinnon yhteinen esimiesten valmennusohjelma ja jatkettiin asiantuntijoiden JAAHA- ja esimiestyön JET -ohjelmia. Tietoturvakysymyksissä sekä tiedonhallinnan hankinnoissa on käytetty virastojen yhteisiä asiantuntijoita.

16. Kauppa- ja teollisuusministeriö

Toimintakatsaus ja toimintaympäristön muutokset

Elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaationa kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa yritysten toimintaedellytyksistä ja kansalaisten aseman turvaamisesta markkinoilla. Tätä toiminta-ajatusta ministeriö toteutti vuonna 2006 sekä kansallisesti että erityisen vahvasti EU-puheenjohtajamaana vuoden jälkipuoliskolla. Puheenjohtajuuskauden keskeisenä prioriteettina oli laaja-alaisen innovaatiopolitiikan lanseeraaminen. Merkittävä saavutus oli EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmaa koskevien ratkaisevien päätösten tekeminen, mikä mahdollisti rahoituksellisestikin merkittäviin mittoihin kasvaneen puiteohjelman aikataulun mukaisen käynnistymisen.

Suomen vahvan talouskehityksen jatkumista tuettiin lisäämällä tutkimus- ja kehitysrahoitusta aiempien kehyspäätösten lisäksi uusilla menopäätöksillä. Tekesin rahoitus kasvoi lähes 30 milj. eurolla. Samalla Suomen kilpailukyvyyn perustana olevaa innovaatiopolitiikkaa suunnattiin aiempaa kysyntävetoisemmaksi painottamalla kuluttajien ja asiakkaiden kasvaneita odotuksia ja tarpeita. Tämä korostui myös ministeriön julkistamassa elinkeinopolitiikan suuntaviivoja koskevassa linjauksessa. Rahoituksen kohdentamisessa painotettiin erityisesti uutta osaamista ja innovatiivisten liiketoimintamahdollisuuksien avaamista. Osana julkisen tutkimusjärjestelmän uudistamista ministeriö ryhtyi valmistelemaan strategisen huippuosaamisen keskittymien kehittämistä sekä vahvisti rooliaan alueellisen osaamiskeskusohjelman klustereiden kansallisessa koordinoinnissa.

Yrittäjyys on kehittynyt myönteisesti. Kuluneella hallituskaudella yritysten määrä on kasvanut 12 000:lla — yhteensä yrityksiä oli vuoden lopussa noin 240 000. Myös uusien nopean kasvun yritysten määrä on lisääntynyt hieman. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja yrittäjyyden politiikkaohjelma ovat omilla toimenpiteillään ja uudistuksillaan osaltaan vaikuttaneet tähän kehitykseen.

Kaivannaisteollisuus on voimakkaassa kasvussa, mitä on vauhdittanut metallien maailmanmarkkinahintojen nousu. Kertomusvuonna valmistuivat hallituksen esitykset hankintalaista ja erityisalojen hankintalaista, joissa säädetään viranomaisten hankintojen kilpailuttamismenettelystä. Eduskunnalle annettiin vähittäiskauppaa koskeva selonteko.

Energia- ja ilmastopolitiikkaa koskevan selonteon toimeenpano käynnistyi. Keskeisiä toimenpiteitä olivat kertomusvuonna valmisteltu ja hyväksytty päästökauppalaain muutos (jakoperusteet vuosille 2008—2012) sekä laki Kioton mekanismien käytöstä. Energiansäästöohjelman ja uusiutuvan energian edistämishojelman toteutukset jatkuivat. Paljon julkistakin huomiota ja tukea saivat osakseen biopolttoaineet, joiden käyttöä liikenteessä päätettiin lisätä voimakkaasti lähivuosina. Tähän liittyen ministeriö käynnisti kehitysohjelman toisen sukupolven biopolttonesteiden tuotantoteknologioiden kehittämistä varten.

Kertomusvuonna tehtiin myös alustavia suunnitelmia ministeriön arvioimiseksi ja strategian uudistamiseksi hallinnonalakonsernin haasteiden näkökulmasta.

16.1 Teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Suomen kansainvälinen kilpailukyky pysyy maailman huipputasolla.

Teknologia- ja innovaatiopolitiikalla vahvistetaan kansainvälistä kilpailukykyä, kansallista osaamis pohjaa sekä kannustavaa innovaatioympäristöä. Oikein suunnattu tutkimus- ja kehitystoiminta vahvistaa osaamista

kansantalouden ja yhteiskunnan kannalta keskeisillä aloilla, mikä näkyy elinkeinoelämän uudistumisena, tulotason nousuna ja työllisyyden paranemisena.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta ja siitä syntyvät innovaatiot ovat keskeiset yritysten kilpailukykyä kohottavat tekijät. Julkinen tutkimus- ja kehitysrahoitus kannustaa yrityksiä sekä korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia haastaviin t&k -hankkeisiin jakamalla teknologian kehittämiseen ja sen kaupallistamiseen liittyviä riskejä. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen käytettiin Tilastokeskuksen arvion mukaan vuonna 2006 yhteensä 5,7 mrd. euroa. Yritysten osuus näistä investoinneista on 2000-luvulla ollut 70 % tuntumassa, mikä on enemmän kuin EU:ssa keskimäärin.

Eräänä innovaatiotoiminnan onnistumisen mittarina voidaan pitää teollisuustuotannon voimakasta kasvua viime vuosina muihin kehittyneisiin maihin verrattuna. Tämä on tapahtunut lähinnä korkeaan teknologiaan pohjautuvan informaatio- ja viestintäteknologian tuotannon kasvun ansiosta.

Tuottavuuden kasvu on kilpailukyvyn paranemisen tärkein osatekijä. Conference Board -tutkimuslaitoksen mukaan Suomen tuottavuuskehitys vuonna 2006 oli perinteisten teollisuusmaiden parasta ja ohitti jopa USA:n. Suomessa tuottavuus kasvoi 3,7 %, kun USA:n ja EU-maiden kasvu oli vain 1,5 %. Tutkimusten mukaan t&k -panostus vaikuttaa myös kansainvälisen kaupan kasvuun. Korkean teknologian tuotteiden viennin arvo nousi vuonna 2005 lähes 11,2 mrd. euroon, mikä oli runsas viidennes koko viennistä. Lisäystä edellisvuodesta kertyi runsaat 30 %, ja viennin arvo palautui miltei vuoden 2000 huipputasolle.

Kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa Suomi sijoittuu edelleen hyvin, vaikka IMD pudotti Suomen vuonna 2006 edellisen vuoden 6. sijalta 10:nneksi. Saksalaisen tutkimuslaitoksen DIW Berlinin kansainvälistä innovaatiokilpailua käsitelleessä vertailussa Suomi oli toisena Yhdysvaltain jälkeen, Ruotsi oli kolmas. Tutkimuksessa vertailtiin 17 kehittyneen teollisuusmaan innovaatiokykyä. Euroopan komission arvioissa Lissabonin strategiaan liittyvästä kansallisen uudistusohjelman toteutuksesta todetaan Suomen edistyneen hyvin, erityisesti pk-yritysten liiketoimintaympäristön liittyvissä toimenpiteissä. Parannettavaa taas löytyy palvelujen kilpailukyvyn ja tuottavuuden kehittämisessä.

Kasvupotentiaalia omaavien yritysten toimintaedellytykset vahvistuvat, uusia osaamisperusteisia yrityksiä syntyy ja yhä useampi yritys harjoittaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen vaikutuksista yritysten t&k -työhön on vakuuttavia tuloksia, sillä lähes kaikki viime vuosien kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset osoittavat julkisen rahoituksen lisäävän yritysten omia t&k -investointeja. Vaikka Suomen t&k -investoinnit ovat kansainvälisesti vertaillen korkeat, vain reilut 43 % yrityksistä innovoi, teollisuus enemmän kuin palvelualat. T&k -työtä tekevien yritysten määrä on vuodesta 2002 pysytellyt suurin piirtein samalla, noin 2 200 yrityksen, tasolla. Suuret yritykset harjoittavat innovaatiotoimintaa yleisemmin kuin pienet ja vientiyritykset laajemmin kuin vain kotimarkkinoilla toimivat. Julkista tukea saaneilla yrityksillä innovaatioista saadun liikevaihdon osuus oli suurempi kuin yrityksillä, jotka eivät olleet tukea saaneet.¹⁾

Kasvavien palvelualojen innovatiivisuus on kriittinen tekijä talouden menestyksessä. Useimmin innovaatioita tuottivat vuosina 2002—2004 tietotekniikkayritykset, kaksi yritystä kolmesta. Myös muilla osaamisintensiivisillä toimialoilla, kuten rahoitus- ja vakuutustoiminnassa sekä posti- ja teleliikenteessä innovaatiot ovat yleisiä, sillä noin puolet näiden alojen yrityksistä harjoitti innovaatiotoimintaa.

Suomeen perustettiin alustavien arvioiden mukaan viime vuonna ennätyselliset 30 000 uutta yritystä, kun normaalivauhti on ollut hieman yli 20 000. Talouskasvun kannalta olennaista ei kuitenkaan ole yrittäjien määrä, vaan laatu ja kasvuhakuisuus. Vuosittain syntyvistä yrityksistä vain 300—500 pyrkii merkittävään

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus, Innovaatiotutkimus 2004.

kasvuun. Kasvuyritysten määrä on pikemminkin laskenut kuin noussut 2000-luvun alusta. Kasvuyrittäjyys-potentiaali on kuitenkin moninkertainen nykyiseen toteutumaan nähden. Arvioidaan, että vuosittain syntyy 1 500—2 000 innovaatioperustaista liikeideaa, joista vain prosentin verran tulee riskirahoituksen piiriin. Kasvuhaluttomuutta osoittaa myös pk-yritysten vähäinen osuus kokonaisviennistä.

Alueiden väliset erot tasoittuvat.

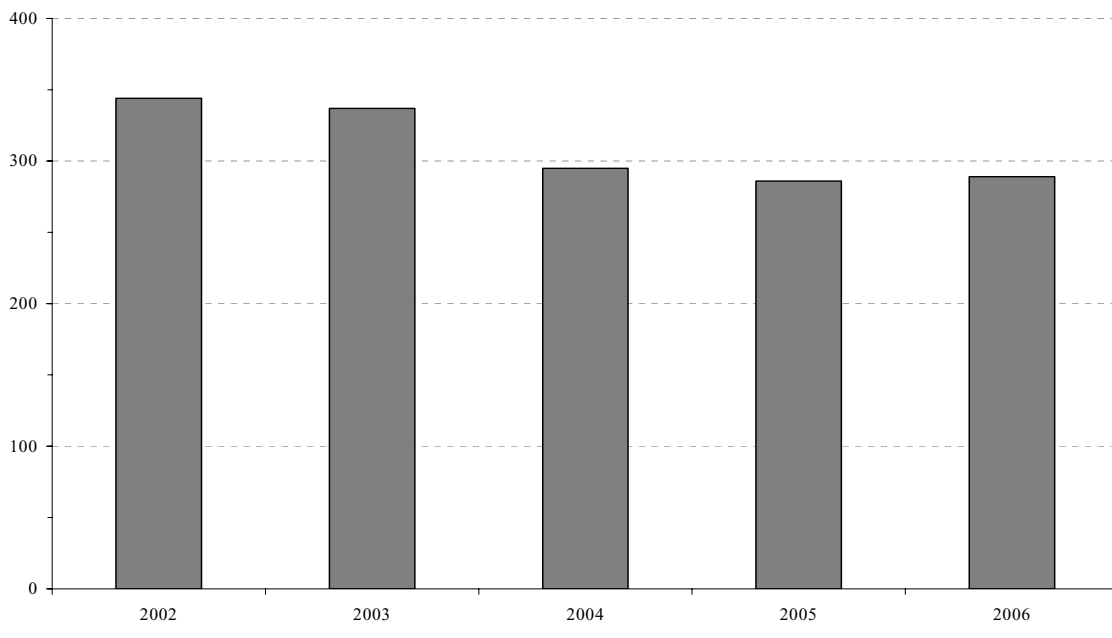
Alueellinen kehitys on tasapainottunut 2000-luvulla, kun eri alueiden tuotannon väliset kasvuerot ovat supistuneet. Silti tutkimus- ja kehitystoiminta on edelleen keskittynyttä, sillä vuonna 2005 Uudenmaan, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan osuus koko maan tutkimusmenoista oli noin 82 %. T&k -työ on keskittynyttä myös maakuntien sisällä.¹⁾

Eniten tutkimusmenot kasvoivat vuonna 2005 Helsingin seutukunnassa, Vaasassa taas vähenivät. Asukaslukuun suhteutettuna t&k -menot olivat suurimmat Salon ja Oulun seutukunnissa, molemmissa 3 500 euron tuntumassa, kun koko maan keskiarvo jäi runsaaseen tuhanteen euroon. Tekesin myöntämä rahoitus suhteessa yritysten omiin t&k -menoihin on pääsääntöisesti korkeampaa kasvukeskusten ulkopuolella kuin itse keskuksissa.

Kaivosteollisuudesta odotetaan kehittyvän tärkeä toimiala varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomeen. Vireillä on useita suuria kaivoshankkeita, joiden malmiesiintymät on alun perin löytänyt Geologian tutkimuskeskus (GTK). Vuonna 2006 käynnistyivät rakennustyöt Suurikuusikon kultakaivoksella Kittilässä. Valmistelut ovat pitkällä Sotkamon Talvivaaran ja Sodankylän Kevitsan nikkelikaivoshankkeiden avaamiseksi.

Teknisessä turvallisuustasossa ei tapahtunut suuria muutoksia turvallisuuden ja luotettavuuden säilyessä kansainvälisesti korkealla tasolla.

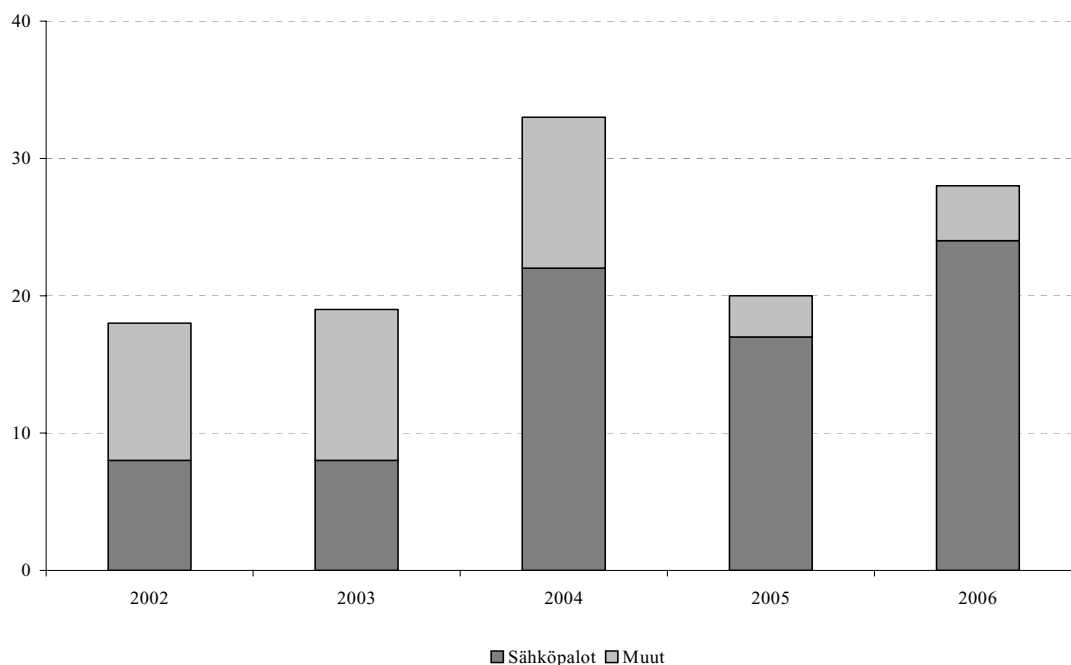
Kuvio 17. TUKESin toimialan onnettomuudet kotitalouksissa ja teollisuudessa, onnettomuuksien lukumäärä

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 18. TUKESin toimialan onnettomuudet kotitalouksissa ja teollisuudessa, onnettomuuksissa kuolleet¹⁾

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus

T&k -toiminta Suomessa lisääntyy ja siihen osallistuu yhä useampi yritys ja tutkimusorganisaatio.

Tekes kannustaa aktivoinnilla, teknologiaohjelmilla ja hankerahoituksella yrityksiä, yliopistoja, korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia tuottaviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Vuonna 2006 Tekes rahoitti lähes 2 200 hanketta yhteensä 465 milj. eurolla, josta yrityksille suuntautui 271 milj. euroa ja julkiseen tutkimukseen 195 milj. euroa. Toimintaa kohdistettiin erityisesti alkaviin innovatiivisiin yrityksiin ja palvelujen kehittämiseen. Lähes puolet asiakkaista oli alle kymmenen henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä.

Useiden vaikutustutkimusten mukaan julkista rahoitusta saaneet yritykset tekevät enemmän omarahoitteista tutkimus- ja kehitystyötä kuin ne, jotka eivät saa julkista rahoitusta. Julkisen t&k -rahoituksen yhden euron lisäys kasvattaa yritysten omaa t&k -rahoitusta 0,62—0,86 euroa. Tekesin rahoitus nostaa projektien haasteellisuutta ja laatua.

Yritykset ja elinkeinoelämä uusiutuvat, ja teollisuuden ja palvelujen tuottavuus paranee.

Tekesillä on erityisiä rahoitus- ja palvelukonsepteja uusien yritysten ja liiketoimintojen synnyttämiseen, kansainvälisen yhteistyön kannustamiseen sekä liiketoimintojen, strategioiden ja t&k -hankkeiden valmisteluun. Tutkimusten mukaan Tekesin rahoitus on lisännyt henkilöstön osaamista ja mahdollistanut tavanomista riskipitoisempia ja tuottavampia projekteja. Yritysten kasvu, patentointiaktiivisuus ja työvoimakysyntä ovat myös lisääntyneet.

¹⁾ Pl. kaivosteollisuus

Taulukko 147. Tekesin tulossopimuksen tunnuslukutavoitteet vuonna 2006 päättyville projekteille

	2004 toteuma	2005 toteuma	2006 tavoite	2006 toteuma
Patentoitavat keksinnöt, kpl	732	685	> 700	747
Uudet tai korvaavat tuotteet, kpl	465	487	> 500	486
Uudet tai korvaavat palvelut, kpl	301	315	> 350	346
Kehitetyt tuotantoprosessit, kpl	187	189	> 200	205

Kansainvälinen yhteistyö osaamisen luomisessa ja soveltamisessa vahvistuu ja parantaa innovaatiotoiminnan kilpailukykyä.

Tekesin seuranta-aineisto osoittaa rahoituksen lisänneen yritysten välistä sekä yritysten ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Taulukko 148. Tekesin tulossopimuksen tunnuslukutavoitteet vuonna 2006 käynnistyville projekteille

	2004 toteuma	2005 toteuma	2006 tavoite	2006 toteuma
Projektien haastavuus, indeksi (0—100)	74	75	> 70	> 76
Verkottuneiden projektien osuus, yritysprojektit, %	74	78	> 80	78
Osallistumisten määrä teknologiaohjelmissa, kpl	2 383	2 541	3 000	3 653
Alkavien yritysten määrä asiakkaina, lkm	245	275	> 300	295
Kansainvälisten projektien osuus, julkinen tutkimus, %	62	67	> 60	68
Kansainvälisten projektien osuus, yritysprojektit, %	45	46	> 50	49
Pääkaupunkiseudun ulkopuolisen rahoituksen osuus, %	62	60	55—65	58
Rahoituksen kohdistuminen välittömästi terveys- ja hyvinvointi- sekä ympäristö- ja energia-sovelluksiin, milj. €		151	> 155	177

16.2 Yrityspolitiikka

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaympäristö takaa suomalaisille yrityksille kansainvälisesti vertailtuna tasavertaiset aloitus-, kasvu- ja kilpailuedellytykset.

Markkinat ulkomailla ja kotimaassa kasvoivat nopeasti, mitä voidaan pitää merkinä yritysten erinomaisesta toimintaympäristöstä. Yritysten lukumäärä kasvoi voimakkaasti ollen suurempi kuin koskaan, yli 240 000 (237 600 vuonna 2005). Yritykset myös työllistivät aiempaa enemmän. Tämä kehitys toi esiin lähivuosina pahenevan työvoiman riittävyysongelman. Työvoiman laatu ja saatavuus sekä tuottavuuden nostoa helpottava teknologian saatavuus ja markkinoiden säätely ovat yrityksille keskeisiä toimintaympäristökäsitteitä tulevina vuosina.

Tilintarkastussäätely saatettiin eurooppalaiselle tasolle antamalla eduskunnalle hallituksen esitys uudeksi tilintarkastuslaiksi. Näin vahvistettiin tilinpäätösten luotettavuutta ja tilintarkastuksen laatua. Vuoden aika-

na ministeriö teetti selvityksen tilintarkastusvelvollisuuden uudistamisen taloudellisista vaikutuksista sekä selvityksen tilintarkastajan vahingonkorvausvastuun uudistamista.

Suomi liittyi keväällä 2006 patenttilakisopimukseen, jonka tarkoituksena on harmonisoida patenttihakemuksia ja patenteja koskevia muodollisia säännöksiä. Mallioikeuteen liittyen tarkoituksena on yksinkertaistaa ja tehostaa mallien kansainvälistä rekisteröintiä keskitetyn menettelyn avulla.

Teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön muutokset tulivat voimaan syksyllä 2006. Ne koskevat teollis- ja tekijänoikeusasioiden oikeudenkäyntimenettelyä ja näissä asioissa sovellettavia turvaamistoimia. Myös teollisoikeuslaissa olevia säännöksiä vahingonkorvauksesta yhtenäistettiin.

Uuden korkeakoulueksintölain tavoitteena on edistää korkeakouluissa syntyvien keksintöjen tunnistamista, suojaamista ja kaupallista hyödyntämistä. Nykytilanne muuttui lain myötä siten, että korkeakouluissa tehtävä tutkimus jaotellaan sopimustutkimukseen tai avoimeen tutkimukseen. Työsuhdeksintölain muutoksen myötä kaikkia korkeakoulujen palveluksessa olevia henkilöitä koskevat samat oikeudelliset säännökset.

Lakia valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi valmisteltiin kertomusvuonna ja se tulee voimaan keväällä 2007 annettavalla asetuksella. Lain tavoitteena on parantaa erityisesti pk-yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä kehittämällä osaamista (erityisesti liiketoimintaosaamista), teknologian tasoa, kansainvälistymisen edellytyksiä sekä yritysten toimintaympäristöä. Rahoitusta suunnataan erityisesti yrityksille, joilla on hyvät kasvuedellytykset. Järjestelmää selkeytettiin muun muassa yhdistämällä nykyisin käytössä olevat rahoitusmuodot investointeihin ja pk-yritysten kehittämiseen yrityksen kehittämisrahoitukseksi. Laissa on myös nostettu aineettomat investoinnit nykyistä selkeämmin esille.

Osaamisen, yrittäjyyden ja muut kasvun edellytykset vahvistuvat jokaisen TE-keskuksen alueella.

Alueelliset talouskatsaukset sisältävät alueiden (seutukuntien) kehitysnäkymiä elinkeinoelämän, työllisyyden ja alueellisen tasapainon tilanteesta ja kehityksestä. Talouskatsauksia hyödynnetään elinkeinopolitiikan valmistelussa. TE-keskusten ennakoituvuudessa keskityttiin erityisesti yhdistämään elinkeino- ja työvoimapolitiittiset näkökulmat koulutustarpeita suunniteltaessa.

Vuonna 2006 käynnistetyn Rakennemuutokseen reagointi -työryhmän tehtävänä on muun muassa seurata irtisanomisten vaikutuksia, koordinoita keskushallinnon toimenpiteitä, tukea aluetason toimenpiteitä ongelmien vähentämiseksi ja poistamiseksi sekä suunnitella mahdollisesti tarvittavia uusia toimenpiteitä ja kartoittaa toimenpiteiden mahdollisia lisäresurssitarpeita.

Yrittäjien liiketoimintaosaaminen vahvistuu.

Vuoden 2006 aikana korostuivat erityisesti kasvavien ja kansainvälistyvien pk-yritysten sekä naisyrittäjien ja yrittäjäksi aikovien naisten liiketoimintaosaamisen parantaminen. Pk-yritysten liiketoimintaosaamista vahvistettiin kehittämällä uusia työkaluja ja palveluja keskeisiin murrosvaiheisiin. Palveluyritysten liiketoimintaosaamisen parantamiseksi otettiin vuoden loppupuolella käyttöön valtakunnallisesti tuoteistettu PalveluTuotto-ohjelma.

Taulukko 149. Pk-yritysten osaamisen kehittämispalvelut

	2004	2005	2006
Osallistuneet yritykset, lkm	6 201	6 531	6 149
Koulutus- ja konsultointipäivät, lkm	17 835	21 246	21 393
Henkilötyöpäivät, lkm	79 023	75 542	69 845

Pk-yritysten toimintaedellytyksiä parantaville yhteisöille myönnettiin valtionavustuksia. Erityisinä kehittämisskohteina olivat luovien toimialojen kasvu ja kansainvälistyminen sekä pk-yritysten tietotekniikka-asiat. Pk-yritysten sähköisen liiketoiminnan edistämiseksi painottui tietoturvatietoisuus ja tietotekniikan mahdollisuudet liiketoiminnassa.

Invest in Finlandin verkostomaiseen toimintaan perustuva toimintamalli vakiinnutettiin vuoden 2006 aikana. Toimialakohtaisia asiakashankintaprojekteja Finpron toimistojen kautta jatkettiin. Tekesin kanssa luotiin reaktiiviseen toimintaan pohjautuva yhteistyömalli. Alue toiminnan yhtenäistämiseksi järjestettiin ensimmäinen valtakunnallinen Invest in Finland -seminaari.

Suomeen sijoittuvien uusien ulkomaisten yritysten määrä kasvoi vuonna 2006 maltillisesti toisena vuotena peräkkäin. Kasvu oli kuitenkin edelleen hitaampaa kuin Euroopan unionissa keskimäärin.

Viennin rahoitus ja nopean kasvun edellyttämien aineettomien investointien rahoitus parantuu.

Ministeriö antoi Finnvera Oyj:lle viennin, investointien ja työllisyyden edistämiseksi uudistetun 1 000 milj. euron erityisriskinottovaltuuden myöntää valtion vientitakuuta korkean riskin maihin suuntautuvalla viennille. Valtioneuvosto jatkoi kaksivuotista kokeilua, jonka aikana Finnvera Oyj on voinut myöntää alkaville yrityksille ja kasvuyrityksille rahoitusta siten, että valtion tappiokorvausosuus on tavanomaista suurempi.

Finnvera Oyj teki päätöksen Aloituserahasto Vera Oy:n pääomittamisesta vuosina 2006—2008 yhteensä 38,5 milj. eurolla. Rahasto tekee pääomasijoituksia innovatiivisiin aikaisen vaiheen yrityksiin.

Työllisyysaste nousee ja työttömyys alenee jokaisen TE-keskuksen alueella.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tavoitteena EU:n rakennerahasto-ohjelmissa on alueiden elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja työllisyyden parantaminen. Tähän pyritään tukemalla pk-yritysten perustamista, kehittämistä ja laajentamista. Rahoitusta suunnataan myös hankkeisiin, jotka kehittävät pk-yrityssektorin kilpailukykyä, osaamista ja toimintaympäristöä.

Vuonna 2006 myönnettiin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoitteista tukea 181,3 milj. euroa yli 3 500 hankkeeseen, joista EU:n rahoitusosuus oli 87,3 milj. euroa. Rahoitusta myöntävät TE-keskukset, Tekes ja Finnvera. TE-keskusten myöntämän yritysrahoituksen osuus oli tästä suurin eli lähes 75 %.

Pk-yritysten kasvun tukeminen oli keskeinen painopiste. Rahoitetuista investointi- ja kehittämishankkeista lähes 90 % oli sellaisia, joilla arvioitiin myötävaikutettavan yritysten liikevaihdon kasvuun. Lisäksi yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä sekä yrittäjyyttä tukevaa innovaatioympäristöä vahvistettiin. Myös pk-yritysten liiketoimintaosaamista, markkinointia ja kansainvälistymistä parannettiin.

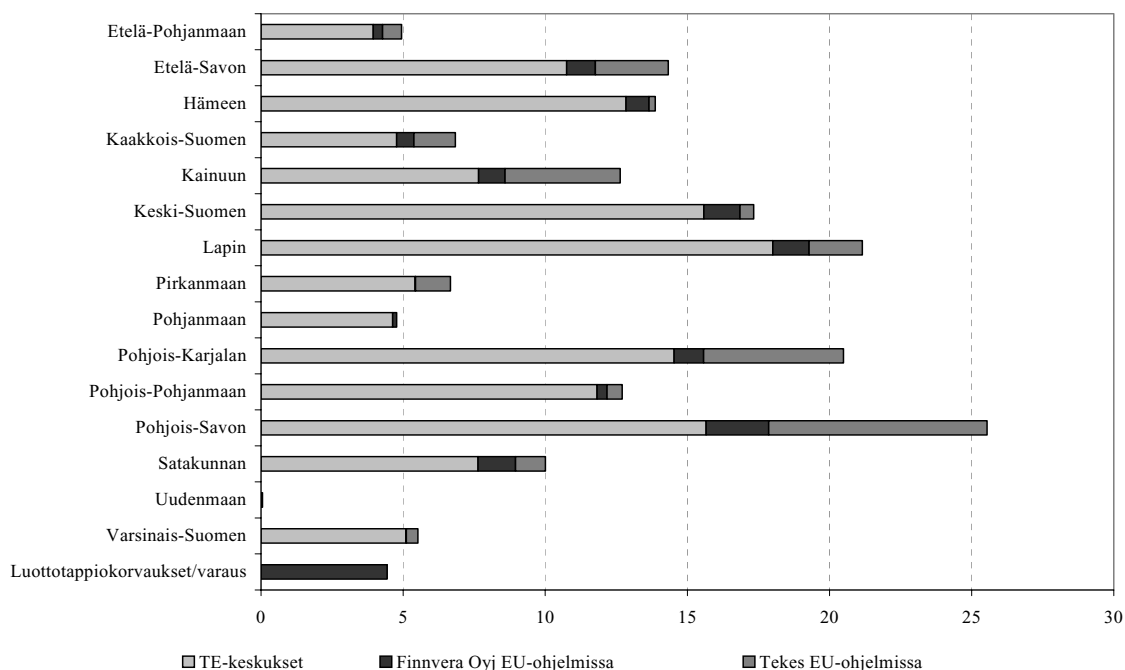
Myönnettävästä rahoituksesta pääosa meni yritysten investointeihin sekä liiketoiminnan ja toimintaympäristön kehittämiseen. Noin puolet myönnettiin heikoimmin kehittyneiden Pohjois- ja Itä-Suomen yritysten hankkeisiin.

Viisi eniten työpaikkoja luonutta TE-keskusaluetta olivat vuonna 2006 suuruusjärjestyksessä Pohjois-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Häme, Satakunta ja Keski-Suomi. Uusien yritysten perustaminen oli vilkkainta suurimmaksi osaksi samoilla alueilla eli Satakunnassa, Pohjois-Savossa, Keski-Suomessa, Etelä-Savossa ja Hämeessä.

Taulukko 150. Uudet yritykset ja työpaikat työvoima- ja elinkeinokeskuksittain

	Indikaattorit	
	Uudet yritykset yhteensä, kpl	Uudet työpaikat yhteensä, kpl
Etelä-Pohjanmaan TE-keskus	29	300
Etelä-Savon TE-keskus	116	440
Hämeen TE-keskus	96	850
Kaakkois-Suomen TE-keskus	75	470
Kainuun TE-keskus	64	500
Keski-Suomen TE-keskus	140	750
Lapin TE-keskus	71	540
Pirkanmaan TE-keskus	17	350
Pohjanmaan TE-keskus	26	440
Pohjois-Karjalan TE-keskus	73	700
Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus	73	900
Pohjois-Savon TE-keskus	145	1 000
Satakunnan TE-keskus	162	850
Uudenmaan TE-keskus	0	2
Varsinais-Suomen TE-keskus	22	250
Kaikki yhteensä	1 106	8 342

Vuonna 2006 EU:n rakennerahasto-ohjelmille talousarviossa asetetut vaikuttavuustavoitteet uusien työpaikkojen ja uusien yritysten osalta ylittyivät. Rahoitettujen hankkeiden myötä syntyi noin 8 300 uutta työpaikkaa ja 1 100 uutta yritystä.

Kuvio 19. Myönnetty EAKR-rahoitus TE-keskusalueittain vuonna 2006, milj. euroa

Taulukko 151. TE-keskusten yrityskohtainen rahoitus toimialoittain vuonna 2006

	Lkm	1 000 euroa	% euroista
Elektroniikka ja sähköteollisuus	110	4 880	3,5
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus	91	7 077	5,1
Huonekaluteollisuus	110	4 933	3,5
Koneiden ja laitteiden valmistus	134	8 867	6,4
Kumi- ja muovituotteiden valmistus	71	3 724	2,7
Liike-elämän palvelut	550	9 225	6,6
Matkailu	193	19 340	13,9
Metallituotteiden valmistus	365	29 097	20,9
Muu teollisuus	259	16 597	11,9
Muut kuluttajapalvelut	190	7 486	5,4
Muut toimialat	119	14 541	10,4
Puutavara- ja puutuoteteollisuus	167	13 572	9,7
Kaikki yhteensä	2 359	139 339	100,0

Taulukko 152. Työvoima- ja elinkeinokeskusten vaikuttavuus

	2004 toteuma	2005 toteuma	2006 tavoite	2006 toteuma
Työllisyyssasteen nostaminen ja työttömyyden alentaminen				
1. Rakenteellisen työttömyyden aleneminen — vaikeasti työllistettävien määrä, hlöä	167 588	161 857	134 483	146 511
2. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen — rekrytointiongelmät, %	25	27	26	33
Osaamisen, yrittäjyyden ja muiden kasvuedellytysten vahvistaminen				
3. Yrittäjyyden vahvistuminen ja yritys-kannan uusiutuminen — aloittaneiden yritysten lukumäärä rahoitustoimenpitein (ml. starttiraha ja maaseudun pienyritykset), kpl	6 032	8 038	7 086	9 088
4. Alueen innovaatiojärjestelmän vahvistuminen — yhteistyö projekteissa, %	67	70	75	68
Tasapainoinen aluerakenne ja maaseudun elinvoimaisuus				
5. Maaseudun säilyttäminen kilpailukykyisenä ja elinvoimaisena — maatilakäytäntöisten yritysten investointi- ja kehittämissuhteiden määrä, kpl	2 222	2 569	1 425	1 749
6. Maatilojen kehittämissuhteiden turvaaminen — investointihankkeita toteuttavien tilojen osuus kaikista tiloista, %	6	13	12	9

16.3 Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

Markkinat ovat toimivat ja avoimet. Kuluttaja- ja kilpailunäkökulma vahvistuu yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Ministeriö seurasi uuden kilpailunrajoituslain toimivuutta ja edisti kilpailunäkökulman huomioon ottamista eri hallinnonalojen lainsäädäntöhankkeiden valmistelussa. EU:ssa jatkui artiklan 82 uudistamistyö ja kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviä vahingonkorvauskanteita koskevan hankkeen käsittely. Meriliikenteen kilpailusääntöjä koskevan asetus uudistettiin.

Kilpailututkimusta suunnattiin lainsäädännön kilpailuvaikutusten arviointiin. Eduskunta hyväksyi selonteton vähittäiskaupan rakenteesta, muutoksista ja kauppaa koskevista erityiskysymyksistä. Näitä olivat kauppa, yhdyskuntasuunnittelu ja kilpailu, vähittäiskaupan aukioloajat, itsehoitolääkkeiden myynti sekä miedot alkoholijuomat.

Sisämarkkinoiden toiminta tehostuu EU:n palvelumarkkinoiden avautumisen ja sisämarkkinalainsäädännön kansallisen voimaansaattamisen myötä.

Laaja-alaisen innovaatiopolitiikan kehittäminen oli puheenjohtajuuskauden prioriteetteja. Palveludirektiivi hyväksyttiin EU-parlamentissa, ja sen kansallisen toimeenpanon valmistelut aloitettiin. Ministeriö käynnisti selvitystyön yleishyödyllisistä palveluista ja valtioneuvoston päätösten soveltamisesta Suomessa. Lisäksi toteutettiin alueellinen valtioneuvoston koulutusprojekti.

Ministeriö koordinoi kansallisesti paremman sääntelyn kokonaisuuteen kuuluvaa Eurooppalaista yrityspaneelia. Sen avulla jäsenvaltioiden yritykset voivat antaa suoraa palautetta komission valmisteilla oleviin lainsäädäntö- ja politiikkahankkeisiin. Komissio suoritti paneelissa kolme konsultaatiota. Ne liittyivät arvonlisäverotuksen hallinnollisiin rasituksiin, rajat ylittäviin verotappioiden vähennyksiin sekä t&k -työhön liittyviin verokannustimiin.

Komissio tarkastelee kaksi kertaa vuodessa jäsenvaltioiden sisämarkkinadirektiivien kansallista toimeenpanotilannetta. Tavoitteena on enimmillään 1,5 %:n kansallinen voimaansaattamisvaje kaikista sisämarkkinadirektiiveistä. Erilliseksi tavoitteeksi on asetettu kaiken sääntelyn toimeenpano enimmillään kahden vuoden kuluessa.

Taulukko 153. Sisämarkkinoiden tulostaulu 2004—2006¹⁾

Täytäntöönpanovaje (%)	31.5.2004	1.12.2005	31.10.2006
Suomi	1,0	0,8	0,7
EU-15 keskiarvo	22,2	1,9	1,5
Uudet jäsenmaat keskiarvo	9,6	1,2	0,9
Yli kaksi vuotta myöhässä olevat direktiivit (kpl)	31.5.2004	1.12.2005	31.10.2006
Suomi	1	0	0
EU-15 keskiarvo	2,2	2,5	2,2
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	—	1,2

Taulukko 153. Sisämarkkinoiden tulostaulu 2004—2006¹⁾

Käsiteltävänä olevat rikkomis- tapaukset (kpl)	31.5.2004	1.12.2005	31.10.2006
Suomi	28	36	36
EU-15 keskiarvo	67,3	71,2	69
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	10,3	21

¹⁾ Lähde: Euroopan yhteisöjen komission tilastot.

Julkiset hankinnat on avattu kilpailulle.

Uudet hankintalait, laki julkisista hankinnoista ja laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista hyväksyttiin eduskunnassa vuoden 2007 alussa ja ne tulevat voimaan 1.6.2007. Hankintojen ilmoitusjärjestelmän uudistaminen käynnistettiin, kun uuden hankintalain ilmoitusvelvoite lisää käyttäjämäärää nykyisestä noin 2 000:sta arviolta noin 40 000:een. Yhteistyökumppanien kanssa valmisteltiin uuden hankintalain alueelliset koulutustilaisuudet.

Kuluttajien asema markkinoilla on turvallinen. Kuluttajien asema yhteiskunnassa ja markkinoilla vahvistuu.

Kuluttajapolitiikkaa toteutettiin valtioneuvoston vuosille 2004—2007 hyväksymän kuluttajapoliittisen ohjelman mukaisesti lähtökohtana kuluttaja-asioiden painoarvon lisääminen yhteiskunnassa. Kuluttajaviranomaisten toimintaa suunnattiin ohjelman mukaisesti ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa lisättiin. Kuluttajapoliittisessa keskustelussa olivat muun muassa nuorten velkaantuminen, pikavippien käyttö sekä vastuullinen luotonanto. Taloudenhallinnan neuvottelukunta antoi suosituksen vuosikoron ilmoittamisesta myös pienissä lyhytaikaisissa luotoissa. Lisäksi selvitettiin kuluttajansuojan periaatteiden soveltumista välttämättömyyspalveluihin ja julkisiin palveluihin. Asuntojen kuntokartoitusten teettämiseen laadittiin so-
pimusmalli.

Kunnallinen kuluttajaneuvonta siirtyy valtion hoidettavaksi viimeistään vuoden 2009 alussa. Kuluttajaneuvontaan kehitetty sähköinen asiointimalli otettiin koekäyttöön Pohjois-Suomessa. Se mahdollistaa laajempien neuvonta-alueiden muodostamisen ja samalla neuvojen erikoistumisen.

Työ elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi jatkui useilla ministeriön vastuulle kuuluvilla alueilla. Ministeriön yhteydessä toimiva uuselintarvikelautakunta laati turvallisuusarvion ja lausunnon kymmenestä Suomelle esitetystä elintarvikehakemuksesta. Suomi ja Ruotsi saivat edelleen poikkeuksen markkinoida alueellaan vuoden 2011 loppuun asti Itämerestä tai siihen laskevista vesistöistä peräisin olevaa lohta, silakkaa, nahkiaisia, taimenta ja nieriää sekä muikun mätiä.

16.4 Kansainvälistymispolitiikka

Vienti monipuolistuu ja vientiyritysten lukumäärä kasvaa.

Suomen ulkomaankauppa kasvoi voimakkaasti vuoden 2006 aikana. Tullin ennakkotietojen mukaan viennin arvo kasvoi kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle. Viennin arvo oli 61,3 mrd. euroa ja viennin kasvu 17 % vuodesta 2005. Vienti on kasvanut lähes kaikilla toimialoilla. Kasvu on osaltaan heijastunut kasvavana kansainvälistymispalvelujen kysyntänä.

Kansainvälistymispolitiikan toimenpiteet kohdistettiin erityisesti kasvukykyisten pienten ja keskisuurten yritysten ja vientiään käynnistävien yritysten tarpeisiin. Painopisteinä olivat korkean teknologian toimialo-

jen (muun muassa bio-, kommunikaatio- ja informaatioteknologia) hankkeet sekä hyvinvointialojen hankkeet. Kohdealueista painopiste oli kasvaville markkinoille, muun muassa Venäjälle ja Kiinaan suuntautuvissa hankkeissa.

Kansainvälistymisen palvelu- ja rahoitusjärjestelmä tehostaa asiakaslähtöisesti yritysten kansainvälistymistä ja kasvua.

Vientifoorumi jatkoi toimintaansa vientiä ja kansainvälistymistä edistävien (vke) palveluorganisaatioiden yhteistyön lisäämiseksi ja tehostamiseksi vke-strategian mukaisesti. Toimikunta antoi suosituksia muun muassa Intiaa ja palveluvientiä koskevien vke-palvelujen kehittämiseksi ja tarkasteli myös Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien edistämistä. Strategian välitarkistus on tarkoitus tehdä vuonna 2007.

Suomen ja Venäjän välinen kauppavaihto jatkoi kasvuaan ja Venäjän asema Suomen kauppakumppanina ja investointikohteena vahvistui. Yhteistyössä Venäjän alueiden kanssa toteutettiin innovaatioiden hyödyntämiseen sekä investointien ja alihankintojen kehittämiseen liittyviä tapahtumia. Ministeriöllä on viralliset aluetyöryhmät kymmenen kaupan kannalta tärkeän Venäjän alueen kanssa. Lähialueyhteistyön ohjelma-kausi 2004—2006 päättyi. Taloudellinen yhteistyö on jäämässä lähialuestrategian ulkopuolelle, mikä edellyttää lähialueiden kanssa käytävän taloudellisen yhteistyön kehittämistä uudelta pohjalta.

Ministeriön alkurahoituksella varmistettiin suomalaisten suunnittelupalvelujen ja laitetoimitusten käyttö kansainvälisten kehityspankkien luotottamissa investointihankkeissa Venäjällä. Suomen ja Venäjän hallitusten välisen talouskomission öljy- ja kaasutyöryhmän toiminnassa pääpaino oli mannerjalustan öljy- ja kaasuesiintymien kehittämisessä muun muassa yhteisten tutkimus-, suunnittelu- ja tuotekehityshankkeiden sekä koulutuksen avulla. Uusi sopimus pohjoisen ulottuvuuden politiikasta antoi Pohjois-Euroopan neljälle kansainväliselle alueneuvostolle suoran osallistumis- ja yhteistoimintamahdollisuuden yhteistyön tiivistämiseen.

EU-puheenjohtajuuskauden huippukokoukset toivat Suomeen korkean tason ministerivierailuita niin Kiinasta kuin Intiastakin, ja yhteistyö eri sidosryhmien välillä tiivistyi. Ministeriö kartoitti suomalaisia pk-yrityksiä näillä markkinoilla avustavia organisaatioita ja niiden toimintaa. Koillis-Kiinassa avautuvia liiketoimintamahdollisuuksia selvitettiin. Suomi oli kauppavaihdolla mitattuna Kiinan pohjoismaisista kauppakumppaneista suurin jo kolmatta vuotta peräkkäin. Suomalaisyrityksiä on Kiinassa yli 200 ja ne työllistävät siellä arviolta 33 000 henkilöä. Intiassa toimi noin 60 suomalaisyritystä, jotka työllistävät arviolta 10 000 henkilöä.

Ulkomaankauppaa edistävät järjestöt jatkoivat yhteistyötä eri innovaatio-organisaatioiden kanssa. Finpro ry jatkoi kotimaan verkostonsa kehittämistä ja osallistui myös Pietariin ja Kaliforniaan perustettavien innovaatiokeskusten valmisteluun. Kansainvälinen kauppakeskus (ITC) palkitsi Finpron parhaana kauppaa edistävänä järjestönä kehittyneessä maassa ja parhaana järjestönä maailmassa. ITC:n mukaan Finpron rooli Suomen kaupan edistämisessä globaalissa taloudessa on ollut merkittävä. Kiitosta sai myös maailmanlaajuinen vientikeskusverkosto.

Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 ja Toimenpideohjelma vuosille 2007—2013 julkistettiin vuonna 2006. Valtioneuvosto teki strategian pohjalta periaatepäätöksen Suomen matkailusta. Sen mukaan matkailun kasvu haetaan etupäässä ulkomailta. Tavoitteisiin pyritään erityisesti matkailukeskusten ja teemapohjaisten tuotteiden ja palvelujen kehittämisen kautta.

Erityisteema: Yritysten yhteishankkeiden kansainvälistymisavustus

Pk-yritysten liiketoimintaosaaminen ja kansainvälistymisen taidot vahvistuvat. Kasvuyritykset kansainvälistyvät ja niiden viennin määrä kasvaa. Uusien vientiä harjoittavien yritysten määrä kasvaa.

Avustuksella tuettiin yritysten yhdessä toteuttamien kansainvälistymishankkeiden sekä muiden yritysten kansainvälistymistä ja verkottumista edistävien hankkeiden toteuttamista. Avustuksen kohteina olivat muun muassa yhteisosastot kansainvälisissä näyttelyissä, vientirenkaat, aloittavien vientiyritysten kumppanuushankkeet ja markkinaselvitykset.

Avustuksen kysyntä on kasvanut viime vuosien aikana. Vuonna 2006 tehtiin päätös kaikkiaan 352 hakemukseen 69 eri hakijalle. Moniin avustuspäätöksiin sisältyi useamman erillisen kansainvälistymistä edistävän tapahtuman toteuttaminen. Toteutettujen hankkeiden kokonaiskustannukset olivat noin 53,5 milj. euroa ja myönnettyjen avustusten määrä 17,6 milj. euroa (noin 33 % kokonaiskustannuksista). Toimialoitain tarkasteltuna 20 % avustuksesta kohdistui liike-elämää palvelemaan toimintaan, 18 % koneiden ja laitteiden valmistukseen ja 14 % monitoimialahankkeisiin.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämisen kansallisessa strategiassa (VKE, KTM Julkaisuja 37/2004) tavoitteeksi on määritelty muun muassa vientiyritysten lukumäärän kasvattaminen ja pk-yritysten suoran viennin osuuden kasvattaminen. Yhteishankkeiden kansainvälistymisavustuksella kyetään suoraan vaikuttamaan näihin tavoitteisiin. Yksittäisten hankkeiden tuloksia ja vaikuttavuutta seurataan avustusten maksatushakemusten yhteydessä. Hankkeiden välittömät tulokset ovat erilaisissa hankkeissa erityyppisiä. Avustuksen vaikuttavuutta seurataan myös erillisten arviointien avulla.

Yhteishankkeiden avustuksesta valmistui vuonna 2005 arviointi (KTM julkaisuja 22/2005), jonka mukaan avustumuoto toimii nykyisessä muodossaan hyvin. Sekä hankkeita toteuttavat organisaatiot että hankkeisiin osallistuvat yritykset olivat tyytyväisiä avustukseen ja sen avulla toteutettuihin hankkeisiin. Yli 90 % vastanneista yrityksistä ilmoitti halukkuutensa osallistua uudestaan vastaaviin hankkeisiin.

Koska toteuttajaorganisaatiot hoitavat avustuksen hakemiseen ja tilittämiseen liittyvät asiat, avustus on osallistuvien yritysten kannalta helppo. Tämän seikan merkitys korostuu erityisesti pienten ja vientiään vasta aloittavien yritysten kohdalla. Yhdessä toteutetut hankkeet ovat myös osoittautuneet kustannustehokkaiksi, mitä yritykset myös pitivät tärkeänä. Arvioinnin mukaan yritykset raportoivat useantyyppisiä viennin kehittämiseen liittyviä tuloksia hankkeissa: uusia kontakteja, markkinatietoa, asiakassuhteiden ylläpitoa, verkottumista jne. Noin puolet vastanneista yrityksistä ilmoitti saaneensa kokonaan uusia asiakkaita hankkeiden avulla. Myös avustuksen valtakunnallista luonnetta korostettiin. Valtakunnallisuus varmistaa hyvien yritysryhmien syntymisen myös toimialoilla, joilla yrityksiä on vähän.

Taulukko 154. Kansainvälistymisavustukset yritysten yhteishankkeisiin

	2004	2005	2006
Hankkeisiin osallistuneet yritykset, lkm	2 247	2 644	2 336
Pk-yritysten osuus avustuksista, %, josta	67	66	72
— pienet alle 50 hlöä työllistävät yritykset, %	47	45	46
— keskiuuret yritykset, %	20	21	26
Aloittavien vientiyritysten hankkeet, %	10	12	17
Venäjälle suuntautuvat hankkeet, lkm	47	60	61
Kiinaan suuntautuvat hankkeet, lkm	18	22	18
Pk-yritysten verkottumishankkeet, lkm	68	84	80

16.5 Energiapolitiikka

Energiasektori täyttää kasvihuonekaasujen kansainväliset päästösitoumukset.

Energiapolitiikan keskeinen päämäärä on ilmastonmuutoksen hallinta ja Kioton pöytäkirjan velvoitteiden täyttäminen niin, että samalla huolehditaan energijärjestelmien toiminnasta ja teollisuuden tasapuolisista kilpailuedellytyksistä. Tärkeää on myös energian säästön tehostaminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi päästökauppalain muuttamisesta. Lakiesitys sisältää päästöoikeuksien jakoperusteet kaudelle 2008—2012 sekä säännökset Kioton pöytäkirjan mukaisten hankeyksiköiden käytöstä EU:n päästökauppajärjestelmässä. Lisäksi hallitus antoi esityksen laiksi Kioton mekanismien käytöstä. Molemmat lait tulivat voimaan 12.2.2007. Virallinen vuosien 2008—2012 päästöoikeuksien jakosuunnitelmaesitys toimitettiin Euroopan komissiolle vuoden 2007 alussa.

Päästökaupan toimeenpano ja Kioton pöytäkirjan sitoumusten täyttäminen ovat keskeinen osa energia- ja ilmastostrategian toimenpiteistä. Päästöjen vähentämisessä sovitetaan yhteen kansainvälisiin ilmastopöytäkirjoihin, energian toimitusvarmuuteen ja Suomen kilpailukykyyn liittyvät tavoitteet. Valtio varautuu hankkimaan päästöyksiköitä yhteensä 10 milj. tonnia vuosina 2008—2012. Päästöyksiköiden hankintaan arvioidaan tarvittavan yhteensä 100 milj. euroa.

Energian toimitus- ja huoltovarmuus säilyvät hyvinä.

Laki sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta tuli voimaan vuoden 2006 loppussa. Lain tavoitteena on sähkön toimitusvarmuuden turvaamiseksi luoda edellytykset sähköntuotannon ja kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan sähköntuotannon tehoreservin ylläpitämiselle. Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkon haltijan Fingrid Oy:n tehtävänä on ylläpitää järjestelmää sähköntuotannon tehoreservin käytettävyyden varmistamiseksi. Voimalaitosten haltijat voivat tarjota järjestelmään tehoreservissä olevia voimalaitosyksiköitä.

Tehoreservien ylläpitoa koskevan järjestelmän tavoitteena olisi varmistaa, että järjestelmään kuuluvat voimalaitosyksiköt ovat enintään 12 tunnin käynnistysvalmiudessa 1.12.—28.2. välisenä aikana ja enintään yhden kuukauden käynnistysvalmiudessa muuna aikana sekä tuottavat tarvittaessa sähköä markkinoille järjestelmän sääntöjen mukaisesti.

Hallituksen esityksessä polttoturpeen ja sillä tuotetun sähkön toimitusvarmuuden turvaamista koskevaksi lainsäädännöksi ehdotettiin säädettäväksi laki polttoturpeen turvavarastoinnista sekä määräaikainen, vuoden 2010 loppuun voimassa oleva laki polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista. Lait tulevat voimaan keväällä 2007.

Polttoturpeen turvavarastolailla pyritään varmistamaan riittävä turpeen saanti lämpö- ja voimalaitoksille myös sadekesien jälkeen. Laki oikeuttaa turpeentoimittajat valtion huoltovarmuusrahastosta maksettavaan korvaukseen, jos ne perustavat normaalin liiketoimintansa ylittäviä sopimusperusteisia turpeen turvavarastoja. Turvelauhdus-sähkön syöttötariffilailla pyritään siihen, että turvetta käyttävät isot lauhdutusvoimalaitokset käynnistyisivät myös päästökauppatilanteessa ennen kivihuililauhduksvoimalaitoksia. Syöttötariffilain mukaista korvausta maksetaan sellaiselle kotimaisella turpeella tuotetulle lauhdutus-sähkölle, joka on tuotettu lauhdutusvoimalaitoksessa tai väliottolauhduksvoimalaitoksessa, jonka pääpolttolaitos on turve ja generaattoriteho vähintään 120 MVA.

Sähkön jakelun luotettavuutta selvitettiin erityisessä työryhmässä. Selvityksen mukaan jakeluyhtiöt ovat parantaneet valmiuttaan luotettavaan sähkönjakeluun. Ehdotettujen toimenpiteiden toimeenpano jää vuoden 2007 puolelle.

Turve pysyy kilpailukyisenä polttoaineena.

Polttoturpeen turvavarastoilla ja polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffilla pyritään parantamaan energian huoltovarmuutta kohentamalla turpeen asemaa lämmön- ja sähköntuotannossa ja varautumalla sateisiin turvetuotantokesiin. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2007 kesään mennessä.

Energian säästö tehostuu ja uusiutuvan energian käyttö lisääntyy sekä uuden teknologian käyttöönotto on nykyistä korkeammalla tasolla.

Energia- ja ilmastostrategian mukaan ministeriö tavoittelee uusiutuvan energian käytössä neljänneksen kasvua vuoteen 2015 ja vähintään 40 % kasvua vuoteen 2025 mennessä. Energian säästössä tavoitellaan noin 5 % lisäsäästöä vuoteen 2015 mennessä verrattuna tilanteeseen ilman lisätoimenpiteitä.

Energiansäästöohjelman ja uusiutuvan energian edistämishjelman (2003—2006) keskeisiä toimenpiteitä olivat uuden teknologian kehittäminen, taloudelliset ohjaukeinot, säädökset, määräykset ja sopimukset sekä tiedotus ja koulutus. Energiansäästön edistämässä ovat keskeisessä asemassa eri alojen energiansäästösopimukset ja energiakatselmustoiminta.

Sopimuskaudella 1998—2006 myönnettiin energiataukea katselmuksiin ja energiansäästöinvestointeihin yhteensä 37 milj. euroa. Vuoden 2005 loppuun mennessä raportoitujen säästötoimenpiteiden vaikutus oli yhteensä 7,1 terawattituntia vuodessa. Tämä vastaa 135 milj. euron vuotuista säästöä energiakustannuksissa. Ministeriö on valmistellut uusia toisen sukupolven energiansäästösopimuksia teollisuuden, energia-alan ja kunta-alan kanssa.

Ministeriö on tukenut palvelu- ja teollisuussektorien rakennusten ja tuotantoprosessien energiakatselmustoimintaa 21,8 milj. eurolla vuosina 1992—2006. Saavutettu säästö on vuositasolla noin 1 terawattitunti ja kumulatiivinen säästö koko jaksolla lähes 9,5 terawattituntia.

Energian loppukäytön tehokkuutta ja energiapalveluita koskeva ns. energiapalveludirektiivi tuli voimaan toukokuussa 2006. Se koskee päästökaupan ulkopuolella olevaa energian käyttöä ja on saatettava kansallisesti voimaan kahden vuoden kuluessa. Direktiivin tavoite on haastava: ohjeellinen 9 % energiansäästö 9 vuoden seurantajaksolla 2008—2016. Direktiivin täytäntöönpanon valmistelu on aloitettu.

Energiaministerit antoivat marraskuussa 2006 tukensa komission esittämälle tavoitteelle säästää energiaa 20 % vuoteen 2020 mennessä. Tulevat toimenpiteet tulisi kohdistaa ensisijaisesti liikenteen energiatehokkuuteen, laitteiden energiatehokkuusvaatimuksiin, energiankäyttäjien valistamiseen kulutustottumuksien muuttamiseksi, tutkimukseen ja kehitykseen sekä rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tehokkaaseen toimeenpanoon.

Uusiutuvan energian käytön edistämässä pääkohteena oli bioenergia. Puun energian käyttöä lisääviin hankkeisiin suunnattiin 34,1 milj. euron energiataukea 52 %. Pellettilämmitystä on edistetty investointiavustusten lisäksi tiedotuksen ja koulutuksen avulla. Metsähakkeen ja puupelletin käyttö yli kolminkertaistui vuodesta 2000 vuoteen 2005. Lämpöpumppujen, kierrätyspolttoaineiden, biokaasun ja tuulivoiman hyödyntäminen on kaksinkertaistunut vastaavana aikana. Voimakkaassa kasvussa on ollut myös peltobiomassan energiakäyttö.

Liikenteessä biopolttoaineiden käyttöä lisätään lähivuosina. Liikennepolttoaineiden jakelijoille tulee velvoite toimittaa vuosittain kulutukseen biopolttoaineita.

Kemin Ajoksen uutta teknologiaa edustavalle tuulivoimapuistolle myönnettiin nk. suuren demonstraation tuki 9,6 milj. euroa.

Taulukko 155. Tekesin rahoitus energia- ja ilmastoteknologiahankkeille 2002—2006, milj. euroa

2002	2003	2004	2005	2006
59,7	54,2	59,4	61,1	62,2

Erityisteema: Energiamarkkinoiden toimivuus

Selvitysten mukaan vähittäismarkkinat toimivat kohtalaisen hyvin markkinoita koskevasta julkisesta negatiivisesta keskustelusta huolimatta. Sähkön siirron kantaverkkomaksut ovat laskeneet sekä reaalisesti että nimellisesti. Sähkön jakelusiirron maksut ovat laskeneet reaalisesti viimeisen 10 vuoden aikana 5 % ja sähköenergian hinta on noussut samana aikana reaalisesti vain 10 %. Kaikkien edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutus on ollut, että kuluttajien sähkölasku on pysynyt likimain ennallaan.

Vuoden 2005 alussa verkkoliiketoiminnan eli sähkön siirron valvontaa tiukennettiin huomattavasti. Samalla siirryttiin järjestelmään, jossa verkkoyhtiöt ovat velvollisia palauttamaan automaattisesti mahdollisesti liikaa perityt siirtomaksut sähkön käyttäjille vuoden 2005 alussa voimassa olevista tariffeista alkaen. Tätä ennen sähkön käyttäjien täytyi hakea palautusta käräjäoikeuden kautta siinäkin tapauksessa, että Energiamarkkinavirasto oli todennut maksut liian suuriksi. Samalla verkkoyhtiöiden oikeusturvaa parannettiin niin, että Energiamarkkinaviraston päätöksistä voi valittaa markkinaoikeuteen tai hallinto-oikeuteen valituksen aiheesta riippuen. Aiemmin valitusasteena toimi vain korkein hallinto-oikeus.

Sähkön hintatarjousten vertaileminen ja myyjän vaihto on tehty mahdollisimman helpoksi. Netistä löytyy Energiamarkkinaviraston vuonna 2006 käyttöönottama ja ylläpitämä sivusto, josta löytyvät sähkön tarjoushinnat ja myyjät yhteystietoineen. Tarjolla on lisäksi muita kaupallisia ja ideologisia markkinapaikkoja. Kuluttajan tai yrittäjän tarvitsee tietää myyjää vaihtaessaan vain arvio omasta sähkökulutuksestaan. Muun selvityksen hoitaa paikallinen verkkoyhtiö.

Kuluttajan suojaksi on sähkömarkkinalaissa säädetty sähkötariffien korotuksille yhden kuukauden ennakkoilmoitusaika, toimitusvelvollisuus määrävässä markkina-asemassa olevalle myyjälle sekä muut vähimmäisvaatimukset. Vaatimukset jäykistävät jossain määrin markkinoita, mutta niistä ei voi luopua ilman huolellista kuluttajansuojaa koskevaa punnintaa. Kehittyneiden mittausjärjestelmien käyttöönotto lisää markkinoiden ja sähkön käyttäjien kykyä reagoida järkevästi sähkön hinnan muutoksiin ja kulutustilanteisiin. Tätä koskeva selvitys on parhaillaan käynnissä.

Sähkömarkkinoiden suurimmat ongelmat liittyvät päästökaupan ja sähkömarkkinoiden yhteispeliin, tarvittavien kapasiteetti-investointien viipymiseen sekä markkinoiden keskittymiseen erityisesti silloin, kun rajajohdoissa on pullonkauloja.

Hallitus on teettänyt kolme selvitysmiesselvitystä sähkömarkkinoiden toimivuudesta ja sähkömarkkinoiden sekä päästökaupan yhteiselistä. Kansallisen päätöksenteon lisäksi sähkömarkkinoiden toimintaa on arvioitu laajalti Pohjoismaissa ja EU:ssa.

Pohjoismaiset energiaministerit ovat teettäneet suuren joukon selvityksiä markkinoiden ongelmista ja ovat pyrkineet harmonisoimaan markkinoita. Pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt ovat luoneet yhteiset toimintata-

vat ja käynnistäneet viisi hanketta tärkeimpien siirron pullonkaulojen poistamiseksi. Pohjoismaiset valvontaviranomaiset ovat luoneet yhteistä harmonisoitua pohjaa pohjoismaiselle markkinavalvonnalle. Selvitysten pohjalta voidaan vetää se johtopäätös, että yhteinen pohjoismainen kantaverkkoyhtiö ei näytä toistaiseksi mahdolliselta.

Komissio ja neuvosto ovat valmistelleet yhdessä laajan toimenpidepaketin Euroopan sähkömarkkinoiden toimivuuden lisäämiseksi. Tavoitteena on parantaa tukkumarkkinoiden toimivuutta, lisätä avoimuutta, poistaa esteitä investoinneilta, eriyttää verkkotoimintaa selkeämmin sähkön myynnistä, parantaa kuluttajasuojaa ja lisätä ympäristöystävällisen sähkökapasiteetin osuutta.

Komissio on selvittänyt yhdessä jäsenmaiden kanssa päästökaupan ja sähkömarkkinoiden yhteispelin ongelmia. Keskeisin kritiikin paikka on siinä, että päästökauppa nostaa erityisesti Pohjoismaisissa hiilisähkön hintaa, mikä heijastuu sellaisenaan sähköpörssin hintaan ja nostaa sähkön käyttäjien kustannuksia paljon päästöoikeuksien markkinahintaa enemmän. Kahden eri markkinan - päästömarkkinan ja energiamarkkinan - yhdistäminen on heikentänyt energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä.

Analyyseissä on todettu, että hintamekanismi toimii talouden normaalien pelisääntöjen mukaisesti eikä sille siten voi tehdä välittömästi juuri mitään. Selvitysmiehet ovatkin ehdottaneet välillisiä keinoja, kuten sähkön hankintakapasiteetin lisäämistä, sähköntuottajien markkina-asemaan puuttumista, sähkön säästöä ja muita keinoja. Ehdotuksiin joudutaan ottamaan kantaa tulevassa energiapoliittisessa päätöksenteossa ja strategia-valmistelussa.

Suomessa sähkökapasiteetin lisärakentamista on lainsäädännöllä rajoitettu vähemmän kuin muissa maissa, jotta investoijilla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset kapasiteetin lisäämiseen. Käytännössä kuitenkin ympäristö- ja maankäyttölainsäädäntö rajoittavat muun muassa tuulivoiman ja vesivoiman rakentamista.

Julkisessa keskustelussa otetaan usein esille se, että paikallisella verkkoyhtiöllä on yksinoikeus johtojen rakentamiseen. Myös tähän toimintaan toivotaan kilpailua. Käytännössä kilpailun lisääminen ei ole mahdollista. Ympäristö-, maankäyttö- ja työturvallisuusnäkökohdat estävät ristikkäisen rakentamisen. Nykyistä siirron etäisyydestä riippumatonta tariffijärjestelmää ei voitaisi ylläpitää vaihtoehdossa, jossa johdon rakentaminen olisi vapaata. Järkevämpää onkin edetä nykyisen periaatteen mukaan eli rajoittaa säädöksiin kohutonta hinnoittelua ja rohkaista yhtiöitä kilpailuttamaan johtourakoita.

16.6 Omistajapolitiikka

Vuoden 2006 päättyessä kauppa- ja teollisuusministeriön omistajaohjauksessa oli 23 yhtiötä. Näistä 19 toimi markkinaehtoisesti ja 4 oli erityisyhtiötä. Markkinaehtoisesti toimivista yhtiöistä 9 oli listattu pörssiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan pörssiyhtiöissä valtion omistuksen markkina-arvo nousi 31,1 % ja oli vuoden 2006 päättyessä yhteensä 22,8 mrd. euroa. Arvoltaan suurimmat omistukset valtiolla olivat Fortum Oyj:ssä 9,7 mrd. euroa, TeliaSonera AB:ssa 3,9 mrd. euroa ja Neste Oil Oyj:ssä 3,0 mrd. euroa.

Yhtiöiden omistajapohjan laajentamista jatkettiin eduskunnan myöntämien valtuuksien puitteissa. Ministeriön hallinnonalan yhtiöistä valtio myi Outokumpu Oyj:n osakkeita 295 milj. euron arvosta marraskuussa, minkä seurauksena valtion omistus laski 6,6 prosenttiyksikköä 31,1 %:iin yhtiön osakekannasta.

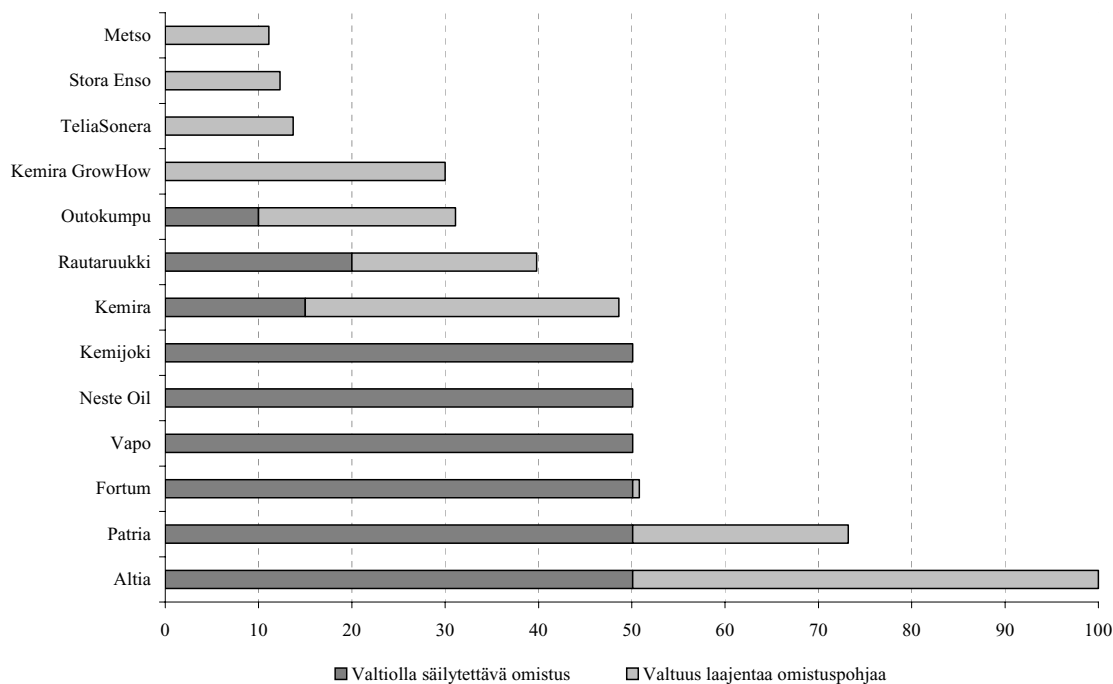
Taulukko 156. Osinkotulot kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan valtionyhtiöistä ja valtion osakkuusyhtiöistä 2001—2006, milj. euroa

2001	2002	2003	2004	2005	2006
312	333	344	426	573	1 062

Ministeriön omistajaohjauksessa olevista yhtiöistä valtiolle kertyi osinkoja yhteensä 1 062 milj. euroa, mikä ylitti merkittävästi vuoden 2005 osinkotulot. Eniten osinkoja tulottivat Fortum Oyj 505 milj. euroa ja TeliaSonera AB 233 milj. euroa.

Käytännön valmistelutyöt valtion omistajaohjauksen keskittämiseksi käynnistyivät vuonna 2006. Valtion markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjaus ja valtion omistajapolitiikan valmistelu keskitetään valtioneuvoston kansliaan perustettavaan omistajaohjausyksikköön 1.5.2007. Tämän jälkeen kauppa- ja teollisuusministeriön omistajaohjaukseen jäävät valtion erityistehtäviä hoitavat Finnvera Oyj ja Suomen Teollisuussijoitus Oy.

Kuvio 20. Valtion omistusosuus eräissä KTM:n hallinnonalan valtionyhtiöissä 31.12.2006, %

16.7 Hallinnonalan henkilöstö ja rahastot

*Henkilöstö***Taulukko 157. Henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut**

	2004	2005	2006
Henkilötyövuosien määrä	6 752	6 737	6 802
Henkilöstömäärä	6 855	6 929	7 015
Miesten määrä	3 524	3 597	3 644
Naisten määrä	3 331	3 332	3 371
Vakinainen henkilöstö	5 607	5 862	5 996
Määräaikainen henkilöstö	839	875	770
Henkilöstön keski-ikä	44,5	43,9	
Sairauspoissaolot (pv/htv)	7,7	7,7	

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan rahastojen tuloksellisuus

Huoltovarmuusrahastoon tuloutettavan huoltovarmuusmaksun tuotto oli 50,3 milj. euroa, joka oli 1,6 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Rahastoa hallinnoivan Huoltovarmuuskeskuksen liikevaihto oli 41 milj. euroa, joka oli selvästi suunniteltua alhaisempi suunniteltujen raakaöljyjen vaihtojen lykkääntymisen vuoksi. Vaihto-omaisuuden ostot olivat yli 33 milj. euroa, joka koostui pääosin tuotevaihtoista ja lintuinfluenssalääkkeen lisähankinnasta. Varastotavaran myyntikate oli noin 15 milj. euroa. Tilikauden voitto oli vajaat 37 milj. euroa, joka oli lähes 16 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Rahaston tase oli vuoden päättyessä 1 166 milj. euroa, jossa oli kasvu edellisvuodesta 16 milj. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahasto hoitaa Varautumisrahastoa, Ydinturvallisuustutkimusrahastoa sekä Ydinjätetutkimusrahastoa. Ydinjätehuoltorahaston tilikauden tuottojäämä oli 43 milj. euroa ja taseen loppusumma 1 495 milj. euroa (1 428 milj. euroa vuonna 2005). Jätehuoltovelvollisten ydinjätehuoltomaksut olivat 23,4 milj. euroa. Ydinturvallisuustutkimusrahastoon perittiin laissa säädettyinä maksuina 2,7 milj. euroa, jotka jaettiin alan tutkimustoimintaan samoin kuin osa edellisen toimintavuoden tuottojäämästä. Ydinjätetutkimusrahastoon perittiin laissa säädettyinä maksuina 1,2 milj. euroa, josta hieman yli miljoona euroa jaettiin alan tutkimustoimintaan.

VYR:in rahoittama SAFIR-turvallisuusohjelma 2003—2006 arvioitiin kansainvälisen arviointiryhmän toimesta. SAFIR on saavuttanut sille asetetut tavoitteet ja tutkimus on ollut korkeatasoista. Saavutetut tulokset ovat tasapainossa rahoituksen kanssa ja tutkimus kattaa ydinturvallisuuden koko kentän. Myös vuoden 2004 rahoitusuudistusta, jolla VYR tuli turvallisuustutkimuksen päärahoittajaksi, arviointiryhmä piti onnistuneena.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2006 lopussa noin 5,1 mrd. euroa kasvaen edellisen vuoden tilanteesta noin 0,5 mrd. eurolla. Vastuut keskittyivät erityisesti telakka- ja varustamosektoreille. Rahaston suoriteperusteinen tulos oli 37,6 milj. euroa ylijäämäinen (164,5 milj. euroa ylijäämäinen vuonna 2005). Keskeisenä syynä ylijäämään olivat vakautussopimussaamisten ennenaikaiset lyhennykset. Rahaston kassavarat olivat noin 673 milj. euroa vuoden 2006 lopussa.

17. Sosiaali- ja terveysministeriö

Katsaus toimialan toimintaan ja toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on edistää väestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä sekä terveellistä työ- ja elinympäristöä sekä miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, samoin turvata riittävä toimeentulo ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevien asioiden ryhmittelynä on käytetty ministeriön pitkän aikavälin toimintapoliittisesti linjatun asiakirjan ”Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2015” päästrategioita sekä hallitusohjelman painotuksia. Tätä ryhmittelyä käytettiin myös hallinnonalan tulossopimusten yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden määrittelyssä.

Kertomusvuonna ministeriön vastuulla oleva toimintapolitiikka sekä hallitusohjelman toimeenpano etenivät tavoitteiden mukaisesti. Väestön terveydentila ja toimintakyky kohenivat, eläkkeelle siirtymisikä kohosi selvästi, uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä väheni, hoitojonot lyhenivät, toimeentulotuen ja työmarkkinatuen tarve laskivat sekä lapsiperheiden köyhyys väheni. Tasa-arvoa edistämiseen panostettiin entistä voimallisemmin. Kokonaishedelmällisyys nousi.

Hyvä talouskasvu tuki työllisyyttä. Erityisesti 60—64-vuotiaiden työllisyys koheni. Työttömyys väheni, mutta nuorten työttömyys pysyi korkeana. Pitkäaikaistyöttömyys oli edelleen merkittävä haaste sosiaali- ja terveystoimelle, sillä se on keskeinen syrjäytymisen syy.

Haasteina säilyivät lisääntynyt alkoholin käyttö ja siitä aiheutuvat haittavaikutukset, väestön lihominen, lastensuojelutarpeen lisääntyminen, sairauspoissaolojen kasvu sekä mielenterveysongelmat. Hallinnonalan haasteet olivat entistä vahvemmin esillä mediassa.

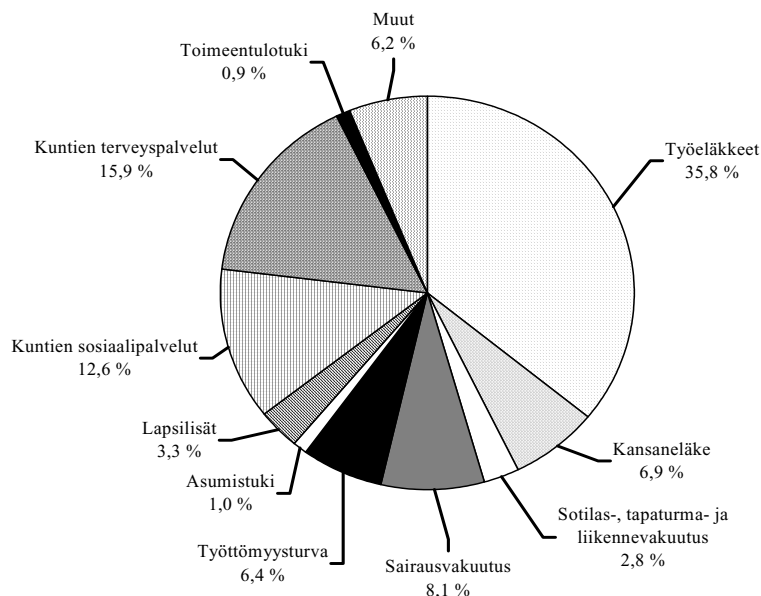
Vuoden 2006 toiminnassa painottui Suomen EU-puheenjohtajuuskausi. Erityisen huomion saivat miehet ja tasa-arvo, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen sekä terveys kaikissa politiikoissa.

Hallinnonalan toiminnan kustannustehokkuutta kuvaa se, että koko kansalle voitiin taata ja tuottaa kattava ja laadukas sosiaaliturva EU-maita vertaillen keskimääräisillä sosiaalimenoilla. Sosiaalimenoihin käytettiin vuonna 2006 noin 43,4 mrd. euroa, josta valtion talousarvion kautta rahoitettiin kolmannes. Sosiaalimenot kasvoivat reaalisesti 2,3 prosenttia. Sosiaalipalveluiden ja työttömyysturvan osuus sosiaalimenoista laski hieman, terveyspalveluiden ja työeläkkeiden osuus kasvoi.

Taulukko 158. Sosiaalimenot sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan menot vuosina 2000 ja 2004—2006¹⁾

	2000	2004	2005	2006 arvio
Sosiaalimenot, mrd. euroa	33,1	40,6	42,0	43,4
STM:n pääluokan menot, mrd. euroa	7,3	8,6	9,4	9,8

¹⁾ Lähde: STM

Kuvio 21. Sosiaalimenot menolajeittain vuonna 2006, prosenttia

17.1 Ministeriön valmisteluvastuulla olevat politiikkalohkot

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet ovat terveyden ja toimintakyvyn edistäminen, työelämän vetovoiman lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja hoito, toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva, lapsiperheiden hyvinvointi sekä sukupuolten välinen tasa-arvo. Niiden yksityiskohtaiset vaikuttavuustavoitteet on lueteltu vuoden 2006 talousarvioesityksessä.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Tavoitteiden toteutuminen

Kansanterveys on parantunut ja väestön odotettavissa oleva elinikä on jatkuvasti noussut kaikissa ikäryhmissä. Vastaavasti toimintakykyisten elinvuosien määrä on lisääntynyt. Terveystila on kehittynyt pääosin myönteisesti kaikissa ikäluokissa, mutta nopeimmin ylemmissä sosiaaliryhmissä. Väestöryhmien väliset terveyserot eivät ole kaventunut. Näitä eroja selittävät selvimmin tupakointi, alkoholi ja sosioekonomiset tekijät. Väestön ylipainoisuuden yleistymisen, alkoholikulutuksen kasvu ja vähäinen liikunta uhkaavat myönteistä terveyskehitystä. Ylipainosta on tullut suurin kansanterveydellinen uhka.

Alkoholikuolemien määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Alkoholista on tullut työikäisten miesten yleisin kuolinsyy ja naisilla yhtä yleinen kuin rintasyövistä. Alkoholikuolemien nousun keskeisenä syyinä on alkoholin kulutuksen voimakas kasvu kevään 2004 alkoholiveron alentamisen seurauksena. Alkoholin humalakäytön kasvu heijastui myös lastensuojelutapausten määrän nousuna. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat ovat lisääntyneet. Joka kolmas tapaturmassa kuollut oli päihtynyt. Alkoholin kokonaiskulutus kääntyi laskuun vuonna 2006.

Nuorten itsemurhakuolleisuus on laskenut selvästi. Nuorten miesten tapaturmakuolleisuus on jokseenkin ennallaan. Suurin osa niistä tapahtuu edelleen liikenteessä. Nuorten tupakointi, huumeiden käyttö ja humalajuominen ovat vähentyneet hieman.

Työikäisten terveys ja työkyky ovat kohentuneet. Uusien, varsinaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrä väheni ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen. Pidemmällä aikavälillä kuolleisuus sepelvaltimo- ja syöpäsairauksiin on laskenut huomattavasti ja veren kolesterolipitoisuus on alentunut, mutta suotuisa kehitys näyttää pysähtyneen. Miesten tupakointi on vähentynyt tasaisesti. Naisten tupakointi on ennallaan. Väestön ylipainoisuus on yleistynyt nopeasti. Vuonna 2006 tilanne kääntyi miesten osalta hieman parempaan suuntaan, mutta naisten ylipainoisuus yleistyi edelleen.

Toimenpiteet kertomusvuonna

Väestön terveyttä ja toimintakykyä tukevat hallitusohjelman toimenpiteet on koottu ohjelmiin, joista keskeisimmät ovat Terveys 2015 -kansanterveysohjelma, työterveyshuollon kehittäminen, Alkoholiohjelma 2004—2007, Huumausainepoliittinen toimenpideohjelma 2004—2007, Vanhuspoliittinen toimintasuunnitelma sekä Terveyttä edistävä liikunta ja toimintaohjelma ravitsemussuositusten toteuttamiseksi.

Terveyttä edistävän liikunnan tukemiseksi käynnistettiin vuonna 2005 valtakunnallinen, eri osapuolia yhteistyöhön aktivoiva Voimaa vanhuuteen -terveysliikuntaohjelma. Kuntien terveyden edistämistyön vahvistamiseksi kansanterveyslain muutos tuli voimaan vuoden 2006 alusta. Siinä määritellään laaja-alaisesti terveyden edistämiseen liittyvät kunnan tehtävät. Uudistuksen toimeenpanon tukemiseksi toteutettiin Terveiden edistämisen aluekierros ja julkaistiin Terveiden edistämisen laatusuositus.

Terveys 2015 -kansanterveysohjelman toimeenpanossa käynnistettiin kansallisen terveyseroja kaventavan strategian valmistelu. Valtioneuvoston asetus seulonnoista hyväksyttiin. Sen mukaisesti laajennetaan rinta- syöpäseulontojen kattavuutta sekä raskaudenaikaisen seulonnan sisältöä.

Hallituksen esitys alkoholilain muuttamiseksi muun muassa alkoholimainonnan ja hinnoittelun rajoitusten ja varoitusmerkintöjen osalta annettiin eduskunnalle. Perusterveydenhuollossa lisättiin mini-interventioita alkoholihaittojen vähentämiseksi. Ravintolatupakoinnin kieltoa koskeva hallituksen esitys annettiin.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 159. Terveiden ja toimintakyvyn edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2004—2006, milj. euroa

	2004	2005	2006
STM:n erillisprojektit:			
Terveys 2015 -kansanterveysohjelma	0,3	0,2	0,4
Alkoholiohjelma 2004—2007	0,1	0,1	0,6
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	0,3	0,2	0,2
Ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan kokeilu	0,2	0,0	0,1

Taulukko 159. Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2004—2006, milj. euroa

Hallinnonalan laitokset			
Kansanterveyslaitos, toimintamenot	33,4	34,2	33,9
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5,0	5,3	5,3
Säteilyturvakeskus	11,3	11,5	11,7
Toimeenpano			
Terveyden edistäminen ja terveysturvonta (33.53)	9,8	9,9	7,5

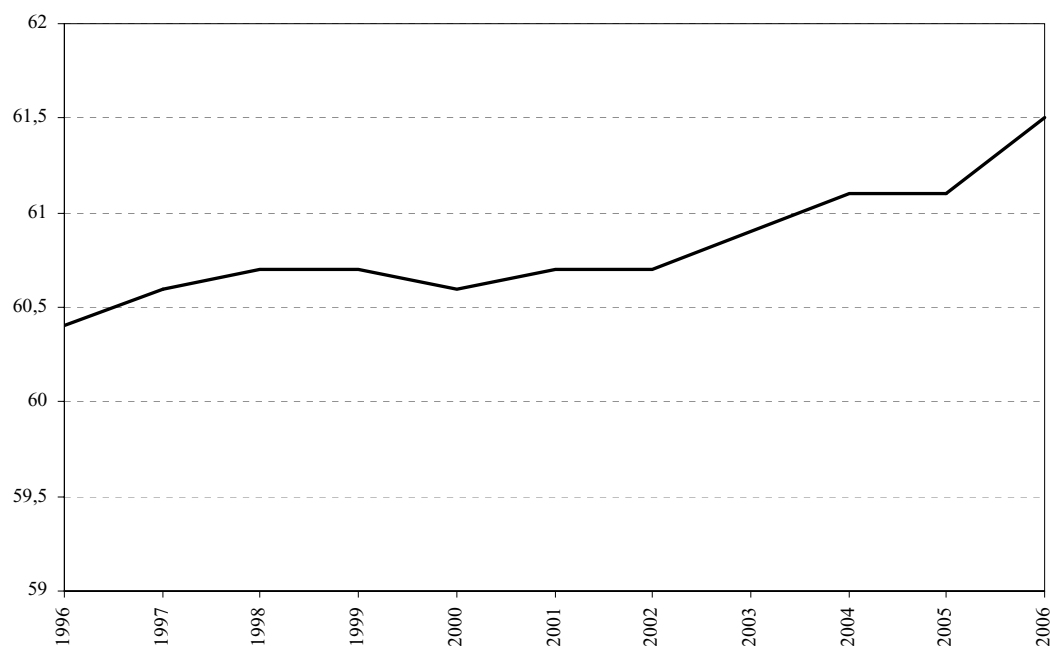
17.2 Työelämän vetovoiman lisääminen

Tavoitteiden toteutuminen

Nuorten ja ikääntyneiden työllisyysasteet nousivat. Etenkin 59—64-vuotiaiden työllisyysasteet kohosivat, mutta myös 65- ja 67-vuotiaiden. Työnteon jatkamiseen on vaikuttanut hyvä työllisyystilanne sekä vuoden 2005 eläkeuudistus. Eläkkeelle siirtyminen on myöhentynyt. 50 vuotta täyttäneiden miesten ja naisten odotettu eläkkeelle siirtymisikä on kohonnut noin vuodella 2000-luvun aikana. Vuonna 2006 tämä ikä kohosi peräti 0,4 vuodella. Eläkeuudistus näyttää toimivan jopa odotettua paremmin.

Kuvio 22. 50-vuotiaan eläkkeelle siirtymisikä vuosina 1996—2006¹⁾

Eläkkeellesiirtymisiän odote

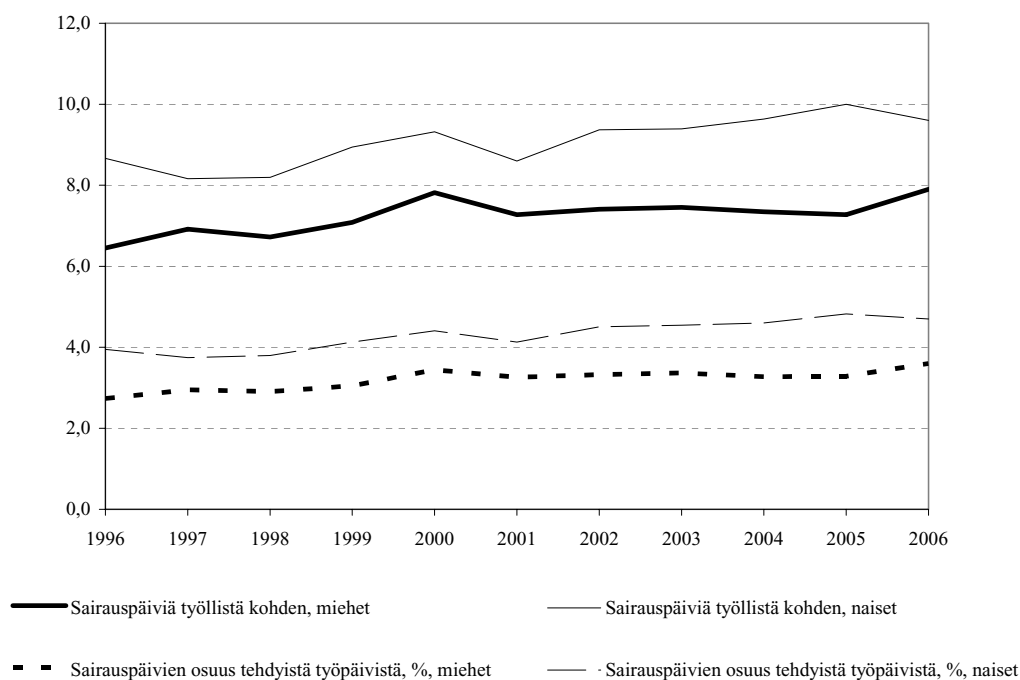
Sairauspoissaolot lisääntyivät edelleen hieman. Merkittävää oli naisten sairauspoissaolojen kääntyminen laskuun monen vuoden nousevan kehityksen jälkeen. Miesten poissaolot puolestaan lisääntyivät. Henkinen työkyky on parantunut, erityisesti naisilla. Vuosittain myönnettävien uusien varsinaisten työkyvyttömyys-

¹⁾ Lähde: Eläketurvakeskus

eläkkeiden lukumäärä väheni vuonna 2006 ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen. Erityisesti miesten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähentynyt. Runsas kolmannes työkyvyttömyyseläkkeistä myönnettiin mielenterveysongelmien vuoksi ja vajaa kolmannes tuki- ja liikuntaelinsairauksien takia.

Työolojen pääosin myönteinen kehitys jatkui. Pidemmällä aikavälillä sekä tapaturmataajuus että työpaikkakuolemat ovat vähentyneet selvästi, mutta myönteinen kehitys on hidastunut tai lähes pysähtynyt viime vuosina. Alustavat tiedot vuodelta 2006 osoittavat, että työtapaturmien määrä on lievästi lisääntynyt. Erityisesti fyysiset työolot ovat parantuneet. Kiire työssä on vähentynyt ja henkilöstön koulutus- ja kehittämismahdollisuudet ovat lisääntyneet. Työelämään liittyvät epävarmuustekijät, uhkat ja vaatimukset lisääntyivät.

Kuvio 23. Sairauspäivien osuus kaikista työpäivistä vuosina 1996—2006¹⁾

Taulukko 160. Työolojen kehitys vuosina 2001 ja 2004—2005¹⁾

	2001	2004	2005 ²⁾
Korvatut työtapaturmat ja ammattitaudit (1 000 kpl)	122	117	132
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat	30	28	32
Työpaikkakuolemat	44	40	63
Työmatkakuolemat	42	20	31
Korvatut ammattitaudit	4 836	4 826	4 800

¹⁾ Lähde: Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

²⁾ Vuodesta 2005 alkaen luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin ns. sairaanhoidon täyskustannusvastuu-uudistuksen vuoksi.

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

Kertomusvuoden toimenpiteet

Työelämän vetovoimaa vahvistava Veto-ohjelma jatkui. Ohjelmaa toteutettiin osahankkeilla, koulutuksella ja viestinnällä. Hankkeiden avulla kehitettiin menetelmiä, joilla aiemmin saavutettuja kokemuksia ja tutkimustietoa juurrutetaan työelämään. Osana koulutusta ja sidosryhmätyötä toteutettiin alueseminaarikierros yhteistyössä työsuojelupiirien kanssa.

Työhyvinvoinnin rakentamiseksi toteutettiin suoramarkkinointikampanja työpaikkojen ja yritysten ylimmälle johdolle. Yle-Teeman kanssa toteutettiin 10-osainen ohjelmasarja ”Duuniblues”, jossa käsiteltiin työelämän hankalasti puheeksi otettavia asioita. Kampanjoiden tärkein sisältö koottiin kampanjasivuille. Niille on koottu konkreettista tietoa ja työvälineitä johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen.

Sairauspoissaolojen pitkittymisen ehkäisemiseksi ja jatkuvan työkyvyttömyyden ehkäisemiseksi annettiin osasairauspäivärahaa koskeva laki, jonka tuli voimaan 1.1.2007. Osasairauspäivärahan tarkoituksena on tukea kuntoutumista ja työhön paluuta pitkän, yli 60 sairauspäivärahapäivää kestäneen sairauden jälkeen.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta tuli voimaan vuoden alussa. Se sisältää säännökset valvontamenettelystä ja työsuojelun yhteistoiminnasta työpaikalla. Työsuojeluvantaa suunnattiin sellaisten toimialojen työpaikoille, joilla esiintyy ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä aiheuttavia haittatekijöitä. Työterveyshuollon toimintaa tehostettiin muun muassa rakennusalalla ja edistämällä maatalousyrittäjien luo tehtäviä tilakäyntejä vuoden 2007 alusta.

Voimavarojen käyttö**Taulukko 161. Työelämän vetovoiman lisäämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2004—2006, milj. euroa**

	2004	2005	2006
STM:n toimintaresurssit			
— Työsuojeluosasto	4,5	4,6	4,9
STM:n erillisprojektit			
Veto-ohjelma	1,6	1,3	1,4
Valtakunnallinen työtaturmaohjelma	0,7	0,6	0,2
Hallinnonalan laitokset			
Työterveyslaitos	37,2	38,9	37,9
Työsuojelupiirihallinto	22,6	23,9	24,5

17.3 Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito

Tavoitteiden toteutuminen**Taulukko 162. Syrjäytymisriskiväestö ja syrjäytymiseen liittyvät palvelut vuosina 2000 ja 2004—2006¹⁾**

	2000	2004	2005	2006 arvio
Pienituloisia ²⁾	531 600	616 500	639 200 ³⁾	
— osuus väestöstä	10,4	11,9	12,3 ³⁾	
Pitkittyneesti pienituloisia ⁴⁾	304 000	394 500	403 000 ³⁾	

Taulukko 162. Syrjäytymisriskiväestö ja syrjäytymiseen liittyvät palvelut vuosina 2000 ja 2004—2006¹⁾

Työttömiä	253 000	229 000	220 000	204 000
Yli vuoden työttömänä	86 800	70 800	70 900	63 800
Toimeentulotukea saaneet				
— kotitaloudet	271 690	251 020	238 850	229 000
— henkilöt	454 350	401 030	377 380	366 000
Kasvatus- ja perheneuvonta-asiakkaita	72 100	71 860	70 640	70 000
Päihdepalvelujen asiakkaat				
— A-klinikat ja nuorisoasemat	46 250	48 200	48 720	49 000
— katkaisuhuolto- ja kuntoutuslaitokset	11 200	11 350	11 510	11 650
Päihdeongelmien sairaanhoitajaksot (1 000)	32 500	32 800	32 600	32 500
Mielenterveyden häiriöt				
— avohoitokäynnit (1 000)	1 636	2 118	2 063	2 050
— asukasta kohden	0,32	0,40	0,39	0,39
— laitoshoidon potilaat	48 600	45 200	46 700	46 500

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM

²⁾ Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvat henkilöt (käytettävissä olevat tulot alle 60 % kaikkien talouksien mediaanitulosta, OECD:n modifioitu kulutusyksikkö).

³⁾ Arvio

⁴⁾ Tulot alle ns. köyhyysrajan ko. vuonna sekä vähintään kahtena vuotena kolmen edeltävän vuoden aikana.

Kotitalouksien väliset suhteelliset tuloerot kasvoivat. Pienituloisia sekä pitkittyneesti pienituloisia oli hie-man aikaisempaa enemmän. Pienituloisten taloudelliset ongelmat olivat entistä pysyvämpiä. Pitkäaikais-työttömien määrä laski, mutta rakenteellinen työttömyys oli edelleen korkea. Pitkäaikaistyöttömistä noin 60 prosenttia oli yli 50-vuotiaita ja vain pieni osa heistä voi sijoittua avoimille työmarkkinoille ilman erityis-toimenpiteitä. Nuoret olivat harvoin työttömänä pitkään. Noin viisi prosenttia 15—24-vuotiaista on ilman perusasteen jälkeistä koulutusta tai he eivät ole mukana työelämässä.

Lapsiperheiden köyhyysaste kääntyi¹⁾ vuonna 2005 laskuun ja oli alempi kuin koko väestön. Tätä ennen pienituloisten lapsiperheiden osuus oli kasvanut usean vuoden ajan ja lapsiperheiden köyhyysaste oli kas- vanut suuremmaksi kuin koko väestön. Vuonna 2005 pienituloisissa kotitalouksissa asui 11,6 prosenttia alle 18-vuotiaista. Heikoin asema oli yksin asuvilla ja yksinhuoltajilla. Kokopäiväinen työnteko takaa varmim- min, että kotitalous ei sijoitu pienituloisimpiin ryhmiin.

Pitkittynyt työttömyys, syrjäytyminen sekä vanhempien päihdeongelmien yleistymisen näkyi huostaanotet- tujen lasten ja nuorten määrän kasvuna. Sen sijaan lastensuojelun avohoidossa olevien lasten ja nuorten määrän nousu näyttää taittuneen. Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien terveyspalvelujen käyttö on viime vuosina pysynyt ennallaan, mutta äitiysneuvolakäyntien määrä on kasvanut. Päihdepalvelujen tarve kasvoi yhä, mutta aikaisempaa hitaammin. Mielenterveyskäynnit pysyivät ennallaan ja laitoshoidossa olleiden mielenterveyspotilaiden määrä laski. Itsemurhien määrä laski. Asunnottomien määrä pysyi ennallaan.

Vuoden 2006 alusta voimaan tullut toimeentulotuen ja työmarkkinatuen rahoitusuudistus toimi odotetusti. Työmarkkinatuen saajien määrä väheni oleellisesti, niin myös toimeentulotuen saajien. Uudistus kannustaa kuntia työllistämään pitkäaikaistyöttömiä.

¹⁾ Niiden osuus, joiden käytettävissä olevat tulot ovat 60 prosenttia koko väestön käytettävissä olevien tulojen mediaanista laskettuna kulutus- yksikköä kohden. Vuoden 2005 tiedot perustuvat tulonjakotilaston vuoden 2005 ennakkotietoihin.

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Syrjäytymisen vähentämisen kannalta tärkeimpiä toimia olivat Kansallinen terveydenhuollon hanke ja Sosiaalialan kehittämishanke, työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi toteutettavat toimenpiteet, sosiaalinen työllistäminen, asunnottomuuden vähentämishjelmat sekä oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen. Merkittäviä hankkeita syrjäytymisen ehkäisyssä olivat varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin, maahanmuuttajien kotouttamisen tukeminen sekä hankkeet, jotka liittyivät alkoholi- ja huumausaineohjelmien toimeenpanoon sekä rikollisuuden ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn. Sosiaalipäivystyksen järjestämistä kuntien ja viranomaisten yhteistyönä tuettiin. Lähes kaikkien kuntien osalta päästään kattavaan järjestelmään vuonna 2007. Päihdehuollon tavoitteena olivat matalan kynnyksen palvelut.

Kansaneläkkeeseen ja muihin vähimmäisetuuksiin vuonna 2006 toteutetut korotukset sekä asumismenojen omavastuun poistaminen toimeentulotuesta kohensivat pienituloisten taloudellista tilannetta. Kertomusvuonna valmisteltiin vuoden 2007 alusta voimaan tulleet heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville kohdistetut erityistoimenpiteet. Pääkaupunkiseudun asunnottomuusohjelma 2002—2005 on tarjonnut helpotusta asunnottomuustilanteeseen. Sosiaalihuoltona järjestetyn asumisen tavoitteesta on saavutettu yli 8/10.

Voimavarojen käyttö

Useat hallinnonalan ja kuntien toimet sekä edellä mainitut erilliset ohjelmat tukevat osaltaan syrjäytymisen ehkäisyä. Kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot on pääosin kuvattu taulukossa 171.

Taulukko 163. Syrjäytymisen ehkäisyyn ja hoitoon käytettyjä voimavaroja vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2004	2005	2006 arvio
Toimeentulotuki	428	459	439	435
Kuntien päihdehuolto	87	125	129	132

17.4 Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

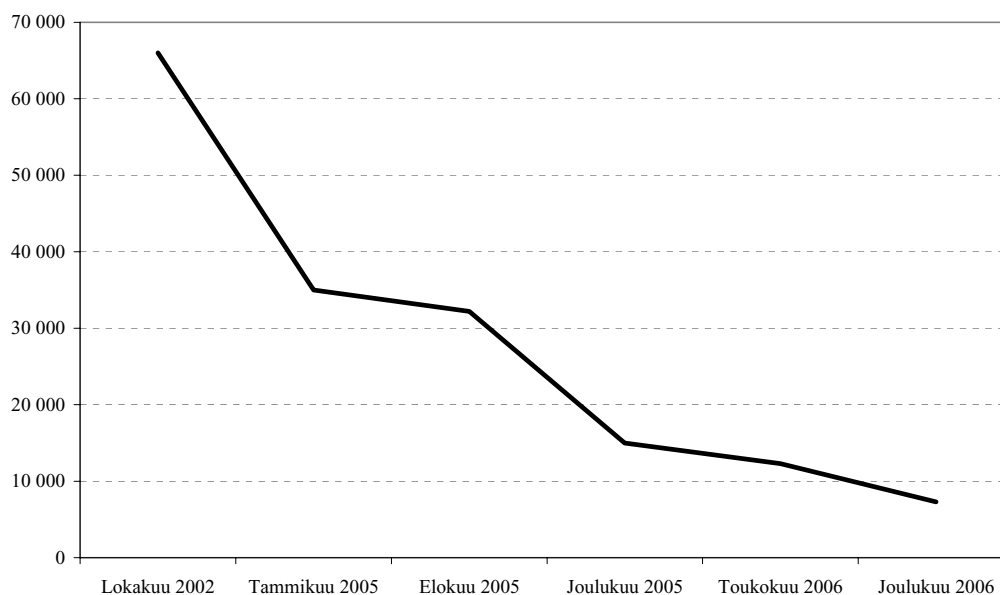
Tavoitteiden toteutuminen

Yli kuusi kuukautta hoitoa jonottaneiden lukumäärä laski vuonna 2006 edelleen, mutta jonot eivät poistuneet kokonaan. Sairaanhoidopiirikohtaiset erot ovat edelleen merkittäviä. Neljä viidesosaa terveyskeskuksesta pystyi järjestämään kiireettömän hoidon. Hoidon tarpeen arviointi toimi hyvin. Suun terveydenhoidossa 76 prosenttia terveyskeskuksista pystyi pystyy tarjoamaan hammashoidon hoitotakuun mukaisesti. Määräaikojen noudattamista estää henkilöstöpula, erityisesti hammaslääkäripula.

Kuvio 24. Yli 6 kuukautta jonottaneiden määrä

Yli 6 kk jonottaneiden määrä

Taulukko 164. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon käynnit ja hoitojaksot vuosina 2000 ja 2004—2006¹⁾

	2000	2004	2005	2006 arvio
Terveyskeskukset				
Kaikki avohoitokäynnit (1 000)	25 130	24 951	25 602	26 100
— niistä käynnit lääkärillä, %	41,2	36,9	36,5	36,0
Käynnit/asukas	4,9	4,8	4,9	4,9
— äitiysneuvola ²⁾	0,9	1,0	1,0	1,0
— lastenneuvola ³⁾	2,8	2,8	2,8	2,8
— kouluterveydenhuollon käynnit ⁴⁾	2,1	2,1	2,1	2,1
Hammashuollon käynnit (1 000)	4 849	4 965	4 969	4 975
Hoitojaksot vuodeosastolla (1 000)	280	258	239	230
Keskim. hoitoaika, päiviä	27,1	28,3	29,8	30,0
Erikoissairaanhoido				
Avohoitokäynnit (1 000)	6 198	6 768	6 858	6 925
Avohoitokäynnit/asukas	1,20	1,31	1,31	1,31
Päiväkirurgiset jaksot (1 000)	137	158	177	190
Hoitojaksot vuodeosastolla (1 000)	962	928	918	910
Keskim. hoitoaika, päiviä	6,9	6,7	6,6	6,5

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM²⁾ 1 000 15—44-vuotiasta kohden.³⁾ 1 000 0—7-vuotiasta kohden.⁴⁾ 1 000 7—18-vuotiasta kohden.

Terveydenhuolto on muuttunut yhä avohoitopainotteisemmaksi ja tehokkaammaksi. Avohoitokäynnit ovat lisääntyneet sekä terveyskeskuksissa että sairaaloissa. Samalla hoitajaksojen määrät ovat vähentyneet ja hoitajaksojen keskimääräinen pituus on aiempaa lyhyempi. Päiväkirurgisten toimenpiteiden määrä on kasvanut tasaisesti. Perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä on lääkärille tehtyjen käyntien osuus laskenut. Hammashuollossa nuorten vuosittaisia kontrollikäyntejä on vähennetty ja työikäisten sekä ikääntyneiden käynnit ovat vastaavasti kasvaneet.

Työikäisten Suomessa asuvien lääkäreiden määrä oli vuonna 2006 korkeampi kuin kertaakaan aikaisemmin, 17 163. Täyttämättömät terveyskeskuslääkärintavat ja hammaslääkärintavat olivat ongelmana pienemmillä paikkakunnilla. Lääkärivaje oli noin 9 prosenttia virkojen kokonaismäärästä ja hammaslääkärintavojen osalta 13 prosenttia. Hoitohenkilökunnan viroista oli täyttämättä 3 prosenttia, mutta sosiaalityöntekijöiden viroista oli täyttämättä 13 prosenttia. Määräaikaisilla työntekijöillä hoidettiin 32 prosenttia sosiaalityöntekijöiden vakansseista. Pienissä kunnissa sekä Etelä- ja Länsi-Suomessa oli pula pätevistä sosiaalityöntekijöistä. Sosiaalityöntekijöiden eläkkeelle poistuminen tulee lähivuosina olemaan runsasta. Erityisesti vanhusten laitoshuollossa sekä avopalvelujen järjestämisessä oli puutteita henkilöstövajeen vuoksi.

Taulukko 165. Vanhus- ja vammaispalveluiden asiakkaat vuonna 2000 ja 2004—2006¹⁾

	2000	2004	2005	2006 arvio
Vanhusten palvelut, % 75-vuotta täyttäneistä				
— kodinhoitoapu	19,7	17,7	18,2	18,3
— palveluasuminen	5,1	5,5	5,4	5,5
— vanhainkodeissa	5,3	4,5	4,3	4,2
— terveyskeskusten pitkäaikaishoito	3,1	2,5	2,5	2,4
— omaishoidontuella hoidetut	3,0	3,6	3,7	3,9
Vammaispalvelujen asiakkaat				
— vaikeavammaisten kuljetuspalvelu	66 570	80 020	80 940	82 000
— henkilökohtainen avustaja	2 820	4 030	4 320	4 500
— tulkkipalvelut	3 140	3 400	3 530	3 600
— kodinhoitoapu ²⁾	6 380	5 680	5 660	5 650
— kehitysvammalaitoksissa	2 960	2 630	2 520	2 400
— autettu tai ohjattu asuminen	5 820	7 350	7 510	7 650
— palvelu- ja tukiasunnoissa	1 510	1 640	1 860	2 050

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM

²⁾ Kotitaloudet

Vanhuksille ja vammaisille pyrittiin tarjoamaan mahdollisimman kodinomaiset asuinolosuhteet. Yhä useampi asui palvelu- tai tukiasunnossa laitoksen sijaan. Kotona asuminen on mahdollistettu lisäämällä kotipalvelua, kotisairaanhoidoa ja omaishoidontukea. Vaikeavammaisten liittämistä osaksi yhteiskuntaa on helpotettu lisäämällä kuljetuspalveluja sekä henkilökohtaisia avustajia.

Sairausvakuutuksen korvaamien yksityisten lääkäri- ja hammaslääkärikäyntien määrät pysyivät lähes ennallaan. Korvaukset yksityisen hammaslääkärin antamasta hoidosta kasvoivat 2000-luvun alussa selvästi koko väestön tullessa asteittain oikeutetuiksi näihin korvauksiin. Lääkekorvausten kokonaismäärä kasvoi edelleen, mutta kustannukset nousivat aikaisempia vuosia selvästi hitaammin.

Taulukko 166. Sairausrakuutusetuksien lukumäärät vuosina 2000 ja 2004—2006¹⁾

	2000	2004	2005	2006
Sairauspäivärahan saajat	296 300	335 500	345 300	348 800
Sairausvakuutuksen kustantamat omavastuukerrat (1 000 kpl)				
— lääkkeet	19 180	20 550	20 600	21 600
— yksityislääkäri- ja sairaalahoito	3 350	3 500	3 450	3 500
— yksityishammaslääkäri- ja sairaalahoito	1 200	2 940	2 820	2 800
— yksityinen tutkimus ja hoito	1 110	1 160	1 230	1 300
— matkat	3 210	3 540	4 120	4 470
Kelan kuntoutajat	96 040	104 300	105 100	106 500

¹⁾ Lähde: Kansaneläkelaitos

Eläkeläisten määrä kasvoi kokonaisuudessaan maltillisesti. Vanhuuseläkeläisten määrä nousi, mutta osa-aika-eläkeläisten, työkyvyttömyyseläkeläisten sekä työttömyyseläkeläisten määrät vähenivät. Osa-aika-eläkkeen ja varhennetun varhaiseläkkeen ikärajoja on nostettu muutama vuosi sitten. Vanhuuseläkeläisistä 59 prosenttia ja perhe-eläkkeen saajista 84 prosenttia oli naisia. Työkyvyttömyyseläkkeitä maksettiin useammalle miehelle kuin naiselle.

Vuonna 2006 keskimääräinen vanhuuseläke oli miehillä 1 453 euroa/kk ja naisilla 932 euroa/kk. Tämä on noin puolet ammatissa toimivien ansiotasosta. Kotitalouskohtaisesti ja verotus huomioiden eläkeläiskotitalouksissa asuvien toimeentulo ylittää 70 prosenttiin ammatissa toimivien tulotasosta. Noin 94 450 henkilöä eli eläkkeensaajista 7 prosentin toimeentulo oli pelkän kansaneläkkeen varassa. Heistä pääosa on iäkkäitä naisia. TEL-työeläkemaksun osuus palkoista (alle 53-vuotiaat) oli vuonna 2006 arviolta 21,0 prosenttia. Eläkkeiden rahoituspaine on voitu pitää hallinnassa.

Taulukko 167. Eläkkeen saajat vuonna 2000 ja 2004—2006¹⁾

	2000	2004	2005	2006
Vanhuuseläke	869 700	917 300	940 000	964 300
— varhennettu vanhuuseläke	64 700	69 100	72 900	75 300
Osa-aika-eläke	24 500	36 450	32 500	30 600
Työkyvyttömyyseläke	276 300	267 000	269 400	267 400
— yksilöllinen varhaiseläke	34 800	12 250	9 500	5 900
Työttömyyseläke	54 300	52 900	50 900	47 700
Perhe-eläke	281 300	286 400	287 450	287 700

¹⁾ Lähde: Eläketurvakeskus

Taulukko 168. Eläkkeensaajat vuonna 2006 sukupuolen mukaan

	Miehet	Naiset
Vanhuuseläke	394 900	569 500
— varhennettu vanhuuseläke	31 000	44 300
Osa-aika-eläke	14 100	16 500

Taulukko 168. Eläkkeensaajat vuonna 2006 sukupuolen mukaan

Työttömyyseläke	141 900	125 500
— yksilöllinen varhaiseläke	2 700	3 200
Työttömyyseläke	22 300	25 400
Perhe-eläke	47 000	240 700

Työttömyysilanteen kohentuminen vähensi työttömyyspäivärahojen tarvetta selvästi. Työttömien koulutamiseen panostettiin edelleen aikaisempien vuosien verran tai jopa enemmän.

Taulukko 169. Työttömyyspäivärahojen saajat vuonna 2000 ja 2004—2006

	2000	2004	2005	2006
Ansiopäivärahan saajat	296 400	285 440	276 470	255 920
Peruspäivärahan saajat	43 330	54 780	52 820	49 940
Aikuiskoulutustuki ¹⁾		6 580	6 970	7 480
Koulutuspäiväraha ²⁾		1 680	1 710	1 670
Työmarkkinatuen saajat ³⁾	286 580	248 890	240 570	224 420

¹⁾ Maksettu 1.8.2001 alkaen.

²⁾ Saajia keskimäärin kuukauden aikana.

³⁾ Työmarkkinatuki on työministeriön alainen momentti. Luvusta puuttuvat yhdistelmä- ja kotoutumistuen saajat.

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Sosiaalialan kehittämishankkeessa painotettiin kuntien välisen yhteistyön vahvistamista palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä. Sosiaalialan henkilöstön saatavuuden ja osaamisen tehostamiseksi valmisteltiin suositukset henkilöstön täydennyskoulutuksesta ja tehtävärakenteesta. Laki ikäihmisten oikeudesta päästä palvelutarpeen arviointiin tuli voimaan maaliskuussa 2006. Kertomusvuonna valmisteltiin laatusuosituksia vanhustenhuollon henkilöstömitoituksista. Laki omaishoidon tuesta tuli voimaan 1.1.2006. Omaishoitajien asemaa parannettiin mahdollistamalla heille yksi lisävapaa-päivä kuukaudessa 1.1.2007 lukien.

Kertomusvuonna jatkettiin Kansallisen terveydenhuollon hankkeen toteuttamista. Sen keskeisimmät kehittämisalueet ja hankekokonaisuudet ovat: terveyden edistäminen ja ehkäisevä terveydenhuolto, hoitoon pääsyn turvaaminen, henkilöstön saatavuuden ja osaamisen parantaminen, terveydenhuollon toimintojen ja rakenteiden uudistaminen sekä terveydenhuollon rahoituksen vahvistaminen. Sähköisen potilaskertomuksen ja terveydenhuollon yhtenäisen tietoteknologia-arkkitehtuuria sekä jonojen hallintaa ja vertailua koskevaa seurantaa kehitettiin ja sen käyttöönottoa valmisteltiin. Sähköistä lääkemääräystä koskevat lait hyväksyttiin.

Eduskunnalle annettiin vammaispoliittinen selonteko. Se sisältää linjaukset vammaisten tasa-arvoisen kohtelun toteuttamiseksi yhteiskunnan eri sektoreilla. Vammaispalvelulain mukaisia tulkkipalveluja ja työtoiminnan lisäystä koskevat muutokset valmisteltiin. Samoin valmisteltiin korotukset vaikeavammaisimpien henkilöiden tukiin, lasten erityishoitotukeen ja eläkkeensaajien hoitotukeen sekä eläkkeensaajien asumistukeen hyväksyttävien enimmäisasumiskustannusten määrään.

Sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksia on lisätty viime vuosina. Vuonna 2006 osuus nousi 33,3 prosenttiin. Sosiaali- ja terveystoimen menot kuntien kokonaismenoista ovat kasvaneet: vuonna 2000 osuus oli 50,9 ja vuonna 2006 arviolta 52,8 prosenttia. Kuntakohtaiset erot olivat suuret. Toimintavuoden aikana jat-

kettiin kunta- ja palvelurakennemuutostuohjelman valmistelua. Tavoitteena on turvata peruspalvelut koko maassa myös tulevaisuudessa.

Työeläkelakien yhteensovittamista koskeva esitys valmisteltiin ja hyväksyttiin eduskunnassa. Merimies-, yrittäjä- ja maatalousyrittäjäeläkkeiden teknistä uudistamista koskevat uudistukset tulivat voimaan vuonna 2007. Kansaneläkkeisiin tehtiin syyskuussa 2006 tasakorotus. Eläkeuudistus ja työeläkevarojen sijoitustoiminnan uudistus hillitsevät jatkossa työeläkemaksujen korotustarvetta.

Sairausvakuutuksen rahoitusta selkiytettiin vuoden 2006 alusta jakamalla se sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Samalla maksujen ja etuuksien välinen yhteys sekä sairausvakuutusjärjestelmän läpinäkyvyys parantui. Myös lääkekorvausjärjestelmää uudistettiin vuoden 2006 alusta lukien. Uudistuksen lähtökohtana oli yksinkertaistaa korvausjärjestelmää siirtymällä korvauksissa suoraan, prosenttiperusteiseen korvaukseen. Näin ostokertaisesta omavastuuosuudesta luovuttiin peruskorvausryhmässä ja alemman erityiskorvauksen ryhmässä. Uudistus toteutettiin siten, että se on keskimäärin kustannusneutraali lääkekorvauksia saavien vakuutettujen kannalta. Samassa yhteydessä toteutettiin lääkekorvausmenoa hillitsevä ns. kohtuullisten tukkuhintojen 5 prosentin hinnanalennus. Lääkelain muutoksella mahdollistettiin tupakoinnin lopettamista tukevien nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyminen muuallakin kuin apteekkeissa.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 170. Toimiviin palveluihin ja kohtuulliseen toimeentuloturvaan käytettyjä voimavaroja vuosina 2004—2006, milj. euroa

	2004	2005	2006
STM:n toimintaresurssit			
Terveysosasto, perhe- ja sosiaalipalveluosasto sekä vakuutusosasto	9,5	9,5	10,7
STM:n erillisprojektit			
Kansallinen terveydenhuollon hanke	0,8	0,7	0,7
Kansallisen elektronisen sairauskertomuksen kehittäminen (tietoyhteiskuntaohjelma)	0,8	0,5	0,9
Työterveyshuoltolain toimeenpano	0,1	0,1	0,1
Sosiaalialan kehittämishanke	1,5	0,6	1,5
Palvelulainsäädäntöhanke	0,2	0,2	0,2
Hallinnonalan laitokset			
Stakes	21,9	20,5	22,6
Työttömyysturvalautakunta	1,8	1,7	1,8
Tarkastuslautakunta	1,6	1,9	2,1
Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	4,9	2,9	3,7
Valtion koulukodit	0,6	0,6	0,2
Lääkelaitos ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2,6	2,7	2,8

Taulukko 171. Eräät kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2004	2005	2006 arvio
Vanhusten laitoshoido	652	774	804	835
Vammaishuollon laitoshoido	140	160	165	170
Suojatyö ja kehitysvammatoiminta	125	141	148	155
Kotipalvelu	463	560	581	605
Muut vanhusten ja vammaisten palvelut	735	1 157	1 272	1 400
Perusterveydenhuolto	1 984	2 463	2 619	2 785
Hammashuolto	239	310	342	370
Erikoissairaanhoido	2 956	3 878	4 078	4 250

Taulukko 172. Sairausrakuutuksen menoja vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2004	2005	2006
Sairauspäivärahat	494	670	706	745
Lääkkeet	678	1 015	1 076	1 100
Lääkärinpalvelut	60	65	63	63
Hammaslääkärinpalvelut	41	95	92	92
Tutkimus ja hoito	58	56	56	60
Matkat ja sairaankuljetukset	108	141	164	181
Kuntoutusmenot	220	286	285	289

Taulukko 173. Eläkemenot vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2004	2005	2006 arvio
Vanhuuseläkkeet	8 715	11 095	11 732	12 435
Osa-aikaeläkkeet	133	257	224	205
Työkyvyttömyyseläkkeet	2 747	2 988	3 010	2 990
Työttömyyseläkkeet	621	728	690	635
Perhe-eläkkeet	1 236	1 406	1 429	1 445
Kansaneläkkeet	2 707	2 738	2 761	2 779
Valtion eläkkeet	2 368	2 856	2 941	3 053
Kuntien eläkkeet	1 665	2 220	2 336	2 477
Yksityisen sektorin eläkkeet	6 541	8 331	8 715	9 200

Taulukko 174. Työttömyysturvan menot vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2004	2005	2006
Peruspäiväraha	83	123	118	109
Ansiopäiväraha	1 306	1 470	1 460	1 376
Aikuiskoulutustuki		27	28	30
Koulutuspäiväraha		18	19	19
Työmarkkinatuki ¹⁾	829	909	857	794

¹⁾ Työmarkkinatuki on työministeriön alainen momentti. Luvusta puuttuvat yhdistelmä- ja kotoutumistuen saajat.

17.5 Lapsiperheiden hyvinvointi

Tavoitteiden toteutuminen

Suurin osa lapsista voi hyvin. Erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja vanhempia oli kuitenkin runsaasti. Huolestuttavinta on ollut huostaanottojen ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten lukumäärän jatkuva kasvu. Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän kautta kunnille korvattavat kustannukset nousivat 36 prosenttia. Tasausjärjestelmän piirissä oli noin 5 390 perhettä, mikä on noin 700 perhettä enemmän kuin edellisellä vuonna. Huostaanottojen ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten lukumäärän kasvun syynä ovat vanhempien pitkäaikaistyöttömyys, mielenterveysongelmat samoin kuin vanhempien tai lasten lisääntynyt alkoholin ja huumeiden käyttö. Taustalla on myös lasten hyvinvointia edistävien avohuollon palvelujen vähäisyys tarpeisiin nähden ja avohuollon tukitoimien liian myöhäinen käynnistäminen.

Syntyvyyttä kuvaava kokonaishedelmällisyysluku kipusi 1,84:ään, joka on korkein luku yli kymmeneen vuoteen.

Taulukko 175. Lapsiperhe-etuuksien ja palveluiden saajat vuosina 2000 ja 2004—2006

	2000	2004	2005	2006
Vanhempainpäivärahan saajat				
— äidit	97 360	98 400	99 070	101 150
— isät	42 920	46 950	47 550	48 830
Lapsilisälapsia (1 000)	1 064	1 040	1 034	1 031
Lapsia hoidossa 31.12.				
— kunnallinen päivähoito	200 490	185 670	186 060	186 000 ¹⁾
— kotihoidon tuki	111 600	103 850	103 310	102 500 ¹⁾
— yksityisen hoidon tuki	14 060	14 850	15 370	16 000 ¹⁾
— osittainen hoitoraha	1 550	10 870	10 820	10 700 ¹⁾
Huostaanotetut lapset ja nuoret	7 314	8 743	9 218	9 400 ¹⁾

¹⁾ Arvio

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Lapsiperheiden toimeentulon jälkeenjääneisyyteen on vastattu muun muassa korottamalla kotihoidon tukea sekä päättämällä heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville kohdistetuista erityistoimenpiteistä. Kertomusvuonna valmisteltiin vuoden 2007 alusta voimaan tulleet äitiys- ja vanhempainrahan selvät korotukset. Samalla ns. isäkuukauden pitäminen muuttui joustavammaksi ja perhevapaan ajalta työnantajalle maksettavaa vuosilomakorvausta korotettiin.

Lapsiperheiden peruspalveluja on kehitetty osana sosiaalialan kehittämishanketta, kuten myös päivähoiton laadun kehittämiseen liittyviä hankkeita. Päivähoitolain muutoksella on lisätty erityislastentarhanopettajien määrää kunnissa. Varhaisella puuttumisella pyrittiin ehkäisemään perheiden ongelmien kärjistymistä. Vuoden 2006 syksyllä annettiin eduskunnalle esitys lastensuojelulain uudistamisesta. Keskeistä siinä on avohuollon ja varhaisen puuttumisen sekä niihin liittyen viranomaisten välisen yhteistyön tehostaminen sekä lapsen ja vanhempien tai huoltajien oikeusturvan parantaminen lastensuojeluun liittyvissä asioissa.

Lapsiasiainvaltuutettu toimi vuonna 2006 ensimmäisen kokonaisen toimintavuotensa.

Voimavarojen käyttö

Lapsiperheiden hyvinvointia edistettiin monin hallinnonalan ja kuntien toimin.

Taulukko 176. Lapsiperheiden hyvinvointiin käytettyjä voimavaroja vuosina 2000 ja 2004—2006, milj. euroa

	2000	2004	2005	2006
Äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat	479	610	670	728
Lasten päivähoido, sis. pienten lasten hoidon tuet	1 882	1 949	2 101	2 160 ¹⁾
Lasten ja nuorten laitoshoido	166	289	333	360 ¹⁾
Muut lasten ja nuorten palvelut	346	427	444	460 ¹⁾
Lapsilisät	1 387	1 429	1 424	1 419
Äitiysavustukset	9	11	11	11

¹⁾ Arvio

17.6 Sukupuolten tasa-arvon edistäminen

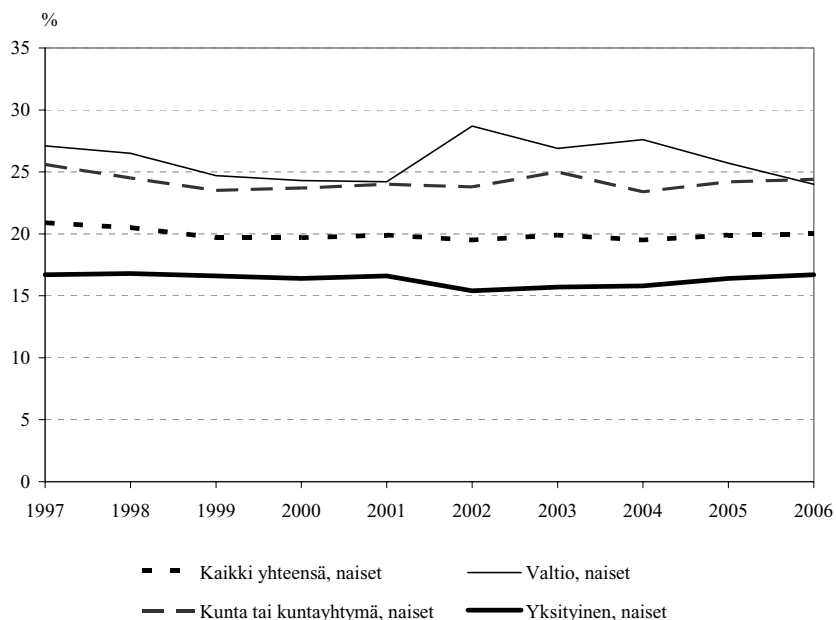
Tavoitteiden toteutuminen

Naisten säännöllisen työajan ansiot olivat edelleen keskimäärin 20 prosenttia pienemmät kuin miesten ansiot. Vuonna 2006 miesten ja naisten välinen suhteellinen palkkaero kasvoi hieman. Vuodesta 2000 ero on kutistunut valtiolla, mutta muilla sektoreilla tilanne on pysynyt jokseenkin ennallaan. Suhteelliset palkkaerot ovat pienimmät kuntasektorilla, suurimmat yksityisellä sektorilla. Suurimmat palkkaeroja aiheuttavat tekijät ovat ala ja ammatti.

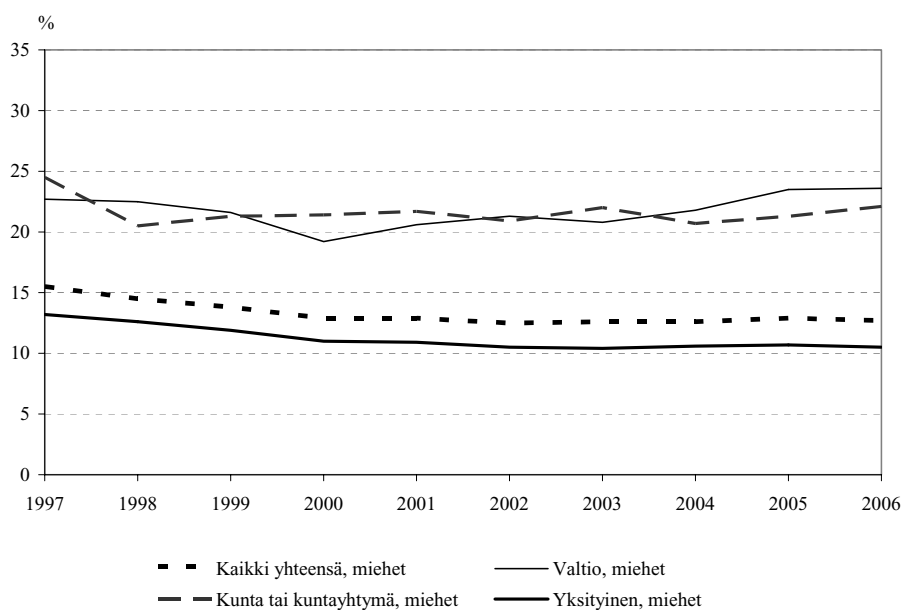
Määräaikaisessa työsuhteessa olevien miesten ja naisten osuudet ovat säilyneet ennallaan. Määräaikaisuus on edelleen yleisintä nuorilla naisilla. Määräaikaisuus on julkisella sektorilla yleisempi kuin yksityisellä sektorilla. Vuonna 2006 naisten määräaikaisten työsuhteiden osuus väheni hieman valtiolla, mutta miesten määräaikaisten työsuhteiden osuus vastaavasti kasvoi hieman. Naisten osuudessa poliittisessa päätöksenteossa ja taloudessa ei ole tapahtunut merkittävää edistystä. Naisyrittäjien määrä on kasvanut hitaasti. Naisiin kohdistuvan väkivallan väheneminen vaatii edelleen toimenpiteitä.

Kuvio 25. Naisten määräaikaisten työsuhteiden osuus sektoreittain vuosina 1997—2006¹⁾

Kuvio 26. Miesten määräaikaisten työsuhteiden osuus sektoreittain vuosina 1997—2006²⁾

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

²⁾ Lähde: Tilastokeskus

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Kertomusvuonna hallitus hyväksyi samapalkkaisuusohjelman, jota seuraamaan perustettiin kolmikantainen korkean tason ryhmä. Seurantaryhmä kartoitti samapalkkaisuusohjelman eri toimenpiteiden etenemistä ja sitä, millä muilla keinoin sekä hallituksen että työmarkkinajärjestöjen toimin päästään ohjelman asettamaan tavoitteeseen. Tavoitteena on kaventaa naisten ja miesten välinen keskimääräinen palkkaero nykyisestä noin 20 prosentista vähintään viidellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2015 mennessä.

Valtioneuvostolle järjestettiin sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiskoulutusta. Budjetin pääluokkaperustelujen valmistelua varten valmistui ohjeistus sukupuolivaikutusten huomioimiseksi. Vuonna 2005 uudistetun tasa-arvolain toimivuuden seuranta työpaikoilla ja oppilaitoksissa käynnistettiin.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 177. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2004—2006, milj. euroa

	2004	2005	2006
STM:n toimintaresurssit			
Tasa-arvoyksikkö	0,7	0,7	0,7
Tasa-arvovaltuutetun toimisto	0,6	0,6	0,6
STM:n erillisprojektit			
Kansallinen toimenpideohjelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi	0,1	0,3	0,4

17.7 Ministeriön toimialaa koskevat erityisteemat

Erityisteemoiksi on valittu ns. terveydenhuollon hoitotakuun ja vuoden 2005 eläkeuudistuksen arviointi.

Hoitotakuu

Hoitoon pääsyä määräajoissa koskevat erikoissairaanhoidollain, kansanterveyslain, potilaslain ja asiakasmaksulain muutokset tulivat voimaan 1.3.2005. Lakimuutosten tarkoituksena on parantaa hoitoon pääsyä terveyskeskuksiin ja sairaaloihin kiireettömissä tapauksissa. Lakimuutokset eivät koske kiireellistä, välttämätöntä akuuttia hoitoa, joka on terveydenhuollon toiminnasta noin 70 prosenttia.

Hyväksyessään lakimuutokset eduskunta edellytti sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotuksesta, että hoitoon pääsyä määräajoissa koskevien lakimuutosten toteutumista seurataan ja toteutumisen yhteydessä kiinnitetään huomiota siihen, miten toteutus vaikuttaa kroonisesti sairaiden asemaan ja ennalta ehkäisevään työhön.

Perusterveydenhuollon osalta hoitotakuun toteutumisen seuraamiseksi on tehty kolme kyselyä terveyskeskusten johtaville lääkäreille. Heidän mukaansa yhteyden saaminen kiireettömissä asioissa terveyskeskukseen arkipäivisin virka-aikana on huomattavasti helpottunut. Terveyskeskukset ovat käynnistäneet joko omana toimintanaan tai ostettuna palveluna puhelinpalvelun, jossa puheluihin vastaavat sairaanhoitajat. Puhelinpalvelujen toiminnasta on tehty useita selvityksiä, muun muassa Helsingin seudulta, Kajaanista, Mikkelistä ja Kotkasta. Selvitysten mukaan puhelinpalveluun soittaneiden asioista noin puolet voitiin hoitaa puhelimitse eikä heidän tarvinnut varata vastaanottoaikaan terveyskeskukseen. Viimeisin selvitys keväältä

2006 osoitti, että noin 90 prosenttia väestöstä asuu alueilla, joissa hoitoon pääsyn määräajat perusterveydenhuollon osalta toteutuvat.

Myös suun terveydenhuollossa on hoitoon pääsy kohentunut. Yhteys suun terveydenhuollon palveluita antavaan kunnalliseen yksikköön onnistuu yleensä arkipäivisin virka-aikana. Myös hoidon tarpeen arviointi toteutuu määräajassa, mutta tarpeelliseksi todettua hoitoa yli kuusi kuukautta jonottaneiden potilaiden määrä on kasvanut. Heitä oli lokakuussa 2006 yli 20 000. Tämä johtuu lähinnä työvoimapulasta. Erityisesti pulaa on hammaslääkäreistä ja suuhygienisteistä. Tilanteen korjaamiseksi on yritetty muuttaa näiden ammattiryhmien välistä työnjakoa.

Hoitoon pääsyn toteutumista erikoissairaanhoidon osalta on selvitetty neljällä sairaanhoitopiirin johtajaylilääkäreille suunnatulla kyselyllä. Kaikki sairaanhoitopiirit ovat ilmoittaneet selviävänsä hoidon tarpeen arviosta kolmessa viikossa, kuten erikoissairaanhoidolaki edellyttää. Yli kuusi kuukautta tarpeellista hoitoa jonottaneiden määrä on vähentynyt huomattavasti. Vuoden 2006 lopussa heitä oli 7 300. Lokakuussa 2002 hoitojonojen lyhentämiseen tarkoitettujen valtion ja kuntien varojen tullessa sairaanhoitopiirin käyttöön, jonossa oli runsaat 66 000 potilasta. Yli puoli vuotta hoitoa jonottaneita on vielä erityisesti ortopedian, käsikirurgian ja plastiikkakirurgian alalla. Kaikilla näillä sektoreilla on pulaa erikoislääkäreistä. Monissa maakunnissa näitä palveluja ei ole lainkaan saatavissa, ei edes yksityiseltä sektorilta. On todennäköistä, että erikoissairaanhoidon hoitojonot lyhenevät edelleen, mutta aikaisempaa hitaammin.

Stakes on helmikuussa 2007 lähettänyt sairaanhoitopiireille kyselyn, jolla selvitetään perusteellisesti hoitotakuun vaikutuksia erikoissairaanhoidon toimintaan. Keskeiset kysymykset liittyvät eri palvelujen tuotantomääriin, hoitotakuun aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja hankkeen aiheuttamiin resurssien siirtoihin erikoissairaanhoidon yksiköiden sisällä. Tarkoituksena on selvittää myös yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta ostettujen palvelujen määrät sekä se, missä määrin sairaaloiden omat työntekijät ovat tehneet lisätöitä hoitojonojen lyhentämiseksi. Selvityksen tulokset ovat käytettävissä syksyllä 2007. Samassa selvityksessä käsitellään myös sitä, missä määrin palvelujen tuottaminen on lisääntynyt ja missä määrin kansalaisten ostot yksityiseltä sektorilta ovat vähentyneet hoidon saatavuuden parantua julkisella sektorilla.

Ennaltaehkäisevän työn toteutumista terveyskeskuksista haittaa edelleen lääkärripula. Noin 200 Suomen noin 3 500:sta terveyskeskuslääkärin virasta on kokonaan hoitamatta. Terveyskeskuksissa työskentelevien lääkäreiden määrä on viime vuosina kasvanut noin 200:lla. Erikoissairaanhoidossa työskentelevän koko henkilökunnan määrä on kasvanut huomattavasti enemmän.

Hoitotakuun toteutuksen seurannan yksi ongelmallisimmista asioista on ollut se, etteivät tietojärjestelmät pysty luotettavalla tavalla tuottamaan tietoa jonossa olevista potilaista. Ongelmat liittyvät kuntien tietojärjestelmien erilaisuuteen sekä jono-käsitteen ongelmallisuuteen. Stakes on usean vuoden ajan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton kanssa kehittänyt tietojenkeruujärjestelmää ja menetelmiä. Siirryttäessä sähköisiin valtakunnallisiin asiakastietojärjestelmiin päästään tästä ongelmasta vähitellen.

Hoitotakuu on selvästi helpottanut kansalaisten mahdollisuutta saada yhteys terveyskeskukseen ja saada asiansa hoidettua jo puhelimitse sekä päästä hoidon tarpeen arviointiin. Samalla hoidon saatavuus määräajoissa toteutuu pääosin ja hoitojonoja on pystytty purkamaan merkittävästi, muttei kokonaan. Suurimmat ongelmat ovat hammashuollossa. Hoidon saatavuudessa on edelleen merkittäviä alueellisia eroja. Hoitotakuun toteutuminen on todennäköisesti vähentänyt myös kuntien hoito, hoiva ja kotisairaanhoidon palvelujen kuormitusta, kun ikäihmiset ovat saaneet palveluja aikaisempaa nopeammin. Jonojen lyhentäminen on todennäköisesti myös nopeuttanut potilaiden työhön paluuta ja siten vähentänyt sairauspäivärahamenoja. Lopulliset selvitykset valmistuvat vuoden 2007 syksyllä.

Vuoden 2005 eläkeuudistus

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen keskeisenä tavoitteena oli pitkällä aikavälillä myöhentää keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää 2—3 vuodella, sopeuttaa eläkejärjestelmä keskimääräisen elinajan kasvuun ja vähentää eläkemaksujen nousupainetta. Tavoitteen saavuttamista tukee myös Veto-ohjelma, työelämän kehittämisohjelma sekä lakisääteisen ammatillisen kuntoutuksen kohdentaminen.

Eläketurvan ansainta-ajan laajentamisella, eläkkeen laskentasääntöä uudistamalla ja vakuutusmaksun ja saatavan edun vastaavuuden vahvistamisella varmistettiin entistä oikeudenmukaisempi eläketurva erilaisilla työurilla. Uudistuksen tavoitteena oli myös luoda edellytykset yksityisalojen työeläkelakien yhdistämiseksi ja selkeyttämiseksi.

Keskimääräisen työmarkkinoilta poistumisiän myöhentämiseksi työeläkejärjestelmän keskeisiä muutoksia olivat joustavan vanhuuseläkeiän käyttöönotto, muutokset karttumaprosenteissa sekä eläkelajivalikoiman supistaminen. Vuonna 2010 elinaikakerroin otetaan käyttöön eläkejärjestelmän sopeuttamiseksi keskimääräisen eliniän kasvuun. Uudistuksen myötä koko työuran ansiot kartuttavat eläkettä, myös eläkkeellä oloaikana tehty työ kartuttaa uutta eläketurvaa. Vastaavasti vakuutusmaksut on maksettava kaikesta siitä ansiotyöstä, josta eläkettä karttuu. Erilaisten työurien yhdenmukaisempi eläketurva taattiin uudistuksella, jossa työeläkelain mukainen eläketurva lasketaan jatkossa kunkin vuoden palkan ja karttumaprosentin perusteella.

Uudistuksen vaikutuksia eläkkeellesiirtymisikään voidaan alustavasti arvioida, mutta muiden tavoitteiden arviointi on vielä liian aikaista. Eläkkeellesiirtymisikää mitataan eläkkeellesiirtymisiän odotteella. Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmissa eläkkeellesiirtymisiän odotteen on arvioitu nousevan 0,7 vuoteen 2010 mennessä ja 1,2 vuotta vuoteen 2015 mennessä.¹⁾

Vuonna 2005 eläkkeellesiirtymisikä ei noussut, koska kyseessä oli eläkkeelle siirtymisen kannalta poikkeuksellinen vuosi. Eläkeuudistuksen ensimmäisen vuoden aikana käytännössä kolme ikäluokkaa (vuosina 1940—1942 syntyneet) saavutti vanhuuseläkeiän. Tällöin arviolta 11 000 henkilöä käytti hyväkseen mahdollisuutta aikaistaa vanhuuseläkkeelle siirtymistään ja näiden henkilöiden yhteismäärä oli poikkeuksellisen korkea. Toisaalta uudistus myös mahdollisti työn jatkamisen yli 65 vuoden iän. Kaikki eivät jääneet vanhuuseläkkeelle, vaan osa jatkoi työssä, vaikka olisi voinut valita eläkkeen. Nämä henkilöt näkyvät tulevina vuosina vanhuuseläkeikä myöhentäneinä.

Vuonna 2006 eläkkeellesiirtymisiässä tapahtui selvä hypähdys ylöspäin. Eläkkeellesiirtymisikä nousi niin koko väestössä kuin 50 vuotta täyttäneilläkin 0,4 vuodella. 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote oli 59,5 vuotta ja 50-vuotiaan odote 61,5 vuotta. Eläkkeellesiirtymisikä on siis asetetun tavoitteen mukaisesti noussut. Mikäli tämä myönteinen kehitys jatkuu, eläkeuudistukselle asetetut tavoitteet myöhentää eläkkeellesiirtymisikää toteutuvat jopa arvioitua nopeammin. Tämä kuitenkin edellyttää myönteisen talouden ja työllisyystilanteen säilymistä sekä edelleen panostamista työolojen kehittämiseen.

¹⁾ Lähde: Kannisto, Jari: Työeläkeuudistuksen kaksi ensimmäistä vuotta; Eläketurvakeskuksen raportti 5.2.2007.

17.8 Tärkeimmät yhteenvetotiedot rahastojen ja liikelaitosten talouden ja toiminnan tulokellisuuden kehityksestä

Työsuojelurahasto

Työsuojelurahasto on perustettu edistämään tapaturmavakuutuslain perusteella vakuutusvelvollisten työntantajien ja heidän työntekijöidensä työsuojelua sekä myöntämään varoja työsuojelututkimukseen ja -koulutukseen sekä tiedottamiseen. Rahaston toiminnan tulot muodostuvat pääosin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton keräämästä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen työsuojelumaksusta, joka vuonna 2006 oli 10,2 milj. euroa. Rahasto käsitteli 448 hakemusta, mikä oli 3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2005.

Työsuojelurahasto myönsi työelämän tutkimus-, kehitys- ja tiedotustoimintaan yhteensä 9,7 milj. euroa. Hankkeet käsittelivät työelämän terveysriskejä, riskienhallintaa, kuormitustekijöitä, työyhteisöjen toimivuutta sekä työpaikkaratkaisujen vaikutuksia. Työturvallisuuskeskuksen toimintaa avustettiin 2,7 milj. eurolla.

EU:n rakennerahastot

Sosiaali- ja terveysministeriössä oli nykyisen EU-rakennerahastojen ohjelmakauden (2000—2006) aikana vuoden 2006 loppuun mennessä käynnistetty 155 projektia. Lisäksi Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston hallinnoimia projekteja oli 20. Projekteista 85 on päättynyt. Hankkeet ovat pääsääntöisesti pitkäkestoisia, useamman vuoden kokonaisuuksia.

Vuonna 2006 valmisteltiin rakennerahastojen alueellistamisen toteuttamista Itä-Suomen läänin lisäksi myös muissa lääneissä. Tavoite 3-ohjelmassa toteutettiin laaja tasa-arvohankkeiden kilpailutus. Lisäksi toimintavuonna toteutettiin syrjäytymishankkeiden tulosten arviointi sekä käynnistettiin aiemmin toteutettujen tasa-arvohankkeiden arviointi. Maksatuskäsittelyyn syntyneitä ruuhkia pystyttiin vuoden aikana purkamaan.

Taulukko 178. STM:n hallinnoimat EU:n rakennerahastohankkeet; määrärahat sekä henkilöstöresurssit vuosina 2004—2006

	2004	2005	2006
Käynnissä olevat projektit	140	149	155
Sidottu hankkeisiin (ESR/EAKR + valtio, 1 000 €)	6 310	8 390	12 482
Sidottu hankkeisiin ISLH:ssa (ESR/EAKR + valtio, 1 000 €)	-	347	2 632
Henkilöstöresurssit (htv)	5,2	6,7	6,7

17.9 Valtionyhtiöiden kehitys ja omistajapolitiikka

Alko

Taulukko 179. Alkon toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2004—2006

	2004	2005	2006
Liikevaihto ilman alkoholijuomaveroa, milj. euroa	502,2	518,7	549,2
Liikevoitto, milj. euroa	42,8	50,9	60,1
Voitto ennen satunnaiseriä, milj. euroa	43,8	52,0	61,9

Taulukko 179. Alkon toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2004—2006

Tilikauden voitto, milj. euroa	32,1	38,9	46,5
Taseen loppusumma, milj. euroa	210,9	225,1	234,6
Alkon osuus tilastoidusta alkoholien myynnistä, %	44,0	43,7	43,7
Omavaraisuusaste, %	30,7	31,6	33,1
Sijoitetun pääoman tuotto, %	73,8	76,6	83,3
Henkilöstö keskimäärin	2 453	2 456	2 553

Alkon tehtävänä on huolehtia alkoholilaisista yksinoikeudeksi säädetyn vähittäismyynnin harjoittamisesta. Yksinoikeuden tavoitteena on alkoholin kulutuksen aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Vuonna 2004 toteutetut alkoholiveron alennukset ovat lisänneet alkoholijuomien myyntiä merkittävästi. Vuonna 2006 Alkon myynti oli 111,6 miljoonaa litraa, kasvua kolme prosenttia edelliseltä vuodelta. Myynnin rakenne miedontui. Kasvuun vaikuttivat useat tekijät, kuten poikkeuksellisen lämmin kesä, kuluttajien vahva ostovoima talouden korkeasuhdanteessa ja alkoholin matkustajatuonnin väheneminen. Vuoden 2006 aikana perustettiin kuusi uutta myymälää. Myymälöitä oli vuoden 2006 lopussa 331 ja myymäläverkostoa täydentäviä tilauspalvelupisteitä oli 136. Alkon liikevaihto ja liikevoitto kasvoivat.

Raha-automaattiyhdistys

Taulukko 180. Raha-automaattiyhdistyksen toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2004—2006

	2004	2005	2006
Liikevaihto, milj. euroa	583	595	604
Tilikauden voitto, milj. euroa	389	404	419
Tilikauden voitto, %	68	68	69
Sijoituspaikkamaksut, milj. euroa	91	93	94
Henkilöstökulut, milj. euroa	43	44	45
Henkilöstö	1 654	1 616	1 612

Raha-automaattiyhdistyksen tehtävänä on harjoittaa yksinoikeudella raha-automaatti- ja kasinopelitoimintaa Suomessa. Raha-automaattiyhdistyksen voitto käytetään valtion budjetin kautta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kertomusvuonna valtioneuvosto myönsi Raha-automaattiyhdistykselle uuden rahapeliluvan ajanjaksolle 1.1.2007—31.12.2011.

Raha-automaattiyhdistyksen liikevaihto kasvoi 1,4 prosenttia ja tilikauden voitto nousi hieman. Liikevaihdon kasvua hidastivat käteisen rahan väheneminen, internet-, mobiili- ja viihdepelien tarjonnan lisääntyminen sekä Raha-automaattiyhdistyksen linjaus pidättäytyä voimakkaasta pelien markkinoinnista ja lisäämisestä.

Vuonna 2006 valtioneuvosto myönsi avustuksia Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 292 milj. euroa 1 118 yleishyödylliselle yhteisölle ja säätiölle terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviin tarkoituksiin. Lisäksi Valtiokonttorille osoitettiin 105 milj. euroa sotainvalidien ja veteraanien kuntoutukseen.

18. Työministeriö

Katsaus toimialan toimintaan ja toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin

Pääministeri Matti Vanhasen I-hallituksen työllisyystavoitteet

Pääministeri Matti Vanhasen I-hallituksen ohjelman talous- ja työllisyyspolitiikan päätavoite on ollut työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden 2003—2007 aikana. Pyrkimyksenä on ollut nostaa työllisyysastetta ja alentaa työttömyyttä jokaisen TE-keskuksen alueella ja kaventaa alueellisia työttömyyseroja. Työllisyysasteen merkittäväällä nousulla hyvinvointipalveluiden ja julkisen talouden rahoitus-pohja voidaan varmistaa.

Taulukko 181. Hallitusohjelman työllisyystavoitteet

	2003	2004	2005	2006
100 000 työpaikkaa hallituskaudella				
— Työlliset, henkilöä	2 364 900	2 364 700	2 400 800	2 443 500
75 %:n työllisyysaste vuonna 2011				
— Työllisyysaste, %	67,3	67,2	68,0	68,9
Alueellisesti tasapainoinen kehitys kaikkien TE-keskusten alueilla				
<i>Työllisyysasteet TE-keskuksittain, %</i>				
— Uusimaa	73,5	73,2	73,9	74,7
— Varsinais-Suomi	70,0	68,3	71,1	72,6
— Satakunta	65,9	64,6	66,2	66,8
— Häme	68,1	67,6	66,9	67,6
— Pirkanmaa	66,1	67,9	68,1	68,2
— Kaakkois-Suomi	64,0	64,1	65,0	64,7
— Etelä-Savo	63,0	63,1	63,0	62,7
— Pohjois-Savo	61,6	62,1	63,3	63,8
— Pohjois-Karjala	57,4	57,4	60,0	62,6
— Keski-Suomi	62,5	61,2	61,5	64,5
— Etelä-Pohjanmaa	65,8	66,1	66,8	68,4
— Pohjanmaa	68,3	68,9	69,8	70,6
— Pohjois-Pohjanmaa	64,5	64,2	65,1	65,2
— Kainuu	55,3	54,3	56,9	58,0
— Lappi	57,9	60,2	58,1	59,9
— koko maa	67,3	67,2	68,0	68,9

Taulukko 181. Hallitusohjelman työllisyystavoitteet

<i>Työttömyysasteet TE-keskuksittain, %</i>				
— Uusimaa	6,5	6,5	6,1	5,4
— Varsinais-Suomi	8,1	8,0	6,7	6,3
— Satakunta	9,1	10,0	9,0	7,3
— Häme	8,6	8,3	8,7	8,0
— Pirkanmaa	10,1	8,8	8,9	7,9
— Kaakkois-Suomi	9,7	9,2	9,1	9,2
— Etelä-Savo	9,4	10,8	10,1	11,5
— Pohjois-Savo	10,7	10,7	10,0	9,8
— Pohjois-Karjala	15,1	14,5	13,1	10,4
— Keski-Suomi	11,5	12,1	11,8	10,3
— Etelä-Pohjanmaa	7,8	7,7	6,5	7,3
— Pohjanmaa	7,1	7,7	6,7	6,4
— Pohjois-Pohjanmaa	11,5	10,5	10,3	9,8
— Kainuu	17,0	17,5	16,6	17,1
— Lappi	15,6	12,9	14,0	12,4
— koko maa	9,0	8,8	8,4	7,7

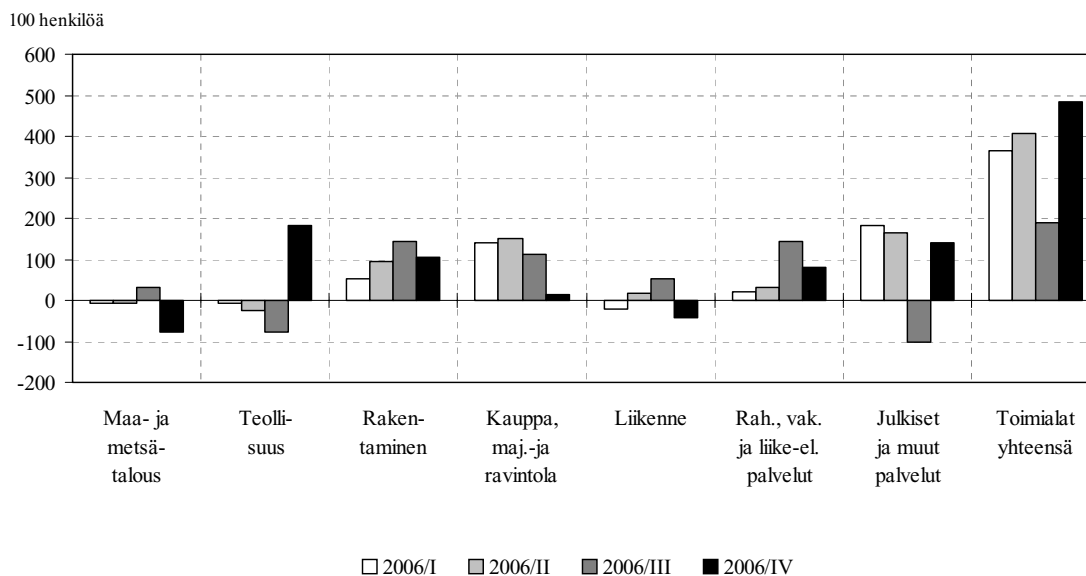
Työllisyyskehitys kääntyi vuoden 2004 jälkipuoliskolla hallituksen tavoittelemalle kasvu-uralle, mistä lähtien työllisyys on kasvanut lähes yhtäjaksoisesti. Työllisyyden lisääntyminen hallituskauden aikana vähintään 100 000 hengellä merkitsisi keskimääräisen työllisyysasteen kohoamista noin 70 prosenttiin vuonna 2007. Hallituskauden alkuvaiheessa työllisyys heikkeni, mutta vuosien 2005—2006 suotuisan talouskehityksen aikana työllisten määrä lisääntyi 79 000 henkilöä. Vuonna 2006 keskimääräinen työllisyysaste (15—64-vuotiaat) Suomessa oli 68,9 prosenttia. Lissabonin strategian mukaiset naisten ja ikääntyvien työllisyysastetavoitteet vuodelle 2010 Suomi on jo ylittänyt.

Poikkihallinnolliset työllisyys- ja yrittäjyysohjelmat, Lissabonin strategian mukainen Suomen kansallinen toimenpideohjelma ja työministeriön työpolitiikan strategia tukevat osaltaan hallitusohjelman työllisyystavoitteiden toteutumista. Merkittävä osa poikkihallinnollisen työllisyysohjelman kehittämistoimista on toteutettu hallituskauden aikana. Ohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja työvoiman tarjonnan lisääminen. Yrittäjyysohjelmassa koordinoidaan hallituksen yrittäjyyttä tukevia toimia pääpainon ollessa käytännön hankkeiden edistämisessä.

Työllisyystilanteen kehitys

Kertomusvuonna työllisyyden kehitys oli erittäin hyvä. Työllisten määrä lisääntyi 43 000 henkilöllä, ja työllisiä oli keskimäärin 2 444 000 henkilöä. Työllisyysaste (15—64-vuotiaat) nousi edellisvuotiselta tasoltaan 0,9 prosenttiyksikköä 68,9 prosenttiin. Työikäisen (15—64-vuotiaat) väestön määrä lisääntyi 11 000 henkilöllä. Työllisistä palkansaajien määrä lisääntyi 32 000:lla ja yrittäjien ja avustavien perheenjäsenten 11 000:lla. Naisten työllisyysaste nousi 0,8 prosenttiyksiköllä 67,3 prosenttiin ja miesten 1,0 prosenttiyksiköllä 70,5 prosenttiin. Työllisyyden paraneminen keskittyi yksityiselle sektorille, jossa työllinen työvoima lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna yli 41 000 henkilöä. Julkisella sektorilla vastaava lisäys oli yhteensä 2 000 henkilöä, joka toteutui pääosin valtion palveluissa mm. Suomen EU-puheenjohtajakauden tarpeiden vuoksi. Päätoimialoista työllisten määrä lisääntyi kaikilla muilla toimialoilla paitsi maa- ja metsätaloudessa, jossa työllisten määrä hieman väheni. Työvoiman kysyntä oli erityisen voimakasta yksityisellä palvelusektorilla, jossa työllisten määrä lisääntyi 32 000 henkilöllä eli kaksi kolmasosaa koko työllisyyden lisäyksestä.

Kuvio 27. Työllisten määrän muutokset toimialoittain vuonna 2006¹⁾

Korkein työllisyysaste oli 30—49-vuotiaiden ikäryhmässä (84,1 prosenttia). Edellisestä vuodesta se nousi 0,8 prosenttiyksikköä. Myös keski-ikäisiä nuorempien ja vanhempien työhön osallistuminen kasvoi. Alle 30-vuotiaiden työllisyysaste nousi 51,9 prosentista 52,9 prosenttiin ja yli 50-vuotiaiden työllisyysaste 62,7 prosentista 63,9 prosenttiin.

Osa-aikatyössä työskenteli keskimäärin 288 000 henkilöä eli 13,5 prosenttia palkansaajista. Heistä naisia oli lähes kaksi kolmasosaa. Vastaavat luvut vuotta aikaisemmin olivat 275 000 ja 13,1 prosenttia, joten osa-aikaisten määrä lisääntyi 14 000:lla. Määräaikaisten osuus oli julkisella sektorilla suurin. Tilanteen parantaminen edellyttää toimenpiteitä. Vastentahtoisesti osa-aikatyötä tai lyhennettyä työviikkoa tekeviä lomautettuja oli kolmannes kaikista osa-aikatyöllisistä. Määräaikaisessa työsuhteessa vuonna 2006 työskenteli 16,4 prosenttia palkansaajista eli 348 000 henkilöä. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 16,2 prosenttia ja 345 000, joten määräaikaiset työsuhteet lisääntyivät 3 000:lla. Lähes kaksi kolmasosaa määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevistä oli naisia.

Vuonna 2006 työvoimatoimistoihin ilmoitettiin keskimäärin 38 800 uutta avointa työpaikkaa eli 18 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Työvoiman rekrytoinnin vaikeudet lisääntyivät.

Vuonna 2006 työvoimaan kuului keskimäärin 2 648 000 henkilöä eli 27 000 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Työvoimasta oli miehiä 52 prosenttia ja naisia 48 prosenttia. Työvoiman lisäyksestä miehiä oli 13 000 ja naisia 14 000. Vuonna 2006 asuinpaikkakuntaa vaihtoi 286 000 henkilöä. Vuotta aiemmasta muuttojen määrä väheni 4 000:lla.

Ulkomailta Suomeen muutti noin 22 700 henkilöä. Vuonna 2005 maahanmuuttajia oli noin 21 400. Kertomusvuonna maasta pois muutti 12 100 henkilöä. Muuttovoitto oli siten 10 600 henkilöä, mikä oli 1 000 enemmän kuin edellisenä vuonna.

¹⁾ Edellisen vuoden vastaavasta vuosineljänneksestä.

Kertomusvuonna työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan keskimäärin 204 000 henkilöä. Työttömiä miehiä oli 101 000 ja naisia 103 000. Edellisestä vuodesta työttömien määrä väheni 16 000:lla. Työttömyysaste oli 7,7 prosenttia, eli työttömyys aleni 0,7 prosenttiyksikköä. Miesten työttömyysaste oli 7,4 prosenttia ja naisten 8,1 prosenttia.

Työministeriön työnvälitystilaston mukaan työvoimatoimistoihin ilmoittautui keskimäärin 249 500 työtöntä työnhakijaa eli 25 800 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Lomautettuna oli keskimäärin noin 8 300 henkilöä eli 2 300 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lomautetut sisältyvät työttömien työnhakijoiden määrään. Työvoimatoimistoissa oli miehiä työttöminä työnhakijoina keskimäärin 129 000 ja naisia 120 000. Vuonna 2006 työttömistä työnhakijoista yli puolet eli keskimäärin 146 500 oli vaikeasti työllistyviä (pitkäaikais- tai toistuvaistyöttömiä, toimenpiteeltä työttömäksi tai toiseen toimenpiteeseen siirtyneitä). Edellisestä vuodesta vaikeasti työllistyvien määrä väheni 15 300:lla.

Työttömien määrä väheni työministeriön työnvälitystilaston mukaan kaikissa muissa ammattiryhmissä paitsi teknisen, luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen alan ammateissa. Eniten työttömien määrä väheni rakennusalalla, teollisuudessa sekä kuljetus- ja liikennealalla. Työttömistä huomattava osa on henkilöitä, joilla on vain perusasteen koulutus. Vuonna 2006 pelkästään perusasteen koulutus oli keskimäärin noin 40,3 prosentilla kaikista työttömistä. Vuotta aikaisemmin osuus oli 40,8 prosenttia. Työttömyys väheni kaikissa koulutusasteissa.

Yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita oli keskimäärin 64 800 henkilöä eli 7 600 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Näistä yhdenjaksoisesti yli 2 vuotta työttömänä olleita oli 28 900 henkilöä. Heidän määränsä väheni 2 500:lla. Pitkäaikaistyöttömyys koskettaa erityisesti ikääntyviä ihmisiä. Pitkäaikaistyöttömistä on 66 prosenttia yli 50-vuotiaita ja 0,9 prosenttia alle 25-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömyys väheni kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi yli 64-vuotiaissa. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 95 000 eli 5 500 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Heidän osuutensa kaikista työttömistä työnhakijoista oli 38 prosenttia.

Nuoria alle 25-vuotiata työttömiä työnhakijoita oli työministeriön työnvälitystilaston mukaan 26 400. Nuorten työttömien määrä väheni 4 100:lla eli 13,4 prosenttia. Nuoria pitkäaikaistyöttömiä oli 568. Nuorten työttömyys on muita ikäluokkia paljon lyhytaikaisempaa. Kun 15—19-vuotiaiden työttömyys kestää keskimäärin 9 viikkoa ja 20—24-vuotiaiden 12 viikkoa niin kaikkien ikäryhmien keskimääräinen työttömyyden kesto on 47 viikkoa.

Toimintaympäristön merkittävimmät muutokset ja haasteet työelämässä

Suomen talouden toimintaympäristöön ja työmarkkinoihin vaikuttaa pidemmällä aikavälillä kaksi merkittävää muutosvoimaa: väestön ikääntyminen ja kansainvälisen työnjaon voimakas muutos globalisaatiokehityksen myötä. Talouden ja työllisyyden kasvunäkymiä rajoittaa lähivuosina työvoiman tarjonnan supistuminen, minkä vuoksi osaavan työvoiman saannin turvaaminen on ensiarvoista Suomen tulevan menestymisen kannalta. Toisaalta kasvavat ja nopeasti muuttuvat globaalit markkinat tarjoavat kilpailukykyiselle suomalaiselle tuotannolle runsaasti mahdollisuuksia. Kilpailussa menestyminen ja uusien työpaikkojen synnyttäminen katoavien tilalle edellyttävät kuitenkin taloudelta ja työmarkkinoilta hyvää sopeutumiskykyä. Suomen menestyminen rakentuu jatkossakin vahvan osaamisen ja yrittäjyyden varaan.

Työn tuottavuus on Suomen talouskasvun ja hyvinvoinnin parantamisen tärkein osatekijä, koska siten pystytään pitkällä aikavälillä luomaan kansainvälisessä kilpailussa uusia ja entistä parempia työpaikkoja. Näin voidaan myös työvoiman saatavuus turvata pitkällä aikavälillä.

Työministeriön strategisena tavoitteena on, että työn tuottavuus kasvaa laadullisesti kestäväällä tavalla ja työssäoloaika pidentyy merkittävästi. Suomessa on parhaillaan tapahtumassa historiallinen taitekohta, kun työikäisen väestön ikääntymisestä johtuen työvoiman tarjonta vähenee ja työvoiman saatavuusongelmat uhkaavat talouskehitystä. Tämä edellyttää työelämän kehittämistä siten, että työelämässä pystyttäisiin olemaan entistä pitempään entistä terveempinä. Työelämän laadun parantaminen on edellytys työssä pysymiselle nykyistä pidempään. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että työorganisaatioiden kehittämistä tapahtuu mahdollisimman laajasti. Työelämän kehittäminen kuuluu Suomessa omaksutun kolmikantaperiaatteen mukaisesti valtiovallan ohella työmarkkinajärjestöille, minkä vuoksi toimenpiteitä arvioidaan kolmikantaisesti.

Työministeriön vuosittainen työolobarometri kuvaa työelämän laatua ja muutossuuntia. Vuoden 2006 työolobarometrissa palkansaajat antoivat työpaikalleen neljällä eri ulottuvuudella mitattuna keskimääräisen kouluarvosanan 8,0 (asteikolla 4–10). Yleiskeskiarvo on pysynyt lähes samana kolmen vuoden ajan. Arvioinnin kohteena olivat 1) tasapuolinen kohtelu työpaikalla, 2) työpaikan varmuus, 3) työntekijän voimavarat suhteessa vaatimustason ja 4) kannustavuus, innovatiivisuus ja luottamus. Korkeimman ja myös edellistä vuotta paremman arvosanan näistä neljästä ulottuvuudesta sai työpaikan varmuus (9,0). Työllisyyttä koskevat odotukset vahvistuivat vuoden aikana selvästi. Enemmistö vastaajista arvioi työn mielekkyyden kehityssuunnan edelleenkin kielteiseksi, johon keskeisenä syynä lienee globalisaation aiheuttama yleinen epävarmuus.

Sekä globalisaatio että tekninen kehitys merkitsevät työmarkkinoilla muutoksia, jotka saattavat aiheuttaa tuotannon siirtymistä maihin, joissa työkustannukset ovat alhaisemmat. Globalisaation toisessa vaiheessa voi siirtyä myös tietotyötä. Vaikka Suomi pärjää hyvin elinikäistä oppimista koskevissa kansainvälisissä vertailuissa, ollaan aikuiskoulutuksen ja työssä oppimisen tavoitteista kaukana. Koska työntekijä on entistä harvemmin koko työuransa samassa työpaikassa, työpaikkaturvan sijasta korostuu myös muutosturva-ajattelu. EU:n jäsenmaissa tehdyn tutkimuksen mukaan, työtyytyväisyyden keskeisin elementti on kuitenkin edelleen työsuhdeturva.

Yrityksissä työyhteisöjen kehittämistoimintaa tehdään aikaisempaa enemmän ja arviot työilmapiiristä ovat hieman parantuneet. Siten työyhteisöjen kehittäminen näyttää tuottavan myös tulosta. Työntekijöiden sitoutuminen työhön ei ole laskenut vaan pikemmin lisääntynyt. Silti eräiden tutkimusten mukaan jopa noin 70 prosenttia on sitä mieltä, että yritykset eivät tunne vastuuta työntekijöistään. Tämän vuoksi luottamuksen ylläpitäminen on haaste konsensukseen perustuvalla työmarkkinajärjestelmälle.

Hyvä terveys on tärkeä edellytys työuran pidentämiselle, mikä taas on keskeistä pyrittäessä turvaamaan työvoiman saatavuus ja nostamaan työllisyysastetta. Noin puolet työssäkävivistä oli vuonna 2006 ajatellut, että saattaisi terveydellisistä tai muista syistä lähteä eläkkeelle ennen vanhuuseläkeikää. Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 9 päivää. Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan kiirettä kokee työssäkävivistä 52 prosenttia, erityisesti sosiaali- ja terveystaloudissa kiire on kasvanut. Kiireen kokemisesta huolimatta kaksi viidestä työssäkävivistä sanoo olevansa innostunut työstään ja stressioireet ovat vähentyneet. Edellytyksiä työuran pidentämiselle ovat erityisesti oma terveys, taloudelliset tekijät sekä mielekäs, mielenkiintoinen ja haastava työ.

Joustavat työaikamuodot ovat olleet yleisin viime vuosina vilkastuneen paikallisen sopimustoiminnan kohde. Noin neljällä viidestä toimihenkilöstä ja kolmanneksella työntekijöistä on nyt jo käytössään jonkinasteinen liukuva työaika. Työaikapankkijärjestelyt ovat myös hieman lisääntyneet. Eurooppalaisella tasolla Suomi sijoittuu yhdessä Ruotsin kanssa EU-maiden kärkeen erilaisten joustavien työaika- ja työaikalaskausjärjestelmien käytössä. Myös palkkausjärjestelmät ovat hieman joustavoituneet, sillä yhä useamman palkkaan vaikuttavat tulokset.

18.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja työpolitiikan strategia

Työhallinnon toiminnan perustana on hallitusohjelmasta johdettu työpolitiikan strategia 2003—2007—2010. Strategiassa määritellyt linjaukset seuraavat ovat: Se on luonteeltaan poikkihallinnollinen. Strategiassa määritellyt linjaukset ovat: *alennetaan rakenteellista työttömyyttä ja torjutaan syrjäytymistä, varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus, parannetaan työn tuottavuutta laadullisesti kestäväällä tavalla, luodaan edellytyksiä aktiiviselle työperusteiselle maahanmuuttopolitiikalle, lisätään yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä.*

Työministeriö on kertomusvuonna tukenut strategialinjausten toimeenpanoa useilla hankkeilla. Erityisesti on parannettu työpolitiikan strategian ja työllisyysohjelman seurantaa sekä näitä seuraavia mittareita ja toteutusta tukevaa tietopohjaa.

Taulukko 182. Strategiset toimintalinjat

	2003	2004	2005	2006
Työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen				
— Vakanssiaste (avoimien työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista), %				
TK	1,6	1,6	1,7	2,0
(TM)	(0,99)	0,99	1,21	1,39)
Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisy				
— alle 25-vuotiaita yli 3 kuukautta työttömänä olleita keskimäärin	12 445	12 175	9 387	7 000
— Valuma pitkäaikaistyöttömyyteen, henkilöä				
— alle 25-vuotiaat yli 3 kuukautta työttömänä	45 283	44 961	37 101	30 727
— alle 25-vuotiaat yli puoli vuotta työttömänä (riski, %)	16 021	15 357	11 787	8 792
	7,9	7,6	5,8	4,5
— yli 25-vuotiaat yli vuoden työttömänä (riski, %)	60 183	61 523	61 381	52 612
	8,8	9,0	9,0	7,7
	2003	2004	2005	2006
	Syyskuu	Syyskuu	Syyskuu	Syyskuu
Syrjäytymisen ehkäisy				
- Työttömistä yli 1 000 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneet	55 091	55 489	51 564	41 099

Työpolitiikan strategian toteutuksessa onnistumista ja työmarkkinoiden tulevia haasteita tarkasteltiin kesäkuussa 2006 valmistuneessa työministeriön tulevaisuuskatsauksessa. Katsaus on pohjana työpolitiikan strategiaa uusittaessa vuoden 2007 kevätkaudella. Lisäksi koko kertomusvuoden ajan jatkettiin työhallinnon yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja toiminnan tuloksellisuutta arvioivaa työhallinnon tulospöytätyötä.

Taulukko 183. Työhallinnon yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2003	2004	2005	2006
Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus				
— Rekrytointiongelmia kokeneiden työpaikkojen osuus, %	28	25	27	33
Rakennetyöttömyyden alentaminen				
— Vaikeasti työllistettävien määrä, henkilöä ¹⁾	174 923	167 588	161 857	146 511
Työurien pidentäminen 3 vuodella				
— Työllisyysasteet ikäryhmittäin, %				
— 15—24	38,5	38,1	39,3	40,7
— 25—54	81,1	81,0	81,7	82,4
— 55—64	49,6	50,9	52,7	54,6
— Työllisen ajan ja työvoima-ajan odotteet 15- ja 50-vuotiailla, vuotta				
— työllisen ajan odote 15-vuotiailla	32,0	32,1	32,7	
— työllisen ajan odote 50-vuotiailla	8,7	8,8	9,0	
— työvoima-ajan odote 15-vuotialla	35,3	35,3	35,7	
— työvoima-ajan odote 50-vuotialla	9,3	9,4	9,7	

¹⁾ Vuosien 2004—2006 luvut eivät ole täysien vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin, koska vuoden 2003 luku on jouduttu osittain arvioimaan.

Strategialinjaus 1: Alennetaan rakenteellista työttömyyttä ja torjutaan syrjäytymistä

Julkisen työvoimapolun palvelurakenteen uudistaminen

Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi on vuosina 2004—2006 toteutettu julkisen työvoimapolun palvelurakenteen uudistus, jonka yhteydessä perustettiin työvoiman palvelukeskuksia.

Valtion vuoden 2006 talousarviossa palvelukeskusten toimintamenoihin oli varattu 16,1 milj. euroa, josta käytettiin 15,6 milj. euroa. Palvelukeskukset käyttävät asiakkaiden työllistymisen edistämiseen kaikkia julkisia työvoimapolun palveluja, minkä lisäksi ne ostavat työvoimapolun palveluja täydentäviä palveluja. Täydentävien palvelujen hankintaan käytettiin 5,39 milj. euroa.

Työmarkkinatukiudistus

Vuoden 2006 alussa toteutetun työmarkkinatukiudistuksen tavoitteena on: 1) työllisyysasteen nostaminen, tulevaisuuden työvoimatarpeiden turvaaminen ja rakenteellisen työttömyyden alentaminen, 2) työttömyyden hoidon julkisten kokonaismenojen alentaminen ainakin pidemmällä aikavälillä, ja 3) tehokkaamman, kannustavamman ja tasapainoisemman toimeentulotukietuuksien ja aktiiviohjelmien kokonaisuuden luominen. Uudistus koskee kaikkia työttöminä työnhakijoina olevia työmarkkinatuen saajia. Pääosin työmarkkinatukiudistuksen seurantatiedot ovat käytettävissä ajalta 1.1.—30.9.2006.

Taulukko 184. Työmarkkinatuen saajat

	2005	tammi-syyskuu		Erotus, %	
		2005	2006	2005—2006	
Saajat keskimäärin	149 436	150 612	140 744	-9 868	-6,6
— työttömyyden perusteella	111 194	112 741	100 514	-12 227	-10,8
— aktiivitoimien ajalta	38 242		40 230	1 988	5,2

Koska työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen on tärkeä osa työmarkkinatukiudistusta, seurataan myös niiden työmarkkinatukea saaneiden määrää, jotka ovat saaneet työttömyysajalta työmarkkinatukea 180—499 päivältä ja niiden, jotka ovat siirtyneet työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuella ja saaneet työttömyyden perusteella työmarkkinatukea alle 180 päivältä. Ensiksi mainittuun ryhmään kuuluvia henkilöitä oli vuonna 2005 kuukauden lopussa keskimäärin 8 302 ja tammi-syyskuussa 2006 keskimäärin 7 536 (-9,2 prosenttia). Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvia henkilöitä oli vuonna 2005 keskimäärin 4 830 ja tammi-syyskuussa 2006 keskimäärin 8 630 (noin +79 prosenttia).

Uusi aktiivikausi

Työttömälle tarjotaan palveluja tehostetusti uudella aktiivikaudella, joka alkaa viimeistään, kun työmarkkinatukea on maksettu vähintään 500 työttömyyspäivältä tai kun työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä työmarkkinatukea on maksettu 180 työttömyyspäivältä. Uusi aktiivikausi voidaan aloittaa myös edellä mainittua aikaisemmin, jos työnhakija tarvitsee tehostettuja palveluja.

Taulukko 185. Uusi aktiivikausi

	2005	tammi-syyskuu		Erotus, %	
		2005	2006	2005—2006	
Saajat, joille on kertynyt vähintään 500 pv työmarkkinatukea työttömyyden perusteella	93 946	94 717	84 655	-10 062	-10,6
— työttömyyden perusteella	75 475	76 375	62 856	-13 519	-17,7
— aktiivitoimien ajalta	18 472	18 341	21 799	3 458	18,9
Päivärahalta työmarkkinatuella siirtyneet, joille on kertynyt 180—499 pv passiivista työmarkkinatukea	10 598		10 638	40	0,4
— työttömyyden perusteella	7 411		8 120	709	9,6
— aktiivitoimien ajalta	3 187		2 518	-669	-21,0

Työmarkkinatukiudistusta valmisteltaessa tavoitteeksi asetettiin, että työmarkkinatuen saajien, joille on kertynyt vähintään 500 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella, kuntakohtaisen aktivointias-teen tulee nousta kolmen vuoden aikana puolitoistakertaiseksi vuoden 2003 lähtötasoon nähden. Vuonna 2003 aktiivitoimissa oli keskimäärin 18 614 henkilöä. Tammi-syyskuussa 2006 aktiivitoimiin osallistuvista noin 13 100 henkilöä (60 prosenttia) oli palkkatuetussa työssä, noin 3 300 (15 prosenttia) työvoimakoulutuksessa, noin 2 800 (13 prosenttia) työelämävalmennuksessa, noin 2 200 (10 prosenttia) kuntouttavassa työtoiminnassa ja noin 400 (2 prosenttia) muissa toimenpiteissä.

Uusi rahoitusmalli

Työmarkkinatukea vähintään 500 työttömyyspäivältä saaneen henkilön työttömyysaikainen työmarkkinatuki rahoitetaan puoliksi valtion ja kunnan kesken. Muulta osin valtio vastaa yksin työmarkkinatuen rahoit-

tuksesta. Edellä mainitut menot olivat tammi-joulukuussa 2005 yhteensä 469 306 000 euroa ja tammi-joulukuussa 2006 yhteensä 384 027 000 euroa (-18,2 prosenttia). Kuntien osuus menoista oli vuonna 2005 laskennallisesti 234 653 000 euroa ja vuonna 2006 yhteensä 192 014 000 euroa eli kuntien osuus pieni noin 42,6 milj. euroa.

Rakenteelliseen työttömyyteen luettavien määrä

Rakenteelliseen työttömyyteen kuuluvia henkilöitä oli vuonna 2005 keskimäärin noin 162 000 ja vuonna 2006 noin 146 500, joista yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä noin 65 000 (44 prosenttia), rinnasteisia pitkäaikaistyöttömiä noin 39 500 (27 prosenttia), toimenpiteiltä työttömäksi jääneitä noin 30 500 (21 prosenttia) ja toimenpiteiltä toimenpiteille sijoittuneita noin 12 000 (8 prosenttia).

Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi

Rakenteellista työttömyyden alentamisessa eniten käytettyjä toimenpiteitä ovat palkkatuettu työ, työmarkkinatoimenpiteet (työharjoittelu ja työelämävalmennus) ja kuntouttava työtoiminta. Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömyksiä päättyi vuonna 2006 noin 64 000 eli noin 1 600 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden päättymisen merkittävin tekijä on edelleen palkkatuella työllistyminen ja työmarkkinatuella työelämävalmennukseen/työharjoitteluun sijoittuminen. Näiden osuus oli 22 prosenttia pitkäaikaistyöttömyyden päättymisistä.

TE-keskuksille asetettiin vuodelle 2006 kaksi tulostavoitetta aktiivitoimenpiteissä mukana olevien työttömien osuuden nostamiseksi.

Taulukko 186. Aktiivitoimenpiteissä olevien osuus laajasta työttömyydestä vuosina 2004—2006, prosenttia

	2004	2005	2006
Tulostavoite TE-keskuksille	24,0	25,2	26,7
Toteutuma	23,2	23,7	25,5

Taulukko 187. Työmarkkinatuen aktiivitoimenpiteisiin osallistuneiden osuus vuosina 2004—2006, prosenttia¹⁾

	2004	2005	2006
Tulostavoite TE-keskuksille	27,0	28,7	31,6
Toteutuma	26,6	27,1	32,2

¹⁾ Vuosina 2004 ja 2005 lukuun ei sisälly kuntouttava työtoiminta.

Ensiksi mainitun tulostavoitteen saavutti yksi TE-keskus. Jälkimmäisen tulostavoitteen saavutti yhdeksän TE-keskusta.

Valtion talousarviossa on työministeriölle varattu määräraha, josta kunnille maksetaan korvausta *kuntouttavan työtoiminnan* järjestämisestä. Korvauksiin oli varattu vuonna 2006 yhteensä 6,5 milj. euroa, mistä käytettiin 5,5 milj. euroa. Vuonna 2006 tehtiin yhteensä 38 600 aktivointisuunnitelmaa, joista 7 300 alle 25-vuotiaille. Kuntouttavan työtoiminnan työmarkkinatukea saavista aloitti yhteensä 11 700 henkilöä, joista 620 oli alle 25-vuotiaita.

Työllisyyspoliittiseen projektitukeen varattiin vuonna 2006 yhteensä 18,196 milj. euron määräraha, josta myönnettiin tukea yhteensä noin 16,966 milj. euroa (yhdistyksille 12,088 milj. euroa, kunnille 1,502 milj. euroa ja loput muille yhteisöille ja säätiöille). Työllisyyspoliittista projektitukea sosiaalisten yritysten perustamiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen sekä sosiaalisten yritysten selvitys- ja kartoitusprojekteihin käytettiin yhteensä 656 000 euroa. Omatoimisuusavustusta myönnettiin yhteensä noin 3,250 milj. euroa, josta työttömien yhdistyksille noin 2,750 milj. euroa, osuuskunnille 60 000 euroa ja muille yhteisöille 361 000 euroa.

Työllistämistukijärjestelmän uudistus palkkatueksi

Työllistämistukijärjestelmä uudistui vuoden 2006 alussa. Uusi järjestelmä koostuu palkkatuesta ja henkilölle maksettavasta palkkatuesta (osa-aikaisä, tuki työelämävalmennukseen ja starttiraha). Vuonna 2006 palkkatukijärjestelmän piiriin kuuluvissa toimenpiteissä oli keskimäärin 36 770 henkilöä, joka oli 250 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2005. Työnantajalle maksettavalla tuella palkkattuja oli keskimäärin 29 560, minkä lisäksi palkkatukea myönnettiin 3 220 henkilölle. Palkkatuen volyyymi oli 4 560 henkilöä alle talousarviossa arvioitun. Edellisissä luvuissa eivät ole mukana ESR-hankkeissa mukana olleet, joiden määrä oli 1 280 henkilöä.

Toimenpiteissä olleista pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin noin 19 080. Pitkäaikaistyöttömien osuus oli noin 52 prosenttia. Lisäksi työllistämistuilla ehkäistiin 3 820 nuoren, 2 220 vajaakuntoisen ja 10 650 muun yli 24-vuotiaan työttömyyden pitkittymistä.

Taulukko 188. Kolme kuukautta palkkatuetun työn jälkeen työttömänä olevat vuosina 2004—2006, prosenttia¹⁾

	2004	2005	2006
Tulostavoite TE-keskuksille	51,0	49,0	53,7
Toteutuma	50,8	46,6	49,6

¹⁾ Vuonna 2006 mukana ovat vain palkkatuella työllistetyt.

Kaikki TE-keskukset saavuttivat niille asetetun vaikuttavuuden tulostavoitteen. Henkilön tukijakson jälkeisen työllisyysilanteen näkökulmasta heikointa vaikuttavuus on vaikeasti työllistyvien (vähintään 500 päivää työttömyysturvaa saaneet) kohdalla sekä valtiolle että kunnalle tuella palkattujen kohdalla. Kolme kuukautta tukijakson jälkeen uudelleen työvoimapolitiittisten toimenpiteessä oli 20,5 prosenttia.

Työmarkkinatuella työharjoittelussa ja työelämävalmennuksessa (kansallinen rahoitus) oli vuonna 2006 keskimäärin 11 780 henkilöä, joista noin kaksi kolmasosaa oli työelämävalmennuksessa ja yksi kolmasosa työharjoittelussa. Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen aloittaneista noin 55 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja 60 prosenttia naisia.

Strategialinjaus 2: Parannetaan työn tuottavuutta laadullisesti kestäväällä tavalla

Tykes-ohjelma

Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelmaa (Tykes) toteutetaan vuosina 2004—2009. Vuoden 2006 talousarviossa ohjelman määräraha oli 11,6 milj. euroa. Ohjelman keskeisenä lähtökohtana on nostaa työorganisaatioiden ohjelmallinen kehittäminen entistä vahvemmin työhallinnon toiminnan strategiseen keskiöön. Työssä jaksamiseen ja jatkamiseen liittyvät kysymykset ja työpaikkojen tuottavuuden ja laadun kehittämisen sekä tätä tukevien uudenlaisten menetelmien ja osaamisen kehittäminen ovat myös kiinteä osa ohjelmaa. Ohjelmakaudella panostetaan myös parhaiden käytäntöjen levittämiseen oppimisverkostojen luomisen kautta.

Tykes-ohjelman toiminta-ajatuksena on edistää suomalaisilla työpaikoilla sellaisten ratkaisujen löytämistä, joilla voidaan vauhdittaa tuottavuuskehitystä henkilöstön työkykyä, hyvinvointia ja työelämässä pysymistä tukevalla tavalla. Tavoitteena on työpaikkojen toimintatapojen kehittäminen siten, että ne kykenevät paikallisesti ratkomaan ongelmiaan. Ohjelman vaikutukset ovat kohdistuneet nimenomaan työpaikkatason kehittämistoiminnan aktivoitumiseen, johdon ja henkilöstön keskinäisen yhteistyön paranemiseen, toiminnan ja tuotteiden laadun parantamiseen, työn tuottavuuden lisääntymiseen ja henkilöstön parempiin mahdollisuuksiin käyttää ja kehittää ammattitaitoaan. Projektien määrän arvioidaan olevan koko ohjelmakaudella 850 ja niihin osallistuu noin 200 000 henkilöä.

Työlainsäädäntö työelämän kehittämisen tukena

Työlainsäädäntöä kehitettiin vuonna 2006 useilla osa-alueilla. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista edistettiin siten, että ottovanhempien, etävanhempien sekä vammaisten ja pitkäaikaissairaalan lapsen vanhempien perhevapaa-oikeuksia parannettiin 1.8.2006 alkaen työsopimuslain muutoksilla. Yritysten kilpailuedellytysten ja työehtojen paremman noudattamisen tueksi säädettiin laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä. Laki tuli voimaan vuoden 2007 alusta ja se velvoittaa yritykset varmistamaan, että niiden kanssa vuokratyötä ja alihankintasopimuksia tekevät yritykset täyttävät omalta osaltaan lakisääteiset velvoitteensa. Työaikojen joustomahdollisuuksia parannettiin työaikapankki-järjestelmän edistämiseksi muuttamalla palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain säännöksiä siten, että työaikapankkisaatavien maksaminen palkkaturvana turvataan henkilön kuuden kuukauden palkkaa vastaavaan määrään saakka. Työministeriö valmisteli myös hallituksen periaatepäätöksen toimenpiteistä e-työn ja etätyön edistämiseksi.

Paikallisen yhteistoiminnan kehittämiseksi yt-lakikomiten työn pohjalta annettiin eduskunnalle hallituksen esitys uudeksi laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä ja erikseen laiksi yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä. Kolmikantaisessa valmistelussa oli vuoden lopussa vielä epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden aseman parantamista sekä vuorotteluvapaan vakinaistamista koskevat selvitykset.

Strategialinjaus 3: Luodaan edellytyksiä aktiiviselle työperusteiselle maahanmuuttopolitiikalle

Valtioneuvosto hyväksyi maahanmuuttopoliittisen ohjelman 19.10.2006. Sen pääpaino on työperusteisen maahanmuuton edistämisessä. Muita keskeisiä teemoja ovat muun muassa kotouttamisjärjestelmän ohjauksen tehostaminen, väestöryhmien välisten etnisten suhteiden parantaminen ja humanitaariseen maahanmuuttoon liittyvistä sitoumuksista huolehtiminen. Maahanmuuttopoliittista ohjelmaa täydentää hallituksen toukokuussa hyväksymä valtioneuvoston periaatepäätös ulkosuomalaispoliittisesta ohjelmasta vuosiksi 2006—2011.

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Suomeen muutti ennakkotiedon mukaan vuonna 2006 noin 13 500 ulkomaan kansalaista. Vakinaisesti maassa asui vuoden lopussa noin 122 000 ulkomaan kansalaista, joka on 2,3 prosenttia koko väestöstä. Työvoimaan heistä kuuluin arviolta 55 000. Suurin osa ulkomaalaisista eli 43 prosenttia asuu pääkaupunkiseudulla.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon käytettiin vuonna 2006 määrärahoja 72,7 milj. euroa. Vastaava määrä vuotta aiemmin oli 81,1 milj. euroa.

Vuoden alussa astui voimaan kotouttamislain muutos, jonka tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista ja selkiinnyttää viranomaisten työnjakoa ja vastuita hallinnon eri tasoilla.

Työvoimatoimistoissa oli vuoden aikana keskimäärin 28 600 ulkomaalaista työnhakijaa, joista työttömiä oli 14 000. Työttömyysaste oli vuoden lopussa 24 prosenttia. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 28 prosenttia. Kansalaisuuden mukaan suurimmat työnhakijaryhmät olivat Venäjän ja Viron kansalaiset, joita oli noin 43 prosenttia kaikista ulkomaalaisista työnhakijoista. Maahanmuuttajat ovat oikeutettuja kotoutumissuunnitelmaan kolmen vuoden ajan maahanmuutostaan, mikäli he ovat työmarkkinatukeen oikeutettuja työttömiä työnhakijoita ja/tai saavat toimeentulotukea. Erityistapauksissa suunnitelmakautta voidaan jatkaa kahdella vuodella. Vuoden 2006 aikana kotoutumistukea maksettiin yhteensä 10 800 maahanmuuttajalle. Kotoutumissuunnitelma laadittiin ensimmäistä kertaa 4 281 henkilölle, joista lähes 60 prosenttia oli naisia ja alle 25-vuotiaita 114. Kotoutumissuunnitelmaansa toteuttavalle maahanmuuttajalle maksetaan kotoutumistukea, joka muodostuu työmarkkinatuesta ja tarvittaessa maksettavasta toimeentulotuesta.

Tarkoituksena on, että maahanmuuttajat hankkivat kotoutumiskauden aikana suomalaisessa työelämässä tarvittavan kielitaidon ja muut yhteiskuntavalmiudet. Työvoimapolitiisissa toimenpiteissä oli yhteensä noin 9 300 kotoutujaa.

Maahanmuuttajakoulutuksen päätteeksi maahanmuuttajia ohjataan osallistumaan yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason tutkintoon. Tutkintoihin osallistui vuonna 2006 yhteensä 632 maahanmuuttajaa, joista 88 prosenttia saavutti tutkinnossa vaadittavan taitotason.

Vuonna 2006 Suomeen muutti entisen Neuvostoliiton alueelta, lähinnä Venäjältä ja Virosta yhteensä 633 paluumuuttajaa. Paluumuuttojonossa on noin 9 400 inkerinsuomalaista perheenjäsenineen.

Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto

Vuoden 2006 pakolaiskiintiö oli 750, josta noin 100 paikkaa jäi seuraavana vuonna täytettäväksi. Maahan saapui 547 kiintiöpakolaista ja 160 aiemmin maahan tulleiden pakolaisten perheenjäsentä.

Työministeriö hallinnoi Suomessa Euroopan pakolaisrahastoa, jonka resursseilla pyritään edistämään ja kehittämään turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ja turvapaikkamenettelyä, pakolaisten kotoutumista sekä turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vapaaehtoista paluuta. Vuonna 2005 alkanut rahaston toinen ohjelmakausi jatkuu vuoteen 2007 saakka. Suomen osuus rahastosta vuonna 2006 oli 765 446 euroa. Rahoitusta jaettiin kaikkiaan 13 hankkeelle, jotka edistävät pakolaisten vastaanottamista ja kotoutumista. Hankkeiden toteuttajina on kuntia ja järjestöjä.

Vuonna 2006 Suomesta haki turvapaikkaa 2 316 henkilöä. Määrä on 35 prosenttia pienempi kuin vuonna 2005. Alaikäisiä turvapaikanhakijoita ilman huoltajaa saapui vuoden aikana 107. Vastaava luku edellisenä vuonna oli 218.

Strategialinjaus 4: Lisätään yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä

Yrittäjyyden edistäminen

Vuoden 2005 alusta lukien starttirahan myöntämisedellytyksiä väljennettiin määräaikaisena kokeiluna, jossa tukea voidaan myöntää myös työstä tai työmarkkinoiden ulkopuolelta yrittäjäksi ryhtyvälle. Kohderyhmän laajennuksen osalta starttirahakokeilu on kolmivuotinen. Starttirahaa voidaan myöntää enintään 10 kuukaudeksi. Vuodesta 2006 lähtien työmarkkinatukea saavien starttirahan perustuki on maksettu momentilta 34.06.52 (Työmarkkinatuki).

Starttirahalla yritystoiminnan aloittaneiden määrä lisääntyi vuonna 2006 selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Uusia starttirahalla aloittaneita oli noin 8 000 henkilöä, joista muita kuin työttömiä oli noin 3 800 henkilöä. Starttirahalla yritystoiminnan aloittaneita oli vuonna 2006 noin 1 100 enemmän kuin vuonna 2005. Starttirahaan käytettiin määrärahoja ml. työmarkkinatukimäärärahat yhteensä noin 28,85 milj. euroa.

Starttirahapäätöksen tueksi voidaan tarvittaessa hankkia ulkopuolisen asiantuntijan lausunto. Asiantuntijapalveluihin käytettiin vuonna 2006 noin 1,3 milj. euroa.

Työllisyysperusteiset investoinnit

Työllisyysperusteisten investointien toteutunut käyttö oli 25,0 milj. euroa. Vuonna 2006 investointiavustuksiin sidottiin myöntämisvaltuutta arviolta 13,9 milj. euroa. Pysyväisluontoisia työpaikkoja arvioidaan syntyneen noin 600. Rakennusaikaisen työllisyysvaikutuksen on arvioitu olevan noin 600 henkilötyövuotta. Avustuksen osuus hankkeiden rahoituksessa oli keskimäärin noin 25 prosenttia valtionapuhankkeen hyväksyttävistä kustannusarvioista. Määrärahoilla on käynnistetty yhteensä noin 56 milj. euron investoinnit. Työllisyystyöohjelman investointeihin sidottiin arviolta 17,3 milj. euroa. Työllisyystyöohjelman arvioitiin työllistävän vuonna 2006 keskimäärin 350 henkilöä.

Talousarvion toteutuminen hallinnonalalla

Työministeriön hallinnonalalle osoitettiin talousarviossa 1,976 mrd. euroa, minkä lisäksi edellisiltä vuosilta siirtyi käytettäväksi 44,8 milj. euroa. Pääluokan suurin menoerä oli edelleen työmarkkinatuki, jota maksettiin 745,0 milj. euroa. Määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta, mikä johtuu toisaalta määrärahan nettobudjetoinnista ja toisaalta työttömyysturvalain muutoksesta, jonka mukaan valtio ja kunta rahoittavat puoliksi työmarkkinatukea 500 päivää työttömyyden perusteella saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaalisiin etuuksiin momentille 34.06.50 oli talousarviossa varattu 149,2 milj. euroa. Määrärahaa mitoitettaessa arvioitiin koulutustukipäivien osuuden olevan 56 prosenttia kaikista maksuspäivistä, mutta tammi-heinäkuussa osuus oli 52 prosenttia. Toisessa lisätalousarviossa vähennettiin momentin määrärahaa, koska työmarkkinatuen saajien osuus koulutukseen osallistuvista tammi-heinäkuussa 2006 oli arvioitua suurempi ja koulutustukipäivien vastaavasti pienempi. Koulutustukipäivien suhteellinen osuus vastasi toista lisätalousarviota tehtäessä käytössä olleita toteumatietoja (52 prosenttia). Koulutusta hankittiin kuitenkin vielä vähemmän kuin toista lisätalousarviota tehtäessä arvioitiin, minkä vuoksi opintososiaalisiin etuuksiin varattua määrärahaa jäi vielä käyttämättä noin 10 milj. euroa.

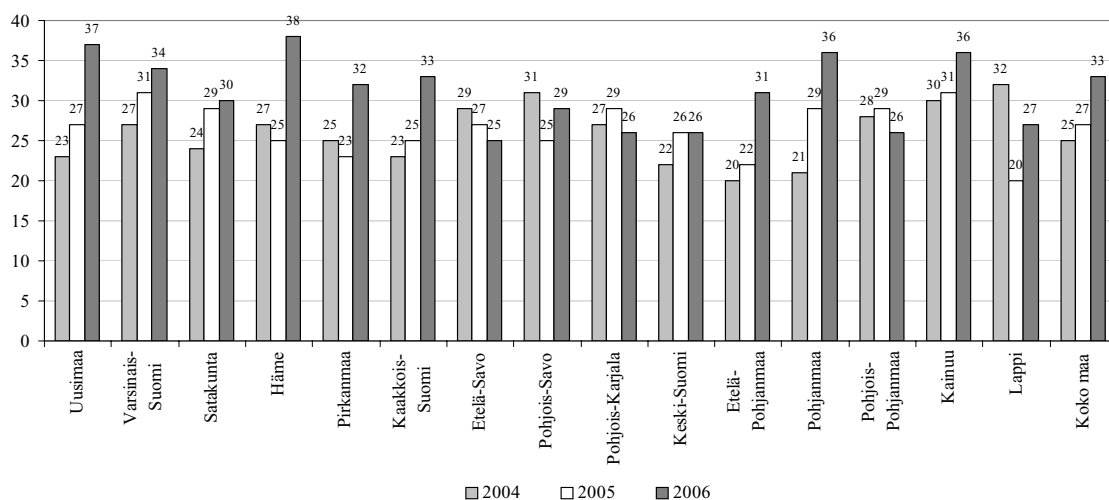
Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimiin momentille 34.06.51 oli myönnetty 491,5 milj. euroa. Momentin tilinpäätös oli 469,4 milj. euroa ja momentilta jäi käyttämättä 22,1 milj. euroa. Tästä muutosturvan osuus oli 5,1 milj. euroa ja koulutuksen osuus 8,2 milj. euroa. Muutosturvaan osoitettua määrärahaa ei saanut käyttää muuhun tarkoitukseen, vaan käyttämättä jäänyt määräraha tuli palauttaa sellaisenaan. Työvoimakoulutukseen varatun määrärahan säästyminen johtui siitä, että koulutukset eivät toteutuneet suunnitelmien mukaisesti.

Tukityöllistämiseen käytettiin yhteensä 250,2 milj. euroa, joka on 5,9 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa oli tarkoitukseen suunniteltu. Yksityiselle sektorille työllistämiseen suunniteltua määrärahaa jäi käyttämättä 4,5 milj. euroa, kunnille ja kuntayhtymille suunniteltua määrärahaa jäi käyttämättä 0,5 milj. euroa ja valtion työllistämiseen suunniteltua määrärahaa jäi käyttämättä 0,9 milj. euroa.

Taulukko 189. Määrärahojen käyttö luvuittain vuosina 2005—2006, euroa

	2005 TA		2006 TA	
	käyttö	siirto seuraavalle vuodelle	käyttö	siirto seuraavalle vuodelle
01. Työhallinto	40 376 269	17 915 804	39 691 273	18 927 951
— Ministeriön toimintamenot	16 455 270	6 161 730	15 465 159	7 028 841
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	199 789 892		207 546 417	
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	1 691 622 873	22 395 006	1 486 888 901	21 309 047
— Paikallishallinnon toimintamenot	115 316 994	22 395 006	121 516 940	21 309 047
— Työmarkkinatuki	961 226 893		744 970 542	
— Muu työvoimapolitiikan toimeenpano	615 078 986		620 383 342	
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	81 775 141		79 388 653	
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	25 598 931		23 816 893	
Työministeriön hallinnonala yhteensä	2 039 163 105	40 310 810	1 837 332 137	40 236 999

18.2 Erityisteema: työvoiman saatavuus

Kuvio 28. Rekrytointiongelmat TE-keskuksittain 2004—2006, prosenttia toimipaikoista¹⁾

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Työministeriön teettämän työnantajaastattelun mukaan 57 prosenttia toimipaikoista oli hakenut työvoimaa vuonna 2006. Merkityksellisimpinä työvoiman hankintakanavina työnantajat pitivät työvoimatoimistoja, lehti-ilmoituksia ja paikan ilmoittamista entisille työntekijöille. Työvoimaa hakeneista toimipaikoista 67 prosenttia oli käyttänyt työvoimatoimistoa hakiessaan työvoimaa ulkoisten, muodollisten hankintakanavien kautta. Rekrytointiongelmat ja työvoimapula yleistyivät koko maassa vuoden 2006 aikana, noin 33

¹⁾ Lähde: Työnantajaastattelut

prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista koki vaikeuksia rekrytoinnissa ja 13 prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista jäi kokonaan tai osittain vaille haettua työvoimaa. Työvoimatoimistoissa oli vuonna 2006 keskimäärin kuukaudessa runsaat 2 500 sellaista työpaikkaa, joissa ilmeni rekrytointiongelmia. Ongelmapaikkoja oli kuukaudessa keskimäärin noin sata vähemmän kuin edellisvuonna.

Työnvälitys työvoiman saatavuuden turvaajana

Kertomusvuoden aikana työvoimatoimistoissa oli avoinna yhteensä 488 000 työpaikkaa, joista 21 prosenttia oli julkisella sektorilla. Päätoimialoittain tarkasteltuna eniten työpaikkoja oli avoinna kiinteistö- ja liikelämän palveluissa, 163 000 eli 33 prosenttia. Yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa palveluissa oli 110 500 avointa paikkaa eli 23 prosenttia. Teollisuudessa avoimia työpaikkoja oli 50 000 eli 10 prosenttia, muissa yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa palveluissa 42 000 eli 9 prosenttia sekä kaupassa 39 000 eli 8 prosenttia.

Avoimia työpaikkoja oli 74 500 edellisvuotta enemmän. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin työvoimatoimistoihin keskimäärin 38 800 kuukausittain. Avoimista työpaikoista noin 44 prosenttia oli pysyviä eli kestoltaan vähintään vuoden mittaisia. Työpaikoista 29 prosenttia oli tilapäisiä, alle 3 kuukautta kestäviä. Työvoimatoimistoihin ilmoitetuista työpaikoista täyttyi 442 400, joista 40 prosenttia työvoimatoimiston hakijoilla. Avoimista työpaikoista 91 prosenttia täyttyi työnantajan kanssa sovittuun työn alkamispäivään mennessä ja keskimääräinen täyttymisaika oli 21 vuorokautta. Työhönsoituksia tehtiin 41 499 ja niistä täyttyi 39 770 työpaikkaa eli 9 prosenttia täyttyneistä työpaikoista.

Työvoimatoimistoissa oli vuoden 2006 aikana työnhakijana 747 000 eri henkilöä, noin 36 400 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heistä oli työttömiä 530 600 ja työttömyyseläkkeellä 45 764 henkilöä. Työttömistä työnhakijoista hieman yli puolet oli naisia ja nuorten alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä oli noin 20 prosenttia. Työnvälityksen avulla sijoittui avoimille työmarkkinoille 587 000 työnhakijaa.

Kertomusvuoden aikana päättyi kaikkiaan noin 885 200 työttömyysjaksoa ja näistä avoimille työmarkkinoille työhön sijoittumiseen päättyi noin 55 prosenttia. Työvoimapolitiittiseen toimenpidesijoitukseen ja työvoimakoulutuksen aloittamiseen päättyi yhteensä 160 400 työttömyysjaksoa ja työttömyyseläkkeelle siirtymiseen 11 100. Noin 52 prosenttia työttömyysjaksoista päättyi ennen kuin työttömyys oli ehtinyt jatkua kuukauden.

Työttömiä vajaakuntoisia työnhakijoita oli 67 000 henkilöä, 0,5 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vajaakuntoisten työnhakijoiden työttömyysjaksoja päättyi noin 93 000, joista lähes 60 000 jaksoa päättyi pääasiassa työhönsijoittumisen tai koulutuksen aloittamisen johdosta. Avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen päättyi yli 44 000 työttömyysjaksoa.

Taulukko 190. Työnvälityksen työttömät työnhakijat (ilman lomautettuja) ja palkkaperusteisin toimenpitein työllistetyt joulukuussa 2006

Ikä	Työttömät työnhakijat henkilöä	Työttömyyden keskimääräinen kesto viikkoa	Pitkäaikais-työttömien osuus %	Palkka-perusteisin toimin työllistetyt ¹⁾ henkilöä	Työvoimakoulutuksessa olevat ²⁾ henkilöä	Ikäryhmän osuus työttömistä %
15—19	6 116	9	0	2 732	631	2,6
20—24	19 610	12	2	7 648	3 792	8,3
25—29	21 802	21	8	6 569	3 954	9,2
30—34	20 282	30	12	5 940	3 960	8,6

Taulukko 190. Työnvälityksen työttömät työnhakijat (ilman lomautettuja) ja palkkaperusteisin toimenpitein työllistetyt joulukuussa 2006

35—39	22 628	36	16	6 339	4 342	9,6
40—44	25 780	40	18	6 739	4 239	10,9
45—49	26 066	45	21	6 356	3 754	11,0
50—54	28 673	52	24	6 479	2 958	12,1
55—59	50 071	81	50	4 669	1 268	21,1
60—64	15 569	81	53	665	147	6,6
Yli 64	189	375	83	3	14	0,1
Yhteensä	236 786	47	25	54 139	29 059	100,0

¹⁾ Sisältää myös työmarkkinatuen työharjoittelussa, vuorotteluvapaalla ja yhdistelmätuella olevat.

²⁾ Ei sisällä ryhmäilmoituksella rekisteröityjä oppilaita (koskee lähinnä lomautusaikana annettavaa koulutusta).

Työnantajapalvelut ja työnantajayhteysien kehittäminen

Vuonna 2006 työministeriö käynnisti hankkeen, jonka tavoitteena on työnantajapalvelujen roolin vahvistaminen osana työvoimatoimiston palvelukokonaisuutta. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi selkiytetään työvoimatoimiston työnantajapalvelun valikoimaa, tiivistetään kytkentää työnhakijoiden palveluun sekä vahvistetaan työnantajapalvelun tavoitteenasettelua ja koordinaatiota.

Työvoimatoimistot tekivät vuoden aikana aktiivista yhteistyötä työnantajien kanssa tavoitteena työvoimatoimistojen tunnettavuuden lisääminen ja uusien rekrytointitoimeksiantojen hankkiminen. Vuonna 2006 työvoimatoimistot tekivät noin 21 000 työnantajakäyntiä. Työnantajakäyntien tuloksena työvoimatoimistot saivat noin 8 800 uutta toimeksiantoa ja lähes 3 300 työnantajakäynnin yhteydessä tehtiin työvoima- ja koulutustarpeita koskeva ennakoitukysely.

Työnantaja-asiakkaille tarjottavat maksulliset erityispalvelut (Henkilöstövuokraus ja HenkilöstöRatkaisut) täydentävät työvoimatoimistojen työnantajapalvelujen palveluvalikoimaa. Vuonna 2006 14 työvoimatoimistoa tuotti HenkilöstöRatkaisut -palveluja. Toimeksiantoja oli vuoden aikana 1 200 ja palveluja käytti 550 yritystä. Palvelun tuotot olivat noin 1 850 000 euroa. Henkilöstövuokraus kuuluu kuuden työvoimatoimiston palveluvalikoimaan. Vuokrattuja työntekijöitä oli 1 900 ja palveluja käytti noin 500 yritystä. Vuoden 2006 tuotot olivat noin 11 500 000 euroa. Kertomusvuoden aikana selvitettiin maksullisten erityispalvelujen kehittämistarpeita. Työnantaja-asiakkaille tarjottavat maksulliset erityispalvelut (Henkilöstövuokraus ja HenkilöstöRatkaisut) täydentävät työvoimatoimistojen työnantajapalvelujen palveluvalikoimaa. Työministeriö nimesi selvityshenkilön, jonka toimeksiantona oli laatia ja tehdä kehittämissuunnitelmat maksullisten erityispalvelujen toiminnallisista ja hallinnollisista kehittämistarpeista. Toimenpiteet kohdistuvat vuodelle 2007.

Työnhakija-asiakkaan palvelu

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuuksia käyttää työhallinnon tiedottavia palveluja itsepalveluna ja henkilökohtaista palvelua. Palvelu tehostuu asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Henkilökohtaisessa palvelussa työnhakijalle laaditaan työnhakusuunnitelma. Työnhakuun liittyviä suunnitelmia tehtiin kertomusvuonna yhteensä 367 600 eli runsas 10 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. Vähintään viisi kuukautta työttömänä ollut työnhakija, jonka kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaan sisällytettyjä työllistymiseen tähtäviä toimenpiteitä säilyttääkseen oikeutensa työttömyysturvaan. Vuonna 2006 yksilöityjä suunnitelmia laadittiin 176 210. Yksilöityjen suunnitelmien tekeminen lisääntyi huomattavasti verrattuna edelliseen vuoteen, jolloin tehtiin 91 000 yksilöityä työnhakusuunnitelmaa.

Työvoimatoimistoissa on käytössä työnhakijoiden palvelutarpeen arviointi, jonka tavoitteena on varmistaa palvelujen osuva ja oikea-aikainen tarjonta ja nopeuttaa työnhakijoiden työhönsijoittumista. Vuonna 2006 työttömistä työnhakijoista noin 34 prosentin palvelutarpeeksi oli määritelty tiedottavat palvelut ja 39 prosentin arvioitiin tarvitsevan työelämävalmiuksia kehittäviä palveluita. Vuonna 2006 käynnistettiin työnhakusuunnitelmien laadun arviointi sekä suunnitelmien rakenteellinen uudistaminen.

Kertomusvuonna toteutettiin työvoimatoimiston palvelumallin uudistaminen henkilöasiakkaiden palvelussa. Uudistuksessa panostetaan erityisesti palvelun alkuun. Työhaun alkuvaiheen vahvistamiseksi kehitettiin työnhakijoiden profilointimalli, jonka avulla voidaan ennustaa työnhakijan riskiä pitkittyvään työttömyyteen. Malli otetaan käyttöön koko maassa vuonna 2007.

Osana palvelumalliuudistusta suuriin ja keskisuuriin työvoimatoimistoihin perustettiin työnhakukeskukset työnhakijoiden omatoimisen työhaun tueksi. Vuonna 2006 toiminnassa oli 45 työnhakukeskusta.

Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksen vaikuttavuus parani edelleen vuonna 2006. Vuonna 2006 ammatillisen työvoimakoulutuksen suorittaneista oli työttömänä kolme kuukautta koulutuksen jälkeen keskimäärin 35 prosenttia. Vuotta aiemmin luku oli reilut kaksi prosenttia suurempi (37,4 prosenttia).

Ammattitutkinnon suorittaneiden osuus ammatillisen koulutuksen suorittaneista on yli 20 prosenttia (osatutkinnot mukaan lukien noin 35 prosenttia). Opiskelijapalautteen yleisarvosana saatiin nostettua asetettuun tavoitteeseen (yli 73 prosenttia vastanneista pitää koulutusta hyvänä tai erinomaisena). Aiempien vuosien pidemmän aikavälin vaikutusten perusteella voidaan ennakoida, että kuusi kuukautta työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus edelleen alenee noin 7 prosenttiyksiköllä ja 12 kuukautta työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus pienenee runsaat 10 prosenttiyksiköä verrattuna kolmen kuukauden tuloksiin.

Palkkatukea voidaan myöntää oppisopimuskoulutuksen perus- ja lisäkoulutukseen. Palkkatuella tuetaan niiden työttömien työnhakijoiden oppisopimukseen pääsyä, joiden mahdollisuudet päästä oppisopimuskoulutukseen ilman palkkatukea ovat heikot. Vuonna 2006 tehtiin noin 3 070 palkkatukipäätöstä oppisopimuskoulutukseen, mikä oli noin 700 vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Yhteishankintakoulutus

Vuonna 2006 kaikkien hankittujen oppilastyöpäivien määrä oli 6,6 miljoonaa päivää. Hankittujen päivien määrä kasvoi edellisestä vuodesta noin 600 000 päivällä. Myös työnantajien kanssa yhteishankintana ostettujen opiskelijatyöpäivien määrä kasvoi hieman. Yhteishankintana ostettujen opiskelijatyöpäivien osuus kaikista ostetuista päivistä kasvoi myös hieman.

Taulukko 191. Hankitut oppilastyöpäivät hankintatyyppin mukaan vuosina 2000—2006, 1 000 oppilastyöpäivää (ei sisällä ESR-koulutusta)

Vuosi	Työhallinto		Yhteishankinta		Yhteensä	
	optpv	%	optpv	%	optpv	%
2000	5 580	92,4	459	7,6	6 039	100
2001	4 729	89,3	564	10,7	5 293	100
2002	5 060	90,8	511	9,2	5 571	100

Taulukko 191. Hankitut oppilastyöpäivät hankintatyyppin mukaan vuosina 2000—2006, 1 000 oppilastyöpäivää (ei sisällä ESR-koulutusta)

2003	5 932	92,7	468	7,3	6 400	100
2004	6 643	94,8	363	5,2	7 006	100
2005	5 655	94,2	349	5,8	6 004	100
2006	6 245	94,1	389	5,9	6 633	100

Alueellinen liikkuvuus ja harkinnanvaraiset liikkuvuusetuudet

Harkinnanvaraisilla liikkuvuusetuuksilla helpotetaan työvoiman alueellista liikkuvuutta ja tuetaan hakeutumista ja siirtymistä työhön oman työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työnhakijoille myönnettäviä harkinnanvaraisia liikkuvuusetuuksia ovat matkakustannusten korvaukset ja työmarkkinatuen matka-avustus sekä vuoden 2007 alusta myös muuttokustannusten korvaus.

Alueellista liikkuvuutta helpottavia matkakustannusten korvauksia myönnettiin kertomusvuonna 15 200 henkilölle eli noin 500 enemmän kuin edellisenä vuonna. Eniten liikkuvuusavustusten saajia on Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin TE-keskusalueilla, vähiten Hämeessä ja Satakunnassa. Liikkuvuusavustusta saaneita on ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten muualla luokittelemattoman työn sekä teknisen, luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen työn alalla. Muualla luokittelemattoman työn ryhmä sisältää mm. vastavalmistuneet sekä koululaiset ja opiskelijat, joille avustuksia myönnetään kesätyöhön oppilaitosten lomaaikoina. Yli puolet liikkuvuusavustuksista on myönnetty alle 30-vuotiaille työnhakijoille.

Työvoiman alueellisen liikkuvuuden helpottamiseksi liikkuvuusavustusjärjestelmää uudistettiin 1.1.2007 alkaen siten, että järjestelmään liitettiin harkinnanvarainen enintään 700 euron muuttoavustus. Muuttoavustuksella korvataan asuinirtaimiston muutosta aiheutuvia kustannuksia. Muuttokustannusten korvausta voidaan maksaa työssäkäyntialueensa ulkopuolelle työhön muuttavalle työnhakijalle, joka on sanottu irti taloudellisista ja tuotannollisista syistä ja oikeutettu muutosturvan mukaiseen työllistymisohjelmaan tai työnhakijalle, joka on oikeutettu työmarkkinatukeen.

Työssäkäyntialueen ulkopuolelle suuntautuvaa liikkuvuutta voidaan liikkuvuusavustusten lisäksi tukea myös työmarkkinatukimäärärahoista maksettavalla matka-avustuksella. Työmarkkinatukea voidaan maksaa matka-avustuksena henkilölle, joka ottaa vastaan kokoaikaisen työn oman työssäkäyntialueensa ulkopuolelta. Matka-avustus on tarkoitettu sellaisille työttömille, jotka eivät muutoin voi taloudellisista syistä ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta. Vaikka matka-avustuksen käyttö on toistaiseksi ollut vähäistä, sen käyttö on edellisestä kertomusvuodesta lisääntynyt. Vuonna 2006 matka-avustusta myönnettiin noin 1 100 henkilölle.

Vuonna 2006 matka-avustusta voitiin maksaa enintään kahden kuukauden ajalta työsuhteen alkamisesta lukien. Myöntämisedellytyksiä muutettiin 1.8.2006 alkaen siten, että työsuhteen aiempaa kuuden kuukauden vähimmäiskesto lyhennettiin kahteen kuukauteen. Alueellisen liikkuvuuden helpottamiseksi matka-avustuksen myöntämisedellytyksiä muutettiin uudelleen 1.1.2007 alkaen siten, että matka-avustusta voidaan maksaa enintään neljän kuukauden ajalta, ei kuitenkaan työn kesto pitemmältä ajalta.

EURES -työnvälityspalvelut

Euroopan komission rahoittamaa EURES-työnvälityspalvelua (EUropean Employment Services) koordinoi Suomessa työministeriö. Komissio nimesi vuoden 2006 Euroopan työntekijöiden liikkuvuuden teemavuodeksi, jonka tavoitteena oli parantaa kansalaisten tietoa mahdollisuuksistaan työskennellä toisessa valtiossa. Suomessa EURES-palvelut järjestivät teemavuonna eri paikkakunnilla mm. työpaikkamessuja ja muita liikkuvuuteen liittyviä tapahtumia, joissa vieraili yhteensä yli 600 kävijää.

Edistetään työperusteista maahanmuuttoa

Työntekijän oleskelulupa-asiat keskitettiin kolmeen työ lupayksikköön 5.6.2006. Tällä turvataan riittävä erityisosaaminen ja tehostetaan toimintaa.

EU:n laajentumisen yhteydessä Suomessa käyttöön otetun kaksivuotisen siirtymäaikalaisen voimassaolo päättyi 30.4.2006. Laki rajoitti työvoiman vapaata liikkuvuutta uusista jäsenmaista. Siirtymäaikalakiin perustuvia hyväksymispäätöksiä tehtiin noin 6 000. Heistä suurin osa oli virolaisia työntekijöitä. Laki ei koskenut ulkomaisten vuokrayhtiöiden kautta tullutta työvoimaa, joten siirtymäajasta luopuminen ei vuoden jälkipuoliskolla lisännyt olennaisesti uusista EU-maista tulevien työnhakijoiden määrää. Työvoimatoimistot tekivät vuonna 2006 EU-/ETA-alueen ulkopuolisten maiden kansalaisille 7 000 (edeltävänä vuonna 5 700) työntekijän oleskelulupaan liittyvää osaratkaisua. Tilapäisesti maassa työskenteli yhteensä arviolta 35 000 ulkomaalaista työntekijää.

Laki eräiden Euroopan unionin valtioiden kansalaisen työntekoa koskevien tietojen rekisteröinnistä tuli voimaan 5.6.2006. Tietojen rekisteröinti koskee Tsekin, Viron, Latvian, Liettuan, Unkarin, Puolan, Slovenian ja Slovakian kansalaisia. Vuonna 2006 uusien EU-kansalaisten työntekotietoja rekisteröitiin ulkomaalaisrekisterin mukaan yhteensä 1 025 kappaletta.

Inkeriläisten paluumuuttoa suunnattiin työperäisen muuton suuntaan. Paluumuuttojonon purkaminen ja kanavointi työelämän tarpeisiin käynnistyi niin, että työministeriö kartoitti paluumuuttoa suunnittelevien ammattitaitoa ja koulutusta aiempaa tehokkaammin. Työnantajayhteyksiä on vahvistettu järjestämällä viisi rekrytointitilaisuutta Venäjällä ja Virossa. Yleistä tiedotusta työpaikoista Suomessa tehostettiin kohdenneusti inkerinsuomalaisille.

19. Ympäristöministeriö

Ympäristöhallinnon keskeisiä tuloksia vuodelta 2006

Ympäristöhallinnon kansainvälinen luonne korostui entisestään Suomen EU-puheenjohtajuuskauden myötä. Puheenjohtajuuteen normaalisti kuuluvien EU:n sisäisten vetovastuiden lisäksi ympäristöministeriöllä oli vastuu lähes parinkymmenen kansainvälisen kokouksen EU-koordinaatiosta, joista ylivoimaisesti vaativin oli Nairobissa järjestetty laaja ilmastokokous. Suomi valittiin edustamaan teollisuusmaita sekä Kioton pöytäkirjan että YK:n ilmastospimuksen puheenjohtajistoissa. Lisäksi Suomessa järjestettiin ympäristöalalla EU:n ja Yhdysvaltojen sekä EU:n ja Venäjän tapaamiset ja oltiin useiden muiden EU:n kahdenvälisten tapaamisten valmisteluissa mukana. Ilmastopolitiikka oli Suomen puheenjohtajuuskaudella näkyvästi esillä.

Suomi sovitteli EUn kemikaaliasetuksen (REACH) lopulliseen päätökseen yhtenä koko EU:n puheenjohtajakauden merkittävimmistä tuloksista. Asetus uudistaa EU:n kemikaalilainsäädännön kokonaisuudessaan. Sen myötä myös EU:n kemikaalivirasto aloittaa toiminnan Helsingissä 1.6.2007.

19.1 Toimintaympäristön haasteet ja muutokset

Toimintaympäristössä ei ole tapahtunut isoja muutoksia. Maapallon ja lähialueen ympäristöhuolien kasvava trendi on jatkunut. Venäjän merikuljetusten määrä ja onnettomuusriskit Itämerellä ovat kasvamassa. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiuksia on parannettu, mutta kasvava liikenne lisää riskejä siitä huolimatta. Kaasuputken rakentamista mereen suunnitellaan, mikä ei tule olemaan ongelmatonta. Rehevöityminen ei ole osoittanut paranemisen merkkejä monista tehdyistä toimista huolimatta. Ilmastonmuutokseen on sekä varauduttava että taisteltava sen hallitsematonta muutosta vastaan.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on noussut entistä vahvemmin maailmanlaajuiseksi huolen aiheeksi. Luonnonvarojen käytön tehokkuus ja alueiden käytön muutokset ovat heikentäneet edellytyksiä ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. Suomen elinympäristöjen laajuudessa ja laadussa on tapahtunut ja tapahtuu edelleen muutoksia, jotka vaikuttavat maamme biologisen monimuotoisuuden tilaan ja sen kehitykseen.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen linjaukset kuntakoon kasvattamisesta sekä kaupunkiseutuyhteistyön lisäämisestä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa tukevat kestävän yhdyskuntakehityksen tavoitteita.

Ympäristöministeriön ja Kuntaliiton tonttibarometrin 2006—2007 mukaan omakotitalotonttien kysyntä kasvaa edelleen. Eniten kysyntä kasvaa keskisuurissa, yli 30 000 asukkaan kunnissa ja pääkaupunkiseudun kehyskunnissa. Omakotitalotonttien tarjonta on niukkaa varsinkin pääkaupunkiseudun ympäristössä ja kasvukeskuksissa. Myös vapaarahoitteisten rivitalo- ja kerrostalotonttien kysyntä jatkaa kasvuaan. Toimitilatalotonttien kysynnän kasvu on suurinta keskisuurissa kunnissa ja kasvukeskuksissa. Asunto- ja toimitilatalotonttien hintojen odotetaan nousevan hieman lähivuosina. Asuntotalotonttien suurinta hintojen nousua ennakoidaan pääkaupunkiseudulla ja toimitilatalotonttien pääkaupunkiseudun kehyskunnissa. Tonttien korkeat hinnat ovat jo nyt vaikeuttaneet merkittävästi kohtuuhintaisen asuntorakentamisen toteuttamista ja mikäli hinnat nousevat edelleen niin tilanne vaikeutuu entisestään erityisesti Helsingin seudulla.

Tonttimarkkinoiden ongelmana on edelleen yksityisten maanomistajien tonttien markkinoille saaminen sekä asuntotarjonnan ja -kysynnän alueellinen kohtaamattomuus. Pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa ongelmana ovat lisäksi kuntien omistaman raakamaan vähäisyys sekä maa-alueiden hintataso.

Omistusasuntojen kysyntä jatkui vahvana. Asuntorakentaminen on ollut korkealla tasolla ja lisääntyi vuonna 2006. Merkittävin muutos oli asuntoluottojen korkotason yli prosenttiyksikön nousu. Nousun vaikutus markkinoihin oli kuitenkin vielä pieni, sillä asuntolainakanta kasvoi edelleen 14 %:n vauhtia ja omistus-asuntojen hinnat nousivat 6,6 %. Aikaisempaa suuremmat lainat ja korkojen nousu näkyi kuitenkin lisääntyneinä yhteydenottoina velkaneuvontaan, mikä on huolenaihe kotitalouksien talouden kestokyvyn kannalta. Talojen lisääntyvä korjaustarve lisää painetta kotitalouksien taloudelle. Muuttoliike Helsingin seudulle kiihtyi ja lisäsi seudun asutuskysyntää.

Rakentamisessa painopiste on siirtymässä entistä enemmän uudisrakentamisesta rakennusten ylläpitoon ja korjausrakentamiseen. Rakennusten elinkaariosaamisen merkitys kasvaa muun muassa energian hinnan noustessa. Korjaustarvetta kasvattavat omalta osaltaan paineet rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisesta osana ilmastopolitiikkaa sekä varautuminen väestön ikääntymiseen. Samalla rakennusalan osaan työvoiman saatavuus on kasvava haaste.

Ympäristöosaamisella ja -liiketoiminnalla on tärkeä rooli ympäristöongelmien ratkaisussa. Suomen hyvä maine ympäristömaana voi edistää vientiä, mutta tätä ei ole käytetty riittävästi hyväksi. Julkisella sektorilla on tässä oma roolinsa. Ympäristöliiketoiminnan maailmanmarkkina-arvo oli noin 600 mrd. euroa, ja osuus kasvaa vauhdilla.

19.2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus vuonna 2006

Ympäristönsuojelu

Kestävän kehityksen toimikunta hyväksyi Suomen uuden kestävän kehityksen strategian ja valtioneuvosto teki siitä periaatepäätöksen. Strategia esittää yleiset tavoitteet, toimintatavoitteet ja -kohteet sekä keskeiset toimenpiteet seitsemän tärkeimmän haasteen osalta. Strategian mukaan yhteiskuntaa kehitetään aktiivisesti niin, että Suomi voi joustavasti sopeutua muuttuvaan globaaliin toimintaympäristöön ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Menestyminen muuttuvassa maailmassa vaatii Suomea kehittymään yhä enemmän tietämys- ja innovaatioyhteiskunnaksi, jossa hyödynnetään ja kehitetään kansallisia vahvuuksia: koulutusta ja osaamista, teknologiaa, hyvää hallintoa, tasa-arvoa, korkeaa ympäristönsuojelun tasoa sekä omien luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

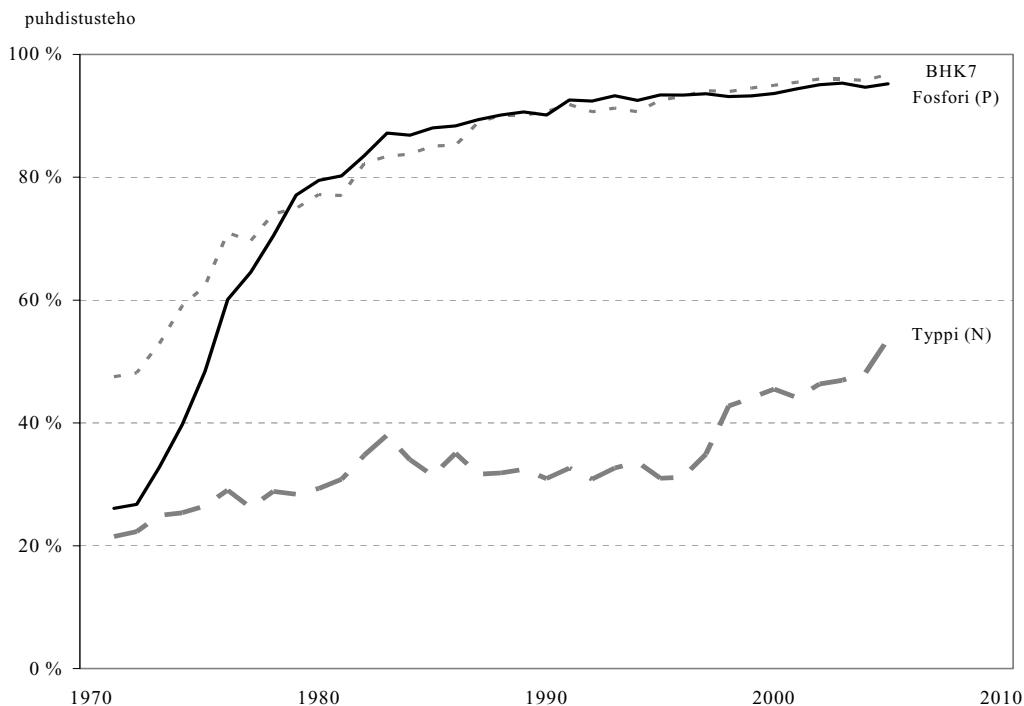
Energia- ja ilmastostrategian mukaisesti valtion tulee vuosina 2008—2012 hankkia 10 milj. tonnia kasvihuonekaasujen päästövähennyksiä kustannustehokkaasti ulkomailta. Osana heinäkuussa 2006 hyväksyttyä Kioton mekanismien osto-ohjelmaa ympäristöministeriö laati niin sanottua yhteistoimeenpanoa (JI=Joint Implementation) ja valtioiden välistä päästökauppaa koskevan strategian. Suomi teki 10 milj. euron sijoituksen EBRD:n hiilirahastoon (MCCF=Multilateral Carbon Credit Fund). Rahaston tavoitteena on hankkia siirtymätalousmaista yhteistoimeenpanohankkeiden avulla edullisia päästövähennysyksiköitä.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat viimeisimpänä julkaistuna vuonna 2005 yhteensä 69,3 milj. yhteismitallista hiilidioksiditonnia (CO₂ ekv), mikä on lähes 3 % vuoden 1990 päästötason eli Suomen Kioton velvoitteen alapuolella. Varsinaisten päästövähennystoimien määrä voidaan erottaa vain maatalouden ja jätehuollon sektoreilla. Todennäköisesti päästöt kasvoivat jälleen vuonna 2006.

Kioton pöytäkirjan laskennan mukaiset Suomen kasvihuonekaasujen päästömäärät 1990—2005 ovat vuosittain vaihdelleet huomattavasti. Vaihtelua selittää lämpötiloista johtuva kokonaisenergian käytön määrä sekä vesivoiman saatavuus koko Pohjolassa. Tämä taas säätelee sähkön tuonnin ja viennin määrää. Sähkön nettotuonti on vaihdellut noin 15—20 prosentin välillä sähkön kokonaiskäytöstä viime vuosina.

Vuonna 2005 energiantuotannon hiilidioksidipäästöt laskivat 34 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Tämä johtui hyvästä vesivoiman saatavuudesta sekä metsäteollisuuden työmarkkinakiistan aiheuttamasta tuotannon ja siten myös energian käytön katkoksesta. Koko tarkasteluajanjaksolla energiankäytön kasvihuonekaasupäästöt ovat kuitenkin kasvaneet.

Kuvio 29. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistuksen tehokkuus (BHK7=biologinen hapenkulutus)

Valtioneuvosto hyväksyi 23.11.2006 periaatepäätöksen, jolla sisävesien, rannikkovesien ja pohjavesien suojelulle annettiin uudet, vuoteen 2015 ulottuvat suuntaviivat. Niissä määritellään toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila ja estää tilan heikkeneminen. Tärkeimpänä pidetään rehevöitymistä aiheuttavan ravinnekuormituksen vähentämistä. Sen lisäksi oleellista on vähentää haitallisista aineista aiheutuvia riskejä ja vesirakentamisen ja vesistöjen säännöstelyn haittoja, suojella pohjavesiä ja vesiluonnon monimuotoisuutta sekä kunnostaa vesistöjä. Ympäristöministeriön ohjeistuksen pohjalta alueelliset ympäristökeskukset ovat aloittaneet vesienhoitosuunnitelmien valmistelun. Niissä esitetään toimet, joilla vesien hyvän tilan tavoite saavutettaisiin vuoteen 2015 mennessä.

Kaikki asumisen jätevedet sääntelyn piiriin

Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä tuli voimaan joulukuun alussa. Sääntelyn piiriin kuuluvat nyt kaikki asumisesta syntyvät jätevedet sekä taajamissa että haja-asutusalueilla. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoissa on aina poistettava tehokkaasti fosforia, ja typenpoistoa on tehostettava, jos sen tuloksena vesien tila paranee.

Suomen Itämeren suojeleuhjelman mukaan tavoitteena on, ettei yli 10 000 asukkaan jätevedenpuhdistamoilta päädy typpiherkkiin vesistöihin enempää kuin 30 prosenttia puhdistamoille tulevasta typen määrästä. Typenpoistoa onkin tehostettu jo 1990-luvun puolivälistä lähtien erityisesti niillä suurilla laitoksilla, jotka kuormittavat Saaristomerta ja Suomenlahtea. Myönteisestä kehityksestä huolimatta EU:n komissio päätti kuitenkin nostaa Suomea vastaan kanteen EY:n tuomioistuimessa yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin puutteellisesta toimeenpanosta typen poiston osalta.

Maatalouden vesiensuojelussa ollaan vielä jäljessä tavoitteista

Uusimman, vuonna 2005 julkaistun tutkimuksen mukaan maatalouden osuus ihmisen aiheuttamasta fosforikuormituksesta Suomessa on 63 prosenttia ja typpikuormituksesta 51 prosenttia. Vesiensuojelutoimet ovatkin toistaiseksi olleet tavoitteisiin nähden riittämättömät, joskin niillä on luotu edellytyksiä kuormituksen alenemiselle. Toisaalta tiedetään, että vesiensuojelutoimien vaikutukset näkyvät vesistöissä vasta useiden vuosien viiveellä. Tähän mennessä maatalouden ravinnekuormituksen on arvioitu alentuneen vain noin kymmenen prosenttia, kun tavoitteena vuoden 2005 loppuun mennessä oli alentaa fosforikuormitusta 30 prosenttia ja typpikuormitusta 40 prosenttia 1990-luvun alun tasosta.

Maatalouden ympäristötuki painottuu vesiensuojeluun. Itämeren suojeleuhjelman toteuttamiseksi sitä on pyritty kohdentamaan muun muassa pientareiden ja suojakaistojen lisäämiseen sekä suojavyöhykkeiden perustamiseen vesistöjen varsille.

Taulukko 192. Maatalouden suojavyöhykesopimusten hehtaarit ja kappalemäärät vuosina 2002—2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Suojavyöhykkeet (Ha)	1 640	2 606	3 686	4 308	5 893
Suojavyöhykkeet (Kpl)	613	1 066	1 475	1 688	2 003

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius

Suomen öljyntorjuntavalmiuksien lisäämiseksi hyväksyttiin 35 milj. euron tilausvaltuus uutta öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan tarkoitettua monitoimialusta varten. Alus on tarkoitus saada käyttöön Itämerellä vuoden 2008 aikana. Vuoden 2006 toisessa lisätalousarviossa myönnettiin 1,1 milj. euron määräraha öljyntorjunnan osaamiskeskuksen osakeyhtiön perustamiseen ja sen toiminnan käynnistämiseen sekä 3,0 milj. euron määräraha kahden valvontalentokoneen valvontalaitteistojen uusimiseen.

Ehdotus kansalliseksi vaarallisia kemikaaleja koskevaksi ohjelmaksi valmistui ja sen tavoitteena on, etteivät kemikaalit aiheuta Suomessa merkittävää terveys- ja ympäristöhaittaa vuonna 2020. Haitallisten aineiden päästöjen lupamenettelyä, erityisesti niiden vesiin johtamisen sääntelyä, selkiytettiin ympäristönsuojeluasetukseen lokakuussa hyväksytyillä muutoksilla.

Melutasoja ryhdytään alentamaan

Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen meluntorjunnasta 31.5.2006. Periaatepäätöksen tavoitteena on melutasojen alentaminen ja melulle altistumisen vähentäminen. Määrällisenä tavoitteena on altistumisen vähentäminen siten, että vuoteen 2020 mennessä yli 55 desibelin melualueilla asuvien määrä on vähintään 20 prosenttia pienempi kuin vuonna 2003. Selvitysten mukaan ympäristömelulle altistuu, melualueilla asuu, noin 800 000—900 000 suomalaista. Tieliikenne on ylivoimaisesti yleisin melulähde.

Ympäristöluvut

Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevat ympäristölupahakemukset on asetettu käsittelyssä etusijalle sekä ympäristökeskuksissa että ympäristölupavirastoissa, jotta aloitettava toiminta ei lupakäsittelyn taakia viivästyisi eikä toiminnanharjoittajille aiheutuisi taloudellisia menetyksiä.

Käsittelyajat ovat jonkin verran pidentyneet. Vuonna 2006 ratkaistiin muun muassa suurten teollisuuslaitosten lupa-asioita, joiden käsittely on keskimääräistä vaativampaa. Ympäristölupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli ympäristökeskuksissa 12,5 kuukautta ja ympäristölupavirastoissa 17 kuukautta.

Luonnonsuojelu

Vuoden 2006 aikana valmisteltiin Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia 2006—2016, Luonnon puolesta - ihmisen hyväksi. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kansallisesta strategiasta 21.12.2006.

Strategian mukaan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä tekemällä, tutkimustietoa tuottaen ja välittäen ja luonnonsuojeluverkostoa kehittämällä edistetään luonnon monimuotoisuuden suojelua. Strategian toimeenpanoon ja seurantaan perustetaan keskeisten toimijoiden toimielin.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseen on arvioitu liittyvän työllisyyden kannalta merkittäviä mahdollisuuksia. Metsähallituksen laatiman kehittämis- ja investointiohjelman tavoitteena on parantaa keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta ja opastusta ja tätä kautta lisätä alueiden vetovoimaisuutta, kävijämääriä ja luontomatkailuyrittäjyyttä. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämis- ja investointiohjelman toteutus aloitettiin vuonna 2006 Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueen palveluvarustuksen ja opastuksen parantamisella. Nuuksion luontokeskuksen rakentamisen ja hoidon rahoitusta valmisteltiin yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien ja muiden rahoittajien kanssa.

Kestävä yhdyskuntakehitys ja elinympäristön laatu

Osana tonttitarjonnan lisäämistä koskevia toimenpiteitä maankäyttö- ja rakennuslakia muutettiin kaavoitettujen asuntonttien riittävän kaavoituksen lisäämiseksi ja kaksinkertaisten valitusmahdollisuuksien rajoittamiseksi. Muutokset hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2006.

Kiinteistöverolain nojalla korotettiin kiinteistöveroa kokonaan rakentamatta olevilla rakennuskelpoisilla tonteilla Helsingin seudulla.

Valituskaavojen osuus asemakaavoista pysynyt edelleen pienenä

Taulukko 193. Valituskaavojen osuus asemakaavoista vuosina 2002—2006, %

Vuosi	Helsinki, Espoo, Vantaa	Koko maa yhteensä
2002	8,9	9,0
2003	13,1	9,4
2004	8,7	9,1
2005	8,7	8,9
2006	10,6	10,8

Taulukko 194. Keskimääräiset käsittelyajat hallinto-oikeuksissa, kuukautta

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kaava-asiat	11,3	13,7	13,7	12,6	12,1	13,5
Rakennusluvut	8,2	9,2	8,9	7,9	9,6	10,0

Taulukko 195. Kaava-asioiden keskimääräiset käsittelyajat hallinto-oikeuksissa vuosina 2005—2006, kuukautta

	2005	2006
Yleiskaava	14,6	16,4
Asemakaava	10,0	8,9
Ranta-asekaava	13,0	16,9

Asemakaavat ovat hankkeiden toteuttamisen ja tonttitarjonnan kannalta tärkein kaavataso ja niiden käsittelyajat ovat lyhentyneet hallinto-oikeuksissa. Hallinto-oikeuksiin vuosittain saapuvien kaavavalitusten kokonaismäärä on vuodesta 2004 vähentynyt noin 100 valituksella, joten käsittelyaikojen lyheneminen edelleen tänä vuonna on mahdollista. Valitusoikeuteen sekä kaavojen että lupien osalta tehdyt säädösmuutokset voivat vähentää valitusten määrää ja nopeuttaa niiden käsittelyä.

Rantarakentaminen perustuu entistä suuremmalta osin kaavoitukseen

Taulukko 196. Ympäristökeskusten poikkeamispäätösten määrien kehitys vuosina 2002—2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Poikkeamispäätökset yhteensä	3 582	3 471	3 038	2 926	2 888
Rantapoikkeamiset	3 237	3 066	2 616	2 512	2 484
Muut poikkeamiset	345	405	422	414	404

Kuntien kaavoitusta koskevalla ympäristökeskusten ohjauksella voidaan arvioida olleen merkittävä vaikutus rantojen yleiskaavoituksen kehitykseen viime vuosina. Noin 60 % rantarakentamiseen myönnettyistä uusien rakennusten rakennusluvista perustuu kaavoitukseen.

Suomen aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuva valmistui ja julkaistiin. Kehityskuva kertoo pitkällä aikatahtimella Suomen aluerakenteellisen aseman kehityksestä suhteessa Eurooppaan, Itämeren alueeseen ja Venäjään. Raportti visioi myös maan osa-alueiden ja maakuntien aluerakenteen ja alueidenkäytön tulevaa kehitystä suhteessa muun muassa väestökehitykseen, tietoyhteiskunnan ja liikenneverkostojen kehitykseen sekä ylimaakunnallisten kehitysvyöhykkeiden muotoutumiseen.

Asuminen

ARA-tuotanto painottuu yhä enemmän investointiavustuksen avulla tuotettuihin erityisryhmien asuntoihin. Näitä oli uustuotannosta yli 2 000 asuntoa, joista pääosa oli vanhuksille suunnattuja asuntoja. Erityisryhmien asuntotuotannossa esteeksi uhkaa nousta avustusmäärärahojen niukkuus. Normaalien vuokra-asuntojen tuotanto on ollut liian vähäistä, jotta sillä olisi voitu tukea erityisesti Helsingin seudulla vallitsevan työvoimapulan lieventämistä.

Taulukko 197. Valtion tukema asuntotuotanto, kpl

	Arava			Korkotuki			Yhteensä		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Normaalit vuokra-asunnot	707	485	150	987	981	731	1 694	1 466	881
Vanhusten asunnot	313	33	34	378	69	122	691	102	156
Vanhusten palveluasunnot	69	157	0	55	348	1164	124	505	1164
Muut erityisryhmät	244	212	12	73	601	546	317	813	558
Opiskelija-asunnot	428	146	0	502	332	129	930	478	129
Asumisoikeusasunnot	282	163	186	218	252	111	500	415	297
As. Oy asunnot (40 % korkotuki)	0	0	0	143	0	64	143	0	64
Omakotitalot	0	0	0	250	137	131	250	137	131
Osaomistusasunnot	0	0	0	119	149	196	119	149	196
Yhteensä	2 043	1 196	382	2 725	2 869	3 194	4 768	4 065	3 576
As. oy 40 % korjauslainat (asuntoa)	-	-	-	6 519	9 089	9 062	6 519	9 089	9 062
Vuokratalojen peruskor- jauslainat (asuntoa)	3 387	2 248	-	684	1 681	2 827	4 071	3 929	2 827
Vanhusten korjaus- avustukset (asuntoa)	-	-	-	-	-	-	3 833		

Taulukko 198. ARA-tuotanto, vapaarahoitteinen tuotanto ja uusien asuntolainojen korkotasot

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ARA-tuotanto, asuntoa	13 100	8 600	5 900	5 100	4 065	3 576
Vapaarahoitteinen tuotanto, asuntoa	14 000	20 000	24 700	27 100	28 500	30 000
Uusien asuntolainojen korko-%	5,5	4,2	3,5	3,2	3	3,7

Matala korkotasot on vaikuttanut omistusasuntotuotantoa lisäävästi.

Taulukko 199. Kasvukeskusten osuus ARA -tuotannossa, %

	2003	2004	2005	2006
Helsingin seutu	46	49	43	31
Muut kasvukeskukset	37	31	33	36
Kasvukeskukset yhteensä	83	80	76	67

Erityisryhmille suunnattujen asuntojen suuri osuus laskee kasvukeskusten osuutta ARA-tuotannosta.

Taulukko 200. Rakennuslupien talotyypijakauma, %-osuus/v

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Erilliset pientalot	37,7	40,9	42,1	46,2	46,2	47,5
Rivi- ja ketjutilat	15,1	14,7	16,4	14,8	16,6	16,8
Asuinkeuhkot	47,2	44,4	41,5	38,9	37,8	35,7

Pientalojen osuus asuntorakentamisessa on lisääntynyt.

Ulkopuolisen arvion mukaan vuosien 2001—2005 aikana toteutettu asunnottomuuden vähentämishjelma on onnistunut tavoitteessaan saada pysäytetyksi asunnottomuuden kasvuvauhti. Asunnottomuus ei ole lisääntynyt ennakoitulla tavalla, vaan se on vähentynyt. Jatkossa asunnottomuuden vähentäminen vaikeutuu, sillä pitkäaikaisasunnottomat vaativat tuetumpaa asumista. Jotta asunnottomuuden väheneminen jatkuisi, tarvitaan uusia toimenpiteitä myös muiden palvelujen turvaamiseksi.

Taulukko 201. Asumisen tukien kehitys, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005	2006
Yleinen asumistuki	413	430	436	437	440
Eläkkeensaajien asumistuki	259	270	283	298	317
Opiskelijoiden asumislisä	220	225	228	232	251
Korkotuki	90	73	47	32	30
Aravalainojen alikorkoisuus	31	0	18	104	130
Korjausavustukset	31	33	37	40	40
Energia-avustukset	-	1	6	11	11
Muut avustukset	7	16	13	19	41
RAY:n avustukset	57	56	60	52	42
Asuntolainan korkojen verovähennys ¹⁾	420	390	380	420	460
ASP-tuki	3	1	0	0	0
Asumisen tuet yhteensä	1 532	1 495	1 510	1 646	1 761

¹⁾ Vuodet 2004 ja 2005 arvioita.

Kotitalouksien asuntolainojen määrä on kasvanut nopeasti koko 2000-luvun ajan, mutta vasta korkotason kääntymisen nousuun on johtanut verovähennysten selvään nousuun. Myös aravalainojen alikorkoisuustuki on lisääntynyt. Aravalainojen tukea on päätöksillä lisätty ja markkinakorkojen nousu vaikuttaa myös tukea lisäävästi. Aravalainat maksoivat korkoa keskimäärin 2,9 %.

Taulukko 202. Yleisen asumistuen vaikutus asumismenojen tulo-osuuteen, %

Asumismenojen osuus bruttotuloista	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ennen tukea, %	56,1	55,3	55,5	57,1	60,2	61,8
Tuen jälkeen, %	28,1	27,0	28,0	28,4	29,2	29,5

Taulukko 203. Enimmäisvuokranormit ylittävien osuus yleisessä asumistuessa, %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vaparaohitteiset vuokra-asunnot	64,1	53,3	58,5	62,5	61,1	59,2
Aravavuokra-asunnot	48,2	33,1	40,2	45,4	40,7	37,6

Yleistä asumistukea sai vuoden 2006 lopussa noin 150 200 ruokakuntaa ja keskimääräinen tuki oli 230 euroa kuukaudessa. Tuensaajien määrä aleni edellisestä vuodesta 4 600:lla. Pääosin tuensaajien määrän aleneminen johtui työttömyyden vähentymisestä, mutta myös lapsiperheiden lukumäärä aleni edelleen. Asumistukea maksettiin noin 440 milj. euroa, mikä oli 3 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Vuoden alusta asumistuessa hyväksyttävien enimmäisasumismenoja nostettiin tuensaajien vuokrien nousun mukaisesti ja asumistuen taso pidettiin ennallaan. Vaikka tuensaajien vuokrataso nousi, niin

enimmäisasumismenonormin ylitysten osuus väheni kuitenkin hieman edellisestä vuodesta eli enimmäisasumismenojen korotus paransi tuensaaajien tilannetta. Koska tuensaaajat olivat edellisvuotta pienituloisempia, niin asumismeno-osuudet ennen ja jälkeen tukea kasvoivat hieman. Ympäristöministeriön tavoitteena on yksinkertaistaa merkittävästi nykyisin varsin monimutkaista asumistukijärjestelmää. Yksinkertaistamista koskeva selvitystyö käynnistettiin vuonna 2006.

Taulukko 204. Hissien rakentaminen vanhoihin kerrostaloihin, kpl

	2003	2004	2005	2006
Rakennettuja hissejä	174	203	235	345

Hissiaavustuksen korottaminen asunto-osakeyhtiötaloissa 50 %:iin vuonna 2004 ja kuntien toimet hissirakentamisen edistämiseksi ovat merkittävästi lisänneet hissien rakentamishalukkuutta vanhoihin kerrostaloihin. Vuonna 2006 hissien rakentamisen lisääntyi siinä määrin, että ensisijaisesti avustettiin uusien hissien rakentamista. Hissirakentamisen edelleen lisääntyessä on vaara, että uusien hissienkin rakentamisen avustamista joudutaan vähentämään.

Taulukko 205. Valtion vastuut ARA:n asuntorahoituksessa, mrd. euroa (31.12.)

	2004	2005	2006
Aravalainakanta	10,4	10,1	10,0
Vuokra- ja asumisoikeustalojen valtioneuvoston takausvastuu		3,5	3,6
Omistusasuntolainojen valtioneuvoston takausvastuu	1,7	2,0	2,2

Ylivelkaantuneisuusriskin vähentämiseksi omistusasuntolainojen valtioneuvoston takauksia ei enää toukokuusta 2006 alkaen ole myönnetty yli 25 vuoden laina-ajan omaaviin lainoihin. Valtioneuvoston käyttö on vähentynyt merkittävästi lakimuutoksen jälkeen, ja takauslainakanta on alkanut supistua marraskuusta 2006 alkaen. Kehitykseen vaikuttaa myös pankkien uusien takausuotteiden käyttöönotto.

Taulukko 206. Aravarajoituksista vapauttamiset

	2002	2003	2004	2005	2006
Vapautetut asunnot	1 663	1 751	4 815	4 289	3 829
— joista purkulupia	-	73	126	169	122

Valtion asuntorahaston käyttöasteprojektilla on pyritty vähentämään tyhjien vuokra-asuntojen määrää ja parantamaan vuokratilayhteisöjen taloutta. Projektissa on mukana 40 kuntaa ja alustavasti on suunniteltu toimenpiteitä noin 3 700 vuokra-asunnolle. Tavoitteena on vähentää vuokra-asuntojen ylitarjontaa. Käyttöön otettiin SART-järjestelmä, jolla kehitetään aravayhteisöjen toiminnan tietopohjaa tavoitteena vuokratilayhteisöjen toiminnan tehostaminen. Järjestelmä tarjoaa myös mahdollisuuden arvioida nykyistä paremmin valtion riskejä.

Rakentaminen

Rakentaminen jatkui vilkkaana vuonna 2006. Rakennuslupien määrä on ollut kasvussa lukuun ottamatta asuntoja ja julkisia palvelurakennuksia.

Taulukko 207. Myönnetyt rakennusluvut vuonna 2006¹⁾

	1 000 m ³	Muutos, % 2005—2006
Kaikki rakennukset	51 317	9
— asuinrakennukset	15 810	-3
— vapaa-ajan asuinrakennukset	1 491	4
— liike- ja toimistorakennukset	10 175	67
— julkiset palvelurakennukset	2 202	-20
— teollisuus- ja varastorakennukset	12 694	1
— maatalousrakennukset	5 270	15
— muut rakennukset	3 676	4

¹⁾ Tilastokeskuksen rakennuslupatietojen ennakotiedot vuodelle 2006.

Rakentamisen energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimet

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen rakennuksen energiatehokkuutta koskevaksi lainsäädännöksi. Esitys sisältää kolme lakiehdotusta. Laissa rakennuksen energiatodistuksesta rakennuksen omistajalle säädettäisiin velvollisuus hankkia rakennuksesta energiatodistus myynti- ja vuokraustilanteita varten. Olemassa olevien asuinpienalojen osalta todistus olisi kuitenkin vapaaehtoinen. Maankäyttö- ja rakennuslakiin ehdotetaan otettavaksi valtuus asetuksella säätää rakennuksen energiatehokkuuden laskemisesta ja energiatehokkuusvaatimuksista. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös säännös energiatehokkuuden huomioon ottamisesta rakennuksen kunnossapidossa. Laissa rakennuksen ilmastointijärjestelmän kylmälaitteiden energiatehokkuuden tarkastuksesta rakennuksen omistajalle säädettäisiin velvollisuus vähintään kerran kymmenessä vuodessa tarkastaa laitteet.

Rakentamisen ohjausta kehitettiin

Tavoitteena on kehittää kuntien rakennusvalvonta koko maassa asiantuntevaksi ja osaavaksi sekä palvelukykyiseksi ja tehokkaaksi järjestelmäksi, joka osaltaan parantaa rakentamisen laatua. Tähän tähtäävä kuntien rakennusvalvonnan sähköisen asioinnin ja arkistoinnin esiselvitys on valmistunut.

Yhteistyö alan toimijoiden kanssa jatkui vilkkaana

Rakennuspoliittisen ohjelman tavoitteena on kehittää rakentamisen toimialaa yhdessä julkishallinnon, elinkeinoelämän ja muiden alan toimijoiden kanssa rakentamisen laadun nostamiseksi, kestäväen rakentamisen kehittämiseksi ja alan kilpailukyvyn ja tuottavuuden nostamiseksi. Rakennuspoliittisen ohjelman II vaiheen työ painottui vuonna 2006 uusien painopistealueiden seurantaan, rakennetun ympäristön tilaa koskevan seurantajärjestelmän kehityksen (ROTI) ohjaukseen, hallinnon sekä kiinteistö- ja rakennusalan yhteistyömuotojen kehittämiseen ohjelman seurannan päättymisen jälkeen.

Rakennustuotteiden hyväksyntään muutoksia

Ensimmäiset kymmenen ympäristöministeriön asetusta rakennustuotteiden tyyppihyväksynnästä annettiin. Ympäristöministeriö valtuutti VTT:n rakennustuotteiden tyyppihyväksyntöjä antavaksi laitokseksi 1.9.2006 alkaen ja valtuutti samalla VTT:n käynnistämään tyyppihyväksynnän edellä mainittujen asetusten soveltamisalueella.

Yhteiseurooppalaisen tuotehyväksynnän CE -merkinnän käyttö yleistyi ja TUKES:in toiminta kansallisena markkinavalvontaelimenä vahvistui. CE -merkittyjen rakennustuotteiden lukumäärän kasvaessa Euroopassa myös kansallisen markkinavalvonnan resurssitarpeet ovat kasvussa.

19.3 Ministeriön toimialaa koskevat erityisteemat

1. Jätehuollon nykytila ja tulevaisuuden suuntaviivat

Suomen jätehuolto on kehittynyt voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Jätehuolto on muuttunut jätteiden kaatopaikalle toimittamisen sijasta monipuolisia jätehuolto- ja kierrätyspalveluja tuottavaksi toiminnaksi. Jätteiden ja jätemateriaalin uudelleenkäyttö, kierrätys ja muu hyödyntäminen on osa tämän päivän jätehuoltoa. Kaatopaikat, joita edelleen tarvitaan hyödyntämiseen kelpaamattomien jätteiden loppusijoitukseen, täyttävät kansallisen lainsäädännön ja EU-direktiivien asettamat tiukat ja jatkossakin yhä tiukentuvat ympäristö- ja terveysvaatimukset. Jätepolitiikan kiinteä yhteys muihin ympäristöpolitiikan sektoreihin, kuten kemikaalipolitiikkaan, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ilmastopolitiikkaan, ympäristöterveydenhuoltoon, maaperän suojeluun ja teknologiapolitiikkaan, asettavat entistä suuremmat haasteet jätehuollon suunnittelulle.

Jätteiden synty Suomessa

Jätettä kertyy Suomessa noin 66 milj. tonnia vuodessa. Tästä määrästä noin 28 % hyödynnetään materiaalina ja noin 8 % energiana. Loput sijoitetaan kaatopaikoille. Määrään ei sisälly peltoon levitetty lanta tai metsiin jäävä hakkuutähde. Kolmannes Suomen jätemäärästä syntyy kaivostoiminnassa, yli 20 miljoona tonnia vuodessa. Saman verran jätteitä syntyy rakentamisessa. Teollisuuden jätemäärä on lähes 16 milj. tonnia vuodessa. Eniten teollisuuden jätteitä kertyy metsäteollisuudesta, metallien jalostuksesta ja kemian teollisuudesta. Energiantuotannosta syntyy tuhkaa noin 1,5 milj. tonnia vuosittain. Ongelmajätteiden määrä on noin 2,3 milj. tonnia vuodessa. Suurimmaksi ongelmajäteryhmäksi ovat kemikaalijätteiden sijaan vähitellen nousseet metallien jalostuksen, rakentamisen ja kaivun mineraalijätteet, kuten metallipitoiset lietteet, pilaantunut maa ja malmien rikastuslietteet. Yhdyskuntajättemäärät ovat pysyneet samana 2000-luvun alkuvuosina.

Yhdyskuntajätteiden hyödyntäminen ja käsittely

Yhdyskuntajätteestä hyödynnetään noin 38 %, mikä on reilusti vähemmän kuin valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettu 70 prosentin hyödyntämistavoite. Hyödyntämisaste on pysynyt samana koko 2000-luvun.

Taulukko 208. Yhdyskuntajätteiden kokonaismäärä ja kaatopaikkasijoitus vuosina 2000—2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kokonaismäärä, tonnia/v.	2 607	2 402	2 374	2 356	2 374	2 449
Kaatopaikalle päätyvä, tonnia/v.	1 582	1 468	1 485	1 445	1 423	1 478
Kaatopaikkasijoitus, %	39,3	38,9	37,4	38,7	40,1	39,6

Noin 30 % yhdyskuntajätteistä hyödynnetään materiaalina. Tärkeimmät kierrätysmateriaalit ovat paperi, kartonki, biojäte, lasi ja metalli. Noin 7 % hyödynnetään energiana polttamalla jätettä rinnakkaispolttona muun polttoaineen seassa teollisuuden polttokattiloissa. Kaatopaikoille viedään noin 60 % yhdyskuntajätteistä ja noin 2 % poltetaan ilman energian talteenottoa varsinaisessa jätteenpolttolaitoksessa.

Jätteen energiana hyödyntämisen ennustetaan vähentyneen vuonna 2006. Syynä tähän olisi jätteenpolttolaitoksen vaatimusten tiukentuminen vuoden 2006 alusta koskemaan myös kaikkien jo toiminnassa olleiden jätettä polttavien laitosten päästöehtoja. Sen seurauksena osa jäteperäistä polttoainetta käyttäneistä energiantuotantolaitoksista on lopettanut jätteen rinnakkaispolton voimalaitoksissaan.

Jätelain muutos, jolla lisätään kaupan ja yksityisen palvelualan vastuuta yhdyskuntajätteiden kuljetuksesta ja käsittelystä, lisää kilpailua ja myös yksityisten jätepalvelujen uskotaan kehittyvän kunnan vastuun vähentyessä.

Jätehuollon kasviuonekaasupäästöt

Jätehuollon kasviuonekaasupäästöt (2,9 Mt vuonna 2002) ovat noin 3,6 % Suomen kokonaispäästöistä. Lähes 94 % jätehuollon päästöistä muodostuu jätehuollon kaatopaikkasijoituksesta. Loput syntyvät jätteen keräyksestä ja kuljetuksesta sekä vähäisessä määrin muista jätteen käsittelymenetelmistä. Yhdyskuntajätteiden osuus jätehuollon kasviuonekaasupäästöistä on noin 61 %.

Jätehuollon kasviuonekaasupäästöt ovat vähentyneet kolmanneksella vuodesta 1990 vuoteen 2002 lähinnä lisääntyneen kaatopaikkakaasun talteenoton takia. Tällä hetkellä kaasua otetaan kuitenkin talteen vain osalla Suomen suurista kaatopaikoista ja suurin osa talteen otetusta kaasusta poltetaan soihduna ilman hyödyntämistä. Hyödyntämisteknologian kehittyessä pienempienkin kaatopaikkakaasumäärien hyödyntäminen on jatkossa taloudellisesti kannattavaa, kunhan löydetään syntyvälle energialle loppukäyttäjät. Maaseutukaatopaikoilla hyödyntäminen ei pitkien välimatkojen takia usein ole taloudellisesti järkevää.

Biohajoavat jätteet

Kaatopaikalle ei saa enää sijoittaa sellaista yhdyskuntajätettä, jonka biohajoavasta jätteestä suurinta osaa ei ole kerätty erilleen hyödynnettäväksi. Lisäksi edellytetään, että kaatopaikoille joutuvan biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä on vuonna 2006 vähentynyt 25 prosentilla verrattuna vuoden 1994 määrään. Vastaavasti vuonna 2009 määrän tulee vähentyä 50 prosentilla ja 75 prosentilla vuonna 2016.

Tämänhetkinen tavoite biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoituksen enimmäismäärästä on saavutettu, mutta vuosien 2009 ja 2016 tavoitteiden saavuttamiseksi on kaatopaikkakäsittelyä korvaavaa käsittelyä lisättävä kaikilla yhdyskuntajätehuollon sektoreilla sekä tehostettava toimia jätteen synnyn ehkäisemiseksi.

Jätehuollon kehittämisen suuntaviivat

Vuoden 2006 lopussa valmistui työryhmäehdotus valtakunnalliseksi jättesuunnitelmaksi vuoteen 2016 asti. Se sisältää myös erillisen toimenpideohjelman jätteiden synnyn ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa on korostettu jätealan yhtymäkohtia muihin ympäristöpolitiikan sektoreihin. Jätehuollon päämääriksi on valittu 1) tuotannon ja kulutuksen materiaalihokkuus, 2) kierrätyksen tehostaminen, 3) vaarallisten aineiden hallinta, 4) jätehuollon ilmastovaikutukset, 5) jätehuollon terveys- ja ympäristöhaitat, 6) jätehuollon organisointi ja 7) jäteosaamisen kehittäminen. Näiden lisäksi tarkastellaan jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Kullekin teemalle esitetään pitkän aikavälin tavoitteita ja niiden toteuttamiseksi tarvittavat keskeiset ohjaukset ja toimet.

Keskeisiä toimenpiteitä jätehuollon kehittämiseksi tulevaisuudessa

a. Jätteiden synnyn ehkäisy perustuu materiaalihokkuuden lisäämiseen

Jätteiden synnyn ehkäisyä edistetään ottamalla käyttöön uusia tuotteita, tuotannon, rakentamisen ja kulutuksen materiaalihokkuutta parantavia ohjaukeinoja ja tehostamalla nykyisen lainsäädännön toimeenpa-

noa. Esimerkkeinä näistä ohjauskeinoista ovat mm. tuoteryhmäkohtaisten materiaali- tai ekotehokkuuskriteerien laatiminen, toimialakohtaisten vapaaehtoisten materiaalitehokkuussopimusten tekeminen — energiansäästösopimusten tapaan, taloudellisten ohjauskeinojen selvittäminen sekä kestävän kulutuksen neuvonnan tehostaminen.

b. Kierrätystä edistetään lisäämällä uusiomateriaalien kysyntää

Kierrätystä edistetään toimilla, jotka parantavat uusiomateriaalien kysyntää. Tällaisia ovat esimerkiksi uusiutuotteiden laatu- ja ympäristökelpoisuus-kriteerien laatiminen, uusiomateriaalien suosiminen julkisessa rakentamisessa sekä jäteteräisten lannoitevalmisteiden käytön edistäminen viherrakentamisen ja maatalouden neuvonnassa. Suurten teollisuusjätevirtojen kierrätystä voidaan vauhdittaa myös lupaehdoilla ja jätelajikohtaisella ohjeistuksella.

c. Jätehuollon kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään

Jätehuollon suorien ilmastovaikutusten vähentäminen edellyttää biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämistä, sisältäen biohajoavien jätteiden hyödyntämisen energiana. Jätehierarkian periaatteiden mukaisesti energiahyödyntämiseen ohjataan vain sellaisia biohajoavia jätteitä, joita ei voida kohtuullisin kustannuksin ja ekotehokkaasti kierrättää tai ehkäistä.

Kaatopaikoille sijoitettavien biohajoamattomien jätteiden määrän vähentämisestä huolimatta metaanin syntyminen kaatopaikoilla jatkuu vuosikymmeniä sinne aikaisemmin sijoitetun jätteen hajotessa anaerobisesti. Kaatopaikkakaasun talteenottoa ja hyödyntämistä tuleekin lisätä merkittävästi muun muassa käyttämällä lupahjausta.

Karjan lanta, eloperäiset lietteet ja eräät muut vesipitoiset biohajoavat jätteet tarjoavat merkittävän potentiaalín biokaasun tuottamiseen erillisissä biokaasulaitoksissa.

d. Jätelain kokonaisuudistus valmisteilla

Lainsäädännön uudistuksen yhteydessä täsmennetään kuntien, tuottajavastuuyhteisöjen, jätteen tuottajien ja yksityisten jätehuoltoyhtiöiden välistä työnjakoa yhdyskuntajätehuollossa.

2. Etelä-Suomen metsiensuojelutilanne

Vuoden 2006 lopussa luonnonsuojelulain tai erämaalain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita on yhteensä noin 3,8 milj. hehtaaria. Alueista on perustettu lakisääteiksi suojelualueiksi tai hankittu valtiolle 98 prosenttia. Toteuttamatta olevia yksityismaita on jäljellä noin 60 000 hehtaaria (1.1.2007). Niiden suojelu toteutetaan vuoden 2009 loppuun mennessä. Tämän lisäksi joidenkin yhtiöiden omistamia ohjelma-alueita on tarkoitus toteuttaa vielä vuoden 2009 jälkeen.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamista vapaaehtoisuuden ja yhteistyön pohjalta

Valtioneuvosto teki 23.10.2002 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamista edistävästä toimintaohjelmasta (METSO-ohjelma). Ohjelmaan sisältyivät luonnonsuojelualueiden ennallistaminen ja hoito, metsien uusien suojelukeinojen kokeiluhankkeet, talousmetsien luonnonhoidon kehittäminen sekä tutkimus.

Ohjelman tavoitteena on turvata nykyistä paremmin metsäisille luontotyypeille ja uhanalaisille lajeille tärkeitä elinympäristöjä ja metsien rakennepiirteitä. Toimenpiteillä on pyritty sekä luomaan erityyppisiä uusia metsien monimuotoisuutta ylläpitäviä alueita ja alueiden verkostoja että tehostamaan suojelua nykyisillä

suojelualueilla mahdollisimman kustannustehokkaasti. Ohjelmalla on haluttu myös tukea maaseudun säilymistä elinvoimaisena, esimerkiksi kehittämällä luontomatkailua.

Vapaaehtoisen suojelun kokeiluhankkeet, luonnonarvokauppa, tarjouskilpailu ja metsäluonnon yhteistointaverkostot ovat olleet METSOssa keskeisessä osassa. Nämä METSO:n kokeiluhankkeet ovat lisänneet huomattavasti alueellaan metsä- ja ympäristöviranomaisten yhteistyötä monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvissä asioissa. Metsänomistajat ovat osallistuneet aktiivisesti METSO:n kokeiluhankkeisiin. Maanomistajilta on tullut enemmän tarjouksia suojeltavista kohteista kuin mihin kokeiluhankkeiden rajalliset resurssit ovat riittäneet.

METSO-ohjelmaa varten on laadittu erityiset yksinkertaiset luonnonsuojelubiologiset kriteerit tavoitteena löytää vapaaehtoisen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen piiriin lajistoltaan, rakennepiirteiltään ja toiminnaltaan mahdollisimman edustavia kohteita. Luonnonsuojelubiologiset kriteerit on koettu pääsääntöisesti onnistuneiksi.

Viestinnällä on ollut keskeinen merkitys METSO:n tunnetuksi tekemisessä ja hyväksynnän saavuttamisessa, etenkin uusien suojelukeinojen kokeilussa. METSOsta on muodostunut myönteinen brändi metsien suojelulle, mikä on syytä ottaa huomioon metsien suojelun jatkopäätöksissä.

METSO:n vapaaehtoisen suojelun kokeiluhankkeet ovat onnistuneet luomaan metsien suojelun alalla uutta toimintakulttuuria. Samalla luonnonsuojelun yhteiskunnallinen hyväksyttävyyden on kasvanut ja ennakkoluulot metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välillä vähentyneet. Metsien monimuotoisuuden suojelu on myös noussut keskeiseksi osaksi kestävästä metsätalouden kokonaisuudesta.

METSO-ohjelman myötä runsaasti lisätietoa monimuotoisuudesta

METSO-ohjelmassa katsottiin, että tutkimus ja seuranta antavat yhdessä tärkeän pohjan metsäluonnon monimuotoisuuden jatkuvalla kehittämiselle. METSOon on sisällynyt huomattava määrä metsien monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvää tutkimusta. METSOssa määriteltyihin tietotarpeisiin on pyritty vastaamaan monimuotoisuuden tutkimusohjelman (MOSSE 2003—2006) sekä puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelman (PUTTE 2003—2007) avulla.

MOSSE-ohjelman tavoitteena oli tuottaa luotettavaa ja käytännön toimien kannalta merkittävää ja sovellettavaa uutta tutkimustietoa metsien, maatalousympäristöjen ja vesiluonnon monimuotoisuudesta sekä monimuotoisuuden suojelun ja kehittämisen ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Ohjelman metsäosion päätulokset julkistettiin syyskuussa 2006 "METSO:n jäljillä" -tutkimusraportissa. Ne tarjoavat luotettavan pohjan metsien monimuotoisuuden suojelun tarpeiden ja menetelmien edelleen kehittämiseksi Suomessa.

PUTTE-ohjelman tavoitteena on parantaa tietämystä Suomen metsälajistosta siten, että suojelutoimenpiteet pystyttäisiin kohdentamaan mahdollisimman tehokkaasti kiireisimmän suojelua vaativiin lajeihin ja niiden elinympäristöihin. Hankkeiden tutkijat ovat löytäneet jo yli tuhat Suomelle uutta eliölajia ja Suomen lajistoluetteloon on voitu lisätä myös kokonaan uusia sukuja. Ohjelman aikana on kuvattu viisi tieteelle uutta sukua ja huomattava määrä, yli 170 tieteelle uutta lajia. PUTTE:n tulosten avulla uhanalaisuusarviointiin voidaan ottaa mukaan monia metsissä esiintyviä eliöryhmiä, joiden uhanalaisuutta ei ole aiemmin pystytty arvioimaan.

METSO-ohjelman aikana monimuotoisuuden tutkimuksen käsite on yhä selvemmin ymmärretty laajaksi kokonaisuudeksi, jossa ekologian lisäksi otetaan huomioon taloudelliset ja yhteiskunnalliset näkemykset ja niiden vaikutukset.

Ohjelman vaikutukset arvioitu ja jatkosuunnitelmat tehty

METSO päättyy vuoden 2007 lopussa, mutta sen ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset on jo arvioitu. Arvioinnin loppuraportti julkistettiin marraskuussa 2006. METSON arvioinnin tulosten mukaan tutkimus on osoittanut, että metsien monimuotoisuuden turvaamisen nykyinen taso ei ole riittävä lajien ja luontotyyppien säilymiselle. Metsien suojeluverkostoa tulee laajentaa ja kehittää. Ekologisesti perusteltujen tavoitteiden lisäksi tulee ottaa huomioon sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset eri aluetasoilla. Keskeistä on käyttää joustavaa suojelukeinovalikoimaa tilannekohtaisesti paikallisiin olosuhteisiin soveltaen ja edistää paikallista yhteistoimintaa ja uusia toimintamalleja koko maassa. Eri luontotyyppien ja lajiryhmien turvaamiseksi tarvitaan sekä erityisiä elinympäristöjä säilyttäviä alueverkostoja että monimuotoisuuden kannalta tärkeiden rakennepiirteiden turvaamista talousmetsissä.

Monien suojeluohjelmien kohteet, yksityiset suojelualueet, metsälakikohteet, ympäristötukikohteet ja METSON kokeiluhankkeiden kohteet ovat pienialaisia. Myös laajempien suojelualueiden sisällä olevat ympäristötyypiltään poikkeavat kohteet voivat olla erillään muista samantyyppisistä kohteista. Erityisesti vanhojen luonnonmetsien kaltaisten, runsaslahopuustoisten kangasmetsien monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää laajempien ja kytkeytyneiden suojeluverkostojen kehittämistä. Ydinalueina voivat toimia olemassa olevat metsien suojelualueet, joiden lähistöllä lisätään monimuotoisuuden turvaamista eri keinoin valtion mailla sekä vapaaehtoisin keinoin yksityismailla.

METSON arvioinnissa ehdotetaan, että metsänomistajalle vapaaehtoisia, määräaikaista ja pysyviä suojelukeinoja tulee ottaa laajemmin käyttöön tulevassa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Haasteena on kuitenkin kehittää vapaaehtoisia suojelukeinoja niin, että niillä saavutettaisiin toisaalta laajempi elinympäristöjen kirjo, toisaalta laajempia suojeluverkostokokonaisuuksia. Lyhyet määräaikaisten suojelusopimukset soveltuvat parhaiten hoitoa vaativien ja luonnonarvoiltaan muuttuvien kohteiden suojeluun, kun taas pitkäaikaiset tai pysyvät suojelusopimukset soveltuvat hitaasti kehittyvien ja pysyvien monimuotoisuusarvojen turvaamiseen. Luonnonhoidon ja ennallistamisen keinoin voidaan nopeuttaa ja ylläpitää luontaisen kaltaisia kehityskulkuja monimuotoisuuden kannalta arvokkaissa kohteissa ja edistää alueiden kytkeytyneisyyttä. Luonnonhoidon suunnittelua kehittämällä ja riittävän rahoituksen turvin voidaan yhdistää metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja monikäytön tavoitteet yksityismetsissä ja muissa omistajaryhmissä. Valtion mailla voidaan laajentaa lajisto- ja luontotyyppikeskittymiä luonnonvarasuunnittelua hyödyntämällä ja suojelualueita laajentamalla.

METSON jatkon valmistelu on aloitettu vuoden 2006 lopulla ja alustavat linjaukset on kirjattu Metsäsektorin tulevaisuuskatsauksessa. Vuoden 2007 lopulla valtioneuvoston on tarkoitus päättää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman sisällöstä ja rahoituksesta vuosille 2008—2016.

3. Rakennusten rakenteellinen turvallisuus

Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden tila Suomessa edellyttää kiinteistö- ja rakennusosalta sekä viranomaisilta jatkuvaa panostusta lähivuosina. Vuosien 2003—2006 aikana on Suomessa tapahtunut yhteensä 18 rakenteellista vaaratilannetta tai rakenteen sortumaa, jotka ovat tai ovat olleet oikeusministeriön alaisen onnettomuustutkintakeskuksen tutkittavana. Näistä yksitoista on vuodelta 2006. Lisäksi voidaan arvioida, että onnettomuustutkinnassa olevien tapausten lisäksi on ollut useita kymmeniä muita vaaratilanteita.

Rakennusten rakenteellinen turvallisuus oli yhtenä teemana Suomen puheenjohtajuuskaudella. Asiasta järjestetyssä kokouksessa ilmeni, että myös muissa maissa on ollut vastaavanlaista huolestuttavaa kehitystä. Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden yhteiseurooppalaisiin tarkasteluihin liittyy lähitulevaisuudessa yhä selkeämmin myös ilmastonmuutoksen vaikutus.

Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa riittävät lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaissa on monia parempaan rakentamisen laatuun tähtäviä säädöksiä, kuten rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvoite, pääsuunnittelija, vastaava rakennesuunnittelija, aloituskokous, laadunvarmistusselvitys, vastaava työnjohtaja ja erityisalan työnjohtaja, rakennustyön tarkastusasiakirja, ulkopuolinen tarkastus, käyttö- ja huolto-ohje ja rakennuksen jatkuva kunnossapitovelvoite. Maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä on pidetty yleisesti riittävänä rakennusten rakenteellisen turvallisuuden osalta. Samalla on todettu, että kaikkia siinä esitettyjä keinoja ei vielä aktiivisesti hyödynnetä rakentamisessa.

Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden yhteistyöryhmä teetti selvityksen neljän vuonna 2003 tapahtuneen rakennesortuman rakenneaurioista ja niiden syistä ja saattoi käyntiin maanlaajuisen yhteensä noin 7 000 rakennuksen rakenteellisen kunnan tarkastuksen. Välittömästi korjausta tarvitsevien rakennusten osuus tästä oli noin 1–2 % eli yli 100 rakennusta. Kesäkuussa 2004 ryhmä esitti ympäristöministeriölle alan yhteiset toimintalinjaukset rakennusten rakenteellisen turvallisuuden parantamiseksi. Toimintalinjaukset sisälsivät viisi kohtaa: 1) rakenteellisen riskiarvion tarpeellisuus sekä järjestäminen rakennesuunnittelussa ja toteutuksessa, 2) suunnitelmien ulkopuolisen asiantuntijatarkastuksen lisäämistarve ja järjestäminen, 3) rakennesuunnittelijan tai muun asiantuntijatarkastuksen lisäämistarve ja järjestäminen toteutusvaiheessa, 4) rakennusosien valmistuksen laadunvarmistuksen lisäämisen tarve ja tehostaminen, 5) riskialttiiden rakenteiden käyttö- ja huolto-ohjeistuksen sekä rakennusten käytönaikaisten tarkastusten tarve ja järjestäminen.

Onnettomuustutkinnan suosituksia toteutetaan laajasti

Onnettomuustutkinta antaa tutkintansa yhteydessä suositukset vastaavanlaisten onnettomuuksien välttämiseksi. Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden osalta suosituksia on vuoden 2003 jälkeen annettu toistaiseksi viisitoista eri tapausten yhteydessä. Suosituksia toteutettiin muun muassa seuraavilla hankkeilla:

Laajarunkoisten liikuntapaikkojen rakenteelliseen turvallisuuteen tähtäävä yhteishanke valmistui syksyllä 2006. Hankkeessa tuotettiin potentiaalisten rakenneaurioiden analyysityökalu, teräsrunkorakenteiden kuntotarkastusohje, puurakenteiden hallien kuntotarkastusopas, hitsausliitosten suunnitteluopas, suositus teräs- ja puurakenteiden mitoittamiseen tarkoitettujen tietokoneohjelmien tulostusominaisuuksista, puurakenteiden halkeilun hallintaa koskeva opas sekä puurakenteiden jäykistyssuunnittelua koskeva ohje. Laajarunkoisia maatilatalouden tuotantorakennuksia koskevassa hankkeessa laaditaan maataloustuottajille tarkoitettut ohjeet rakennusten rakenteellisten riskien hallitsemiseksi.

Rakennusvirhepankki julkistettiin syksyllä 2006. Se on kaikille avoin verkkopalvelu. Rakennusvirhepankki varmistaa tiedon levittämistä hyvästä ja turvallisesta rakentamisesta, edistää rakentamisen kehittämistä ja ehkäisee rakenteellisia virheitä sekä ympäristöhaittoja. Pankkiin kerätään yleisimmät ja turvallisuuden kannalta riskialttiimmat rakennusvirheet.

Valmisosarakentamisen turvallisiin suunnittelu- ja asennusratkaisuihin pyrkivän TASSU -hankkeen tulokset tähtäävät tuoteosakaupan vastuiden selkeyttämiseen, suunnittelun parempaan resurssointiin, rakenteiden kriittisten yksityiskohtien parempaan tunnistamiseen suunnittelussa, esimerkiksi jatkuvien sortumien estämiseksi, teollisen järjestelmärakentamisen osaamisen kehittämiseen sekä rakenneratkaisujen ja rakentamisen työturvallisuuden parantamiseen.

Ympäristöministeriön asetus rakentamisen valvonnasta ja teknisestä tarkastuksesta uusittiin 1.9.2006. Asetus sisältää ohjeet erityismenettelystä sellaisille rakennuksille, joiden suunnittelussa, rakentamisessa tai käytössä tapahtuvasta virheestä voi seurata suuronnettomuuden vaara. Uudet määräykset koskevat kantavi-

en rakenteiden suunnittelua, toteutusta ja käytön aikaista valvontaa. Ulkopuolinen tarkastus on pakollinen kun rakennushanke poikkeaa tavanomaisesta tai kuuluu erityismenettelyn piiriin.

Tilanne 2006

Talvella 2006 tapahtui useita rakennusten sortumia ja rakennusten rakenteellisia vaurioita. Onnettomuustutkinnat näissä tapauksissa ovat kesken, mutta on todennäköistä, että Suomessa on edelleen rakennusten rakenteellisen turvallisuuden kannalta riskialttiita rakennuksia, jotka voivat muodostaa vakavan uhan ja edellyttävät lisätoimenpiteitä olemassa olevan rakennuskannan osalta.

Keskeisiä jatkotoimenpiteitä tältä osin ovat:

- Vuonna 2004 toteutettua yleisötilojen tarkastusta täydennetään ja syvennetään.
- Yleisötilojen omistajia informoidaan rakennusten kattorakenteiden turvallisuusriskeistä.
- Rakennustuotteiden valmistajat informoivat mahdollisista esille tulevista rakennustuotteiden aiheuttamista riskeistä niitä kiinteistönomistajia, joiden kiinteistöissä kyseisiä rakennustuotteita on käytetty.
- Kiinteistönomistajien vastuuta kiinteistön ylläpidossa täsmennetään.
- Yleisörakennuksia varten suunnitellaan käyttö- ja huolto-ohje.

Vuonna 2003 perustetun rakenteellisen turvallisuuden johtoryhmän työtä jatketaan ja otetaan huomioon myös olemassa olevan rakennuskannan rakenteellinen turvallisuus.

Rakennuksen kantavien rakenteiden lujuuden ja vakauden perusvaatimuksia koskevat tekniset määräykset ja ohjeet uusitaan vuosina 2007—2010. Lisäksi syksyllä 2007 siirtyminen eurokoodeihin alkaa vähitellen ja ne korvaavat kansallisia teknisiä määräyksiä ja ohjeita.

Ympäristöministeriö on painottanut kiinteistönomistajien vastuuta ja tiedottanut kuntien rakennustarkastajille muun muassa sisäkattoihin, kattorakenteiden tuentaan sekä yksittäisiin kattorakenteisiin liittyvistä teknisistä riskeistä sekä rakenteiden alueellisista lumikuormista.

Rakennusalan suunnittelijoita ja muita alan ammattilaisia eläköityy runsaasti lähivuosina. Tärkeää onkin huolehtia rakentamista koskevan osaamisen, tietotaidon ja sen edellytysten ylläpidosta.

**VALTION
TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2006**

OSA III

HELSINKI 2007

VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS VUODELTA 2006 OSA III

ISSN 1795-7559

K 12/2007 vp

**VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2006**

OSA III TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

HELSINKI 2007

<http://tilinpaatoskertomus.vm.fi>

ISSN 1795-7559

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2007

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2006.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*

SISÄLLYSLUETTELO

I. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2006	7
1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma	7
Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella	7
11. Verot ja veronluonteiset tulot	14
12. Sekalaiset tulot	15
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	18
15. Lainat	19
21. Eduskunta	20
22. Tasavallan presidentti	21
23. Valtioneuvosto	22
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	24
25. Oikeusministeriön hallinnonala	28
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	30
27. Puolustusministeriön hallinnonala	35
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	38
29. Opetusministeriön hallinnonala	45
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	57
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	70
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	78
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	87
34. Työministeriön hallinnonala	97
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	102
36. Valtionvelan korot	108
37. Valtionvelan vähentäminen	109
1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma	111
1.3 Valtion tase	113
1.4 Valtion rahoituslaskelma	116
Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus	117
Liite 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset	122
Liite 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset	135
Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna	136
Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut	140
Liite 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat	141
Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	142
Liite 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset	146
Liite 9: Valtion talousarviotalouden velan maturitteitijakauma ja duraatio	147
Liite 10: Rahoituserät valtion taseessa	148
Liite 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat	149
Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset	150
Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot	153

---

2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet	155
2.1 Senaatti-kiinteistöt	155
2.2 Metsähallitus	158
2.3 Ilmailulaitos	161
2.4 Tieliikelaitos	164
2.5 Luotsausliikelaitos	167
2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)	170
3. Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat	173
3.1 Valtion asuntorahasto	173
3.2 Valtion eläkerahasto	175
3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto	178
3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto	181
3.5 Huoltovarmuusrahasto	184
3.6 Valtion takurahasto	187
3.7 Valtion vakuusrahasto	189
3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto	191
3.9 Maatalouden interventiorahasto	193
3.10 Palosuojelurahasto	195
3.11 Öljysuojarahasto	197

1. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2006

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	32 310 625 139,19	34 615 949 000 34 691 659 205,99	75 710 205,99	100	
12. Sekalaiset tulot	5 372 884 465,96	4 057 868 000 4 115 055 551,51	57 187 551,51	101	
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 098 641 369,12	1 948 995 000 1 973 680 218,23	24 685 218,23	101	
15. Lainat	240 529 284,43	297 694 000 198 674 567,67	-99 019 432,33	67	
Osastot yhteensä	39 022 680 258,70	40 920 506 000 40 979 069 543,40	58 563 543,40	100	
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		493 000 000			
Yhteensä		41 413 506 000			

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Pääluokan numero ja nimi	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Määrärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edeliisillä vuosilla siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
21. Eduskunta	92 743 716,96	104 480 000	98 362 578,89	1 528 377,99	99 890 956,88	4 589 043,12	1 199 455,78	105 679 455,78	99 562 034,67	1 528 377,99			
22. Tasavallan presidentti	8 144 772,58	11 645 000	7 910 757,14	3 427 085,28	11 337 842,42	307 157,58	1 425 150,08	13 070 150,08	9 335 907,22	3 427 085,28			
23. Valtioneuvosto	48 994 717,81	86 579 000	75 353 080,84	9 927 430,56	85 280 511,40	1 298 488,60	11 226 102,74	97 805 102,74	86 579 183,58	9 927 430,56			
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	832 906 385,34	905 405 000	792 743 608,26	89 673 022,61	882 416 630,87	22 988 369,13	88 845 912,13	994 250 912,13	864 892 622,71	104 007 334,01			
25. Oikeusministeriön hallinnonala	683 358 312,45	704 366 000	673 755 707,84	31 627 100,65	705 382 808,49	-1 016 808,49	38 296 865,29	742 662 865,29	711 446 154,80	32 233 518,98			
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 530 984 455,56	1 585 970 000	1 488 589 448,53	73 542 693,83	1 562 132 142,36	23 837 857,64	79 469 066,80	1 665 439 066,80	1 564 611 968,24	76 794 076,23			
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 205 623 780,81	2 312 962 000	1 995 982 323,20	285 087 294,87	2 281 069 618,07	31 892 381,93	226 623 167,10	2 539 585 167,10	2 187 477 051,42	320 215 729,29			
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 520 750 626,57	5 786 097 000	5 569 023 673,42	106 594 034,32	5 675 617 707,74	110 479 292,26	199 960 552,38	5 986 057 552,38	5 669 211 229,29	204 679 039,65			
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 128 597 515,04	6 501 523 000	5 974 450 230,50	426 527 005,24	6 400 977 235,74	100 545 764,26	400 882 278,38	6 902 405 278,38	6 351 946 231,94	449 510 425,14			
30. Maa- ja metsätaloustieteiden hallinnonala	2 671 080 810,08	2 805 684 000	2 407 651 775,10	372 575 838,42	2 780 227 613,52	25 456 386,48	411 207 020,18	3 216 891 020,18	2 792 763 245,99	398 220 394,61			
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 825 716 032,28	1 807 491 000	1 676 858 021,14	120 897 342,70	1 797 755 363,84	9 735 636,16	155 570 999,70	1 963 061 999,70	1 809 268 559,36	124 393 143,90			
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	968 954 384,20	1 021 030 000	901 013 787,55	88 653 106,97	989 666 894,52	31 363 105,48	144 753 586,47	1 165 783 586,47	972 218 281,61	133 529 683,36			
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	9 920 710 801,21	11 308 314 000	11 102 215 253,03	101 704 484,19	11 203 919 737,22	104 394 262,78	149 257 894,54	11 457 571 894,54	11 186 444 589,09	161 006 476,37			
34. Työministeriön hallinnonala	2 079 473 915,26	1 975 970 000	1 837 332 046,91	40 236 997,77	1 877 569 044,68	98 400 955,32	44 773 239,60	2 020 743 239,60	1 877 099 609,12	45 219 610,37			
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	686 381 997,50	771 408 000	636 510 280,10	133 070 126,23	769 580 406,33	1 827 593,67	79 309 464,12	850 717 464,12	689 204 810,96	149 200 114,60			
36. Valtionvelan korot	2 262 731 197,53	2 238 000 000	2 261 352 905,08	2 261 352 905,08	-23 352 905,08								
37. Valtionvelan vähentäminen	3 780 204 510,63	1 486 582 000	1 486 387 904,69	1 486 387 904,69	194 095,31			1 486 582 000,00	1 486 387 904,69				
Pääluokat yhteensä	41 247 357 931,81	41 413 506 000	38 985 493 382,22	1 885 071 941,63	40 870 565 323,85	542 940 676,15	2 032 800 755,29	43 446 306 755,29	40 619 802 289,77	2 213 892 440,34			

Pääluokan numero ja nimi	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Määrärahoja koskevat täydentävät tiedot		Siirretty seuraavalle vuodelle
	Edellisiltä vuosilta	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	2006	Edellisiltä vuosilta	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006	Edellisiltä vuosilta	Käytetty vuonna 2006	Edellisiltä vuosilta	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006	
Osastot yhteensä	39 022 680,258,70	40 920 506 000	40 920 506 000	40 979 069 543,40											
Pääluokat yhteensä	41 247 357 931,81	41 413 506 000	41 413 506 000	40 870 565 323,85											
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	-2 224 677 673,11	-493 000 000	-493 000 000	108 504 219,55											
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		493 000 000	493 000 000	0,00	493 000 000,00										
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	3 218 033 669,34			993 355 996,23											
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	-2 224 677 673,11			108 504 219,55											
Varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	993 355 996,23			1 101 860 215,78											

Valtion talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä pääluokan tarkkuudella

Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)		Määräraha- tarve 2009		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve myö- hemmin		Määräraha- tarve yh- teensä	
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uusitut valtuudet	Yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve yh- teensä
23. Valtioneuvosto	0	6 500	0	6 500	5 219	1 281	0	0	1 871	2 468	881	0	2 468	0	5 219	5 219
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		6 500	0	6 500	5 219	1 281	0	0	1 871	2 468	881	0	2 468	0	5 219	5 219
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	2 748 423	1 185 762	0	1 185 762	841 132	344 630	0	385 628	404 443	322 081	478 486	705 807	1 191 816	322 081	1 910 816	1 910 816
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 748 423						0	385 628	259 249	168 863	372 194	2 69 377	1 069 683	168 863	1 069 683	1 069 683
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		1 185 762	0	1 185 762	841 132	344 630	0	106 291	145 194	153 217	106 291	436 430	841 132	145 194	841 132	841 132
- talonrakennushankevaltuudet		3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	889 295	194 231	67 970	262 201	220 069	42 132	35 795	156 362	106 821	198	169 328	0	276 347	106 821	276 347	276 347
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	889 295						107 702	107 702	33 083	0	72 824	0	105 906	33 083	105 906	105 906
- talonrakennushankevaltuudet		1 197					571	571	0	0	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		194 231	67 970	262 201	220 069	42 132	35 795	48 660	73 738	198	96 505	0	170 441	73 738	170 441	170 441
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 909 942	690 801	133 814	824 615	650 113	174 502	65 127	627 228	422 611	166 988	461 353	151 289	1 202 241	422 611	1 202 241	1 202 241
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 909 942						538 064	538 064	242 265	41 187	352 644	10 973	647 069	242 265	647 069	647 069
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		690 801	133 814	824 615	650 113	174 502	65 127	89 164	180 346	125 801	108 709	140 316	555 172	180 346	555 172	555 172

Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Talousarvio-		Määräraha-		Määräraha-		Määräraha- tarve yhteensä	
	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	menot 2007	tarve 2007	tarve 2008	tarve 2009	tarve myöhemmin		
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	7 400	44	271	315	161	153	153	1 260	7	0	0	1 267
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 400							1 240	0	0	0	1 240
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		44	271	315	161	153	153	20	7	0	0	27
29. Opetusministeriön hallinnonala	1 826 812	357 428	53 633	411 061	367 778	43 283	26 662	285 078	200 383	97 876	113 102	703 426
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 826 812							241 746	87 832	42 620	70 507	368 851
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		357 428	53 633	411 061	367 778	43 283	26 662	43 332	112 551	55 255	42 595	334 574
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	6 197 474	762 638	29 438	792 076	519 201	272 874	113 366	1 163 278	682 070	620 270	199 076	2 274 538
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	6 197 474							1 075 983	608 374	564 880	79 578	1 916 837
- korkotuki- tms. valtuudet	373 639							24 910	22 719	18 695	59 329	126 028
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		762 638	29 438	792 076	519 201	272 874	113 366	87 294	73 697	55 390	119 498	357 701
- korkotuki- tms. valtuudet		400 000	1 965	401 965	318 751	83 214	83 214	27 459	40 600	37 600	101 000	219 700
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 142 557	331 983	275 459	607 442	338 957	268 486	235 796	218 320	110 745	100 994	676 940	1 043 042
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 142 557							129 349	26 072	56 299	675 250	794 565
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		331 983	275 459	607 442	338 957	268 486	235 796	88 971	84 673	44 695	1 690	248 478

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Talousarvio-		Määräraha-		Määräraha-		Määräraha- tarve yhteensä	
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	menot 2007	tarve 2007	tarve 2008	tarve 2009	tarve myöhemmin		
Päätöksen johon valtuus liittyy												
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	4 057 335	5 872 061	34 567	5 906 629	4 121 536	1 785 093	55 862	496 344	296 749	116 929	130 731	1 040 753
Aikaisempien vuosien valtuudet,	4 057 335											
josta	1 142 722											
- korkotuki- tms. valtuudet												
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta	5 872 061	34 567	34 567	5 906 629	4 121 536	1 785 093	55 862	163 208	217 668	104 949	127 308	745 787
- korkotuki- tms. valtuudet	5 234 644		0	5 234 644	3 505 476	1 729 168	0	24 557	46 480	51 910	115 940	251 180
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	17 456	5 023	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	4 628	2 926	0	0	7 555
Aikaisempien vuosien valtuudet	17 456											
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		5 023	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	1 547	300	0	0	1 847
34. Työministeriön hallinnonala	1 467 387	390 166	175 942	566 108	410 258	155 850	133 440	374 060	79 596	1 295	720	455 672
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 467 387											
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		390 166	175 942	566 108	410 258	155 850	133 440	105 271	7 671	418	645	114 005
								268 788	71 925	878	75	341 666

Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Määräraha- menot 2007		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2009		Määräraha- tarve yhteensä	
	Undet	Unsitut	Valtuudet	Käytetty	Käyttämättä	Uusifitu	T.A:ssa							
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	153 496	80 131	7 166	87 297	20 000	67 297	3 653	17 061	19 517	7 230	26	13	26 785	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	153 496							17 061	5 701	1 046	26	13	6 785	
- korkotuki- tms. valtuudet	103 086							105	75	44	26	13	158	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		80 131	7 166	87 297	20 000	67 297	3 653	0	13 816	6 184	0	0	20 000	
Pääluokat yhteensä	22 417 577	9 876 769	789 044	10 665 813	7 502 077	3 163 736	678 008	3 676 525	3 225 408	2 315 452	1 429 124	1 977 678	8 947 662	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	22 417 577							3 085 235	1 980 746	1 344 972	886 272	1 109 766	5 321 756	
- korkotuki- tms. valtuudet	1 619 448							39 907	35 289	29 247	22 536	61 466	148 539	
- talonrakennushankevaltuudet	1 197							571	0	0	0	0	0	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		9 876 769	789 044	10 665 813	7 502 077	3 163 736	678 008	591 291	1 244 661	970 480	542 852	867 912	3 625 905	
- korkotuki- tms. valtuudet		5 634 644	1 965	5 636 609	3 824 227	1 812 382	83 214	52 017	77 350	87 080	89 510	216 940	470 880	
- talonrakennushankevaltuudet		3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0	

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronhuoneiset tulot	32 310 625 139,19	34 615 949 000	34 691 659 205,99	75 710 205,99	100
11.01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	13 365 105 741,28	13 600 000 000	13 581 429 353,99	-18 570 646,01	100
11.01.01. Tulo- ja varallisuusvero	12 715 302 724,33	12 900 000 000	12 900 601 982,36	601 982,36	100
11.01.02. Korkotulojen lähdevero	163 659 361,58	165 000 000	175 379 954,69	10 379 954,69	106
11.01.03. Perintö- ja lahjavero	486 143 655,37	535 000 000	505 447 416,94	-29 552 583,06	94
11.04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	11 861 016 283,05	13 604 000 000	13 756 548 289,75	152 548 289,75	101
11.04.01. Arvonlisävero	11 280 500 290,90	12 991 000 000	13 149 551 301,91	158 551 301,91	101
11.04.02. Erästä vakuutusmaksuista suoritettava vero	464 497 499,69	490 000 000	486 778 758,97	-3 221 241,03	99
11.04.03. Apteekkimaksut	116 018 492,46	123 000 000	120 218 228,87	-2 781 771,13	98
11.08. Valmisteverot	4 522 263 474,38	4 694 000 000	4 628 487 155,99	-65 512 844,01	99
11.08.01. Tupakkaverot	607 173 418,20	608 000 000	624 790 231,02	16 790 231,02	103
11.08.04. Alkoholijuomaverot	972 974 697,77	991 000 000	991 810 386,73	810 386,73	100
11.08.05. Virvoitusjuomaverot	35 276 429,61	40 000 000	35 289 873,30	-4 710 126,70	88
11.08.07. Energiaverot	2 885 153 356,62	3 027 000 000	2 946 054 574,80	-80 945 425,20	97
11.08.08. Juomapakkauksien ympäristörajaukseen liittyvä vero	21 685 572,18	28 000 000	30 542 090,14	2 542 090,14	109
11.10. Muut verot	2 534 237 209,47	2 608 000 000	2 607 850 366,58	-149 633,42	100
11.10.03. Autovero	1 277 064 449,14	1 325 000 000	1 304 304 339,91	-20 695 660,09	98
11.10.05. Varainsiirtovero	541 946 193,69	535 000 000	551 282 392,70	16 282 392,70	103
11.10.06. Arpajaisvero	125 628 235,24	130 000 000	129 636 013,89	-363 986,11	100
11.10.07. Ajoneuvovero	536 251 180,22	560 000 000	567 241 967,96	7 241 967,96	101
11.10.08. Jätevero	53 347 151,18	58 000 000	55 385 652,12	-2 614 347,88	95
11.19. Muut veronhuoneiset tulot	28 002 431,01	109 949 000	117 344 039,68	7 395 039,68	107
11.19.02. Lästimaksut	603 451,99	953 000	749 151,36	-203 848,64	79
11.19.03. Ratavero	15 450 800,00	18 000 000	17 602 000,00	-398 000,00	98
11.19.04. Viestintämarkkinamaksu, teleurakoitintamaksu, tietoturvamaksu ja postitoiminnan valvontamaksu	3 733 930,00	4 532 000	4 540 780,00	8 780,00	100
11.19.05. Lentoilenteen valvontamaksu		5 800 000	6 441 117,32	641 117,32	111
11.19.06. Väylämaksut		76 300 000	81 670 505,07	5 370 505,07	107
11.19.08. Öljyjättemaksu	3 185 226,07	3 364 000	3 220 676,33	-143 323,67	96
11.19.09. Muut verotulot	5 029 022,95	1 000 000	3 119 809,60	2 119 809,60	312

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös		Toteutuma %
	2005	2006		2006	2006	
12. Sekalaiset tulot	5 372 884 465,96	4 057 868 000	4 115 055 551,51	57 187 551,51	101	
12.24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 744 523,77	8 736 000	8 585 456,57	-150 543,43	98	
12.24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	1 744 523,77	8 736 000	8 585 456,57	-150 543,43	98	
12.25. Oikeusministeriön hallinnonala	93 382 915,60	92 470 000	95 684 295,46	3 214 295,46	103	
12.25.01. Tuomioistuintulot	31 146 864,73	31 500 000	33 743 965,16	2 243 965,16	107	
12.25.47. Ulosottomaksut	51 726 685,44	50 500 000	52 266 543,66	1 766 543,66	103	
12.25.50. Rangaistusten täytäntönpäätöksen tulot	10 374 551,54	10 320 000	9 574 678,94	-745 321,06	93	
12.25.99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	134 813,89	150 000	99 107,70	-50 892,30	66	
12.26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	116 894 018,39	129 990 000	123 511 367,78	-6 478 632,22	95	
12.26.98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	115 863 992,77	129 000 000	121 853 711,84	-7 146 288,16	94	
12.26.99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	1 030 025,62	990 000	1 657 655,94	667 655,94	167	
12.27. Puolustusministeriön hallinnonala	24 784 802,27	11 644 000	14 514 993,88	2 870 993,88	125	
12.27.20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojalimaksuista	18 000,00	18 000	18 000,00	0,00	100	
12.27.22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	14 352,33	8 000	58 552,20	50 552,20	732	
12.27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	24 752 449,94	11 618 000	14 438 441,68	2 820 441,68	124	
12.28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 582 790 706,31	329 069 000	353 780 021,75	24 711 021,75	108	
12.28.07. Siirto valtion eläkekahastosta	1 174 874 634,00	104 000	104 000,00	0,00	100	
12.28.25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	24 143 807,11	24 000 000	24 485 636,96	485 636,96	102	
12.28.28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	112 773 419,00	114 169 000	115 182 849,65	1 013 849,65	101	
12.28.29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	30 756 387,00	31 137 000	31 413 504,45	276 504,45	101	
12.28.30. Evankelisuterilaisten seurakuntien osuudet verotus- kustannuksista	17 208 930,82	17 422 000	17 576 603,68	154 603,68	101	
12.28.49. Tullilaitoksen tulot	6 745 152,25	7 537 000	6 477 370,48	-1 059 629,52	86	
12.28.51. Metallirahatulot	43 774 317,49	22 520 000	23 872 562,30	1 352 562,30	106	
12.28.63. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	10 879 114,62	26 000 000	21 692 500,63	-4 307 499,37	83	
12.28.87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	45 569 751,49	30 000 000	36 529 330,76	6 529 330,76	122	
12.28.90. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	39 367 971,22	41 100 000	44 136 050,53	3 036 050,53	107	
12.28.91. Euroopan unionilta saatavat tulot matkakustannusten korvaamiseen	2 332 258,00	3 700 000	3 335 535,73	-364 464,27	90	
12.28.99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	74 364 963,31	11 380 000	28 974 076,58	17 594 076,58	255	

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.29. Opetusministeriön hallinnonala	414 533 259,22	431 432 000	425 980 605,92	-5 451 394,08	99
12.29.43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	9 372,33	8 000	147 807,31	139 807,31	1 848
12.29.70. Opintotoiminnan tulot	24 114 920,94	23 000 000	24 270 346,76	1 270 346,76	106
12.29.88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpaisten voittovaroista	386 108 259,69	401 424 000	397 630 094,70	-3 793 905,30	99
12.29.99. Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot	4 300 706,26	7 000 000	3 932 357,15	-3 067 642,85	56
12.30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	530 117 047,10	793 038 000	789 083 396,99	-3 954 603,01	100
12.30.01. EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tukiosastoista saavat tulot	455 962 942,20	715 110 000	712 392 865,87	-2 717 134,13	100
12.30.02. EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston ohjausosastosta saavat tulot	21 398 539,09	32 948 000	33 326 562,29	378 562,29	101
12.30.03. EU:n kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineeltä saavat tulot	6 491 975,62	5 096 000	1 274 779,25	-3 821 220,75	25
12.30.04. EU:lta saavat muut tulot	1 106 442,00	845 000	1 434 200,36	589 200,36	170
12.30.20. Valtion osuus toteutetuista saadusta tulosta	7 977 610,27	7 700 000	8 104 377,88	404 377,88	105
12.30.30. Elintarviketurvallisuusviraston tulot		2 400 000	3 394 144,27	994 144,27	141
12.30.31. Lihanarkastustoiminnan tulot		240 000	10 630,82	-229 369,18	4
12.30.32. Kasvinjalostusmaksut		757 000	407 425,53	-349 574,47	54
12.30.40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 132 313,19	2 300 000	2 084 469,26	-215 530,74	91
12.30.41. Tenojen kalastuslupamaksut	313 195,75	500 000	355 326,50	-144 673,50	71
12.30.42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 391 995,89	4 200 000	5 588 588,40	1 388 588,40	133
12.30.43. Viehekalamaksut	2 172 592,20	2 500 000	2 198 154,47	-301 845,53	88
12.30.44. Kalastuksenhoitomaksut	5 456 590,35	6 500 000	5 453 029,20	-1 046 970,80	84
12.30.45. Ristanhoitomaksut	7 259 904,56	7 176 000	7 297 810,11	121 810,11	102
12.30.60. Metsätutkimuslaitoksen tulot	1 342 634,94	2 000 000	1 925 411,20	-74 588,80	96
12.30.71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen tulot	2 686 107,09	460 000	346 345,15	-113 654,85	75
12.30.72. Lihanarkastustoiminnan tulot	29 812,18				
12.30.73. Kasvinhoitoon tarkastuskeskuksen tulot	7 348 537,16	730 000	34 991,36	-695 008,64	5
12.30.74. Kasvinjalostusmaksut	334 476,62				
12.30.99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	2 711 377,99	1 576 000	3 454 285,07	1 878 285,07	219
12.31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	80 026 112,04	61 926 000	55 798 442,68	-6 127 557,32	90
12.31.24. Tiehallinnon tulot	12 351 767,03	5 640 000	7 553 915,33	1 913 915,33	134
12.31.30. Merenkululaitoksen tulot	0,00	17 000	0,00	-17 000,00	0
12.31.40. Radanpidon tulot	19 282 435,90	9 450 000	3 748 550,60	-5 701 449,40	40
12.31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	48 391 909,11	46 819 000	44 495 976,75	-2 323 023,25	95

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	74 333 882,30	51 213 000	43 252 842,12	-7 960 157,88	84
12.32.10. Rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämis- palveluista	4 638 879,21	3 300 000	5 082 737,53	1 782 737,53	154
12.32.20. Turvateknikan keskuksen tulot	1 595 172,79	1 413 000	1 572 289,62	159 289,62	111
12.32.30. Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista	60 702 295,98	35 500 000	31 439 678,10	-4 060 321,90	89
12.32.99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	7 397 534,32	11 000 000	5 158 136,87	-5 841 863,13	47
12.33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	502 235 916,61	422 464 000	465 691 553,15	43 227 553,15	110
12.33.05. Vakuutusvalvontaviraston tulot	0,00	0	0,00	0,00	0
12.33.08. Kansanterveyslaitoksen tulot	627 238,65	700 000	706 189,66	6 189,66	101
12.33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	1 251 876,48	1 144 000	1 180 424,43	36 424,43	103
12.33.92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotot	415 445 000,00	400 445 000	396 965 000,00	-3 480 000,00	99
12.33.98. Valtionapujen palautukset	84 662 749,90	20 000 000	66 596 317,90	46 596 317,90	333
12.33.99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	249 051,58	175 000	243 621,16	68 621,16	139
12.34. Työministeriön hallinnonala	137 817 995,96	158 910 000	149 257 977,98	-9 652 022,02	94
12.34.40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	114 535 214,87	134 000 000	124 438 044,23	-9 561 955,77	93
12.34.70. Palkkaturvamaksujen palautukset	20 691 256,60	23 327 000	22 469 915,61	-857 084,39	96
12.34.99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	2 591 524,49	1 583 000	2 350 018,14	767 018,14	148
12.35. Ympäristöministeriön hallinnonala	136 398 310,25	135 800 000	134 978 833,49	-821 166,51	99
12.35.07. Siirto valtion asuntorahastosta	130 000 000,00	128 000 000	128 000 000,00	0,00	100
12.35.40. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	338 931,98	250 000	390 723,26	140 723,26	156
12.35.60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	4 349 159,63	4 650 000	4 369 653,29	-280 346,71	94
12.35.70. Asuntotoimen tulot	5 723,43				
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 704 495,21	2 900 000	2 218 456,94	-681 543,06	76
12.39. Muut sekalaiset tulot	1 677 824 976,14	1 431 176 000	1 454 935 763,74	23 759 763,74	102
12.39.01. Sakkorahat	76 698 827,05	75 000 000	79 044 447,58	4 044 447,58	105
12.39.02. Verotukseen liittyvät korkotulot	71 900 448,91	75 000 000	64 054 447,81	-10 945 552,19	85
12.39.04. Menorätiin ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	32 496 791,41	35 000 000	73 288 870,01	38 288 870,01	209
12.39.07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	2 417 021,51	2 200 000	2 936 662,36	736 662,36	133
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	3 374 463,01	2 500 000	3 796 063,47	1 296 063,47	152
12.39.50. Nettotulot osakemyynnistä	1 490 937 424,25	1 241 476 000	1 231 815 272,51	-9 660 727,49	99

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 098 641 369,12	1 948 995 000	1 973 680 218,23	24 685 218,23	101
13.01. Korkotulot	187 346 295,19	179 995 000	218 178 513,91	38 183 513,91	121
13.01.04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	86 622 631,83	75 900 000	77 525 006,25	1 625 006,25	102
13.01.05. Korot muista lainoista	6 075 489,96	9 095 000	5 150 726,18	-3 944 273,82	57
13.01.07. Korot talletuksista	94 648 173,40	95 000 000	135 502 781,48	40 502 781,48	143
13.03. Osinkotulot	746 890 497,08	1 533 900 000	1 522 201 704,32	-11 698 295,68	99
13.03.01. Osinkotulot	746 890 497,08	1 533 900 000	1 522 201 704,32	-11 698 295,68	99
13.04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	55 937 576,85	134 000 000	134 000 000,00	0,00	100
13.04.01. Osuus Suomen Pankin voitosta	55 937 576,85	134 000 000	134 000 000,00	0,00	100
13.05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	108 467 000,00	101 100 000	99 300 000,00	-1 800 000,00	98
13.05.01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	108 467 000,00	101 100 000	99 300 000,00	-1 800 000,00	98

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
15. Lainat	240 529 284,43	297 694 000	198 674 567,67	-99 019 432,33	67
15.01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	240 529 284,43	297 694 000	198 674 567,67	-99 019 432,33	67
15.01.02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	197 303 851,63	159 200 000	161 161 856,41	1 961 856,41	101
15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset	43 225 432,80	138 494 000	37 512 711,26	-100 981 288,74	27
15.03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	0,00	0	0,00	0,00	0
15.03.01. Nettolainanotto ja velanhallinta	0,00	0	0,00	0,00	0
Osastot yhteensä	39 022 680 258,70	40 920 506 000 40	979 069 543,40	58 563 543,40	100
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		493 000 000			
Yhteensä		41 413 506 000			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
21. Eduskunta	92 743 716,96	104 480 000	98 362 578,89	1 528 377,99	99 890 956,88	4 589 043,12	1 199 455,78	13 292 455,78	11 764 077,79	1 528 377,99		
21.01. Kansanedustajat	19 117 273,51	20 820 000	19 072 974,51		19 072 974,51	1 747 025,49						
21.01.21. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	19 117 273,51	20 820 000	19 072 974,51		19 072 974,51	1 747 025,49						
21.02. Eduskunnan kanslia	53 529 191,30	61 254 000	59 145 340,60		59 145 340,60	2 108 659,40						
21.02.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 692 835,68	4 700 000	4 185 880,87		4 185 880,87	514 119,13						
21.02.21. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	49 836 355,62	56 554 000	54 959 459,73		54 959 459,73	1 594 540,27						
21.09. Valtiontilintarkastajat	1 449 219,34	1 737 000	1 458 719,79		1 458 719,79	278 280,21						
21.09.21. Valtiontilintarkastajien toimintamenot (arviomääräraha)	1 449 219,34	1 737 000	1 458 719,79		1 458 719,79	278 280,21						
21.14. Eduskunnan oikeusasiamies	3 807 081,67	4 545 000	4 115 643,79		4 115 643,79	429 356,21						
21.14.21. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	3 807 081,67	4 545 000	4 115 643,79		4 115 643,79	429 356,21						
21.40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	11 393 591,14	12 521 000	10 967 020,20	1 528 377,99	12 495 398,19	25 601,81	1 199 455,78	13 292 455,78	11 764 077,79	1 528 377,99		
21.40.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	397 591,14	428 000	402 398,19		402 398,19	25 601,81						
21.40.21. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 996 000,00	12 093 000	10 564 622,01	1 528 377,99	12 093 000,00	-	1 199 455,78	13 292 455,78	11 764 077,79	1 528 377,99		
21.99. Eduskunnan muut menot	3 447 360,00	3 603 000	3 602 880,00		3 602 880,00	120,00						
21.99.21. Käyttövarat eduskuntaryhmillä ryhmittäin (arviomääräraha)	3 447 360,00	3 603 000	3 602 880,00		3 602 880,00	120,00						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
22. Tasavallan presidentti	8 144 772,58	11 645 000	7 910 757,14	3 427 085,28	11 337 842,42	307 157,58	1 425 150,08	11 495 150,08	8 068 064,80	3 427 085,28				
22.01. Tasavallan presidentti	296 883,61	335 000	327 588,28		327 588,28	7 411,72								
22.01.01. Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)	261 051,63	292 000	285 447,16		285 447,16	6 552,84								
22.01.21. Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)	35 831,98	43 000	42 141,12		42 141,12	858,88								
22.02. Tasavallan presidentin kanslia	7 847 888,97	11 310 000	7 583 168,86	3 427 085,28	11 010 254,14	299 745,86	1 425 150,08	11 495 150,08	8 068 064,80	3 427 085,28				
22.02.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	693 790,53	1 000 000	840 087,99		840 087,99	159 912,01								
22.02.21. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 457 000,00	8 770 000	5 427 256,27	3 342 743,73	8 770 000,00	-	788 554,60	9 558 554,60	6 215 810,87	3 342 743,73				
22.02.27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	116 098,44	240 000	100 166,15		100 166,15	139 833,85								
22.02.75. Peruspäätökset (siirtomääräraha 3 v)	581 000,00	1 300 000	1 215 658,45	84 341,55	1 300 000,00	-	636 595,48	1 936 595,48	1 852 253,93	84 341,55				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
23. Valtioneuvosto	48 994 717,81	86 579 000	75 353 080,84	9 927 430,56	85 280 511,40	1 298 488,60	11 226 102,74	68 823 102,74	58 895 672,18	9 927 430,56			
23.01. Valtioneuvosto	5 068 262,34	3 987 000	3 885 722,96		3 885 722,96	101 277,04							
23.01.01. Palkkaukset (arvionmääräraha)	5 068 262,34	3 987 000	3 885 722,96		3 885 722,96	101 277,04							
23.02. Valtioneuvoston kanslia	27 680 205,37	63 070 000	53 177 894,29	9 073 158,03	62 251 052,32	818 947,68	9 435 616,31	63 505 616,31	54 432 458,28	9 073 158,03			
23.02.19. Arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	2 616 205,37	9 000 000	8 181 052,32		8 181 052,32	818 947,68							
23.02.21. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 064 000,00	21 450 000	17 533 066,77	3 916 933,23	21 450 000,00	-	4 123 500,21	25 573 500,21	21 656 566,98	3 916 933,23			
23.02.22. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000,00	32 620 000	27 463 775,20	5 156 224,80	32 620 000,00	-	5 312 116,10	37 932 116,10	32 775 891,30	5 156 224,80			
23.03. Oikeuskanslerinvirasto	2 805 000,00	2 818 000	2 046 018,91	771 981,09	2 818 000,00	-	655 561,32	3 473 561,32	2 701 580,23	771 981,09			
23.03.21. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 805 000,00	2 818 000	2 046 018,91	771 981,09	2 818 000,00	-	655 561,32	3 473 561,32	2 701 580,23	771 981,09			
23.27. Poliittisen toiminnan avustaminen	12 020 000,00	14 712 000	14 712 000,00		14 712 000,00	0,00							
23.27.50. Puoluetoininnan tukeminen (kiinteä määräraha)	12 020 000,00	14 712 000	14 712 000,00		14 712 000,00	0,00							
23.99. Valtioneuvoston muut menot	1 421 250,10	1 992 000	1 531 444,68	82 291,44	1 613 736,12	378 263,88	1 134 925,11	1 843 925,11	1 761 633,67	82 291,44			
23.99.21. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arvionmääräraha)	485 309,50	812 000	510 297,12		510 297,12	301 702,88							
23.99.24. Kunniamerkit (arvionmääräraha)	401 940,60	471 000	394 439,00		394 439,00	76 561,00							
23.99.25. Jatkosodan ihmislouvuutukset - tutkimushanke (siirtomääräraha 2 v)	484 000,00	414 000	367 053,47	46 946,53	414 000,00	-	134 925,11	548 925,11	501 978,58	46 946,53			
23.99.26. Kemikaaliviraston valmistelumenot (siirtomääräraha 2 v)		120 000	106 628,13	13 371,87	120 000,00	-		120 000,00	106 628,13	13 371,87			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 määrärahojen (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006 seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	
23.99.27. Suomen itsenäisyyden 90-vuotisjuhlavuosi (siirtomääräraha 2 v)	100 000	78 026,96	21 973,04	-	100 000,00	100 000,00	0,00	78 026,96	100 000,00	78 026,96	21 973,04	
23.99.58. Avustus Tammenlehvän perinnellisen toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	50 000,00	75 000,00	0,00	0,00	75 000,00	75 000,00	0,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	0,00	
23.99.59. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 3 v)							1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00		

Pääluokan 23 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Valtuuksien käyttöä aiheuttuneet talousarvionmenot ja määrärahatarve (1000 €)	
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet	Uusittu 2007 TA:ssa	Talousarvio- menot 2006
23.99.26. Kemikaaliviraston valmistelumenot	0	6 500	1 281	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	6 500	6 500	1 281	0
Pääluokka yhteensä	0	6 500	1 281	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	6 500	6 500	1 281	0
			881	0
			881	0
			1 871	0
			1 871	0
			2 468	0
			2 468	0
			5 219	0
			5 219	0
			881	0
			881	0
			1 871	0
			1 871	0
			2 468	0
			2 468	0
			5 219	0
			5 219	0

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2005	2006	2006	2006	2006	2006	2006	2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala													
24.01. Ulkoasiainhallinto													
24.01.19. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	13 144 642,83	14 800 000	11 960 545,11				11 960 545,11	2 839 454,89					
24.01.21. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	177 363 000,00	182 420 000	170 782 040,60	11 637 959,40			182 420 000,00	-	5 768 196,61	188 188 196,61	176 550 237,21	11 637 959,40	
24.01.74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 805 000,00	4 805 000	1 312 087,60	3 492 912,40			4 805 000,00	-	3 694 294,67	8 499 294,67	5 001 580,03	3 497 714,64	
24.01.76. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	1 850 000,00	1 000 000	0,00	1 000 000,00			1 000 000,00	-	5 572 610,77	6 572 610,77	2 756 517,64	2 850 000,00	
24.30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	472 222 000,00	518 377 000	458 031 917,88	60 345 082,12			518 377 000,00	0,00	52 598 299,22	570 975 299,22	502 967 997,46	67 354 397,20	
24.30.50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0,00	0	0,00	0,00			0,00	0,00					
24.30.66. Varsinaisen kehitysyhteistyön (siirtomääräraha 3 v)	469 922 000,00	516 077 000	457 795 189,77	58 281 810,23			516 077 000,00	-	51 345 089,65	567 422 089,65	501 478 059,78	65 291 125,31	
24.30.67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	2 300 000,00	2 300 000	236 728,11	2 063 271,89			2 300 000,00	-	1 253 209,57	3 553 209,57	1 489 937,68	2 063 271,89	
24.50. Lähialueyhteistyö	25 018 000,00	23 000 000	10 802 931,31	12 197 068,69			23 000 000,00	-	19 371 510,86	42 371 510,86	25 662 652,23	16 667 262,77	
24.50.66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	25 018 000,00	23 000 000	10 802 931,31	12 197 068,69			23 000 000,00	-	19 371 510,86	42 371 510,86	25 662 652,23	16 667 262,77	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	
24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	138 503 742,51	161 003 000	139 854 085,76	1 000 000,00	140 854 085,76	20 148 914,24	1 841 000,00	139 007,27	2 841 000,00	2 000 000,00		
24.99.01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	955 367,20	1 150 000	976 572,71		976 572,71	173 427,29						
24.99.21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvottelussa (arviomääräraha)	1 549 016,01	2 213 000	1 957 949,12		1 957 949,12	255 050,88						
24.99.22. Suomalaisen rauhanturvajoukkojen ylläpitoonot (arviomääräraha)	46 249 115,42	52 627 000	49 572 612,51		49 572 612,51	3 054 387,49						
24.99.25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	12 476 467,89	14 411 000	9 981 383,74		9 981 383,74	4 429 616,26						
24.99.50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 704 806,00	1 383 000	1 336 184,39		1 336 184,39	46 815,61						
24.99.51. Häädäläisten avustaminen (arviomääräraha)	18 511,64	39 000	34 209,61		34 209,61	4 790,39						
24.99.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	74 550 458,35	88 163 000	75 882 020,20		75 882 020,20	12 280 979,80						
24.99.67. Kansainvälisen ilmastositomuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00	1 000 000	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	-	1 841 000,00	139 007,27	2 841 000,00	2 000 000,00		
24.99.95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	0,00	17 000	113 153,48		113 153,48	-96 153,48						

Pääluokan 24 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €) Momenntti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhteensä
	Uudet valtuudet	Usitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet					
24.01.74. Talonrakennukset	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		3 000	0	3 000	0	0	0	0	0
- talonrakennushankkeet		3 000	0	3 000	0	0	0	0	0
24.30.50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0	268 188	0	268 188	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		268 188	0	268 188	0	0	0	0	0
24.30.66. Varsinaisen kehitysyhteistyö	2 700 962	907 575	0	907 575	840 189	67 385	0	364 039	321 256
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 700 962							364 039	1 904 695
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		907 575	0	907 575	840 189	67 385	0	105 380	1 064 506
24.30.67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa	5 471	0	0	0	0	0	0	1 078	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 471							1 078	0
24.50.66. Lähialueyhteistyö	16 201	5 000	0	5 000	943	4 057	0	5 410	3 736
Aikaisempien vuosien valtuudet	16 201							5 410	2 793
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		5 000	0	5 000	943	4 057	0	911	943

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Talousarvio- menot 2007		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2009		Määräraha- tarve yh- teensä
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Unsitut 2007	Taloussa-	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhem-	Määräraha- tarve yhem-	teensä
24.99.66. Eivät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	23 266	0	0	0	0	0	14 962	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	23 266						14 962	0	0	0	0	0	0
24.99.67. Kansainvälisen ilmas-	2 523	2 000	0	2 000	0	139	139	300	873	605	606	606	2 384
tosopimuksen alaisen yhteis-	2 523	2 000	0	2 000	0	139	139	300	873	605	606	606	2 384
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		2 000	0	2 000	0	2 000	0	0	0	0	0	0	0
Päätuokka yhteensä	2 748 423	1 185 762	0	1 185 762	841 132	344 630	385 628	478 486	404 443	322 081	705 807	705 807	1 910 816
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 748 423						385 628	372 194	259 249	168 863	269 377	269 377	1 069 683
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		1 185 762	0	1 185 762	841 132	344 630	0	106 291	145 194	153 217	436 430	436 430	841 132
- talonrakennushankkevaluu-		3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0
det													

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)
25. Oikeusministeriön hallinnonala	683 358 312,45	704 366 000	673 755 707,84	31 627 100,65	705 382 808,49	-1 016 808,49	38 296 865,29	627 612 865,29	595 379 346,31	32 233 518,98		
25.01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	90 717 911,74	94 588 000	93 309 671,24	2 545 423,92	95 855 095,16	-1 267 095,16	3 865 944,93	45 353 944,93	42 808 521,01	2 545 423,92		
25.01.19. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnäköerömenot (arvionääräraha)	39 621 961,42	39 000 000	40 390 311,60		40 390 311,60							
25.01.21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 169 000,00	24 195 000	23 281 151,97	913 848,03	24 195 000,00	-	2 594 362,21	26 789 362,21	25 875 514,18	913 848,03		
25.01.22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 200 000,00	17 293 000	15 661 424,11	1 631 575,89	17 293 000,00	-	1 271 582,72	18 564 582,72	16 933 006,83	1 631 575,89		
25.01.29. Erityismenot (arvionääräraha)	1 333 950,99	1 000 000	934 009,81		934 009,81							
25.01.51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arvionääräraha)	11 392 999,33	13 100 000	13 042 773,75		13 042 773,75							
25.10. Tuomioistuinlaitos	225 824 019,63	222 471 000	212 498 296,47	9 930 759,55	222 429 056,02	41 943,98	12 566 138,13	228 637 138,13	218 706 378,58	9 930 759,55		
25.10.21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 222 000,00	7 004 000	6 062 544,21	941 455,79	7 004 000,00	-	932 080,99	7 936 080,99	6 994 625,20	941 455,79		
25.10.22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 741 000,00	8 503 000	7 989 638,69	513 361,31	8 503 000,00	-	713 578,47	9 216 578,47	8 703 217,16	513 361,31		
25.10.23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	202 545 000,00	200 564 000	192 088 057,55	8 475 942,45	200 564 000,00	-	10 920 478,67	211 484 478,67	203 008 536,22	8 475 942,45		
25.10.29. Erityismenot (arvionääräraha)	7 316 019,63	6 400 000	6 358 056,02		6 358 056,02							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvio - Tilinpäätös 2006		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.50. Oikeudelliset palvelut ja julkisen oikeusapu	56 500 594,67	56 459 000	52 341 919,69	56 364 387,13	4 022 467,44	4 022 467,44	94 612,87	4 660 752,97	26 719 752,97	22 697 285,53	4 022 467,44
25.50.21. Oikeusaputoimistojen ja kulluttajavaltuslautakunnan toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	21 208 000,00	22 059 000	18 036 532,56	22 059 000,00	4 022 467,44	4 022 467,44	-	4 660 752,97	26 719 752,97	22 697 285,53	4 022 467,44
25.50.50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	35 292 594,67	34 400 000	34 305 387,13	34 305 387,13			94 612,87				
25.40. Maksuohjaukset, ulosotto ja konkurssiavunonta	80 409 000,00	79 244 000	71 460 959,19	79 244 000,00	7 783 040,81	7 783 040,81	-	8 024 086,76	87 268 086,76	79 485 045,95	7 783 040,81
25.40.21. Ulosottoilaitoksen ja konkurssiavunonnan toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	80 409 000,00	79 244 000	71 460 959,19	79 244 000,00	7 783 040,81	7 783 040,81	-	8 024 086,76	87 268 086,76	79 485 045,95	7 783 040,81
25.50. Rangaistusten täytäntönpaino	194 839 000,00	199 130 000	193 332 541,74	199 130 000,00	5 797 458,26	5 797 458,26	-	7 299 926,55	206 429 926,55	200 026 049,96	6 403 876,59
25.50.21. Rangaistusten täytäntönpainon toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	188 939 000,00	193 730 000	188 479 067,05	193 730 000,00	5 250 932,95	5 250 932,95	-	5 481 696,45	199 211 696,45	193 960 763,50	5 250 932,95
25.50.74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 900 000,00	5 400 000	4 853 474,69	5 400 000,00	546 525,31	546 525,31	-	1 818 230,10	7 218 230,10	6 065 286,46	1 152 943,64
25.60. Syyttäjälaitos	30 949 000,00	31 324 000	29 776 049,33	31 324 000,00	1 547 950,67	1 547 950,67	-	1 880 015,95	33 204 015,95	31 656 065,28	1 547 950,67
25.60.21. Syyttäjälaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	30 949 000,00	31 324 000	29 776 049,33	31 324 000,00	1 547 950,67	1 547 950,67	-	1 880 015,95	33 204 015,95	31 656 065,28	1 547 950,67
25.70. Vaalimenot	4 118 786,41	21 150 000	21 036 270,18	21 036 270,18	1 547 950,67	1 547 950,67	113 729,82	113 729,82	113 729,82	113 729,82	113 729,82
25.70.21. Vaalimenot (arviomääräraha)	4 118 786,41	21 150 000	21 036 270,18	21 036 270,18	1 547 950,67	1 547 950,67	113 729,82	113 729,82	113 729,82	113 729,82	113 729,82

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
26. Sisasiaiministeriön hallinnonala	1 530 984 455,56	1 585 970 000	1 488 589 448,53	73 542 693,83	1 562 132 142,36	23 837 857,64	79 469 066,80	1 169 718 066,80	1 092 728 825,88	1 092 728 825,88	76 794 076,23	
26.01. Sisasiaiministeriö	90 379 491,16	97 042 000	91 341 358,85	3 146 780,13	94 488 138,98	2 553 861,02	2 885 394,92	39 927 394,92	36 614 025,73	36 614 025,73	3 146 780,13	
26.01.19. Sisasiaiministeriön hallinnonalan arvonnäisveromenot (arvonnäisveromenot)	62 246 491,16	60 000 000	57 446 138,98		57 446 138,98	2 553 861,02						
26.01.21. Sisasiaiministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 121 000,00	22 557 000	21 509 725,34	1 047 274,66	22 557 000,00	-	1 473 084,60	24 030 084,60	22 982 809,94	22 982 809,94	1 047 274,66	
26.01.22. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	5 212 000,00	5 212 000	4 204 977,31	1 007 022,69	5 212 000,00	-	738 411,87	5 950 411,87	4 943 389,18	4 943 389,18	1 007 022,69	
26.01.23. Sisasiainihallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 103 000	7 103 000	6 010 517,22	1 092 482,78	7 103 000,00	-		7 103 000,00	6 010 517,22	6 010 517,22	1 092 482,78	
26.01.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	2 170 000	2 170 000	2 170 000,00	0,00	2 170 000,00	0,00		2 170 000,00	2 170 000,00	2 170 000,00	0,00	
26.01.63. Julkiset palvelut verkkoon -hanke (siirtomääräraha 2 v)	800 000,00						673 898,45	673 898,45	507 309,39	507 309,39		
26.02. Ulkomaalaisvirasto	13 122 000,00	13 029 000	10 877 188,42	2 151 811,58	13 029 000,00	-	1 070 745,73	14 099 745,73	11 947 934,15	11 947 934,15	2 151 811,58	
26.02.21. Ulkomaalaisviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 122 000,00	13 029 000	10 877 188,42	2 151 811,58	13 029 000,00	-	1 070 745,73	14 099 745,73	11 947 934,15	11 947 934,15	2 151 811,58	
26.05. Läänihallitukset	53 248 000,00	51 447 000	46 791 306,69	4 655 693,31	51 447 000,00	-	4 645 114,44	56 092 114,44	51 436 421,13	51 436 421,13	4 655 693,31	
26.05.21. Läänihallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 248 000,00	51 447 000	46 791 306,69	4 655 693,31	51 447 000,00	-	4 645 114,44	56 092 114,44	51 436 421,13	51 436 421,13	4 655 693,31	
26.06. Rekisterihallinto	29 055 000,00	28 569 000	25 979 535,52	2 589 464,48	28 569 000,00	-	3 058 915,76	31 627 915,76	29 038 451,28	29 038 451,28	2 589 464,48	
26.06.21. Rekisterihallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 055 000,00	28 569 000	25 979 535,52	2 589 464,48	28 569 000,00	-	3 058 915,76	31 627 915,76	29 038 451,28	29 038 451,28	2 589 464,48	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
									Talousarvio - Tilinpäätös	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
26.07. Kihlakunnat														
26.07.21. Kihlakunnanvirastojen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	44 252 000,00	43 748 000	42 191 512,79	1 556 487,21	43 748 000,00		43 748 000,00	-	1 841 133,73	45 589 133,73	44 005 388,36	1 556 487,21		
26.75. Polistitoimi														
26.75.21. Poliisitoimen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	44 252 000,00	43 748 000	42 191 512,79	1 556 487,21	43 748 000,00		43 748 000,00	-	1 841 133,73	45 589 133,73	44 005 388,36	1 556 487,21		
26.75.21. Poliisitoimen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	578 504 573,40	579 177 000	555 580 008,04	23 443 354,77	579 023 362,81		579 023 362,81	153 637,19	28 237 575,31	604 914 575,31	581 471 220,24	23 443 354,77		
26.75.22. Maasta poistamisiin- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arvionmääräraha)	575 439 000,00	576 677 000	553 233 645,23	23 443 354,77	576 677 000,00		576 677 000,00	-	28 237 575,31	604 914 575,31	581 471 220,24	23 443 354,77		
26.80. Pelastustoimi														
26.80.21. Pelastustoimen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	3 065 573,40	2 500 000	2 346 362,81		2 346 362,81		2 346 362,81	153 637,19	345 759,99	79 342 883,50	65 556 899,86	13 785 875,91		
26.80.22. Erityismenot (arvionmääräraha)	69 472 348,66	72 087 000	57 955 364,10	13 785 875,91	71 741 240,01		71 741 240,01	345 759,99	10 694 195,64	73 026 195,64	61 971 090,77	11 054 997,89		
26.80.31. Valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	62 340 000,00	62 332 000	51 277 002,11	11 054 997,89	62 332 000,00		62 332 000,00	-	10 694 195,64	73 026 195,64	61 971 090,77	11 054 997,89		
26.80.31. Valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 422 348,66	6 145 000	5 799 240,01		5 799 240,01		5 799 240,01	345 759,99						
26.90. Rajavartioloaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	3 710 000,00	3 610 000	879 121,98	2 730 878,02	3 610 000,00		3 610 000,00	-	2 706 687,86	6 316 687,86	3 585 809,09	2 730 878,02		
26.90.21. Rajavartioloaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	200 283 000,00	199 947 000	182 429 205,99	17 517 783,90	199 946 989,89		199 946 989,89	10,11	16 461 638,26	216 067 638,26	198 528 018,82	17 539 619,36		
26.90.70. Ilma- ja vartiotalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	198 876 000,00	199 124 000	181 606 216,10	17 517 783,90	199 124 000,00		199 124 000,00	-	13 243 676,95	212 367 676,95	194 849 893,05	17 517 783,90		
26.90.74. Rakentaminen (kiinteä määräraha)	145 000,00	482 000	482 000,00	0,00	482 000,00		482 000,00	0,00	2 922 280,00	3 404 280,00	3 404 280,00	0,00		
26.97. Avustukset kunnille														
26.97.31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arvionmääräraha)	1 262 000,00	341 000	340 989,89		340 989,89		340 989,89	10,11	295 681,31	295 681,31	273 845,77	21 835,46		
	242 435 760,92	256 476 000	254 200 114,23		254 200 114,23		254 200 114,23	2 275 885,77						
	156 771 949,00	199 676 000	199 132 571,00		199 132 571,00		199 132 571,00	543 429,00						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Taloussuoritus	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
26.97.32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako sekä kuntien yhteistoiminnan tukeminen (arvionmääräraha)	40 531 246,10	24 600 000	22 926 981,31	22 926 981,31			22 926 981,31	1 673 018,69					
26.97.34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus (kiinteä määräraha)	40 000 000,00	28 500 000	28 500 000,00				28 500 000,00	0,00					
26.97.35. Holhustoimen edunvalvonta (arvionmääräraha)	3 385 909,92	3 700 000	3 640 561,92				3 640 561,92	59 438,08					
26.97.36. Valtionavustus Aasian luonnononnettomuudesta kunnille ja kuntayhtymille aiheutuvien kustannuksiin (kiinteä määräraha)	1 725 735,00												
26.97.80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arvionmääräraha)	20 920,90												
26.98. Alueiden kehittäminen	210 232 281,42	244 448 000	221 243 853,90	4 695 442,54	225 939 296,44	18 508 703,56	7 867 665,15	7 867 665,15	82 056 665,15	74 130 466,31	7 924 989,48		
26.98.43. Maakunnan kehittämISRaha (siirtomääräraha 3 v)	29 905 000,00	29 880 000	29 038 564,00	841 436,00	29 880 000,00	-	1 435 722,67	31 315 722,67	30 158 657,54	1 155 855,77			
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arvionmääräraha)	110 285 659,09	140 097 000	122 935 511,39		122 935 511,39	17 161 488,61							
26.98.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arvionmääräraha)	25 246 622,33	30 162 000	28 814 785,05		28 814 785,05	1 347 214,95							
26.98.63. Kainuun kehittämISRaha (siirtomääräraha 3 v)	44 795 000,00	44 309 000	40 454 993,46	3 854 006,54	44 309 000,00	-	6 431 942,48	50 740 942,48	43 971 808,77	6 769 133,71			

Pääluokan 26 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio- ja määrärahatarve (1000 €)										
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty käyttämättä TA:ssa	Uusittu 2007	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve yhteensä
26.90.74. Rakentaminen	1 197	0	0	0	0	0	571	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 197						571	0	0	0	0
- talonrakennushankkeet	1 197						571	0	0	0	0
26.97.32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako sekä kuntien yhteistoiminnan tukeminen	1 700	11 900	0	11 900	11 900	0	1 700	5 950	5 950	0	11 900
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 700						1 700	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	11 900	0	0	11 900	11 900	0	0	5 950	5 950	0	11 900
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerrahasto-ohjelmiin	766 917	147 195	51 447	198 642	172 360	26 282	123 355	139 103	87 017	0	226 121
Aikaisempien vuosien valtuudet	766 917						87 971	62 594	27 518	0	90 112
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	147 195	51 447	51 447	198 642	172 360	26 282	35 383	76 509	59 500	0	136 009
26.98.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta	116 441	26 754	16 523	43 277	33 764	9 512	28 816	22 795	13 313	0	36 108
Aikaisempien vuosien valtuudet	116 441						15 539	10 055	5 565	0	15 620
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	26 754	16 523	16 523	43 277	33 764	9 512	13 277	12 739	7 748	0	20 488

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Käyttämättä Usifru 2007	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
26.98.63. Kainuun kehittämisraha	3 040	8 382	0	8 382	2 044	6 338	0	1 921	1 480	540	198	0	2 219
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 040							1 921	174	0	0	0	174
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		8 382	0	8 382	2 044	6 338	0	0	1 306	540	198	0	2 044
Päälukokka yhteensä	889 295	194 231	67 970	262 201	220 069	42 132	35 795	156 362	169 328	106 821	198	0	276 347
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	889 295							107 702	72 824	33 083	0	0	105 906
- talonrakennushankkevaltuudet	1 197							571	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		194 231	67 970	262 201	220 069	42 132	35 795	48 660	96 505	73 738	198	0	170 441

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvio 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle				
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 205 623 780,81	2 312 962 000	1 995 982 323,20	285 087 294,87	2 281 069 618,07	31 892 381,93	226 623 167,10	2 289 026 167,10	1 968 810 433,35	320 215 729,29				
27.01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	238 813 135,20	262 066 000	227 863 832,48	2 325 552,42	230 189 384,90	31 876 615,10	2 598 584,03	15 765 584,03	13 440 031,61	2 325 552,42				
27.01.19. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arvonnaliisäveromenot)	225 304 135,20	248 899 000	217 022 384,90		217 022 384,90	31 876 615,10								
27.01.21. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 509 000,00	13 167 000	10 841 447,58	2 325 552,42	13 167 000,00	-	2 598 584,03	15 765 584,03	13 440 031,61	2 325 552,42				
27.10. Sofiallinen maanpuolustus	1 917 601 000,00	1 984 298 000	1 720 013 358,95	264 284 641,05	1 984 298 000,00	0,00	224 024 583,07	2 206 672 583,07	1 907 259 503,14	299 413 075,47				
27.10.16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	570 847 000,00	648 300 000	408 503 234,13	239 796 765,87	648 300 000,00	-	184 151 486,16	832 451 486,16	566 900 896,46	265 550 589,70				
27.10.17. Hornet 413 -koneen korjaus (siirtomääräraha 3 v)	15 100 000,00						15 100 000,00	15 100 000,00	5 725 389,41	9 374 610,59				
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 331 654 000,00	1 334 348 000	1 309 860 124,82	24 487 875,18	1 334 348 000,00	-	24 773 096,91	1 359 121 096,91	1 334 633 217,27	24 487 875,18				
27.10.50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)		1 650 000	1 650 000,00		1 650 000,00	0,00								
27.30. Sofiallinen kriisinhallinta	47 561 870,10	66 598 000	48 105 131,77	18 477 101,40	66 582 233,17	15 766,83	0,00	66 588 000,00	48 110 898,60	18 477 101,40				
27.30.21. Rauhanturvaamistoiminnan kotimaan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		6 556 000	6 402 787,81	153 212,19	6 556 000,00	-		6 556 000,00	6 402 787,81	153 212,19				
27.30.22. Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	47 561 870,10	60 032 000	41 708 110,79	18 323 889,21	60 032 000,00	-	0,00	60 032 000,00	41 708 110,79	18 323 889,21				
27.30.95. Kurssivaihdut (arvio määräraha)		10 000	-5 766,83		-5 766,83	15 766,83								

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu - Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
					käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
27,99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot												
27,99.50. Maampuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)					1 650 000,00							
27,99.95. Kursivaihtelut (arvio- määräraha)						-2 224,49						
					1 647 775,51							

Pääluokan 27 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €) Momenntti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Usiutut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty valtuus 2007	Usittu 2007 TA:ssa	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
27.10.16. Puolustusmateriaali- hankinnat	2 778 704	589 332	133 814	723 146	615 213	107 933	567 857	417 148	405 789	158 479	140 316	1 121 732
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 778 704						478 693	335 410	233 372	32 678	0	601 460
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		589 332	133 814	723 146	615 213	107 933	89 164	81 738	172 417	125 801	140 316	520 272
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot	131 238	101 469	0	101 469	34 900	66 569	59 371	44 205	16 822	8 509	10 973	80 509
Aikaisempien vuosien valtuudet	131 238						59 371	17 234	8 893	8 509	10 973	45 609
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		101 469	0	101 469	34 900	66 569	0	26 971	7 929	0	0	34 900
Pääluokka yhteensä	2 909 942	690 801	133 814	824 615	650 113	174 502	627 228	461 353	422 611	166 988	151 289	1 202 241
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 909 942						538 064	352 644	242 265	41 187	10 973	647 069
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		690 801	133 814	824 615	650 113	174 502	89 164	108 709	180 346	125 801	140 316	555 172

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala													
28.01. Valtiovarainministeriö	5 520 750 626,57	5 786 097 000	5 569 023 673,42	106 594 034,32	5 675 617 707,74	110 479 292,26	199 960 552,38	846 663 552,38	640 141 214,99	204 679 039,65			
28.01.19. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonsävelromenot (arvionmääräraha)	139 830 598,83	86 381 000	76 765 306,50	10 273 620,90	87 038 927,40	-657 927,40	20 215 687,65	62 359 687,65	39 341 334,70	22 241 569,94			
28.01.21. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 655 648,83	44 000 000	44 760 883,52		44 760 883,52	-760 883,52							
28.01.22. Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 099 000,00	32 742 000	23 403 076,17	9 338 923,83	32 742 000,00	-	7 365 203,85	40 107 203,85	30 768 280,02	9 338 923,83			
28.01.62. EU:n rakennushastojen valtion rahoitusosuus	8 185 000,00	8 561 000	8 467 302,93	93 697,07	8 561 000,00	-	9 483,80	8 570 483,80	8 476 786,73	93 697,07			
28.01.73. Talous-, henkilöstö- ja työhallinnon kehittäminen	49 950,00	237 000	134 043,88		134 043,88	102 956,12							
28.01.83. Pääomalaus Solidium Oy:lle (kiinteä määräraha)	12 000 000,00										12 000 000,00	32 050,96	11 967 949,04
28.01.89. Osakkeiden myyntijärjestelyt ja hankinnat (siirtomääräraha 2 v)	50 000 000,00	841 000	0,00	841 000,00	841 000,00	-	841 000,00	1 682 000,00	64 216,99	841 000,00			
28.03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	3 768 000,00	3 762 000	2 878 394,81	883 605,19	3 762 000,00	-	936 236,64	4 698 236,64	3 814 631,45	883 605,19			
28.03.21. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 768 000,00	3 762 000	2 878 394,81	883 605,19	3 762 000,00	-	936 236,64	4 698 236,64	3 814 631,45	883 605,19			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös 2006		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.05. Valtiokonttori														
28.05.21. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 078 000,00	41 751 000	36 216 107,96	5 379 585,48	5 379 585,48	41 595 693,44	41 595 693,44	155 306,56	4 459 157,43	46 210 157,43	40 675 265,39	5 379 585,48		
28.05.22. Valtion eläkelaitakunnan toimintamenot (siirto-määräraha 2 v)	41 708 000,00	41 383 000	36 003 414,52	5 379 585,48	5 379 585,48	41 383 000,00	41 383 000,00	-	4 316 283,54	45 699 283,54	40 319 698,06	5 379 585,48		
28.07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset														
28.07.05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)	3 032 907 821,87	3 187 860 000	3 165 105 980,58	3 165 105 980,58	3 165 105 980,58	3 165 105 980,58	3 165 105 980,58	22 754 019,42	142 873,89	510 873,89	355 567,33	0,00		
28.07.06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 940 064 223,68	3 072 760 000	3 056 387 754,49	3 056 387 754,49	3 056 387 754,49	3 056 387 754,49	3 056 387 754,49	16 372 245,51						
28.07.07. Muut eläkemeno (arviomääräraha)	18 684 957,45	20 290 000	18 814 284,84	18 814 284,84	18 814 284,84	18 814 284,84	18 814 284,84	1 475 715,16						
28.07.50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	24 115 273,54	27 710 000	26 535 375,97	26 535 375,97	26 535 375,97	26 535 375,97	26 535 375,97	1 174 624,03						
28.07.63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemeno (arviomääräraha)	37 208 283,23	41 000 000	37 922 920,65	37 922 920,65	37 922 920,65	37 922 920,65	37 922 920,65	3 077 079,35						
28.07.95. Valtion maksettavaksi tullavat korot liikaa saaduista ennakkotuloista viimeisenä eläkelaitoksena (arviomääräraha)	12 147 473,91	26 000 000	21 964 407,20	21 964 407,20	21 964 407,20	21 964 407,20	21 964 407,20	4 035 592,80						
28.18. Verohallinto														
28.18.21. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	687 610,06	100 000	3 481 237,43	3 481 237,43	3 481 237,43	3 481 237,43	3 481 237,43	-3 381 237,43	58 645 653,72	407 882 653,72	342 802 115,07	65 080 538,65		
	349 540 000,00	349 237 000	284 156 461,35	65 080 538,65	65 080 538,65	349 237 000,00	349 237 000,00	-	58 645 653,72	407 882 653,72	342 802 115,07	65 080 538,65		
	349 540 000,00	349 237 000	284 156 461,35	65 080 538,65	65 080 538,65	349 237 000,00	349 237 000,00	-	58 645 653,72	407 882 653,72	342 802 115,07	65 080 538,65		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	(TA+LTA:t)	2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	siirto seuraavalle vuodelle	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle			
28.39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	205 804 665,74	210 132 000	206 340 060,92		206 340 060,92	3 791 939,08						
28.39.30. Ahvenanmaan tasotusmaksu (arviomääräraha)	181 797 318,94	185 022 000	181 723 061,16		181 723 061,16	3 298 938,84						
28.39.31. Verohyvitys (arviomääräraha)	20 997 666,00	21 000 000	20 508 069,00		20 508 069,00	491 931,00						
28.39.40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	3 009 680,80	4 110 000	4 108 930,76		4 108 930,76	1 069,24						
28.40. Tullilaitos	142 495 000,00	141 453 000	131 051 217,74	10 401 782,26	141 453 000,00	0,00						
28.40.21. Tullilaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	130 295 000,00	141 453 000	131 051 217,74	10 401 782,26	141 453 000,00	-	4 649 665,70	146 102 665,70	135 700 883,44	10 401 782,26		
28.40.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000,00						3 819 489,15	3 819 489,15	2 376 725,17	1 442 763,98		
28.40.71. Toimistoautomaatiojärjestelmän hankinta (siirtomääräraha 2 v)	8 200 000,00						7 673 830,64	7 673 830,64	3 020 114,33	4 653 716,31		
28.52. Tilastokeskus	41 453 000,00	41 239 000	32 591 490,65	8 647 509,35	41 239 000,00	-						
28.52.21. Tilastokeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	41 453 000,00	41 239 000	32 591 490,65	8 647 509,35	41 239 000,00	-	8 087 803,61	49 326 803,61	40 679 294,26	8 647 509,35		
28.80. Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	24 374 718,00	22 450 000	17 727 746,72	4 799 477,28	22 527 224,00	-77 224,00						
28.80.20. Kehittämis- ja koulutusostointi (siirtomääräraha 3 v)							1 659 111,92	1 659 111,92	1 598 035,77			
28.80.21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 2 v)	169 000,00	169 000	0,00	169 000,00	169 000,00	-	169 000,00	338 000,00	14 820,83	169 000,00		
28.80.23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 050 000,00	1 096 000	0,00	1 096 000,00	1 096 000,00	-	1 050 000,00	2 146 000,00	706 451,17	1 096 000,00		

Päätöksen, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.80.24. Työhyvinvoinnin tuki (siirtomääräraha 2 v)	500 000,00	1 600 000	1 003 150,59	596 849,41	1 600 000,00	-	486 319,55	2 086 319,55	1 486 427,10	596 849,41		
28.80.25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	530 000,00	410 000	376 513,64	33 486,36	410 000,00	-	76 907,75	486 907,75	453 421,39	33 486,36		
28.80.26. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000,00	18 965 000	16 060 858,49	2 904 141,51	18 965 000,00	-	3 040 904,28	22 005 904,28	19 023 998,55	2 904 141,51		
28.80.27. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000,00						12 739 249,22	12 739 249,22	3 125 232,53	9 614 016,69		
28.80.60. Valtion maksu Koulutusrahastosta johtuvista menoista (arvionmääräraha)	125 718,00	210 000	287 224,00		287 224,00	-77 224,00						
28.81. Eräät hallinnonalittain jakamattomat menot	74 645 004,61	10 062 000	5 650 129,91	1 127 915,21	6 778 045,12	3 283 954,88	72 251 535,12	77 128 535,12	5 322 463,84	71 534 474,52		
28.81.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (siirtomääräraha 2 v)	1 177 000,00	1 177 000	1 072 324,53	104 675,47	1 177 000,00	-	81 268,63	1 258 268,63	1 152 636,24	104 675,47		
28.81.02. Eräät muut palkat ja virka-suhteen ehtoja koskevat päätökset (arvionmääräraha)	23 004,61	168 000	0,00		0,00	168 000,00						
28.81.25. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 685 000,00	3 700 000	2 676 760,26	1 023 239,74	3 700 000,00	-	1 720 266,49	5 420 266,49	4 126 386,91	1 023 239,74		
28.81.28. Julkishallinnon sähköisen tunnistamisen ja verkkomaksamisen -hanke (siirtomääräraha 3 v)	450 000,00						450 000,00	450 000,00	43 440,69	406 559,31		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.99.43. Energiaverotuki maa- ja puutarhataloudelle (arvio-määräraha)		15 810 000	0,00		0,00	15 810 000,00						
28.99.63. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	9 463 056,08	8 000 000	3 881 700,19		3 881 700,19	4 118 299,81						
28.99.95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	56 867,93	55 000	54 305,17		54 305,17	694,83						
28.99.97. Verotukseen liittyvät koromenot (arviomääräraha)	23 269 388,25	50 000 000	15 881 457,53		15 881 457,53	34 118 542,47						

Päätöksen 28 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €) Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)							
	Undet valtuudet	Usitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä		
28.01.62. EU:n rakennerahas- tojen valtion rahoitusosuus val- tiovarainministeriön osalta	0	44	271	315	161	153	134	20	7	0	0	27
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	44	271	315	315	161	153	134	20	7	0	0	27
28.84.68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristöra- hoitusyhtiön pääomasta	7 400	0	0	0	0	0	1 232	1 240	0	0	0	1 240
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 400						1 232	1 240	0	0	0	1 240
Päätöksen yhteensä	7 400	44	271	315	161	153	1 366	1 260	7	0	0	1 267
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 400						1 232	1 240	0	0	0	1 240
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	44	271	315	315	161	153	134	20	7	0	0	27

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2005	2006	2006	(TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	2006	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Talouden 2006	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29. Opetusministeriön hallinnonala															
29.01. Opetusministeriö	6 128 597 515,04	6 501 523 000	5 974 450 230,50	426 527 005,24	426 527 005,24	6 400 977 235,74	100 545 764,26	400 882 278,38	2 289 143 278,38	1 839 221 369,91	449 510 425,14				
29.01.10. Eräiden kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	219 436 610,10	240 621 000	222 899 530,23	7 722 632,08	7 722 632,08	230 622 162,31	9 998 837,69	9 471 334,42	46 053 334,42	36 503 291,32	9 468 311,92				
29.01.19. Opetusministeriön hallinnonalan arvontulovero-															
menot (arvontulovero-															
29.01.21. Opetusministeriön toimintameno (siirtomääräraha	127 923 240,20	135 000 000	131 880 460,47			131 880 460,47									
2 v)															
29.01.22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	21 974 000,00	22 275 000	17 547 764,83	4 727 235,17	4 727 235,17	22 275 000,00	-	4 643 247,12	26 918 247,12	22 149 128,65	4 727 235,17				
29.01.26. Eräät kopiointi- ja käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 2 v)	3 785 000,00	3 694 000	2 318 131,03	1 375 868,97	1 375 868,97	3 694 000,00	-	2 219 035,74	5 913 035,74	3 957 050,00	1 934 707,51				
29.01.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	10 063 000,00	10 563 000	8 944 000,00	1 619 000,00	1 619 000,00	10 563 000,00	-	828 000,00	11 391 000,00	9 772 000,00	1 619 000,00				
29.01.62. EU:n rakennusrahastojen valtion rahoitusosuus	485 000,00	485 000	485 000,00			485 000,00	0,00								
opetusministeriön osalta (arvontulovero)															
29.01.70. Kalluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	53 706 369,90	68 554 000	61 674 701,84			61 674 701,84	6 879 298,16								
29.05. Kirkollisasiat															
29.05.21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	1 500 000,00	50 000	49 472,06	527,94	527,94	50 000,00	-	1 749 669,70	1 799 669,70	612 300,46	1 187 369,24				
29.05.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	2 572 000,00	2 604 000	2 602 078,29	1 921,71	1 921,71	2 604 000,00	0,00	87,37	1 809 087,37	1 807 165,66	1 921,71				
	1 817 000,00	1 809 000	1 807 078,29	1 921,71	1 921,71	1 809 000,00	-	87,37	1 809 087,37	1 807 165,66	1 921,71				
	755 000,00	795 000	795 000,00			795 000,00	0,00								

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiä vuosilta siirryneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
29.07. Opetushallitus	18 748 000,00	18 827 000	16 674 080,07	2 152 919,93	18 827 000,00	-	-	2 611 875,09	21 438 875,09	19 285 955,16	2 152 919,93		
29.07.21. Opetushallituksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)													
29.08. Kansainvälinen yhteistyö	18 748 000,00	18 827 000	16 674 080,07	2 152 919,93	18 827 000,00	-	-	2 611 875,09	21 438 875,09	19 285 955,16	2 152 919,93		
29.08.22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	10 583 745,09	10 665 000	9 243 020,34	1 439 823,48	10 682 843,82	-17 843,82	-	838 362,93	7 610 362,93	6 156 013,22	1 439 823,48		
29.08.25. Kansainvälinen kulttuuriryhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	805 000,00	806 000	696 171,18	109 828,82	806 000,00	-	-	86 551,25	892 551,25	782 722,43	109 828,82		
29.08.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	6 019 000,00	5 966 000	4 636 005,34	1 329 994,66	5 966 000,00	-	-	751 811,68	6 717 811,68	5 373 290,79	1 329 994,66		
29.08.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arvio määräraha)	1 860 000,00	1 950 000	1 950 000,00		1 950 000,00	0,00							
29.10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 899 745,09	1 943 000	1 960 843,82	-17 843,82	1 960 843,82								
29.10.21. Yliopistojen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	1 341 266 000,00	1 374 419 000	1 091 643 717,57	282 767 506,62	1 374 411 224,19	7 775,81	277 408 230,83	1 651 827 230,83	1 365 106 079,57	286 615 813,62			
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	1 237 436 000,00	1 269 513 000	1 004 622 902,86	264 890 096,17	1 269 512 999,03	0,97	258 164 913,89	1 527 677 913,89	1 262 787 816,75	264 890 096,17			
29.10.23. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	24 051 000,00	24 619 000	12 390 986,88	12 228 013,12	24 619 000,00	-	-	14 513 408,82	39 132 408,82	22 960 724,87	16 076 320,12		
29.10.24. Harjoittelukoulujen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	7 932 000,00	7 931 000	6 943 720,01	979 505,15	7 923 225,16	7 774,84	939 591,62	8 870 591,62	7 883 311,63	979 505,15			
	71 847 000,00	72 356 000	67 686 107,82	4 669 892,18	72 356 000,00	-	-	3 790 316,50	76 146 316,50	71 474 226,32	4 669 892,18		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
													Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
29.20. Ammattikorkeakoulu- opetus	346 582 782,00	365 158 000	359 700 069,63	3 607 749,37	363 307 819,00	1 850 181,00	4 347 145,94	10 801 145,94	6 927 198,26	3 835 897,49					
29.20.22. Ammattikorkeakoululai- toksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	4 886 000,00	4 386 000	1 232 407,84	3 153 592,16	4 386 000,00	-	3 942 032,21	8 328 032,21	4 946 289,85	3 381 740,28					
29.20.25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomäärä- raha 2 v)	2 068 000,00	2 068 000	1 613 842,79	454 157,21	2 068 000,00	-	405 113,73	2 473 113,73	1 980 908,41	454 157,21					
29.20.30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	339 628 782,00	358 704 000	356 853 819,00		356 853 819,00	1 850 181,00									
29.40. Yleissivistävä koulutus	1 842 578 761,16	1 969 612 000	1 892 398 962,75	10 463 664,39	1 902 862 627,14	66 749 372,86	15 130 115,20	129 781 115,20	119 309 277,79	10 463 664,39					
29.40.21. Valtion yleissivistävään koulutuksen toiminta- määräraha 2 v)	42 724 000,00	43 202 000	41 233 583,47	1 968 416,53	43 202 000,00	-	1 648 044,04	44 850 044,04	42 881 627,51	1 968 416,53					
29.40.25. Yleissivistävän koulutuk- sen kehittäminen (siirto- määräraha 2 v)	3 649 000,00	4 149 000	3 190 328,91	958 671,09	4 149 000,00	-	2 622 609,39	6 771 609,39	5 804 765,28	958 671,09					
29.40.30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuk- sen käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	1 725 484 761,16	1 854 440 000	1 787 690 627,14		1 787 690 627,14	66 749 372,86									
29.40.34. Valtionosuus yleissivistä- vien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammat- tikorkeakoulujen perusta- miskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	70 200 000,00	67 300 000	59 763 423,23	7 536 576,77	67 300 000,00	-	10 859 461,77	78 159 461,77	70 622 885,00	7 536 576,77					
29.40.51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	521 000,00	521 000	521 000,00		521 000,00	0,00									

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle		
29.60. Ammatillinen koulutus	573 348 186,20	644 483 000	645 123 494,64	4 472 250,64	649 595 745,28	-5 112 745,28	5 211 999,46	42 392 999,46	37 915 198,22	4 472 250,64		
29.60.21. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	31 366 000,00	31 376 000	28 755 392,94	2 620 607,06	31 376 000,00	-	3 492 191,69	34 868 191,69	32 247 584,63	2 620 607,06		
29.60.24. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000,00	3 026 000	2 216 482,61	809 517,39	3 026 000,00	-	927 212,80	3 953 212,80	3 143 599,11	809 517,39		
29.60.25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 499 000,00	1 499 000	580 698,58	918 301,42	1 499 000,00	-	472 774,79	1 971 774,79	1 048 019,07	918 301,42		
29.60.30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	425 961 195,20	500 397 000	504 513 681,28		504 513 681,28	-4 116 681,28						
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	110 115 991,00	106 905 000	107 901 064,00		107 901 064,00	-996 064,00						
29.60.76. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 380 000,00	1 280 000	1 156 175,23	123 824,77	1 280 000,00	-	319 820,18	1 599 820,18	1 475 995,41	123 824,77		
29.69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	319 244 414,00	332 295 000	291 966 285,30	39 993 188,28	331 959 473,58	335 526,42	42 074 224,42	91 417 224,42	39 865 431,76	51 476 773,49		
29.69.21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	412 000,00	412 000	412 000,00	0,00	412 000,00	0,00	7 550,34	419 550,34	419 550,34	0,00		
29.69.22. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja erät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	14 404 000,00	14 004 000	3 298 775,20	10 705 224,80	14 004 000,00	-	9 906 209,71	23 910 209,71	13 131 030,25	10 705 224,80		
29.69.25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 927 000,00	2 927 000	2 322 332,32	604 667,68	2 927 000,00	-	558 276,82	3 485 276,82	2 879 544,75	604 667,68		
29.69.30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	76 394 337,00	78 100 000	78 090 534,00		78 090 534,00	9 466,00						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.69.31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arvionmääräraha)	109 144 845,00	112 790 000	112 464 710,00	112 464 710,00	112 464 710,00	325 290,00								
29.69.34. Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamiseksi ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v)	28 000 000,00	30 000 000	2 004 774,20	27 995 225,80	30 000 000,00	-					30 885 462,55	60 885 462,55	21 458 876,42	39 426 586,01
29.69.50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	45 593 228,00	48 086 000	48 218 003,58		48 218 003,58	-132 003,58								
29.69.51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	15 775 558,00	18 169 000	17 948 846,00		17 948 846,00	220 154,00								
29.69.52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000,00	2 000 000	1 311 930,00	688 070,00	2 000 000,00	-					716 725,00	2 716 725,00	1 976 430,00	740 295,00
29.69.53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 179 000,00	9 358 000	9 358 000,00		9 358 000,00	0,00								
29.69.55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	13 161 173,00	11 938 000	12 028 091,00		12 028 091,00	-90 091,00								
29.69.56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	4 253 273,00	4 511 000	4 508 289,00		4 508 289,00	2 711,00								
29.70. Opintotuki	736 320 064,37	776 765 000	749 940 580,66	288 554,66	750 229 135,32	26 535 864,68					258 221,41	4 723 221,41	4 434 586,95	288 554,66
29.70.22. Opintotuen muutoksenhoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	600 000,00	599 000	450 756,34	148 243,66	599 000,00	-					124 387,57	723 387,57	575 141,71	148 243,66

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.70.52. Opihtolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arvio- määräraha)	23 205 560,77	27 100 000	28 210 654,44	28 210 654,44	28 210 654,44	-1 110 654,44						
29.70.55. Opihtoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	660 656 233,48	698 700 000	666 227 336,13	666 227 336,13	666 227 336,13	32 472 663,87						
29.70.57. Korkeakoulupolisveljööden ateriatuki (arviomääräraha)	20 212 501,63	20 000 000	20 640 637,62	20 640 637,62	20 640 637,62	-640 637,62						
29.70.58. Avustus vuokratuustusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	3 728 000,00	3 866 000	3 725 689,00	3 725 689,00	3 866 000,00	-		133 833,84	3 999 833,84	3 859 445,24	140 311,00	
29.70.59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	27 917 768,49	26 500 000	30 685 507,13	30 685 507,13	30 685 507,13	-4 185 507,13						
29.88. Tiede	241 100 525,99	260 731 000	195 881 561,17	65 442 779,26	261 324 340,43	-593 340,43		36 808 649,32	207 330 649,32	136 415 348,80	70 876 131,84	
29.88.21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 966 000,00	31 827 000	21 169 478,77	10 657 521,23	31 827 000,00	-		8 702 625,52	40 529 625,52	29 872 104,29	10 657 521,23	
29.88.22. Arkieläintalouden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 777 000,00	14 053 000	13 500 279,46	552 720,54	14 053 000,00	-		154 389,26	14 207 389,26	13 654 668,72	552 720,54	
29.88.23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 787 000,00	2 788 000	2 082 742,84	705 257,16	2 788 000,00	-		956 504,33	3 744 504,33	3 039 247,17	705 257,16	
29.88.24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 513 000,00	1 522 000	1 503 356,83	18 643,17	1 522 000,00	-		18 023,58	1 540 023,58	1 521 380,41	18 643,17	
29.88.25. Eräiden teosten laaaminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	300 000,00	200 000	200 000,00	0,00	200 000,00	0,00		53 832,44	253 832,44	215 887,69	0,00	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
29.88.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	103 873 000,00	120 132 000	66 622 512,36	53 508 637,16	120 131 149,52	850,48	26 923 274,19	147 055 274,19	88 112 060,52	58 941 989,74		
29.88.53. Veikkauksen ja raha-apurajisten voittovarat tieteen edistämiseen (arvionmääräraha)	75 733 148,69	77 889 000	79 478 899,57		79 478 899,57	-1 589 899,57						
29.88.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arvionmääräraha)	11 151 377,30	12 320 000	11 324 291,34		11 324 291,34	995 708,66						
29.90. Taide ja kulttuuri	349 330 997,85	366 327 000	357 989 262,54	7 623 101,25	365 612 363,79	714 636,21	6 315 031,99	68 828 031,99	60 922 795,22	7 867 448,40		
29.90.21. Taiteen keskuslaitoksen ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 354 000,00	3 357 000	2 883 183,33	473 816,67	3 357 000,00	-	472 067,57	3 829 067,57	3 344 640,76	473 816,67		
29.90.22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 969 000,00	16 948 000	15 124 367,26	1 823 632,74	16 948 000,00	-	2 214 003,66	19 162 003,66	17 338 370,92	1 823 632,74		
29.90.23. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 616 000,00	2 407 000	2 301 144,06	105 855,94	2 407 000,00	-	0,00	2 407 000,00	2 301 144,06	105 855,94		
29.90.24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 040 000,00	16 968 000	16 481 819,87	486 180,13	16 968 000,00	-	82 515,96	17 050 515,96	16 564 335,83	486 180,13		
29.90.25. Nökövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 091 000,00	6 178 000	4 061 184,08	2 116 815,92	6 178 000,00	-	1 399 564,28	7 577 564,28	5 460 748,36	2 116 815,92		
29.90.26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 455 000,00	3 464 000	3 042 778,67	421 221,33	3 464 000,00	-	433 867,92	3 897 867,92	3 476 646,59	421 221,33		
29.90.27. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	544 000,00	547 000	276 669,79	270 330,21	547 000,00	-	160 501,44	707 501,44	437 171,23	270 330,21		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.90.30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	41 609 000,00	51 274 000	51 274 000,00				51 274 000,00	0,00						
29.90.31. Valtionosuuksien ja -avustusten käyttöön otettujen teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	15 594 000,00	13 667 000	13 667 000,00				13 667 000,00	0,00						
29.90.32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arvionmääräraha)	4 098 000,00	4 471 000	4 470 730,00				4 470 730,00	270,00						
29.90.33. Valtionosuuksien ja -avustusten kulttuuritoimintaan (arvionmääräraha)	6 080 210,00	5 522 000	5 375 396,00				5 375 396,00	146 604,00						
29.90.34. Valtionosuuksien ja -avustusten perustamiskustannuksiin (arvionmääräraha)	5 999 770,00	7 000 000	7 000 000,00				7 000 000,00	0,00						
29.90.40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arvionmääräraha)	192 015,34	252 000	152 612,45				152 612,45	99 387,55						
29.90.50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	8 485 000,00	8 315 000	7 848 912,94				8 315 000,00	-			1 027 936,53	8 705 324,09	610 434,21	
29.90.51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arvionmääräraha)	10 628 679,86	11 062 000	10 774 027,59				10 774 027,59	287 972,41						
29.90.52. Velkkauksen ja rahoituslaitosten voittovarain taiteiden edistämiseen (arvionmääräraha)	185 279 972,29	190 550 000	190 387 362,47				190 387 362,47	162 637,53						
29.90.53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	15 134 989,64	16 465 000	16 464 999,99				16 464 999,99	0,01						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.90.54. Valtionavustus Suomen Kansallisteatterin peruskorjauksen lainahoitokuluihin (kiinteä määräraha)	3 560 360,72	3 534 000	3 533 235,29	3 533 235,29	764,71									
29.90.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	1 180 000	288 958,73	891 041,27	-	1 180 000,00	1 600 066,31	609 025,04	991 041,27					
29.90.72. Valtion taidemuseon kokonaisuuden elinten kartuttaminen	589 000,00	649 000	526 796,93	122 203,07	-	649 000,00	712 204,89	590 001,82	122 203,07					
29.90.75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000,00	2 500 000	2 054 083,09	445 916,91	-	2 500 000,00	2 541 303,43	2 095 386,52	445 916,91					
29.90.95. Kulttuurirympäristön suoje- lusta aiheutuvat menot	11 000,00	17 000	0,00	17 000,00		0,00								
29.98. Liikuntatoimi	93 007 236,88	99 095 000	99 062 492,20			99 062 492,20								
29.98.50. Veikkauksen ja raha-arpa- jaisien voitotvarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arvionmäärä- raha)	89 940 236,88	97 787 000	97 754 492,20			97 754 492,20								
29.98.52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)	1 867 000,00	1 308 000	1 308 000,00			1 308 000,00			0,00					
29.98.53. Avustus Yleisurheilun MM 2005 -kisojen media- järjestelyjen kustannuk- sin (kiinteä määräraha)	1 200 000,00													

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Edellisellä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	siirto seuraavalle vuodelle	Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006	Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.99. Nuorisotyö 29.99.50. Veikkauksen ja raha-ampajain voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arvionmääräraha)	34 478 191,40	39 921 000	550 913,57	550 913,57	39 876 008,68	44 991,32	407 000,00	5 130 000,00	4 573 027,98	4 573 027,98	550 913,57	
29.99.51. Nuorten työpajatoimintaa ja ehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)	31 630 191,40	3 519 000	3 513 008,68	3 513 008,68	44 991,32	-	407 000,00	5 130 000,00	4 573 027,98	4 573 027,98	550 913,57	

Pääluokan 29 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvionmenot ja määrärahatarve (1000 €)							
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhteensä			
29.01.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta	305 470	74 807	53 633	128 440	101 778	26 662	61 602	84 994	52 060	0	0	137 054
Aikaisempien vuosien valtuudet Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	305 470				51 085			39 013	6 779	0	0	45 792
		74 807	53 633	128 440	101 778	26 662	10 516	45 981	45 281	0	0	91 262
29.01.70. Kaluston hankinta	0	950	0	950	0	950	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	950	0	950	0	950	0	0	0	0	0	0
29.07.21. Opetushallituksen toimintamenot	0	560	0	560	560	0	0	200	200	0	0	400
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	560	0	560	560	0	0	200	200	0	0	400

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Talousarvio- menot 2006		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2009		Määräraha- tarve yh- teensä
	Uudet valtuudet	Unsinut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Unsinut valtuudet	Käyttämättä Usinut valtuudet	T.A:ssa	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhemmin	Määräraha- tarve yhteensä	
29.10.21. Yliopistojen toiminta-													
menot	0	4 500	0	4 500	950	3 550	0	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		4 500	0	4 500	950	3 550	0	0	0	0	0	0	0
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot	0	10 000	0	10 000	0	10 000	0	4 000	4 000	2 000	0	10 000	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		10 000	0	10 000	0	10 000	0	4 000	4 000	2 000	0	10 000	
29.40.21. Valtion yleisivistä-													
vän koulutuksen toimintame-													
not	0	900	0	900	900	0	0	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		900	0	900	900	0	0	0	0	0	0	0	0
29.40.34. Valtionosuus yleis-													
ivistävien ja ammatillisten oppi-													
laitosten sekä													
ammattikorkeakoulujen perus-													
tamiskustannuksiin	653 417	56 000	0	56 000	56 000	0	0	70 594	38 026	33 435	83 113	201 602	
Aikaisempien vuosien valtuudet	653 417							50 603	34 140	28 587	60 326	160 434	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		56 000	0	56 000	56 000	0	0	19 991	3 886	4 849	22 788	41 168	
29.60.76. Kiinteistöjen hankin-													
ta	13 203	0	0	0	0	0	0	1 476	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	13 203							1 476	0	0	0	0	0

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Käytetty valtuudet yhteensä	Käyttämättä Unsitut 2007	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
29.69.52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin	4 252	2 000	0	2 000	2 000	0	0	1 976	1 174	100	0	0	1 274
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 252							896	355	0	0	0	355
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		2 000	0	2 000	2 000	0	0	1 080	820	100	0	0	920
29.88.00. Tiede	789 126	205 590	0	205 590	205 589	1	0	142 430	148 871	100 552	57 940	20 032	327 394
Aikaisempien vuosien valtuudet	789 126							130 685	85 344	41 468	9 533	224	136 569
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		205 590	0	205 590	205 589	1	0	11 744	63 527	59 084	48 407	19 807	190 825
29.88.22. Arkkitehtitoimiston toimintamenot	0	521	0	521	0	521	0	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		521	0	521	0	521	0	0	0	0	0	0	0
29.90.34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin	61 344	0	0	0	0	0	0	7 000	5 799	5 445	4 501	9 957	25 702
Aikaisempien vuosien valtuudet	61 344							7 000	5 799	5 445	4 501	9 957	25 702
29.90.75. Perusparannukset ja talonrakennukset	0	1 600	0	1 600	0	1 600	0	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		1 600	0	1 600	0	1 600	0	0	0	0	0	0	0
Päätöksien yhteensä	1 826 812	357 428	53 633	411 061	367 778	43 283	26 662	285 078	292 065	200 383	97 876	113 102	703 426
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 826 812							241 746	167 892	87 832	42 620	70 507	368 851
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		357 428	53 633	411 061	367 778	43 283	26 662	43 332	124 173	112 551	55 255	42 595	334 574

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 671 080 810,08	2 805 684 000	2 407 651 775,10	372 575 838,42	2 780 227 613,52	25 456 386,48	411 207 020,18	2 336 530 020,18	1 937 858 632,47	398 220 394,61		
30.01. Maa- ja metsätalousministeriö							2 013 192,36	2 013 192,36	2 005 690,05			
30.01.27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)							721 307,12	721 307,12	713 804,81			
30.01.48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)							1 291 885,24	1 291 885,24	1 291 885,24			
30.10. Maaseudun kehittäminen	156 586 912,08	196 067 000	131 008 816,78	49 328 046,64	180 336 863,42	15 730 136,58	2 858 081,77	115 585 081,77	65 528 254,10	50 056 827,67		
30.10.50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	11 920 000,00	11 370 000	10 535 003,48	834 996,52	11 370 000,00	-	986 297,75	12 356 297,75	11 384 228,07	972 069,68		
30.10.54. Hevostalouden edistämisen toteutusta varten osuutena kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	7 809 609,60	7 608 000	8 012 377,83		8 012 377,83	-404 377,83						
30.10.55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	4 820 000,00	4 870 000	4 870 000,00		4 870 000,00	0,00						
30.10.61. Euroopan maatalouden ohjous- ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	52 884 371,35	70 862 000	54 727 485,59		54 727 485,59	16 134 514,41						
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (siirtomääräraha 3 v)	76 029 931,13	98 834 000	51 605 896,99	47 228 103,01	98 834 000,00	-	0,00	98 834 000,00	51 605 896,99	47 228 103,01		
30.10.63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 123 000,00	2 523 000	1 258 052,89	1 264 947,11	2 523 000,00	-	1 871 784,02	4 394 784,02	2 538 129,04	1 856 654,98		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2005	2006	2006	2006	2006	2006	2006	2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	
30.13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen													
30.13.44. Laatujärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)									405 131,09	405 131,09	404 910,24		
30.14. Maatilatalouden rakentamisen ja maaseudun kehittäminen													
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (siirtomääräraha 3 v)									405 131,09	405 131,09	404 910,24		
30.14.63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)									27 185 773,42	27 185 773,42	27 185 604,91		
30.15. Muut maatalouden menot													
30.15.40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)									27 020 952,72	27 020 952,72	27 020 784,21		
30.14.63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)									164 820,70	164 820,70	164 820,70		
30.15. Muut maatalouden menot									162 818,64	162 818,64	162 818,64		
30.15.40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)									162 818,64	162 818,64	162 818,64		
30.20. Maatalous									5 525 133,51	2 66 484 983,65	1 750 835 983,65	1 508 084 294,86	242 645 052,46
30.20.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 057 000,00	31 929 000	26 955 368,34	4 973 631,66	31 929 000,00				4 300 667,23	36 229 667,23	31 251 258,47	4 973 631,66	
30.20.22. Torjunta-ainetarkastukset (arvionmääräraha)	439 000,00	437 000	437 000,00		437 000,00			0,00					
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	609 320 000,00	609 165 000	479 121 979,40	130 043 020,60	609 165 000,00				-	121 958 292,36	601 080 271,76	130 043 020,60	
30.20.41. EU-tuotuki (arvionmääräraha)	469 738 309,87	639 786 000	633 276 190,28		633 276 190,28				6 509 809,72				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Talousarvio (TA+LTA:t)	2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
30.20.42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000,00	3 400 000	72 949,18	3 327 050,82	3 400 000,00	-	948 537,64	4 348 537,64	1 021 486,82	3 327 050,82		
30.20.43. Maatalouden ympäristöotuski (siirtomääräraha 2 v)	321 900 000,00	264 629 000	199 918 468,44	64 710 531,56	264 629 000,00	-	96 334 770,93	360 963 770,93	296 151 380,14	64 710 531,56		
30.20.44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000,00	422 673 000	409 302 903,14	13 370 096,86	422 673 000,00	-	10 791 736,72	433 464 736,72	420 094 639,86	13 370 096,86		
30.20.45. Luopumiset ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	150 100 000,00	147 000 000	122 058 701,07	24 941 298,93	147 000 000,00	-	22 460 634,98	169 460 634,98	144 519 336,05	24 941 298,93		
30.20.46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	4 702 000,00	4 242 000	4 241 759,94	240,06	4 242 000,00	-	251 671,99	4 493 671,99	4 493 431,93	240,06		
30.20.47. Laatu järjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 513 000,00	1 313 000	360 078,95	952 921,05	1 313 000,00	-	938 671,80	2 251 671,80	972 489,83	1 279 181,97		
30.20.48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)	328 945,29	810 000	615 332,48		615 332,48	194 667,52						
30.20.49. Maaseutu elinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	21 057 831,83	26 180 000	27 359 343,73		27 359 343,73	-1 179 343,73						
30.20.60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000 000,00	1 600 000	1 600 000,00		1 600 000,00	0,00						
30.20.61. Siirto Maatilat talouden kehittämishastoon (kiinteä määräraha)	14 144 000,00	14 712 000	14 712 000,00		14 712 000,00	0,00	8 500 000,00	8 500 000,00	8 500 000,00			
30.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus							33 247,78	33 247,78	33 247,78			
30.21.74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)							31 938,20	31 938,20	31 938,20			
30.21.77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)							1 309,58	1 309,58	1 309,58			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	32 096 000	20 692 395,83	9 424 945,36	30 117 341,19	1 978 658,81	25 868 000,00	16 443 054,64	25 868 000,00	16 443 054,64	9 424 945,36		
30.30.21. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 868 000	16 443 054,64	9 424 945,36	25 868 000,00	-	25 868 000,00	16 443 054,64	25 868 000,00	16 443 054,64	9 424 945,36		
30.30.25. Eliäinlääkintähuolto (arvio-määräraha)	2 280 000	2 004 935,82		2 004 935,82	275 064,18							
30.30.28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	1 330 000	968 391,64		968 391,64	361 608,36							
30.30.41. Eräät korvaukset (arvio-määräraha)	1 945 000	960 901,54		960 901,54	984 098,46							
30.30.47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	673 000	315 112,19		315 112,19	357 887,81							
30.31. Metsätalouden edistämisen ja valvontaa								441 271,71	441 271,71	136 608,99		
30.31.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)								20 271,71	20 271,71	20 199,95		
30.31.83. Lainat puuntuotannon keskeytyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)								421 000,00	421 000,00	116 409,04		
30.32. Metsäntutkimuslaitos								19 931,57	19 931,57	19 765,80		
30.32.76. Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)								165,77	165,77	0,00		
30.32.77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)								19 765,80	19 765,80	19 765,80		
30.40. Kale-, riista- ja porotalous	58 959 039,79	61 555 000	24 372 102,75	60 889 316,11	665 683,89	75 907 254,15	38 786 952,02	23 528 254,15	38 786 952,02	37 107 734,59		
30.40.21. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 786 000,00	16 597 000	5 055 757,39	16 597 000,00	-	4 279 601,80	15 820 844,41	20 876 601,80	15 820 844,41	5 055 757,39		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2006 käyttö vuonna 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.40.25. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 100 000,00	2 300 000	384 590,35	1 915 409,65	2 300 000,00	-	1 429 399,53	3 729 399,53	1 804 284,47		1 804 284,47	1 915 409,65	
30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen (arvionmääräraha)	4 375 831,24	6 309 000	6 052 316,65		6 052 316,65	256 683,35							
30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000,00	2 300 000	1 148 184,52	1 151 815,48	2 300 000,00	-	1 668 930,89	3 968 930,89	2 814 253,42		2 814 253,42	1 151 815,48	
30.40.43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 674 000,00	2 057 000	1 857 000,00	200 000,00	2 057 000,00	-	16 000,00	2 073 000,00	1 873 000,00		1 873 000,00	200 000,00	
30.40.50. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	7 053 000,00	7 122 000	7 030 200,00	91 800,00	7 122 000,00	-	112 965,00	7 234 965,00	7 143 165,00		7 143 165,00	91 800,00	
30.40.51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 258 000,00	6 128 000	5 777 973,37	350 026,63	6 128 000,00	-	396 021,52	6 524 021,52	6 173 994,75		6 173 994,75	350 026,63	
30.40.52. Tenojen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arvionmääräraha)	2 455 208,55	2 867 000	2 457 999,46		2 457 999,46	409 000,54							
30.40.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 200 000,00	15 118 000	70 779,49	15 047 220,51	15 118 000,00	-	15 054 871,01	30 172 871,01	2 667 481,68		2 667 481,68	27 505 389,33	
30.40.77. Kalataloudelliset rakentamishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000,00	757 000	196 926,91	560 073,09	757 000,00	-	570 464,40	1 327 464,40	489 928,29		489 928,29	837 536,11	
30.41. Kala-, riista- ja porotalous							9 426 405,16	9 426 405,16	9 409 020,23		9 409 020,23		
30.41.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)							9 003 799,75	9 003 799,75	8 986 414,82		8 986 414,82		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.41.77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)								422 605,41	422 605,41	422 605,41		
30.42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos								1 544 666,22	1 544 666,22	1 544 666,22		
30.42.24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)								1 105 082,96	1 105 082,96	1 105 082,96		
30.42.74. Kalanviljelylaitosten ja tutkimusosastien perusrannukset (siirtomääräraha 3 v)								439 583,26	439 583,26	439 583,26		
30.50. Vestalous	41 091 183,19	27 898 000	11 846 353,97	15 703 893,42	27 550 247,39	347 752,61	26 238 225,77	26 042 173,28	26 042 173,28	26 042 173,28		26 474 052,27
30.50.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	6 601 000,00	6 459 000	4 779 057,95	1 679 942,05	6 459 000,00	-	1 573 566,33	8 032 566,33	6 352 624,06	1 679 942,05		
30.50.30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arvionmääräraha)	1 284 730,06	1 200 000	1 126 782,39		1 126 782,39	73 217,61						
30.50.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	5 654 000,00	5 590 000	1 065 404,00	4 524 596,00	5 590 000,00	-	4 539 446,86	10 129 446,86	3 572 279,74	6 557 167,12		
30.50.43. Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset (arvionmääräraha)	52 453,13	420 000	145 465,00		145 465,00	274 535,00						
30.50.48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 091 000,00	841 000	0,00	841 000,00	841 000,00	-	4 091 000,00	4 932 000,00	2 339 385,50	2 592 614,50		
30.50.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)	23 408 000,00	13 388 000	4 729 644,63	8 658 355,37	13 388 000,00	-	16 034 212,58	29 422 212,58	13 777 883,98	15 644 328,60		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.51. Vesivarojen käyttö ja hoito														
30.51.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuolto- ja siivousohjelmien toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)														
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)														
30.60. Metsätalous	158 578 801,78	157 576 000	149 192 826,25	6 668 262,76	155 861 089,01	1 714 910,99	6 260 477,00	3 463 778,70	4 876 858,82	4 876 858,82	4 876 858,82	4 876 779,90	6 893 761,33	
30.60.21. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 640 000,00	39 593 000	33 165 183,28	6 427 816,72	39 593 000,00	-	5 759 953,36	45 352 953,36	38 925 136,64	6 427 816,72				
30.60.41. Metsäpuiden siemenhuolto (kiinteä määräraha)	835 000,00	843 000	767 821,00		767 821,00	75 179,00								
30.60.42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	46 684 000,00	45 379 000	45 379 000,00	0,00	45 379 000,00	0,00	0,00	45 379 000,00	45 379 000,00	0,00	45 379 000,00	45 379 000,00	0,00	
30.60.43. Eräät korvaukset (arvio- määräraha)	8 240,35	50 000	9 726,64		9 726,64	40 273,36								
30.60.44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arvio- määräraha)	62 430 561,43	62 880 000	61 280 541,37		61 280 541,37	1 599 458,63								
30.60.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 725 000,00	7 005 000	6 864 553,96	140 446,04	7 005 000,00									
30.60.50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	3 035 000,00	1 726 000	1 726 000,00	0,00	1 726 000,00	0,00	27 250,00	1 753 250,00	1 751 661,53	0,00	1 751 661,53	1 751 661,53	0,00	
30.60.83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	221 000,00	100 000	0,00	100 000,00	100 000,00									

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
30.63. Metsähallitus		5 892 000,00	5 830 000	5 830 000,00	0,00	5 830 000,00	5 830 000,00	0,00	0,00	5 830 000,00	5 830 000,00	0,00	0,00
30.63.50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)		5 892 000,00	5 830 000	5 830 000,00	0,00	5 830 000,00	5 830 000,00	0,00	0,00	5 830 000,00	5 830 000,00	0,00	0,00
30.70. Maanmittaus ja paikka-tietojen yhteiskäyttö		55 752 589,38	54 876 000	40 359 375,95	14 516 624,05	54 876 000,00	54 876 000,00	0,00	11 281 651,58	62 157 651,58	47 641 027,53	14 516 624,05	
30.70.21. Maanmittauslaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		47 962 596,92	47 576 000	34 040 098,92	13 535 901,08	47 576 000,00	47 576 000,00	-	10 737 271,05	58 313 271,05	44 777 369,97	13 535 901,08	
30.70.22. Geodeettisen laitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		3 200 000,00	3 300 000	2 319 277,03	980 722,97	3 300 000,00	3 300 000,00	-	544 380,53	3 844 380,53	2 863 657,56	980 722,97	
30.70.40. Kiinteistötoimistusten tukemisesta aiheutuvat menot (arvionmääräraha)		4 589 992,46	4 000 000	4 000 000,00		4 000 000,00	4 000 000,00	0,00					
30.71. Eläinlääkintä- ja elintarviketurvituslaitos		25 458 909,84	7 283 000	7 283 000,00	0,00	7 283 000,00	7 283 000,00	0,00	9 728 779,03	17 011 779,03	17 011 779,03	0,00	0,00
30.71.21. Eläinlääkintä- ja elintarviketurvituslaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		24 240 000,00	7 283 000	7 283 000,00	0,00	7 283 000,00	7 283 000,00	0,00	9 728 779,03	17 011 779,03	17 011 779,03	0,00	0,00
30.71.28. Rokotteet ja seerumit (arvionmääräraha)		1 218 909,84											
30.72. Elintarviketurvituslaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		5 597 000,00	1 861 000	1 861 000,00	0,00	1 861 000,00	1 861 000,00	0,00	1 344 908,99	3 205 908,99	3 205 908,99	0,00	0,00
30.72.21. Elintarviketurvituslaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		5 597 000,00	1 861 000	1 861 000,00	0,00	1 861 000,00	1 861 000,00	0,00	1 344 908,99	3 205 908,99	3 205 908,99	0,00	0,00
30.73. Kasvintuotannon tarkastuskeskus		15 023 000,00	3 509 000	3 509 000,00	0,00	3 509 000,00	3 509 000,00	0,00	2 096 351,36	5 605 351,36	5 605 351,36	0,00	0,00
30.73.21. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		15 023 000,00	3 509 000	3 509 000,00	0,00	3 509 000,00	3 509 000,00	0,00	2 096 351,36	5 605 351,36	5 605 351,36	0,00	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006
30.90. Hallinto		95 043 287,03	88 529 000	78 849 471,74	10 185 418,17	89 034 889,91	-505 889,91	15 220 121,59	75 050 121,59	64 006 461,91	11 043 643,15	
30.90.19. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveronmenot		24 011 195,32	25 000 000	26 050 460,33		26 050 460,33						
30.90.21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		37 249 000,00	35 541 000	31 711 769,58	3 829 230,42	35 541 000,00		5 771 851,44	41 312 851,44	37 483 621,02	3 829 230,42	
30.90.22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)		5 000 000,00	4 083 000	2 536 950,03	1 546 049,97	4 083 000,00		3 351 087,06	7 434 087,06	5 888 037,09	1 546 049,97	
30.90.23. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		14 732 000,00	13 657 000	12 291 927,28	1 365 072,72	13 657 000,00		1 907 276,16	15 564 276,16	14 199 203,44	1 365 072,72	
30.90.25. Eläinlääkintähuolto (arvionmääräraha)		2 216 081,60										
30.90.26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)		729 000,00	729 000	300 852,89	428 147,11	729 000,00		376 136,75	1 105 136,75	676 989,64	428 147,11	
30.90.27. Yhteistukimukset (siirtomääräraha 3 v)		7 510 000,00	5 820 000	2 803 082,05	3 016 917,95	5 820 000,00		3 813 770,18	9 633 770,18	5 758 610,72	3 875 142,93	
30.90.41. Eräät korvaukset (arvionmääräraha)		1 198 969,49										
30.90.47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arvionmääräraha)		291 357,76										
30.90.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoi- tusosuudet (arvionmääräraha)		2 105 682,86	3 699 000	3 154 429,58		3 154 429,58	544 570,42					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006		Talousarvion 2006 määrärahojen		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	(TA+LTA:t)	2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	
30.91. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta ja eläimälääkintävahinkojen arviolautakunta	725 000,00	728 000	670 246,27	57 753,73	728 000,00	-	55 888,52	783 888,52	726 134,79	57 753,73		
30.91.21. Lautakuntien toimintamannot (siirtomääräraha 2 v)	725 000,00	728 000	670 246,27	57 753,73	728 000,00	-	55 888,52	783 888,52	726 134,79	57 753,73		

Pääluokan 30 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarvio- ja määrärahatarve (1000 €)					
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uusittu valtuudet	Käytetty valtuudet yhteensä	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
30.10.61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen	52 652	37 119	9 714	46 833	30 384	16 449	16 449	9 345	0	32 025
Aikaisempien vuosien valtuudet	52 652				22 997	3 960	4 066	0	0	8 026
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		37 119	9 714	46 833	30 384	16 449	16 449	5 279	0	23 999
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	69 403	24 425	17 759	42 184	28 481	13 703	13 703	13 787	0	36 987
Aikaisempien vuosien valtuudet	69 403				38 287	9 950	5 560	0	0	15 510
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		24 425	17 759	42 184	28 481	13 703	13 703	8 227	0	21 477

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet		Usittu 2007 TA:ssa		Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
30.12.41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	2 116	0	0	0	0	0	412	412	412	0	0	0	823
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 116						412	412	412	0	0	0	823
30.12.45. Maatalouden ympäristötuki	2 336 877	0	0	0	0	0	29 609	20 774	11 631	3 679	9 747	9 747	45 831
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 336 877						29 609	20 774	11 631	3 679	9 747	9 747	45 831
30.12.46. Luonnonhaitta-korvaus	58 454	0	0	0	0	0	14 216	10 519	5 280	0	0	0	15 799
Aikaisempien vuosien valtuudet	58 454						14 216	10 519	5 280	0	0	0	15 799
30.14.61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen	223 822	0	0	0	0	0	27 573	18 988	6 884	0	0	0	25 872
Aikaisempien vuosien valtuudet	223 822						27 573	18 988	6 884	0	0	0	25 872
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	310 495	0	0	0	0	0	42 427	26 551	7 017	0	0	0	33 567
Aikaisempien vuosien valtuudet	310 495						42 427	26 551	7 017	0	0	0	33 567
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	568 354	114 094	0	114 094	17 618	96 476	204 493	133 800	119 962	119 962	1 066	1 066	374 790
Aikaisempien vuosien valtuudet	568 354						204 493	119 379	118 896	118 896	0	0	357 172
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		114 094	0	114 094	17 618	96 476	0	14 421	1 066	1 066	1 066	1 066	17 618

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Yhteensä	Usittu 2007	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki	310 492	90 000	0	90 000	40 757	49 243	0	257 124	27 257	27 257	19 229	101 000
Aikaisempien vuosien valtuudet	310 492							257 124	17 494	17 494	7 761	60 243
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		90 000	0	90 000	40 757	49 243	0	0	9 763	9 763	11 468	40 757
30.20.44. Luonnonhaitta- korvaus	1 617 000	30 000	0	30 000	16 246	13 754	0	401 715	405 777	405 777	4 062	1 221 392
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 617 000							401 715	401 715	401 715	0	1 205 146
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		30 000	0	30 000	16 246	13 754	0	0	4 062	4 062	4 062	16 246
30.20.49. Maaseutu- ja elinkeino- toiminnan korkotuki	345 457	400 000	1 965	401 965	318 751	83 214	83 214	51 239	64 780	62 580	159 200	342 360
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	345 457							23 780	24 280	21 980	58 200	122 660
- korkotuki- tms. valtuudet								23 780	24 280	21 980	58 200	122 660
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		400 000	1 965	401 965	318 751	83 214	83 214	27 459	40 500	40 600	101 000	219 700
- korkotuki- tms. valtuudet		400 000	1 965	401 965	318 751	83 214	83 214	27 459	40 500	40 600	101 000	219 700
30.31.44. Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen	207 592	0	0	0	0	0	0	4 554	5 180	4 200	1 718	13 998
Aikaisempien vuosien valtuudet	207 592							4 554	5 180	4 200	1 718	13 998
30.41.62. Elinkeino- ja talouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen	15 253	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	15 253							0	0	0	0	0
- korkotuki- tms. valtuudet	15 253							0	0	0	0	0

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvioimenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet	Unsitut	Vuoden 2006 valtuudet	Unsitut 2007	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve yhteensä	
	valtuudet	valtuudet	valtuudet	yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	TA:ssa			hemmin		
30.51.30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki	12 930	0	0	0	0	0	1 130	1 005	739	495	1 129	3 368
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	12 930						1 130	1 005	739	495	1 129	3 368
- korkotuki- tms. valtuudet	12 930						1 130	1 005	739	495	1 129	3 368
30.60.44. Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen	66 578	67 000	0	67 000	66 964	36	56 726	12 200	7 200	4 400	2 925	26 725
Aikaisempien vuosien valtuudet	66 578						7 666	3 800	2 500	1 500	1 022	8 822
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		67 000	0	67 000	66 964	36	49 061	8 400	4 700	2 900	1 903	17 903
Päätöksien yhteensä	6 197 474	762 638	29 438	792 076	519 201	272 874	1 163 278	773 122	682 070	620 270	199 076	2 274 538
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	6 197 474						1 075 983	664 006	608 374	564 880	79 578	1 916 837
- korkotuki- tms. valtuudet	373 639						24 910	25 285	22 719	18 695	59 329	126 028
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		762 638	29 438	792 076	519 201	272 874	87 294	109 116	73 697	55 390	119 498	357 701
- korkotuki- tms. valtuudet		400 000	1 965	401 965	318 751	83 214	27 459	40 500	40 600	37 600	101 000	219 700

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2005	2006	2006	(TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 825 716 032,28	1 807 491 000	1 676 858 021,14	120 897 342,70	1 797 755 363,84	1 797 755 363,84	1 797 755 363,84	9 735 636,16	155 570 999,70	1 378 243 999,70	1 233 932 903,84	124 393 143,90
31.01. Liikenne- ja viestintäministeriö	21 462 000,00	21 195 000	17 140 544,64	4 054 455,36	21 195 000,00	21 195 000,00	21 195 000,00	-	3 349 268,58	24 544 268,58	20 489 813,22	4 054 455,36
31.01.21. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 439 000,00	15 190 000	12 773 368,90	2 416 631,10	15 190 000,00	15 190 000,00	15 190 000,00	-	2 114 334,30	17 304 334,30	14 887 703,20	2 416 631,10
31.01.22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 023 000,00	6 005 000	4 367 175,74	1 637 824,26	6 005 000,00	6 005 000,00	6 005 000,00	-	1 234 934,28	7 239 934,28	5 602 110,02	1 637 824,26
31.20. Ajoneuvohallintokeskus	9 472 000,00	10 996 000	-253 291,68	10 996 000,00	10 742 708,32	10 742 708,32	10 742 708,32	253 291,68	7 360 533,58	18 356 533,58	7 107 241,90	10 996 000,00
31.20.21. Ajoneuvohallintokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 472 000,00	10 996 000	-253 291,68	10 996 000,00	10 742 708,32	10 742 708,32	10 742 708,32	253 291,68	7 360 533,58	18 356 533,58	7 107 241,90	10 996 000,00
31.24. Tiehallinto	745 044 287,83	703 418 000	652 536 438,80	46 811 389,95	699 347 828,75	699 347 828,75	699 347 828,75	4 070 171,25	47 752 032,21	660 335 032,21	613 225 256,36	46 811 389,95
31.24.21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	608 946 000,00	591 483 000	545 506 914,27	45 976 085,73	591 483 000,00	591 483 000,00	591 483 000,00	-	45 715 991,32	637 198 991,32	591 222 905,59	45 976 085,73
31.24.76. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	27 845 969,73	34 446 000	34 446 000,00		34 446 000,00	34 446 000,00	34 446 000,00	0,00				
31.24.78. Eräät tiehankkeet (arviomääräraha)	86 340 318,10	56 389 000	52 318 828,75		52 318 828,75	52 318 828,75	52 318 828,75	4 070 171,25				
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaaritrahoidushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	21 912 000,00	21 100 000	20 264 695,78	835 304,22	21 100 000,00	21 100 000,00	21 100 000,00	-	2 036 040,89	23 136 040,89	22 002 350,77	835 304,22
31.25. Tienpidon valtionavut	13 900 000,00	14 000 000	8 212 308,00	5 787 692,00	14 000 000,00	14 000 000,00	14 000 000,00	-	7 044 812,48	21 044 812,48	14 868 158,00	6 176 654,00
31.25.50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	13 900 000,00	14 000 000	8 212 308,00	5 787 692,00	14 000 000,00	14 000 000,00	14 000 000,00	-	7 044 812,48	21 044 812,48	14 868 158,00	6 176 654,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Siirtomäärärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvion käyttö vuonna 2006	Talousarvion siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle				
31.30. Merenkululainat	18 683 840,80	105 392 000	95 299 807,88	7 918 066,28	103 217 874,16	2 174 125,84	10 488 423,95	97 672 208,39	7 930 899,39					
31.30.21. Merenkululainojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 566 000,00	97 074 000	90 023 933,72	7 050 066,28	97 074 000,00	-	3 582 640,31	93 606 574,03	7 050 066,28					
31.30.76. Maa- ja vesialueiden hankinta (arvionmääräraha)	19 127,47	50 000	32 767,37		32 767,37	17 232,63								
31.30.77. Väylaverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	0,00	868 000	0,00	868 000,00	868 000,00	-	6 800 000,00	3 972 683,83	868 000,00					
31.30.78. Eräät vesiväylähankkeet (arvionmääräraha)	98 713,33	7 400 000	5 243 106,79		5 243 106,79	2 156 893,21								
31.30.79. Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00						105 783,64	92 950,53	12 833,11					
31.32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	66 122 665,95	67 568 000	64 813 941,00	0,00	64 813 941,00	2 754 059,00	0,00	4 147 000,00	0,00					
31.32.40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arvionmääräraha)	19 042,95													
31.32.41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen lastialusten ja kolmansien maiden välillä liikennöivien matkustajajalustien kilpailuvellytysten turvaaminen (arvionmääräraha)	39 291 747,00	40 985 000	38 038 858,00		38 038 858,00	2 946 142,00								
31.32.42. Ulkomaanliikenteen matkustajajalusten ja -autoautojen kilpailuvellytysten turvaaminen (arvionmääräraha)	21 700 216,00	21 483 000	22 024 632,00		22 024 632,00	-541 632,00								

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.52.43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmistehtävistä (kiinteä määräraha)		4 575 000,00												
31.60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	91 271 000,00	90 760 000	75 473 938,47	15 286 061,53	90 760 000,00	0,00	20 066 085,08	109 985 085,08	93 060 569,88	16 924 515,20				
31.60.42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841 000,00	841 000	841 000,00		841 000,00	0,00								
31.60.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	81 490 000,00	81 251 000	66 645 982,55	14 605 017,45	81 251 000,00	-	19 873 932,77	101 124 932,77	84 881 461,65	16 243 471,12				
31.60.64. Saariston yhteyssalusliikennepalvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 940 000,00	8 668 000	7 986 955,92	681 044,08	8 668 000,00	-	192 152,31	8 860 152,31	8 179 108,23	681 044,08				
31.70. Viestintävirasto	3 816 000,00	5 248 000	3 822 193,68	1 425 806,32	5 248 000,00	-	1 552 336,45	6 800 336,45	3 822 193,68	1 425 806,32				
31.70.21. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 816 000,00	5 248 000	3 822 193,68	1 425 806,32	5 248 000,00	-	1 552 336,45	6 800 336,45	3 822 193,68	1 425 806,32				
31.72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	20 218 000,00	16 054 000	16 054 000,00	0,00	16 054 000,00	0,00	6 604 000,00	9 044 000,00	8 093 447,58	950 552,42				
31.72.42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	13 614 000,00	13 614 000	13 614 000,00		13 614 000,00	0,00								
31.72.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	6 604 000,00	2 440 000	2 440 000,00	0,00	2 440 000,00	0,00	6 604 000,00	9 044 000,00	8 093 447,58	950 552,42				
31.80. Ilmatieteen laitos	30 886 000,00	30 216 000	23 812 725,87	6 403 274,13	30 216 000,00	-	4 687 274,04	34 903 274,04	28 499 999,91	6 403 274,13				
31.80.21. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 886 000,00	30 216 000	23 812 725,87	6 403 274,13	30 216 000,00	-	4 687 274,04	34 903 274,04	28 499 999,91	6 403 274,13				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.81. Merentutkimuslaitos													
31.81.21. Merentutkimuslaitoksen toimintamenot (siirto-määräraha 2 v)	8 943 000,00	10 280 000	7 773 132,52	2 506 867,48	10 280 000,00	10 280 000,00	10 280 000,00	-	1 026 229,53	11 306 229,53	8 799 362,05	2 506 867,48	
31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot													
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	8 943 000,00	10 280 000	7 773 132,52	2 506 867,48	10 280 000,00	10 280 000,00	10 280 000,00	-	1 026 229,53	11 306 229,53	8 799 362,05	2 506 867,48	
31.99.40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	370 402 420,75	343 493 000	350 484 027,04	505 000,00	350 989 027,04	350 989 027,04	350 989 027,04	-7 496 027,04	1 010 000,00	1 515 000,00	386 926,33	1 010 000,00	
31.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintäministeriön osalta (arviomääräraha)	289 377 911,02	261 172 000	277 060 964,29		277 060 964,29	277 060 964,29	277 060 964,29	-15 888 964,29					
31.99.78. Vuosaren sataman liikenneväylien rakentaminen (arviomääräraha)	942 000,00	942 000	942 000,00		942 000,00	942 000,00	942 000,00	0,00					
31.99.88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	11 436 291,36	16 374 000	11 488 097,51		11 488 097,51	11 488 097,51	11 488 097,51	4 885 902,49					
	68 141 218,37	64 500 000	60 992 965,24		60 992 965,24	60 992 965,24	60 992 965,24	3 507 034,76					
	505 000,00	505 000	0,00	505 000,00	505 000,00	505 000,00	505 000,00	-	1 010 000,00	1 515 000,00	386 926,33	1 010 000,00	

Pääluokan 31 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Usutut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Usittu 2007 TA:ssa	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
31.24.21. Perustuspito	336 376	2 200	0	2 200	2 200	0	27	25	25	1 100	1 100	2 250
Aikaisempien vuosien valtuudet	336 376						27	25	25	0	0	50
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		2 200	0	2 200	2 200	0	0	0	0	1 100	1 100	2 200
31.24.78. Eräät tiehankkeet	202 705	138 700	108 895	247 595	221 059	26 461	52 319	79 006	69 601	43 395	0	192 002
Aikaisempien vuosien valtuudet	202 705						21 760	970	329	290	0	1 589
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		138 700	108 895	247 595	221 059	26 461	30 559	78 036	69 272	43 105	0	190 413
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaari- rahoitushankkeet	992 678	0	59 530	59 530	868	59 041	22 002	20 245	23 027	56 009	675 250	774 530
Aikaisempien vuosien valtuudet	992 678						21 179	20 240	23 027	56 009	675 250	774 525
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		0	59 530	59 530	868	59 041	824	5	0	0	0	5
31.30.77. Väyläverkon kehittäminen	5 601	0	3 867	3 867	1 085	2 782	3 973	914	0	0	0	914
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 601						2 915	887	0	0	0	887
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		0	3 867	3 867	1 085	2 782	1 057	28	0	0	0	28
31.30.78. Eräät vesiväylä-hankkeet	0	30 000	10 901	40 901	8 824	32 077	5 243	3 581	0	0	0	3 581
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		30 000	10 901	40 901	8 824	32 077	5 243	3 581	0	0	0	3 581

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Unsitut valtuudet	Käytetty TA:ssa	Käyttämättä TA:ssa	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
31.40.77. Rataverkon kehittäminen		26 898	0	0	0	0	0	0	4 344	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet		26 898							4 344	0	0	0	0	0
31.40.78. Eräät ratahankkeet		377 260	100 000	23 740	123 740	26 024	97 716	97 716	55 149	3 164	1 219	490	590	5 462
Aikaisempien vuosien valtuudet		377 260							29 828	53	0	0	0	53
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet			100 000	23 740	123 740	26 024	97 716	97 716	25 322	3 110	1 219	490	590	5 409
31.40.79. Radioverkon rakentaminen		18 860	40 000	0	40 000	7 006	32 994	0	2 781	4 947	2 875	0	0	7 822
Aikaisempien vuosien valtuudet		18 860							2 402	1 988	0	0	0	1 988
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet			40 000	0	40 000	7 006	32 994	0	379	2 959	2 875	0	0	5 834
31.99.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintäministeriön osalta		10 951	21 083	2 354	23 437	11 130	12 307	12 307	11 488	1 133	0	0	0	1 133
Aikaisempien vuosien valtuudet		10 951							1 487	5	0	0	0	5
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet			21 083	2 354	23 437	11 130	12 307	12 307	10 001	1 129	0	0	0	1 129

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen	171 228	0	66 172	66 172	60 759	5 413	5 413	60 993	41 348	13 998	0	0	55 346
Aikaisempien vuosien valtuudet	171 228							45 407	12 776	2 691	0	0	15 467
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		0	66 172	66 172	60 759	5 413	5 413	15 586	28 573	11 306	0	0	39 879
Päälukokka yhteensä	2 142 557	331 983	275 459	607 442	338 957	268 486	235 796	218 320	154 364	110 745	100 994	676 940	1 043 043
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 142 557							129 349	36 944	26 072	56 299	675 250	794 565
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		331 983	275 459	607 442	338 957	268 486	235 796	88 971	117 420	84 673	44 695	1 690	248 478

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

78

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Talousarvio - Tilinpäätös	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	968 954 384,20	1 021 030 000	901 013 787,55	88 653 106,97	989 666 894,52	88 653 106,97	31 363 105,48	144 753 586,47	31 363 105,48	513 749 586,47	349 716 648,77	133 529 683,36
32.10. Hallinto	154 952 365,02	154 814 000	144 894 598,49	13 424 825,27	158 319 423,76	13 424 825,27	-3 505 423,76	14 939 384,29	-3 505 423,76	122 116 384,29	107 623 518,80	14 473 556,79
32.10.19. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	37 649 811,79	36 000 000	39 528 536,01		39 528 536,01		-3 528 536,01					
32.10.21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	23 369 000,00	23 401 000	19 719 989,84	3 681 010,16	23 401 000,00	3 681 010,16	-	3 950 246,70	-	27 351 246,70	23 653 236,54	3 681 010,16
32.10.22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	77 127 000,00	78 318 000	71 794 916,96	6 523 083,04	78 318 000,00	6 523 083,04	-	6 502 991,66	-	84 820 991,66	78 296 781,14	6 523 083,04
32.10.24. Tutkimus- ja selvitystointa (siirtomääräraha 3 v)	6 264 000,00	5 458 000	2 237 267,93	3 220 732,07	5 458 000,00	3 220 732,07	-	4 486 145,93	-	9 944 145,93	5 673 501,12	4 269 463,59
32.10.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	6 993 440,09	7 200 000	7 187 143,67		7 187 143,67		12 856,33					
32.10.92. Korvaus valtion ydinjätteenhuoltoasestolle (arviomääräraha)	3 541 113,14	3 907 000	3 906 599,17		3 906 599,17		400,83					
32.10.95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	8 000,00	10 000	8 000,00		8 000,00		2 000,00					
32.10.98. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	520 000	520 000	512 144,91		512 144,91		7 855,09					
32.20. Teknologia- ja innovaatiopolitiikka	517 919 214,32	549 499 000	504 171 875,05	33 387 489,64	537 559 364,69	33 387 489,64	11 939 635,31	40 494 858,00	11 939 635,31	225 157 858,00	191 426 408,28	33 387 489,64
32.20.21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	41 410 000,00	40 315 000	34 974 828,85	5 340 171,15	40 315 000,00	5 340 171,15	-	3 748 079,81	-	44 063 079,81	38 722 908,66	5 340 171,15

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Talousarvio (TA+LTA:t)	2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Siirtomäärä (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirtomäärä	Siirtomäärä	Siirtomäärä
32.20.22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	69 790 000,00	79 232 000	70 792 228,30	8 439 771,70	79 232 000,00	-	15 671 241,64	94 903 241,64	86 145 142,04	8 439 771,70		
32.20.23. Turvateknikan keskuksen toimintamenot (siirto-määräraha 2 v)	9 777 000,00	9 738 000	8 445 458,01	1 292 541,99	9 738 000,00	-	1 733 485,65	11 471 485,65	10 178 943,66	1 292 541,99		
32.20.24. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 944 000,00	1 945 000	1 368 821,50	576 178,50	1 945 000,00	-	426 847,15	2 371 847,15	1 795 668,65	576 178,50		
32.20.25. Mittateknikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 265 000,00	5 289 000	3 788 172,54	1 500 827,46	5 289 000,00	-	2 130 656,75	7 419 656,75	5 918 829,29	1 500 827,46		
32.20.26. Teknologian kehittämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 752 000,00	27 991 000	23 206 610,45	4 784 389,55	27 991 000,00	-	4 256 725,20	32 247 725,20	27 463 335,65	4 784 389,55		
32.20.27. Teknologian tutkimustoiminta (arvionmääräraha)	141 140 778,73	143 917 000	136 691 565,13		136 691 565,13	7 225 434,87						
32.20.28. Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)	13 870 000,00	13 490 000	2 333 390,71	11 156 609,29	13 490 000,00	-	12 417 845,73	25 907 845,73	14 751 236,44	11 156 609,29		
32.20.29. FinChi-innovaatiokeskuksen perustaminen ja käynnistäminen Shanghaissa (siirtomääräraha 3 v)												
32.20.40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arvionmääräraha)	140 648 022,61	158 419 000	150 970 295,69		150 970 295,69	7 448 704,31						
32.20.41. Valtionavustus erälle yhteisöille keksintö-, laatu- ja standardisointitoimintojen edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	6 433 000,00	6 663 000	6 366 000,00	297 000,00	6 663 000,00	-	69 632,18	6 732 632,18	6 410 000,00	297 000,00		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2005	2006	2006	2006	2006	2006	2006	2006	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)		0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
32.20.83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arvionmääräraha)	60 889 412,98	62 500 000	65 234 503,87	-2 734 503,87	65 234 503,87							
32.30. Yrityspolitiikka	141 901 468,07	198 868 000	156 624 926,44	26 840 618,00	183 465 544,44	71 119 349,63	11 870 826,43	40 569 349,63	11 870 826,43	32 042 742,03		
32.30.21. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	3 362 259,42	1 189 000	-1 830 738,32	1 189 000,00	-641 738,32	1 830 738,32		5 203 932,00	6 392 932,00	-334 010,75	4 896 204,43	
32.30.40. Haja-asutusalueiden vähittäiskauppojen investointituki (siirtomääräraha 3 v)								1 573 125,00	1 573 125,00	1 198 083,00		
32.30.41. Toimintatuki Finnvera Oy:lle (kiinteä määräraha)	336 000,00											
32.30.42. Finnvera Oyj:n korkotuet (arvionmääräraha)	16 178 757,83	14 891 000	14 212 196,81	678 803,19	14 212 196,81							
32.30.43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arvionmääräraha)	15 313 774,96	18 700 000	20 026 821,79	-1 326 821,79	20 026 821,79							
32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (Yrittäjyyden politiikka-ohjelma) (arvionmääräraha)	3 727 513,00	3 540 000	3 976 331,00	-436 331,00	3 976 331,00							
32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämissahankkeiden tukeminen (arvionmääräraha)	16 193 791,00	18 235 000	14 172 473,00	4 062 527,00	14 172 473,00							
32.30.46. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)								6 918 000,10	6 918 000,10	6 917 999,78		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.47. Valtionavustus kehittämiss- palvelutoimintaan ja eräille yhteisöille (siirto- määräraha 3 v)	5 061 000,00	4 361 000	3 709 382,00	651 618,00	4 361 000,00	-	1 874 292,53	6 235 292,53	4 088 754,40	2 146 537,60		
32.30.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluo- toille (arviomääräraha)	2 724 086,09	24 000 000	23 697 475,03		23 697 475,03	302 524,97						
32.30.49. Korkotuki Suomen Vienti- luotto Oyn myöntämille luotoille (arviomääräraha)	0,00											
32.30.60. Siirrot valtiontakuurahas- toon (arviomääräraha)	10 702 295,98	2 220 000	795 566,68		795 566,68	1 424 433,32						
32.30.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuus- ministeriön osalta (arvio- määräraha)	68 301 989,79	86 732 000	77 865 418,45		77 865 418,45	8 866 581,55						
32.30.63. Velkainvertisiosista aiheu- tuvien maksuveltoitusten hoitaminen (siirtomäärära- ha 3 v)		25 000 000	0,00	25 000 000,00	25 000 000,00	-	25 000 000,00	50 000 000,00	0,00	25 000 000,00		
32.40. Kuluttaja- ja kilpailu- politiikka	18 043 000,00	15 940 000	13 969 974,87	1 970 025,13	15 940 000,00	0,00	2 306 140,52	17 573 140,52	15 603 115,39	1 970 025,13		
32.40.21. Kuluttajaviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	5 865 000,00	5 882 000	5 229 750,57	652 249,43	5 882 000,00	-	1 055 565,74	6 937 565,74	6 285 316,31	652 249,43		
32.40.24. Kuluttajaviraston toiminta- menot (siirto- määräraha 2 v)	1 120 000,00						0,00	0,00	0,00	0,00		
32.40.26. Kilpailuviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	5 074 000,00	5 074 000	3 756 358,85	1 317 641,15	5 074 000,00	-	1 250 574,78	6 324 574,78	5 006 933,63	1 317 641,15		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.40.31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	5 311 000,00	4 311 000	4 310 865,45	134,55	4 311 000,00	0,00	4 310 865,45	0,00	4 310 865,45		134,55	
32.40.50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	673 000,00	673 000	673 000,00		673 000,00	0,00						
32.50. Kansainvälistymispolitiikka	58 613 699,18	57 586 000	56 305 836,46	1 123 203,54	57 429 040,00	0,00	57 429 040,00	1 709 151,31	16 919 947,77	18 043 151,31	16 919 947,77	1 123 203,54
32.50.21. Matkailun edistämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 287 000,00	16 334 000	15 210 796,46	1 123 203,54	16 334 000,00	-	16 334 000,00	1 709 151,31	16 919 947,77	18 043 151,31	16 919 947,77	1 123 203,54
32.50.40. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	18 230 699,18	17 156 000	16 999 040,00		16 999 040,00							
32.50.41. Avustus ulkomaankauppaa edistävälle järjestöille ja Finpro ry:lle (kiinteä määräraha)	24 096 000,00	24 096 000	24 096 000,00		24 096 000,00	0,00						
32.60. Energiapolitiikka	62 091 637,61	42 941 000	25 046 576,24	10 524 945,39	35 571 521,63	0,00	35 571 521,63	39 425 741,65	5 280 075,42	53 048 741,65	47 768 666,23	
32.60.21. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	830 000,00	823 000	823 000,00	0,00	823 000,00	0,00	823 000,00	265 404,61	1 088 404,61	1 088 404,61	0,00	
32.60.27. Energiansäätön ja uusituvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000,00	3 400 000	2 225 104,61	1 174 895,39	3 400 000,00	-	3 400 000,00	2 060 287,04	3 730 118,04	5 460 287,04	1 730 169,00	
32.60.40. Energiatuki (arviomääräraha)	18 211 637,61	27 318 000	21 942 299,63		21 942 299,63		21 942 299,63					
32.60.41. Avustus koelaitosten rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	9 600 000,00							9 600 000,00	0,00	9 600 000,00	0,00	9 600 000,00
32.60.42. Kioton mekanismien käytöt (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000,00	350 000	0,00	350 000,00	350 000,00	-	350 000,00	27 500 000,00	411 552,77	27 850 000,00	27 438 447,23	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.60.43. Kioton mekanismit (arvio- määräraha)			2 000 000		6 222,00		6 222,00	1 993 778,00					
32.60.44. Biopolttoaineiden uusim- pien tuotantoteknologioiden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)			9 000 000		0,00	9 000 000,00	9 000 000,00	-	9 000 000,00	0,00	0,00	9 000 000,00	
32.60.50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomäärä- raha 3 v)	50 000,00		50 000		49 950,00	50,00	50 000,00	-	50,00	50 050,00	50 000,00	50,00	50,00
32.70. Omistajapöytäkirja	15 433 000,00		1 382 000		0,00	1 382 000,00	1 382 000,00	0,00	5 308 961,07	6 690 961,07	992 756,68	2 764 000,00	
32.70.80. Laimat Airbus-yhteistyö- hankkeille (siirtomäärä- raha 2 v)			2 551 000,00				2 551 000,00		2 551 000,00		0,00		
32.70.87. Pääomalaana Finnvera Oyj:lle (kiinteä määräraha)			1 500 000,00										
32.70.88. Osakehankinnat (siirto- määräraha 3 v)			1 382 000,00		0,00	1 382 000,00	1 382 000,00	-	2 757 961,07	4 139 961,07	992 756,68	2 764 000,00	

Pääluokan 32 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio- ja määrärahojen menot (1000 €)								
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä			
32.20.27. Teknologinen tutkimus- toiminta	714 312	167 659	0	167 659	167 658	1	0	136 692	104 640	35 197	7 200	1 500	148 537
Aikaisempien vuosien valtuudet	714 312				82 880			29 200	5 097	500		0	34 797
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		167 659	0	167 659	167 658	1	0	53 812	75 440	30 100	6 700	1 500	113 740

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvioimenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Unsitut 2007	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
32.20.40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen													
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 018 584	192 287	0	192 287	192 286	1	0	150 970	135 892	77 891	41 993	8 517	264 293
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	1 018 584		0	192 287	192 286	1	0	130 363	65 392	25 891	3 993	517	95 793
32.20.83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen													
Aikaisempien vuosien valtuudet	301 003	76 790	0	76 790	76 789	1	0	63 906	46 101	12 400	4 015	1 000	63 516
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	301 003		0	76 790	76 789	1	0	32 348	16 601	1 900	15	0	18 516
32.30.00. Yrityspolitiikka													
Aikaisempien vuosien valtuudet	12 290	0	433	433	433	0	0	796	985	0	0	0	985
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	12 290		0	433	433	0	0	796	792	0	0	0	792
32.30.42. Finnvera Oyj:n korkotuet													
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	1 142 722	234 644	0	234 644	231 376	3 268	0	15 751	11 780	8 263	5 126	2 964	28 133
- korkotuki- tms. valtuudet	1 142 722		0	234 644	231 376	3 268	0	14 891	9 930	6 483	3 816	2 124	22 353
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta	1 142 722		0	234 644	231 376	3 268	0	14 891	9 930	6 483	3 816	2 124	22 353
- korkotuki- tms. valtuudet	234 644		0	234 644	231 376	3 268	0	860	1 850	1 780	1 310	840	5 780
- korkotuki- tms. valtuudet	234 644		0	234 644	231 376	3 268	0	860	1 850	1 780	1 310	840	5 780

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio menot ja määrärahatarve (1000 €)																				
	Momenntti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Unsitut valtuudet yhteensä		Unsitut valtuudet		Talousarvio- menot 2007		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2009		Määräraha- tarve myö- hemmin		Määräraha- tarve yh- teensä	
		Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet	yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Unsitut	Unsitut	Unsitut	Unsitut	Taloussarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä				
32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuke- minen	94 848	16 519	0	16 519	14 646	1 873	1 873	1 873	1 873	14 172	11 900	5 400	1 900	200	200	19 400					
Aikaisempien vuosien valtuudet	94 848									12 044	6 100	2 400	200	0	0	8 700					
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		16 519	0	16 519	14 646	1 873	1 873	1 873	1 873	2 128	5 800	3 000	1 700	200	200	10 700					
32.30.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja aluhoitoille	0	5 000 000	0	5 000 000	3 274 100	1 725 900	0	0	0	23 697	35 000	44 700	50 600	115 100	115 100	245 400					
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		5 000 000	0	5 000 000	3 274 100	1 725 900	0	0	0	23 697	35 000	44 700	50 600	115 100	115 100	245 400					
- korkotuki- tms. valtuudet		5 000 000	0	5 000 000	3 274 100	1 725 900	0	0	0	23 697	35 000	44 700	50 600	115 100	115 100	245 400					
32.30.62. EU:n rakenne- rahastojen valtion rahoitus- osuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta	503 529	102 413	34 135	136 548	116 342	20 206	20 206	20 206	20 206	77 865	96 199	74 996	0	0	0	171 195					
Aikaisempien vuosien valtuudet	503 529									61 172	46 375	25 172	0	0	0	71 547					
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		102 413	34 135	136 548	116 342	20 206	20 206	20 206	20 206	16 694	49 824	49 824	0	0	0	99 648					
32.30.63. Velkakeräyksiä aiheuttavien maksuvelvoitteiden hoitaminen	0	23 883	0	23 883	0	23 883	23 883	23 883	23 883	0	7 593	15 186	0	0	0	22 779					
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		23 883	0	23 883	0	23 883	23 883	23 883	23 883	0	7 593	15 186	0	0	0	22 779					
32.50.40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen	87 198	17 638	0	17 638	17 638	0	0	0	0	16 999	6 900	3 300	1 100	300	300	11 600					
Aikaisempien vuosien valtuudet	87 198									4 158	3 900	1 800	900	210	210	6 810					
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		17 638	0	17 638	17 638	0	0	0	0	12 841	3 000	1 500	200	90	90	4 790					

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Käyttämättä Unsitut 2007 TA:ssa	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä
32.60.40. Energiatuki	182 849	30 228	0	30 228	30 167	61	0	21 942	39 260	19 416	4 995	1 150	64 821
Aikaisempien vuosien valtuudet	182 849							20 939	22 192	10 337	2 556	572	35 658
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		30 228	0	30 228	30 167	61	0	1 004	17 068	9 078	2 439	578	29 164
32.60.43. Kioton mekanismit	0	10 000	0	10 000	100	9 900	9 900	6	94	0	0	0	94
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		10 000	0	10 000	100	9 900	9 900	6	94	0	0	0	94
Päälukokka yhteensä	4 057 335	5 872 061	34 567	5 906 629	4 121 536	1 785 093	55 862	522 797	496 344	296 749	116 929	130 731	1 040 753
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	4 057 335							359 589	200 483	79 080	11 980	3 423	294 966
- korkonuki- tms. valtuudet	1 142 722							14 891	9 930	6 483	3 816	2 124	22 353
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet, josta		5 872 061	34 567	5 906 629	4 121 536	1 785 093	55 862	163 208	295 861	217 668	104 949	127 308	745 787
- korkonuki- tms. valtuudet		5 234 644	0	5 234 644	3 505 476	1 729 168	0	24 557	36 850	46 480	51 910	115 940	251 180

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2005	2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)		Siirretty seuraavalle vuodelle	
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	9 920 710 801,21	11 308 314 000	11 102 215 253,03	101 704 484,19	11 203 919 737,22	104 394 262,78	149 257 894,54	529 787 894,54	362 138 269,86	161 006 476,37	
33.01. Sosiaali- ja terveysministeriö	70 135 873,72	68 424 000	54 705 844,01	13 782 990,90	68 488 834,91	-64 834,91	18 819 924,37	62 576 924,37	45 964 263,75	16 597 660,40	
33.01.19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	15 278 539,96	1 5 000 000	15 536 078,27		15 536 078,27						
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 119 000,00	35 057 000	24 505 439,87	10 551 560,13	35 057 000,00	-	10 649 794,42	45 706 794,42	35 155 234,29	10 551 560,13	
33.01.29. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 685 000,00	2 200 000	1 440 323,70	759 676,30	2 200 000,00	-	3 677 762,98	5 877 762,98	2 895 699,61	2 982 063,37	
33.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)	4 641 227,39	5 457 000	5 092 276,63		5 092 276,63	364 723,37					
33.01.63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 935 000,00	6 500 000	4 028 245,53	2 471 754,47	6 500 000,00	-	4 492 366,97	10 992 366,97	7 913 329,85	3 064 036,90	
33.01.67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (arviomääräraha)	3 477 106,37	4 210 000	4 103 480,01		4 103 480,01	106 519,99					
33.02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	22 920 000,00	22 682 000	20 285 910,73	2 396 089,27	22 682 000,00	-	2 286 823,44	24 968 823,44	22 572 734,17	2 396 089,27	
33.02.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 920 000,00	22 682 000	20 285 910,73	2 396 089,27	22 682 000,00	-	2 286 823,44	24 968 823,44	22 572 734,17	2 396 089,27	

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

88

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.03. Työttömyysturvavala-														
kunta	1 829 000,00	1 837 000	1 308 698,34	528 301,66	1 837 000,00	-	472 977,81	2 309 977,81	1 781 676,15	528 301,66				
33.03.21. Työttömyysturvavala-														
nän toimintamenot (siirto-														
määräraha 2 v)	1 829 000,00	1 837 000	1 308 698,34	528 301,66	1 837 000,00	-	472 977,81	2 309 977,81	1 781 676,15	528 301,66				
33.04. Tarkastuslautakunta	2 054 000,00	1 964 000	1 920 152,15	43 847,85	1 964 000,00	-	194 589,02	2 158 589,02	2 114 741,17	43 847,85				
33.04.21. Tarkastuslautakunnan toi-														
mintämenot (siirtomäärä-														
raha 2 v)	2 054 000,00	1 964 000	1 920 152,15	43 847,85	1 964 000,00	-	194 589,02	2 158 589,02	2 114 741,17	43 847,85				
33.06. Terveystieteiden														
oikeus- ja sosiaalikeskus	4 910 961,83	5 713 000	4 464 604,43	599 104,79	5 063 709,22	649 290,78	524 659,28	4 037 659,28	3 438 554,49	599 104,79				
33.06.21. Terveystieteiden oikeus-														
turvakeskuksen toiminta-														
menot (siirtomääräraha														
2 v)	2 715 000,00	3 513 000	2 913 895,21	599 104,79	3 513 000,00	-	524 659,28	4 037 659,28	3 438 554,49	599 104,79				
33.06.26. Mielenterveys-														
toiminnan menot (arvio-														
määräraha)	2 195 961,83	2 200 000	1 550 709,22		1 550 709,22	649 290,78								
33.07. Työterveyslaitos	38 897 000,00	40 514 000	39 913 200,00	600 800,00	40 514 000,00	0,00	400 000,00	40 914 000,00	40 313 200,00	600 800,00				
33.07.50. Valtionapu Työterveyslai-														
toksen menoihin (siirto-														
määräraha 2 v)	37 697 000,00	37 814 000	37 814 000,00	0,00	37 814 000,00	0,00	0,00	37 814 000,00	37 814 000,00	0,00				
33.07.51. Valtion korvaus työter-														
veysluonnon erikoislääkä-														
rikoulutuksesta aiheutuviin														
kustannuksiin (siirtomää-														
räha 2 v)	1 200 000,00	2 700 000	2 099 200,00	600 800,00	2 700 000,00	-	400 000,00	3 100 000,00	2 499 200,00	600 800,00				
33.08. Kansanterveyslaitos	64 473 000,00	46 041 000	36 175 865,98	9 865 134,02	46 041 000,00	-	28 803 118,85	74 844 118,85	44 135 743,47	30 708 375,38				
33.08.21. Kansanterveyslaitoksen														
toimintamenot (siirto-														
määräraha 2 v)	34 273 000,00	35 279 000	27 783 099,69	7 495 900,31	35 279 000,00	-	6 205 800,20	41 484 800,20	33 988 899,89	7 495 900,31				
33.08.26. Rokotteiden hankinta														
(siirtomääräraha 3 v)	30 200 000,00	10 762 000	8 392 766,29	2 369 233,71	10 762 000,00	-	22 597 318,65	33 359 318,65	10 146 843,58	23 212 475,07				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Talousarvio 2006	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)
33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5 041 000	3 737 790,87	1 303 209,13	5 041 000,00	3 737 790,87	1 303 209,13	-	1 309 438,27	6 350 438,27	5 047 229,14	1 303 209,13	5 047 229,14	1 303 209,13
33.09.21. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 041 000	3 737 790,87	1 303 209,13	5 041 000,00	3 737 790,87	1 303 209,13	-	1 309 438,27	6 350 438,27	5 047 229,14	1 303 209,13	5 047 229,14	1 303 209,13
33.10. Säteilyturvakeskus	11 642 000	8 932 918,09	2 709 081,91	11 642 000,00	8 932 918,09	2 709 081,91	-	2 829 096,71	14 471 096,71	11 762 014,80	2 709 081,91	11 762 014,80	2 709 081,91
33.10.21. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 642 000	8 932 918,09	2 709 081,91	11 642 000,00	8 932 918,09	2 709 081,91	-	2 829 096,71	14 471 096,71	11 762 014,80	2 709 081,91	11 762 014,80	2 709 081,91
33.11. Lääkelaitos ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2 664 000	278 895,04	2 005 197,46	2 284 092,50	278 895,04	2 005 197,46	379 907,50	2 077 067,66	4 741 067,66	2 355 962,70	2 005 197,46	2 355 962,70	2 005 197,46
33.11.21. Lääkelaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 331 000	-379 907,50	1 331 000,00	951 092,50	-379 907,50	1 331 000,00	379 907,50	1 249 000,00	2 580 000,00	869 092,50	1 331 000,00	869 092,50	1 331 000,00
33.11.22. Lääkehoidon kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 333 000	658 802,54	674 197,46	1 333 000,00	658 802,54	674 197,46	-	828 067,66	2 161 067,66	1 486 870,20	674 197,46	1 486 870,20	674 197,46
33.12. Valtion koulukodit	615 000	-1 706,51	615 000,00	613 293,49	-1 706,51	615 000,00	1 706,51	583 448,67	1 198 448,67	167 820,28	615 000,00	167 820,28	615 000,00
33.12.21. Valtion koulukotien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	615 000	-1 706,51	615 000,00	613 293,49	-1 706,51	615 000,00	1 706,51	583 448,67	1 198 448,67	167 820,28	615 000,00	167 820,28	615 000,00
33.13. Työsuojelun piirihallinto	23 863 000,00	19 442 246,08	5 077 753,92	24 520 000,00	19 442 246,08	5 077 753,92	-	4 627 072,51	29 147 072,51	24 069 318,59	5 077 753,92	24 069 318,59	5 077 753,92
33.13.21. Työsuojelupiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 520 000	19 442 246,08	5 077 753,92	24 520 000,00	19 442 246,08	5 077 753,92	-	4 627 072,51	29 147 072,51	24 069 318,59	5 077 753,92	24 069 318,59	5 077 753,92
33.14. Valtion mielisairaalat	607 000	-534 968,00	607 000,00	72 032,00	-534 968,00	607 000,00	534 968,00	515 916,23	1 122 916,23	-451 359,89	607 000,00	-451 359,89	607 000,00
33.14.21. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	607 000	-534 968,00	607 000,00	72 032,00	-534 968,00	607 000,00	534 968,00	515 916,23	1 122 916,23	-451 359,89	607 000,00	-451 359,89	607 000,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.15. Perhekustannusten taseus	1 428 812 914,31	1 422 600 000	1 422 405 916,24				1 422 405 916,24		194 083,76				
33.15.51. Äitysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lap- seksiöittämiseen (arvio- määräraha)	11 250 000,00	11 200 000	11 200 000,00				11 200 000,00	0,00					
33.15.52. Lapsilisät (arviomäärä- raha)	1 416 800 000,00	1 410 400 000	1 410 400 000,00				1 410 400 000,00	0,00					
33.15.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomää- räraha)	762 914,31	1 000 000	805 916,24				805 916,24	194 083,76					
33.16. Yleinen perhe-eläke	38 354 102,74	38 000 000	37 763 840,69				37 763 840,69	236 159,31					
33.16.60. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	38 354 102,74	38 000 000	37 763 840,69				37 763 840,69	236 159,31					
33.17. Työttömyysturva	700 828 851,10	667 500 000	642 607 942,44				642 607 942,44	24 892 057,56					
33.17.50. Valtionosuus työttömyys- kassoille (arviomääräraha)	570 998 710,78	542 000 000	525 000 000,00				525 000 000,00	17 000 000,00					
33.17.51. Työttömyysturvain mu- kainen perusturva (arvio- määräraha)	74 000 000,00	59 000 000	56 000 000,00				56 000 000,00	3 000 000,00					
33.17.53. Valtionosuus koulutuspäi- värahasta (arviomäärä- raha)	10 330 140,32	11 500 000	10 657 942,44				10 657 942,44	842 057,56					
33.17.54. Valtionosuus aikuiskoulu- tuksesta (arviomääräraha)	16 700 000,00	22 000 000	18 350 000,00				18 350 000,00	3 650 000,00					
33.17.55. Valtionosuus vuorottel- korvauksesta (arviomäärä- raha)	28 800 000,00	33 000 000	32 600 000,00				32 600 000,00	400 000,00					
33.18. Sairausvakuutus	950 544 549,88	1 102 900 000	1 092 464 513,58				1 092 464 513,58	10 435 486,42					
33.18.60. Valtion osuus sairausva- kuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	950 544 549,88	1 102 900 000	1 092 464 513,58				1 092 464 513,58	10 435 486,42					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2006	Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle	
33.19. Eläkevakuutus	1 599 064 717,59	2 361 650 000	2 335 782 978,45		2 335 782 978,45	25 867 021,55						
33.19.50. Valtion osuus meri- mieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	36 800 000,00	39 000 000	38 900 000,00		38 900 000,00	100 000,00						
33.19.51. Valtion osuus maatalous- yrittäjien eläkelaista johtu- vista menoista	416 300 000,00	435 000 000	430 400 000,00		430 400 000,00	4 600 000,00						
33.19.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista	51 900 000,00	63 000 000	51 300 000,00		51 300 000,00	11 700 000,00						
33.19.53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä	0,00	1 650 000	1 430 080,44		1 430 080,44	219 919,56						
33.19.60. Valtion osuus kansanelä- kelaista johtuvista menois- ta (arviomääräraha)	1 094 064 717,59	1 823 000 000	1 813 752 898,01		1 813 752 898,01	9 247 101,99						
33.20. Tapaturmavakuutus	13 300 000,00	14 500 000	13 500 000,00		13 500 000,00	1 000 000,00						
33.20.53. Valtion osuus maatalous- yrittäjien tapaturmavakuu- tuksen kustannuksista	13 300 000,00	14 500 000	13 500 000,00		13 500 000,00	1 000 000,00						
33.21. Rintamaveteraani- eläkkeet	87 676 028,51	80 000 000	79 871 863,86		79 871 863,86	128 136,14						
33.21.52. Rintamalliset ja asumistuki (arviomääräraha)	87 676 028,51	80 000 000	79 871 863,86		79 871 863,86	128 136,14						
33.22. Soflasvammakorvauk- set ja erät kuntoutus- toiminnan menot	246 402 030,78	244 598 000	241 652 948,99		241 652 948,99	1 630 795,85						
33.22.50. Soflasvammakorvaukset (arviomääräraha)	243 294 030,78	241 700 000	240 069 204,15		240 069 204,15	1 630 795,85						
					2 335 782 978,45	25 867 021,55						
									2 807 336,50	1 443 252,31		
									4 250 588,81	1 352 588,81		
									2 807 336,50	1 443 252,31		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle		
33.22.51. Valtion korvaus partisaanien uhreille (siirtomääräraha 3 v)	200 000,00						137 997,15	137 997,15	9 000,00			128 997,15
33.22.56. Valtionapu sotainvalidiin puolisoiden kuntoutustointimintaan (siirtomääräraha 2 v)	2 760 000,00	2 760 000	1 535 714,20	1 224 285,80	2 760 000,00		1 113 117,30	3 873 117,30	2 648 831,50			1 224 285,80
33.22.57. Rintama-avustus erälle ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	140 000,00	130 000	40 030,64	89 969,36	130 000,00		101 474,36	231 474,36	141 505,00			89 969,36
33.22.59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 000,00	8 000	8 000,00	0,00	8 000,00		0,00	8 000,00	8 000,00			0,00
33.23. Muu sodista kärsineiden turva	2 405 505,24	2 400 000	2 351 793,23		2 351 793,23		48 206,77					
33.23.30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huroitoon (arvionmääräraha)	2 405 505,24	2 400 000	2 351 793,23		2 351 793,23		48 206,77					
33.28. Muu toimeentuloturva	48 181 587,94	61 100 000	59 683 384,09		59 683 384,09		1 416 615,91					
33.28.50. Sotilasavustus (arvionmääräraha)	15 200 000,00	17 000 000	17 000 000,00		17 000 000,00		0,00					
33.28.51. Maahanmuuttajan erityistuki (arvionmääräraha)	16 790 000,00	19 100 000	18 690 000,00		18 690 000,00		410 000,00					
33.28.60. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arvionmääräraha)	16 191 587,94	25 000 000	23 993 384,09		23 993 384,09		1 006 615,91					
33.32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	3 922 516 064,48	4 449 917 000	4 364 231 307,66	53 768 234,98	4 417 999 542,64		78 112 429,48	135 742 429,48	41 593 987,68			89 283 319,15
33.32.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	3 673 070 586,00	4 022 300 000	4 022 252 994,00		4 022 252 994,00		47 006,00					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Ehdollisista vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.32.31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arvionmääräraha)	428 054,00												
33.32.32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidollain mukaiseen tutkimustointintaan (kiinteä määräraha)	40 740 653,68	48 747 000	48 730 015,50				48 730 015,50	16 984,50					
33.32.33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arvionmääräraha)	87 172 266,84	87 170 000	86 894 214,44				86 894 214,44	275 785,56					
33.32.34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaisista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arvionmääräraha)	3 003 504,96	2 370 000	1 853 336,33				1 853 336,33	516 663,67					
33.32.35. Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin (kiinteä määräraha)	55 271 000,00												
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	54 430 000,00	54 530 000	1 361 765,02	53 168 234,98			54 530 000,00	-	77 712 429,48	132 242 429,48	38 693 987,68	88 683 319,15	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Taloussuoritus	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.32.37. Valtionavustus sairaanhoitopiirien kuntayhtymille lasten ja nuorten psykiatrisesta hoidosta ja kuntoutuksesta sekä kuntien mielenterveyspalveluiden kehittämiseksi aiheutuviin kustannuksiin (kiinteä määräraha)	4 999 999,00	4 000 000	2 896 673,37	2 896 673,37			2 896 673,37	1 103 326,63					
33.32.38. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)		227 700 000	197 742 309,00				197 742 309,00	29 957 691,00					
33.32.39. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 400 000,00	3 100 000	2 500 000,00	600 000,00			3 100 000,00	-	400 000,00	2 900 000,00	3 500 000,00	600 000,00	
33.33. Eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot	7 840 573,93	13 080 000	11 434 150,64	11 434 150,64			11 434 150,64	1 645 849,36					
33.33.23. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyntoimikunnan menot (arviomääräraha)	7 240 573,93	7 230 000	7 203 552,53				7 203 552,53	26 447,47					
33.33.31. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600 000,00	600 000	600 000,00				600 000,00	0,00					
33.33.32. Valtion korvaus rikosasioiden sovitteihin järjestämisen kustannuksiin (arviomääräraha)		5 250 000	3 630 598,11				3 630 598,11	1 619 401,89					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006
33.53. Terveyden edistäminen ja terveysvalvonta	9 860 000,00	9 660 000	4 155 803,30	5 504 196,70	9 660 000,00	5 504 196,70	9 660 000,00	-	5 550 996,16	15 210 996,16	9 706 586,03	5 504 196,70	
33.53.23. Terveysvalvonta (siirto- määräraha 2 v)	950 000,00	800 000	650 298,17	149 701,83	800 000,00	149 701,83	800 000,00	-	235 087,06	1 035 087,06	885 385,23	149 701,83	
33.53.24. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360 000,00	1 360 000	377 672,42	982 327,58	1 360 000,00	982 327,58	1 360 000,00	-	807 093,37	2 167 093,37	1 184 552,36	982 327,58	
33.53.50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	7 550 000,00	7 500 000	3 127 832,71	4 372 167,29	7 500 000,00	4 372 167,29	7 500 000,00	-	4 508 815,73	12 008 815,73	7 636 648,44	4 372 167,29	
33.57. Maatalousyrittäjien lomitustoiminta	201 748 637,13	207 700 000	207 698 645,09		207 698 645,09		207 698 645,09	1 354,91					
33.57.40. Valtion korvaus maata- lousyrittäjien lomituss- palvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	186 999 999,06	192 500 000	192 500 000,00		192 500 000,00		192 500 000,00	0,00					
33.57.50. Valtion korvaus Maata- lousyrittäjien eläkelaitok- selle ja kunnille maatalousyrittäjien lomi- tuspalvelujen hallintome- noin (kiinteä määräraha)	14 748 638,07	15 200 000	15 198 645,09		15 198 645,09		15 198 645,09	1 354,91					
33.92. Raha-automaattiyhdis- tyksen tuoton käyttö	415 445 000,00	400 445 000	395 980 713,56	984 286,44	396 965 000,00	984 286,44	396 965 000,00	3 480 000,00	797 747,27	105 742 747,27	104 758 460,83	984 286,44	
33.92.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosi- aalisen hyvinvoinnin edis- tämiseen (arviomääräraha)	305 000 000,00	295 500 000	292 020 000,00		292 020 000,00		292 020 000,00	3 480 000,00					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 määrärahojen (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Käytetty vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Taloussuoritus	Taloussuoritus	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.92.55. Valtion korvaus soinaivalioiden laitojen käyttöökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)			59 707 000,00	59 707 000,00	59 707 000,00	59 707 000,00	0,00	59 707 000,00	0,00	0,00	59 707 000,00	59 707 000,00	0,00
33.92.58. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)			2 950 000,00	2 950 000,00	2 504 366,12	445 633,88		2 950 000,00	-	430 764,01	3 380 764,01	2 935 130,13	445 633,88
33.92.59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)			47 788 000,00	42 288 000,00	41 749 347,44	538 652,56		42 288 000,00	-	366 983,26	42 654 983,26	42 116 330,70	538 652,56

Pääluokan 33 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet		Uusitut valtuudet		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio-menot ja määrärahatarve (1000 €)					
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Käytetty vuonna 2006	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve yhteensä	
33.01.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta	17 456	5 023	10 783	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	5 092	2 926	0	7 555
Aikaisempien vuosien valtuudet	17 456						3 147	1 547	300	0	0	1 847
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		5 023	10 783	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	1 945	2 626	0	5 707
Pääluokan yhteensä	17 456	5 023	10 783	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	5 092	2 926	0	7 555
Aikaisempien vuosien valtuudet	17 456						3 147	1 547	300	0	0	1 847
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		5 023	10 783	10 783	15 806	7 653	8 154	8 154	1 945	2 626	0	5 707

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvion 2006 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
34. Työministeriön hallinnonala	2 079 473 915,26	1 975 970 000	1 837 332 046,91	40 236 997,77	1 877 569 044,68	98 400 955,32	44 773 239,60	223 993 239,60	178 750 550,76	223 993 239,60	44 773 239,60	178 750 550,76	45 219 610,37		
34.01. Työhallinto	58 292 072,56	59 824 000	39 691 272,96	18 927 951,06	58 619 224,02	1 204 775,98	22 378 233,31	58 672 233,31	34 761 607,95	58 672 233,31	22 378 233,31	34 761 607,95	23 910 563,25		
34.01.19. Työministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	19 404 952,61	22 000 000	20 876 811,29		20 876 811,29	1 123 188,71									
34.01.21. Työministeriön toimintameno (siirtomääräraha)	22 617 000,00	22 494 000	15 465 158,81	7 028 841,19	22 494 000,00	-	6 161 729,95	28 655 729,95	21 626 888,76	28 655 729,95	6 161 729,95	21 626 888,76	7 028 841,19		
34.01.22. Työvoimaopiston toimintameno (siirtomääräraha)	767 000,00	767 000	633 648,08	133 351,92	767 000,00	-	227 592,37	994 592,37	861 240,45	994 592,37	227 592,37	861 240,45	133 351,92		
34.01.23. Työelämäohjelmat ja työllitysohjelmien tuominen (siirtomääräraha 3 v)	5 124 000,00	4 733 000	579 248,15	4 153 751,85	4 733 000,00	-	5 502 594,77	10 235 594,77	5 005 643,23	10 235 594,77	5 502 594,77	5 005 643,23	5 229 889,43		
34.01.63. Valtionavustus työelämäohjelmahankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	8 980 000,00	8 300 000	687 993,90	7 612 006,10	8 300 000,00	-	10 486 316,22	18 786 316,22	7 267 835,51	18 786 316,22	10 486 316,22	7 267 835,51	11 518 480,71		
34.01.67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	1 399 119,95	1 530 000	1 448 412,73		1 448 412,73	81 587,27									
34.05. Euroopan rakennerrahastojen ohjelmien toteutus	199 789 891,62	223 427 000	207 546 417,00		207 546 417,00	15 880 583,00									
34.05.61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (365 htv yhdessä momenttien 34.05.62. ja 26.98.61. kanssa) (arviomääräraha)	123 253 466,36	137 242 000	128 222 286,94		128 222 286,94	9 019 713,06									
34.05.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)	76 536 425,26	86 185 000	79 324 130,06		79 324 130,06	6 860 869,94									

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
34.07.30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annettun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arvionmääräraha)	6 180 306,38	9 300 000	6 104 782,49	6 104 782,49	3 195 217,51							
34.07.31. Syjännän vastainen toiminta (siirtomääräraha 3 v)	100 000,00	100 000	100 000,00	100 000,00	0,00			0,41	100 000,41	100 000,00		0,41
34.07.63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arvionmääräraha)	66 667 595,02	66 852 000	64 795 734,02	64 795 734,02	2 056 265,98							
34.99. Työministeriön hallinnon muut menot	25 598 931,14	28 618 000	23 816 893,25	23 816 893,25	4 801 106,75							
34.99.23. Siviilipalvelus (arvionmääräraha)	3 856 768,59	3 818 000	4 005 209,73	4 005 209,73	-187 209,73							
34.99.50. Palkkaturva (arvionmääräraha)	21 161 161,26	24 000 000	19 012 456,44	19 012 456,44	4 987 543,56							
34.99.51. Eräät merimiespalvelut (arvionmääräraha)	581 001,29	800 000	799 227,08	799 227,08	772,92							

Pääluokan 34 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Usittu 2007 TA:ssa	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio- ja määrärahatarve (1000 €)							
	Undet valtuusten valtuudet	Usitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty		Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve yhteensä			
34.05.61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin	704 888	157 912	83 206	241 118	179 199	61 919	61 919	127 867	151 511	48 925	0	0	200 436
Aikaisempien vuosien valtuudet	704 888							91 222	53 037	4 845	0	0	57 882
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		157 912	83 206	241 118	179 199	61 919	61 919	36 644	98 474	44 080	0	0	142 554
34.05.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta	444 682	93 736	78 493	172 229	114 037	58 192	58 192	80 451	103 801	13 815	0	0	117 616
Aikaisempien vuosien valtuudet	444 682							51 894	31 129	1 008	0	0	32 136
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		93 736	78 493	172 229	114 037	58 192	58 192	28 557	72 672	12 808	0	0	85 480
34.06.00. Työvoimapolitiikan toimeenpano	30 710	0	0	0	0	0	0	999	3 204	0	0	0	3 204
Aikaisempien vuosien valtuudet	30 710							999	3 204	0	0	0	3 204
34.06.29. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	128 727	0	0	0	0	0	0	5 749	1 863	0	0	0	1 863
Aikaisempien vuosien valtuudet	128 727							5 749	1 863	0	0	0	1 863
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	65 284	110 300	0	110 300	87 890	22 410	0	55 486	84 315	9 968	65	0	94 349
Aikaisempien vuosien valtuudet	65 284							55 486	6 230	229	0	0	6 459
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		110 300	0	110 300	87 890	22 410	0	0	78 086	9 739	65	0	87 890

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käyttöä aiheuttuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Talousarvio-menot 2007	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
34.06.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	93 095	28 218	14 244	42 462	29 132	13 329	13 329	23 763	29 364	6 888	1 230	720	38 203
Aikaisempien vuosien valtuudet	93 095							20 382	9 808	1 590	418	645	12 461
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		28 218	14 244	42 462	29 132	13 329	13 329	3 381	19 556	5 298	812	75	25 742
Päälukokka yhteensä	1 467 387	390 166	175 942	566 108	410 258	155 850	133 440	294 315	374 060	79 596	1 295	720	455 672
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 467 387							225 732	105 271	7 671	418	645	114 005
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		390 166	175 942	566 108	410 258	155 850	133 440	68 583	268 788	71 925	878	75	341 666

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvio - Tilinpäätös 2006		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	686 381 997,50	771 408 000	636 510 280,10	133 070 126,23	769 580 406,33	1 827 593,67	79 309 464,12	229 423 366,77	149 200 114,60	
35.01. Ympäristöministeriö	23 463 000,00	23 612 000	19 802 797,22	3 809 202,78	23 612 000,00	-	4 660 308,28	24 463 105,50	3 809 202,78	
35.01.21. Ympäristöministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	23 463 000,00	23 612 000	19 802 797,22	3 809 202,78	23 612 000,00	-	4 660 308,28	24 463 105,50	3 809 202,78	
35.10. Ympäristönsuojelu	24 708 000,00	27 181 000	8 550 411,09	18 630 588,91	27 181 000,00	0,00	29 675 862,87	19 642 796,65	24 701 973,10	
35.10.27. Ympäristövahinkojen torjunta (arvioimääräraha)	3 467 000,00	2 467 000	2 467 000,00		2 467 000,00	0,00				
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	1 736 000,00	2 000 000	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	-	1 736 000,00	1 736 000,00	2 000 000,00	
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 750 000,00	1 750 000	529 670,59	1 220 329,41	1 750 000,00	-	2 776 689,35	4 526 689,35	2 372 245,85	
35.10.65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 364 000,00	1 364 000	858 401,00	505 599,00	1 364 000,00	-	1 624 356,00	2 482 757,00	505 599,00	
35.10.66. Romuajoneuvojen jätteenhuolto (siirtomääräraha 3 v)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10 000 000,00	10 000 000,00	15 400,00	0,00	
35.10.67. Ympäristöyhdistyksen edistäminen Suomen lähi-alueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	2 441 000,00	1 600 000	441 210,34	1 158 789,66	1 600 000,00	-	3 044 450,73	2 451 039,24	2 184 568,53	
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-alueen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	5 000 000	0,00	5 000 000,00	5 000 000,00	-	1 59 847,33	108 570,15	5 000 000,00	
35.10.77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	12 950 000,00	11 900 000	4 254 129,16	7 645 870,84	11 900 000,00	-	10 334 519,46	10 694 586,76	11 539 559,72	
35.10.88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	1 100 000	1 100 000	0,00	1 100 000,00	1 100 000,00	-	1 100 000,00	0,00	1 100 000,00	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Talousarvio - Tilinpäätös 2006		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Talousarvio - Tilinpäätös 2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	70 123 999,99	74 713 000	45 291 657,68	29 420 699,32	74 712 357,00	643,00	23 335 981,23	98 048 981,23	60 314 321,51	37 726 471,10
35.20.22. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 102 000,00	2 100 000	1 901 954,75	198 045,25	2 100 000,00	-	546 559,77	2 646 559,77	2 425 969,15	220 590,62
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	925 000,00	925 000	15 500,00	909 500,00	925 000,00	-	1 322 818,85	2 247 818,85	752 930,49	1 488 388,36
35.20.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	23 047 000,00	24 038 000	24 038 000,00	0,00	24 038 000,00	0,00	300 000,00	24 338 000,00	24 338 000,00	0,00
35.20.63. Eräät luonnonsuojelun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	16 599 999,99	15 000 000	3 900 840,56	11 098 516,44	14 999 357,00	643,00	13 289 262,62	28 289 262,62	12 183 804,69	16 104 814,38
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	850 000,00	2 350 000	445 359,38	1 904 640,62	2 350 000,00	-	1 244 542,04	3 594 542,04	1 215 311,60	2 378 195,47
35.20.74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	26 600 000,00	23 800 000	14 990 002,99	8 809 997,01	23 800 000,00	-	6 630 312,85	30 430 312,85	19 395 830,58	11 034 482,27
35.20.76. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	434 500 000,00	508 500 000	447 072 989,19	61 427 010,81	508 500 000,00	0,00	2 485,10	2 485,10	2 475,00	0,00
35.20.88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	434 500 000,00	438 500 000	438 500 000,00		438 500 000,00	0,00				
35.30. Asumisen edistäminen	434 500 000,00	508 500 000	447 072 989,19	61 427 010,81	508 500 000,00	0,00	2 485,10	2 485,10	2 475,00	0,00
35.30.54. Asumistuki (arvionmääräraha)	434 500 000,00	438 500 000	438 500 000,00		438 500 000,00	0,00				
35.30.55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	70 000 000	70 000 000	8 572 989,19	61 427 010,81	70 000 000,00	-	70 000 000,00	70 000 000,00	8 572 989,19	61 427 010,81
35.30.60. Siirto valtion asunto-rahastoon	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Tilinpäätös 2006	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle		
35.40. Alueelliset ympäristökeskukset	65 746 000,00	65 626 000	60 324 370,28	5 295 234,86	65 619 605,14	6 394,86	5 266 586,94	70 892 586,94	65 589 764,92	5 295 234,86		
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	65 746 000,00	65 626 000	60 324 370,28	5 295 234,86	65 619 605,14	6 394,86	5 266 586,94	70 892 586,94	65 589 764,92	5 295 234,86		
35.50. Ympäristölupavirastot	4 652 000,00	4 685 000	3 349 412,95	1 335 587,05	4 685 000,00	-	796 339,23	5 481 339,23	4 145 752,18	1 335 587,05		
35.50.21. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 652 000,00	4 685 000	3 349 412,95	1 335 587,05	4 685 000,00	-	796 339,23	5 481 339,23	4 145 752,18	1 335 587,05		
35.60. Suomen ympäristökeskus	24 647 000,00	24 606 000	21 747 377,58	2 858 622,42	24 606 000,00	-	2 712 638,37	27 318 638,37	24 460 015,95	2 858 622,42		
35.60.21. Suomen ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 647 000,00	24 606 000	21 747 377,58	2 858 622,42	24 606 000,00	-	2 712 638,37	27 318 638,37	24 460 015,95	2 858 622,42		
35.70. Valtion asuntorahasto	4 655 000,00	4 650 000	3 882 215,11	767 784,89	4 650 000,00	-	770 453,65	5 420 453,65	4 652 668,76	767 784,89		
35.70.21. Asuntorahaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 655 000,00	4 650 000	3 882 215,11	767 784,89	4 650 000,00	-	770 453,65	5 420 453,65	4 652 668,76	767 784,89		
35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	33 886 997,51	37 835 000	26 489 049,00	9 525 395,19	36 014 444,19	1 820 555,81	12 091 293,55	29 291 293,55	17 581 952,11	11 278 227,59		
35.99.19. Ympäristöministeriön hallinnon arvonnäkömenot (arvionmääräraha)	8 025 940,46	9 000 000	8 219 799,16		8 219 799,16	780 200,84						
35.99.22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	12 924 000,00	12 930 000	5 925 397,96	7 004 602,04	12 930 000,00	-	7 842 879,13	20 772 879,13	13 768 275,70	7 004 602,04		
35.99.26. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	270 000,00	270 000	106 651,19	163 348,81	270 000,00	-	193 934,97	463 934,97	300 586,16	163 348,81		
35.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arvionmääräraha)	7 586 054,51	10 135 000	9 094 744,34		9 094 744,34	1 040 255,66						

Päätöksen, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet	Käytetty valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Käytetty valtuudet	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.99.63. EU:n ympäristörahaoston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000,00	2 000 000	2 000 000	2 000 000	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	-	3 758 728,32	5 758 728,32	1 646 793,76	3 684 102,10		
35.99.65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	1 587 000,00	2 000 000	1 642 555,66	3 57 444,34		2 000 000,00			295 751,13	2 295 751,13	1 866 296,49	426 174,64		
35.99.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	1 494 002,54	1 500 000	1 499 900,69			1 499 900,69		99,31						

Päätöksen 35 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Uudet valtuudet		Uusitut valtuudet		Vuoden 2006 valtuudet		Käytetty valtuudet yhteensä		Valtuuksien käyttöä aiheuttuneet talousarvio- ja määrärahojen menot (1000 €)					
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Käytetty valtuudet	Uudet valtuudet	Käytetty valtuudet	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- menot 2007	Määräraha- menot 2008	Määräraha- menot 2009	Määräraha- menot yhteensä	
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen	30 766	0	0	0	0	0	0	0	53	35	22	13	7	76
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	30 766								53	35	22	13	7	76
- korkotuki- tms. valtuudet	30 766								53	35	22	13	7	76
35.10.64. Ympäristönsuojelun investointien korkotuki	72 321	0	0	0	0	0	0	0	53	39	22	13	7	81
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	72 321								53	39	22	13	7	81
- korkotuki- tms. valtuudet	72 321								53	39	22	13	7	81

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2006 valtuudet		Valtuuksien käyttöä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)		Määräraha- tarve 2009	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Unsitut 2007						
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-alkuksen peruskorjaus	8 000	35 000	0	35 000	0	35 000	0	0	0	160	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	8 000									160		
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		35 000	0	35 000	0	35 000	0	0	0	0	0	0
35.10.77. Ympäristöt	8 182	5 500	0	5 500	5 500	0	3 673	6 050	2 500	3 673	0	8 550
Aikaisempien vuosien valtuudet	8 182						3 673	2 050	1 000			3 050
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		5 500	0	5 500	5 500	0	0	4 000	1 500	0	0	5 500
35.20.63. Eräät luonnonsuoje- luun liittyvät korvaukset	7 559	16 000	0	16 000	2 781	13 219	3 764	2 946	69	3 764	0	3 016
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 559						3 764	233	2			234
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		16 000	0	16 000	2 781	13 219	0	2 713	68	0	0	2 781
35.20.76. Luonnonsuojelu- alueiden hankkiminen	1 364	15 800	0	15 800	375	15 425	264	296	78	264	0	375
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 364						264	0	0			0
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		15 800	0	15 800	375	15 425	0	296	78	0	0	375

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)															
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet	Unsitut	Vuoden 2006 valtuudet	Unsitut	Käytetty	Käyttämättä	Unsitut	Talousarvio-	Määräraha-	Määräraha-	Määräraha-	Määräraha-	Määräraha-	
	valtuudet	valtuudet	valtuudet	valtuudet	valtuudet	valtuudet	valtuudet	valtuudet	menot 2006	tarve 2007	tarve 2007	tarve 2008	tarve 2009	tarve myö-	teensä	
														hemmin		
35.99.62. EU:n rakennerrahas-																
tojen valtion rahoitusosuus																
ympäristöministeriön osalta																
Aikaisempien vuosien valtuudet	25 305	7 831	7 166	14 997	11 344	3 653	3 653	3 653	9 095	10 150	4 538	0	0	0	14 687	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	25 305								9 095	3 343	0	0	0	0	3 343	
Päätuokka yhteensä	153 496	80 131	7 166	87 297	20 000	67 297	3 653	3 653	17 061	19 517	7 230	0	26	13	26 785	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	153 496								17 061	5 701	1 046	26	26	13	6 785	
- korkotuki- tms. valtuudet	103 086								105	75	44	26	26	13	158	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet		80 131	7 166	87 297	20 000	67 297	3 653	3 653	0	13 816	6 184	0	0	0	20 000	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
36. Valtionvelan korot	2 262 731 197,53	2 238 000 000	2 261 352 905,08		2 261 352 905,08		2 261 352 905,08	-23 352 905,08					
36.01. Euromääräisen velan korko	2 238 228 095,67	2 214 000 000	2 240 961 333,94		2 240 961 333,94		2 240 961 333,94	-26 961 333,94					
36.01.90. Euromääräisen velan korko (arviomääräraha)	2 238 228 095,67	2 214 000 000	2 240 961 333,94		2 240 961 333,94		2 240 961 333,94	-26 961 333,94					
36.03. Valuuttamääräisen velan korko	4 380 012,17	4 500 000	4 325 387,52		4 325 387,52		4 325 387,52	174 612,48					
36.03.90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	4 380 012,17	4 500 000	4 325 387,52		4 325 387,52		4 325 387,52	174 612,48					
36.09. Muut menot valtionvelasta	20 123 089,69	19 500 000	16 066 183,62		16 066 183,62		16 066 183,62	3 433 816,38					
36.09.21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	20 123 089,69	19 500 000	16 066 183,62		16 066 183,62		16 066 183,62	3 433 816,38					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005		Talousarvio 2006 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2006 määrärahojen käyttö vuonna 2006		Tilinpäätös 2006		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2006 (pl. peruutukset)
37. Valtionvelan vähentäminen	3 780 204 510,63	1 486 582 000	1 486 387 904,69				1 486 387 904,69	194 095,31				
37.01. Valtionvelan nettokuole- tukset ja velanhallinta	3 780 204 510,63	1 486 582 000	1 486 387 904,69				1 486 387 904,69	194 095,31				
37.01.94. Nettokuoledukset ja velan- hallinta (arvionmääräraha)	3 780 204 510,63	1 486 582 000	1 486 387 904,69				1 486 387 904,69	194 095,31				
Pääluokat yhteensä	41 247 357 931,81	41 413 506 000	38 985 493 382,22	1 885 071 941,63	40 870 565 323,85	542 940 676,15	2 032 800 755,29	13 506 642 755,29	11 219 907 369,52	2 213 892 440,34		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvion 2006 määrärahojen	Tilinpäätös	Vertailu
	2005	2006 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2006 siirto seuraavalle vuodelle	2006	Talousarvio - Tilinpäätös
Osastot yhteensä	39 022 680 258,70	40 920 506 000		40 979 069 543,40	
Päälukot yhteensä	41 247 357 931,81	41 413 506 000		40 870 565 323,85	
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	-2 224 677 673,11	-493 000 000		108 504 219,55	
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		493 000 000		0,00	493 000 000,00
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	3 218 033 669,34			993 355 996,23	
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	-2 224 677 673,11			108 504 219,55	
Varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/ alijäämä	993 355 996,23			1 101 860 215,78	

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	901 964 847,77		931 239 236,85	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	59 002 799,66		60 984 410,25	
Muut toiminnan tuotot	<u>1 235 473 553,56</u>	2 196 441 200,99	<u>1 143 486 252,88</u>	2 135 709 899,98
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	650 470 945,27		580 505 010,90	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-14 314 841,69		-39 328 743,53	
Henkilöstökulut	5 407 554 554,43		5 319 599 659,90	
Vuokrat	810 165 904,72		771 336 645,89	
Palvelujen ostot	1 923 365 870,67		2 218 104 059,61	
Muut kulut	861 923 335,88		914 529 102,46	
Valmisteverastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 390 982,93		-1 100 633,53	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-71 541 328,74		-486 230 937,17	
Poistot	1 117 081 032,83		1 065 064 339,81	
Sisäisten kulujen oikaisu	<u>-178 481 381,36</u>	<u>-10 507 615 074,94</u>	<u>-207 577 665,91</u>	<u>-10 134 900 838,43</u>
JÄÄMÄ I		-8 311 173 873,95		-7 999 190 938,45
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	2 030 199 058,95		3 068 225 990,29	
Rahoituskulut	<u>-2 320 077 197,52</u>	-289 878 138,57	<u>-2 324 829 479,45</u>	743 396 510,84
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	55 235 022,63		1 687 840 488,97	
Satunnaiset kulut	<u>-15 077 406,10</u>	<u>40 157 616,53</u>	<u>-56 363 688,12</u>	<u>1 631 476 800,85</u>
JÄÄMÄ II		-8 560 894 395,99		-5 624 317 626,76
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Kunnilta	126 187 573,13		122 882 526,11	
Kuntayhtymiltä	6 810,00		5 730,00	
Sosiaaliturvarahastoilta	31 413 504,45		30 756 387,00	
Elinkeinoelämältä	4 360 953,48		4 407 141,41	
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	25 982 205,51		26 422 610,83	
Kotitalouksilta	2 441 260,70		2 474 755,48	
Euroopan unionilta	995 711 319,36		716 379 212,23	
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	707 887,73		4 660 341,24	
Siirrot talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista	165 872 457,86		1 375 576 929,98	
Muut siirtotalouden tuotot	<u>6 815 584,98</u>	1 359 499 557,20	<u>5 913 065,49</u>	2 289 478 699,77
Kulut				
Kunnille	6 339 511 337,16		5 691 385 466,15	
Kuntayhtymille	1 486 904 532,91		1 447 581 072,66	
Sosiaaliturvarahastoille	8 003 214 685,32		7 499 651 379,24	
Elinkeinoelämälle	2 874 205 686,85		2 613 284 359,33	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	31 939 830,94		48 974 961,69	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 933 191 570,34		1 789 281 536,60	
Kotitalouksille	3 818 707 394,82		3 680 529 355,65	
Euroopan unionille	1 520 181 246,75		1 455 544 937,82	

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	532 592 866,79		517 106 856,74	
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	27 533 180,53		20 163 336,37	
Muut siirtotalouden kulut	38 103 353,76		37 948 814,44	
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>-123 434 760,61</u>	<u>-26 482 650 925,56</u>	<u>-172 132 971,57</u>	<u>-24 629 319 105,12</u>
JÄÄMÄ III		-33 684 045 764,35		-27 964 158 032,11
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	34 591 697 619,33		32 214 924 579,47	
Muut pakolliset maksut	<u>138 679 673,69</u>	<u>34 730 377 293,02</u>	<u>143 136 333,72</u>	<u>32 358 060 913,19</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>1 046 331 528,67</u>		<u>4 393 902 881,08</u>

1.3 Valtion tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
KANSALLISOMAISSUUS				
Maa- ja vesialueet	25 670 527,37		26 483 925,31	
Rakennusmaa- ja vesialueet	16 287 863,97		17 447 351,97	
Rakennukset	153 305 410,44		158 324 825,92	
Muu kansallisuusomaisuus	32 037 532,51		30 793 589,52	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>14 278 481,14</u>	241 579 815,43	<u>10 479 217,65</u>	243 528 910,37
KÄYTTÖOMAISSUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIIJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Perustamis- ja järjestelymenot	298 395,24		380 836,14	
Tutkimus- ja kehittämismenot	3 777 208,20		3 435 609,87	
Aineettomat oikeudet	46 716 492,42		49 149 275,31	
Muut pitkävaikutteiset menot	115 568 363,94		101 269 663,70	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>57 859 671,62</u>	224 220 131,42	<u>59 460 191,99</u>	213 695 577,01
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	64 432 244,60		65 852 751,94	
Rakennusmaa- ja vesialueet	837 560 314,74		805 958 110,97	
Rakennukset	416 138 569,10		415 483 739,25	
Rakennelmat	38 746 687,88		41 724 529,24	
Rakenteet	16 722 048 155,41		16 648 942 467,42	
Koneet ja laitteet	656 089 948,87		737 265 546,65	
Kalusteet	48 397 766,28		55 269 008,06	
Muut aineelliset hyödykkeet	10 606 076,82		10 647 162,59	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>742 614 328,41</u>	19 536 634 092,11	<u>929 863 600,83</u>	19 711 006 916,95
KÄYTTÖOMAISSUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	10 497 485 466,77		10 924 772 626,65	
Liikelaitosten peruspääomat	3 357 702 374,00		3 366 943 699,45	
Liikelaitoksiin muun oman pääoman ehdoihin sijoitetut pääomat	3 287 508 682,04		3 236 310 479,33	
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	15 041 525,25		15 376 723,33	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>108 994 354,03</u>	<u>17 266 732 402,09</u>	<u>118 541 165,14</u>	<u>17 661 944 693,90</u>
KÄYTTÖOMAISSUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ				
		37 027 586 625,62		37 586 647 187,86
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS				
VAIHTO-OMAISSUUS				
Aineet ja tarvikkeet	350 685 235,27		331 743 328,46	
Keskeneräinen tuotanto	13 442 731,66		13 843 768,12	
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>53 360 948,11</u>	417 488 915,04	<u>59 189 267,19</u>	404 776 363,77
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		2 084 944 669,89		2 244 613 849,80

1.3 Valtion tase

	31.12.2006		31.12.2005	
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	364 616 305,18		359 642 058,78	
Euromääräiset lainasaamiset	31 616,46		64 707,77	
Siirtosaamiset	435 250 017,19		452 853 816,89	
Muut lyhytaikaiset saamiset	140 691 407,30		135 911 968,33	
Ennakkomaksut	<u>559 219 219,52</u>	1 499 808 565,65	<u>570 994 004,78</u>	1 519 466 556,55
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SJOITUKSET				
Muut euromääräiset sijoitukset		7 260 129 986,49		7 097 928 940,48
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	2 858 558,96		3 350 011,62	
Tulo- ja menotilit	287 955,06		7 737 836,80	
Muut pankkitilit	22 079 309,62		27 766 600,26	
Muut rahoitusvarat	<u>198 327 900,47</u>	<u>223 553 724,11</u>	<u>183 019 587,40</u>	<u>221 874 036,08</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		<u>11 485 925 861,18</u>		<u>11 488 659 746,68</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>48 755 092 302,23</u>		<u>49 318 835 844,91</u>

1.3 Valtion tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-30 048 198 401,46		-30 048 198 401,46	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	14 851 781 923,60		10 457 879 042,52	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>1 046 331 528,67</u>	-14 150 084 949,19	<u>4 393 902 881,08</u>	-15 196 416 477,86
RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat		66 972 038,60		63 891 164,30
ARVOSTUSERÄT				
Arvonkorotukset				386 264,60
VIERAS PÄÄOMA				
PITKÄAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat	44 139 206 610,23		45 731 405 337,52	
Otetut valuuttamääräiset lainat			43 948 327,43	
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta v altion rahastoilta	245 261 797,86		245 261 797,86	
Pitkäaikaiset siirtovelat	52 913 817,55		35 270 649,39	
Muut pitkäaikaiset velat	<u>41 640 000,96</u>	44 479 022 226,60	<u>50 275 806,90</u>	46 106 161 919,10
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	1 192 530 619,14		1 081 655 386,81	
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	6 825 362 920,55		7 896 151 497,37	
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	5 725 027 952,80		4 521 019 654,43	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	146 864 471,65		126 694 373,99	
Saadut ennakot	451 938 482,25		421 838 660,09	
Ostovelat	589 745 514,05		540 342 998,38	
Tilivirastojen väliset tilitykset	185 841 394,63		190 037 918,67	
Edelleen tilittävät erät	702 815 305,44		626 527 117,09	
Siirtovelat	2 145 172 211,54		2 107 043 687,22	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>393 884 114,17</u>	<u>18 359 182 986,22</u>	<u>833 501 680,72</u>	<u>18 344 812 974,77</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>62 838 205 212,82</u>		<u>64 450 974 893,87</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>48 755 092 302,23</u>		<u>49 318 835 844,91</u>

1.4 Valtion rahoituslaskelma

1.4 Valtion rahoituslaskelma

	1.1.2006—31.12.2006	1.1.2005—31.12.2005
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	12 900 288 915,60	12 715 181 580,11
Arvonlisäverotulot	13 149 575 909,02	11 284 083 497,37
Muut vero- ja maksutulot	9 603 196 237,25	9 287 172 985,15
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	35 653 061 061,87	33 286 438 062,63
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	1 428 195 055,08	1 501 340 793,52
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 023 630 513,07	3 065 918 819,12
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-4 710 178 943,66	-4 555 976 563,15
Henkilöstömenot	-5 504 539 343,76	-5 417 917 061,81
Muut menot	-85 304 900,49	-68 198 784,32
Maksetut eläkkeet	-3 071 955 327,48	-2 955 867 945,93
Valtionvelan korkomenot	-2 320 759 828,65	-2 406 857 808,46
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	23 412 148 285,98	22 448 879 511,60
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	1 522 038 701,55	2 824 210 898,13
Tulonsiirrot kunnille	-7 826 415 870,07	-7 138 966 538,81
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-2 906 145 517,79	-2 662 259 321,02
Tulonsiirrot kotitalouksille	-8 749 966 752,66	-8 224 312 788,96
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-1 977 482 996,09	-1 859 684 456,65
Tulonsiirrot ulkomaille	-2 052 774 113,54	-1 972 651 794,56
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-21 990 746 548,60	-19 033 664 001,87
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-899 154 089,66	-1 071 117 422,29
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	7 237 000,49	7 702 060,58
Sijoitukset arvopapereihin	372 117 586,84	-1 160 054 300,62
Sijoitusten myyntivoitot	806 653 271,16	701 873 239,13
Annetut lainat	-46 213 975,27	59 391 483,68
Annettujen lainojen takaisinmaksut	193 423 843,45	235 417 697,81
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	434 063 637,01	-1 226 787 241,71
RAHOITUS		
Valtionvelan nettomuutos	-1 430 785 454,62	-3 734 906 462,73
Muun velan nettomuutos	-260 801 240,73	-41 413 840,85
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 691 586 695,35	-3 776 320 303,58
LIKVIDIEN VAROJEN MUUTOS	163 878 679,04	-1 587 892 035,56
LIKVIDIT VARAT 1.1.	7 319 770 944,98	8 907 662 980,54
LIKVIDIT VARAT 31.12.	7 483 649 624,02	7 319 770 944,98

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERUSTA

Valtion tilinpäätös on laadittu valtion talousarviosta annetun lain ja asetuksen sekä valtiovarainministeriön tilinpäätöksen kaavasta antaman määräyksen samoin kuin muiden valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Tilinpäätös laaditaan valtion talousarviokirjanpidon ja liikekirjanpidon pääkirjojen perusteella alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, tai vuoden 1998 aloittavan taseen arvoihin perustuen.

Kyseessä on kolmas tilivelvollisuusudistuksen ja yhdeksäs uuden kirjanpitomallin mukainen valtion tilinpäätös.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Valtion tilinpäätöslaskelmiin on yhdistelty 99 tiliviraston ja eduskunnan keskuskirjanpidon tietokantaan viedyt tilitiedot sekä valtuuskirjanpidon tietokantaan viedyt valtuustiedot. Tilinpäätöslaskelmat laaditaan tietokannoista tehtävillä poiminnoilla. Tilitietojen yhdistelyssä eliminoidaan virastojen ja laitosten väliset tuotot, sen sijaan sisäisiä saatavia ja velkoja ei eliminoida. Eliminoitavat tuotot esitetään vähennyksinä toiminnan kuluissa riveillä ”Vuokrat” ja ”Sisäisten kulujen oikaisu”.

Valtion tilinpäätös laaditaan valtion talousarvion piiriin kuuluvasta talousarviotaloudesta. Valtiontalouteen kuuluvat lisäksi talousarvion ulkopuolella olevat valtion rahastot, joista on laadittu kustakin erilliset tilinpäätökset. Valtion tilinpäätökseen ei yhdistellä valtion liikelaitosten, talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen, Suomen Pankin eikä valtionyhtiöiden tietoja.

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion talousarviokirjanpidon pääkirjan ja valtuuskirjanpidon tietojen perusteella. Tilinpäätös sisältää kaksi talousarvion toteutumalaskelmaa, joissa molemmissa esitetään varainhoitovuoden talousarviotulot ja -menot, talousarvio sekä niiden välinen vertailu. Lisäksi laskelmissa on edellisen vuoden tilinpäätöstiedot. Laskelmissa esitetään tiedot myös edellisiltä varainhoitovuosilta siirtyneistä siirtomäärärahoista ja seuraavalle varainhoitovuodelle siirretyistä siirtomäärärahoista.

Ensimmäisessä talousarvion toteutumalaskelmassa tiedot ovat osaston ja pääluokan tarkkuudella, toisessa tiedot ovat momentin tarkkuudella.

Kummankin laskelman yhteydessä esitetään myös tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä, käytöstä aiheutuneista menoista sekä käytöstä aiheutuvista määrärahatarpeista. Jälkimmäisessä laskelmassa valtuustiedot esitetään osana kunkin pääluokan laskelmaa.

Talousarviotulojen ja -menojen kohdentaminen

Talousarvion toteutumalaskelmassa talousarviotulot ja -menot kirjataan varainhoitovuoden talousarvion mukaisesti. Talousarviokirjanpidossa tuloja ja -menoja ei jaksoteta, vaan ne kirjataan talousarviotuloiksi ja -menoiksi valtion talousarviosta annetun asetuksen ja talousarviopäätösten mukaan sovellettujen kohdentamisperiaatteiden mukaisesti.

Maksullisen toiminnan tulon ja muun sekalaisen tulon sekä kulutus-, sijoitus- ja muun menon kohdentamisperusteena on suoriteperuste taikka sitä vastaava peruste. Laajuudeltaan merkittävässä ja eri vaiheista koostuvan suoritteiden luovutuksesta kertyvästä tulosta voidaan varainhoitovuoden tuloksi kuitenkin kohdentaa luovutuksen vaihetta tai suoritteiden valmistusastetta vastaava osa (osakohdennus).

Korkotulo ja korkomeno kohdennetaan siihen varainhoitovuoteen kuuluvaksi, jolta se kertyy lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella.

Siirtomenon kohdentamisperusteena on päätös valtionavun myöntämisestä (myöntöpäätösperuste) tai muu vastaava sitoutuminen menoon (sitoumusperuste). Myöntöpäätöksen tai muun sitoumusperusteen perusteella talousarvioon kirjattua siirtomenosta maksamatta oleva osa kirjataan valtion liikekirjanpidossa siirtovelaksi. Silloin, kun oikeus saada valtionapu tai muu suoritus perustuu lakiin ja siirtomenon myönnettävistä ja maksettavista määrätään yksityiskohtaisesti laissa tai maksettavaksi tuleva määrä määräytyy yksityiskohtaisesti lain nojalla, kohdentamisperusteena on kuitenkin maksatuspäätösperuste. Euroopan unionin rakennerahaston rahoitusosuus ja siihen liittyvä valtion rahoitusosuus kohdennetaan maksatuspäätöksen tai sitä vastaavalla perusteella.

Veron ja veronluonteisen tulon, osinkotulon, liikelaitosten voiton tuloutuksen ja valtiolle saatavan muun voitto-osuuden kohdentamisperusteena on maksuperuste.

Valtion lainanotto ja valtionvelan kuoletus sekä valtionvelan ottamiseen tai vähentämiseen liittyvä emissio- ja pääomavoitto sekä emissio- ja pääomatappio kohdennetaan maksuperusteella. Valtiolle takaisin maksettava laina kohdennetaan niin ikään maksuperusteella.

Valtionvelan korkoon ja pääomaan liittyvistä johdannaisista saatava tulo ja niistä aiheutuva meno kohdennetaan sille varainhoitovuodelle, jolta ne kertyvät.

Vähäinen tulo ja meno, valtioon palvelussuhteessa olevan loma-ajan palkka ja lomarahaa sekä sellainen tulo ja meno, joiden lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella muodostuvaa määrää ei voida ilman olennaisia lisäkustannuksia luotettavasti ennakoita ennen maksuvelvoitteen erääntymistä, voidaan kohdentaa myös maksuun perustuen.

Talousarvion perustelujen päätösoosassa eduskunta voi päättää asetuksesta poikkeavasta kohdentamisesta.

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion liikekirjanpidon pääkirjan tietojen perusteella. Valtion tilinpäätös sisältää tuotto- ja kululaskelman, taseen ja rahoituslaskelman. Näissä kaikissa esitetään varainhoitovuoden tilinpäätöstietojen lisäksi edellisen vuoden tilinpäätöksen tiedot.

Tuotto- ja kululaskelman laatiminen

Tilinpäätöksessä varainhoitovuoden tulot kirjataan tuotoiksi. Tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joita vastaava suorite on luovutettu, samoin kuin muut varainhoitovuoden menot, joista ei todennäköisesti enää saada niitä vastaavaa vastinetta, ja menetykset.

Laajuudeltaan merkittävän ja eri vaiheista koostuvan suoritteiden luovutuksesta kertyvästä tulosta on kirjattava liikekirjanpidossa tuotoksi luovutuksen vaihetta tai suoritteiden valmiusastetta vastaava osa (osatulo), jos tulo on talousarviossa osakohdennettu.

Myyntien arvonlisäverot esitetään tuottoina ja ostojen arvonlisäverot kuluina verojen ja veronluonteisten maksujen joukossa.

Tuotto- ja kululaskelmaa oikaistaan sisäisillä tuotoilla. Siltä osin kuin laskelmaan sisältyy käyttöomaisuuden hankintamenoja, oikaisu tapahtuu rivillä ”Valmistus omaan käyttöön”.

Taseen laatiminen

Taseen vastaaviin merkitään kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistamaton osa sekä arvostuserät samoin kuin vaihto-omaisuuden aktivoitujen hankintamenojen ja rahoitusomaisuus.

Kansallisomaisuutta on kulttuuri- ja luonnonperintöä oleva valtion omaisuus, jonka omistuksen ensisijaisena tarkoituksena on omaisuuden säilyttäminen ja säilymisen turvaaminen. Käyttöomaisuutta ovat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, joiden vaikutusaika tuotannontekijänä ulottuu useammalle kuin yhdelle varainhoitovuodelle. Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet. Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat.

Taseen vastattaviin merkitään oma pääoma, varaukset, arvostuserät sekä vieras pääoma jaoteltuna pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin. Pitkäaikaiseksi katsotaan velka tai se osa velasta, joka erääntyy maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua.

Arvostaminen taseessa

Omaisuus arvostetaan tasetta laadittaessa alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, vuoden 1998 aloitettavan taseen arvoihin tai nimellisarvoihin perustuen. Hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen määrä on olennainen, saadaan hankintamenoa lisäksi lukea osuus kiinteistä menoista.

Jos vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai maksullisen toiminnan vaihto-omaisuuden luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä hankintamenoa pienempi, kirjataan erotus kuluksi.

Kansallis- ja käyttöomaisuuden tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Poistot aloitetaan siltä kuukaudelta jonka aikana hyödykkeen käyttö aloitetaan. Poistot tehdään Valtiokonttorin antaman määräyksen mukaisesti hyödykkeen vaikutusaikana yleensä tasa-poistoina. Vähäiset omaisuushankinnat, joiden vaikutusaika ylittää vuoden, mutta hankintameno on alle 10 000 euroa, voidaan kirjata kokonaisuudessaan hankintavuoden kuluksi.

Jos kansallisomaisuuteen tai käyttöomaisuuteen kuuluvan maa- tai vesialueen, rakennuksen, arvopaperin tai muun niihin verrattavan hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä pysyvästi hankintamenoa olennaisesti suurempi, taseeseen voidaan tehdä arvonnkorotus. Arvonnkorotuksen vasta-arvo merkitään tällöin arvostuseräksi taseen vastattaviin.

Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään hankintamenojen suuruusina tai, jos niiden tilinpäätöspäivän todennäköinen luovutushinta on sitä alempi, tämän määräisinä.

Velat merkitään velan ottamisen yhteydessä syntyneellä emissiovoitolla tai -tappiolla oikaistuun nimellisarvoon, tai jos velka on sidottu indeksiin taikka muuhun vertailuperusteeseen, se arvostetaan tätä korkeampaan muuttuneeseen vertailuperusteeseen mukaiseen arvoon.

Ulkomaanrahan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi Euroopan keskuspankin julkaiseman varainhoitovuoden viimeisen kurssin mukaan. Jos nämä erät ovat sopimuksin tai muuten sidottu tiettyyn kurssiin, ne muunnetaan euromääräisiksi sitä noudattaen.

Rahoituslaskelman laatiminen

Valtion rahoituslaskelma laaditaan rahavirtalaskelman muotoon. Se on valtion tuotto- ja kululaskelmaa sekä tasetta täydentävä laskelma, jossa esitetään rahan lähteet ja käyttö. Laskelma jakautuu oman toiminnan, siirtotalouden, investointien ja rahoituksen rahavirtojen kuvaamiseen. Kussakin osiossa esitetään siihen kuuluvat rahan lähteet ja käyttö niin, että jäännöseränä on osion synnyttämä rahavirta.

Kaikkien osioiden rahavirtojen summana saadaan likvidien varojen muutos. Laskelmalla esitetään myös likvidien varojen määrä vuoden alussa ja lopussa.

Rahoituslaskelma laaditaan olennaisilta osiltaan maksuperusteisesti.

Liikekirjanpidon kirjauserusteet

Liikekirjanpidossa tuotannontekijöiden hankinnasta aiheutuvan menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen. Suoritteiden myynnistä saatavan tulon kirjaamisperusteena on suoritteen luovuttaminen. Yhteisrahoitteisen toiminnan tulo kertyy tehdyn sitoumuksen perusteella.

Korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan suoriteperustetta vastaavalla tavalla. Veroihin liittyvät korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liikekirjanpidossa muut kuin edellä tarkoitetut tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liitteiden laatiminen

Valtion tilinpäätöksen liitteet, lukuun ottamatta liitteitä 1 ja 13, laaditaan joko keskuskirjanpidon tietokannasta tehtävillä kyselyillä tai tiedot kerätään tilivirastojen tilinpäätösten liitteiltä.

TILINPÄÄTÖKSEN VERTAILTAVUUS EDELLISEEN TILINPÄÄTÖKSEEN

Tiehallinto muutti pitkäkestoisten hankkeiden investointimenojen kirjausmenettelyä vuonna 2006. Tierakenteiden (valmiiden ja keskeneräisten) sekä muiden pitkäkestoisten hankkeiden investointimenot kirjattiin 1.1.2006 lukien suoraan taseeseen. Aikaisemman kirjauskäytännön mukaan menot kirjattiin tilivuoden aikana palvelujen ostojen menotileille ja vasta tilinpäätöksen yhteydessä tehtiin siirto taseeseen tilin Valmistus omaan käyttöön -tilin kirjauksella. Kirjauskäytännön muutoksesta johtuen palvelujen ostot vähenivät 424,1 milj. euroa. Muutoksella ei ole vaikutusta toiminnan kulujen yhteismäärään, koska tuotto- ja kululaskelman rivi Valmistus omaan käyttöön on pienentynyt vastaavalla määrällä.

Vuonna 2006 osa valtion osuiksista kansaneläkelaista ja sairausvakuutuslaista johtuvista menoista budjetoitiin sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan, kun edellisinä vuosina tämä toteutettiin tilittämällä osa arvonlisäveron tuotosta Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutus- ja kansaneläkerahastoon. Tästä johtuva menonlisäys sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa oli yhteensä 861,6 milj. euroa. Tilityksen poisjäänti näkyy myös arvonlisäverotuottojen kasvamisena edelliseen vuoteen verrattuna (vuonna 2005 tilityksen määrä oli 1,0 mrd. euroa).

Liitteen 11 laadintaperusteita on muutettu. Vuoteen 2005 asti laskelma on tehty yhdistelmänä talousarviokirjanpidon ja liikekirjanpidon tiedoista. Laskelman laatimisessa siirryttiin vuonna 2006 käyttämään talousarvion tilijaottelun mukaisten tilien lisäksi ns. talousarviokirjanpidon muita tilejä sekä liikekirjanpidon tasetileistä ns. T-tilejä, joiden avulla varmistetaan talousarviokirjanpidon täydellisyys.

Valtiovarainministeriö antoi 8.11.2006 uuden määräyksen tiliviraston tilinpäätöksen liitteestä 12 Valtion takaukset ja -takuut sekä muut vastuut. Määräyksessä täsmennettiin liitteen laadintaperusteita vastuita koskevilta osilta. Valtion tilinpäätöksen liitteen 12 tiedot on kerätty uuden määräyksen mukaisista tilivirastojen tilinpäätöslitteistä myös vertailuvuotta koskien.

Liitteellä 12 esitetyn valtion eläkevastuun laskenta on tarkentunut. Vuoden 2005 tilinpäätöksessä eläkevastuu oli 57 600 milj. euroa. Tarkistetun laskelman mukaan eläkevastuun määrä on vuoden 2005 lopussa 77 000 milj. euroa ja vuoden 2006 lopussa 79 300 milj. euroa.

Muutoin vuoden 2006 tilinpäätös on laatimisperusteiden osalta täysin vertailukelpoinen vuoden 2005 tilinpäätöksen kanssa.

TILINPÄÄTÖSVUODEN JÄLKEISET OLENNAISET TAPAHTUMAT

Valtiokonttorin ehdotuksen valtion vuoden 2006 tilinpäätökseksi valmistumiseen mennessä ei ole ilmennyt olennaisia tapahtumia, jotka heikentäisivät oikean ja riittävän kuvan saamista valtion vuoden 2006 tilinpäätöksestä.

Liite 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset

Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston tai pääluokan numero ja nimi	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
11. Verot ja veronluonteiset tulot	33 409 949 000	1 206 000 000	4	34 615 949 000	34 691 659 205,99
12. Sekalaiset tulot	4 490 873 000	-433 005 000	-10	4 057 868 000	4 115 055 551,51
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 005 895 000	943 100 000	94	1 948 995 000	1 973 680 218,23
15. Lainat	674 903 000	115 791 000	17	790 694 000	198 674 567,67
Osastot yhteensä	39 581 620 000	1 831 886 000	5	41 413 506 000	40 979 069 543,40
21. Eduskunta	104 480 000			104 480 000	99 890 956,88
22. Tasavallan presidentti	11 615 000	30 000	0	11 645 000	11 337 842,42
23. Valtioneuvosto	74 529 000	12 050 000	16	86 579 000	85 280 511,40
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	895 384 000	10 021 000	1	905 405 000	882 416 630,87
25. Oikeusministeriön hallinnonala	696 122 000	8 244 000	1	704 366 000	705 382 808,49
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 551 296 000	34 674 000	2	1 585 970 000	1 562 132 142,36
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 274 035 000	38 927 000	2	2 312 962 000	2 281 069 618,07
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 792 275 000	-6 178 000	0	5 786 097 000	5 675 617 707,74
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 470 315 000	31 208 000	0	6 501 523 000	6 400 977 235,74
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 703 461 000	102 223 000	4	2 805 684 000	2 780 227 613,52
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 752 158 000	55 333 000	3	1 807 491 000	1 797 755 363,84
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	974 238 000	46 792 000	5	1 021 030 000	989 666 894,52
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 324 749 000	-16 435 000	0	11 308 314 000	11 203 919 737,22
34. Työministeriön hallinnonala	1 965 218 000	10 752 000	1	1 975 970 000	1 877 569 044,68
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	753 745 000	17 663 000	2	771 408 000	769 580 406,33
36. Valtionvelan korot	2 238 000 000			2 238 000 000	2 261 352 905,08
37. Valtionvelan vähentäminen		1 486 582 000		1 486 582 000	1 486 387 904,69
Pääluokat yhteensä	39 581 620 000	1 831 886 000	5	41 413 506 000	40 870 565 323,85

Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
11. Verot ja veronluonteiset tulot	33 409 949 000	1 206 000 000	4	34 615 949 000	34 691 659 205,99
11.01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 808 000 000	792 000 000	6	13 600 000 000	13 581 429 353,99
11.01.01. Tulo- ja varallisuusvero	12 153 000 000	747 000 000	6	12 900 000 000	12 900 601 982,36
11.01.03. Perintö- ja lahjavero	490 000 000	45 000 000	9	535 000 000	505 447 416,94
11.04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	13 173 000 000	431 000 000	3	13 604 000 000	13 756 548 289,75
11.04.01. Arvonlisävero	12 590 000 000	401 000 000	3	12 991 000 000	13 149 551 301,91
11.04.02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	460 000 000	30 000 000	7	490 000 000	486 778 758,97
11.08. Valmisteverot	4 636 000 000	58 000 000	1	4 694 000 000	4 628 487 155,99
11.08.07. Energiaverot	2 979 000 000	48 000 000	2	3 027 000 000	2 946 054 574,80
11.08.08. Juomapakkausten ympäristöohjaukseen liittyvä vero	18 000 000	10 000 000	56	28 000 000	30 542 090,14
11.10. Muut verot	2 683 000 000	-75 000 000	-3	2 608 000 000	2 607 850 366,58
11.10.03. Autovero	1 400 000 000	-75 000 000	-5	1 325 000 000	1 304 304 339,91
12. Sekalaiset tulot	4 490 873 000	-433 005 000	-10	4 057 868 000	4 115 055 551,51
12.24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 390 000	7 346 000	528	8 736 000	8 585 456,57
12.24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	1 390 000	7 346 000	528	8 736 000	8 585 456,57
12.25. Oikeusministeriön hallinnonala	88 470 000	4 000 000	5	92 470 000	95 684 295,46
12.25.01. Tuomioistuintulot	30 000 000	1 500 000	5	31 500 000	33 743 965,16
12.25.47. Ulosottomaksut	48 000 000	2 500 000	5	50 500 000	52 266 543,66
12.27. Puolustusministeriön hallinnonala	939 000	10 705 000	1 140	11 644 000	14 514 993,88
12.27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	913 000	10 705 000	1 173	11 618 000	14 438 441,68
12.28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 551 769 000	-1 222 700 000	-79	329 069 000	353 780 021,75
12.28.07. Siirto valtion eläkerahastosta	1 229 104 000	-1 229 000 000	-100	104 000	104 000,00
12.28.90. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	34 800 000	6 300 000	18	41 100 000	44 136 050,53
12.29. Opetusministeriön hallinnonala	421 432 000	10 000 000	2	431 432 000	425 980 605,92
12.29.88. Valtion osuus veikkauksen ja rahapajaisten voittovaroista	391 424 000	10 000 000	3	401 424 000	397 630 094,70
12.30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	902 962 000	-109 924 000	-12	793 038 000	789 083 396,99
12.30.01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot	825 110 000	-110 000 000	-13	715 110 000	712 392 865,87
12.30.99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	1 500 000	76 000	5	1 576 000	3 454 285,07

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio	Lisätalousarviot	Muutos	Talousarvio	Tilinpäätös
	2006 (TA)	2006 (LTA:t)	% (LTA:H/TA)	2006 yhteensä (TA+LTA:t)	2006
12.31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	53 367 000	8 559 000	16	61 926 000	55 798 442,68
12.31.24. Tiehallinnon tulot	3 000 000	2 640 000	88	5 640 000	7 553 915,33
12.31.40. Radanpidon tulot	6 000 000	3 450 000	58	9 450 000	3 748 550,60
12.31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	44 350 000	2 469 000	6	46 819 000	44 495 976,75
12.32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	15 713 000	35 500 000	226	51 213 000	43 252 842,12
12.32.30. Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahoista		35 500 000		35 500 000	31 439 678,10
12.34. Työministeriön hallinnonala	156 877 000	2 033 000	1	158 910 000	149 257 977,98
12.34.70. Palkkaturvamaksujen palautukset	21 327 000	2 000 000	9	23 327 000	22 469 915,61
12.34.99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	1 550 000	33 000	2	1 583 000	2 350 018,14
12.39. Muut sekalaiset tulot	609 700 000	821 476 000	135	1 431 176 000	1 454 935 763,74
12.39.50. Nettotulot osakemyymisiä	420 000 000	821 476 000	196	1 241 476 000	1 231 815 272,51
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 005 895 000	943 100 000	94	1 948 995 000	1 973 680 218,23
13.01. Korkotulot	154 795 000	25 200 000	16	179 995 000	218 178 513,91
13.01.04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	83 200 000	-7 300 000	-9	75 900 000	77 525 006,25
13.01.07. Korot talletuksista	62 500 000	32 500 000	52	95 000 000	135 502 781,48
13.03. Osinkotulot	650 000 000	883 900 000	136	1 533 900 000	1 522 201 704,32
13.03.01. Osinkotulot	650 000 000	883 900 000	136	1 533 900 000	1 522 201 704,32
13.04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	100 000 000	34 000 000	34	134 000 000	134 000 000,00
13.04.01. Osuus Suomen Pankin voitosta	100 000 000	34 000 000	34	134 000 000	134 000 000,00
15. Lainat	674 903 000	115 791 000	17	790 694 000	198 674 567,67
15.01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	228 864 000	68 830 000	30	297 694 000	198 674 567,67
15.01.02. Takaismaksut valtion lainoista liikelaitoksille	90 370 000	68 830 000	76	159 200 000	161 161 856,41
15.02. Ylijäämän käyttö	493 000 000	493 000 000	0	493 000 000	0,00
15.02.01. Ylijäämän käyttö	493 000 000	493 000 000	0	493 000 000	0,00
15.03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	446 039 000	-446 039 000	-100	0	0,00
15.03.01. Nettolainanotto ja velanhallinta	446 039 000	-446 039 000	-100	0	0,00
Osastot yhteensä	39 581 620 000	1 831 886 000	5	41 413 506 000	40 979 069 543,40

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahat	Talousarvio 2006		Lisätalousarviot 2006		Muutos %		Talousarvio 2006		Tilinpäätös 2006	
	(TA)	(LTA:f)	(LTA:f)	(LTA:h/TA)	(LTA:h/TA)	(LTA:h/TA)	(TA+LTA:t)			
22. Tasavallan presidentti	11 615 000	30 000	30 000	0	0	11 645 000	11 337 842,42			
22.01. Tasavallan presidentti	305 000	30 000	30 000	10	10	335 000	327 588,28			
22.01.01. Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)	262 000	30 000	30 000	11	11	292 000	285 447,16			
23. Valtioneuvosto	74 529 000	12 050 000	12 050 000	16	16	86 579 000	85 280 511,40			
23.02. Valtioneuvoston kanslia	51 120 000	11 950 000	11 950 000	23	23	63 070 000	62 251 052,32			
23.02.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	4 500 000	4 500 000	4 500 000	100	100	9 000 000	8 181 052,32			
23.02.21. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 250 000	200 000	200 000	1	1	21 450 000	21 450 000,00			
23.02.22. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 3 v)	25 370 000	7 250 000	7 250 000	29	29	32 620 000	32 620 000,00			
23.99. Valtioneuvoston muut menot	1 892 000	100 000	100 000	5	5	1 992 000	1 613 736,12			
23.99.27. Suomen itsenäisyyden 90-vuotijuhlavuosi (siirtomääräraha 2 v)		100 000	100 000			100 000	100 000,00			
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	895 384 000	10 021 000	10 021 000	1	1	905 405 000	882 416 630,87			
24.01. Ulkoasiainhallinto	199 789 000	3 236 000	3 236 000	2	2	203 025 000	200 185 545,11			
24.01.21. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	179 184 000	3 236 000	3 236 000	2	2	182 420 000	182 420 000,00			
24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	154 218 000	6 785 000	6 785 000	4	4	161 003 000	140 854 085,76			
24.99.22. Suomalaisen rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	49 119 000	3 508 000	3 508 000	7	7	52 627 000	49 572 612,51			
24.99.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	84 886 000	3 277 000	3 277 000	4	4	88 163 000	75 882 020,20			
25. Oikeusministeriön hallinnonala	696 122 000	8 244 000	8 244 000	1	1	704 366 000	705 382 808,49			
25.01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	91 212 000	3 376 000	3 376 000	4	4	94 588 000	95 855 095,16			
25.01.21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 969 000	226 000	226 000	1	1	24 195 000	24 195 000,00			
25.01.22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 143 000	150 000	150 000	1	1	17 293 000	17 293 000,00			
25.01.51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	10 100 000	3 000 000	3 000 000	30	30	13 100 000	13 042 773,75			
25.10. Tuomioistuinlaitos	221 881 000	590 000	590 000	0	0	222 471 000	222 429 056,02			
25.10.21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000	4 000	4 000	0	0	7 004 000	7 004 000,00			
25.10.22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 500 000	3 000	3 000	0	0	8 503 000	8 503 000,00			
25.10.23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199 981 000	583 000	583 000	0	0	200 564 000	200 564 000,00			
25.30. Oikeudelliset palvelut ja julkinen oikeusapu	56 251 000	208 000	208 000	0	0	56 459 000	56 364 387,13			
25.30.21. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 851 000	208 000	208 000	1	1	22 059 000	22 059 000,00			

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
25.40. Maksuääriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	79 000 000	244 000	0	79 244 000	79 244 000,00
25.40.21. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvoman toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 000 000	244 000	0	79 244 000	79 244 000,00
25.50. Rangaistusten täytäntöönpano	195 630 000	3 500 000	2	199 130 000	199 130 000,00
25.50.21. Rangaistusten täytäntöönpanon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	190 230 000	3 500 000	2	193 730 000	193 730 000,00
25.60. Syyttäjälaitos	30 998 000	326 000	1	31 324 000	31 324 000,00
25.60.21. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 998 000	326 000	1	31 324 000	31 324 000,00
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 551 296 000	34 674 000	2	1 585 970 000	1 562 132 142,36
26.01. Sisäasiainministeriö	94 772 000	2 270 000	2	97 042 000	94 488 138,98
26.01.21. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 772 000	2 270 000	2	97 042 000	94 488 138,98
26.01.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	22 457 000	100 000	0	22 557 000	22 557 000,00
26.02. Ulkomaalaisvirasto	12 942 000	87 000	1	13 029 000	13 029 000,00
26.02.21. Ulkomaalaisviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 942 000	87 000	1	13 029 000	13 029 000,00
26.05. Lääninhallitukset	51 415 000	32 000	0	51 447 000	51 447 000,00
26.05.21. Lääninhallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 415 000	32 000	0	51 447 000	51 447 000,00
26.75. Poliisitoimi	571 067 000	8 110 000	1	579 177 000	579 023 362,81
26.75.21. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	567 567 000	9 110 000	2	576 677 000	576 677 000,00
26.75.22. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 500 000	-1 000 000	-29	2 500 000	2 346 362,81
26.80. Pelastustoimi	66 394 000	5 693 000	9	72 087 000	71 741 240,01
26.80.21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 594 000	1 738 000	3	62 332 000	62 332 000,00
26.80.22. Erityismenot (arviomääräraha)	2 090 000	4 055 000	194	6 145 000	5 799 240,01
26.80.31. Valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 710 000	-100 000	-3	3 610 000	3 610 000,00
26.90. Rajavartiolaitos	197 465 000	2 482 000	1	199 947 000	199 946 989,89
26.90.21. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	197 124 000	2 000 000	1	199 124 000	199 124 000,00
26.90.70. Ilma- ja vartoalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)		482 000		482 000	482 000,00
26.97. Avustukset kunnille	254 476 000	2 000 000	1	256 476 000	254 200 114,23
26.97.34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus (kiinteä määräraha)	26 500 000	2 000 000	8	28 500 000	28 500 000,00
26.98. Alueiden kehittäminen	230 448 000	14 000 000	6	244 448 000	225 939 296,44
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)	125 097 000	15 000 000	12	140 097 000	122 935 511,39
26.98.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arviomääräraha)	31 162 000	-1 000 000	-3	30 162 000	28 814 785,05

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilä	Talousarvio 2006		Lisätalousarviot 2006		Muutos %		Talousarvio 2006		Tilinpäätös 2006	
	(TA)	(LTA:t)	(LTA:t)	(LTA:t)	(LTA:t/TA)	(TA+LTA:t)	(TA+LTA:t)			
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 274 035 000		38 927 000		2	2 312 962 000		2 281 069 618,07		
27.01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	242 189 000		19 877 000		8	262 066 000		230 189 384,90		
27.01.19. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnäisveromenot (arvionääräraha)	228 022 000		20 877 000		9	248 899 000		217 022 384,90		
27.01.21. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 167 000		-1 000 000		-7	13 167 000		13 167 000,00		
27.10. Sotilainen maanpuolustus	1 973 848 000		10 450 000		1	1 984 298 000		1 984 298 000,00		
27.10.16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	643 300 000		5 000 000		1	648 300 000		648 300 000,00		
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 328 898 000		5 450 000		0	1 334 348 000		1 334 348 000,00		
27.30. Sotilainen kriisinhallinta	57 998 000		8 600 000		15	66 598 000		66 582 233,17		
27.30.21. Rauhanturvaamistoiminnan koimaan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 242 000		314 000		5	6 556 000		6 556 000,00		
27.30.22. Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	51 746 000		8 286 000		16	60 032 000		60 032 000,00		
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 792 275 000		-6 178 000		0	5 786 097 000		5 675 617 707,74		
28.01. Valtiovarainministeriö	81 681 000		4 700 000		6	86 381 000		87 038 927,40		
28.01.19. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnäisveromenot (arvionääräraha)	42 000 000		2 000 000		5	44 000 000		44 760 883,52		
28.01.21. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 742 000		2 000 000		7	32 742 000		32 742 000,00		
28.01.22. Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 861 000		700 000		9	8 561 000		8 561 000,00		
28.05. Valtiokonttori	41 776 000		-25 000		0	41 751 000		41 595 693,44		
28.05.21. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 408 000		-25 000		0	41 383 000		41 383 000,00		
28.18. Verohallinto	347 487 000		1 750 000		1	349 237 000		349 237 000,00		
28.18.21. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	347 487 000		1 750 000		1	349 237 000		349 237 000,00		
28.39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	200 610 000		9 522 000		5	210 132 000		206 340 060,92		
28.39.30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arvionääräraha)	176 110 000		8 912 000		5	185 022 000		181 723 061,16		
28.39.40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arvionääräraha)	3 500 000		610 000		17	4 110 000		4 108 930,76		
28.40. Tullilaitos	129 953 000		11 500 000		9	141 453 000		141 453 000,00		
28.40.21. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	129 953 000		11 500 000		9	141 453 000		141 453 000,00		
28.80. Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimpiteet	18 885 000		3 565 000		19	22 450 000		22 527 224,00		
28.80.26. EU-puhejohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	15 400 000		3 565 000		23	18 965 000		18 965 000,00		
28.90. Suomen maksusuudet Euroopan unionille	1 540 000 000		-53 000 000		-3	1 487 000 000		1 480 665 246,75		
28.90.69. Maksut Euroopan unionille (arvionääräraha)	1 540 000 000		-53 000 000		-3	1 487 000 000		1 480 665 246,75		

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatyyppi	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
28.99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	182 055 000	15 810 000	9	197 865 000	123 238 974,56
28.99.43. Energiaverotki maan- ja puutarhataloudelle (arvionääräraha)		15 810 000		15 810 000	0,00
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 470 315 000	31 208 000	0	6 501 523 000	6 400 977 235,74
29.05. Kirjallisuus	2 564 000	40 000	2	2 604 000	2 604 000,00
29.05.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	755 000	40 000	5	795 000	795 000,00
29.08. Kansainvälinen yhteistyö	10 615 000	50 000	0	10 665 000	10 682 843,82
29.08.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	1 900 000	50 000	3	1 950 000	1 950 000,00
29.10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 360 915 000	13 504 000	1	1 374 419 000	1 374 411 224,19
29.10.21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 258 053 000	11 460 000	1	1 269 513 000	1 269 512 999,03
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	22 599 000	2 020 000	9	24 619 000	24 619 000,00
29.10.24. Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	72 332 000	24 000	0	72 356 000	72 356 000,00
29.60. Ammatillinen koulutus	639 305 000	5 178 000	1	644 483 000	649 595 745,28
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arvionääräraha)	101 727 000	5 178 000	5	106 905 000	107 901 064,00
29.69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	331 056 000	1 239 000	0	332 295 000	331 959 473,58
29.69.50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arvionääräraha)	46 847 000	1 239 000	3	48 086 000	48 218 003,58
29.88. Tiede	258 371 000	2 360 000	1	260 731 000	261 324 340,43
29.88.22. Arkiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 843 000	210 000	2	14 053 000	14 053 000,00
29.88.53. Veikkauksen ja raha-arpaajaisien voittovarat tieteeseen edistämiseen (arvionääräraha)	75 739 000	2 150 000	3	77 889 000	79 478 899,57
29.90. Taide ja kulttuuri	361 170 000	5 157 000	1	366 327 000	365 612 363,79
29.90.24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 743 000	225 000	1	16 968 000	16 968 000,00
29.90.33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arvionääräraha)	5 000 000	522 000	10	5 522 000	5 375 396,00
29.90.52. Veikkauksen ja raha-arpaajaisien voittovarat taiteeseen edistämiseen (arvionääräraha)	186 380 000	4 170 000	2	190 550 000	190 387 362,47
29.90.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000	180 000	18	1 180 000	1 180 000,00
29.90.72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	589 000	60 000	10	649 000	649 000,00
29.98. Liikuntatoimi	96 385 000	2 710 000	3	99 095 000	99 062 492,20
29.98.50. Veikkauksen ja raha-arpaajaisien voittovarat urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arvionääräraha)	95 077 000	2 710 000	3	97 787 000	97 754 492,20

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
29.99. Nuorisotyö	38 951 000	970 000	2	39 921 000	39 876 008,68
29.99.50. Veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovarain nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	34 228 000	970 000	3	35 198 000	35 153 008,68
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 703 461 000	102 223 000	4	2 805 684 000	2 780 227 613,52
30.10. Maaseudun kehittäminen	195 991 000	76 000	0	196 067 000	180 336 863,42
30.10.54. Hevostalouden edistäminen topeleista valtion osuutena kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	7 532 000	76 000	1	7 608 000	8 012 377,83
30.20. Maatalous	2 071 031 000	96 845 000	5	2 167 876 000	2 162 350 866,49
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	608 620 000	545 000	0	609 165 000	609 165 000,00
30.20.41. EU-tulotuki (arviomääräraha)	543 486 000	96 300 000	18	639 786 000	633 276 190,28
30.30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	31 296 000	800 000	3	32 096 000	30 117 341,19
30.30.21. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 668 000	200 000	1	25 868 000	25 868 000,00
30.30.25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	1 680 000	600 000	36	2 280 000	2 004 935,82
30.40. Kala-, riista- ja porotalous	58 328 000	3 227 000	6	61 555 000	60 889 316,11
30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	4 200 000	2 109 000	50	6 309 000	6 052 316,65
30.40.43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 857 000	200 000	11	2 057 000	2 057 000,00
30.40.62. Elinkeino- ja kalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 200 000	918 000	6	15 118 000	15 118 000,00
30.60. Metsätalous	157 110 000	466 000	0	157 576 000	155 861 089,01
30.60.21. Metsätutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 318 000	275 000	1	39 593 000	39 593 000,00
30.60.42. Valtionapu metsätalouden edistämiseen ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	44 179 000	1 200 000	3	45 379 000	45 379 000,00
30.60.50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	2 735 000	-1 009 000	-37	1 726 000	1 726 000,00
30.90. Hallinto	87 720 000	809 000	1	88 529 000	89 034 889,91
30.90.23. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 857 000	-200 000	-1	13 657 000	13 657 000,00
30.90.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	2 690 000	1 009 000	38	3 699 000	3 154 429,58

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio	Lisätalousarviot	Muutos	Talousarvio	Tilinpäätös
	2006 (TA)	(LTA:t)	% (LTA:t/TA)	2006 yhteensä (TA+LTA:t)	2006
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 752 158 000	55 333 000	3	1 807 491 000	1 797 755 363,84
31.01. Liikenne- ja viestintäministeriö	20 640 000	555 000	3	21 195 000	21 195 000,00
31.01.21. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 790 000	400 000	3	15 190 000	15 190 000,00
31.01.22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 850 000	155 000	3	6 005 000	6 005 000,00
31.24. Tiehallinto	693 989 000	9 429 000	1	703 418 000	699 347 828,75
31.24.21. Perustiepito (siirtomääräraha 2 v)	586 243 000	5 240 000	1	591 483 000	591 483 000,00
31.24.76. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arvionmääräraha)	24 446 000	10 000 000	41	34 446 000	34 446 000,00
31.24.78. Erätätienhankkeet (arvionmääräraha)	62 200 000	-5 811 000	-9	56 389 000	52 318 828,75
31.30. Merenkulutus	103 224 000	2 168 000	2	105 392 000	103 217 874,16
31.30.21. Merenkulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 674 000	2 400 000	3	97 074 000	97 074 000,00
31.30.77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	0	868 000	0	868 000	868 000,00
31.30.78. Erätät vesiväylähankkeet (arvionmääräraha)	8 500 000	-1 100 000	-13	7 400 000	5 243 106,79
31.32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	67 418 000	150 000	0	67 568 000	64 813 941,00
31.32.51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	3 997 000	150 000	4	4 147 000	4 147 000,00
31.40. Ratahallintokeskus	355 292 000	24 179 000	7	379 471 000	371 490 984,57
31.40.21. Perusradapito (siirtomääräraha 2 v)	291 392 000	10 510 000	4	301 902 000	301 902 000,00
31.40.78. Erätät ratahankkeet (arvionmääräraha)	49 200 000	13 669 000	28	62 869 000	55 149 327,64
31.41. Rautatievirasto	1 000 000	300 000	30	1 300 000	1 300 000,00
31.41.21. Rautatieviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000	300 000	30	1 300 000	1 300 000,00
31.60. Joukko liikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	89 970 000	790 000	1	90 760 000	90 760 000,00
31.60.63. Joukko liikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	81 075 000	176 000	0	81 251 000	81 251 000,00
31.60.64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 054 000	614 000	8	8 668 000	8 668 000,00
31.72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	15 614 000	440 000	3	16 054 000	16 054 000,00
31.72.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000	440 000	22	2 440 000	2 440 000,00
31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot	326 171 000	17 322 000	5	343 493 000	350 989 027,04
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	254 740 000	6 432 000	3	261 172 000	277 060 964,29
31.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintäministeriön osalta (arvionmääräraha)	11 284 000	5 090 000	45	16 374 000	11 488 097,51
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen (arvionmääräraha)	58 700 000	5 800 000	10	64 500 000	60 992 965,24

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilä	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	974 238 000	46 792 000	5	1 021 030 000	989 666 894,52
32.10. Hallinto	154 294 000	520 000	0	154 814 000	158 319 423,76
32.10.98. Vahingonkorvaukset (arvionääräraha)		520 000		520 000	512 144,91
32.20. Teknologia- ja innovatiivipolitiikka	554 999 000	-5 500 000	-1	549 499 000	537 559 364,69
32.20.22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	69 732 000	9 500 000	14	79 232 000	79 232 000,00
32.20.27. Teknologinen tutkimustoiminta (arvionääräraha)	157 917 000	-14 000 000	-9	143 917 000	136 691 565,13
32.20.50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000	-1 000 000	-100	0	0,00
32.30. Yrityspolitiikka	158 268 000	40 600 000	26	198 868 000	183 465 544,44
32.30.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arvionääräraha)	12 600 000	11 400 000	90	24 000 000	23 697 475,03
32.30.60. Siirrot valtiontakuurahastoon (arvionääräraha)	20 000	2 200 000	11 000	2 220 000	795 566,68
32.30.62. EU:n rakennerahojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arvionääräraha)	84 732 000	2 000 000	2	86 732 000	77 865 418,45
32.30.63. Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuristusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)		25 000 000		25 000 000	25 000 000,00
32.40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	15 890 000	50 000	0	15 940 000	15 940 000,00
32.40.21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 849 000	33 000	1	5 882 000	5 882 000,00
32.40.26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 057 000	17 000	0	5 074 000	5 074 000,00
32.60. Energipolitiikka	31 819 000	11 122 000	35	42 941 000	35 571 521,63
32.60.21. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	701 000	122 000	17	823 000	823 000,00
32.60.43. Kioton mekanismit (arvionääräraha)		2 000 000		2 000 000	6 222,00
32.60.44. Biopolttoaineiden uusimpien tuotantoteknologioiden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		9 000 000		9 000 000	9 000 000,00
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 324 749 000	-16 435 000	0	11 308 314 000	11 203 919 737,22
33.01. Sosiaali- ja terveysministeriö	68 301 000	123 000	0	68 424 000	68 488 834,91
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 934 000	123 000	0	35 057 000	35 057 000,00
33.02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	22 740 000	-58 000	0	22 682 000	22 682 000,00
33.02.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 740 000	-58 000	0	22 682 000	22 682 000,00
33.06. Terveystieteiden tutkimuskeskus	5 426 000	287 000	5	5 713 000	5 063 709,22
33.06.21. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 226 000	287 000	9	3 513 000	3 513 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatyyppi	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
33.07. Työterveyslaitos	40 600 000	-86 000	0	40 514 000	40 514 000,00
33.07.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 900 000	-86 000	0	37 814 000	37 814 000,00
33.08. Kansanterveyslaitos	44 125 000	1 916 000	4	46 041 000	46 041 000,00
33.08.21. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 403 000	816 000	3	35 219 000	35 219 000,00
33.08.26. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	9 722 000	1 040 000	11	10 762 000	10 762 000,00
33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5 055 000	-14 000	0	5 041 000	5 041 000,00
33.09.21. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 055 000	-14 000	0	5 041 000	5 041 000,00
33.10. Säteilyturvakeskus	11 562 000	80 000	1	11 642 000	11 642 000,00
33.10.21. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 562 000	80 000	1	11 642 000	11 642 000,00
33.12. Valtion koulukodit	588 000	27 000	5	615 000	613 293,49
33.12.21. Valtion koulukotien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	588 000	27 000	5	615 000	613 293,49
33.13. Työsuojelun piirihallinto	24 310 000	210 000	1	24 520 000	24 520 000,00
33.13.21. Työsuojelupiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 310 000	210 000	1	24 520 000	24 520 000,00
33.18. Sairausrakuutus	1 107 900 000	-5 000 000	0	1 102 900 000	1 092 464 513,58
33.18.60. Valtion osuus sairausrakuutuslaita johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 107 900 000	-5 000 000	0	1 102 900 000	1 092 464 513,58
33.19. Eläkevakuutus	2 380 400 000	-18 750 000	-1	2 361 650 000	2 335 782 978,45
33.19.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaisista johtuvista menoista (arviomääräraha)	73 000 000	-10 000 000	-14	63 000 000	51 300 000,00
33.19.53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	400 000	1 250 000	312	1 650 000	1 430 080,44
33.19.60. Valtion osuus kansaneläkelaisista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 833 000 000	-10 000 000	-1	1 823 000 000	1 813 752 898,01
33.22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	233 798 000	10 800 000	5	244 598 000	242 967 204,15
33.22.50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	230 900 000	10 800 000	5	241 700 000	240 069 204,15
33.28. Muu toimeentuloturva	68 600 000	-7 500 000	-11	61 100 000	59 683 384,09
33.28.50. Sotilasavustus (arviomääräraha)	16 400 000	600 000	4	17 000 000	17 000 000,00
33.28.51. Maahanmuuttajan erityistuki (arviomääräraha)	18 700 000	400 000	2	19 100 000	18 690 000,00
33.28.60. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arviomääräraha)	33 500 000	-8 500 000	-25	25 000 000	23 993 384,09

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
33.32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	4 449 417 000	500 000	0	4 449 917 000	4 417 999 542,64
33.32.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	4 021 700 000	600 000	0	4 022 300 000	4 022 252 994,00
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	55 230 000	-700 000	-1	54 530 000	54 530 000,00
33.32.39. Valtionavustus sosiaalialan osamiskeskusten toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	2 500 000	600 000	24	3 100 000	3 100 000,00
33.33. Eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot	12 050 000	1 030 000	9	13 080 000	11 434 150,64
33.33.23. Oikeuslääketeollisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arvionmääräraha)	6 200 000	1 030 000	17	7 230 000	7 203 552,53
34. Työministeriön hallinnonala	1 965 218 000	10 752 000	1	1 975 970 000	1 877 569 044,68
34.01. Työhallinto	59 791 000	33 000	0	59 824 000	58 619 224,02
34.01.23. Työelämäohjelmat ja työpoliittinen tutkimus (siirtomääräraha 3 v)	4 700 000	33 000	1	4 733 000	4 733 000,00
34.05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	224 427 000	-1 000 000	0	223 427 000	207 546 417,00
34.05.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arvionmääräraha)	87 185 000	-1 000 000	-1	86 185 000	79 324 130,06
34.06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	1 568 404 000	9 570 000	1	1 577 974 000	1 508 197 857,41
34.06.50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (Työllisyysohjelma) (arvionmääräraha)	149 234 000	-18 430 000	-12	130 804 000	120 390 520,25
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistimet (kiinteä määräraha)	506 502 000	-15 000 000	-3	491 502 000	469 398 751,60
34.06.52. Työmarkkinatuki (arvionmääräraha)	735 971 000	43 000 000	6	778 971 000	744 970 541,51
34.07. Pakolais- ja siirtolaisuasiat	85 978 000	149 000	0	86 127 000	79 388 653,00
34.07.21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminta valtion osalta (arvionmääräraha)	8 826 000	149 000	2	8 975 000	7 902 609,40
34.99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	26 618 000	2 000 000	8	28 618 000	23 816 893,25
34.99.50. Palkkaturva (arvionmääräraha)	22 000 000	2 000 000	9	24 000 000	19 012 456,44
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	753 745 000	17 663 000	2	771 408 000	769 580 406,33
35.10. Ympäristön suojelu	21 081 000	6 100 000	29	27 181 000	27 181 000,00
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	5 000 000		5 000 000	5 000 000,00
35.10.88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	1 100 000	1 100 000		1 100 000	1 100 000,00
35.20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	68 413 000	6 300 000	9	74 713 000	74 712 357,00
35.20.63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	14 000 000	1 000 000	7	15 000 000	14 999 357,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2006 (TA)	Lisätalousarviot 2006 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2006 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2006
35.20.76. Luonnonsuojelulautakunnan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000	-1 200 000	-5	23 800 000	23 800 000,00
35.20.88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)		6 500 000		6 500 000	6 500 000,00
35.30. Asumisen edistäminen	503 500 000	5 000 000	1	508 500 000	508 500 000,00
35.30.54. Asumistuki (arviomääräraha)	433 500 000	5 000 000	1	438 500 000	438 500 000,00
35.40. Alueelliset ympäristökeskukset	65 426 000	200 000	0	65 626 000	65 619 605,14
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	65 426 000	200 000	0	65 626 000	65 619 605,14
35.50. Ympäristölupavirastot	4 622 000	63 000	1	4 685 000	4 685 000,00
35.50.21. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 622 000	63 000	1	4 685 000	4 685 000,00
37. Valtionvelan vähentäminen		1 486 582 000		1 486 582 000	1 486 387 904,69
37.01. Valtionvelan nettokuoletuksat ja velanhallinta		1 486 582 000		1 486 582 000	1 486 387 904,69
37.01.94. Nettokuoletuksat ja velanhallinta (arviomääräraha)		1 486 582 000		1 486 582 000	1 486 387 904,69
Päätökset yhteensä	39 581 620 000	1 831 886 000	5	41 413 506 000	40 870 565 323,85

Liite 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA+LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	17 000	96 153,48	566
24.99.95. Kurssivaihtelut	17 000	96 153,48	566
25. Oikeusministeriön hallinnonala	39 000 000	1 390 311,60	4
25.01.19. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	39 000 000	1 390 311,60	4
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	44 327 000	6 103 390,07	14
28.01.19. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	44 000 000	760 883,52	2
28.07.95. Valtion maksettavaksi tulevat korot liikaa saaduista ennakkotuloista viimeisenä eläkelaitoksena	100 000	3 381 237,43	3 381
28.80.60. Valtion maksu Koulutusrahastosta johtuvista menoista	210 000	77 224,00	37
28.81.95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa	17 000	1 884 045,12	11 083
29. Opetusministeriön hallinnonala	820 758 000	12 879 382,44	2
29.08.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille	1 943 000	17 843,82	1
29.60.30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin	500 397 000	4 116 681,28	1
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen	106 905 000	996 064,00	1
29.69.50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	48 086 000	132 003,58	0
29.69.55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin	11 938 000	90 091,00	1
29.70.52. Opintolainojen valtioneuvoston korkotuki	27 100 000	1 110 654,44	4
29.70.57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	20 000 000	640 637,62	3
29.70.59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki	26 500 000	4 185 507,13	16
29.88.53. Veikkauksen ja raha-arpaisten voittovarot tieteen edistämiseen	77 889 000	1 589 899,57	2
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	58 788 000	2 634 181,89	4
30.10.54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla	7 608 000	404 377,83	5
30.20.49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki	26 180 000	1 179 343,73	5
30.90.19. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	25 000 000	1 050 460,33	4
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	282 655 000	16 430 596,29	6
31.32.42. Ulkomaanliikenteen matkustaja-alusten ja -autolauttojen kilpailuedellytysten turvaaminen	21 483 000	541 632,00	3
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	261 172 000	15 888 964,29	6
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	120 740 000	8 026 192,67	7
32.10.19. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	36 000 000	3 528 536,01	10
32.20.83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen	62 500 000	2 734 503,87	4
32.30.43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset	18 700 000	1 326 821,79	7
32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (Yrittäjyyden politiikkaohjelma)	3 540 000	436 331,00	12
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	15 000 000	536 078,27	4
33.01.19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	15 000 000	536 078,27	4
34. Työministeriön hallinnonala	3 818 000	187 209,73	5
34.99.23. Siviilipalvelus	3 818 000	187 209,73	5
36. Valtionvelan korot	2 214 000 000	26 961 333,94	1
36.01.90. Euromääräisen velan korko	2 214 000 000	26 961 333,94	1
Pääloukat yhteensä	3 599 103 000	75 244 830,38	2

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu Momentti	Yhteensä
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala			2 362 586,28
Vuosi 2004			2 362 585,70
24.01.76.	Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen	966 093,13	
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö	652 903,98	
24.50.66.	Lähialueyhteistyö	41 595,86	
24.99.67.	Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot	701 992,73	
Vuosi 2005			0,58
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö	0,58	
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala			195 164,69
Vuosi 2004			1 209,44
26.90.74.	Rakentaminen	0,08	
26.98.43.	Maakunnan kehittämisraha	1 209,36	
Vuosi 2005			193 955,25
26.01.63.	Julkiset palvelut verkkoon -hanke	166 589,06	
26.07.21.	Kihlakunnanvirastojen toimintamenot	27 258,16	
26.75.21.	Poliisitoimen toimintamenot	0,30	
26.80.21.	Pelastustoimen toimintamenot	106,98	
26.80.31.	Valtionosuudet ja -avustukset	0,75	
27. Puolustusministeriön hallinnonala			4,46
Vuosi 2005			4,46
27.10.21.	Puolustusvoimien toimintamenot	4,46	
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala			1 687 991,18
Vuosi 2004			61 076,15
28.80.20.	Kehittämisen- ja koulutustoiminta	61 076,15	
Vuosi 2005			1 626 915,03
28.01.89.	Osakkeiden myyntijärjestelyt ja hankinnat	776 783,01	
28.80.21.	Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen	154 179,17	
28.80.23.	Työsuojelun edistäminen	343 548,83	
28.80.24.	Työhyvinvoinnin tuki	3 043,04	
28.80.26.	EU-puheenjohtajuus	77 764,22	
28.81.01.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset	956,92	
28.81.25.	Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin	270 639,84	
29. Opetusministeriön hallinnonala			402 857,04
Vuosi 2004			151 203,16
29.01.10.	Eräiden kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito	18 569,65	
29.01.22.	Kehittämistoiminta	21 278,22	
29.10.22.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	84 176,94	
29.69.34.	Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaan (Työllisyys-ohjelma)	0,12	
29.90.50.	Eräät avustukset	27 178,23	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu Momentti	Yhteensä
Vuosi 2005		251 653,88
29.01.21. Opetusministeriön toimintamenot	41 883,30	
29.01.22. Kehittämistoiminta	0,01	
29.08.25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö	14 526,23	
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot	11 186,89	
29.10.24. Harjoittelukoulujen toimintamenot	2 198,00	
29.20.22. Ammattikorkeakoululaitoksen yhteiset menot	2,08	
29.20.25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen	38 048,11	
29.40.25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen	8 173,02	
29.60.24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta	96,30	
29.60.25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen	5 454,30	
29.69.22. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot	73 954,66	
29.69.25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen	1 064,39	
29.70.22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot	2,20	
29.70.58. Avustus vuokratilustusten korvaamiseen	77,60	
29.88.25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen	37 944,75	
29.88.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	373,45	
29.90.21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot	10 610,14	
29.99.51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja ennaltaehkäisevä huumetyö	6 058,45	
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		450 993,10
Vuosi 2004		330 184,01
30.01.27. Yhteistutkimukset	7 502,31	
30.13.44. Laatujärjestelmien kehittäminen	220,85	
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	168,51	
30.31.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen	71,76	
30.31.83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen	304 590,96	
30.32.76. Maan hankkiminen	165,77	
30.41.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen	17 384,93	
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt	78,92	
Vuosi 2005		120 809,09
30.20.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot	4 777,10	
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki	101 859,23	
30.40.25. Kalakannan hoitovelvoitteet	9 705,41	
30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	2 861,99	
30.40.51. Kalatalouden edistäminen	0,14	
30.50.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot	0,22	
30.60.50. Eräät metsätalouden valtionavut	1 588,47	
30.90.27. Yhteistutkimukset	16,53	
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		19 664 660,28
Vuosi 2004		17 813 937,89
31.25.50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen	0,44	
31.30.77. Väyläverkon kehittäminen	2 827 316,17	
31.40.79. Radioverkon rakentaminen	14 868 547,61	
31.99.88. Osakehankinnat	118 073,67	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu Momentti	Yhteensä
Vuosi 2005			1 850 722,39
31.24.79.	Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarihoitushankkeet	298 385,90	
31.25.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen	0,04	
31.70.21.	Viestintäviraston toimintamenot	1 552 336,45	
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala			28 672 516,02
Vuosi 2004			25 785 060,64
32.10.24.	Tutkimus- ja selvitystoiminta	1 181,22	
32.20.41.	Valtionavustus eräille yhteisöille keksintö-, laatu- ja standardisointi-toimintojen edistämiseksi	25 632,18	
32.30.40.	Haja-asutusalueiden vähittäiskauppojen investointituki	375 042,00	
32.30.46.	Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi	0,32	
32.30.47.	Valtionavustus kehittämisspalvelutoimintaan ja eräille yhteisöille	0,53	
32.30.63.	Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen	25 000 000,00	
32.70.88.	Osakehankinnat	383 204,39	
Vuosi 2005			2 887 455,38
32.10.21.	Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot	17 000,00	
32.10.22.	Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot	1 127,48	
32.20.22.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot	318 327,90	
32.70.80.	Lainat Airbus-yhteistyöhankkeille	2 551 000,00	
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala			5 726 566,30
Vuosi 2004			4 880 122,87
33.01.63.	Eräät erityishankkeet	15 000,22	
33.32.36.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin	4 865 122,65	
Vuosi 2005			846 443,43
33.12.21.	Valtion koulukotien toimintamenot	413 921,88	
33.14.21.	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot	432 308,12	
33.53.24.	Tartuntatautien valvonta	213,43	
34. Työministeriön hallinnonala			23 064,79
Vuosi 2004			62,11
34.01.23.	Työelämäohjelmat ja työpoliittinen tutkimus	62,11	
Vuosi 2005			23 002,68
34.06.21.	Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot	23 002,68	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala			10 484 944,89
Vuosi 2004			10 483 751,20
35.10.66.	Romuaajoneuvojen jätehuoltoavustus	9 984 600,00	
35.10.67.	Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa	8 842,96	
35.10.70.	Ympäristövahinkojen torjunta-alusten peruskorjaus	51 277,18	
35.10.77.	Ympäristötyöt	372,98	
35.20.37.	Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen	6 500,00	
35.20.63.	Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset	0,55	
35.20.64.	Avustukset rakennusperinnön hoitoon	1 034,97	
35.20.74.	Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt	10,10	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääloukan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu Momentti	Yhteensä
35.99.63.	EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin	427 832,46	
35.99.65.	Eräät avustukset	3 280,00	
Vuosi 2005			1 193,69
35.40.21.	Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot	1 192,30	
35.99.22.	Kehittäminen ja suunnittelu	1,39	
Pääloukat yhteensä			69 671 349,03
Vuosi 2004			61 869 193,17
Vuosi 2005			7 802 155,86

Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut

Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot			Muutos
milj. €	2006	2005	2006—2005
Korot euomääräisistä saamisista	240	207	34
Korot valuuttamääräisistä saamisista	3	2	1
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0	1	-1
Osingot	1 662	2 730	-1 068
Liikelaitosten voiton tuloutukset	99	108	-9
Muut rahoitustuotot	26	21	5
Rahoitustuotot yhteensä	2 030	3 068	-1 038
Rahoituskulut			Muutos
milj. €	2006	2005	2006—2005
Korot euomääräisistä veloista	2 270	2 278	-8
Korot valuuttamääräisistä veloista	4	4	0
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	7	4	3
SWAP-maksut veloista	0	-3	3
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	22	21	1
Muut rahoituskulut	17	20	-4
Rahoituskulut yhteensä	2 320	2 325	-5
Netto	-290	743	-1 033

Liite 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat

Valtion talousarviotalouden lainananto hallinnonaloittain

milj. €	Lainapääoma 31.12.2006	Lisäys 2006	Vähennys 2006	Lainapääoma 31.12.2005	Pääomamuutos 2006—2005
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	58	0	0	58	0
Sisäasiainministeriön hallinnonala	0	-	0	0	0
Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 388	3	156	1 540	-153
Opetusministeriön hallinnonala	0	-	1	1	-1
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	52	2	9	59	-7
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	124	-	10	134	-10
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	412	66	46	393	19
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	0	-	0	0	0
Työministeriön hallinnonala	0	-	-	0	0
Yhteensä	2 035	71	222	2 186	-151

Valtion talousarviotalouden lainananto lainansaajasektoreittain

milj. €	Lainapääoma 31.12.2006	Lisäys 2006	Vähennys 2006	Lainapääoma 31.12.2005	Pääomamuutos 2006—2005
Yritykset ja asuntoyhteisöt	1 912	69	212	2 056	-143
Yritykset	1 908	69	212	2 052	-143
-Julkiset yritykset	1 455	31	158	1 581	-127
-Yksityiset yritykset	454	38	54	470	-16
Asuntoyhteisöt	4	-	-	4	0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	12	-	-	12	0
Muut rahoituslaitokset	12	-	-	12	0
Julkisyhteisöt	0	-	1	1	-1
Paikallishallinto	0	-	1	1	-1
Kotitaloudet	52	2	9	59	-7
Työnantaja- ja muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	45	2	6	50	-5
-Maatilatalouden harjoittajien kotitaloudet	45	2	6	50	-5
Palkansaajakotitaloudet	7	0	3	9	-2
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	-	0	0	0
Muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	-	0	0	0
Ulkomaat	58	-	0	59	0
Muut maat ja kansainväliset järjestöt	58	-	0	59	0
Yhteensä	2 035	71	222	2 186	-151

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Valtion talousarviotalouden käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2006					31.12.2005	
	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2006	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
	milj. €	milj. €			milj. €	milj. €	milj. €
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	25 246,9	8 993,2			1 115,4	19 371,2	9 123,7
Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 977,7	589,8			63,2	1 417,6	589,8
Elisa Oyj	22,5	4,1			0,8	17,0	4,1
OM Hex Ab	21,1	2,4			1,3	17,4	2,4
Sampo Oyj	1 607,8	489,3	13,9	0,0	47,6	1 167,0	489,3
Sponda Oyj	326,3	93,9	34,3	0,0	13,6	216,2	93,9
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	614,4	366,4			12,4	593,1	366,4
Finnair Oyj	614,4	366,4	58,4	50,1	12,4	593,1	366,4
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	22 654,5	8 036,7			1 039,8	17 360,2	8 167,3
Benefon Oyj	-	-	-			1,2	0,4
Fortum Oyj	9 609,4	3 219,1	50,8	50,1	505,0	7 120,2	3 219,1
Kemira GrowHow Oyj	115,0	92,0	30,0		5,2	102,3	92,0
Kemira Oyj	1 022,5	516,0	48,6	15,0	21,9	812,3	516,0
Metso Oyj	596,7	198,2	11,1		22,0	361,9	198,2
Neste Oil Oyj	2 955,8	1 926,9	50,1	50,1	102,8	3 057,3	1 926,9
Outokumpu Oyj	1 666,7	528,7	31,1	10,0	30,8	856,9	658,9
Rautaruukki Oyj	1 672,5	393,2	39,8	20,0	77,9	1 134,3	393,2
Stora Enso Oyj	1 165,1	682,5	12,3		43,7	1 110,5	682,5
TeliaSonera AB	3 850,8	480,2	13,7		230,6	2 803,4	480,2
Muut osakkeet ja osuudet ²⁾	0,3	0,3			0,0	0,3	0,3
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet		1 457,5			402,9		1 757,3
Ulkoasiainministeriön hallinnonala		34,4					34,4
Teollisen Yhteistyön Rahasto Oy (Finnfund)		34,4	79,9				34,4
Sisäasiainministeriön hallinnonala		41,0					
Suomen Erillisverkot Oy ³⁾		41,0	100,0				-
Valtiovarainministeriön hallinnonala		68,7			272,2		369,4
Aina Group Oyj		0,2			0,0		0,2
Arek Oy		0,6					0,6

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

	31.12.2006					31.12.2005	
	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2006	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
	milj. €	milj. €			milj. €	milj. €	milj. €
Arsenal Oy		13,3	79,0				13,3
Edita Oyj		5,0	100,0	0,0			5,0
Eka-kiinteistöt Oy		5,9	38,0				5,9
Finnish Consulting Group Oy		1,2			0,1		1,2
Hansel Oy		7,6	100,0	66,7			7,6
Haus Kehittämiskeskus Oy		2,6	100,0	66,7	0,1		0,1
Kapiteeli Oyj		-	-		267,5		303,6
Lännen Puhelin Oy		0,2			0,0		-
Oulun Puhelin Oyj		0,2			0,0		0,2
PHP Holding Oy		0,2			0,0		0,2
Puhelinosuuskunta KPY		0,1					-
Rahapaja Oy		2,7	100,0	50,1	1,9		2,7
Satakunnan Puhelin Oy		0,2			0,0		0,2
Silta Oy		1,6	10,2		0,0		1,6
Solidium Oy		26,9	100,0	66,7	2,5		26,9
Opetusministeriön hallinnonala		10,7			0,1		9,8
CSC Tieteellinen laskenta Oy		0,3	100,0				0,3
Helsinki Business and Science Park Oy Ltd		0,3	28,6				0,3
Hevosopisto Oy		0,7	25,0				-
Nordunet AS		0,3	17,9				0,3
Suomen Ilmailuopisto Oy		8,3	49,5				8,3
Suomenlinnan Liikenne Oy		0,3	50,0				0,3
Tuotekehitys OyTamlink		0,2	18,8		0,1		0,1
Veikkaus Oy Ab		0,2	100,0				0,2
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		5,1			2,1		5,1
Boreal Kasvinjalostus Oy		1,8	65,0	50,1	0,1		1,8
Jokioisten vedenhankinta Oy		0,2					0,2
Suomen Siemenperunakeskus Oy		0,2	22,0				0,2
Suomen Viljava Oy		2,9	100,0		2,0		2,9
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		446,1			66,4		487,1
Raskone Oy		0,9	85,0	85,0	0,4		0,9
Suomen Erillisverkot Oy ³⁾		-	-				41,0
Suomen Posti Oyj		67,3	100,0		43,0		67,3
VR-yhtymä Oy		370,0	100,0		23,0		370,0
Yleisradio Oy		7,9	100,0				7,9
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala		817,2			22,5		816,7
Altia Oyj		60,5	100,0	50,1	10,0		60,5
Art and Design City Helsinki Oy		0,1	39,1				0,1
Boneca Oy		0,2	33,3				0,2
Enas Oy		0,1	44,4				0,1
Fingrid Oyj		13,8	12,3		0,8		13,8
Finnvera Oyj		240,5	100,0	66,7			240,5
Gasum Oy		71,8	24,0		2,8		71,8

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

	31.12.2006				31.12.2005		
	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2006	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
	milj. €	milj. €			milj. €	milj. €	milj. €
Kemijoki Oy		20,6	50,1	50,1	0,4		20,6
Licentia Oy		0,6	37,5				0,6
Motiva Oy		1,1	100,0	66,7	0,0		0,7
Patria Industries Oyj		110,3	73,2	50,1	2,7		110,3
Santapark Oy		2,3	32,1				2,3
St1 Biofuels Oy		0,2	24,9				-
Suomen Teollisuussijoitus Oy		269,8	100,0	66,7			269,8
Vapo Oy		25,3	50,1	50,1	5,7		25,3
Vuotekno Oy		0,0	15,4		0,0		0,2
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		16,8			38,9		16,8
Alko Oy		16,8	100,0		38,9		16,8
Ympäristöministeriön hallinnonala		15,4					15,4
Ekokem Oy Ab		15,2	34,1				15,2
Kymen ympäristölaboratorio Oy		0,1	33,3				0,1
Muut osakkeet ja osuudet ²⁾		2,3			0,6		2,6
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet		46,8					43,8
Käyttö- ja rahoitusomaisuus- osakkeet ja -osuudet yhteensä		10 497,5			1 518,4		10 924,8

¹⁾ Omistusosuus (valtion suora omistus) kyseisestä yhtiöstä, mikäli omistusosuus ylittää 10 %.

²⁾ Yhteissumma niistä valtion omistamista osuuksista yhtiöissä tai yhteisöissä, joiden kirjanpitoarvo on vähemmän kuin 100 000 euroa.

³⁾ Ohjaus siirtyi liikenne- ja viestintäministeriöstä sisäasiainministeriön syyskuussa 2006.

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

milj. €	Kirjanpitoarvo 31.12.2006	Kirjanpitoarvo 31.12.2005	Muutos 2006—2005
Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 618,0	2 603,3	14,7
Senaatti-kiinteistöt	2 618,0	2 603,3	14,7
- Peruspääoma	672,8	672,8	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	1 945,3	1 930,6	14,7
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 446,4	3 419,1	27,3
Metsähallitus	3 446,4	3 419,1	27,3
- Peruspääoma	2 462,4	2 471,6	-9,2
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	984,0	947,5	36,5
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	591,7	591,8	0,0
Ilmailulaitos	421,6	421,7	0,0
- Peruspääoma	184,5	184,5	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	237,1	237,1	0,0

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

milj. €	Kirjanpitoarvo 31.12.2006	Kirjanpitoarvo 31.12.2005	Muutos 2006—2005
Luotsausliikelaitos	10,9	10,9	0,0
- Peruspääoma	2,0	2,0	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	8,9	8,9	0,0
Tieliikelaitos	57,6	57,6	0,0
- Peruspääoma	17,3	17,3	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	40,3	40,3	0,0
Varustamoliikelaitos	90,7	90,7	0,0
- Peruspääoma	18,7	18,7	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	72,0	72,0	0,0
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	10,9	10,9	0,0
- Raskone Oy	10,4	10,4	0,0
- TAP-yhtiöt Oy	0,5	0,5	0,0
Yhteensä	6 656,1	6 614,2	42,0

Liite 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset

Liite 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset

milj. €	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006—2005
Otetut euromääräiset lainat	44 139	45 731	-1 592
Lainat valtion ydinjätehuoltorahastolta	245	245	0
Otetut valuuttamääräiset lainat	-	44	-44
Muu pitkäaikainen velka	33	40	-7
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	6 825	7 895	-1 069
Lyhytaikaiset lainat	5 725	4 521	1 204
Yhteensä	56 968	58 477	-1 509

Liite 9: Valtion talousarvion velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 9: Valtion talousarvion velan maturiteettijakauma ja duraatio

Maturiteettijakauma (velan jakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan)

Velkojen juoksuaika	2006			2005		
	Kirjanpitoarvo milj. €	%	Käypä arvo milj. €	Kirjanpitoarvo milj. €	%	Käypä arvo milj. €
0 - 1 vuotta	12 550	22	12 704	12 419	21	12 563
1 - 2 vuotta	7 169	13	7 237	7 745	13	8 068
2 - 3 vuotta	7 366	13	7 583	7 169	12	7 257
3 - 4 vuotta	6 245	11	6 313	7 509	13	7 933
4 - 5 vuotta	5 896	10	6 446	6 046	10	6 213
Yli 5 vuotta	17 742	31	18 679	17 589	30	19 999
Velat yhteensä	56 968	100	58 962	58 477	100	62 033

Velan duraatio (velan markkina-arvolla painotettu kassavirtojen keskimääräinen maksuhetki)

Vuosi	Duraatio
31.12.2004	2,43
31.12.2005	2,43
31.12.2006	2,52

Liite 10: Rahoituserät valtion taseessa

Liite 10: Rahoituserät valtion taseessa

31.12.2006 milj. €	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 — 5	Yli	Alle	1 — 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	2	5	4	0		4	15
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset				8	33	68	109
Euromääräiset lainasaamiset	55	61	344	1	2	1 448	1 911
Muut euromääräiset sijoitukset				7 260			7 260
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				224			224
Yhteensä	57	66	349	7 492	35	1 520	9 518
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat		1 419	242		24 983	17 496	44 139
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta		245					245
Muut pitkäaikaiset velat					42		42
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	604			6 221			6 825
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat				5 725			5 725
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat				147			147
Yhteensä	604	1 664	242	12 093	25 025	17 496	57 123

Liite 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat

Liite 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat ¹⁾

Katettavat erät, milj. €	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006—2005
Talousarvion kumulatiivinen ylijäämä	1 102	993	109
Siirretyt määrärahat	2 214	2 033	181
Rahastojen yhdistilit	1 193	1 082	111
Muut rahastot	67	64	3
Talletetut vieraat varat	147	127	20
Saadut ennakot	467	436	31
Ostovelat	590	540	49
Edelleen tilittävät erät	889	817	72
Menorästit	158	143	15
Muut siirtovelat	1 322	1 308	13
Muut lyhytaikaiset velat	391	830	-439
Bruttokassanpitotarve	8 537	8 372	165
Myyntisaamiset	365	360	5
Tulorästit	287	327	-39
Muut siirtosaamiset	147	124	23
Tullisaatavat	19	17	2
Muut lyhytaikaiset saamiset	122	119	3
Ennakkomaksut	136	129	8
Vähennyserät yhteensä	1 076	1 075	1
Nettokassanpitotarve	7 461	7 297	164
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset	7 260	7 098	162
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	224	222	2
Likvidit varat yhteensä	7 484	7 320	164
Likvidit varat miinus nettokassanpitotarve	23	23	0

¹⁾ Laadintaperusteet ovat muuttuneet. Myös vuoden 2005 tiedot ovat uusien laskentaperusteiden mukaiset.

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Valtiontakaukset ja -takuut

milj. €	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006—2005
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	735	762	-26
Finnvera Oyj	735	762 ¹⁾	-26
<i>- Laki valtion erityisrahastoyhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä (442/98) ja laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta (445/1998, muut. 526/2001)</i>			
Julkisyhteisöt	930	567	362
Senaatti-kiinteistöt	711	539	172
<i>- Laki valtion liikelaitoksista (1185/2002)</i>			
Espoon kaupunginmuseo	125	-	125
Helsingin kaupungin taidemuseo	70	9	61
Hyvinkään taidemuseo	3	-	3
Sara Hildenin taidemuseo	-	2	-2
Tampereen taidemuseo	13	-	13
Valtion taidemuseo/Ateneum	7	15	-8
Valtion taidemuseo/Kiasma	-	2	-2
<i>- Laki taidenäyttelyjen valtion takauksista (411/1986)</i>			
Kotitaloudet	1 310	1 300	11
Opintolainat	1 310	1 300	11
<i>- Opintotukilaki (28/1972, laki korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta (111/1992) ja opintotukilaki (65/1994)</i>			
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	26	48	-23
Didrichenin taidesäätiö	-	5	-5
Suomen Pietari-säätiö	-	3	-3
<i>- Laki taidenäyttelyjen valtion takauksista (411/1986)</i>			
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö (peruskorjaus)	26	37	-11
<i>- VN:n päätös 6.7.2000</i>			
Suomen Urheiluliitto ry (tappiontakaus yleisurheilun MM-2005 kisoihin liittyen)	-	3	-3
<i>- VN:n periaatepäätös 30.1.2003</i>			
Ulkomaat	414	411	3
Pohjoismaiden Investointipankki (NIB)	382	375	7
<i>- Asetus Pohjoismaiden Investointipankille annetun valtion takauksen korottamisesta (222/91) ja 10/1994 talousarviosarja. Asetus Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista (897/92) ja 3/1996 talousarviosarja. Asetus Pohjoismaiden Investointipankin ympäristöinvestointilainojen valtiontakauksesta, talousarviosarja 7/96. TA 2002.</i>			
Suomen Vientiluotto Oyj	32	36	-4
<i>- Vuoden 2001 LTA mom. 28.82.89</i>			
Takaukset ja takuut yhteensä	3 415	3 088	327

¹⁾ Korjattu luku

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Valtiontakaukset ja -takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo	Jakauma	Tilinpäätös- päivän kurssi
	milj. €	%	€
Euro (EUR)	2 757	81	
Norjan kruunu (NOK)	303	9	8,2380
Yhdysvaltojen dollari (USD)	286	8	1,3170
Japanin jeni (JPY)	67	2	156,9300
Sveitsin frangi (CHF)	1	0	1,6069
Tanskan kruunu (DKK)	0	0	7,4560
Yhteensä	3 415	100	

Muut valtion vastuusitoumukset

Valtion vastuusitoumusten ja merkittävien monivuotisten taloudellisten sopimusvastuiden laadintaperusteet ovat muuttuneet. Myös vuoden 2005 tiedot ovat uusien laskentaperusteiden mukaiset.

milj. € tai sanallinen selitys	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006—2005
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	363	390	-27
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	357	384	-27
Vuokravastuut	6	6	0
Valtiovarainministeriön hallinnonala	80 190	58 498	21 692
Valtion eläkevastuu ¹⁾	79 300	57 600	21 700
Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen korvauksista	285	276	9
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	591	611	-20
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	14	11	3
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	20	25	-5
Vastuut luotto- ja takaustappioista ²⁾			
Vuokravastuut	20	25	-5
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	9	11	-2
Vuokravastuut	9	11	-2
Opetusministeriön hallinnonala	102	98	4
Vuokravastuut	56	33	23
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	46	65	-19
Ympäristöministeriön hallinnonala	0	68	-68
Iijoen koskiensuojelusta johtuva korvauskanne	-	68	-68
Yhteensä	80 684	59 090	21 594

¹⁾ Laskentamalli on muuttunut vuonna 2006. Vuoden 2005 luku ei ole vertailukelpoinen.

²⁾ Valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita.

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

---

Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut ¹⁾

milj. €	Vuosittaiset talousarviomenot yhteensä, arvio
Vuokrasopimukset	416
Oikeusministeriön hallinnonala	70
Puolustusministeriön hallinnonala	115
Valtiovarainministeriön hallinnonala	28
Opetusministeriön hallinnonala	112
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	5
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	5
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	42
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	39
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	31
Oikeusministeriön hallinnonala	1
Valtiovarainministeriön hallinnonala	30
Yhteensä	447

---

¹⁾ Valtion vastuusitoumusten ja merkittävien taloudellisten sopimusvastuiden laadintaperusteet ovat muuttuneet.

Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Valtion talousarviosta annetun lain 18 §:n mukaan valtion tilinpäätökseen ja tilinpäätöskertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta.

Jotta tilinpäätös osaltaan täydentäisi oikean ja riittävän kuvan muodostumista talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä valtion taloudellisesta asemasta on seuraavien tietojen antaminen tarpeen.

Valtionvelka

Valtionvelka yleisenä käsitteenä kattaa valtion talousarviotalouden ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen velan. Rahoituslaskelman rivi valtionvelan nettomuutos kuvaa valtion rahoituslaskelmassa valtion talousarviotalouden velan nettomuutosta, ei valtionvelan nettomuutosta kokonaisuudessaan. Talousarviotalouden ja rahastojen yhteisen valtionvelan nettovähennys oli 1 140 milj. euroa ja velan kokonaismäärä nimellisarvoltaan 58 904 milj. euroa ja markkina-arvoltaan 61 037 milj. euroa.

Taseesta puuttuvat erät

Kansallisomaisuus jätettiin pois valtion aloittavasta taseesta (vuonna 1998), paitsi siltä osin kuin se korvasi käyttöomaisuutta. Kansallisomaisuudeksi merkittiin lähinnä toimistokäytössä olleet historialliset rakennukset. Mm. eduskunnan, taidemuseon ja muiden virastojen hallinnassa olevat taideteokset, jotka on hankittu ennen vuotta 1998 sekä museoesineet ja -kokoelmat puuttuvat kansallisomaisuudesta.

Taseesta puuttuu osa valtion omistussuosuksista kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Yhteensä näitä on valtiovarainministeriöllä 268 milj. euroa ja ulkoasiainministeriöllä 1 209 milj. euroa. Suurimmat osuudet ovat Maailmanpankki IDA:ssa (645 milj. euroa), Afrikan kehitysrahasto AfDF:ssä (213 milj. euroa) Pohjoismaiden kehitysrahasto NDF:ssä (103 milj. euroa) ja Aasian kehitysrahasto AsDF:ssä (101 milj. euroa).

Koska verot kirjataan maksuperusteella, puuttuvat kaikki verotukseen liittyvät saamiset ja velat valtion taseesta. Yhteensä valtion osuus verosaamisista oli 287 milj. euroa.

Valtiolla on saamia rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka puuttuvat valtion taseesta. Yhteensä näitä oli 228 milj. euroa.

Valtion viljavarastorahastolla oli merkittäviä saamia Neuvostoliitolta, jotka rahaston lakkauttamisen yhteydessä siirtyivät maa- ja metsätalousministeriölle. Jäljellä olevat saatavat ovat nykyisin Venäjän Federaation joukkolainoja (bondeja), ja niiden laskennallinen arvo oli 2,3 milj. euroa. Saatavat puuttuvat niihin liittyvien riskien vuoksi valtion taseesta.

Selvitys verotulojen ja -tuottojen eroista eri laskelmilla

Erilaisista kohdentamisperusteista sekä verotulon määrittämisestä johtuen verotulot/-tuotot ovat erisuuruiset talousarvion toteutumalaskelmassa, tuotto- ja kululaskelmassa sekä rahoituslaskelmassa. Talousarvion toteutumalaskelmassa verot ja veronluonteiset tulot ovat 34 691,7 milj. euroa. Tuotto- ja kululaskelmassa verot ja veronluonteiset maksut ovat 34 591,7 milj. euroa. Rahoituslaskelmassa verot ja veronluonteiset tulot ovat 35 653,1 milj. euroa.

Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Arvonlisäveromenot (932,0 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa verotuottojen vähennyksenä. Talousarviossa ne budjetoidaan määrärahoiksi pääluokkiin. Rahoituslaskelmassa arvonlisäveromenot esitetään oman toiminnan rahavirrassa rivillä ”Tavaroiden ja palveluiden ostomenot”.

Talousarviossa muualle kuin osastoon 11 Verot ja veronluonteiset tulot budjetoidut arvonlisäverotulot (7,3 milj. euroa) ja veronluonteiset maksut (3,4 milj. euroa) sekä momentille 28.99.63. budjetoidut verovelvollisille takaisin maksetut verot (3,6 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa verojen ja veronluonteisten maksujen erässä.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotto (397,0 milj. euroa), valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista (397,2 milj. euroa) sekä valtion osuus totopelien tuotosta (8,1 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa veronluonteisina maksuina. Talousarviossa ne tuloutetaan osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa ne ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Sakkotuotot (138,7 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa rivillä ”Muut pakolliset maksut”. Sakot tuloutetaan talousarviossa osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa sakot ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Riistan- ja kalastuksenhoitomaksut (22,9 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa kohdassa ”Verot ja veronluonteiset maksut”. Riistan- ja kalastuksenhoitomaksut tuloutetaan talousarviossa osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa ne ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Tullisaatavat ovat taseessa oleva erä, joten niitä ei esitetä tuotto- ja kululaskelmassa eikä talousarviossa. Rahoituslaskelmassa tullisaatavien kertymä (2,0 milj. euroa) on rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Laskelma verojen ja veronluonteisten tulojen eroista eri laskelmilla:

Talousarvion toteutumalaskelman verot ja veronluonteiset tulot:	34 691,7
- Arvonlisäveromenot	-932,0
+ Muualle kuin os 11 kirjatut alv-tulot	7,3
+ Muut veronluonteiset maksut, kirjattu muualle kuin os 11	3,4
- Verovelvollisille takaisin maksetut verot	-3,6
+ Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	397,0
+ Osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	397,2
+ Valtion osuus totopelien tuotosta	8,1
+ Riistan- ja kalastuksenhoitomaksu	22,9
- Virastojen maksamat verot	-0,3
Yhteensä	34 591,7
Tuotto- ja kululaskelman verot ja veronluonteiset maksut:	34 591,7
+ Arvonlisäveromenot	924,7
+ Sakkotuotot	138,7
+/- Tullisaatavien kertymä	-2,0
Yhteensä	35 653,1
Rahoituslaskelman verot ja veronluonteiset tulot:	35 653,1

2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet

2.1 Senaatti-kiinteistöt

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2006	1.1.—31.12.2005
LIKEVAIHTO	578 490 809,07	552 389 221,30
Liiketoiminnan muut tuotot	<u>47 745 172,11</u>	<u>5 211 894,36</u>
	626 235 981,18	557 601 115,66
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	49 320 794,06	43 510 238,80
Ulkopuoliset palvelut	<u>76 646 564,36</u>	<u>71 674 841,01</u>
	125 967 358,42	115 185 079,81
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	11 584 344,07	10 615 343,60
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	2 283 575,56	2 045 206,45
Muut henkilösivukulut	<u>600 249,93</u>	<u>540 301,58</u>
	14 468 169,56	13 200 851,63
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	189 705 314,81	178 987 380,22
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	<u>8 028 007,17</u>	<u>13 485 255,71</u>
	197 733 321,98	192 472 635,93
Liiketoiminnan muut kulut	<u>51 755 256,58</u>	<u>52 434 255,25</u>
	389 924 106,54	373 292 822,62
LIKEVOITTO	236 311 874,64	184 308 293,04
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista	45 248,70	41 984,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	2 634 730,69	2 119 524,25
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-9 288 768,83	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-100 115 308,19</u>	<u>-98 430 021,16</u>
	-106 724 097,63	-96 268 512,91
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ JA VEROJA	129 587 777,01	88 039 780,13
VOITTO ENNEN VEROJA	129 587 777,01	88 039 780,13
Tuloverot	-758 650,56	-249 584,84
TILIKAUDEN VOITTO	<u>128 829 126,45</u>	<u>87 790 195,29</u>

2.1 Senaatti-kiinteistöt

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	661 252,91	696 455,62
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>2 386 383,93</u>	<u>2 919 871,93</u>
	3 047 636,84	3 616 327,55
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	636 696 172,25	631 227 093,73
Rakennukset ja rakennelmat	4 438 187 874,87	4 254 467 878,27
Koneet ja kalusto	1 405 764,31	1 479 137,15
Muut aineelliset hyödykkeet	61 501 730,71	59 149 565,82
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>217 073 139,16</u>	<u>258 759 945,80</u>
	5 354 864 681,30	5 205 083 620,77
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä	119 935 212,35	256 334 609,34
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöiltä	3 207 000,00	15 348 993,79
Osuudet omistusyhteisyrityksissä	74 588 447,09	74 588 447,09
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	5 121 177,00	921 177,00
Muut osakkeet ja osuudet	24 503 315,28	35 913 983,06
Muut saamiset	<u>60 000,00</u>	<u>192 000,00</u>
	227 415 151,72	383 299 210,28
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Myyntisaamiset	5 667 897,08	6 865 548,70
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöiltä	0,00	1 356 798,62
Lainasaamiset	144 000,00	156 000,00
Muut saamiset	14 638 915,41	18 448 690,71
Siirtosaamiset	<u>3 165 404,29</u>	<u>1 831 767,38</u>
	23 616 216,78	28 658 805,41
Rahat ja pankkisaamiset	30 386 819,30	27 002 244,58
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>5 639 330 505,94</u>	<u>5 647 660 208,59</u>

2.1 Senaatti-kiinteistöt

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	672 751 705,85	672 751 705,85
Muu oma pääoma	1 945 225 607,59	1 930 562 261,95
Edellisten tilikausien voitto	638 074 985,61	582 284 789,70
Tilikauden voitto	<u>128 829 126,45</u>	<u>87 790 195,29</u>
	3 384 881 425,50	3 273 388 952,79

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	3 758 568,09	6 934 920,99
---------------------------	--------------	--------------

VIERAS PÄÄOMA

Lainat valtiolta	1 337 604 154,64	1 485 849 199,94
Lainat rahoituslaitoksilta	853 570 158,11	689 105 731,23
Saadut ennakot	2 127 513,96	8 312 572,99
Ostovelat	52 063 062,75	60 632 463,70
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöille	18 317,64	12 057,34
Muut velat	1 680 502,61	120 898 664,92
Siirtovelat	<u>3 626 802,64</u>	<u>2 525 644,68</u>
	2 250 690 512,35	2 367 336 334,80

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>5 639 330 505,94</u>	<u>5 647 660 208,59</u>
--	-------------------------	-------------------------

2.2 Metsähallitus

2.2 Metsähallitus

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2006	1.1.—31.12.2005
LIKEVAIHTO	248 626 641,29	223 326 810,55
Liiketoiminnan muut tuotot	13 489 664,83	14 430 139,42
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	6 477 572,29	5 615 422,80
Varastojen muutos	16 767 414,85	-3 100 821,16
Ulkopuoliset palvelut	96 097 391,95	100 703 621,33
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	53 249 791,37	54 033 044,10
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	8 270 097,65	10 494 428,48
Muut henkilösivukulut	3 203 773,58	2 928 560,42
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	7 456 345,33	7 739 344,07
Liiketoiminnan muut kulut	32 178 557,19	33 478 625,21
LIKEVOITTO	38 415 361,91	25 864 724,72
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	84 984,33	97 682,69
Muut korko- ja rahoitustuotot	849 807,70	328 841,54
Korkokulut ja muut rahoituskulut	732 251,85	720 671,25
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	5 850 000,00	3 000 000,00
VOITTO ENNEN VALTION TALOUSARVIOSTA MUUHUN TOIMINTAAN SAATUA RAHOITUSTA	32 767 902,09	22 570 577,70
Valtion talousarviosta muuhun toimintaan saatu rahoitus	43 803 353,21	35 749 052,54
Tuloverot	4 400 187,03	3 343 033,09
TILIKAUDEN VOITTO	<u>72 171 068,27</u>	<u>54 976 597,15</u>

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	138 460,61	158 170,26
Liikearvo	0,00	2 803,30
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>83 784,30</u>	<u>37 354,59</u>
	222 244,91	198 328,15
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 442 977 556,26	3 432 961 994,00
Tiet	12 087 036,00	15 958 005,90
Rakennukset ja rakennelmat	29 660 756,93	29 964 878,57
Koneet ja kalusto	1 404 640,65	1 759 632,46
Muut aineelliset hyödykkeet	10 599,04	10 599,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>5 783 666,82</u>	<u>2 281 667,11</u>
	3 491 924 255,70	3 482 936 777,08
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä	20 967 209,63	14 256 206,91
Osuudet osakkuusyriyksissä	336 376,00	336 376,00
Muut osakkeet ja osuudet	<u>898 704,83</u>	<u>1 011 877,62</u>
	22 202 290,46	15 604 460,53
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 514 348 791,07	3 498 739 565,76
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet	<u>8 974 229,09</u>	<u>25 741 643,94</u>
	8 974 229,09	25 741 643,94
Saamiset		
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	24 144 995,37	35 565 498,69
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöiltä	899 399,33	3 626,34
Saamiset osakkuusyhtiöltä	0,00	3 518,32
Muut saamiset	34 188,57	31 577,67
Siirtosaamiset	<u>1 627 496,27</u>	<u>2 081 524,20</u>
	26 706 079,54	37 685 745,22
Rahat ja pankkisaamiset	23 756 199,37	7 641 025,49
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	59 436 508,00	71 068 414,65
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>3 573 785 299,07</u>	<u>3 569 807 980,41</u>

2.2 Metsähallitus

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	2 462 385 472,45	2 471 626 797,90
Muu oma pääoma	983 989 290,41	957 321 280,09
Edellisten tilikausien voitto	9 975 571,84	6 098 974,69
Tilikauden voitto	<u>72 171 068,27</u>	<u>54 976 597,15</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 528 521 402,97	3 490 023 649,83

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	110 000,00	100 000,00
---------------------------	------------	------------

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	23 702 538,15
Saadut ennakot	13 712 939,03	25 903 531,08
Ostovelat	7 746 033,98	7 546 083,88
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöille	1 367 522,84	120 754,74
Velat osakkuusyhtiöille		15 377,49
Muut velat	905 013,41	732 686,94
Siirtovelat	<u>21 422 386,84</u>	<u>21 663 358,30</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	45 153 896,10	79 684 330,58

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>3 573 785 299,07</u>	<u>3 569 807 980,41</u>
--	-------------------------	-------------------------

2.3 Ilmailulaitos

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2006		1.1.—31.12.2005	
LIKEVAIHTO		266 948 876,90		243 088 854,07
Liiketoiminnan muut tuotot		1 185 091,59		1 172 367,83
MATERIAALIT JA PALVELUT				
Aineet ja tarvikkeet				
Ostot tilikauden aikana	20 776 017,49		18 023 648,34	
Varastojen lisäys (-)/vähennys (+)	-412 805,85		-462 923,52	
Ulkopuoliset palvelut	<u>62 804 337,92</u>	83 167 549,56	<u>48 659 262,33</u>	66 219 987,15
HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	69 540 261,36		71 062 222,79	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	13 473 736,20		12 615 915,01	
Muut henkilösivukulut	<u>3 860 524,14</u>	86 874 521,70	<u>3 363 649,54</u>	87 041 787,34
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
Rakennukset ja rakennelmat	13 038 733,74		13 181 138,49	
Koneet ja kalusto	15 505 553,43		14 659 012,66	
Maarakenteet	12 006 827,89		11 087 126,05	
Aineettomat oikeudet	961 898,33		1 032 536,22	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>10 308,23</u>	41 523 321,62	<u>64 143,51</u>	40 023 956,93
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT		<u>33 239 690,26</u>		<u>27 421 788,52</u>
LIIKEVOITTO		23 328 885,35		23 553 701,96
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	15 117,10		20 241,81	
Muut korko- ja rahoitustuotot	3 411 690,75		2 061 913,13	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-80 896,17		8 412,64	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-3 885 303,52</u>	-539 391,84	<u>-3 442 614,05</u>	-1 352 046,47
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		22 789 493,51		22 201 655,49
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		22 789 493,51		22 201 655,49
TILIKAUDEN VOITTO		<u>22 789 493,51</u>		<u>22 201 655,49</u>

2.3 Ilmailulaitos

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2 024 551,58	2 440 914,02
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>6 731,22</u>	<u>17 039,45</u>
	2 031 282,80	2 457 953,47
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	44 283 635,48	42 068 136,89
Rakennukset ja rakennelmat	218 958 867,69	223 206 424,14
Koneet ja kalusto	112 784 393,89	112 389 485,17
Maarakenteet	194 023 682,25	194 150 055,68
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>35 149 615,53</u>	<u>12 023 277,18</u>
	605 200 194,84	583 837 379,06
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä	35 544 110,79	36 307 559,64
Muut osakkeet ja osuudet	<u>19 142 020,65</u>	<u>21 327 831,92</u>
	54 686 131,44	57 635 391,56
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	661 917 609,08	643 930 724,09
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	2 478 638,77	2 112 905,94
Valmiit tuotteet/tavarat	<u>955 395,62</u>	<u>889 782,42</u>
	3 434 034,39	3 002 688,36
Saamiset		
Lyhytaikainen		
Myyntisaamiset	22 433 274,97	20 229 361,59
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	678 246,13	788 293,11
Muut saamiset	2 026 485,75	320 851,89
Siirtosaamiset	<u>4 650 228,75</u>	<u>3 236 782,13</u>
	29 788 235,60	24 575 288,72
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	27 520 916,50	47 796 758,39
Rahat ja pankkisaamiset	2 110 906,90	806 704,55
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	<u>62 854 093,39</u>	<u>76 181 440,02</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u><u>724 771 702,47</u></u>	<u><u>720 112 164,11</u></u>

2.3 Ilmailulaitos

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	184 541 839,27	184 541 839,27
Aloittamisvaiheen muu oma pääoma	237 095 630,64	237 125 123,13
Edellisten tilikausien voitto	114 868 567,33	102 666 911,84
Tilikauden voitto	<u>22 789 493,51</u>	<u>22 201 655,49</u>
	559 295 530,75	546 535 529,73
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	3 289 823,00	3 685 837,00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	107 850 671,93	116 382 551,19
Muut velat	<u>2 311 087,41</u>	<u>1 746 654,41</u>
	110 161 759,34	118 129 205,60
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	8 531 879,26	8 531 879,26
Saadut ennakot	2 082 076,72	1 336 821,01
Ostovelat	18 395 318,39	16 284 621,45
Velat saman konsernin yrityksille	690 529,60	4 183 160,13
Muut velat	5 453 661,44	5 309 272,35
Siirtovelat	<u>16 871 123,97</u>	<u>16 115 837,58</u>
	52 024 589,38	51 761 591,78
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>724 771 702,47</u>	<u>720 112 164,11</u>

2.4 Tieliikelaitos

2.4 Tieliikelaitos

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2006	1.1.—31.12.2005
LIKEVAIHTO	474 145 581,16	490 680 570,16
Valmistus omaan käyttöön	588 658,39	136 929,18
Liiketoiminnan muut tuotot	5 147 330,43	4 519 086,64
MATERIAALIT JA PALVELUT		
Aineet, tarvikkeet, tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-92 083 122,01	-99 037 260,51
Varastojen lisäys tai vähennys	2 030 698,81	4 754 642,15
Ulkopuoliset palvelut	<u>-210 734 045,25</u>	<u>-220 569 243,87</u>
	-300 786 468,45	-314 851 862,23
HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	-86 590 700,30	-88 082 702,22
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-18 390 802,87	-16 997 947,99
Muut henkilösivukulut	<u>-5 430 817,72</u>	<u>-5 450 076,71</u>
	-110 412 320,89	-110 530 726,92
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
Suunnitelman mukaiset poistot		
Poisto aineettomista oikeuksista	-115 684,00	-230 777,00
Poisto muista pitkävaikutteisista menoista	-302 303,89	-59 237,00
Poisto rakennuksista ja rakennelmista	-455 760,00	-399 534,00
Poisto koneista ja kalustosta	-13 487 594,00	-13 360 208,00
Poisto muista aineellisista hyödykkeistä	<u>-322 612,50</u>	<u>-787 130,25</u>
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 683 954,39	-14 836 886,25
Liiketoiminnan muut kulut	-43 402 188,64	-47 492 004,79
LIKEVOITTO	10 596 637,61	7 625 105,79
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	14 662,00	14 742,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	848 731,84	965 011,88
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-1 828 297,52</u>	<u>-1 951 814,37</u>
	-964 903,68	-972 060,49
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	9 631 733,93	6 653 045,30
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	<u>9 631 733,93</u>	<u>6 653 045,30</u>

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	334 418,51	165 385,72
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>0,00</u>	<u>302 303,89</u>
	334 418,51	467 689,61
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	3 225 017,77	3 190 443,18
Rakennukset ja rakennelmat	6 888 454,51	6 731 298,31
Koneet ja kalusto	56 918 909,54	56 906 985,79
Muut aineelliset hyödykkeet	15 401 743,95	15 181 855,69
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>3 014 462,39</u>	<u>119 177,34</u>
	85 448 588,16	82 129 760,31
SJOITUKSET		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	1 149 029,78	288 129,78
Osuudet omistusyhteisyriksissä	2 681 575,17	2 681 575,17
Saamiset omistusyhteisyriksissä	2 000 000,00	2 000 000,00
Muut osakkeet ja osuudet	<u>223 475,05</u>	<u>212 237,05</u>
	6 054 080,00	5 181 942,00
PYSYVÄT VASTAAVAT	91 837 086,67	87 779 391,92
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
VAIHTO-OMAISUUS		
Aineet ja tarvikkeet	<u>26 205 690,10</u>	<u>24 174 991,29</u>
	26 205 690,10	24 174 991,29
SAAMISET		
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	485 123,05	70 898,51
Lyhytaikaiset saamiset omistusyhteisyriksiltä	1 348 202,52	726 541,20
Myyntisaamiset	51 556 047,55	43 187 971,61
Muut saamiset	710 721,75	777 003,11
Siirtosaamiset	<u>24 123 860,25</u>	<u>15 861 406,83</u>
	78 223 955,12	60 623 821,26
Rahoitusarvopaperit	10 087 031,68	15 622 615,94
Rahat ja pankkisaamiset	24 783 285,48	35 564 355,11
VAIHTUVAT VASTAAVAT	<u>139 299 962,38</u>	<u>135 985 783,60</u>
VASTAAVAA	<u>231 137 049,05</u>	<u>223 765 175,52</u>

2.4 Tieliikelaitos

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	17 323 356,43	17 323 356,43
Muu oma pääoma	40 273 781,56	40 273 781,56
Edellisten tilikausien voitto	28 261 086,37	26 208 041,07
Tilikauden voitto	<u>9 631 733,93</u>	<u>6 653 045,30</u>
	95 489 958,29	90 458 224,36

PAKOLLISET VARAUKSET

15 287 076,18 16 758 947,95

VIERAS PÄÄOMA

PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Laina valtiolta 27 627 625,20 31 081 095,17

LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Laina valtiolta	6 906 939,94	3 453 469,97
Saadut ennakot	16 461 187,41	12 412 733,72
Ostovelat	31 163 083,86	33 737 722,54
Velat saman konsernin yrityksille	177 790,31	72 665,80
Velat omistusyhteisyrityksille	217 513,70	43 850,13
Muut velat	9 336 109,37	10 651 946,87
Siirtovelat	<u>28 469 764,79</u>	<u>25 094 519,01</u>
	92 732 389,38	85 466 908,04

VIERAS PÄÄOMA

120 360 014,58 116 548 003,21

VASTATTAVAA

231 137 049,05 223 765 175,52

2.5 Luotsausliikelaitos

Tuloslaskelma

	<u>1.1.—31.12.2006</u>	<u>1.1.—31.12.2005</u>
LIKEVAIHTO	39 602 513,58	38 149 371,48
Materiaalit ja palvelut	-3 855 940,38	-3 385 309,14
Henkilöstökulut	-25 908 859,40	-25 116 075,60
Poistot	-2 557 756,87	-3 089 498,79
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-3 613 554,97</u>	<u>-3 246 653,81</u>
LIKEVOITTO	3 666 401,96	3 311 834,14
Rahoitustuotot ja kulut	<u>44 485,96</u>	<u>-46 252,67</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>3 710 887,92</u></u>	<u><u>3 265 581,47</u></u>

2.5 Luotsausliikelaitos

Tase

	<u>31.12.2006</u>	<u>31.12.2005</u>
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	74 832,74	17 946,00
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>482 727,53</u>	<u>410 976,57</u>
	557 560,27	428 922,57
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	319 468,75	319 468,75
Rakennukset ja rakennelmat	4 104 317,23	4 368 479,81
Vesialukset	11 806 096,88	11 277 471,20
Koneet ja muu kalusto	852 844,86	667 792,09
Keskeneräiset hankinnat	<u>934 600,00</u>	<u>1 050 151,00</u>
	18 017 327,72	17 683 362,85
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	<u>4 800,00</u>	<u>0,00</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT	18 579 687,99	18 112 285,42
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 316 538,89	1 891 303,35
Saamiset konserniyrityksiltä	6 828,43	0,00
Siirtosaamiset	<u>677 560,56</u>	<u>581 232,36</u>
	3 000 927,88	2 472 535,71
Rahat ja pankkisaamiset	<u>4 910 489,33</u>	<u>3 998 056,73</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT	<u>7 911 417,21</u>	<u>6 470 592,44</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>26 491 105,20</u>	<u>24 582 877,86</u>

2.5 Luotsausliikelaitos

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 000 000,00	2 000 000,00
Muu oma pääoma	8 869 067,76	8 869 067,76
Edellisten tilikausien voittovarot	4 513 556,27	2 847 974,80
Tilikauden voitto	<u>3 710 887,92</u>	<u>3 265 581,47</u>
	19 093 511,95	16 982 624,03
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieraspääoma		
Lainat valtiolta	913 200,00	1 859 900,00
Lyhytaikainen vieraspääoma		
Lainat valtiolta	446 700,00	446 700,00
Ostovelat	1 076 350,91	510 186,65
Muut velat	1 295 690,61	1 261 157,49
Siirtovelat	<u>3 665 651,73</u>	<u>3 522 309,69</u>
	6 484 393,25	5 740 353,83
VIERAS PÄÄOMA	<u>7 397 593,25</u>	<u>7 600 253,83</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>22 491 105,20</u></u>	<u><u>24 582 877,86</u></u>

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2006	1.1.-31.12.2005
LIKEVAIHTO	61 468 721,17	58 013 279,23
Liiketoiminnan muut tuotot	79 707,94	303 846,89
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	1 689 517,89	4 459 288,88
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	476 217,57	-193 774,66
Ulkopuoliset palvelut	<u>9 423 155,02</u>	<u>6 935 262,43</u>
	11 588 890,48	11 200 776,65
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	27 200 606,19	21 671 592,51
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	4 220 513,06	3 493 741,11
Muut henkilösivukulut	<u>1 775 602,11</u>	<u>1 489 979,18</u>
	33 196 721,36	26 655 312,80
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	11 299 567,13	10 495 557,26
Liiketoiminnan muut kulut	7 979 540,61	6 455 874,06
LIKEVOITTO /-TAPPIO	-2 516 290,47	3 509 605,35
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	564 555,14	127 321,67
Korkokulut	3 100 229,86	3 276 026,78
Muut rahoituskulut	<u>356 951,44</u>	<u>43 034,54</u>
	2 892 626,16	3 191 739,65
Satunnaiset erät	6 458 927,16	0,00
TILIKAUDEN VOITTO /-TAPPIO	<u>1 050 010,53</u>	<u>317 865,70</u>

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

Tase

	<u>31.12.2006</u>	<u>31.12.2005</u>
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	51 155,75	60 142,90
	51 155,75	60 142,90
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	175 535,71	175 535,71
Rakennukset ja rakennelmat	176 797,96	353 665,96
Koneet ja kalusto	157 218 536,28	165 483 256,66
Muut aineelliset hyödykkeet	84 186,67	84 186,67
Ennakkomaksut aineellisista hyödykkeistä	96 000,00	0,00
	157 751 056,62	166 096 645,00
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	7 633,61	4 433,61
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	157 809 845,98	166 161 221,51
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 205 706,63	1 681 924,20
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	8 632 180,02	8 222 715,35
Muut saamiset	308 909,14	168 264,31
Siirtosaamiset	300 421,39	252 739,24
	9 241 510,55	8 643 718,90
Rahat ja pankkisaamiset	8 643 827,05	904 362,03
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	19 091 044,23	11 230 005,13
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>176 900 890,21</u>	<u>177 391 226,64</u>

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 700 000,00	18 700 000,00
Muu oma pääoma	72 016 649,94	72 016 649,94
Edellisten tilikausien voitto	991 836,50	673 970,80
Tilikauden voitto	<u>1 050 010,53</u>	<u>317 865,70</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	92 758 496,97	91 708 486,44
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Laina valtiolta	68 800 000,00	73 100 000,00
Lyhytaikainen		
Laina valtiolta	4 300 000,00	4 300 000,00
Ostovelat	1 938 465,38	2 279 613,43
Muut velat	3 619 640,76	3 562 517,53
Siirtovelat	<u>5 484 287,10</u>	<u>2 440 609,24</u>
	15 342 393,24	12 582 740,20
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	84 142 393,24	85 682 740,20
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>176 900 890,21</u>	<u>177 391 226,64</u>

3. Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

3.1 Valtion asuntorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot		10 511 742,73		18 278 164,82
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot		<u>-5 054,40</u>		<u>-5 345,04</u>
JÄÄMÄ I		10 506 688,33		18 272 819,78
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	278 204 125,25		237 932 337,34	
Rahoituskulut	<u>-75 126 332,33</u>	<u>203 077 792,92</u>	<u>-76 412 005,41</u>	<u>161 520 331,93</u>
JÄÄMÄ II		213 584 481,25		179 793 151,71
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Kunnille	5 967 037,48		3 762 990,74	
Elinkeinoelämälle	23 755,86		78 461,22	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	12 689,92		16 956,79	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	103 388 287,00		89 565 665,53	
Kotitalouksille	5 523 272,92		9 177 429,58	
Kulujen palautukset	<u>0,00</u>	<u>-114 915 043,18</u>	<u>0,00</u>	<u>-102 601 503,86</u>
JÄÄMÄ III		98 669 438,07		77 191 647,85
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>98 669 438,07</u>		<u>77 191 647,85</u>

3.1 Valtion asuntorahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Lainasaamiset		9 413 169 549,17		9 005 653 965,83
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		9 413 169 549,17		9 005 653 965,83
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Euromääräiset lainasaamiset	232 510 354,88		251 260 694,90	
Siirtosaamiset	<u>95 010 903,17</u>	327 521 258,05	<u>78 438 632,68</u>	329 699 327,58
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		<u>32 329 429,55</u>		<u>202 076 436,67</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		359 850 687,60		531 775 764,25
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>9 773 020 236,77</u>		<u>9 537 429 730,08</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	6 209 317 695,29		6 209 317 695,29	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 267 708 401,75		1 320 516 753,90	
Talousarviosiirrot	-128 000 000,00		-130 000 000,00	
Tilikauden tuottojäämä	<u>98 669 438,07</u>	7 447 695 535,11	<u>77 191 647,85</u>	7 477 026 097,04
VIERAS PÄÄOMA				
PITKÄAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat		400 000 000,00		2 016 441 519,46
LYHYTAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat		1 904 986 587,71		0,00
Siirtovelat	22 291 307,00		11 669 058,29	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>-1 953 193,05</u>	<u>20 338 113,95</u>	<u>32 293 055,29</u>	<u>43 962 113,58</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>2 325 324 701,66</u>		<u>2 060 403 633,04</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>9 773 020 236,77</u>		<u>9 537 429 730,08</u>

3.2 Valtion eläkerahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot				
Osakkeiden ja osuuksien myyntivoitot	159 528 251,73		196 827 217,33	
Eläkemaksutuotot valtion virastoilta ja laitoksilta	822 544 491,87		780 561 528,47	
Muut eläkemaksutuotot	380 392 864,12		380 576 010,53	
Työntekijöiden eläkemaksut	287 910 535,48		301 250 252,20	
Työttömyysvakuutusmaksutuotot	5 036 973,00		8 933 271,00	
Muun toiminnan saamisten tileistäpoistot	<u>0,00</u>	1 655 413 116,20	<u>0,00</u>	1 668 148 279,53
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	39 981,79		38 879,20	
Henkilöstökulut	1 432 192,26		1 496 932,53	
Vuokrat	133 625,83		137 226,23	
Palvelujen ostot	1 871 956,75		1 619 874,93	
Muut kulut				
Muut kulut	132 449,65		130 260,66	
Osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	6 449 757,98		26 942 842,28	
Poistot	<u>112 061,27</u>	<u>-10 172 025,53</u>	<u>40 954,89</u>	<u>-30 406 970,72</u>
JÄÄMÄ I		1 645 241 090,67		1 637 741 308,81
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		<u>202 579 182,18</u>		<u>253 182 007,79</u>
JÄÄMÄ II		1 847 820 272,85		1 890 923 316,60
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Elinkeinoelämältä				
Siirtymämaksut	-172 686,81		1 398 675,37	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Eläkeoikeuden palautukset	<u>0,00</u>	<u>-172 686,81</u>	<u>0,00</u>	<u>1 398 675,37</u>
JÄÄMÄ III		1 847 647 586,04		1 892 321 991,97
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>1 847 647 586,04</u>		<u>1 892 321 991,97</u>

3.2 Valtion eläkerahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	1 170,19		2 460,38	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>0,00</u>	1 170,19	<u>888,16</u>	3 348,54
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	13 822,07		20 474,93	
Kalusteet	<u>21,88</u>	13 843,95	<u>66 600,11</u>	87 075,04
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	4 961 251 965,43		4 053 121 218,33	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	2 506 864 988,85		1 956 527 670,34	
Muut pitkäaikaiset valuuttamääräiset sijoitukset	<u>1 226 656 712,15</u>	<u>8 694 773 666,43</u>	<u>895 273 507,77</u>	<u>6 904 922 396,44</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		8 694 788 680,57		6 905 012 820,02
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	213 141 633,53		187 338 979,70	
Muut lyhytaikaiset saamiset	14 027,29		13 127 466,00	
Ennakkomaksut	<u>4 804,74</u>	213 160 465,56	<u>0,00</u>	200 466 445,70
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot		209 406 385,88		210 595 672,56
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	2 234 973,63		1 437 775,63	
Muut pankkitilit	<u>65 180 156,30</u>	<u>67 415 129,93</u>	<u>19 770 847,27</u>	<u>21 208 622,90</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		489 981 981,37		432 270 741,16
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>9 184 770 661,94</u>		<u>7 337 283 561,18</u>

3.2 Valtion eläkerahasto

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	-13 663 679 855,12		-12 488 805 221,12	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	21 000 207 673,55		19 107 885 681,58	
Talousarviosiirrot	-104 000,00		-1 174 874 634,00	
Tilikauden tuottojäämä	<u>1 847 647 586,04</u>	<u>9 184 071 404,47</u>	<u>1 892 321 991,97</u>	<u>7 336 527 818,43</u>
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Edelleen tilittävät erät	20 772,37		22 581,76	
Siirtovelat	642 953,49		694 798,48	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>35 531,61</u>	<u>699 257,47</u>	<u>38 362,51</u>	<u>755 742,75</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>699 257,47</u>		<u>755 742,75</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>9 184 770 661,94</u>		<u>7 337 283 561,18</u>

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	7 567 465,50		4 331 557,97	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	62 234,12		24 806,23	
Muut toiminnan tuotot	<u>34 625,58</u>	7 664 325,20	<u>10 359,09</u>	4 366 723,29
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 417 741,46		5 065 870,40	
Ostot tilikauden aikana	8 339 561,69		5 854 328,02	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-921 820,23		-788 457,62	
Henkilöstökulut	13 255,32		10 165,99	
Palvelujen ostot	796 019,24		792 929,07	
Muut kulut	<u>102 275,38</u>	-8 329 291,40	<u>126 175,29</u>	-5 995 140,75
JÄÄMÄ I		-664 966,20		-1 628 417,46
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	14 670 834,15		16 049 422,76	
Rahoituskulut	<u>-4 377 784,61</u>	10 293 049,54	<u>-4 957 631,85</u>	11 091 790,91
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
JÄÄMÄ II		9 628 083,34		9 463 373,45
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot EU:lta	<u>15 548 925,71</u>	15 548 925,71	<u>7 202 486,91</u>	7 202 486,91
Kulut				
Muut siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	<u>115 855 218,07</u>	-115 855 218,07	<u>112 786 554,88</u>	-112 786 554,88
Siirtotalouden kulujen palautukset		<u>90 222,48</u>		<u>10 737,61</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-90 587 986,54</u>		<u>-96 109 956,91</u>

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ AIKAISET SIOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Lainasaamiset	485 368 065,48		557 166 517,88	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		485 368 065,48		557 166 517,88
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat	8 298 585,75	8 298 585,75	7 376 765,52	7 376 765,52
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		851 065,84		729 350,71
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	140 835,31		278 292,67	
Siirtosaamiset	2 920 127,10		3 387 728,71	
Muut lyhytaikaiset saamiset	87 539 999,05		102 978 457,43	
Ennakkomaksut	5 118,93	90 606 080,39	3 118,93	106 647 597,74
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Muut rahat ja pankkisaamiset	268 308 070,46	268 308 070,46	250 296 224,30	250 296 224,30
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		368 063 802,44		365 049 938,27
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>853 431 867,92</u>		<u>922 216 456,15</u>

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	1 363 187 225,63		1 343 454 225,63	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-444 616 499,97		-348 506 543,06	
Talousarviosiirrot	23 212 000,00		19 733 000,00	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-90 587 986,54</u>	<u>851 194 739,12</u>	<u>-96 109 956,91</u>	<u>918 570 725,66</u>
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	2 216 645,76		3 645 660,89	
Siirtovelat	14 000,00		0,00	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>6 483,04</u>	<u>2 237 128,80</u>	<u>69,60</u>	<u>3 645 730,49</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>2 237 128,80</u>		<u>3 645 730,49</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>853 431 867,92</u>		<u>922 216 456,15</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	75,40		171,00	
Henkilöstökulut	54 620,77		56 860,83	
Palvelujen ostot	261 702,74		327 863,64	
Muut kulut	0,00	-316 398,91	2 071,66	-386 967,13
JÄÄMÄ I		-316 398,91		-386 967,13
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		43 035 074,18		31 860 533,71
JÄÄMÄ II		42 718 675,27		31 473 566,58
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	20 000,00		116 441,13	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	3 556 174,72	-3 576 174,72	3 453 736,72	-3 570 177,85
JÄÄMÄ III		39 142 500,55		27 903 388,73
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut		3 865 600,00		3 821 440,00
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>43 008 100,55</u>		<u>31 724 828,73</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Lainasaamiset valtiolta	245 261 797,86		245 261 797,86	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>121 995 723,86</u>	<u>367 257 521,72</u>	<u>105 607 931,45</u>	<u>350 869 729,31</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		367 257 521,72		350 869 729,31
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	41 991 380,78		31 188 259,31	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>1 083 150 000,00</u>	1 125 141 380,78	<u>1 041 825 000,00</u>	1 073 013 259,31
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SJOITUKSET				
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset		0,00		2 152 073,55
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		<u>2 150 131,52</u>		<u>2 248 832,59</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		1 127 291 512,30		1 077 414 165,45
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 494 549 034,02</u>		<u>1 428 283 894,76</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma				
Fortum Power and Heat Oy	617 600 000,00		596 400 000,00	
Teollisuuden Voima Oy	826 600 000,00		792 700 000,00	
Valtion teknillinen tutkimuskeskus	5 313 779,77		4 186 310,25	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 099 650,43		1 139 131,70	
Talousarviosiirrot	-13 779,76		1 013 689,76	
Tilikauden tuottojäämä	<u>43 008 100,55</u>	1 493 607 750,99	<u>31 724 828,73</u>	1 427 163 960,44
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	938 543,83		1 116 891,41	
Edelleen tilitettävät erät	934,84		1 011,25	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>1 804,36</u>	941 283,03	<u>2 013,66</u>	1 119 934,32
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>941 283,03</u>		<u>1 119 934,32</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 494 549 034,02</u>		<u>1 428 283 894,76</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

3.5 Huoltovarmuusrahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TUOTOT				
Huoltovarmuusmaksut	50 293 172,62		48 702 484,60	
Liikevaihto	40 965 548,44		49 981 557,53	
Liiketoiminnan muut tuotot	<u>817 653,24</u>	92 076 374,30	<u>856 038,52</u>	99 540 080,65
VALTION VARMUUSVARASTOINTI				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	33 175 955,43		42 977 642,61	
Varastojen muutos	-7 041 878,87		-25 285 284,41	
Varastointikustannukset	<u>13 188 251,83</u>	39 322 328,39	<u>13 047 844,08</u>	30 740 202,28
HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	1 573 271,57		1 575 621,97	
Henkilöstösivukulut				
Eläkekulut	300 089,52		295 467,55	
Muut henkilöstösivukulut	<u>72 534,99</u>	1 945 896,08	<u>112 774,33</u>	1 983 863,85
POISTOT				
Suunnitelman mukaiset poistot		5 860 646,33		5 413 600,88
LIKETOIMINNAN MUUT KULUT				
Muut kiinteät kulut	1 303 997,63		1 183 113,04	
PTS:n erityiskulut	1 078 472,23		1 036 497,74	
Infrastruktuurikulut	3 097 214,05		5 314 320,25	
Lääkkeiden velvoitevarastointikulut	3 976 537,53		3 899 111,20	
Muut huoltovarmuusikulut	<u>1 530 023,56</u>	<u>10 986 245,00</u>	<u>1 471 527,97</u>	<u>12 904 600,20</u>
LIIKEVOITTO		33 961 258,50		48 497 813,44
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Korkotuotot	5 154,07		7 642,83	
Osingot	2 588 766,50		3 878 362,98	
Korkokulut	<u>0,00</u>	<u>2 593 920,57</u>	<u>514,90</u>	<u>3 885 490,91</u>
TILIKAUDEN VOITTO		<u>36 555 179,07</u>		<u>52 383 304,35</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	5 759 680,04		6 263 337,54	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>140 615,82</u>	5 900 295,86	<u>158 128,71</u>	6 421 466,28
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	1 350 549,05		1 350 549,05	
Rakennukset ja rakennelmat	6 215 233,09		9 884 106,34	
Koneet ja kalusto	8 127 158,20		3 165 183,22	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>2 562 720,72</u>	18 255 661,06	<u>1 943 946,56</u>	16 343 785,17
SIJOITUKSET				
Osakkeet ja osuudet		<u>76 537 743,71</u>		<u>76 136 914,71</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		100 693 700,63		98 902 166,13
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
VAIHTO-OMAISUUS				
Varmuusvarastoidut tavarat		872 497 077,52		865 455 198,65
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	6 296 537,13		1 702 085,90	
ALV-saamiset	3 923 086,09		2 235 497,42	
Muut saamiset	2 086 005,39		484 325,04	
Siirtosaamiset	<u>4 488 347,90</u>	16 793 976,51	<u>4 099 975,75</u>	8 521 884,11
RAHAT JA PANKKISAAMISET				
Rahat ja pankkisaamiset		<u>175 702 654,20</u>		<u>176 875 432,41</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		<u>1 064 993 708,23</u>		<u>1 050 852 515,17</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 165 687 408,86</u>		<u>1 149 754 681,30</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahastopääoma	485 452 536,96		509 452 536,96	
Edellisen tilikauden voitto	635 338 620,20		582 955 315,85	
Tilikauden voitto	<u>36 555 179,07</u>	1 157 346 336,23	<u>52 383 304,35</u>	1 144 791 157,16
PAKOLLISET VARAUKSET				
Muut pakolliset varaukset		231 194,64		571 480,63
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	7 726 672,89		4 007 224,91	
Muut lyhytaikaiset velat	68 183,93		76 808,38	
Siirtovelat	<u>315 021,17</u>	<u>8 109 877,99</u>	<u>308 010,02</u>	<u>4 392 043,31</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 165 687 408,86</u>		<u>1 149 754 681,30</u>

3.6 Valtion takuurahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Takuumaksut	1 576 445,52		2 432 013,46	
Takausmaksut	171 709,02		254 735,94	
Muut toiminnan tuotot	<u>40 557,17</u>	1 788 711,66	<u>117 580,43</u>	2 804 329,83
TOIMINNAN KULUT				
Henkilöstökulut	10 091,88		9 638,15	
Perintäkulut	162 494,64		87 002,26	
Muut kulut	<u>1 089 635,96</u>	<u>-1 262 222,48</u>	<u>1 327 661,05</u>	<u>-1 424 301,46</u>
JÄÄMÄ		526 489,18		1 380 028,37
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Takaisinperintätuotot	39 520 091,85		166 982 914,18	
Takuu- ja takauskorvaukset	<u>-2 403 021,00</u>	<u>37 117 070,85</u>	<u>-3 836 869,33</u>	<u>163 146 044,85</u>
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>37 643 560,03</u>		<u>164 526 073,22</u>

3.6 Valtion takuurahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS				
Pitkäaikaiset saamiset				
Takaisinperintäsaamiset				
Vakautetut saamiset, ent. Neuvostoliito	0,00		226 205 012,25	
Muut vakautetut saamiset	32 673 249,57		35 537 739,48	
WM-takuu- ja takaisinsaamiset	1 681 879,26		1 681 879,26	
Muut takaisinperintäsaamiset	<u>50 358 903,72</u>	84 714 032,55	<u>41 579 863,71</u>	305 004 494,70
Lyhytaikaiset saamiset				
Takuu- ja takaisinmaksutulosaaamiset	31 108,57		51 148,77	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>0,00</u>	31 108,57	<u>56 004,35</u>	107 153,12
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhyt- aikaiset sijoitukset				
Rahoitusomaisuusarvopaperit		450,93		450,93
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Yhdystilisaatava valtiolta	672 578 741,27		423 228 302,37	
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>71 877,58</u>	<u>672 650 618,85</u>	<u>86 881,88</u>	<u>423 315 184,55</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>757 396 210,90</u>		<u>728 427 283,30</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Valtiontakuurahaston pääoma	1 035 208 899,04		1 095 911 195,02	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-313 044 344,89		-477 570 418,11	
Talousarviosiirrot	-7 439 678,10		-60 702 295,98	
Tilikauden tuottojäämä	<u>37 643 560,03</u>	752 368 436,08	<u>164 526 073,22</u>	722 164 554,15
VARAUKSET				
Korvausvastuu		1 695 758,20		2 094 196,49
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Takuumaksuennakot		1 575 544,47		2 275 137,11
Lyhytaikainen				
Takuumaksuennakot	1 189 591,95		1 848 203,84	
Siirtovelat	<u>566 880,20</u>	<u>1 756 472,15</u>	<u>45 191,71</u>	<u>1 893 395,55</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>757 396 210,90</u>		<u>728 427 283,30</u>

3.7 Valtion vakuusrahasto

Tuloslaskelma

	1.1.2006 — 31.12.2006	1.1.2005 — 31.12.2005
TUKITOIMINNAN TUOTOT JA KULUT		
Muut korkotuotot	21 279,65	42 218,98
Myyntivoitot ja muut rahoitustuotot	645 962,15	825 621,39
Muut tukitoiminnan tuotot	7 231 059,77	1 036 067,59
Kurssivoitot	<u>45 502,53</u>	<u>62 022,55</u>
	7 943 804,10	1 965 930,51
TUKITOIMINNAN JÄÄMÄ	7 943 804,10	1 965 930,51
HALLINTOKULUT		
Palkat ja palkkiot	-16 688,25	-23 319,00
Sosiaalikulut	-3 407,26	-5 469,57
Ulkopuoliset palvelut	-24 638,80	-13 742,75
Muut hallintokulut	<u>-23 220,19</u>	<u>-24 963,97</u>
	-67 954,50	-67 495,29
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	<u>7 875 849,60</u>	<u>1 898 435,22</u>

3.7 Valtion vakuusrahasto

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
PANKKITUKISJOITUKSET		
Omaisuden hoitoyhtiöiden osakkeet	10 663 920,69	10 618 418,16
Muut osakkeet ja osuudet	<u>506 287,84</u>	<u>506 287,84</u>
	11 170 208,53	11 124 706,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
SAAMISET		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	<u>0,00</u>	<u>474 577,79</u>
	0,00	474 577,79
Lyhytaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset	<u>6 873,59</u>	<u>7 534,23</u>
	6 873,59	7 534,23
RAHOITUSARVOPAPERIT		
Rahoitusomaisuusosakkeet ja osuudet	<u>4 767 154,49</u>	<u>4 767 154,49</u>
	4 767 154,49	4 767 154,49
RAHAT JA PANKKISAAMISET		
Rahat ja pankkisaamiset	<u>10 604 182,82</u>	<u>8 613 018,29</u>
	10 604 182,82	8 613 018,29
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u><u>26 548 419,43</u></u>	<u><u>24 986 990,80</u></u>
VASTATTAVAA		
KERTYNEET YLI-/ALIJÄÄMÄT		
Yli-/alijäämä edelliseltä tilikaudelta	18 668 944,49	23 085 509,27
Tilikauden ylijäämä	<u>7 875 849,60</u>	<u>1 898 435,22</u>
OMA PÄÄOMA	26 544 794,09	24 983 944,49
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Muut lyhytaikaiset velat	3 137,48	1 122,92
Siirtovelat/muut	<u>487,86</u>	<u>1 923,39</u>
	3 625,34	3 046,31
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 625,34	3 046,31
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>26 548 419,43</u></u>	<u><u>24 986 990,80</u></u>

3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot	11 115 548,06		11 003 073,83	
Muut kulut	<u>372 205,56</u>	<u>-11 487 753,62</u>	<u>368 167,70</u>	<u>-11 371 241,53</u>
JÄÄMÄ I		-11 487 753,62		-11 371 241,53
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
Rahoitustuotot	242,03		956,47	
Rahoituskulut	<u>0,00</u>	<u>242,03</u>	<u>0,00</u>	<u>956,47</u>
JÄÄMÄ II		-11 487 511,59		-11 370 285,06
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Elinkeinoelämältä	13 985 357,82		17 777 691,28	
Kotitalouksilta	<u>408 976 091,86</u>	422 961 449,68	<u>395 619 428,63</u>	413 397 119,91
Kulut				
Elinkeinoelämälle	409 333 543,31	<u>-409 333 543,31</u>	399 389 336,26	<u>-399 389 336,26</u>
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>2 140 394,78</u>		<u>2 637 498,59</u>

3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	<u>56 046 444,76</u>	56 046 444,76	<u>54 822 786,16</u>	54 822 786,16
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	<u>7 314 204,23</u>	<u>7 314 204,23</u>	<u>6 490 723,88</u>	<u>6 490 723,88</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>63 360 648,99</u>		<u>61 313 510,04</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	41 193 365,19		41 193 365,19	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	19 006 571,49		16 369 072,90	
Tilikauden tuottojäämä	<u>2 140 394,78</u>	62 340 331,46	<u>2 637 498,59</u>	60 199 936,68
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Muut lyhytaikaiset velat	<u>1 020 317,53</u>	<u>1 020 317,53</u>	<u>1 113 573,36</u>	<u>1 113 573,36</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>63 360 648,99</u>		<u>61 313 510,04</u>

3.9 Maatalouden interventiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	28 692 183,87		2 668 347,44	
Muut toiminnan tuotot	<u>101 634,77</u>	28 793 818,64	<u>304 395,13</u>	2 972 742,57
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	28 016 439,05		11 154 298,20	
EU-korv./ostojen arvonalennus	-3 645 438,07		-1 767 325,32	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 457 323,21		-4 358 370,99	
Henkilöstökulut	19 690,41		20 005,04	
Vuokrat	2 063 855,57		546 628,06	
Palvelujen ostot	1 986 011,19		442 355,33	
Muut kulut	<u>736 382,73</u>	<u>-27 719 617,67</u>	<u>585 649,35</u>	<u>-6 623 239,67</u>
JÄÄMÄ I		1 074 200,97		-3 650 497,10
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoituskulut		<u>-948 212,77</u>		<u>-306 098,57</u>
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset kulut		<u>837,46</u>		<u>0,00</u>
JÄÄMÄ II		125 150,74		-3 956 595,67
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Tuotot elinkeinoelämälle EAGF-rah.	53 854 525,23		72 722 088,94	
Tuotot kotitalouksille EAGF-rah.	<u>2 615 103,27</u>	56 469 628,50	<u>2 634 614,54</u>	75 356 703,48
Kulut				
Kulut elinkeinoelämälle	53 648 839,50		69 272 594,14	
Kulut kotitalouksille	<u>2 615 103,27</u>	<u>-56 263 942,77</u>	<u>2 634 614,54</u>	<u>-71 907 208,68</u>
JÄÄMÄ III		330 836,47		-507 100,87
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>330 836,47</u>		<u>-507 100,87</u>

3.9 Maatalouden interventiorahasto

Tase

	<u>31.12.2006</u>	<u>31.12.2005</u>
VASTAAVAA		
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS		
VAIHTO-OMAISSUUS		
Tavarat	12 082 622,17	10 625 298,96
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Myyntisaamiset	4 264 405,45	0,00
Siirtosaamiset	8 789 976,85	16 975 135,06
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>11 055,90</u>	<u>32 920,50</u>
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Yhdystilisaatava valtiolta	<u>3 798 016,59</u>	<u>431 052,40</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ	<u>28 946 076,96</u>	<u>28 064 406,92</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>28 946 076,96</u>	<u>28 064 406,92</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Rahaston pääoma	5 495 503,41	4 495 503,41
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-2 610 817,76	-2 103 716,89
Talousarviosiirrot	1 600 000,00	1 000 000,00
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>330 836,47</u>	<u>-507 100,87</u>
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	17 500 000,00	16 200 000,00
Rahaston hoitoon jätetyt vieraat varat	899 695,29	620 854,31
Ostovelat	0,00	8 215 033,14
Siirtovelat	<u>5 730 859,55</u>	<u>143 833,82</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>24 130 554,84</u>	<u>25 179 721,27</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>28 946 076,96</u>	<u>28 064 406,92</u>

3.10 Palosuojelurahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot	<u>10,00</u>	10,00	<u>0,00</u>	0,00
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	653,56		1 621,02	
Henkilöstökulut	20 542,43		23 272,35	
Vuokrat	11 600,60		12 593,16	
Palvelujen ostot	108 429,57		171 898,27	
Muut kulut	7 731,50		6 140,50	
Poistot	<u>758,23</u>	<u>-149 715,89</u>	<u>1 358,16</u>	<u>-216 883,46</u>
JÄÄMÄ I		-149 705,89		-216 883,46
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	34,27		0,00	
Rahoituskulut	<u>-5,07</u>	29,20	<u>-0,00</u>	+/-0,00
JÄÄMÄ II		-149 676,69		-216 883,46
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut kunnille	1 978 985,00		6 267 439,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	158 139,00		237 561,00	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	3 368 545,53		6 922 512,58	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	20 561,00		12 439,00	
Muut siirtotalouden kulut	<u>18 132,00</u>	<u>-5 508 098,53</u>	<u>0,00</u>	<u>-13 439 951,58</u>
JÄÄMÄ III		-5 657 775,22		-13 656 835,04
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut	7 888 360,75		7 720 556,30	
Suoritettut arvonlisäverot	<u>-5 594,74</u>	<u>7 882 766,01</u>	<u>-4 637,63</u>	<u>7 715 918,67</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>2 224 990,79</u>		<u>-5 940 916,37</u>

3.10 Palosuojelurahasto

Tase

	31.12.2006		31.12.2005	
VASTAAVAA				
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	529,78	529,78	1 288,01	1 288,01
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		529,78		1 288,01
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	0,00	0,00	7 706 933,48	7 706 933,48
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	15 355 303,81	15 355 303,81	5 939 622,34	5 939 622,34
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		15 355 303,81		5 939 622,34
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>15 355 833,59</u>		<u>13 647 843,83</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	6 521 326,32		8 848 776,61	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	0,00		3 613 466,08	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>2 224 990,72</u>	8 746 317,11	<u>5 940 916,37</u>	6 521 326,32
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	738 765,56		951,60	
Tilivirastojen väliset tilitykset	617,19		1 013,45	
Edelleen tilittävät erät	324,73		471,46	
Siirtovelat	<u>5 869 809,00</u>	<u>6 609 516,48</u>	<u>7 124 081,00</u>	<u>7 126 517,51</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>6 609 516,48</u>		<u>7 126 517,51</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>15 355 833,59</u>		<u>13 647 843,83</u>

3.11 Öljysuojarahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2006—31.12.2006		1.1.2005—31.12.2005	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot kauden aikana	0,00		21,41	
Henkilöstökulut	55 312,56		57 235,56	
Vuokrat	0,00		80,00	
Palvelujen ostot	1 519,24		854,63	
Muut kulut	<u>2 338,76</u>	<u>-59 170,56</u>	<u>2 019,06</u>	<u>-60 210,66</u>
JÄÄMÄ I		-59 170,56		-60 210,66
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot		<u>0,00</u>		<u>52,73</u>
JÄÄMÄ II		-59 170,56		-60 157,93
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Öljyvahinkokorvaukset kunnille	4 861 985,26		3 090 526,37	
Öljyvahinkokorvaukset kuntayhtymille	361 541,45		193 265,74	
Öljyvahinkokorvaukset elinkeinoelämälle	588 606,28		464 319,88	
Öljyvahinkokorvaukset valtiolle ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	4 019 436,88		4 293 941,36	
Öljyvahinkokorvaukset kotitalouksille	1 545 199,86		1 527 364,89	
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>-76 178,55</u>	<u>-11 300 591,18</u>	<u>-33 280,60</u>	<u>-9 536 137,64</u>
JÄÄMÄ III		-11 359 761,74		-9 596 295,57
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut	7 761 102,81		8 006 818,23	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-502,91</u>	<u>7 760 599,90</u>	<u>-348,48</u>	<u>8 006 469,75</u>
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		<u><u>-3 599 161,84</u></u>		<u><u>-1 589 825,82</u></u>

3.11 Öljysuojarahasto

Tase

	31.12.2006	31.12.2005
VASTAAVAA		
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Muut lyhytaikaiset saamiset	135 936,53	136 858,16
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Yhdistylisaatava valtiolta	<u>2 155 130,46</u>	<u>4 018 288,18</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ	2 291 066,99	4 155 146,34
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>2 291 066,99</u>	<u>4 155 146,34</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Öljysuojarahaston pääoma	10 068 651,99	8 068 651,99
Talousarviosiirrot	1 736 000,00	2 000 000,00
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-5 919 336,04	-4 329 510,22
Tilikauden kulujäämä	<u>-3 599 161,84</u>	<u>-1 589 825,82</u>
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Edelleen tilittävät erät	1 774,12	<u>1 965,42</u>
Muut lyhytaikaiset velat	<u>3 138,76</u>	<u>3 864,97</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>4 912,88</u>	<u>5 830,39</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>2 291 066,99</u>	<u>4 155 146,34</u>